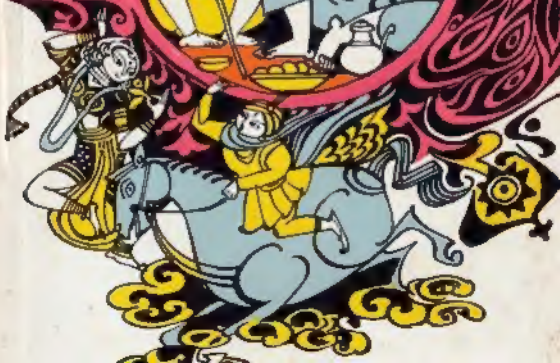

కృష్ణాంబల కథలు

9

కా శీ మ జి లీ క థ లు

1 వ భాగము	వర్తనసాముల కథ	20.00
2 వ భాగము	అశ్వవైద్యుని కథ	20.00
3 వ భాగము	మంత్రారవిల్లి కథ	20.00
4 వ భాగము	విజయభాస్కరుని కథ	20.00
5 వ భాగము	శంకరుని కథ కాశంబి మహాశ్వేతుల కథ	20.00
6 వ భాగము	భోజుని కథ	20.00
7 వ భాగము	విభీషణుని కథ	20.00
8 వ భాగము	వర్తకాచారి కథ	20.00
9 వ భాగము	విక్రమార్కుని కథ	20.00
10 వ భాగము	నాంచుని కథ	20.00
11 వ భాగము	ప్రహేళికుని కథ	20.00
12 వ భాగము	పుండరీకుని కథ	20.00

శ్రీ రస్తు
శ్రీ విశ్వేశ్వరాయశమః

కాశీమణి కథలు

తా మ్మి ద వ భా గ ము

ఇది గోరాపరీ శీరసితలుగు
రాజమహేంద్రవరంబున నివసించియున్న

బ్రహ్మశ్రీ మధిర సుబ్బన్న దీక్షితకవిచే

రచింపబడినది

పుట్టగుంట వీరయ్య చౌదరి

అరణ్యలోకము : : విజయవాడ - 2

రే ప్రచురించబడినది

కాశీమజిలీ కథలు
తొమ్మిదవ భాగము
విశ్రాంతి కథ

రచన :

బ్రహ్మశ్రీ మధిర సుబ్బన్న దీక్షితుని

మూలద్రావణం :

కాళి

ప్రచురణ :

జనవరి : 1988

మూలద్రావణం :

శ్రీ లక్ష్మీకళాపీఠం, విజయవాడ

విజయవాడ - 52.

ప్రచురణ :

దీక్షిత్ పబ్లికేషన్స్

విజయవాడ-2

వెల : రూ. 20-00

నా సహోద్యాయ మరీర సుబ్బన్న దీక్షితకవి సర్వసభముల ధన్యుడని వ్రాయటకు మిగుల సంకపించుచున్నాను అతడు నాతో మును మున్ను కొన్ని గ్రంథములు గొరపే మాహర్ష్యము లోనగువని. వానియొందియు సిద్ధుడు కాలాను సారముగా గదలు వ్రాయటకు వ్రారంబించినాడు. దివ్యతనములో చులునుపోకకు తెప్పకొను కథలను బుచ్చుకొను "కాశీమఠిలు" అను పేరుతో, అమర్కరించి కథా సంవిరాసముం జరపవలది మొదటి రాగర బొప్పిలిని ప్రకరించిరాడు. అది ప్రజల మదులవాకర్చించినది. ద్వితీయ శ్మశ్రియాది రాగములు వ్రాయటకు వ్రోత్వాపాము గలిగించింది. ఇప్పటికి పన్నెండు రాగములెవరి నేమి కథలకు పూర్వముగ, అడువ లేడు గాని యే రాగములోనో యొకటి రెండు కథలు మ్రాగము దర్శింపిరి. అది భదిలినప్పుడు నాలో నాకీ మది కృత్యము గలిగినది. నా సహోద్యాయ విషయము నేను తెప్పట కొంకవరకు దగదెమోరాని పింగళ మారవాన్నని కొకాపూర్వోదయ కథకుం డోరె మనోహరత్వముం గలిగించింది. ఇటు నాకోట వ్రాయటకుం బాని కృత కృత్యులుగా లేరనియే నా నిశ్చయాల్లి పాయము. ఒక్కొక్క పురుషుని కొక్కొక్క రానిలో వ్రావియ్యము గలుగుననుట విశ్వయము. రాని కథ బహుభవంతో గూడి యొక పెద్దగొయనువలె మనోహరములె యొడుము. ఆ కథలో ననేక పీఠులు, దిర్ఘములు, అధారములు, శృంగారాదిరసములు, అర్థాన్యవతోధా ప్రవర్తనములెన్నో యుండును. ఇది సర్వమునాదర పాతములగడయే నా చెప్పిన మాటలు సర్వములను టను వార్యాంతుగుచున్నవి. గవ్యలైలియు సుహృచ్చి పంకితపామర హృద్యంబగు చున్నయది ఈ కథం బృహత్కాండముల జగద్విత్వారి గాంధుగాకయని కోరు చున్నాను.

శ్రీపాద కృష్ణమూర్తికావ్య

బ్రహ్మశ్రీ పండిత మరీర సుబ్బన్న దీక్షిత కవిగారికి రెలిముంపలదిన కాశీమఠి కథలు గదిని యానందించిని పురుషుడుర కైరిగలిగి విశిరోధకములగు పద్యములతో నొప్పుచు జండికపామరజన మనోహరమై తగు నీ కథం విషయమై యల్లి పాయమియే మే మనర్థులయయ్యు దక్కరావక నం గాక హృదయమే బుట్టి వ్రాయటకు వ్రోత్వాపాపరచినది.

ఈ కథలు ప్రాకంబిరిక తమతాక వెంక మనోసున్నను ఓవరవరకు రచినిసంగాని విమనకపోవుటయే నుంవలె రసారీఃము ప్రత్యాకమగు చున్నది. ఇందులకు లోకమే ప్రమాదము. వీని కథాని పామాన్యముగా దంపరాదు. కంకరా రాక్కాది మహాపురుషుల రత్నకలలించు వర్ణింపండుటలే నియ్యో పురాణాగారా లో మని రెప్పలు సములసమా. ఈ కథ లాంధ్రమోషకు మాళ్ళుటాని పోషియులై రంపపురుషులని రూరీగా రెప్పరున్నాను.

కావ్యనిధి శ్రీ చెలికాని లచ్చారావు

కొలది దినములనాడు వయోపూర్వకముగ నొసంగిన జామతీలు
అను పేరుగల కవర్చిరక గ్రంథము నాకొనుననుచు వీనిని జరిది యుల్కిపాయమును
దెలుపవలసినదియని నెంచిచ్చియున్నారు. కలెకద్రాష్టితో డమ్మగ్రంథము నందలి
కొన్ని కథలను జదిపిరి. ఇది కేవలము కథావంటివేకా వ్యాకరణాపిస్త్ర సాంప్ర
దాయము నందేమి యంబరాలాదుం యందేమి మన ప్రాచీనసాహిత్యముం కించుకయుం
దీసిపోక పాఠకులను మంచి వాసావ్యభాస మందఱుచునుగదాంగదూ దగియున్నట్లు
గ్రహించుటల్లికిని

ఇట్లు,

కావదాని చెళ్ళువిళ్ళ వెంకటాస్త్రి

“కథానివోరమేమని మహాత్ములు దాని జతుష్టస్తి విద్యలలో జరిగినది
యనుకొనించి అభివృద్ధి పడచిరి. ఇట్టి కథానివోరము వివోదమాత పంజనకముగాఁ
దర్శాదిపాదనోపాయ మనాత్మరంబులు సర్వజనవిద్యమే.

జామతీలీకలా నిబంధనము సువిజన చిత్రాకర్షకఃకామలను నందియము
లేదు దీనిలో రహితవ పుష్టియు గదానుఁదాన కేవల ముల్లంద జతుర్చిర పునుషార్థ
రంబులగు మహాత్మి వాక్యాయములోని నవిరత్నము. సాధారణ 19 కథనభోరజిలో
వెడల్లబడి యుండుటచే నది సందితులకు, గాఢకర్తలకు, గూడ బ్రతిరోష్యేషణ
క్షమంబులని నెప్పలయముగాఁ జెప్పవచ్చును. ఇందు భాగమంబిలయ దప్ప సామా
న్యములు చదింపని కంఠాధార్య కర్మకము జరిరవంతింబుగా అవిమర్శతోరకంబు
లుగ కథాభోరజిగా గూర్చువిను.”

విక్రాంతి చింతానివోదంబు జప్తమన కవలపాయులగు నీయాయాద
రంబులలో నుండు నీ గ్రంథరాజమంత పెద్దదిగానప్పును వినుకలేర యుత్తరోత్తర
సంపుటముల కెల్లయును తెలియందురని విశ్వంసలక్షణగా జెప్పుచున్నాము.

ఇటు,

మానవల్లి రామకృష్ణకవి M.A.

“శ్రీమద్రామాయక చరిత్ర సుబ్బాన్న దీక్షితం బారితే రరింపబడిన “రామలికిత” అను పేర నొప్పు కలాసమాహ మింత కాంక్షదేశమంతయుఁ జక్కగా నిశ్చయింపలే కావున నేను బ్రకాశింపవలసిన యావశ్యకత లేదు. ఆ గ్రంథముం దీక్షిత వేదానామము సహితము మనః బింబితమైన బాపమును హృదయమున నుద్ధారించు తోయబడుకాక పూర్వకాంక్షననుకూలము మనకువలె నొంద్యులు లేకుండియుఁ గ్రేగ్రహియైన మన పెద్దలు కాలిడకతో పుట్టపట్టదాన్నిన కాశీని దర్శించి కాంగలంక లక్ష్మీకథలు వివరించి యుండిరను భావ్యమే గడిగించుచున్నది. అనంతరమునాముల బాప్తాపింపజేయుటఁ గథానికనుగుణ మన హిందూదేశములో సరిపొందిన విద్యయే. దానికి రెండువిధముల ప్రయోగములు గలవు. ఈ కథలు భర్తృపర్యాకమగు తత్త్వ ప్రచారముల సుపరిచయముకాక అప్పటి దీర్ఘకాల మార్గామానమును యాధిక్యంతో కనుగుణించియుండును. సుతవచనమునను అభ్యాత్మిక విషయమునను విశ్వాసములేక కలహకలంకమును నేరదానినను న్నదానిలో సులభమైరి వ్రాయబడిన యా కథలు హిందూదేశమున బాధింపని నిరదాత్ర పురాణాది విద్యాసమంజసమన నేరియేది శ్రేష్ఠమో కాకకర న్న నిరసమో దానియల్ల చిన్న నుదయత్నములు చేయుచున్నవి. ఇవి యవసరములేక పోవలసినవి. చమత్కరి ప్రభావము చూపుచున్నది. పట్టరహస్యములు, బాపముల చరితములు అట్టింధర్మపాఠకల్యాణి తోనములు లేక బాసిల్లుచున్నవి. కథలన్నియు పేరను సంపాదన దోహదయు సమస్తవిషయ సంగ్రహాకమగుటచే యట్లే కథాసారమునను యెడల నీటి కప్పన హిందూపురాణ గాథాకోకమై సర్వవాక్యాయమువ కారకమై మొప్పుననుచు యపార్యమగుదు.

జట్టు.

బ్రహ్మశ్రీ శ్రీమాన్ యమ్. శృష్ణమాచారి
M. A. M. L. P. H. D.

సూచిక

ముఖ్యపదముల వచ్చు కథలు

27. తపోదోషము కథ	151
28. నిర్మలదోషము కథ	153
29. నిర్మాపతి కథ	160
30. ముందోడు కథ	162
31. పిశాచదోషము కథ	174
32. విక్రమాశ్వుని కథ	179
33. ఉద్ధరణి కథ	185
34. విక్రమాశ్వుని రాక్షాప్రాప్తి	191
35. మద్యాపతి కథ	195
■ దోషవర్ణనము	206
37. మదనసంఘటి కథ	207
38. రాజివేదము కథ	217
39. లింగాపరాధుని కథ	221
40. ముగ్ధాపతి కథ	227
41. ముగ్ధాపతి పితామహు	235
42. ముగ్ధాపతి కథ	239
43. ముగ్ధాపతి కథ	247
44. ముగ్ధాపతి కథ	254
45. నిర్మల కథ	260
46. బ్రాహ్మణకుటుంబము కథ	271
47. కేసరిని కథ	276
48. బిచ్చము కథ	282
49. విక్రమాశ్వుని కథ	284
50. విక్రమాశ్వుని కథ	288
51. విక్రమాశ్వుని కథ	298

కాశీమజిలీ కథలు

కౌమ్మిదవభాగము

171 వ మజిలీ.

దుందుభికథ

౪. ప్రవిక్షిణాన హైమవ
శీవర్ధక భాషిత కక్షిప్తయ మేక
గ్రాహిష కామ్యక కా
శివాన ప్రమదప్రమద సేవనకరణా :

లేనా : అనననింపును. మజిలీపై సీతప్రవచనం. ప్రకృతపవర్త మాన బుద్ధి
నీలందగు గోపనానుభవో గౌన ముదియ్యునియొనలన మజిలీ చేరి యెదురు గాం
లరణియం. అగ్రీహించి ఎంతయి బాచుంటోయన శిష్యునినాన నరయమప్పులన
నాడును.

౫. హరవికసితవదనాద్ధ యోగగతెంచి
యశీవకంబుల ప్రాతి యల్లనియి పోయి :
ఇల్లు నిరచిన కడకాన పట్టి వింత
మంచి యెదురుగ మరచిపోయి బోధక మయ్యె.

అని లాగు జూడన విరికవెషయంలా అనునామన కేజిగంటుము
మననహయంబన నెయ్యునంద మంతయి నలరకరణ గోరకరణ గావించువోసి
సంతోషవస్థయూచిత లేకస్కం. అట్లే యెమ్మనాగ్ని యల్లనియి.

౬. బాబుల పర్వ సేవాను భారా గోప
నివడిగిబట్టి ప్రశ్నలన్నియును వింత
కథలుగామెయ నవి యిప్పు యెదురు గాడు
చలుగదే? యందులకు నొక్క భారణం.

మీరుగల స్వయం పంథ విషయం. లోకపును గుడికర్కణ ప్రవచ
నం. అది విమృతవిషయంబయ నొకగట్టునెప్పుని. అదివిమృతవై యాదర్శింపును.

౨. ఏమిటియోయే రోజుండు కేకరోమడయే నిరంతర

శ్రీ మహళ ప్రవాహితరే వింసిన నేమియు నడువి
దాబంబీప్త సక్తవియకంబగుటెం దగు నాంధ్రదేవీయ
స్త్రి బృషమత్తరీయమన విశ్వకశైలవరీ పురాత్నమ.

అయ్యోర్ధరదేవ మధ్యభాగంబమండియే కాదా క్షరాకం రామార
మహారథ పద్మావతి భవకారదారి పుణ్యైం విరాళమాన తీరంబగు గోదావరీవది
ప్రవహించుచు నేను మాధవయై వానియెం గలియుచున్నది. అట్టి తెమగు నేకము
భూః బృహిమిత్రత భాగంబన నిరంతర కాంతానంబేష్టితమాటంబగు నిర్వతకోట
అనేకములు విరాళియచున్నవి.

అందాకానో కలములంబున విరాళననకతులంబగు భూ భాగంబు
తృణావృణంబుదీర్చి యొప్పునంబెను. ఇ ప్రదేశమందు భాగ్యగుర్తరవిభాగంబుం
సమున్నత శిఖరంబులు భూధరంబులును దక్షిణ లెండుదిక్కుల మిక్కుటముగా
నల్లకొనియున్న పదునవీడంబులను దక్షిణదిక్కు రాష్ట్రమున దరశ్యంబకమున.

సీ. జంపూరితంబుల వెలంపెను యెప్పుడు

నెరికూటములయెని శ్రీంధుతార

సంపూర్ణముగా నర్చి నన్యంబు లింపార

ముక్తాను కేదారముం పరింప

పల దక మమమ సంపన్నంబులగు వృత్తి

తావ రొప్పార మద్యానములగ

బహువిధ మంటప ప్రాసార గృహచ్చిత

కాచాచీ విశేషములు గాగిం

నలను పోలుపొందు మక్కడాత్మకరమును

గాపురముసేయు జగ్గిత విహితరీతన

దుండుభయనం దగు పులిదుండు సింహు

రంజిత సంజ్ఞాను రెపుడు ర న్నాల్లరంబున.

కేదార దక్షిణపురంబు మూలరీ వనసిన యో దుండులి యో యరణ్య తో
భాగంబు ౨ కిరీటాదియే కలహంబు కాటంపుడు మహాపురంబునధర పెంబులునున్న
అగస్త్యవృక్షంబును పేటలో పులిపిరి భవన భార్యకంబు రామకాండోగము కుమా
రము ౩ విజయనగరంబును దామరీ నందనగిరియు బాంబయింబులను.

మహామహానందనంబు నందు నందనంబు నందనంబు నందనంబు నందనంబు
మహామహానందనంబు నందు నందనంబు నందనంబు నందనంబు నందనంబు
పిరింప విశ్వంబులంగిచ్చ గణ పిరింపారక కామరాజు కిరీటసక్తంబులు పరకారికా

ప్రకృతి విచిత్రవశక్తియందు అంతుండఁ జల్లకొని బోనగాం చెట్టిండునుండెను. అదియునుగాక.

నీ. ఎఱవల్లి తిరుగు కేసరివయన నటు బాచి
మోము నే లంటంగఁ గ్రామగూడు
తువమెక్కి కరిమిఁ గ్రుమ్మరు ముహూర్తినైను
దెగువ దంతమువల్లి తిగయగలఁగు
శరుదొర్చి తిని బొట్టలిరు మెచ్చరి మెగఁగఁ
గతమికినెఱఁ బ్రొక్కంగలఁగఁడు
తమగుడు శరదలఁగఁ దరిమి యున్నను వర్చి
గోళ్ళఁ బట్టి విరల్చి భూలగలఁడు

గీ. నంగఁ తర్కిన సత్వసంతతులు వాని
రుణలంబున వెంత నభోగముఁబడు
గుఱరిచి వెంకటయఁగఁ జేనట్టి
దుండుచి ౧౨౨ పిఠాంటి దుండఁబలి యువంగ

అట్టిరాకవతి యెల్లం బహువిధ మృగంబుల విచిత్రవశక్తియందు అంతుండఁ జల్లకొని బోనగాం చెట్టింబి యిందిరిం దీసికొనిపోయి యాటపాటల నేర్చి మహారాజులను నానికాండ్రును నామృగాదుల నమ్మి బహుధనం బానిండునుండెను. అట్లే మృగంబులవలె నందలి మృగాదులు దుండుచి శిక్షణలంపం చేసి యన్యోన్య వైరంబులు విడిచి మైత్రితో మెలంగుచుండునది.

వానియందే తెలుచుంచిన నాటక మొకదానినందుకు మహారాజుమే కాని తెదపితేడు, అయ్యదవిలో గుర్తములు పెట్టుట తప్ప బండ్లు మొదలగు యానములు నడువవు. అట్లయినను వానిదేశములనుండి మృగంబులఁ బడుట గొనుటకై మహారాజు ప్రేమితులగు పరిజనులు నాటకాంక్షలను వాని యిందే నంతకము పన్నుచుం బోవు చుండును.

అందు మేళుగులకు గుర్తములకు మృగములకు పట్టెలకు విశాంతుగా నేరువేరే కాలలు నిర్మించబడియున్నవి. వాని పరిజనులు నంతకము మృగంబుల కాట పాటలు నేర్చుచుండును. వానిమందిరము మహారాజు మందిరవలెకన్న సుందరమై యున్నది.

వానిమహారుణు రాజవహుఁగఁడు, రూఁతుడు శక్తిమణియను బ్రాయుఁడు రెంజీనులు వైవస్వతు గలవాఁడయినను అతఁడవారికి గవం పిల్లలని బోరలమోసడు. అది సో దుర్లభము వర్తనాతీతమై యున్నది శివారం బునెవర మహారాజునకంబులం గూడ భూ మంధలంబున వర్జితకృతి నిష్ఠలు పుట్టెదని చెప్పెను యతిమోక్షిగారు.

రాజువాహుఁడు దెట్లెరిగోగూడ గజాశ్వాదోహమునందు, వ్యామామము

నందు, వెలువివ్వయందు నిర్వహణసాధనము జేయుచుండును. అప్పుడప్పుడు తండ్రితో బ్రాంతిచెప్పి ముం దిరిగి చుట వెలుపాపముగనాక వెన్నుకొనుచుండును. రాజవంశమునకు పడునాటుకొనుట పూర్తికాక మునుపే వెలువివర్ణయ్యెను. మృగగ్రహణమువలన, గణకాక్షరీహణయందుఁ దండ్రికంటె నిధికుంటయ్యెనని వారుక వచ్చినది.

నిషాదవృక్షుడు నింపాకాకూలాది ప్రాదమృగములకు గణకాక్షరీవలనాది సాధుమృగములకు వైరము లేకుండునట్లు వానిని ఒకటొకటి యాటలు వేర్చుచుండును. కృష్ణశయ్యలలో కొండుబోయి కళారాత్నవర్జితవిహంగములకు సంగీతము నేర్పుచుండును.

ఒకనాడు రుంతరి మృగము విశేషములం దీసికొని రాకంత సేనా పరివృతులై మాదరేకారణ్యములకు బోవుటకుచూచుకొని పల్నా వింధ్యారణ్యములకు గదురమృగములు విడిచి వ. విశేషముల రాక పర్వయొప్పున యందున్న మన పరిజనుల వారలం దెచ్చియున్నాము. మఱియు మన కాలంబుయు, పోటుగరిగి యున్నది. ఈ నడుమ కొంత అప్పుకొనుచుగదా! నేను గొత్తవని దెచ్చువనకు నిండున్నానని నమ్మనట్లు, ఈ బోపా నెవ్వరేని పచ్చిరదో వారిం గొరవించి పురం రమ్మని దెచ్చుము. అని బోలెంది యతండు బాముతో వింధ్యావార్యముననుంటోయి.

అని యిచ్చినించువలకు చేకయర్చి వచ్చిందివది. అప్పుడత పైమలీయందు బెప్పరదయ్యెను.

172 వ మలీరి

పులిందిరి—చల్లా! రాజవంశము ప్రహార్యత్రయమునది రాజరింతులు దాడులు కొంచుల వచ్చిరట. వారిం బరామర్శించి గొరవించితివా! మీ తండ్రిగొ దూరతోబోవము రానియ్యదు. నా నేమిటికై వచ్చితి ?

రాజవంశము—అమ్మా! మనెంద్రుల రక్షయి: పనుపొలుంతును నృపాధానకుఁ గల్గులయము గారా మాతమున గలవట. అమ్మకు బుచ్చవారుయందు దాం బ్రీతియట. మరయొక్కనమ్మి వింత కనుకముఁ రక్షమునకు నిడువకువున నన్న గాత్రపుటగుంబం అంపెనని నుం దిగనగ్రహణతోగూడ నూర్జుల దానదానినగుం బలఁ బరిపెనాడు. వారిని దిగిన గొరవము గావించెతివి.

పులిందిరి—చల్లా! మీ తండ్రి గొరూర లిషగదా! నిట్లు నెంట్లు నెప్పుఁ గలవు ?

రాజ — అమ్మా! వెలంకఁ బుంకంపంకరి దాం కొలంకగా నున్నది. తండ్రిగారు వచ్చినగాని రకములు దొరకవు. అ ముందు ప్రత్యుత్తరము వ్రాయు చున్నాను.

పునింది — పల్లి : గొప్పవారికి నామమాత్రమువచ్చును వారివారి మర్యాదల ననుసరించి వ్రాయవలసియున్నది. ఏది యిట్లు వ్రాసినచో వినిపించుము.

రాజు — అమ్మా : నేను చెల్లితో వాలోడించినట్లు వ్రాసినది, వినుము.

మహారాధిరాజు రాజవరసేవ్యర రాజమాన్యానికి విరుదాంధికులగు మహాపాంతుషీపాంతు రక్తవ పిశాచి సహజమురసం పంకజ రవ రూపి కుమారుడు రాజరామానుడు వ్రాసినట్లు విన్నవన ప్రత్యక్షము. మీ కుమారులకే కల్పితర సమీకృతము కమపతకకృమిలం బంపుమని మా తల్లిగారిచేర మీకు వ్రాయించిన చిత్రలేఖ దేరినది. మా తల్లిగారు మనమీ మృగాదలం బట్టలై చూసాంకాకముగ కరిగిరి, పలికినములు కావే వెంటయు మీ చాకలం బంపితిరని యొప్పుతుక్కిరివారన్న మనోరథము నిఫలముఁజేయఁ గలము. అని వ్రాసినది. తాగున్నారా ?

తల్లి — పుత్రా : ఈ కథకము లన్నియు మీరెట్లు తెలిసినవి ?

రాజు — వారి పరిజను చెబుంగింది.

తల్లి — మీ పత్రికలోఁ జెప్పక వ్రాసినమాట వ్యంగ్యముగా నున్నది రాజు : మనోరథము సఫలము జేయుదుమనఁ కంటింతును. అది తీసి మఱియొక మాట వ్రాయుము.

రాజు — హే, నీ కూతుర యదిలావ తిరుమని వ్రాయవచ్చునా ?

తల్లి — అదియను తాగులేదు.

రాజు — కోరికీరు మనమ తప్పా ?

తల్లి — మనోరథము, అభిలాష, కోరిక, ఇవి యెన్నియుఁ బర్యాయ పదములే. ఆ మాట లేమిదోక : మీరు కోరిక సఫలం బంపుచున్నామని వ్రాయరాదా ?

కూతురు — అమ్మా : కంటింతుకొనిన వన్నియుఁ బపఁబూజే రనం బడుచుండును. మనోరథ మునఁ దప్పలేదు కురుపు వలదు. అదియే యుంప నెన్ను. అమ్మా : పత్రిక మనవి యిచ్చి నాం బంపివేయఁము.

అట్లయి సుసమీగముతో రాజరామానుఁ డా పత్రికపై వాలుజేసి వారి కిచ్చి యంపెను. మఱిగొన్న దినంబంబు దుండది యనేక పత్రముగ మరీకాకులం బట్టియెగిరి యట్లనాసముతో సిందికివచ్చెను.

వాని పరిజను వాయాసకర్త-బలం బోషణం చెల్లియొక గర్భిణి, అది నాకులం బంజరంబులం జేయి వాయానాలంబు సిందింది. రాజరామానుడు ధైర్యలిలోనూడఁ దండ్రియొక్కఁడ నొక యనుపాదాఁడ. మంపన వ రహాసము చెలియఁ బోయియొక చింతియెడఁ గొత్తగా చెల్లివ జంతువులం బార వాయాయి సొలలకుం బోయెను.

సీ. ఇది మృగేంద్ర విశేష పిఠాంకువునుబట్టి
 బదిలివలయు పెద్ద వధను గాక
 యిది మహానాగలు మదమెక్కి తిమగంగఁ
 బదిలించిమి గోత విదాగఁ జేసి
 కళకేంద్రునిది దీసిసంజార పెఱుగె ని
 ర్వదిదీసఁజువల్లె పలు బన్న
 నిది వింతవృతి యొక్క పదమును బదిలి
 సునికొల్పి సుకల సరమగతుల

గీ. నవదుః || తమ్ముగ మృగహంపిదాన
 పెఱుగె నెప్పుడు దండ్రి ముం రఱుగుచుండ
 విడుదుఁ జూచుచు వెనువెంట బదిలి పిల్ల
 లెక్కముతోడ మృగకాల లన్ని తిరుగ.

తండ్రి వెనుకఁబోయి వాళ్లు మృగవిశేషములన్నియుం జూచి సంత
 పించుచు దవవారఁ బరంగకాల కదిగి యందుఁ గ్రోత్తుగా దెచ్చిన కన్నుల సంతాప
 ముల నెల్ల బదిలించుచు నందు,

సీ. తొక్కలు మృదువులై చక్కని మైదాను
 బాంపెల్ల సెనాన గ్రాణఁ గొంత
 నెమలిసిందెములాతిఁ గొమార వారింబు
 కుక్కుటంబున కట్టు కుమ్మకలిగి
 బొలుపొంద రాయంగ రోలియొకకొంత
 పడం శాలిఁ జెడంగడరఁ గొంత
 యాంధ్రరాజమనిగ లీడు మాలిక కంప
 సీతు నొప్పుర రానింబబోలి.

గీ. యదుబధునాసకలు మచోహరక సమర
 లలిత సుదీపావళాంబుమం ధరింపు
 నట్లు రెలువొందు నొక్క విహంగముం
 బారి కాలోకనోత్సవము కపించె.

అర్చనృతూర్వమై గజ్జాశిక్యలతో మువ్వలనూటఁగట్టు పెదర ప్రవరణమును
 గగి యాధిగ కిధరఁ గుమ్ముడు గొప్పన నాది నాది యని దాని నంటును దండ్రితో
 జనగా : ఈ వింతవధంగ మందు బొడిచివది ? దీపి పేరేమి ? దీవి యాకారమునకుఁ
 దగినట్లు స్వంభూరుక్మము గలిగివచ్చో గాండమునకుఁ బరిమళ ముచ్చిన ట్లందును
 గదా ? దీవి వృత్తాంతముఁ నెప్పుడుని యడిగిన పతం తిల్పినెను.

వత్సలరా : ఇది యేలూరి వరంగమో తెలిసినదికాదు. కొంచినాంధ్రతెత్తరు

జెప్పకపోయిరి ఇంతకు ముప్పైదేడాదిని జూచిమాడు లేదు. ఒకనాడు పోయోకాం మున వింధ్యపాదంబున నొక చోటపోతము కొమ్మపై వసింది. రెండు వక్షణ మనోహరస్వరంబున నంగీరము పాడుచుండెను. దేవత తామరలో వచ్చి పాడుచున్నాడనుకొని ఎచట పాంతములకుపోయి చూచితిని. వత్సరముని తెలిసికొని మింగి వచ్చు లోగింది వలంబు విన్న యేకైవరమున్న మారో నీవీటంబులుకాండేమి. రెండవది పాడెపోయితి. రావోకొనుఁ బది కేవలము ల యేకైవరము లన్నయును పడిరింకిని. తోరకైవరమున, మునుకవది మేర రీతిల మోవమృద వహించితి. ఎన్ను తన నాడు పాడె పలు పాడుమో, పరికింపుచుండెమి. పిమ్మియే చూలారదు. రెండు మూడు దినము లానరము గురిచినకాదు. ఇప్పుడు తిరుమున్నది. ఇదియే యీ వృత్తాంతమని యితంగిందిన గ్రమదీ యట నియె.

కల్పన : దీని వేదే మంత్రాని హింసాదీంతక సమ్యక్తి వ్యవహారము.
కల్పన : ఏవరంత నామ్యిచ్చిమను సమ్యవీయవని పరిశీలన సమ్యయ దుందురి కల్పన
నొవ్వత : ఈ వరంగము తెలుగు గదియే యెలుగునవి యదిగిన రాజాహమారు
కల్పన : యువ వసుదాదాని హింసాదు. అమెను బ్రహ్మకారుయందు జాతి పీరియట.
వింతమంతమున కెంతసామ్యవచ్చి కొనవని. అమె పరియలు పి రుదరేనవ్యదు
వచ్చిరి. తమగా లది దీవమొంతలో కమ్యంయే. అందుల కాలోగరి కమ్యదరేమొయవి
యనువచ్చునని తెప్పిన విని యందును పుత్రకం గెగలింతుకొని ముడుపెట్టుకొనరు
తల్లి : పిందె నాకా వార్తంటి యెప్పువదియ : ఈ పుత్రిని నీవే పింతుకొనుము.
అస్మయ్యుతుగూర న్నయ్యకుమని పలుకుమి సమ్యరే రాసి బంగారు పంజరమును బట్టింది
| కమణి గృహంయవ శంపెను.

పురిందకవృక్షయః తప నెంపువకుఃకౌయి యో వంజర మంరయః
దోమింబి యో వృక్షమి చెడివీళ్ళకోః గతిగి తపియొత్తి పొగవైది చృష్టిదీసి మంది
వలయురి తెనివీంది హేక్షు వెట్టకాసురుః ఇతఃగవ్వంకౌవో. ఒక్కసయ్య వలకుము,
నీ స్వరకున మిక్కిలి మాధుర్యము గలదని మంరిమి. ఏరీ, ఏరీ వలకుము, నీమ్మ
నా వృక్షగః బూదీదొనియెద నెవ్వరి వమ్మనీయకు. కైవములోగు. చూడారుగో
అని, ఇతివలెనయెద ౫.

[illegible]

వల్లించుచుండవలసివచ్చగా నన్నక్కడకు రమ్మించుకొని దాని పొలుకెడల గెరింగించినది. ఆతండు దానిని చుట్టము పంజరము మాచుండమా : భవదుండ పొందితల్లి ప్రకరము లేకుండ నొక పొలిపాడుము. ముందుమాటా : ఏదీ నీ స్వరే ప్రాగల్భము గనవేదువును. అది ప్రార్థించిన పని యా నీతల ప్రకరము సంతకరంగి కరంగితముగా నీశోకము అరివినది.

శ్లో. కుశలంబునను వర్తకరచా క్షిరా న కిస్య ప్రయా
దానాంపృతయశ్చ కిస్య న ముద్యుంకోష మాదవ్యరే
కాన్త శింశుసలాం రమతస్కరః సూక్ష్మవతుంధాస్యంబు
కీడ్వగ్రాహ్యుని త్రిత్తి మాయుని కాలకరి నాజ్ఞానం.

శ్లో. సదస్యరీ ప్రభువదవనానాం
సూక్ష్మత స్తీరమహాద్రుణం
సన్యాస సోల్లాససుధాకరాణాం
శివోక్తరాణాం జయతి ప్రకర్షణ.

అని చదివిన పని వారిరువురూ మెల్లగా మురియుచు నా పక్షింపుమును ముద్దు పెట్టుకొని విహంగము లదామా : నీ స్వరము హృదయముగల్గు యుట్పడి మురియుచు నీశోకరవ్రువ కథ యేదెనక తెప్పి ముకు సంతోషముఁ గలుగఁజేయునుని కోరిన నా చితిరవదంబు కౌక్కు కల యట్లు చెప్పుచోతంగెను.

178 వ మజలీ

విజయపాలుని కథ

కలంగదేమున విజయపాలునిను వృషాళుడు లేచువనియును పాల్గొన రాజ్యముఁ జేయుచుండెను. అప్పుడవిలేయి రాసిజ్యవంతుడు పరాక్రమశాలి సకల సందుఁడని ప్రశ్నాతివడసెను. ఆ మొదలయెడల నుచులి యను బ్రాహ్మణునివచ్చెను. అంతరంగిక విజయంబు విజయించెను. మిగుల గురువంతుడగు సుమతి నిస్సామ్యుంబున రాజునిప సేయుచుండెను. రాజురంభకుండున సుమతికిఁ గొండపపు గలిగి యున్నది. ఎంత విచారమును విజున్నయ సకాడు రత నెలేగినిది నిడచురుండును.

ఇవనామ రాజవంతుడు రోజు నాటెమును జూడవోయిరి. అందున మును నాట్యము గుడవలి ప్రయోగింపుచుండ నుచునా యంతుల స్థానికములఁ జెలియఁ దుండును రా నీకు నాన్యమందుఁ బరిచయమున్నరా ? అని చుట్టెను. కలంగదయ గతముఁ జెప్పెను. ఏదీ మా యెదురు నీ మునపాలనము జూపుచు యిదిగన పరంతు లేని సుతి సుమన్యులై పరమం నుం కావె నని చెప్పెను. పాలనమున సోలరావెను.

ఇది మాకు బ్రయముకాదు. అదర్భము. రేపు సూర్యోదయము కాకుండ నీయూరు పడిన పొమ్మ. తేలున్న పేము నీయర్థ ముచుమని మహారాజులు మీ రెడిగింపు మనయె. పోయి. ఇట్టి తర మేమిట్లుకల యడిగిన గడగడ లాడుట వాయొకయాయ ఒకడెట్టివాడు కానిచో వీళ్ళుహనుర్వేమువకు రాగిందా ? ఇది సత్యము కావచ్చునని నీయింటికి వేరులు పోడింది యోహా. తిలకాదివలయును వింధ్రుని సంజీవము ముప్పింపకుండుటకు వేరెంత వాడ. వారి నెలవై ప్రహరము కావించెద ననుగ్రహిం ప్పాడ. దెప్పుము. అస పరి యథావి సంపి సూర్యోదయము కాకుండదిగ బలముల మరలించునని సజగరంబువకు దోయిను. విస్వాహాయోదకు మధువర్మ బలము లను సజయపాలు. వీరకటలు సులభముగాఁ జారదోరి.

కాక సుమరి లేసిన యవహరమును వేరెఱంగులు గొనియోడుటఁ దన బిర్య మొత్త సతన సుగుండవలఁ బెట్టిగా మగ్గించెను. సుమరి గుణవంతులేకాక మిక్కిలి రూపవంతుడు. పిన్న పడుస్యము. రాజాభార్య వాని జాచినప్పుడెల్ల నెల్ల మున పిండుక వికారము నొందును భంకలో నడంతుకొనుచుండునది. వాని గుణగీరవము పసిన కొంచె క్రమంబున పయ్యుచురాగము వృద్ధి నొందు చుండెను.

శ్లో. కుట్రా దుషపరస్థా నాభరణ్య చూషిరః
మర్యాదాసు సరిష్టంతి స సేషా శ్రీ. వార్యః
శ్రీలు మంచి కలంబుపంబులను రూపవత్తు ము తరగల వారయ్యును
సయము గలిగియుండరా. శ్రీలయందుగల పెద్దదోషమెదియే. మతీయ

శ్లో. ప్రయంపా య ప్పాగ్నయతే నమ్మి కిర్ణంనగవృత్తి
తావర్మ కుమరే సేవాం నృపాయంతి కుంత్రియః.
శ్రీలు సమీపముండించి పాగ్నయంతు వారిట్టివాడై ఘట వాని నమగ
మింతును.

రాజున్న సుమరి కలిగిన పాత్రావ్రమమును కలంబుకొని వివాహి
గుండును నొకవాడు పట్టచో పట్టచో ప్రాసాద్వరా. వాడు కిగా మగ్గనను నేరు
వలయునని దారాకాణములందీ యుట వాని కలిగియొచ్చునది. అయ్యున్న పాత్రాను
పీతా శివక మనసులోనే యవంతు. పయిందెను. పీత మరంకరకలంబును కల
గడిచినచేతగా వాళ్ళు పట్టడంక మనసులచేతగా పీత పాత్రలంబును కలిగి,
అయ్యున్నావే కిర్ణంనా అని యుడిగిన వలంతు టిహా. దిసి వచ్చింద ప్రాసంప
నల మంచి వ్రడమని మునుముంటిన యొక్క గుండుకా ? అనగానే కిర్ణంనా
వాడెవని నెట్టుకొనును అని తెచ్చెను.

ఇమం నా రాజాభార్య కన్నా కి పిండుక పాత్రావ్రమమును గలిగివాని
గిరికి పట్టచోతెను. వదే వాని నెట్టు కొనిపింపును. అని పలికిన ము యరంకు
సుమరికి పలికి మిచ్చువా. తేజసిని కి పిండుకావలయును యథావశ గలిగిన

దేలు. నీవు మాకాంకరంగిర మ్మితున చుట నీ తెలుసుకమును లేదు. అమె కోసమప్పు తెల్లదోని మీ చేయ్యరుండుమని వియమించెను.

సుమతి మహాపరాధమని మంచి సుమురరాధమనఁ బ్రారంభించి నీర్వికారమగునొక నామకు మీ నేర్పురుండును. అరచరాసి పరిశుభం వకదాపుత మంతనీయద యుండు ప్రవక్తమునఁ గూర్చుండి సుమతియెట్ల మీ నేర్పుకొను దుండెను. ఒకటి చెప్పిన నొకటి జేయును. స్వరము చెప్పిన నీరము నీరమునకు వదలు, వదలను గట్టిపాడును. ఒకరాగము పాకమునకు వెళ్ళ రాగము పాకి రుప్పురు నాకిపించుచు విరాగముగా మోముపలించును శృంగారలిలం బ్రదించు దుండెను

సుమతి యాపి రామత్పియను గౌరవమున వేమియు మాడుటలకర యాదేయ యేది పానిన దానితోనే తప్పలు దిద్దకొనుచు నేర్పుదుండెను. వారూ దిగముంట్లు గడరిన నొకనానా రచనకేత వారయొచ్చి లకనహెమును వ్యాపింప తీయుదు నోహో. పెరక్షణయ్యా. నీ కిషణము దక్కగానున్నది. కొల్లెల్లన యేదియుం తెప్పరు. నేను రాగిన దానిలో మందుకాని గొనెగదపు. నీ మనస్సు కేలొకకోట నున్నదిలాలోలు. నీపొంగత్తము వారూ దిగముంట్ల గట్టిపడున్నది. ఇంచుకంతయును వలము గనుబందేదని వరిగిన పని యులికిపడి యథంబిల్ల నెయి.

సుమతి—అమ్మా. నామార్గము నమనరింపక నింపుడు వచ్చినట్లు పాగురుండివి. నేనెది చేయుదును ?

రామత్పి—అమ్మా అనుకు నేను మనంబును గాను దేసి అనరాదా ? తరుణి అనరాదా. మఱియును అట్లు చేయరాదని భస్మ మందరింపరాదా ? నీవన వ రినె యుండివి. ఇంపిమ్మది నింపుడు వచ్చినట్లు నింపించుము. అక్షము చెప్పితి నేను క్షింపుడు.

సుమతి—కగ్గి నీవు రామత్పి, నిప్పు, దరుణి యని పిలువరయ్యనా ? మఱియు నిప్పు క్షింపుదు నేనెంతమాను ?

రా—మీకు నేను వృద్ధురాలుగా గనెరుచుండిని కాకోలు నోనమ్ము. కమ్మరాలని మందరింపగూడరా ?

సుమ—నిచ్చేమని మందరింపను ? ముంబింబును, తిన్నదానరా ?

రా—అవును. నీమనస్సులో నేను పెద్దదాననియే యున్నది రా. తెలియదు. అందుకే యుపేక్షించుచుండివి. కానిమ్ము, చిన్నదాననో పెద్దదాననో నాదైర్యము చూరిన పిమ్మల నీకే తెలియగలదు.

సుమ—నీవూలులు వారేమియం తెలియవు. నే నమ్మకం దోచుని యున్నది. పారెం సవనంది కల్లకుం వారాపింపుము.

రాజు—ఏదీగవనే! వెళ్లు నొక్కడయినా నాకు తెలియదు. ఏదేమిలో న్నాళ్ళు పట్టుకొని తిగులపై నొక్క పరికింపుము.

సుమ—అయ్యో! బాతుగా వీణావద్దికను లేనిదానివరే తెప్పరుంటే? దీనివల్ల నూరే పాపములుగా యేమి?

రాజు—కప్పక తెప్పవలయు; వేడంతయు అదనమై సుకరి పోయితిని. సుమ—పరవశమేమి.

రాజు—నిన్ను జూచుచే నీవయ్యను, నీదావము, నీగుణములు నా హృదయ ముత్యమిందని. హృదయమునకువారి కేమి తెప్పర తెలియను?

సుమ—తరి! పురుగునంటలు కలికి; ద్రియములగున్న నాగుణములు నీవ మనోహరమైన వగులగ భావం కప్పేమి?

రాజు—భయముకాదా! నీ వెవగవారువులు నావెం అకపు. గడుసు భాగవత్. నాచే వ మెండుచోర వెలుంగ వద్దదియందెదవు. నిజము దాదనే? వినుము, నే నీ విరాచిత నెమలున విప్పిండు రప్పించితిని కాని నాకు దీనియందు న్నిరుము లేదు. దీయందు గాధామరాగము గలిగియు న్నున్నానించితిని. నాదురీ లావే దీర్చుము. తెలిసివదా?

సుమ—(దెవులు మాసికొని) దేవీ! నీవు స్వామితార్కపు. భారేగార లోకమున కెల్లఁ దల్లివి. నీవు దుష్టులవై తేరి రాష్ట్రములయందు వెడును. దర్మ విరుద్ధము. అర్థపనికి చేరంగిరలంపము.

రాజు—ఇది యధర్మముని యెట్లు చెప్పగలవు? దర్మమేయని నేను వాదించ గలను. వినుము. స్త్రీలు పశ్చాత్తము చుచివారు. అందరకు కుణిపఁ దగినవారు. అని కాత్రములోనే వాయించియున్నది.

క్లో. పశ్చాత్త మిద కాదేదో! సర్వసాధారణా స్త్రీయః

తస్మా త్తాసు క రుష్యేత క రక్షేత కమితర.

అని యుండుగా నిన్న మొన్ననే రోకమర్కార నిమిత్తము వరప్రీ గను నము నీదేరించు శ్వేతకేతుకను మహర్షి స్త్రీలకు గమ్యాగమ్య వివరణ చెప్పి పెట్టెను.

క్లో. మహాపాపా నిర్మలత్వైర్వ త్రాహ్మణాణాం గరొస్తురాం

పరప్రకృక్య లోకానా మృతే దాథాంతేదపి

తతః పితృ కమనా ధమ్మాగమ్యపశ్యమా

శ్వేతకేతు స్తపివేష్య మ్ముఖం కాత్రం నిత్యం

దేవిదేవి కాత్రమున గర్భింబి స్త్రీల కవలము జయిం చుచిన శ్వేత కేతు చూచుచే వెదవాల్సిమా! అంతకు భార్యము బారందరు క్రవ్వులరా!

భ్రష్టలేదేననో చారి సంకలితా రుక్మ లెట్లగుదును? ఇదంతయు తోకవిదంబము విమలము గల్పించినది దీనం. అరహర్థహని యేమియు లేదని వేను మంటావళముగా వాదించుగలము.

సుమ — వి వాచము నేకాదాపము వరి నిరర్థము. నే సంకీర్తించు గాము. ప్రభుదోహపాతకము నున్న చాలింపవలెనను.

రాజ — నీ : మూర్ఖుడా ఇట్లీ దూపతి యానించి వచ్చి విన్నదినిపించి నిరసత్వముఁ జూపుచుంది. నీ కళావైద్యుఁడగు వాడవా?

సుమ — లేదు : కళావైద్యుఁడు వరదాకవతి గ్రహణమునా? చాలు నాని నీ దిక్రము మడలించకొనుము.

రాజ — ఆహా : మీక్కిది యేమరాగముతో నిన్నుఁ గామించి పరవశునై వచ్చిన నన్నుఁ దిరస్కరింపుచుంటి. దయాకాన్ముదా : నా కింక మందిసి కరణము. కాని నీ యంతము బానిస పిమ్మట మృతి నొందెదను.

సుమ — శ్లో : వరం యదర్థపాశీన క్షణ మేదంపా జీవితం
వరం న యదర్థేణ రంభకోటి కళాన్యసి.

కలి : అదర్థముని బెక్కిండ్లు జీవించునంటె ధర్మపాశుడుంటె క్షణ కాలము జీవించుచు శ్రేయము. అకృతపాశుడనగు నా కిచ్చుట మరణమే మేలు. నితోఁ గలుగుకొనుట సరకవతమునకు పాశువు.

రాజ — నా మాట వినుము. వ్యర్థముగా నున యిద్దరి ప్రాణములెం పోగొట్టెదవు? రాజ నా మాట బుద్ధివంతు. వారితోఁ జెప్పి నీ కనేక గ్రామము లిప్పించెదను. సామంతుల నెల్ల నీ పాత్రాకాంతుల గావించెదను. పెక్కిరి! గుడ్డో జ్వలఁదనగు నీవె యా రాజ్యమున కప్పవతి వగుదువు. నిన్నుఁ బరిశ్రమించువాఁడెవ్వఁడు? నిశ్చంకముగా నా యోచన మనుభవించుము.

సుమ — (ఇందక యాలోచించి) లేదు : నీకింత యధిపతిగా ముదిస నట్లే కావించెదను. తొందరపడిన రహస్యప్రేమ జగంతు. కొన్నిదివసులు పైలం పుము. సర్వనాశనరహస్య నీ విరోధము నా కేం! అని యామెను కొలిపింపఁజేసెదరని యాస్పత్తి కప్పించుకొని అమ్మయ్య : అవి నిట్టూర్పు విగడింపుదు వర్షలికిఁ జోయిను.

రామత్తి యతని యందు బాధామరాగము తానె నునుననించి గ్రహములును నెప్పుడెప్పుడని యడుగునుండ విడిగో లుచిగోయని కొన్ని దివసులు గడపెను. కాం వ్యవస్థ సహించక యారంభక గుది వీణావరవ కైకవంబును నానిన బాధననరహింపఁ జొన గట్టిగా నిర్బంధించి యెరిగినది. ప్రాణల్యాగమువలె న సమ్యక్తులగు గాని, యప్పుని కొప్పుకొనుని యంతఃకర్మ చాపెతోఁ జెప్పక తీరగదినారు.

ఇంతకాల మామె యవయవములన్నియు విడిపోయెత్తుట కదలలేక నిలువంబడియుండెను. అంతలో హృదయమున ముక్కుదేవత యావేరిందినది. మేన బమ్మటలు గ్రమ్మెను. ఓరీ! చూశా! అసన్నమృత్యుంతమన నీకు నా మాటలు తెలిశెట్లునా? నీ విల్లి కొంకరినని యిటుంగక నీ చూట కమ్మ యంతకాల ముపేక్షించితిని. నాచే నీ పు ప్పటలనినది. నీ యాయశీష వినివ్విదినము దిక్కువొస వర్చినది నీ! నీ! నీవు వల్లి నిర్వాణ్యుడవు. నీ కీ యిటుంగక నమ్మ గామిండుట నాదే తప్ప అని నోటికి భయనట్లుగా వానిం దిట్లుచి నొవల దీదకోక కొరపులు తీసి తల విరియ: తోసికొని నోవగ్నహంసగ: బండుకొనియుండెను.

రాజు వాడుకప్రకార మంతఃపురమునకు వచ్చి యందు భార్యం గాగన నలుమూలలు వెదికి కోవగ్నహంసలున నున్నదని తెలిసికొని యప్పుడెఱి: తోలు తక్కి కారమును బదిలేరించి గ్రుచ్చి యెత్తికూర్చుంజనెట్టి ప్రేయసి! యది యేమి కర్మమ? ఇది వొకర చెప్పమిదిటి: బాసతివి? || న్నివ్వ రవమాన పరచి? విజయచెప్పుమని గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి యడుగుచుయ. నమ్మదలంకుంతల కుంతలముల వెగ: తోసికొని కమ్మియ: దుడుచుకొనుచు నిల్చింది.

రాజు : నుమతి మహాగుణవంతుడనియు నీతి మంతుడనియు: బలుమారు నా యొద్ద: తొగడుటం జేసి విజయని సంగీతము వేర్పింపుమని మిమ్ము: గోటించితి. పిన్నవారకు రూపవంతుడగు వరపురుషుని నా యొద్దకు: బంపమనచి నాదే తప్ప. వాని ఉక్కరికవ మంతయు యధార్థమని నమ్మి పీఠండుం కంగీకరించిరి. నాడు వల్లి ప్రోహండు ఒకటి తెండు దివసంబులు వేర్పవచ్చి వేర్ప తతివచ్చ మన మొదలు పెట్టెను. ఎరుగువఱగా: గొప్పి రివములు విసిరింతుకొనక సంగీతము వోరతనే యుండిరి. నా: తదేవరొ ష్యంగారలీలు || బంపుచు వాడు మనవ్యంకరముగణగ జేసెను. వీర్యాశమయండుగల నలియచే నిరనాంకరాయముం బరిగణింపక యెట్లో విద్య నేర్చుకొనునుంటి. సిగ్గు సిగ్గు, సిన్న వాడు రేఖ:బానిన వని తెచ్చు సిగ్గు పెట్టెం? నా పాతివ్రత్యభంగము కాకుంక వానిచేతినుండి తప్పించుకొన: యా మం: బడుట మరీయ పునాకృతమునక వేయ కాదు. అన్ని నోవగట్టు వొనివట్టు వానిచేర్చి యంట: బెడితిని నా ప్రరమంజి వా: రాజ్యమునను: గూర కంగము చేయించితి కొన్నట్లు తెలియ వచ్చునది వాని చేతికియ: విద్యుపలి నెట్లు తిప్పి పట్ట:చుండిరి. వాడు క్రుపవపాతి. సూచకాక్షరే విషము: బెడ్డిండుటయ: క్రుపపుం: పగరము ముట్టడింప:జేయుటయు సంభయు:వాడు చేయించి నెడిట. తయ:బం:బంగ: జేసి దానిం దోగొట్టిట్లు తివంబుచుచు నమ్మచియ: గణగ: జేసి యెప్పుడో రాజ్యము వదా దివము: జేయంప:చలంబుకొనియెను. అది యంతయు నా వోర పరదేవి మూలవనంబి దెలిసవచ్చి వానిపై: తప్పంబునన ముంబుయ: జెప్పి రాజునకు మృతయంబుజే: గోదాగ్నిరవులొస: జేసివది.

శో. ఆరా నమశ్శరవరం వ్యాఖ్యానాహి కుష్టియః
ప్రసాదో వ్రత్యయా హంతి విదారం మహారామవి.

మొందుగా నమశ్శరవరములు కరువార రుద్రప్రేమ జనించిరి. శ్రీం హిర
లవ కమ్మల లేక చునొక్కలయ సైరము సత్యా సత్య విదారము గలుగ నేరదు.

సీ. భార్య యెప్పవ మాట పోడిందియెదె
వంపిఁ గాము కామఁ బంక్తిరఘవఁ
భార్య యెప్పవ మాట పోడిందియెదె
వంపిఁగె సోరసగతుఁ దలపి
భార్యయెప్పవ మాట పోడింది యెదరాన
పొయిండు ద్రువు వక్రశృంగులేసె
భార్యబోధనెదెదె పరితపించె నునందు
వసుమిత్రుఁడను మహిష్ణు యెదె

గీ. రాతి నెటువంటి యురమో త్రమంకెన
నారి నాక్కయి వేద వాక్యంబునాదె
తమయ భార్యను గాడెందు తప్పవచ్చి
యొరలు పైజెల్లి పెందిండు రూపలేక.

మొదటిపాదము భార్య యెప్పవ మాటయ్యెయ నా కర్ణించి క్రోధాగ్ని
బాహులు నిట్లాపు గాదులు బ్రహ్మాంధరిల్లంబుమడు అచ్చాః సమితి కుమతయొయెల్లి
ప్రసాదము లేమున కుక్కయింతు. ఇగుసగు : చంపకొనపంశయః నిక్కముని
తెంపనయెప్పుచి. ఏమియు నెఱుంగని నాచి వంకలో వంట్లమనఁ పెషం కిదివలెను
తెంపనను ? దుర్మలకంబునం గార యొక్కయ పోయి యేదియో యెప్పవంకనే
సేసెన మరలించుకొనిపోవునా. అది యంశయ నయింతుమే కావచ్చును. జాక పీఠం
కిన నవరము కాకమానదు. అని యాలోరించి భార్య సురతింబి నాడు పెంచలకర
నవరము బోయి చూపుంకెను.

సమితియ వాడక వారము నియమిఁకాంబునకు కిరకుల వేషముతో
సరకు ఎప్పుడున రాతిలో నుపకవములె నవి. కా నందన యేదిర తేమి యమంగ
కము గలుగునోయని సుతికోకములం బడువుచి నోలంగంబునదం బోయి మంద
రాఅనకు సమస్కారముఁ గావించెను. నమస్కార మంతోనడ సెనమోను సెద
మాపుం నెప్పుం గ్రగుక్కురు నరంబు పీకమాపై గూర్చుండిన పిండునే నట్లులతో
వినుంటి సమితి సుమతి కుని నమ్మి నిరకారమునెంటి యుక్తయందొకయున్న
మృత్యుల ఎప్పుడై దగ్గిందియనేక ప్రామామలు గావడఁకానొనంగి నమస్కార
వక్తలఁ బొందుమంద పీఠు క్కరువనపొత్తియె ముంబున పున పోనయొ యిండు
దున్నవాడు. అతియమంగాక యకాపుర బోహమా సేయుటకుగొక బయల్పించెను.

పేదల బట్టించి బంపిగ్న పూజలను పెట్టించి శివలయంబునకుంట్టి. గొంట్లకు మంత్రిలు, సామంతులు సమమంతింపవలయునని భక్తి తెప్పిన మూలమియ్య, సగడించును సుమనసునెరుగులు, నెరకుమారు వారలం దీను బానియున్న సామంతులు, మంత్రిలు నెందుల కంగీకరించితిమని లేకులెత్తి కేరలు పెట్టిరి.

అప్పుడ రాజు వాని వట్టుకొనజను కలుల కాటించెను. వాండ్లు పెక్కుండు విద్యుక్తకులతో వకనంబు బట్టుకొని వట్టుకొని బోయిగంత నాచీనుడు లోరాచకమేర నొక్క కలుని లేకినంత || త్రిరాగిగొని మంతరాకారముగా నిప్పులు నందున్న పేదలకుల విజు బరితనించి నమ్మలకు రాజునకు గూడ చిమ్ముఁ జంపువేమో యని నెరఘోలుగఁ జేయెను లఘుగమనంచున నమ్మోలగను వారి యిందేను బోయెను.

వానికలిదొడ్డు తెవ్వరో లాక్కొన్న కు తెవ్వరో యేలమునాడో యెవ్వ కును రాజు వారి నడిగియుండలేదు. అతడును బెప్పలేదు. వాడు లేదొప్పు గొప్ప ముప్పుదాదీనట్లు రాజు సంతసించును నమ్మరాదు ప్రాంతవశములు నని గుఱించి పనుర్పించెను గాని వాని నాద యేమియుం బరిగినదికాదు.

సుమంతిం బరిగవించెనెది మచలు వాడు శ్రయరాజులం గూడె యేమి యవకారము గావించునో యని నిద్రావశమునా స్వీకృతంబు యెరుపాచుడు మనసుపడి వెళ్లి యాడుం బోలే వర్ణింపుమనెను. వికవరాళుం దంకించిన పాప మూర పోవుచో మఱి వది దివములకి మునుచర్చ మంతపాదెతోఁ గూడఁ జతురంగ గావీ నమిర ముగా వచ్చి వట్టులను ముట్టించి రణలేరి గొట్టించెను.

ఆ రత్నదీప్తిగలది వా వృత్తాంతము విని విజయపాలుం తనువలూకినట్లు వెతలుచుఁ గరవ్వ తెలుచొ తెలియక కోటకలపులు మూయింప నాచీనినెను. కాని యంతలో క్రమాలమునా సమ్మచిమువది విజ్ఞులించి కోట ముట్టించి కలపులు మూయనీయక బోమఁ బోయిచి కిందవివచారి నెంఁ బట్టకొని కొట్టుచు బాంధులను గూడుంబులు బిగవఁ గొట్టెను. గోతలు బాంధులొయ్యుచు, పుణివివరఁ ద్రవ్వెను, రత్నంబుల బో. గొట్టుచు, ప్రితి తెలుచెట్లుచు బెక్కునిధంబుల నటవనముగాఁ గోట ముట్టుచుఁజూఁ జేతులవడిరి. కొంతలు పీకకలులు రా బెక్కుతెక్కువని యుక్కు మిగిలి పై మేత గ్గు వెకకుతుండెడి. ఆ యంతికి యంతయుఁ జెరిసికొని విజయ పాలుండు భార్యచైవది కుంబంబులు ప్రేయసీఁ మన మూయును లిక గతియలో నుగియుచున్నది. సుమతియే బూయోవడఁ గలుగఁజేసెను. వారిం బాపంబునఁ బట్టుకొనవలసివది. పొరపాటు జరిగెనది వా కట్టిచోరులకుఁ తెలిసికొనలేకపోయెనని, అట్లే నాచీని వింటింబుండ నాంబులు వాని తెలులు కోరించి యట్టుచియి. మహా రాజుఁ వానిని గడియలో ముఱుమునకుఁ బెట్టుదులు గనంబునఁజున్నది. ప్రాత్రక్రమము సమయంబున రాజు తనవ పాతకముం బుట్టించినవో యనుపంచింపలేడు

గూర్కులు సెప్పుచును వాళ్ళునువ దెల్ల గొప్పపాతకము చేసిరి. ఈ పుర్రోప
ద్రవమనకు గారవటాడురాని మేనే యెరిసి. ఏమందు అని పట్టియ గూర్కులు
గవరకులుతో సుమతి చుమానెరిగిరి. పుచ్చాత్మకును పరమోత్తమము, పరరా
వరతనవాళ్ళుయ్యారు. కలిగిదియ్యారు. అట్టి ముగ్ధాదు? నిరమా? నిమా
యని దంగింబేతెన పాతాత్మకాదు నేనే. కర దాదనా? ధ్రీ దాపలం...నంబే
వాన సోయగముయ్యు: నిగ్ర సుయ్యమహో గోదరానన నేనే. తర్కబదులయ
దంగిరి పు నమ్మ: అర్థిగా తాపించి పరమాత్మవేశము గావించియు బోవనమలం
మున నావెంబుయి యేదని కల్పనలలే పితోబెప్పి వా: అదాదు: గావించి
రిసి. మహాత్మా: కడపట్టుము. గజము చెప్పెరిసి. నాకు రుపతోపిదు గయగపట్టు
గ్రహింపుము. సుమతి నిరమా? నిరమా? అదాదు: మిమ్ము ముత్తుముయి:ని
సుని తప్పించిన పరమా? నా? నిమ్మింబ? గని బాగించిన పిదు అయ్యెదగు
మి పలుకుము నమలంబున కల్పములు కొంచులు వచ్చి యున్నప్పటికి కొవ్వ
అట్లాని పుచ్చుపు నమయింబున వా: తవేరమపు కరగలంబు: తొలక
నాప్రాయాని కలంబుయింది తమకత బానిసయి: అయ్యదం అదిమార్చి కచ్చి నేం
దారవిది గొప్పగృహంబునంబు తొలు యింబు బంధనాని బాత్తుపాత్మ: గావించు
కొంచు:

తమకత కల్పమునేర నిమ్మము నమ్ముదంరము నిని వరమానందముతో
గోల నాకవించుకొని రెండు బాగములుగా బాంతుని పాలించుచుంది. కథ
కుండి: తోయి నే నుండే వచ్చెరును య: కడుంకము కథ: జెప్పవది.

అప్పుడు వాడవాడును మిక్కిలి సంతసించును అతంగపతి: మం
కథ: చెప్పెరిసి. పిచ్చికిమి రావి పమతిమి: యేమయింబ చెప్పెరికాపు. అతం
దెంచు కోయి: కల్పములం గూర్కుని వచ్చినవా కరగా కా:! అరంకల
వాదే వచ్చిరా నిజింగింపు మనము: నాచంకము నికకా: నాకేమియ: తెరి
యదు సుమతి యేమయ్యెదో నే నెలుగ నాకు వచ్చివచ్చ చెప్పెరిసి కథ: రి
వృత్తాంకము నాప్రాయాని వచ్చును. నాకేమియ: రాదు. విజయవాణుడు గుం
గృహంబునంబు పాప్రాయాని యిది కవంతి యున్నది. నే నెరింగిని కథ: నమసి
నట్లే యున్నది చెప్పెరిసి.

అప్పుడు వాడవాడును అట్టి: సుమతి చెప్పెరు: నిమ్మి: పాతమము:
కల్పము: గరిసెనా? లేనా? అని యెరిగిన వా:లో కలిసియే యుండును. లేమన్న
వా:యెరు నందలో: గోల ముగింపవది చెప్పెరిసి. లేకలేక నుమతి: కవంకు:ను
అట్టి కల్పపుర్వ కార్యము: గావించును. వాని కేలము: కలిసియి: నా పుచ్చు
యా: సుమతి లేగని యెరిగి నాకు ముగింపి: నుండును. అని పట్టి: గా
యి: కలిపి జేవెనది దెల్లలు వానింపెరిసి

ఆ నిషయమున వాదనపురకు సంపాదించు అనినది. ఆ కనుకమేదియో తెప్పలేకపోయినది. తరువాత క్షిత వర్షిస నక్ష యొందున్నచో యరసి తప్పించి తాని వంశ వంశరీ నీకానిజుండు గ్రహింపవలయునని నిశ్చయించుకొనిరి.

అని యెఱింగించునపుడు నిక యతి కమింతుటయు దరుగతి వృత్తాంతము పై మఱియం పట్ల పర్యవర్తించెను.

174 వ ఖండ

కల్పరతకథ

మహేంద్రవనగారాధ్యయంద్రక్ష మహాపాంశుః గల్పరతయను కూతుఁ డొక్కరికయే యుదయించెనది. ఆ మిక్కిలి వర్ష పెరిగి పరింతుడికంటె వర్ష సౌందర్యవతి ముమ్మడికొకమఱ గెప్పటికి యుత్తరము చెప్పిన మురళముగాఁ దెలియును. అప్పుడమితః తప్పదీతి చెప్పియు పరిశుభ్యుగా నెంచును. స్మృతయఁదోడి యేమి కోరినను చెప్పించి యిప్పించుననినను. ఆ తారినాశువు ముహూఁ జిన్నతనము నుండియుఁ బడి పోయిందే గాఁచితఁ గదిగి యున్నది. ఎక్కడ నెట్టి వింతపల్ల టున్నవని పప్పున నెంత రొక్కఱును చెప్పించి తెప్పించుచుండును. పంకపక్షులను చెప్పినవారికి వారు కోరిన వని చెప్పించును దేదేతముయందుఁ బ్రదర్శించియున్నది. పురండుఁ ప్రత్యాశఁ పొ యంచుగల వ. వారి వంతయుఁ బంపుమని వాదనంపినది. అందఱుఁ డేమియు బల్లలు లేకపోవుటచే నందలి పక్షులును సంప్రాప్తించినవారై.

ఒకనాఁడు సత్యవంతుడఁ డెప్పుడ పొరపోయిన రంధవత్త యొక రోయ వానికి బోసినది. నాఁడొ పట్టంబుకొని తానియార నొప్పవనున కచ్చెరువందును మహేంద్రవనగరంబున ఎంతిమనల కెప్పుడు నీయార్చి కల్పరతయను రాజపుత్రిక తొందరపడెను వాడెని యానగరంబునను బోయి యిందలి గాఁపునకుఁ కత్తిరిం గఁజేరించెను.

వాడు బానికి చెప్పి పంపరముతో నొక నానక్కతమును రాజపుత్రిక యందఁబ్రదానమున కుపి వాడు చెప్పినరెం యిరుంటేరి. ఆ వధుం బొందనకోడనే యుద్దేశియి జేతుపొలి పయన వాడు నెప్పివని పిచ్చిగా నెచ్చి యిందె తొందరకు బంజరిముఁ బెట్టింది ముత్తపిచ్చుకొనుటఁ బయదముం బొంగ్గఁ దివంబు చెచ్చిగాఁ మోహించుటయు నాతడొక విధునియె.

రాజపుత్రిక : కల్పరత : రాజపుత్రిక : కల్పరత : అని గొంగుపోయెను పరపిను. దాని వంఁబాధునకుఁ బెచ్చెరువ యెప్పుడొది రాజునకు చెప్పి యేమి పరంగభంగంబొ : నెప్పుడేమింతు. నా పేరు పేరేమియు గెప్పిరి? పి డిహుల

వెళ్ళకు నేర్పిరి ? ఇంతకుముందు చెయ్యబడినది ? నీవు గృహస్థుడవని నుంచినది. నీ మృత్యాంశము తెచ్చుచును యిదిగివ నానిహితం బిట్టయె.

కల్పరచిత్రము : నేను వీడే గొహణములే నీ వత్తువనెత్తి. వెళ్ళు నుండు పరమము నామని. నాక సంకీర్తనమునందు పాపాశ్చర్యమునందు మంచి పాపాశ్చర్యము కలదు. నే ననేక దుష్టములను వేరగు వెన్నుగలను. నామరసి పురాణములు లేవు. కాత్తముండ్లయొక్క ఇదిగివ నీ కేది లాభమునను బాపము తెచ్చుగలను. నే నాడు పడినది. నా కర్మయొక్క నేనును వింధ్యపాదములందున సహచరతయొక్క నడిచింది యొక వసుంధ సమయమున వెంటగా నాడము సేయుదున నొక నుండును తుర్పు మున్న నాకర్మం బిట్టకొనియెను. నేను దొరకక పాపములు వచ్చుతిని. విడిచియిచ్చుచు పుచ్చుచును దానియెను. పిట్టపాపమున కెందు వానియెను మునియొక్కనది నొక కొయ్యలందు నున్నది పాపము రంపక మీ కమ్మెను. ఇదియే గొప్ప యవకారము. తగినదని నమ్మగలది నాకు మంచియవకారము గానియెను. నాకర్మ నా పాపములందు రంపెనో పింపెనో తెలియదు. ఇంతయు నీ తెలియించితిని. తెచ్చుచును లేచియు నున్నయగుదును. నీకు గావలసిన ఏదైన నేర్పిచ్చును తెచ్చి యుండును.

■ పరులు ఆ యువనాసము పని మిక్కిలి వెలుగువడుచు మనోహరము నడుగిక వానియొక్క. పురించుచు మే మెలాంగుదుము. అతడు ముఖం బెందునాని యంపెను. పాపములు. నీ కర్మములకు వెలుగుచు యున్నది తెచ్చియెను. అందున్న పురుషులకు గానియెను. నావల్లయును నీవు లభించితిని. నాకు గావలసిన గావలయున్న కము. ఏదీ మంచికథ చెప్పి నాకు మంచియు గలగ. (తెలుపుచు) యుండునది నా యందును ముఖం : పవనములలో శృంగారమునను ప్రధానము. ఆ రసము నీకని దుదియైనదో దుద్రుప్తమౌతున్నది నైన కథయే తెచ్చెను. లేదా వైరాగ్యము, హాస్యము, కరుణము, లోనగు వికార వసమయముల కదలు తెచ్చుచునది నాని తెచ్చెను. నీయతి ప్రాయమే మనవలెను సుగుమతి యుండునది మూలకమునకు నానన్నవ దిని యను గలగించెడి యను పరిచయ కారణం నీవన్నయం తెలిసిన కారణపు. తుల్యం కెప్పు డేది యుండునది ముఖం యుండునది తెచ్చెను. వెలుగుచునది నేని అన్నరసములు నీమే కలిమరముల పనునగా నున్నవియందు కథలు తెచ్చువలయును పనునకు కథలు తెచ్చిన నవ్వెడు వచ్చియొందునది తెచ్చుచొందునది.

175 వ మఱియొక

అచ్చరచిత్రము

లేవరోగములో నున్నవని చెబుతా సుంపయగలదు. ఎరికి దేవతా మృతి పేరు. ఆ ప్రియ మిక్కిలి ముఖం. కంఠ, యూర్జక, మేహ,

లిలో క్రమ తోనగు ప్రసిద్ధ లేవకాంతయై వారిలోనివారే వారిలో ఐదునాడుగు జాతులు గలవు. మొదటకాయలు, సూర్యవర్షియలు, వేముదియ, బ్రహ్మ, ద్విత్వత్వ, మన్మథుడు, వైదములు వలెప్రతివరకు మువ్వియ్య, మున్న ఈ పదునాలుగుడు సభ్యులందు చూచునటు. మునియొద్దవలననే గంధర్వులు కూడ మువ్వియొద్దిరి. గంధర్వ సుమునందు ప్రేమవేదకాయలు తెందుమం గంధర్గాని యర్చరకలో ఐదుమోతి లేదు. లేవలోకముం నమ్మలు దాడు స్వేచ్ఛగా పులింపురుండును. అమలులు తమ ఇచ్చవర్షియ యర్చర నేరికొని పురుషుగా వివాహ పెక్కి రియగు చుండును. వారికి వివాహముం లేవు. అదిలేదు దాపు లేదు. నిత్యయోగములు వారికి శ్లోకారణింబులవ్వ నితర వ్యాపారముంలేవు. అకాండ కొంచులు అర్చరలు కంఠన వనములోఁ బుష్పవచనముఁ గావించి పొండు యంపి కల్పతరు కనుమ కిసరియవ రాగంపిరములగు సమృద్ధిరస్తోయముం ఇల్లదిర రాదుది విల్లు సఃభాసిండు కొనిరి.

అలంబన — మొకటి: — ము రంధ చేపిన ప్రకమునకు నిన్న వర్షియ ? దాని తెంక గర్వ ముండొంది ? లాచారి మాల్యాను లేవదాదులు న్యాయముగా నియమ మునియొద్దిర నిమ్మించెడిది. తమపాటి యర్చవము మనకు లేవదాదు యేమి ?

మొకటి — అది చక్కవనము గడువము తాను వాస్తవ్యులగు క్తర. నం కూలకునకు నర్చిన ప్రయోచాలివని.

విద్యుత్కర్త — అతడు ఇల్లదమామంతుం అయంకునికన్న వరికుండా యేమి ? లిలో క్రమ కంఠగరువమ లేదేమి ?

లిలో క్రమ — సుమాలయరి కంఠయం తెల్ల ప్రతియో యల్లి ప్రతి అయంకునకు నాయంకుఁ గందా యేమి ? దానివది నెండులకు గర్వపడుదును ?

అరుణ — మున్నవకు ప్తరులుం అయంకునకన్న గొప్పగానా యేమి సుమాలయరు ?

సురక — ఇల్లము వరికుండా ? మదేయ వరికుండా ?

సుప్రియ — సు సు. ఇది వాత్సవా మగ్ధవరి నున్నది. విప్రుకులెల్ల సుగుం కెల్లకుండా కాకా ?

సురక — అయ్యునేమి ? దువేకునక అగర్వనీయం మ. శక్తయని ప్రతి యున్నది. దానించేసి కుదేయలే యుండునది నా యన్విప్రాయము.

సుప్రియ — మీ ద్విత్వం దేవకంతు ఏకమనమాలిలా యేమి ? అ సకలో నిల్లదుదెక్కడ గూప్యమునో కుదేయ దెక్కడ గూప్యమునో తుగాము దెక్కడ గూప్యమునో యాదిసనో వారి వారి తారతమ్యములు తెలియఁబడగంపు.

సురక — ఎల్ల ముచ్చుండును ?

సు.వి. — మనోభవ మగుచును.

సుర — చాచి సాక్ష్యమే? నీవే చెప్పరాదా?

సు.వి. — సురక్షాచర్యభాగంబును జింజామణిపీఠంబున మహేంద్రాచార్యుండగఁ జాటును దీనిరవికంబుం ద్విరులు అనుభవంబునఁ గుఱ్ఱుచును. అయ్య లేచిన వీరందఱు లేతురు వీరిలో నెవఁడు లేచినను మహేంద్రాచార్యుడు లేచుడు. దీనింబట్టి వారి స్వాభావికమైనది తెలిసికొనవచ్చును.

సుర — అదియో? కారణము బాగుగ నున్నది. అది యింకఁ దుఁ యింకఁ చాలిందీలో పొలియవచ్చును. వచ్చినట్లు మాయంబును అంభమాకముననే యుద్ధింపఁ దగినదని

సు.వి. — కేదీ! దీనిమేయంబు తెలియదే? నీ వైతంబు చెప్పము.

ఈ — ఆ విషయము నాంతగా తెలియదుకాని వారివద్ద పుత్రులు సమాన ప్రతిపత్తిగా దియఁగలఁ జాలఁదిన.

సుర — నీ పరాకాష్ఠకములో అరిగిన నతఁడు లాఁడు. కనుక నంతగా వాదించుచుంటివి. నుజేమి యింటనున్న యొక రత్నమునకు నిక్కఱని యోగ్యతక మునకు సరివరదు

అం. — చాలు చాలు. తిరగొనుడు. వేనాకటి చెప్పిన మతయొక వాదములోఁ దిగియొనఁ గే?

అరు — గరువము రంధ్రు గాఁ మనకేలఁ గలుగవలయును? దేవ న్యాయంలోఁ బేర్పఱియ్యలు చాలి కే గంభ. ఎప్పుడు పోకముగల్గెనను రంధ్రయో, యూర్జితయో, తిరోత్తమయో, మంతాపాదయో, స్మృతాచయో ముంద నాట్యము చేయుచుండ మనము చెనుక నియమంబు కాలము వాయించుట తప్ప ఎప్పుడె నగలఁ గట్టి ముంద్రును బోయితిమా యేమి? రంధ్రయందు నీకింత యుహారు యేమిటి?

అం. — రంధ్ర మూకపై గొండకమ్మను అలపాలలు నాగునని గంభ. పెక్కుసాయలు దేవతానభరలో చాల్చుచులునేసి పరువమురాదితిసి. నీ నెఱంగుకల కాఁబోలు. నేను నెవఁక నిలవంబునాననుకాను.

అరు — నీ యేరుట నానకుఁ గోపముగాని రంధ్రకంటె నక్కువ గర్వము నీకునుం గలదు. గావంబి యందక కై లేచి నీకు మనసులో నున్నది. వలచుండుడు నీకుఁ గావించిన పరాశవ పాచ్చికిం తెలియదనుకొంటివా యేమి?

సురక — అచ్చా! ఏమి గావించెనో చెప్పము.

అరు — ఏమియును లేదు. వలచుండును. వారి యిది వంశవంశములో నతఁడు విహరింపుడున నానపటి నుచుంబి రితిగి యాకయిందివది దీని మొగ మైన సతఁడు మాచలేడు. అందుకే దీని రంధ్రపై కోపము.

అం. — ఓహోహో! నలమూతుడు జయంతుడనన్న సుందమైనవానా

యేమో! ఇయంతుడు నన్నెక్కువగా ప్రేమించుచుండ... వాని వే నెయంతు కాళింతును? ఇది దీని కల్పన స్ఫుటియ నడుమిను.

అయ్య — పండులయో: యందము, పాటనము, దశక, ఇయంతుని జేమియును లేదు.

అయ్య — వాడు వాడు. నీ మాట నీవే నెచ్చుకొనవలయును: ఇయంతు: యెంత వ్యాకృతమునందు? అని. దేశసుకయ్యములలో: జేమిపొందిన కూతుడు నలకూతుని కంఠానంతోగ నమర: ఇయంతుని మృతము పొగడుము.

అయ్య — నీవు పూర్వోధర సంవర్షములు తెలియక వాదించుచుంటివి. ఇప్పుడు వ్యాకృతమునాలు యేమిటి? ఇయంతుడు మహా పూర్వమునందు నే ననుమతింపెదను. సంకల్పించుచుండెని నొంతకర్మరాతుర్య కళావిద్యగ్గుండు కావని నే నుంచుంటిని, తెలిసినదియో?

అయ్య — అకం యెంత నేర్చుకొనెనో నీ వేమి యింకొకడును, తిలోత్తమ నడుగుము, పుట్టించి నడుగుము.

అయ్య — తిలోత్తమ ఇయంతుని పక్షమే పలుకర... చెప్పు చెప్పును? అది ననలేదు? ఇందున్నవారి నందఱి నడుగుదుము, పండులయంతు చక్కనివాడా? ఇయంతుడు చక్కనివాడా? పుంగవ రీతివైద్యుల మెచ్చరియం చెప్పువయ్యున్నది. ఈ రెండు విషయములే ముఖముగ నుండునది. అని యందున్నవారి నందరిని ఆ విషయమై పక్షపాతము నుడని వ్యాఖ్యానింపఁగో: చెప్పవలయునని యడిగిరి.

కొందఱు నలకూతుడనియొక గొందఱు ఇయంతు: దక్షిణంతునియొక జేతులెత్తిరి, తెక్కింప విరువవలయునాడు నమమంభ్య గలవారగుట వే పక్షమునకు గొలుపు గలుగదయ్యెను. ఆ విషయమై వారు పోట్లాడుచున్న సమయమున వా వారిని నారదుం దరుగురు నర్పయూరా: మచ్చరముతో: పోట్లాడుచుండిరేమని యడుగుటయు వారు సిగ్గుపడి యందయ లేచి లేతులెత్తి మ్రొక్కిరి.

అప్పుడు తిలోత్తమ వారి వివాదప్రసార మంతయు నెఱిగింది మహాత్మా: పిదపై తొలుతేమియు, సర్వములు. ఇయంతు నలకూతులలో: గణావిద్య: చెప్పవలసి యుండిన నమ్మ: పార్థి నవ్యుడు ఇవ్వనులారా: అది మేము చెప్పవలసివడినాడు. ఈ సంధనపక్షములో: గర్భవ్యవహారం పౌరాణికతత్వంతులములు తెండు గూఁసురట్టుకొని తాత్పరము లేయుచున్నవి. అని వారి తెలిసినవి. ఆ ముఖము వారికి తారతమ్యము తెలియు నడుగులనుచెప్పి యమ్ము: పుంతుంతుం తెందెనిం పోయెను.

అప్పుడు అయ్యను తిలోత్తమా: నీవు నీవు. ఇయంతు: మాట లమ్మ: పార్థి వడిగెదరా? నేను మన యర్పవ్యయ: జాగవ్వురి. కొంత స్వభావములో ను త్తరము: తెప్పెను. కింపింది యేమని కింపింతునో యని కుంఠెలు లేకం బట్టకొని యుండి. గొందఱు గడచెదరి. అయ్యయ్యా ఇయంతు: మచ్చరములు నడిగెదరా?

అని యోషిపెంచినది తన ముష్టిను వారి ముఖములను ముసుకొందియి యట్టిగిని. నే నొక్కతఁ డెటుగనా? అని సమాధానము తెప్పించి.

తరువాత వారిలోఁ గొంతఁ మఱ నీ సంభాషణు లానింపుడు. ఇంద్రుని పోలి యున్న నీ కిందఁ ననిది. మఱి కొందఱది కాదు. వారదనుకొని వదన మకారము దేవుఁ డెఱుఁగవలసివచ్చె. అని పట్టవచ్చిరి. ఆ వానిమీ నొఁదరినది. అప్పుడు వారం దఱు నుంచుకొనుచుండఁగా దిరిగి కల్పవృక్షమునఁ బరికిరించి యా కనుకలపిడుక మును గమఁగొనిరి.

2. పాపవశకమంతమాత్రాః : పాప నష్టస్య కము. పాప ప్రాణుని నాకమమనోఁ బ్రసన్నుఁడొను. మఱి మాకొకవిషయమే కగప పర్చివచ్చి. పాపము కుండులు పాప సిద్ధివలసియున్నది చెనుండు. నేవలొకమఱి మప్రసన్ను సౌందర్య కాలం దొందుడు, వసుంతుడు, కంతుడు, అయింతుడు, తలపఁబడుండునుగదా! వారిలోఁ బల్లవుడు గ్రహము. కంతునకు యాపము లేదు. మనంతుడు వృక్ష సంక్రాంతయు. కావున వారు మావృక్షు లెక్కలోపివామకారు. అయింతుడు సలహామంతుడు సంపదలేకఁ బ్రభుత్వములేక వయసులేకఁ బగవఁదగి యున్నవారు. కృంగారలీలానుకవము సౌందర్యము కళావిద్యక వారివలెలో నెవ్వరియం దెక్కుమఱా మన్ననో నెవ్వరిని యొప్పుది. కొందరకఁదనియుఁ గొంద రికఁదనియు వాదించుచున్నాడు. పి మాటలు క్రుతికాక్యముగా మన్నింతుము. తాపకమ్యముల విధానించి నవ్యాణంపులను ప్రార్థించి నవ్వకంగ పుంగవము లిట్లనియె.

యో : పాప దేవతాంతరం. కృంగారలీలా వామవ్యాధి పశేషముల బస్యగ నెఱుఁగవారు. అనువైక నీద్యమం వారివివగత మా ప్లేగ తెలియవచ్చి? అయినను వారదనుకొని యా వారము మాఁక వచ్చెను. కావున ఎఱుఁగవచ్చి కమ్యరాక్య మాపాదించు గలవము. ఆ నుంచునర్చియి, వాక్యంబో నవ్వరలలో నీ వలములోఁ గ్రహించుచుండ తక్కుసౌరులు పొందిమి వాని గుఱింపలేదు. ఇందులకు రెండు మామములు గడువీయుండు. అంతరి కక్యం బా పర్చివచ్చి నవ్యాణంతుమని పలికిన సంభాషణులు నానెంపకాంతరం పమనెంపుండు బోయిరి.

అని మిఱంగించి యా పక్షిండ్లము మోగిపట్టిన వహించుటయు. గల్పితర వ్యవయంత వర్ణ వివేచ నిట్లనియె పకుంకమా! పి వారయందెట్టి గౌరవ మున్నదిమా పొందితి? వారకు దంకదివాడు పాపవశముల నడుగమని యానరిచ్చెను. ఆ పక్షు లెంత తెలిసినయో అని స్తుతియాయుడు నిపు తెప్పినకర వారి బాగున్నది. తప్పివారి వృత్తాంతము వినుచును కోరుకలేదు. కావున వెగ మర్కరి పి పక్షి. అలో నెవ్వఁ కమమం తెప్పించి. కమమంను కమమం నుండును. ఎఱింగింపుమన యిహిం నవ్వ. ప్రవహించి ఆ యెఱుఁగ వల్లంరా? నీ నమనయింతుము. నీకీక తెప్పరవోయినను లాగుండును. నీకీ కత ఇంతవఱి

వచ్చును. పై వృత్తాంతము నామమును తెలియదు నా హాసమునకి వచ్చును
తెలియదు.

అట్లుగా మొట్టొక్క వచ్చినది? సత్యముగా నామముగా ■ కల
శబ్దము కాదా? అనా. మంచియంతరములో నంతరామును గదిగట్టి అని వరితసిం
రును. గంభీరం శోకవతియను పరిచితరౌ సత్య. పుంధికుమారుడు సెప్పియగడువు
లాది లాదివరులెన్నది. పశుంపుతము తెలియఁ గింకరుం. అంపుమని చెప్పము. 41
దీనితోడు వచ్చి నామములు పలుకొనెను చూడకుండు చెప్పివదిగదా? దాని
నెంతనింతకు గామమును ప్రత్యేకముగా తెప్పమని తోరింది తా. నవ్వుక తండ్రి
యొద్ద కనిపెదది

ఆ పరిచిత వసుపానము నూరున సందేక తెలిసిండుటయు నవ్వుతే
యానృపతి యపరిచితవసుపానో గింకరుం నామమునొద్ద కనిపెరు.

రాజులము పుట్టరయ్యును. గిహకవాచులెరికింబోయి యుత్తరములో
నత్తనంబు మిగిలించిరి. సత్యవంతుడు స్థలలో చెప్పి అప్పటికి సిద్ధముగా
మన్న పని విశేషములన్ని నేత పంజరములలో గూడ వారి కప్పుచి తగినపంజర
దీనికొని ప్రత్యుత్తర మిట్లు వ్రాసెను.

మహారాజా మీరు వ్రాయించిన పాట చేరినది. మాయొద్ద మన్న పిట్ట
లకములన్నియు నుచితమున తెలు దీమిగిని మీకింకరుం కిచ్చితిని. సుతము మీరు
వింతకుండుము జోరుమన మీయొద్ద మన్నట్లున్ను తెలిపెది మూల తెల్లమున్ను
దాని నెంతవెలు దీనికొనినపరే తప్పక వంశమందుకు వ్రాసిరి. దాని వాక్యమును
గామకును స్వయముగా వంశకొనుచున్నాడు దాని నె తవెల యిచ్చినది నెయ్య
వీయరు. మీకనుకరములక రెండుపట్టం నొకచోట తెప్పవలయును సులభము
గదిగియున్నలో మీరు కొనినవెల కిచ్చియియును మీయొద్దమున్న వింతకుండుము
యొద్ద కున్నట్లునె మీరు వ్రాయుటను సాహసించుచున్నాము. నెంతవలయును.

వజ్రపుంధరకవివర్తి.

అని వ్రాసి యాపకము కిచ్చి యంపెను. ఆ కృష్ణులు సర్వరముగా
మహిమప్రసంగమునది కిచ్చి వచ్చితో నానంతరము నెల్ల గంభీరం యంతకుపురమున
కనిపెరి.

రాజపుత్తర యాపకప్రముల నెల్లఁ దింకించి కన్నులెం బరిసంది సంత
సిండుటఁ జేరు నక వాణునకు. మిగిలెడు వ్రాసిన యుత్తరముఁ బెట్టిరి. సంద
ర్భమున నొక సంత యాలోచించి పంజరమున్న యంతకువరి కెట్లనియె.

నెట్టిరీ: పండిత: పుంధికుండును దాని యున్నది. దాని వా. పలు
దాని నమ్మసిచ్చిరి వారలు. ఎదురు పువ్వతంగముచే తొనెరిపెరట. అంతకుపెను

వాసలేమి? మహాబాహుమ్యముఁ గొనుగలడు. అది యిట్లుండె. మన యభిప్రాయ
తీరుల యెట్లు? సాధన మేమి? అని యడిగిన నభోకవతి యిట్లుచెప్పె.

రాజపుత్రి: ఇ పిదపను నీ రత్ననిచ్చితి కానిన నీ నింతకవమేమి? నాకు
మాత్రము నీరంజనము కాక? నీరంజితి నీ యంతంబు ప్రతిపా ప్తంబునను. దీని
విధంబుం దిండ్ల పీడియున్నది. గన్పించి! కాకిపిల్ల రాక్షసి ముద్దగాదా? అని యుద్ధ
రముఁ జెప్పిన విని కల్పంబు యిట్లునెను.

ఉపి: మూర్ఖుకా! నీకు నానాపింపబడెను. అనిగిసంగితి చెప్పితిని.
భరిభాసవదనముం లేదు? ఆ వని సుంపఁ దీసికొనివలయును. రమణము: ఈ
రానినలన విసవలయు నిండురంపఁ జగిలనిండు మి లోపింపమని వరిసిన విని యభోక
వతి దర్శనయితి. నీ పుట్టు బిచ్చున నట్లు చేయుదును. నీకంటె నేబట్టిమంతురానా?
అనబయుఁ గల్పంబు యిట్లునెను. సఖి! నాకొక యాపాదము లోడుచున్నది.
వినుము.

కిరాతులయొక్క సంత ధనమున్నను నీతివల మూరకపోవడు. మనదెంద
నున్న యంతులన్నిగ్రహములు, లంగాయజమ్ములు, రత్నమండపములు లోనినె యింక
వేలవేల బిచ్చియుం దీసికొనిపోయి యాపిల్లం మోహవలచి యిట్లో యావత్తిని తీసి
కొని వాపంబును. నీవు తలఁచికొనెన నెట్లొక్కమనమ సాధించికొనిరాగలవు. నీ
బాధలయందు నేనణంగనిదికాదు. మాతండ్రి నుగి భావనసంత ధనముఁదీసికొని
పెట్టుము. నామనోరథముఁ దీర్పుము అని చెప్పిన నున్నదాని మొవ్వుకొని యానాదే
రాజు సెలవుఁ బొంది విచిత్ర మను నానామం లోఁ జగవరి జవలఁ గూడికొని పులి
కుని నివాసదోహమునం బోయినది.

అభోకవతి రాంజీవర్పరి, పద్మావతిగారు, పుచ్చనీటి నీ కంబంతుకు దాక్షి,
సఖి, సరిదాత, విద్యాసంపాతురాలు. తిమ్మిగా సర్వమందు పక్షాభియ గిరంపఁ
అతి ఆయా: నేరు చనువలచి పులిని బాగు కల్పంబు సేపారాదు. నాపేరు
అభోకవతి యంతు. మా పర్వరా క్షితు మంటి పనిచేసేమందుకెల్ల ముగం
వాసంబుంబుచి నున్నది కిరాతులు పంపినది. నా రూపరత్నము కోతుచున్నదని వరి
తీర చెను దుండుని యిట్లుచెను.

అమ్మ! మామనా పీతర్పరాద సుతక నుంతులకు ముడిపిదాని
యిచ్చితి. అను కోరికనుండురము నీయభి పోలుతి. బిచ్చిరను నీరాజపుత్రి
గాయండు రయఁ బలంబున నాచి సుగంధమునాక పంపాచి. కాం సంలక్షమయ్యెను.
నాదిత కాకోటిలో నున్నాను. ఈవినుపు బిచ్చిరని బిచ్చిరని వెళ్ళుము. వా
మని ధరమం నామమలం. కలంబున చింతనయ్యెను చెట్టి రంజుమయ్యెనెల్ల నున్న
నామం బిచ్చిరని పంపి.

అప్పుడు నాదొక ముద్దానుమనోహర ముంగుం గిచ్చుచునుండినామ

ప్రేరణగల్గిన బంగళావంశములోఁబుట్టు వింతకరుణకమోహో మధ్యబంధురముంది. అశోకవనీ వాల్మీకిరం బాపె దద్రుతి యెల్ల మొన విమృశ్యదగంబు వెల్లివెలియె అమ్మ నేపల్లెఁ బీఠక్కరి కీరాతనాకులు అహః ఏమిఁ డూరుమాదుని సొందర్యముఁ బంతు వసంత జయంతాదులు పీఠగోరికి సాచివారేఁ అయ్యారేఁ పీఠముగ పెంత వింతగా మన్నుచిఁ పీఠముగ గిల్లిన పాటానాచువల్లువచ్చుచిగా. ఆ వెలికమ్మరెమ్మ తక్కు వెయ్యెంట్లు చూపెనను తనకిదియ ? టిహోహో! ఎక్కడి యదర్శనోము ? ఎక్కడి కీరాతనరము ? ఎక్కడి దర్శనదనము ? పీఠముగ పీఠు పులిందరద్రవరి కాదు. పతేంద్రద్రవ్రత వచ్చియే ? కావితో నిద్రి సంతానముఁ బంతునా ? అని యాశ్చర్యముగా వారివెంక చూచుచు నేమియు మోహితలేక నిలవఁబడి యుండుట.

అప్పుడు రాజవాసానందు అవ్వని. నీ కెవ్వరిరావపు ? ఎవ్వని నిమిర మింతు పచ్చితిని ? ఆ పెత్తెలో నేమి యున్నది ? తెచ్చుచు యునికిను చరయమ్మకు విశురగంధీర స్వరమొనకు మఱియు మోమును పవనపు సుందె యల్లనెదు.

తరుచువనోహరః నేమి మనె ల్లదనగరానోర్వయి ప్పితిర కల్పరక మర దారకును. నాపేయ అశోకవన విమృశం మిమ్మలా బాదుగారె యల్లసిరి వచ్చితిని. మీ రాజపుత్రిక మీ ప్పైఠెగిరి పేయ గొప్పి వెలవనమొప్పు సాటితోపిరిమొగఁబున నది. ఆ పెత్తెలో నున్న వస్తువు అనియె యని తెప్పవ వస్తువు ప్రమతి యల్లనెదు.

అన్నాఁ నీకు గంధరక యన నెవ్వరయో తలసినదా ? మన ముచ్చం మాట మీ మాటవెలిక నెంత సొమ్మ చ్చియెను గొని తెరకొన రోదంబిన్ మింతు లోడి. అప్పు డందరి మరం పివారలిం బంతునోలు ఏమమ్మా. నీమము పచ్చము ఆ చిచ్చుచి మాకుఁ గావించి నేర వంపవంయు ?

అని యిడిగ మునమునినగనం మెప్పుడు అమ్మయ్యా. అమ్మయ్యా. మీ యూహలు బహువర్తనలతో నొప్పుచున్నవే. మీ రాజపుత్రిక యంజనపురముఁ బొందె న్నదనకుండువుగదా. పను మాచిత్తు ? మీ సొందర్యరాతున్నాడి విశేషములు పరిజ్ఞాన కలంగింప ను యనవందిచి మీ ప్పైఠెకాదుఁ గావరం వంపినదాగా? మీరి యుమున పీఠము బలవంతముగ రాగివని వోపునా యేమి ? అది యోదార్యము లను. పిదపై నేమి. పేయ వచ్చి యాపిమొదమచ్చ వసుపిడి యెనను నేర రంపిగిన సియర మానకు స్వేదా - ప్పవము అని యూహగూములు దానంగింపుదు. దాను పిచ్చిన యాటవస్తువుల గనవమతోదప్పుచి నెరరఁగాని గొన్నయన పిటింపున గొలువఁ బిచ్చెంబింపి దీని బారి కచ్చింపకది. అందు -

పిదపై కను తిప్పి బల్లపై నిలిపినుగ వనవని నోయన పోయెనె. గుర్తా మిలు. రిథుని పాట మిలు. పిరని పోయన పాట పిచ్చింపఁగా. ప్రాసం నో గురు పిచ్చింప పిచ్చయము గలవని వేసిను. అనపూజనీయములు బాది పిచ్చికో నుచు వసుపాటని యుద్వర్య మిట్టిదో యోయన గంధరకయన పెంత ప్రేమి. బా

యనియుఁ దలంచుచు శ్రమలే యన్నచో జ్ఞానాంతరముగా నవోదతా । కల్పంత కిన్ని వస్తువులు వెలగలవి యారక మనఁజెప్పటకుఁ గారణ మాహింపుము. మన మొకరి మొగ మొకతము చూచి యుఁజంగము. మనము వంటిన మఱి కాకులకు వెలుఁ దీనఁ కొని యుంటిమి, అవారల వాళ్ళబుధాహి మైతి స్తోత్రప్రాతము కాదా? అన వుట రాజవాహనుం దీర్చినయె.

రాజుల ధనమంతయు వాళ్ళవారిను సొంతక వినియొందలేదా । అయిదున మన మిన్నివస్తువు లొకక యాపెదలము? గొననేం? ఈ పక్షినిమిథమియింతు వన్న న లేమో? ఎట్లయినను నీటి బదులుగా నిజము నేనుగలు గుఱులు మెఁదలగు నజీవ జంతువుల సంపుటముగాక । అదియే మహాదయవి తెప్పెను. వారిద్దరు పెద్దకత న విషయమై ముచ్చటించుకొనిరి.

రాజపుత్రక మైత్రిని గుఱించి స్తోత్రము జేయుచు వా వస్తువులన్నియు స్వీకరించి యుద్దముం పేటికలయందుంచి యుగోకవత్తిని కొన్నిదిగములం దుంచుమని కోరిరి. ఆరోకవతియ బారికోఁ జనువు గలుగఁజేసికొని యాష్టమంగా మార్గమును నొక నాడు ప్రస్తావముగా విల్లనియె.

రాజవాహనా । పియోజ్వలమన్న కళంకము మా రాజపుత్రక యొద్దనున్న కళంకము వాళ్ళాధరము. ఇది మగది. అది చూడనియె పక్షికాతి జంతు విడిచిసిన జీవించదని చెప్పుదును. ఇది యాశయజలంబువలననే వాదోలు సంకోచముతోనే యొప్పుని దీవిమాల తెప్పలేదు కాని మా చెప్పవచ్చు పక్షి వారాజులదగు నూతుం డని చెప్పవచ్చును. అన్ని పుణ్యాశ్రయా, భుక్త్యాశ్రయముల వివోదముగాఁ జెప్ప గలదు. కాని దానియందొక దోషమున్నది. ఏకత చెప్పినది బాధిగాఁ జెప్పఁజాలదు. సగము సగముగాఁ జెప్పెను. ఒక కృపారకత సగము చెప్పినది. తిరువాయ విను టకు మా రాజపుత్రక మెక్కిలి యుత్సాహముఁ జెందుచున్నది. ఆ కలాశేషము మీ యొద్దనున్న పక్షిక వచ్చునట. అందుకై సన్నఁ బ్రయోగము పియోజ్వలమనది దీని నమ్మవచ్చు. అలేదు. మీరు గోరవంత ద్రవము మీయొద్ద తాళ్ళుగాఁ జెందుదుము. ఈపక్షి నొక్కసారి వాదెరి కియ్యుండ. నేను దీనికొనోయి యా కలాశేషము చెప్పినదంతాక నెఱియొం దీనికొనినట్లు నెరియే ను కోరిక. అని యొ క్తియుల్ల ముగా నెఱవచ్చనిలిన పని రాజవాహనఁడు చెల్లెలిమగము జూచెను. అప్పు దా రిన్నది మీ రాజపుత్రక క్షేప సంకల్పమున్నచో మోషము నర్జయుత్పాదము కలిగి యున్నది. ఈ బగవతిమౌన మాకొక కత సగము చెప్పి తరువాత కత తనకు లాభియు రెండవటికు వచ్చుననియొం జెప్పెను. ఆ కలాశేషము పినవలయునని నూననం గాం దుడవముగా వచ్చుది. కొలుక నీవాపక్షి నిక్కడికి దీనికొనిరమ్ము. దాంతున క్షేపవ్యవహార వినివెవచ్చుట దీనిం దీనికొని వోవుదువుగాక. ఆ సతంగ

అలాచూచునకై మేము మహారాజ్యములన్నియు వెదకించుచుంటిమని చెప్పిన విని యోగవతి యటలేదు.

ప్రతిదీ! యెట్లైన తోడు గూర్చుండయో వేయే వాతలంపు వినుము. నాతో నేడన్నగారిని మానేగదమున కనుపుము. ఆయన కాపిట పెప్పించెదను. మా రాజపు తన బాధార్యమును జూచుచుగాక! నీ పట్టించెయ్యమై తిరుగ నెట్లు తోచిన నట్లు చేయవచ్చునని చెప్పిన పని యుబ్బయ్యకు బానిసకన్య బుట్టినది.

అలోగవతి! నీవు నిక్కముగా భాషని పిప్పించు! నీ కప్పక చూడవచ్చు! తోచాగలదు. ఒక్కసారియు బెరిసిన ననుమతి పడు రహస్యముగా నీవెంటి దీసికొని పొమ్ము. అనిరెప్ప యన్నతో మాట్లాడి యవ్వయనమున కంగీకరించు తీసివడి

అలోగవతియు నాచూచుచు పయ్యకు వలన విచ్చిరి సంతసించుచు నారీతుమన్న కామకం చేయును నందకొనన నెంచెయి భుక్తి కీడుకొలువని చెప్పి యెప్పించి బయలుదేరిరి. రాజరామానుజులతోపలి నమది బాదించి కడుగుని కంకిరి కిం చెప్పి యస్సాదామిని రాజు వెంటి బోయెను. ఇంతకపుటి గుమ్మరం గెప్పి వలసిన చూడలన్నయిం చెప్పి బోయెను కనుచు పాని సాగమంపి నుదకం పడరిగది.

దారిలో నవయవచ్చుడు రాజు నాచూచునని నోరవతియు చెట్టు సందా పించుకొనిరి.

రాజు—అలోగవతి! ఏగ్రామ మింతచూచునన్నది! ఎన్ని దినములకుఁ బోవుదును?

అలో—యెందు బాదిన తోవనే చూడంగలకలుచుండు లందున్నవి. నానిమిద మాదుదివిములకుఁ బోగలము. ఇక్కడికి మారాజురాని సూరామకచూర మున్నది.

రాజు—యెంతకడము లనుమేయి?

అలో—నానికి బుకువ్వలు గట్టము. యెంతము గానిరి బలమున నడ రుది నడిగెముగాఁ బోగలంపు.

రాజు—యెంతకడమున రావల యెట్లు చెప్పును?

అలో—అదియొక చెడమగలదు. తా.మూలము న చెప్పును.

రాజు—నాగుట్టుమరన్న వెగముగాఁ బోవునా?

అలో—నీగుట్టుమరము గొంతచూరము పడుగె తిన నాచూచునని చెప్పును. యెంతము విరివము, ఎంతచూరమున నొక కడముగానే పరుగునె.

రాజు—అదియో? మేము! క్రొత్త వింతలు చూడలదు చున్నవి కనుకందెనె

అలో—అదియొక్కటియే! అలాదినిచ్చి నేనిం బాడుతూను.

రాజు—మరెవరిని పంకం బుట్టించి ?

అశోక—నీవు అపరిచిత తర్వాతి సరణ్యమేకాని పద్మజాతము, పద్మజాతమునకు యేమియంగివ. మామిదై వెన్నె విద్మిత నగరములు, మెప్పుడూక, ఎన్ని వింకలున్నవి ? తానెం జూదించి దీనికి పీఠ ముండొకటి వోవుమా ?

రాజు—పరిపర, మాతరికం దొంగ, బెప్పుమంక వచ్చితిని. నాకొకటి మూలెల్లలు పెంగు, బెప్పుగొనగలదు నేనెప్పుమొ తివములు వింవము. మీరాజువులికి నాకు వెంటనే పట్టనిచ్చునా ?

అశోక—(నవ్వుచి) నీకేవలమొకటి యుండువుగాక. అంపంకము సేయము. ములవతుర కంటిని.

రాజు—అమ్మో. నీవు గూర్పుమును నెంక ముందుగా నడిపించినను నుపకలేకున్నాను. అవని యింటి బంధువరమున్నది. గూర్పుము నెవరలాగమును గూర్పుంజెరవా ? పగముగా నడిపించుచు !

అశోక—ముందేవారి వెనక గూర్పుంజు జాలను. మూర్ఖుల కిశోర వ్యాధియు గాని మర్కట కిశోరవ్యాధియు పడితారు.

రాజు—నీవు పెద్దమాదిలు పెప్పుడుంటు, ఏముందు అడివితివా ?

అశోక—రథపురాధిపతిని దివాలములో పంకపుర కాంకంక, అది జగముగా ముందగుమా ? చదివితిని.

రాజు—ఏమి చదివితిని ?

అశోక—మూరజువులిక అడిగెన రంకయు నాగును వచ్చును.

రాజు—మీరాజువులిక యేమి చదివెనది ?

అశోక—అశోక. గొప్ప గొప్ప విత్తాంపలే యాపెతో మూర్ఖులనేరరు. శాస్త్రములు, సంగీతములు, సాహిత్యము, వ్యాయామము పెక్కు విద్యలు వచ్చును. రామశాస్త్ర మంతయు వాసును గంబోపాశ్రమ.

రాజు—రామశాస్త్ర ముగా నేమి ? వ్యాకరణము, తర్కము ?

అశోక—తర్క వ్యాకరణములు రావు. అందు స్త్రీ పురుష లక్షణములు, కథావివ్రాణము, సందర్భగోపితము, లేదా ప్రత్యేక అంశములు వ్యాఖ్యములు, మంత్రములు, తంత్రములు, మొదలగు కృంగార విశేషము లన్నియు నుండును. తానెం అడిగిన కేరసకులు నీవేమి చదివితిని ?

రాజు—నేను మా తండ్రిగారి యెద్దనే శాస్త్రము, తర్క వ్యాకరణములు చదివితిని కాని శామశాస్త్రము లేదువలేదు. తానెం రావ పెట్టుండునో క్షోక మొకటి రథపుము.

అశోక—ఏమును,

శో. అశ్వస్వభావ గుణదోష భద్రః యో
 బాసేంగి తేషు ఏకతో రశికల్యణమూరః
 లభ్యాపి హి స్వతి యోవన మంగనానాం
 కిం బాశికేభ్యం హవ్య కపి కరోతి.

అశ్వ స్వభావము ఎక్కినది చక్కగంభయము జెప్పబడి యున్నది.
 రాజు - ఎవరేశారి స్వభావాదులు ! ప్రేమ, పురుషులయో ?
 అశో - ఒకరిని యోచు.

రాజు - ఈశోకములో నట్లులేదే. పురుషుడు ప్రేమింకొక అశ్వస్వభావ
 గుణదోషాది విశేషంబుల తెలిసికొనవలసివచ్చును. న్నట తెలియనివాడు రశికల్యణ
 మూరఃభవయః గోత్రీ గోష్ఠికికాయ తొరకపై ప్రక్కలు కొడకకొని వివేచనము
 ప్రతి యోచనముల బొందిగూం చొప్పునవచ్చును. అది యెప్పుది గదా ? అది ప్రేమ
 కేమి యుపయోగము ?

అశో - ఇదిసేమి ? ఈమూలము పాండిత్య మున్నది గదా ! ఇటు
 కాంచనమునకు బియ్యము కలపినట్లే. నీరు ఎల్లప్పుడూ గలదును సంతోషములుబడి.
 గుఱుము నిలిపెదనా కచ్చెదర.

రాజు - (నిలిపి యెక్కించుకొని ముంభుకపై కూర్చుండ నెట్లుకొని)
 గుఱుము జూలు గట్టిగా బట్టుకొనుము. వడిగా రోదెదను.

అశో - వాదము గుఱుమెక్కు పోలువము గలదు. భయము లేదు. వడిగా
 రోదెదము.

అనుచుయు నతడు ర త్రవని వడిగా వడిపించి బెడుగడియలలో
 నాయకని బాదించెను. ఆయరణ్య ముఖమునవచ్చి గోయలైలో దాని పరిణమలు
 ల్పొంద కళలుముతో నెదియుంకిరి. లక్ష్మక మంది రేవనుల పీడిత విగాంములైన
 రాజహరములు గంభ. అశోకవతి యందు గుండుము దీగిడి. రాజహరములకు
 దీగి యోగకలమును బోలెంది యాని వెలుగువలగొప్పెను అశోకవతి యతని
 నానందిలో గూర్చుండ కమ్మగియెను అతంబంగీకరింపక గుఱుమును బాదెకో సమా
 ముగా నడిపించి పెచ్చెదనని రెప్పెను. అంది, గుఱుము నొకసారి వడియి. గుఱుమే
 ముందు బోయి గుఱుమొకడు నీరిగది అతని యశ్వగమన నై పుణ్యమునకు అశోక
 వతి వెలుగునడిగిడి.

176 వ మఱి

శ్యామల కథ

పుణ్య కుమారుడు యశోకవతిలో వనగుమ్మను దొంగలో గణపతిని
 విశేషముల్ని దాని నెమగుము తెలిసికొనుచుండును. అశోకవతియు నతని హద్దనిశి

వసులం నాపుటకై వసునములు ముగ్ధా సాగిండు యందెను. అపునః పరిహారములో నేదియే. మగరముగాని గ్రామముగాని యున్నచో దీనికొప్పోయి యందలి పెండ్లలం జూపుచుండును.

ఒకనాడుచావకడపై పెక్కండు అమలెక్కరికో సుంపులుగాఁ బోవు యంతటఁబారి యోకోపరి పీఠండు తోపుడున్నారని యుద.గురుయి వాంఛించుచోఁగగర్భస్థిమలమున యుత్పన్న విషయములే పీఠం దెలియదా ? ఈ ప్రాంతమందన్న శ్యామలఁ సగరిమైన శ్యామలయను రాజపుత్రికు వివాహము జరిగినది. నేడులే గింపు సేమయను అయ్యుత్పన్ను రోచారితముగాఁ గాఁచుచు. ప్రకటనఁ జేసి యున్నాడు. ఆ సంతక జానులకై పోవుచుండిమని మది గింటి.

అకోకపతి యాచార్య పసి పయన మొపి పను కడలంబుల నాదెను మరలినినది. చిత్తు సంతక పూర్వమే యాచారముఁజేసి మొదల న్నతఁడనున భగఁ జేసిరి. చూరణములనంది యు వెత్తము జారుటకై ప్రజలు సంతములుగా వర్చిచేరిరి. రాజమార్గము లన్నియుఁ బ్రజలలో నెండియున్నవి. పట్టణమంతయు విగ్రితముగా నుండఁగిందిరి. పీఠుల్నియు విద్యార్థివములచే నుండుటయు లభ్యమగుగా నొప్పుచుండెను. అది న్నర్థమహాయని చూచుచారి జాకృత్యము గణగఁ జేయుచుండెను.

పెందలర తోజనముఁ జేయించి యుకోపతి రాజాహుదని దేయవట్టు కోసి యాయుత్పన్నములోఁ ద్రిపుయిండెను. విల్లముల వలంది తిరుగుచున్న రాజాహుదఁబాచి పచ్చయి వీరపురుషుని వెలయుచు హారముగాఁ బొందుచుండిరి.

పైమిది గంటలు కార్తవకోపనే యుత్పన్నము శోదలో నుండి అయలు చేరినది.

సీ. పదునాల్గములు ముందర హోగవానెక్క
మంగళగీతముచే సంగిముట్ట
హారంగనా తాండవంబులొమ్మగ్గు
త్రిమ ద్విశమ్యగగనములు నీరు.
సోపు నామగ్గు రామరెండు బాపెగ్గు
బుట్టచొమ్మలుమగ్గు బట్టచొమ్మ.
హోగనంబులెమ్మనె రాజులందు
వచ్చెరాంబరామ్మ మచ్చెరనింప.

సీ. సంగవర సాదులగ్గులెమ్మ నమన
సంబంధు పచాళుదానే నచ్చెర
సానములెమ్మ మనుపిలువ పచ్చెరుండి
పదును నొసోడు భద్రదంతానామున.

సమర్థులు : ప్రకటన గుర్తులను మించి మిక్కిలి గొప్ప వర్ణప్రయోగములను
 వర్ణములు గూర్చున్నారు. ఉదా. చ. బాబు చ. వర్ణము మొదలు సేయుచుండే అప్పు
 నా యుక్తులను రెండు కోశములు వ్యాపించి వాడవలసిందని చామర్చగా కనపడు
 చుండెను.

రాజధానిగా కాయలపేటనును పంచు దొరలుగా ముగించిరి. తిరుగుబాటు పోరాట పితృవమున్నయు మోకవరి వారిని తప్పించెను. అయితే గొప్ప కొంతమాత్రము వచ్చినది. పోరాటద్వారా అయిబడినది. మిక్కిలవాడను రాగి తూటాకారములు సొంగిముట్టినవి. గట్టు తెచ్చి పూసాముపరి జలుగు గొట్టలు కలుపూలను అనుసరించుచు వారల పదిమొదలు పుట్టినది తెలియదు. వెనుక వాడు పుతుని త్రోసిపొని వచ్చుచుండు ముంజరి వారు. అమరమునది. అయ్యో, అయ్యో, ఎంత ప్రసాదము, చచ్చెఁజచ్చె నమరవానామములు చెవరింక. తచ్చునది. వాణులము పుత్ర పతనము సందగించుట ముదిరి పోచివురునది.

రాజరాజులు నాడలఁజేయుచు యుకొనెడి సమయము అది చింతయేక
యే తలపెట్టిరి కానీ, ఇది, స్వేచ్ఛలగుట వలన వినియెడల చాక్షుఁ డెఱుఁ
చొందుతో మోయెను గాక యిప్పుడు, క్షరవర్షఁ జేయుచున్నచట తొలుతనే
మావటిని నేలఁ బడఁగొని కాలాది చరితముల ముంపులఁ జూచుచున్నది. ఇ
య్యదియును, కానఁ : మరలగాఁ తా. పోవుచు, రమ్మ రఁ మూరితొలికి పర్వ
తమో గదాదని పరిపించుచున్న విని నన్నును కాక కానఁ వెల్ల యె.

అహ! ఏమి చూస్తున్నావో? దైత్యము? కోపితుడవగుచిందా? పిరిస ఏడుగతు మునుపి దీనివలె కలవలేదుమో? రాయి=అస) యోగివలెను విని యోగవతి బాదా! మన పిచ్చైన దంపావళము నెవ్వరు బట్టగలడు? తమిళంల గార్చి వంపవలయును. అట్లు చేసిన తావిపైనున్న బెండ్లిదండ్రుల బెండ్లిగతుల మదియగుండు. ఏమనగాయిత యేమిచూడగానూ బాధపడకుండును. మనవలె మనవలె బోధన మనకుయే సుఖంబు కలీ! పిచ్చివాడు: కిచ్చి నేను వెళుతూ! మనదైత్యమువలెనుండన! గొంతులకు పొందగొని తిను పుడగలంబు శిష్యునియొడంకనము బట్టకొని నింకెట్లగుండు నీవు వలననయను మారముగానొమ్ము. నేనొ యొమగునూక వేరి యుండె యొకనను. ననములు పలికు: ఏమి యొకరి యొకరిపై కుమారా! నీవు చెచ్చి వాడవ. ఇది ఏ ఏమగుంకలది కావు. పుత్రులదర్శనంబును. పొగకొని యుండును. బోధనలంబును. ఇదియొకరియొకరినందు.

ఆదం దంపతుల పేరులో భూమి పన్నుగా నిర్ణయించబడి దా. రాష్ట్ర సేవకులకు
మన, అంతలో వాడుకలను అప్పగించి ఉత్పాదకమును మనకు సేవకులకు
వాయిదా. అప్పుడు పన్నులను గొలిచిముని పన్నులను పన్నులను పన్నులను
గొలిచుచు మారమున శివుడు పన్నులను పన్నులను పన్నులను పన్నులను

నవలీలము దీరవచ్చుది. ఇది మరల లేచి పీఠమందులేమో యాన భయముతో నొంది నిలువ గలము. ప్రాణదాకవైవ నీ కుంతియమందులు వెలిసెదము. యాచర్య కేష కాని మాకిండ్ల నెనువైకర్తము బాగున్నది. మీరు మాత్రంబు మూలంతో రావలయును. ప్రార్థించుచున్న నా పదంబులకు ముసారము గావించెదది.

అప్పుడదలపటి వాడు వాకొలుచి పోలేయొ మొక యందలి యాచరి. రాజవాహనుడు మావార మనంది దాని భవభుంక వేసెను. అంతలో రాజరాజ దీవునున్న రాజరట్నాలు తుపాయ గార్చి దానిం బంధువులు నొంపజేసిరి.

మధ్యదీక్షుగ జంతుబడినదని తిరిగివేయనే రాజమూర్తము లన్నియుం బ్రజుల వేసింపింపబడెను. ఇతరులకులు తమవలెనని. దానిదానినింబులు పెక్కులకు పెక్కు పనులకుం బెట్టి పోయెను. దీక్షులది దీక్షులదే. దీక్షులదే పోయిరి. ఎవ్వరో మహాపురుషుడు వచ్చి యా యెప్పుడునుం బెట్టింపెను జనులు చెప్పకొనఁ తొరంగిరి.

అది యెంతసేమన ను మిది యెంతసేమననది. నను రెండు పైములెరి యంది బెప్పకొనగను.

171 ని ముద్ర

రామచిలుకకథ

అకోకపతి యమ్మయనా పంపి నలిచి రాజదర్శనము చేసి పోవుదమని పలికెదది. కాని యతం నందుల కరిగితింపక నాది పనులనుచునే వారాహులు బయలుదేరి పోవుదు. గొన్ని వయసములు సాగించి.

ఆటయగుమన దొకమా తొడతల మారమున పశుశుభములో నొక గ్రామము రాజవాహునికి నేత్రోత్సవము గావించెదది. అకోకపతి? ఈ యాచరి రేమ? గ్రామము పచ్చదనంబు మందరముచేరామకోకపతి యున్నది. అని యాచరిన నది దిలునగడదో? నమరా? నీ పదమొప్పుదు నెందరివార యెందరి నీ పెరింగింపఁ బంపింపింబి నెందరి? ఇందుకు బండి నీలిపిత్తము నమము. ఈ పత్త యందుఁ దురాధానియని వర్తకులు గురిను. పూర్వపుటాకమును పొందెడి ముద్ర రామచిలుక లంపించెదది. అది దంపితానాగర పట్టాంకముల పదనములు చెప్పెరంబును.

దాని భవభుంకరమున బంగారుపంజరములో నెనున వ్యుమో యులొంగు మారువం నొకడు పూసంగుడుంబాను. అది చెప్పు కథనమునాన నొప్పకొనఁ మిక్కిలిగా పని మూలము. నీవో రాజ్యముల వేరింపి. మునీశ్వరులకి వంగు. రాజులకు చెప్పెదము. రాజులకు రాజుగొనెదది చెప్పెదము. మునీశ్వరులకు చెప్పెదము. దీని వాడున కొమంధుర మంతయు వ్యాపించెదది.

మా రాజ్యశ్రీకి దీనిని గొడవయ్యెను యెంతమాత్రము చేసినది కాని మా వర్తమాన కదియి వేరిక యెటు వచ్చుచున్నది. మన మిప్పు డెంతాగి యాలింక మాతమా? అని యడిగిన నతయి సెడియెనుగా? చూడవలెనని నేను కొన్ని కమనముల నడిగెనను విడిది వదిలించుకొనినది నతం దావచ్చెననికే యెను.

ఆ కర్తవ్యంబు నందు నచ్చిన వారి ననుచు నుపాయములుగల బసలనేటి ములు గల్గెనని నతంబు, వా రొకదానితో నున్నదిని కమములు అడుగునై యా దిబురములలోకి బోయిరి. అది దినమునకు నెయ్యివరముగ్రహ కమనములు లేవును, అది లేప్పినచోట లాభ భవనంబు పడినంబు నై యున్నదియనుచు, అదనిన వారు గురు బ్రతులపై ప్రాసాదే యుచుగలెనును. ప్రతికర్తవ్యములను నైయున్న కమముల వానియొద్ద యుండునందుచు రాజునామక తోడవచ్చిన పొన్ని ప్రక్షు ముల వాని యందుల ప్రియమనిన పతన తో గూడ నావచ్చితి వారి కర్పించెను. అంతకుమున్ను మెప్పున్నది ప్రాసాదమున పడినది నెయ్యివరములనుండి అవతరించునని నైయున్నది నుత్తర ప్రియమనిన తెలియజేసిరి. రాక్షస నంత చనువ నవగంతుండక నిడినదిరాదు.

అప్పు మాత్రమే యాలోచించి రాజునామక : నే నిట్లుయింపలేక రాం దినుమునది. మా రాజ్యశ్రీకి నానాది ఎదియుండును. నిరం దగిన పరిచారికల విందుండ నియమించెను. పరిదివము లిందుండి ప్రక్షులం దెరిసికొని పిమ్ముట పిరి వెంట మహారాజుద్రవగంతులను రమ్ము. ముందుగా నేను తోను పాతక రాజ్యశ్రీకి తెలింగింది తగిన సహాయము గావించెనని తెప్పి యెచ్చించి కమనముల ముగించి నిందుంది యాయుజోకవతి మహారాజుద్రవగంతులను కలిగినది.

రాజునామకను వాటిపాయంబులను నేమియుం దోడక గుర్తుపెక్కి యం దందు విహరింపుటంబెను. మఱి యెక రాజునామక కర్తవ్యములను దేవతల కేడుచు వదియెను. ఇప్పుడు సుంజుగా బర్మానియోని పరిగ్రహవారముల దమింపుముల పడింపుదు గొంతయొకము పోయిరి.

ఆ రాజ్యశ్రీగల రాజునామకను నేమియుం దోడక గుర్తుపెక్కి యం దింపలేకపోయెను. మఱియుం దేవతలకుండాలోపాది పాదములంబు దేవతల మందుల దొక్కదో చరచాయము నాపి యొకరాజ్యశ్రీగల రాజునామకను బ్రార్థించి గుర్తు మును దింపి మాన్యగ్రహము లేయెను నట్లనియె.

రాజు — పునఃసహాయమా? పి లేయెను? యెప్పుడు సహాయంబు? ఈ యర్థాలోచన పాదపం దెందు నేన్నకొంది?

పునః — మా గ్రామము పర్యంత ప్రాంతములనున్నది. నేను పుండరీకపురి పునఃయెను. నాపేరు రాజునామక కందును. ఇప్పుడు నాపాదప మేమి

నూదితిరి ? పిగ్గుమీరలో నమమలా పనిమించుచే వినితగతు లేమియుం జూపుటకు పింపకొనినాడు.

రాజు— అవు : పి వాడుకము నింకరన్న అమర్త్యారముగా : పదిపింపఁ గలరా ?

పులింద— మురుగునీరకవమర్త్యారము చూతుగాక యని పలుకుట వెంటయు గొప్పపిక్కి యా పందిర, భోరిర, పిటి, పిల్లిర, ప్లక, పంభవిర గతి పిశేషములు శామిశిర రాజుమీయని ప్రియము వాక్యర్థ పొగరంబు మునుంగఁ జేసెను.

రాజు— ఇది నామీది గొంతునందాని మహాపరా : పిహ్న శిష్యులందు నగులని మించితివి. ఇన్ని గరు తెలియినదాని నేను జూడలేదు. పిడు శిష్యులక నయ్యెద నాపాటకము నేర్పెదరా :

పులింద— పిహ్నయే ?

రాజు— నేను మహాశిష్యులని నమనాగ. నాపేరు నుమంతులంబు దురు.

పులింద— పిహ్నయే తెలియి చిహ్నయి ?

రాజు— చిహ్న : పిహ్న ప్రియమునందు.

పులింద— అనితిరా : యరాకము : పిహ్నయే ?

రాజు— అనితి : పిహ్న : పేరు : తరపిచ్చి దివ్యముగా నిరూపించితి.

పులింద— పి రెయిందె యితిగిరి : తెప్పయినా ? రహస్యమా ?

రాజు— తెప్పయి ? విరాహవిషయము.

పులింద— పిహ్న ?

రాజు— అగుని : మాతండ్రి వారా : కన్నకను విరాహము జేయెదలంబు దుంబెను. అది నాకన్నయే. అది తప్పనా ? అయినా ? అదియు : రహస్యమో నేనెన నెన్నిగాళ్ళకు అయినా. అని యితిగిరి.

పులింద— పురుషర మమని యిచ్చునో చూడవలెనదే.

రాజు— పిహ్న యితిగిరి ? పి నిరూపయివం తెప్పగు :

పులింద— నేనాకన్నయం గో : యదుగతుల : పది రెయిందెనా, అదిం వరా ? యని యితిగిరి. గాననంబు వదిలివము అయ్యది.

రాజు— (నంకన మునిసమునకు) ఈ పదిపిహ్నలు పి శిశువు : గావించి దెఁ దరగవిత్యాపాటకము నేర్పుదు.

అని కోటిగా : యెను. అయ్యెరకు గాకపివ మైతి కలిపిదది. నిక్కము కలిసి వాచ్యు : సేయుచుండును. ఆ మహానాడు సుమంతు : వదిలి : పుష్పములను చుట్టరకులు వచ్చివది. అందిళ్ళున్నది. పిహ్నయే లేయ : చుట్టరన్న చిహ్నయి నీను

వివాహము కాదు. మఱి రెండునెలాలు గలిగినవరకు వచ్చినచో నీకగు కన్యకలెంఱం గలెంఱంబెదను. అది యుత్తరము వ్రాచునెయున్నది. అప్పుడు ప్థేయింబిహూయ వాఱుత్తరముం బెరుంగుచును పొదలి సెబ్బింబంబి లెప్పుడు తెలియవు సలకడమిదే తెలియవో పలుకుచు సుమంతుని మైతిలోఁ బెట్టెనులు దృఢిగా లెక్కలెను.

తరువాత రాజాహూయ నడిగి ప్రార్థనం జేయుటయు వచ్చినది. కిరక కలము అను దానిమీద నీలు పెట్టబెయున్నది నీవుకొలెన వస్తువు వెంటనే నీకు లభింపదు. కొన్నిదివసులు గలింబెన తరువాత స్వయయ్యగా లభింపగలదు.

అది సుమంత్రుడు తలపెట్టిన రాజాహూయ బాలురాలు. ఈలయ లెప్పు కనునమెక్కడియుఁ బ్రార్థనంబన నెదర్చునమెయియు గవంబవదు. స్థానికము లగఁ బడుచున్నది. వాది కిరకకలము వాదెను. ఇంకొకన్న నెనకక మిది యున్నది కిరకలకు నీరలేదు. నుకననంబచ్చులఁ బుచ్చులఁ, యదాయు కవిసేన కుచ్చము లగు వచ్చులు కపవములు తెచ్చుగా కి అచి. ఎంత బోధింముగా నున్నది. ఏదో తెప్పవని నేను వ్యర్థగాఁ బడితివములు గనిపెరిసే వానంబు. ఇండువలన మీసాంగకర్మ లాభము గలిగివదలఁ పరిసిన వి సుమంతుఁ జిట్టినది వయస్యః. ఈ పదముజ్జిది కాదు దీనిమీదలయం దొక్కటియు నున్నవయంబున నాదన. కొలక నెవలనే దీని నాపేరింబెవదా కిరకకర్మ ప్రార్థన వయసుమండుదల పడిపిడియఁ గాని నెలము తెలియదుగాఁ. ఇది మఁ జిట్టవాక్యములు తెచ్చును. నీ దుంపగనే యొక రాజపుత్రు నకు మీరు రాజ్యమద్రుచ్చలంబుదలని వ్రాయంబి రంబునెది. తరువాత వచ్చు జరిగితిమ నని యతం దువవ్యసించెను.

నా కలముజ్జిమే యది యనకర్మము తెచ్చుకను నేను తలంబుచున్నానుని రాజాహూయఁడు వాదించెను. అందెను కేవలహస్యము బుచ్చుచో యని సుమంతు తలపెదించెను. ఈరీతి వారు పెట్టయఁ బ్రార్థన లెలకం గలెంబి ముచ్చడింబుకొనిరి.

అది యెఱింగింది పుచ్చులెను వచ్చులికథఁ దరువాత వెంపనఁ జెప్పం బొదంగెను.

178 వ మఱి

అ శ్లోక వ తి క థ

కల్పవృక్ష తలపెదలకు వచ్చి యెఱిగెదరిం జూరినకొవనే మోము చికిరింప నెచ్చెరి. యావలెం బెచ్చెరి కి కెచ్చెరి. లేచుని యెగిగెది.

అ. — ఈ పదలెంబి సుందరమున వస్తువుల నెచ్చెరి.

కల్ప — స్వకలియో కి వికలియో ?

అ. — స్వకలియో వాని స్వకలియే. వికలియో గాదు వికలియే.

కల్పవంత— నీమారు లేమియు వాకర్థము బగుటలేదు, నన్ను నేమక యేమి జరిగినదియో నక్కము చెప్పుదా ?

ఆరో— త్రిదమనాశ్చర్యకర నొందక్క కాళ్ళ దైర్య విశిష్ట మగు వస్తువేం చెప్పితిని చెప్పులేదా ?

కల్పవంత— ఇ యాశ్చర్య మిదియో భాషము. అమలయు నగుమొగం ఖతో కరోకనతి తాను వాని చెప్పిన రాజనామని ద్విరవతము తిని రహస్యలేతి కిచ్చి యిదియే నే. చెప్పిన కన్తులని చెప్పినది

కల్పవంత— ప్రాంతాదుగళంబు ప్రాంతంబు వెంగులోయ నాద్విరవతం బంటి పుచ్చుకొని యెచ్చుకొనుటలో నాడుదు. ఇతి ప్రతీకలోచ భవత్కారనొన్నవం బిలిపించును నతి ! ఈ విరవత కంతునంత అయంతాదులలో నెవ్వరీదో రావ మ్మన. సర్వావయవ సుంపయేదగు నెట్టి పువవరత్నము ముంపకాతిలో మరయం చుట యుపంకవము. ఓ నెక్కడ చెప్పితివో నిజము చెప్పుము. యిదిగ నవ్వకలేతి యిద్దరియే.

ఆరో - ఇట్టి సుంపయేదు పువనో లేదని నిష్ఠు చెప్పగలవు ?

కల్పవంత— ఇదిగలదు చెప్పము భావంబులమ్మువం గది రావత్తు తం చిరవంకముల నెన్ని చాలితిని ? ఒక్కదైన నిట్టి నొందర్యము గలిగినది కదంబది కదా ?

ఆరో— రావత్తు తంబో గాక యితరులలో నొందర్యకాలు యందరనియా ని యోయము :

కల్పవంత— అభివార్యము లేమి నొందర్యము సంస్తుత్యము కాదని నా తలంపు. మలేయు సుభ్రమనొందర్యవంతు బుభ్రమతులం బయంగాని బుభ్రవగి నిరూప ముగా చెప్పగలము.

ఆరో— దోగమ్ము. ఇట్టిసుంపయేదు తినికొని వచ్చిన నాకేమి పాతికోషిక నిత్యు ?

కల్పవంత— నా యొక్కర్యమే నీది. నేక పాతికోషిక ఏయనెం ? నిజ ముగా నీది మున్నెకమాకుం భూపము ?

ఆరో— అందుచియే చెప్పగలము.

కల్పవంత— నీవు చూచితి ? నింటిదా ?

ఆరో— భూకక వివిధ మాలలం బిట్టి చెప్పదా ?

కల్పవంత— ఓ చెప్పని కుమారుడు ?

ఆరో— చక్రవర్తి కుమారుడు.

కల్పవంత— అతెవ పిదే నాతర.

ఆరో— మలుగురు నా చిరవంకమునె గోగిలం బెచ్చుకొని ముట్టుపెట్టు

కొన్నది. అశోకవర్ణి నివ్వటం జరగలేదు. దీనినిర కొందరయేం? పోయినామని చెరిసినావన చర్యలనుచూచుచు నుంచే కరణుని నిరూపించుచు? ఇటు నాలుగు నది తరగిసేయుచున్న నాయకులలోని ఏమో చరణంతుడు నానోన నిర్ణయించెను నేను న్యాయముగాఁ జెప్పి యున్న మాటలు నాకు న్యాయములు కాక యేమి? యా కనుస్థానము తెలియఁ జెప్పుమని యిచ్చిన నశోకవర్ణి యిట్లనియె.

ప్రియసఖి! వినుము నే నాపక్షముననున్న వుండువార కడిగితిని గదా! ఇదివఱకును చక్రయుగ నిర్ణయము గదియున్నదిని మనము పని యున్నారము నే నీమాటవ్రువల దిప్పించి వుండు చచ్చిరితిని అతండు తన పక్షములోనున్నవారు వాటిమీది నెప్పుండుఁ జంపెను. అప్పుడు నా రావశ్య ప్రకరముతో ముచ్చటించుచున్నాను. వినునేమిటి? నేను చాచియు నాచి తెలుగు పాటతో గర్జించుచు నేమియు మాటచేయి వేయతిని. అశోక! నిను నా సొంత ర్యము! ఆం దామమామయిగల గిలి మును వెలుగొనవలయునని యిది వృద్ధుని ఏ రాజపుత్రుడును ఏమాత్రుడు? ఏనుగుమాను? ఏ వీరుడు నాసంబోధిగలఁడు? మన వస్తువులచే నాకు తోకపడుదుగా? నాసొంతర్యము నీకు గాత్ర దలంపుతో మనయొకదనున్న నేనే నీసృష్టునుని చెప్పి నానిం దిప్పించి వచ్చితిని. కావునా చురంజీవి! ఇటులకు మనోన చరణంబు వచ్చితిని నీచే యా పురుషరత్నము. నీచే పుణింతులు జగదర్థ కుమారులు. అవి తాను పోయి వచ్చిన వృత్తాంతమంతయు నెఱింగించినది.

అప్పు కర్ణాంతరత్నంబు చింతాకలనోద్బంధు యొక్కంత సేపేని యుం దోచక ధ్యానించి తల నూచుచు పోయి : నీమాటలచే నేను మోసపోయితిని. ఈ విషయమాయుంబిది కాని పుణింతులు చర్యల నుచూచుకంటియె నేను కొందర వనకుండుమఁదా : నీచే నా కరణుని పనికి మరల మరక తీయుచు యెందు? రికాత కుమారునెట్లు పెండ్లియాడును? ఇప్పుడు కరవ్యమిది? అని యాలోచింపటంబుంకియు నా ధీశక్తిలకి మునుపింది చక్కఁదనంబులకు నుండు చూచి మరలచేయి మరల మును పెట్టుచును పోయితిని. నీ సుంపిని కంటి వెదకి వచ్చితిని? నీయంబు చెల్లిన నీ యేమి? నీగోపంబు దీసికొనినా. అని యుద్ఘాటించుటయు నా జరకాల్సిందెను.

నానీ! నీతో నెప్పు మరచితిని. దానితో కడునకులు చెప్పు నీయింను నాకు కొన్ని వృత్తులు లభించి నావియొ రికమలు లభించు? వదిలినకులంబులకును వచ్చినది కడువార నా. అని చెప్పితిని నీకుని పని పోయి లభించుచుండు చూచి : కరణుని నెప్పు వచ్చితిని. నీమది చెప్పితిని? మునుపటి నామింపన నీమిది? నీచింతాకలనోద్బంధు.

మరల నన్నుకీ పురుషులనుకూడా రాజపుత్రుని అశోకవర్ణి! మరలపోయితిని.

అతడు విచారింపమారుఁ దండ్రివారాఁ గలహింపఁ బెట్టువలెననుట. మేముగియింపు ? అని యున్న క్రమోదేఁ బలుకుచున్న కల్పలతతో పోలితి యిట్లనియె.

సతి : అతడు వచ్చిన తరువాతఁ జూచి యిప్పుటికి తోడనలేదు గావించు వచ్చును. ఇప్పు డీ తర్కములతోఁ బ్రయోజనములేదని చెప్పినది. అనినగు ననుమతిందిరి. అదిగి నీవు వెంటఁ బెట్టిపోవదా యందు వెగవెరిచి వచ్చితిమి ? ఇప్పుడే పోయి తినికొనఁము. పోవును యోగసిందిగది.

అకోకపతి హుటాహుటే పయనంబులఁ బోయి దిగ్గజమున్న పత్తెఁ జూచుచున్న బసఁజేసిన యింటికిఁ బోయి తన శరేత్తరస యెక్కిన నామందిఁ గడుఁ జూచుచు నాటుగు దినముల శ్రీతపఁ పఁ పోయినది చెప్పిరి. అప్పు నది యోహో ? మామూరితి హర వారెందుఁబోయితి ? కాతప్ప మనమునఁ బోయితి బోయితి వారోయ నాతెమఱు పనలేదే ? అక్కా ! నేఁ జేసిన నన్నామా మంతయుఁ గల్గెయిపోవునా ? యని వినుఁగలఁ దెంచి యింటికి పోయినా ? అని యివేళ ప్రవారములఁ జరిపియును తిరుగఁ జూరఁమును మనెంచుట మనెంద్రునిం గలఁ జూరఁముగా పోవకొరలంగిరి మనెంచుట మగరంబున తనతియారముతో నుడియింపఁ జూరఁమునుండి వచ్చుచున్న కింపులు గనం బడునయి నారం బాచి నర్పించుచి మీరింక యూహించితిరే ? ఎందు పోయితి ? రాజరాజును డేదే ? యని యిట్లు నా పాపము లిట్లనియె.

అమ్మా ! మీ సెలవు ప్రవారము నుమాత్రమే మనదారములు సేయుదుఁ బనిదినము బాపట్ల తో నుండిమి. అయిన యిట్లిన ప్రశ్నలకుఁ బలంక యింకర మిచ్చిగది. అందుఁ దాను కొంతవలముఁ బ్రాసక్తిగనఁ దానిమీఁద గాదని తెలియుటకై గిటు ప్రాయుఁడనవలె. అందులకై యాయన వారిని మాటలయందు పోల్చనము కుదిరిగదాను. అప్పుడే యెక్కిదగమిండి నయలుపఱితిమి. అతని గుర్తును వెంట ముముస వచ్చుచుంటెను.

అకోక మార్గము నీల రెండు చిట్టములుగాఁ పోయినది. మన మూరితి వచ్చు మార్గమిది యని ను నుండింగలెదము గాని యదగి గుల్ల మీ దెసకు మరలం యా రెండువారిని బయటెక్కినది. ఎదుట నులుఁబోయితిమి. ఆ మార్గము బయటకుఁ జూపునఁ దీసివారి పోయినది. ముంపిపోయెను. ముంపివచ్చు యను నాట రిద్ద మనఁ కొన్ని సంవత్సరపుకల లింపట తప్పగం పోవుచునగు. ముంపిపోయిం బిఁమార్చి యా దేశ మార్గమింటికిని తమ ముడియిం న. నుంచి పోలింపడున్నారట ఇప్పు డా దేశమును పి టిగముఁ బుంబికిఁగదలక పోయి యిప్పులకు నలసె. పి యిప్పు నాకట. ఫలక మంతయుఁ జక్కగా నుండుననించి. పోవుచు పోచిదాచెరై రాజు చూరఁమున పోయింపట మగరంబులరెండుఁ బుంబులనెండు. అట్ల నమరమున ను ముడిగింపఁ బట్టుమన నెడిమిం బు. రాజుఁబాటుల పోవుచుంట్లు యిప్పులకుఁ బుంబుల. పోదులు పింఠగా నుండిం బుంబు పోయెను.

శాంతమూర మేళవరము వాదించెను అయ్యదపదిని పోవలెను. గురుమొదలిగము. మా ప్రభువును పాదరాత్రునె తిరుగుదునని నీ వెద్దన వద్దనెక్కి పోవునుండి ఎగు ముగుముని యదలించిరి. ఆతండు వారి ముఖలేమియు వివరించుకొనక పురపశేషములు వాడును దత్తనని నవ్వించుచుండెను. అప్పుడేమో ... అం యూది సంక షక్కులకు రాజభటు వాయుధపాణులై యుండులెరి.

వారి గురుమున కద్దము నిలిచి పోవలెను. తిగు దిగుమును నిర్వహరించి. ఆతండు నాదారిం బోయెద. దోనిందు గురుమునికి నవరువానను పానవి ఘయము గారిమదములతో గురుము కరుణలకై నొక్కసంకర నది కెక్కలుగండిపోక దెద్దన వెనది ఎదిం దాది యెద్దల కోరి వాడలగినది. వాదములు యురదయించున బదులకొని పోయి పండియు గురుమన దిట్టమైన నీలం దివారి యాద్రములయన గొట్టుటయు నది విడులు ప్రోవుచు గొండుల ఎరవులునునుండుల బదపేస గెరానుం గావించెనది ఆ వార పది యుదవును వలం నెమ్మందు ప్రోగవక పానముల బదపేసి. అప్పుడు పాతపానుడు బోదాకారముతో నెద్దమును విల్లిరగమునలం నదివించుచు విల్లిరక్కు పట్టి యుట్టచువాని పాటలయన వాదరతుల ప్రియకర యుద్ధ విముఖుల గావించెను.

ఎట్లయన నొక్కయె పప్పురతో దోడక గడ్డము గదా అట్లు వారిలో మించిన వ్యాకమమున యుద్ధము కేయడయన పాతరగా నరనరేరుంకె మలు వారి పేరింబదిపది. ఎట్టి బంకాకొయ్యెము 2 వము పేరుగా మేడడుగుగా. అద్దముమీక నుండియే యా రేషన్సుండుకోమయిండు వలంది తన పాటలములు బాటలముగా దాని వెంకము జేర్చుచుంక నీరోమ క్రమముల దెద్దలతో యా కోర.ద పేట్టాని యుద్ధులకై వారిపోయెను.

అయ్యద శుశ్రూంకుయుల దిద్దకదవు వారిలో దోడకు. అల్లలో నేల యునినట్లు నీలంబ్బియు క్రతునీనలతో నుండింపవలెను. అయ్యదకున్నట్లు యుద్ధ బోవుటయం దెకపి దొరకర పదకను వారికై జిక్కుచి నీనదిరాదు. లేద పట్టుచివ వారి మాడుకోకము లేకవు వచ్చియు బట్టకన కేళు. అట్టి మహావీరుండు క్రతువుండు జిక్కుచోయెను. రాక్షసులు హామయంకు. ఎట్టికొనినట్లు రాక్షసింకరు లకనిం బంబంది తీసికొనిపోయి రాక్షానవలయన. కెటానా బదపేసింది. మును వాని బాకమవి తిరిగిపోనన మమ్ముగొంకు బద్ధగొంకునదెటవదే దెండుదీములందుంటిమి. ఆ వీరోరీ వానిం రుంది కండుదకె పట్టిపోయలేదు వాని పక్కరనననుచు మిట్టి రోను వాడును లేకు. ఆ రాజులు దిక్పాల్లెలం. అది నేమి కేయడుకో కరీ వాని కరీ. అది వీరోరీకొనుచు వచ్చుచు వచ్చుచును గోర. నీమిదొరంబు.

అయ్యదగొరవనా శాంతమూర ముందలకొని పట్టి పే అయ్యద గొరవనను. అయ్యదగొరవనా శాంతమూర ముందలకొని పట్టి పే అయ్యద గొరవనను.

సాగరా : హా : సాంబర్యముందీరా : నిష్పించింద సుఖముగా ముందరియక యావ
త్యమ్ముడమలో ముందుకై లేచిపోకొని వచ్చితిని. పెద్దప్పులు వక ప్రతిని. నిన్నెప్పుడు
విడిపింపఁ గలరు : సీ గోర్యమున కళాయఁ నెంచి యీ దుర్గాధులు పన్ను అంపక
విదురురా ? అమ్మో : నేనేమి చేయుదును. ఈ వార ప్రసాద గర్భంబు ప్రాణములు
తరింపగలరా ? తరింపదు : లేమి సాహసముఁ జేయుదురీ ? క్రమత యెంత చింతిం
చునో యవ యావక పెదములు బలవంతులు నక్కటా : మని కనునప్పని పెరిగి
నాయుత్తంబు పరిపిరాక యా దారి బోవుట దైవసంకల్పకమున తలంపకను శాసన్ముఖ
మా మనుపాపములు : ఎక్కులు మిత్రులు రాత్రిపరులు గలరు. బారి కందరును
తెప్పి యెట్టిబుడ నాది విడిపుంపితెన వలసెనుగదా. ఈ సారమున క్కామరాధ్యత
తర సహాయముఁ జేయింతునా ? అని యావే కోపాపము లాలోచించుచు
ముందుగా సీ వార కర్మంబు తెలింగింప గనువాత దగు ప్రయత్నము సేసెనె నని
నిక్కయంచి యవకములుగూడరా మహాభక్తభరణమున కరిగివడి, అని యెరింగించి
యన్వరి ముఖియు దిట్లు చెప్పవోడంగను.

171 వ ముఖరి.

అది త్వవర్మకథ

మహారాజునకరముమంది ఆయత్తరణమున కరగు మార్గములో దండె
దేముడించి యు రక దేమున కర్తముగా నొకతాట పోయింది. ఆ నాటాగు తనపులు
గలిసివడకు వనుపాపమున నొకసైతము గట్టిపడి యున్నది. మార్గములు పచ్చి
వంటఁజేసికొని వుండిరి పోవురుందురు. అందుము రొస వడసాయము లన్నియు
నందున్నది.

అందొకనాడు ఆదిత్యవర్మయను బ్రాహ్మణుడు తగువరిగనులతో వచ్చి
అగరుని వంటఁ జేసికొనివచ్చెను. అంతలో వసుపాలు, మారలు కొంపలు పచ్చి
మహారా : గాని యురకొనపులు వచ్చుచున్నాయ. ఇం దెక్కిన మందఁగూడదు. దోడు
చేయుచును సేకరువెట్టి బ్రాహ్మణుడు వంటఁజేసికొనుచున్నాడు. నగము వంట
యెప్పుడు. మహారాజు రియనాక పచ్చిపాపమును యాదిత్యవర్మ దేవుడు పంట గలి
నెమరొకమున వచ్చెను.

అట్లు వచ్చిగాని. గడులు లును వానిని గుండుట్టి లేచిపోయి యున్నా
గమిలలో వుండెను. మహారా : అది గోవుయ. వానిని బలంబు సామము
మరింపగాని. అది లోకమునకును పోయినది. అందుకు బ్రాహ్మణుని
“హా న్నానా ముని : అట్లుగతే పాపమున్నది : ప్రాణమున పుట్టెను. పోవెదె.
యీ తరకదేవుడు : నీ సేవకు పుట్టెనున్నది. పుట్టింది పోవెదె” ము : పుట్టు
త్వక పుట్టుచుండును.

ఇంతలో నొక గుట్టపెక్కి యొక పిరపురము, కర్కణివల్లి సుతమున కవతాము దొరకలేరా! అని రాజులుల నడుగుదియు వాండు లేరా: ఇందోర ప్రాహ్మణుడు యుజేసి వంట తేయమన్నాడు. పొమ్మనెన బోవకున్నాడు. సుతము ముదదని యొలుగడు. కమసెల నైవరో లోపంబ్రవించి యారంకు యిగిరిన వతుమని పరికిన విని యా పితుడు కొందరవకుడు బుతందు: ప్రాహ్మణు నవమాన మయేవాడు. మణిక్య గతులు లేరా! అని యిగిరిన వాండు లేరా: గొప్పవారు తిసి గడు తినియే, తక్కినవి లాసాతులు సామాన్యులు తిరుగుదుండదు. అని పరికినంగా నుంకమని మారుదుండగనే బుతంది యాదిత్యవర్మ యాచంకు వల్లి గుర్రముపైనున్న కిరపురమున అరిగించి చూడడు అమ్మా: మీము తెలియక గుండు బ్రవించితిమి నా లోకమనది తృక్కు రేపంబ గుండుతు ముహూర కాళులో గది బ్రతు నేయుండెడిమి పిరు ప్రవించవచ్చును పరికిన విని యా పితుడు గుర్రమున గుర్రముదగి యా విపుమ సమస్కరింపుడు మహాత్మా: గమింపుడు. చా రుటలెలుగన మిమ్ము లేదొమ్మనెడి. అది నా యగ్ని సాయము వారు. మీ వంటి ముతములు మిమనమి యా సుతములు దిరింతుంటివని. మీము ముఖులకు గదిలో మనెంతుండు మీసాపరామముగా విడిమింపుడు. అని ముకుమ లనాంతముగా వచ్చు పి రమ్మా: అని సంతోషించి పిలిచితి. మరని యెట్లు పిలిచితిరా? అని యిగిరిన సవంతు నవ్వెడు పట్టినయి.

నేను మార్చిన లావ మాచా? ఈమము మాచా? ఎలుగనివారలకు అతియద ప్రవర్తన. మాకు తెలియరా? మొదట జూచినచోవనే గమించితి నని పరికిన నవ్వెడుడు అమ్మా: మీ రెందలివారలా? ఎందు బోవుచున్నారన యదుగు రియు నవం తిట్టనియె.

నేను మహారాష్ట్ర దేశ ప్రభువనకు పిలువడ. నాపి రాతిత్యవర్మయండు నే నాదేనియావతి నేనుగులు, గుర్రములు, సింహములు లోకగు మృగంబుల గొను లె తె దుండులియన పుండునాద కడుగుచున్నవాడ నని చెప్పులయ నాపిరు కతని నేము పట్టుకొని రాటునకు దిసికొనిపోలు యుటనియె.

మహాత్మా: నిమ్ము పర్యవృత్తవనవచ్చును. సి మెగంటున నట్టుక లేలు చొలుకుచున్నది. ని వ్వాత్మకుండువుగా: దుంబి వా వృత్తాంత తెలిసింపెడ నాలిం పుమి. నేను మహారాష్ట్ర నగరాధీశ్వరుంకగు వసుపాణి యొకును కర్పలక యను లాని సింహులం. నాపిరు అలోకవతి శుండు. మోదేనపల్లి నంపున నేనా పుండు నొద్ద కది రాజకాహుంకను వాచిమహుం అసమానమావలెదానిర గు సింధిక నుతంబుగా నుండదేయగి మాటం వేర్విన వతి విత్తునని దెప్పి యెట్లు వెదలింపెడిని. నాకు తెలియద జయపురమార్గంబవలెనె యా పిదోరాజమాన్యంబున గుట్టపెక్కి యదుగుడుంక దుగ్గాధుడె యా రాజులు గానిం బందీకృపాంబున నెట్టిందిరెడి. ఇత

మీయొద్ద నెవము దావనెద ? నూ రాజ్యపుత్రక వాని చిత్రవంశమును చూచి వరించి నది.

ఈ యొక్క ద్రవము విని స్వరావారములు లేక పరికరమందున్నది. ■
 క్షుండుఁ బోయి యా పురివంశమునకుఁ సరిగతు లెట్లున్నదియో విమర్శించి రమ్మ
 న్నది అందులకు పురుషులము వైకొని నేవంచుఁ బోవుచున్నాను. మీరు మహా
 పండితులు గనుక తెలిసికొంటిరి. మీరా పురిందుని కడకుఁ బంపింపవచ్చును. కావున నీ
 రాజు వానిఁ బెరియఁజేయును. ఇదివరకొక వరహాసము పంపియుంటిమి. అని
 తన వ్యక్తాంతములయు సతంగించిన పని యా యాచిర్యవర్మ కలముడును
 నిట్లనియె.

అళోకపతి : మీరా ఇంతపురములో గొన్ని నాళ్ళుండె. మధువర్మ మంద
 లాటర నొంగుదు. నాకు కర్మములును నీ వందలదోయి యేమి జేయుగలవు ?
 ఓంబ్రాఁ బోయితిమి నిన్నుఁ జూచి ఇట్టి దుష్ట మిరాబాతోఁ బెప్పి రనువయ
 గల్గుముతో. బోవనలెచును. ఇట్లు విష్ణుపతి స్వాగతము. మీరావారమున నేమిటికి
 పసిందిరి ? ఆ రాజుల నెట్లుఁ జూచుచు ? ఏ వ్యక్తాంతముఁ బెప్పి నా రావందముఁ
 గలుగఁ జేయుఁడని చెప్పిన నా చాక్రములు దిట్లనియె.

తరుణి : నాకథ వచుచుంటిమి గనుక తెప్పెన వినుము. దిక్షయిప్పిపురం
 లున బాస్కరవర్మయను : బాహ్యులుఁడు గలఁడు. ఆతనికిఁ జిన్నకనమవందె తలి
 దండ్రులు గలిసిరి. సేవముఁ జూచియింట పెరుగుచుండెను. ఆతండు క్రమమున
 దేవదాంబములఁ జదివి మహావిద్యాంముఁడని ప్రఖ్యాతి వడసెను. ఆ పండితునికి
 దైవికముగా నొక మర్మ వాక్యముతో సహవాసము గలిగివచ్చి. ఆ సవాసని పెత్తనము
 శ్మశానభూమిలో వసింది యుచుఁ బసిందికై జపము జేసికొనుచుండెను. బాస్కరవర్మయుఁ
 దడుచు వాఁడొప్పునఁ బోవుచుండెను. జపవాచు లాతనిఁ జూచి మౌనము. నీ
 పిచ్చులని వసింది సంతకము జపించువు. ఇందులకు ఫలమేమి ? ఎఱుఁగింది నా
 క్రమ వచుచుంటిమి లోకము విదంబియై

విద్యాంముఁడఁ నేమో యున్నాడని వాఁడనించుచుండెను. అందుల కి
 తూచి కనుమెత్తిననది. ఇ మర్మతము నిట్లుఁ జదివి గన్ననఁ జూడెను. నాంటఁగలదు.
 యుచుఁ జి ప్రత్యక్షము యుచ్చారముగాఁ బర్యవేళవని యాచర్యులరాస మంతయు నెఱిం
 గించెను. అప్పుడు బాస్కరవర్మ పయిన్ని. ఆ మర్మతము వాఁడఁగదా మహాకముఁ
 గావించెను. నేనుగూడ అపించెదను యెక్కిన సకలము వా మర్మతనది యాచర
 విమ్ముల నీ కుపదేశించెనఁ బరిచియింటలో యుచుఁ జి ప్రత్యక్షమునక తప్పదని చెప్ప
 తయు బాస్కరవర్మ యానది ప్రవార మరయుచు వాని దాక్షిణ్యంబుచెందెను.

మఱిగొన్ని దినములును నొక దేవనక్షత దివ్యక్తి సహసమదివ్యకణ్ణి
 విహాస మెక్కిరచ్చి యాచరి. నాకు నెదుర నిలువఁజూచి మధుర గంభీరస్వరముతో

నోపరివాహకః, వేమ యదగ్రకన్యకమ్, వీరందమ నా సఖివాంఛుః, ఏ తమంబునముః గట్టులలో వచ్చితిమి, వీరిలో నీకుఁ గావంసిన కన్యక నేరికొనము, నీకు యకర్ణియై భార్యగావండి నిత్యము నైదుమాత్రం దీసికొనవచ్చి వీరియ్యిందుండువని చెప్పిన పని యా వర్మరాజుఁడు సంతసించుచు దారిలోఁ జనుచు వచ్చిన మచ్చెకంటి నొకదాని నేరి కొని భార్యగా చేసికొనియెను. అంత నిత్యము, రాత్రుల నేనాకతముగా వర్మయ్యిడు మాతలు వాని కిచ్చి యున్న కామంబుల నానిఁ ద్రువిపరది యొనఁచుచుండును.

కామ్యునిస్టు పక్షాభివృద్ధి మంత్రిగారి కిదిగారి విక్రీతి యొక్క
కమిటీ, ఇది కామ్యునిస్టు ముద్రాపాత్రముగా యా సాక్షాత్తు ప్రార్థించెను. అది దొక
సాక్షాత్తులయిన యొకరి ప్రయోగముగా నా ముద్రాపాత్ర కామ్యునిస్టు ముద్రాపాత్ర
గానినెను.

భాస్కరవర్మ మృతాశుని మంత్రపీఠం తెలిసికొని మిక్కిలి ప్రవృత్తిగా నా మంత్రము జపించుచుండెను. ఆచరణానుసారీ నా యజ్ఞిణి భాస్కరవర్మకు సహస్ర యజ్ఞపాఠావ్యక్తయై ప్రవృత్తమై నీ యజ్ఞపీఠముం దెలుపు మనస్సులు నీవే నాకు భార్యగా నుండుమని కోరకొనియెను. ఆ జన్మని నవ్వనకు నీదివళి దెనవ్వున నవ్వుఁ గోలులేదు. నేను నుండెదానర్థము గాదు. ఆయనెందు నీవు బ్రహ్మచర్యవ్రతం గొనవలెననియెను. అందుఁ గృత్యాచర్య కాదపొవుదుమని నీవు సర్వభ్రమంక మగు దుష్ట. కృతకత్తులకుఁ బులిమెని మీ భార్యఁ గాఁగలదు. ఇంతయేని వచ్చెనే విరిలో నీయిచ్చవచ్చిన చింతాచుటకొనిఁ గోరుదును. నుమింతువుగాక యని పలికిన నరండు నే నీరతులఁ గీర నీ భార్యగాదును. నవ్వు నీ యిష్టమవచ్చిన నియమం బాలుఁ బడింపుము. కృత్యాచర్య వైషమ్యదే యంగడింపుమని పలికిన విని యాకలికి నంతపించుచు నాకన నవ్వఁగే యంతాచర్యంబుననుఁ గిప్పకొని పోంబునది.

యేనాస్తి సర్వాసమర్థం స పిచి యామానామయః పరికిరితః.
అతానాస్తి యంతుర్యం జరింపలేదు. అంతానాస్తి వేదముగా వేదం రాష్ట్రీయంకంమర్థం
నివ సంవదించెను. తస్మయేమమవః సప్తః జెంది యాయాజీతాంక యానం
జెంది యాజీవతి. తాస్మకవర్త యాయా... మున యానాంకతో వర్తిష్టుసుఖం
... జీవించేయంబైను.

ఆ దంపతులు వేళ బ్రతుకున్న యువకునివని. నేనా యంకాపుర
కుందే పోవలసివచ్చును ననుచున్నందున నేనుకొందని. ఎవ్వరారని ప్రశ్న
కృతము అనుభవించు తీరమగదా ? అనినాడు పంపాడు. తేలికయగువనున
యంకాపురంబును చదువులయే గుఱేను. తరగతి గొప్ప నుండి గావించెను. అందొక
గానపదయందుఁ జూచియో, చూడకయో దేవేంద్రుడు వచ్చినప్పుడు చూడకగిగాను
లేచినదట.

చిన్నయనకి: జాగ్రత్తము వర్తిస్తది ఈజేసువారి శరీర వీరెవ్వరూ !

దేవతాచరిత్రాశయము గలిగియున్నవాడు. అది యేదైన నతనియే లేదు. ఈతం దొక బ్రాహ్మణుడు భూలోకవాసి. యేదే మంత్రనిధి వరసె యందు వచ్చి యున్నవాడని చెప్పివేసి యతడు రాలు రాలు. ఏడు దురభిమానపటాకుడు వతఁ గనఁబడుచున్నవాడు. ఏడు దేవతాలోకనివాసమునకుఁ దగియు, ఏడు భూలోకమునకుఁ బంపియును. యాదాపించెను.

అతఁడ మరలఁ బెను యవతలుషఁ బోయి పురుషాకుసేదసుఁ డమ్ముం బ్రాచీన మహావ్రాతఁ డకింపుము. అ బ్రాహ్మణుడు వారత. తపస్విధీనంశ తన్నుఁ బడసెను. మిమ్ముఁ బాదఁ లేవలెన గర్వాత్రివిష్టఁడు కాదు. అతనితోఁ గూడ నేను భూలోకమునకుఁ బోవలయునుగదా. అంపరి మాతము నే నెవరినిండు గాఁడు. అనుగ్రహించి శాపవరీకారము గావంపుము. ఎడవఁగియెను.

ఇంద్రుం బాదఁగ్రహించి పుష్యవరకుఁ దగివలెనను. తరిసివెని అయ్యో? చార్యము పుగిలివది. తరియవ కంపించితిని. వానాశే సుమీమము. మిముఁ బోయితిమి భూలోకవాసము క్షేపితిమి. కల్యణమేమని నులోదిండుడు సీదాప మతాడు గాక మరియెవరం చెప్పితివ ననుభవించిన వాని నుండు. అట్లచింపి పాదముఁ యుపా యము తెప్పెను. అప్పుడు మాతల్లి నమ్ముఁ జేరి పితంబశాపము నెప్ప తరింపుము. తొల్లి యయాతిశత్రుత్వము నపొందిన పూచుండువలె నీవును విత్కాతి పొందఁగలవని వలిన నేను మహాప్రసాదము. యంపరనించితి.

అప్పుడు కుషేయ మాతలు నమ్ము భూలోకమునకుఁ దిసివెనవచ్చి వెదిరి పోయి. నేను భూసంకారముఁ జేయుచు జయస్థరం జనముఁ బోయి నవమవయోగు విజయపాదము నృపాలు వాగయించి యచరియింపు దేయమింది. ఆ వాని చాల యుత్తముడు. ఈ మరుపర వంశ నకలె తలసిందిన ప్రాణహత ద్రుసాయు తప్పిం దితి. అతండు నమ్ము సుమతియని పిలుచునందువాడు.

అతఁడార్య లేజన్య యి పది పువ్వరావదాపంబునం జేసి నాయంబు లేచి వేసి యపారము పాపాలింది కల్గుడు నాయంబున్నును కోనము గలుగు నీవని. అరిం కా ఏమో సత్యమని నమ్మి మమ్ముఁ బల్లించి బదిగిచ్చుచుండు. బద్ధిండునం బ్రయత్నించె. నే నెల్ల కప్పించునని పాదఁగియితి.

అతఁడ యి కయ్య గజోరమున నెల్ల బాహులును యిందే పలిగొని పోయి తిని. అతండు నాలుగునెములు, అయ్యోత్రములు పితృభుంకుఁ బోయి. తెప్పడం చెను. పోకానెంతరమున నేను వారిఁ బితృభుంకుఁ దప్పులు దిద్దితి. అ బ్రాహ్మణుడు నీనెని రతింపని యిగిత ధన్యు విద్యలుం జరితంబు చెప్పితి. ఏదగు పరుడు నీ ప్రాయము కడురిన్నది ఇంతలో ధన్యు విద్య లెన్ని గ్రహించితివ. యెట్లుగ పాటలో నడుగుదుము నేను వృత్తాంశమునయు నెతనింపితిని. దుష్కంధ వైతిమి

సంతసింపదు తివ్యరూపమంభయగు తవ కూతుర నాల్గిచ్చి వివాహముఁ గావించెను.

[illegible]

సీమా గర్భ మతకొండకాంచునను, దెలిసికొంటిని. విశ్వకర్మ మహాకర్మము
గదా రహిత మేమి కావ్యకాః సుత మహాకర్మకర్త సేవయినను, కోమల కర్మకర్తయి
నైననునునును. అతడును నన్ను మ్మిదునుగా భవించునునును. తదానామనాన
మృగోంబులం దెట్టులను: అందు నొప్పు కరుణమంటిమి కనవచ్చునంద మందయు
నుటంగింబును.

అట్లేచేపటి యా పట్టపది ఎమ్మయ్యసోగారంబున నిండులగును నోహా;
మిమ్ము సామాన్య అనుకొంటది. మీ ప్రభావ మహామహము. మీ చిత్రేంద్రియత్వము
సోక్రపాత్రమయివచ్చిది స్వతస్త్వంబై విజయపాటుండు లాభ్య చెప్పిననుట నిని
మెమ్ము లేవగొట్టి తానే చెప్పిపోయెను. స్త్రీలనూయందు మమల తానె పుడుటలందుట
యందు, అది విజయపాటయి లాభ్యమా, పానము. పురుగా నన్యకాంతత్వపోయి
నది. నోహా, ఆ చిత్ర మాతే ? మీ చక్రీతము చెన మీరు మహాబాగాగనియ్య
చక్రీతరహావింశతియొ చెల్లముచేవచ్చిది మీ లాభ్యమానని విడిపిండు నుపా
యము మీరే చేయవలయును. మీ పాదలంబుల మ్రెమ్ముమిమ్ము తానని చెడిన
యిండు.

[illegible][illegible]

మార్కు గంగనీ ముఖమి వహించి పిల్లలతో కలిసి, దాని వాడ తరం
తరం/తరం/తరం, ఇరువురం గలిసి పురిమి/పురిమి/పురిమి.

అని యెరింగియెడును నీ యత్నికమించినది. తమవారు చచ్చి పైనున్న
నీయం దీని వెప్పు దొడంగెను.

180 & మూల

శ్రీమతి కథ

అదే! దైవము జూలొ న్న పరుకన్నమున నావర్తకంపరంపితా బ్ర మునం
 దును కరుణతోభంజనం జేసి కలియండును; కలియకుండ మాయన్మనఁ జూపి
 వతి వెనుక మహేంద్రపురంబున కుసీరిన, లాటిలో జయపురంబున మధుర్యుడే
 కాదు వెరసాంబు పెద్దబావెనని యోచనలి పార సంపాది, జప్తుకు నేనెను లేము
 దును? మాతండ్రి మృగములనుమిత్రము మావర్తకములకుఁ జోయెను ఈవార
 మాతల్లి తెలింగంబినినా నిర్భయము పాపిలొను, అరికపించుమంచుని బలి దెంపము
 వగిరి మృతివొందఁ గడకు, కాదు పేరు పచ్చనో లేవు పచ్చనో యు గదియొ
 లెక్కపెట్టికొనుమందఁ బ్రదుకవంటి మావార్త వచ్చినది, వాడేమి యపారము
 జేసినో, మధువర్మ యెందుండు పెద్దసాఁగె బెట్టించెనో తెలియలేదు, మాతండ్రి
 యొప్పుకు వచ్చనో తెలియదు, అందిముడి కాగు లేయటకు నాకెంతము అశ
 కున్నది, నేను స్త్రీవాద్యంబున వాని మునుగా వింటివఁ మందసేయక యావర్తము
 ప్రముఖఁ డ్రోచిపెరిగితి, అక్కటా! నాచాల విక్రీతి గాంచుగా పెన్నింటి
 నాయుఁగనుపించు తెల్ల పొప్పులం అందుకన్నాదోగదా! అని కలఁగి పని జేయ
 నంతలో నీఁ ఈ యమలఁదార్శ్యంబు పేయవలయును? అని నావర్తకంబున
 జము, మహాదేవయమమనఁ బొంది నే నావర్తకంబు అనియ ల్కరిం గావర్తక
 వంరించి వాని పరమింది కిట్లని మిత్రమునఁ జూపుటకు పునఁ జేయి పునఁ
 యిచ్చుటం దలియకుండ క్షుణ్ణితువచ్చు పా నేనామన అమలంబున నిలకడనున్న
 లాంఛనం దనఁజూపి మాధ్వను రావ్వియి వెలియవచ్చుని వాడెన పొందారు అప్పు
 డందము.

అ పుంసప్తతి శ్రీమహాపుర్యోజన సోందర్య విజయమున తల్లసెరిల,
జోలు సోగగి స్పృహతో వసుధను యెక్కరితో వక్కరికి మునింపి పునఃసంపదనమున
మలియు ముద్దుల మామగృహులదెను. తానెంచి జరలంతులతో, పండుతో, పువల
కుందోయి జనులములలెడల మనస్సె.

అనంతరము దానిని అరవేళ్ళవలననుమము తగ్గియు నుపయోగమును పొందుదు.

మీ సదోపదేశములచేత ప్రతిమీ నా వ్యక్తిత్వపురస్కారము నుండినివ్వవలెనని ప్రయత్నముచేసి
 నామూలకేగింపునాటిరాత్రి యాత్మవ్రతమున బెడబెట్టి పిరుగియ్యఁగా అప్పుడే
 నిద్రించి పనిచేసితిని. దేవునిచేత వశమయియున్నది, ప్రాప్తయగుట నెదురు
 నున్నది నానాధిపతివారములచేత బ్రతిగ్గునామముల వ్రతని నానాధిపతులచేతను.

అటూరేగొప్పయ్య గమయన గోటలోనికి తీరినంత వాణిగాను, నల్లుడు
గొంకదూర పెద్దయ్యచిది తెలియొక్కవక్కును నింది పల్ల క్షిదంత వర్ణిణి పించామీర
వీరును సభారంబాళముదయ్య దీనిని పోయిరి.

పంకి దింపినట్లేదనే వ్యతియేతమిది. ఇందుకు కుంబిచ్చి లేదనియ్యటోప
 టియ్యటో నానియ్యటో ప్రమాదం వాటి తగ్గించుట లేని వారివేలయ్యటోయ్యటోయ్యటోయ్యటో
 పీఠంయ్యటో గూర్చుంటేయ్యటో. అప్పుడు మనమిప్పుడు నున్నప్పుడు నిలువనాటి
 పీఠంయ్యటో మనమిప్పుడు నున్నప్పుడు నిలువనాటి పీఠంయ్యటో మనమిప్పుడు నున్నప్పుడు నిలువనాటి

[illegible]

మహారాజా! నేతృత్వము కొంచెముపాటి యున్నదియూ! గొప్పగాఁజెప్పి కొందురు! పేయం దల్లిర్పము గనంబడుచున్నది ఈ రాజ్యము పేరి ప్రాణదాక నను దంభకోఁ బయంక నని కంటింక వాడగు చచ్చి కడ కృత్యక్తమును జెల్లించుచున్నది పేయ గూడ నన్ను గొప్పఁ జేసి యుండక లాఁ సులదాక ములు జేయుచున్నార. అది యంతయు నీ పాపకీల్యము కాక వెలకలిగారు వినుండు.

సేమ కుంకుమియను వుండెదక్కడ ది టుమాకుంక నన్ను మహిళాంగుం
డింగు. హయన్న రాజరామచంద్రువాడు. మా యిదవరవోరికయ నొక్కటా
గుండులది నేనే యాకందనీ పీచి క్రమపతి యా యమరామయం జేయుచున్నాను.
అతందు కొంఁది కొంఁదు క్రిందల మహేంద్రవడక మరుగును సీమూకు వర్చి పి
యావడ దప్పించెయకుండును అతనిని జూచువ్వరయన సన్మాయముగా మరువర్చ
యకురాజు వెలసారం వెర్చించెనది విది నే కందరుగును మార్చవలంబును సీవేడు
టిరిది. నా మది వినిసింపుకొడర పి కందలు నా కప్పురగోరవముగావించెరిరి.

దానియ: మా యన్న పొందవలసిన పర్యాయము నే వుండితిని. మీ కెల్లరకు నింత గౌరవము గలుగుట మా పూర్వప్రణామకర్తవ్యముగాక వుచియింతు గాదు.

ఇప్పుడు నీ భావితరు: బోంబయ్యందన్నవార పిలిచి కక్కమైసదో విడిపించెద లేదో మీ కిదిగాని నాకెవర నగిన సైన్యముల సహాయ మీయిండు. ఇదియే మీరు వాడికే చేయు ప్రయత్నమునకు తుల్య నని యున్నచో నా తిట్లనియో.

అదోహో! నింకమాని పిలిచితి. మాకుహాళము: జీవితమును మీ యన్నయ: అరసి పేరు కాకనామముగా: ఎక్కయిన మీ కుటుంబమున నుడు చిక్కిన నుండు కిదను. అయ్యనకు యనుచున్న పరికారో యది యసంభవము. అనిండు. ఎప్పుడో యనవేం? మనము లక్షమంది దీనికొనవోయి వాని విడిపించుదు. అవసరమైన సోగూర్ల వత్తును తలిప కడటి యిట్లనియో.

దేవా: ఎప్పు యిప్పుడు ఎప్పుడనదు నే నొక్కయందుబోయి కిక్కము సారించెద. ఇది నాకు నీవే బుచ్చుచున్నా. మీ సహాయ చెప్పుదుం గావలసినదే యని పొగిదిపది ఆ దివ్యులన్ని నొకరుం దరితములు చెప్పికొనుదు ద్దుటగా చెప్పించిరి. కేటలో నా కైత్ర యతనికి గొప్ప చెందు గావించిరి. అని యిరింగించి తయరయిత పై మతీయంధ కెప్పు దొరుండు.

181 వ మతీ

సు నం దు వి క త

శ్రమతీ మయూ వదునోదయ: నగు లేని కాగా మమతి మనె గువ్వ రని వెంట: చెట్టకొనక యున్నారయై అయ్యకం:కు కడుగుదుండు. మతీ యెరనా దొకటో నీ ప్రాంతమందలి వల్లతో: కింద కుండు తెప్పము చెప్పినో బెప్పకుంక విని యా బెప్పకుంకయి గురుతోల బునశేసి యుండు నిబంధన అన్నియుం నెరిసికొని మా యన్న రాజ గూడుడు పంపి పోవగదూరా: అని ప్రక్క మనె కులీలనామదులు బ్రాసి పొమ్మతో గురు వం దరించెనది. ఆ ప్రక్క మున కు త్తరము చెప్పెను నామమములు గదవైచెప్పిరి.

శ్రమతీ యన్న యుంట్లో: తానుగల నేమియుం దోరక యొక్క చెక్కి సాయంకాలమున నుల్కావేష పొంత భాగముం విూరింపుడుండు. అప్పు కేర రాజమూరు: దొకటో:లో గురుచెక్కి వచ్చుట నెదునుపరిచెను. అంతయు: బాగు కొనెనప్పుడు రాజమూరు: శ్రమతీ నెరింగిబట్టి వచ్చుట నా గురిమనుచు దికించిం దును. వెండు గురుమూ నొకటి నాపి దీనివచ్చుట రాజ్యము: దొహోహో! నా చెక్కియు: కాకనామము: ఎప్పుడో యెడొనదున్నానని ముకుట బుచ్చును మన్ని: గురుగా గోగరింతుకనియెను.

క్రమణి మీను ముట్టుమత చేడంతోఁ బ్రోసి యా పట్టు తప్పించుకొని ప. రమణాఁ డొంగి వేరు రాజనాసామివగాదు అతని తమ్ముఁడ. నా పేరు సుహాళాంగుఁడు. అతని సమీపము వచ్చితిమని దెప్పుటయు నతం డాహా ? మీ యిద్దరిని నిండుఁడను లేదనుటకు నరాఁ నేడు సుదివము. మీ యన్నకు నాకుఁ బ్రాణస్నేహ మిప్పుడనే కలిగిడి. అతఁ డెం దున్నవాడు. నీ నాకుఁబెట్ట నక్కఱి నీశేషమం నెప్పుకొంటి. నాదు గురువు సాధవస పిత్తుడంట నా క్రమణి యిట్లనెడి.

మొదవర్త యనునాఁ జయపురంబున మా యిన్నను బెఱసొం బెట్టిరెనట అ నార్త తెలిసి యందుఁ బోవుచున్న నాన విచారమైన పిదగునక రావలసిగదె. మీ గొం ఁనిటికి వసుదితికి ? మీ దుఁమెమి ? ఇ యర్థత ఁట్టిలో దెప్పుచని యడిగ నతం దిట్లనెడి.

నయనాఁ. నేం మధనగకాఁత్రయం కుమారుడ. నా పేరు సుసందుఁ డంటు. నేను సమ న్నద్యంబు జన్మితిని. మా కల్పతి వే నాక్కరుడ గుహానుక నగుదు నన్ను గానామముగాఁ జాచుచుండను. చందకేతుఁడను స్వపాటుండు నాకు మీనమామ. అతని పుత్రుడు మన్మథిర యందు కల్పనిదే కాపడ్చును. నాశిష్టమదేడు. ఇది నాన చెప్పి దేయ నిష్కయించి. అది తప్పనా తప్పరా ? యని చింతకు బ్రహ్మ ముదగ నచ్చితిని. తప్పనా చెప్పెనది. అది తప్పను మఱియెక్కడ నగనను యడిగితి. ఆ మాఁ బెట్టెనడు దియఁ రమ్మన్నది. సెప్పవే వచ్చితిని. నేవు చెప్పగలదు. ఇదియే నా గణాగము నరణము. మీ యన్నను అందఁ బెట్టిన మధువర్త నా మీదనామకు జాచును. నేను పచ్చి పనిఁ దల్లిలో విడిపింపగలను. ఈ కార్యము నా మానగక ప్రాయముని వంఁపుమా. రేవు నా బ్రహ్మమునకు బ్రయత్న తరము విడిపోవుడ మునుటయు సంతసించుదు నా జవరాలు కల్కారోచితమైన మోటలదే నతని సమాధావనం చెప్పెనది. అంతలో బ్రాహ్మ గుంకుటయు దమ తమ సొంపులకుం బోయిరి

రాత్రి క్రమణి యాళ్ళగఁగలఁడన న్నిట్లు తెలిసికొనెను. అతఁ మనందును నన్ను మాదున్న యనుకొని గానాశేషంబు గావించెను. తదంగ నమ్మీకమున నా పేనం బంకలు అనిందినవి. నేను వెనుకకు నొడిగివచ్చు చకండు నేను స్త్రీ నని గ్రహించిపట్లు తెల్లముగఁబుట్టది మఱియు పి. మేని సంవర్కము నాకు పోయి గావించి మనుసుఁడార వరకుఁబుట్టది. మీ సంబంధ దేహముతో మఱి మికరి సంబంధ యుదితముగాదు మీ కర్తగాఁ గోడఁగలఁడ నా సంకల్పమును సంతరియకనాదు కాని యితం దల్పకల సంధాఁ నగు న స్వంగిదరించనవ్వయ క రమ్మమేమి యున్నది ? నా మఱుమ తెలుం గిడికరకు మా యవన్నవలన నెయే యుండును. రేవు దీని తెమ పంబు దిదిగి క్షణంగాఁకేషల గొప్పి పిదపందరఁ బడలించెన నెట్టి యుద్ధిప్రాయ మగునో గూర్చెం బాదయిం తలండును నా రాత్రి సెట్టదోప దయ్యెను.

సువంతుడును క్లాతి పండుకొని యోహాన్, మహిళాంగుని నేను గొగ్గరించు కొనినప్పుడు తర్జిషము మృత్యువుగను, గణిముగను సోకివెడి. మహిళాంగమువలె బుయ్యింగ ముండుట చింతగదా? వాని చెట్టి తిట్టివేషము చెరితొని వర్జిస్తదేమా? నా గొగ్గరింతకు అంకి వెనుక కొడిగొడి పునున దట్లు లేయునా. ఇహో! ఇది ముదితయేయెడలో ముదితహృదయమైన నగుటం గాక యిది తంతుడు కనేక సంకల్పములతో నిర్మలతొండ కల్గును.

తంతురికడకొనిన సువంతుడు లేచి యుత్సాహమునకు నకు బోయిరి. సువంతుడు సోహసముతో క్రమత హసంబు గ్రహించి వయస్సా, నేడే హృదయమున కు తరము వచ్చు. నేమని చెప్పనో? నా కమగణయగు కమణి యెందున్నదో యని వలకుచు; అదిలేన తరియెను.

క్రమ— (దియవగవతో) అనుగుణయు నెటుంతవలయును?

సువం— నా సంకల్పానుగణముగా సుందరమును,

క్రమ— సంకల్పమున?

సువం— సుందరము.

క్రమ— సరి పడి నీ సంకల్ప మిచ్చులికి లలియను? తప్పదు? నీ తులన పొది వుండినం కాలునా?

సువం— ఏదీ నీవెంత పొడవెడలవో, అది కదిలెడితో గానిన నేర్పు కొని, బాని సెంతయే యెంతవలయును.

క్రమ— (గగన్వాలితతో) నీ సంకల్పము లీతిగక చెండ్లి హతులండు ననుకొనుట. కుంము చెరితెనైన నంగీకరింతురా?

సువం— అప్పటికిచ్చిన కన్నక యెప్పుడుకలంకంబు లెట్లవే పుట్టుదు. పుట్టివతో నానంగీకారము. క్షత్రియు బుద్ధుడు కలకవర్ణం చెండ్లి యూరకగొనగను కాని యెవరితో అం చెండ్లి యూరకవచ్చును.

క్రమ— ఈ మాట సంకల్పమునందీ.

సువం— అట్టి చెప్పి నీ యావకతో నెందైన సున్నరా యేమి?

క్రమ— అందరిల్లదీమి యెప్పుడు పుట్టుదు.

సువం— వెగఁ జెప్పితివేమి నీ జాగలు మదియొకసారి ముట్టపెట్టు కొని

నొదలను.

క్రమ— దిలుక మీ మ్రచ్చమున కుత్తర మిచ్చి కరువాక చెప్పెదను.

సువం— అయ్యు. అది నేటి మర్యాదామే కదా. చెప్ప తమకాతనే

చెప్పము

అని వాడు చెప్పేదముగా మారిరాకొనుచు నొకతరుల బాకములపై (దం గుండలం దిట్టికొని యెటువలె తియగదు. గొంధపేమంబు పువరించి బసరు బోయిరి.

నాటి కుక్కాన్నా పై లిలివ్ పండున పుట్టరను ప్రాయశ్చిత్తం. నీ భార్య యక్కడనే ఉన్నది.

■ మొదటమూ, జాతుకొన వకవని ముఖ్యం, బోయ యెడలడు ప్రమతి రావాక పువించెను. ■ కనుడ కమవగవుతో బలికింది కలనెమో నీ యున్నప్పుడు పరింపదగింఁ : వ్యాంసె యున్నదట వందరు తెప్పపక్కరెడు నీ నేకమె యెప్పలంకనని రంపమంటి. తింకంటి చెప్పినవని పదహారుగవ్యకముగా బలికిన పకం దొడ్లము

ఈ సామర్థ్యములతో యదార్థమైన కథనమును ప్రమోదింపగల సామర్థ్యమును దీనితో కలిపి
 ఉండినది. దీని మూల నామము రాష్ట్రపతియైన గణపతియేను. ఇక్కడనే యున్నదని
 చెప్పినప్పుడు యెంత సత్యమో చెబారంపుము. ఇం దెవ్వరున్నాడు? లేదు మే మూడు
 వర్షముల వ్యవధి క్రిందను జూచుకొని మనము పోవునముగా, జి. వన్నెయ్యి నొక్క
 యు కాలమువరకు మరలక మన యా కాలము నొకటి వచ్చునను జేయును
 పని చేయు.

సమంతాః దాని సమస్తే సందిమాదు. అపరిత ముదారం ముదగు
వగవంతుని నంకల్పము చెప్పకే సరియును? ఏ సమిత్తము యేమప్పుకంటియె
నిచ్చటికి వచ్చియున్నట్లెమో యెవ్వరెండుగనుచి నెంపుటయు సరే మాత్రమూ! అది
యెవ్వండు చరాచరాదు. కమనాతి తిరుగుచు నాచు నొక డెల్ల లెవ్వనగర్వికమున్న
చుటయి సరియి.

మలుగూడ. ఇందు యేకగ్రామమున కిట్లుగలదు. కిరక
మలగు పురుషులు, తమ వాసియై గిరియై యున్నవ. నీ వక్షింపు
పురుషులె. మోలుగూడ గిరియే విభక్తుల వయోగము.

అ. యున్న యు కరము బాసుకొని పుడుచే అహా! ఈ పిలువ నిజము
 గనుపించు సుమారు కొంతవత్తు మున్నవే. నేను చుడుచుకొను నీటు గిడుకది
 తన్నుమే. పండువాన నీటుమీదనున్నదే? మొన్న మా యున్నవరు విద్వే హాసిన
 లుట. బంధియేని కున్నమన్నదేమో విచారించవలసి యున్నది. ఇది కన్నాను
 పాటికే అను నాలోకి వచ్చుననిది నాజెందము ముందునందు దగ్గులపెనీ. పలుకు
 చెప్పిన పాటలంబు రూక నది రై మునందొక్కరనునది తోడుచున్నది. కావితో
 సోవము కంపు జిస్తువది యున్నది అని పనియు నా కీ కృంగారలల లేనుట
 పురించవలయునని కానియు. ఇతం తొక పుమన దంపతి. సమస్త కష్టాదులు
 పని సున్నులు. ఇంకను సంతానము నాటికి పునిము పురిగా లిండును

[illegible]

తెప్పిదినమొంతు నాకున్నఁ గూతుడు క్రమచి యధివరి. తద్విమోగదుఃఖంబు
 కలెంపఁ బలఁ దల్లి పదిమంలం దీర్చిన మొప్పువే యా ప్రాంతగంగాకరములందుఁ
 జన్మివరి. నాకు వస్తువలకు పుంగవంల కమ్మనాదు లేదు.

అది సేవ్యులయ మేమా మాటలు విని రాజావాచనము జయపురంబున
 కృతువులఁ జెప్పినవోయెను. కుండుచి వచ్చి తనవార నీ వారఁ జెప్పుడు. అని చిది
 వ్రాసి యిచ్చి పు సుద్ధరమా జాయుడెరి వచ్చయి నుండవేత్తత్వముఁ జెరిగినాడు. అ
 యాతండు కోరిక నిట్లు వచ్చితిమి నీవు గనంబుకొని. అతం డెవ్వఁడు? నీసంఘము
 జరి వచ్చితిమి యెరిగిన ప్రమాద యిట్లనియె.

[illegible][illegible]

మొదటి సారిగా ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని అన్ని జిల్లాల్లోనూ పరిశోధనా కేంద్రాలు ఏర్పాటు చేయబడ్డాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని అన్ని జిల్లాల్లోనూ పరిశోధనా కేంద్రాలు ఏర్పాటు చేయబడ్డాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని అన్ని జిల్లాల్లోనూ పరిశోధనా కేంద్రాలు ఏర్పాటు చేయబడ్డాయి.

నీ వేదముంగుడువు : ఆనవురు సదిమతి బిచ్చురు సెప్పు చెప్పేను వర్షియ

మంతయు మాకు మా పతంగము తెప్పినది మధురార్క జయపురమున నేదియో యనుకొనుచుంటిమి. అహో : ఈ సుమతి మహాసులాపుండు. నిశ్చేదయుండు ఈ కథ సగము తెప్పి ముగివ్వ యవ్వల కవనము రాదన్నది. తరుచులు కర్మకర్మము రాం తాగము నీవు చెప్పితిని. సుమతియే క్రతువులంగూత విజయపాలుని ముట్టనకదెనని నే నందిని. అరించు మహాగుణవంతుడు కట్టు చేయలేని మా యన్న పాదించెను. మా యన్న మెరుయే గొనినది. ఇది యుద్ధమునకు మన లాకయునై ముంద సున వార్యము కడపియు జేయును సందయము లేదని చెప్పుచు తిన్నగెడోయి యేతని పాదమలకు ననుసక్తులించినది.

అశ్వవరరాధసత్తిరస్తు అని యాశీర్వదించెను. ముసి ముసి నగవుతో క్రమబద్ధ మహాత్మా : || కర్మక మంతయు పని యుండిమి. నీవు సర్వజ్ఞాదపు. హృదయోపయమం గ్రహించు నాలుడువు. నీ యాశీర్వదన మమోముమగు పరంజగు గార ఈ దిలద మా యన్న విముక్తు డయ్యెనని చెప్పినది. తత్త్విము క్తికి పీ రతయహస్తి చిర్చితగల. ఇప్పుడు మన మందు జోవుడుమా : అని యుదగులయు నకందగ దిలుపలుకుల కన్యరాత్వ ముండదు. ఈ సువందు : కందలి రత్నము జెరిసి కొందెనని చెప్పెను. మీ యవ్వకు నీకు గూడ గులమునైదు పుట్టివలెనట. అ విషయము ముందు విచారించవలెగాక. ఇప్పుడు మనమందరములంగి జయపురంబున కరుగుటయే యుచితమని మహులు నాచివను ఇం దుంసి తానగుత జలద నొక వన్న ముగియు. అప్పుడు వృద్ధుడు లంకచిన్నముగా లేచింకేసి యేక : ప్రశ్నమున నాచివను యుక్తరము చెప్పినది

నీవగిగి పురుషుడు సతీపునై కుటుంబవృద్ధి గరిగియున్నవాడు.

అరిత్యపర్క యా యు కరము విని సంతోషాయ రచితుడై యేరో తన కెందమున వింకకథ గల్పించుకొవ యట్లు అయ్యెను. యాలోచించుకొవయెను.

మీ ప్రశ్న మనకు దగిన యు కరము వచ్చినదాయు. యగిగు క్రమబద్ధో నీ కరము దెవమువంటిది. దీనివలనయం దొక్కటియు నసత్యముండదు మీయన్న యా పాటికి వినుదుడై యుండు కుండుజోపుదిమని పలుకుచు నారిలోగూడ ఇంతులు లేరి జయపురంబున కేరిగెను.

182 వ శుబరీ

క న క ల త క క థ

దేవి : కనకలతా : పుడమిలో నొందర్కవంతులగు పురుషులు లేరని విశసించుచుండువు. మన దెహసాదలోనున్న యువకునిం జూడన భూలోకమున నిందింపవుగదా ?

కన — మనుమరి! అట్టి మందరులు మన అందీగృహమున జన్మవచ్చెను?
 ఏ జన్మ చూచితివి?

మను — నా కెదిలి మరణి! కలసాలలోఁ బని చూచుచు నెక్కము
 భార్యయొక నవన కన్యవనము నొగడుచుండ కది నాలో జన్మింపడి. ఏ మిదరము
 నెప్పుడోయి రూచితిమి. అహ! అట్టి మోహనాంగును మన హియందేరక వాళనము
 నందుఁ గూడ మరీయిడుట లేకని చెప్పుకను.

కన — దాలు. యెవడు లందరు నీకు అక్కనాయగానే కనబడు
 చుండును. సొందర్యమున నెట్టిదో నీ వెఱుంగుదురా?

మను — కలి: నీమఁ బరిచారికనె యా మూలక ఎఱుంగుండునా?
 పెక్కరి? నాని నీవు యాదిక మూర్ఖులొప్పువు.

కన — (నవ్వుచు) నీయవలెనని నీయి.

మను — భరినది. నా మోహము నీయి.

కన — నాగని పాము ఇట్లు చెప్పుచు?

మను — పాదం మామోహమున నీయి.

కన — మరియేమిటి నీయి చెప్పుచున్నది?

మను — మధువర్మ పీఠం కియూన మందపాటునందేవాడు కాదు, కడు
 ప్రభువాడు. పాపము నాదు నిర్మలమిచ్చి విధిం బరిసోపుమంద కది యనుచును
 బట్టించి కలసాలం బెట్టించెనట.

కన — వాడు భావం కంటికి? మిట్టి పట్టవదెను?

మను — అది కెంతయు. వేయమందిన గడతేర్చి చేతులది చిల్లారి
 పగులచే బొకతెనట. కానికొఁ బరమేశ్వరును చాచింట్టుకొన గలదా?

కన — కా తేకులయూదు?

మను — అయ్యకలేకము నాని ఎఱుంగుదుఁ బ్రవహించుచున్నది. సృతి
 యులే కావచ్చునా.

కన — చాచింట్టువు చెప్పుచును లేరా?

మను — నా వా కలెము వాగూ కలియవు. మా మఱిది బెప్పిన దిప్పు
 డోయి నూరితిమి. పాపము చాచికొఁ బని చేయించునఁ బాతి పోవనివది.

కన — కడు పొగడుతుంది. నేను చూచుచు విండునా?

మను — మా మఱిది నీకి చెప్పినను.

కన — పరిదేశవిధియము మరల యేమిటి?

మను — ఈదేశములో మత్తరదేశము సారవంతమైనదట. దక్షిణదేశము
 నిస్సారమట. ఇరువురు మత్తరదేశమి కలయియున్న కగవు లాడుచున్నారట. ఈ

నడుమ మరువర్షకొడుమ దన కేలేశము వచ్చునని నామచిలుకను బ్రక్క మడిగెనుట.
ఏదియో పాడు. నీవు రాజ్యాభిష్టంక వసుదమని దెప్పివకట రిత్రము వింటివా?

కవ — మీలు మీలు. దెప్పుగా చెప్పివడి. అన్యాయముగా నీదేర మూర
మిందినందుల కల్లు రావలసివదే. అది నలుగురు పప్పుడే యా పరిధారికను ముఱుడి
యొద్ద కదిపినది.

అది వోలు వచ్చి డేపి: కావాగ్మహంటు కడు పరిష్కరితో నొప్పునట.
ఏము బోటివాడు వచ్చిన కంకింపక హాసప తరలెడిది సెంపు లేచిదే కొరవారు
లోపలను: బోవగూడరట. మేము కూలి సంకలె: బోయితిమి. నీవుగూడ యావము
వచ్చి వచ్చిన వావచ్చునని నామచుడి దెప్పెను. ఇంచుల కేమనియొకమని యడిగిన
సయ్యల వాగ యిట్లనియె.

యావము మాయుటను నాశేయము సందియములేదు. నీదునుల నాకిచ్చు.
గట్టుకొని వచ్చెద. నెప్పుడు కమ్మప చెప్పెను? అందుయు నవ్వసమితి అమ్మా.
బండిగృహధిలారి నాణగుంటలు కొట్టినతడు నందండును పిమ్మట నుప్పరిగెను
బోవనవ్వడు కమ్మని దెప్పెనని యెఱింగించినాను. కవచంత్రికకు బరిధారికాపిషము
వైచి తన వెంటఁబెట్టుకొని యతం దెసంగిరినె వేశకు నట్టండిగృహంకరమునకు
దీసికొనిపోయినది.

సీ. మేడల గాడి పహింరి గుడులార మిదవ బర
రాతింధ్రను బట్టి రాగువాడు
పెనువాతి తిరుగక్క కొవ నాయునినవ గు
యము బట్టికొ. పండి వినురువారు
నున్నమానఁబూపు గాముగ నానదును గిర
గిర నున్నగిక్క బగ దియనవాడు
దివముతులు యాని పెనాలు పనుల గం
కర గొట్టి గట్టుల గట్టవారు

సీ. తిరుల గొదారెయలను నెరామ దెలి
లోయమును గానువలు వారల నెనవారు
నేర్పుపెరంగ బులవేయవారు
కాల బంధింప. బివెప్పవార చ్చు.

అట్టి పదివెల నారోలియను నారోలిలోనను గ్రమమునకుఁబోయి
గొంక మోసాగడిలో గూర్చుండి యేది... దానిండుమన్న వాచావాసనింబాది—

క. చూచి తం:యూచి మీ రా
హా. చతురవసుని సృష్టిదారుడం బా

శ్రీ దీపిక నిర్మాత

వైద్యకర్మమునకు నడియే పాఠంబోరా.

కా. పోనా : బెక్కపల్లియొద్దగల నర్సాపేట : అలాగులు సిం
గారం అందీర : తోడనుంచుత్యాంతురు అదే : వక్ష మ
య్యారె : కామానిరావ'డన్ అద : దేవాస్వామిమేకకోడవో
తాయొండు సేతాసు : పాదయుగసంతకం : మూడి : మా

అని పొగడుదు పనుమి, నీ చరిత్ర సేతా యుగకాలిని. ఇట్టే తిరి
కాలిరాము మనోహరుగా, బలయుగా నుతి గదా భాగ్యము. ఏని విడిపించుము సు
తేని పొలితోవీర మిచ్చునో మర్గా నడుగుము. అని పురుషుడు హాసచెంతకుఁ బోయి
పనుసరి మాటగాఁ జేకొని మోరచువుల వలన నోరుగముఁ జూడుచుండెను.
అప్పుడు పనుమితి నొత్తూఁ పిఁ జేదోము? తదిచ్చుడు చెప్పుచు? తగిరవలయు
చెప్పవచ్చును? ఈ... చూ రాజపుత్రిత పిఁ బంపవచ్చుకాంతము చెవి నాలిమి చూర
వచ్చినది. ఈ... కంఠిన మిచ్చు విడిపించగలడు. పిఁ వచ్చుకాంత మెఱిగింపుఁడని
యెవనిన నరచు చుటెతి చూచి యుటయె.

నేను పునఃపర్యవర్తిని పోయితిని. నాపేరు రాజానామ. నందుకు, కల్పితమువలెను నారవ పతంగములము మహారాజునగునందు కరుణకు నా కప్పియు నుగారు వచ్చితిని. గుఱు తెక్కితిని యమరాదము నిరూపించి నీకు నప్పుఁ బెట్టెనని. నాపేరి నిల్లనానకును నీవెల తెట్టిలో చూచి యుండును. మీ రాఁడునాని నానినకు నాకునుమి? న నైట్లు విడిపించునందు? మీదాని నామమునకే సంకసించితిని. నాకుఁ నామంది నిందువులు గలరు. ఈ నార తెలిసిన వచ్చు లా నాజు పినమందలకును. కలమున తెచ్చుచుచున్నాము మరలను మీ మరునాటి రాజు నియ్యె.

[illegible]

రాజు— సరేనది. ఆమె పొలములో భుజియింప ?

మనుమరి - తాని పట్టికడేని కంఠతో పోయినది బ్రహ్మని గణించ
బోదా! అట్లేయినది యా... యవనిలావనమనవచ్చితి.

రాజు — అట్లయిన దేవుడే. అవతారము కాదని ?

అనంతరము సంతోషింపుచు గవర్నరుగారి దయ చేసి యా కరణములన్నియును దీని సునుతికిర్చి మీ సేవకుఁ దీసివేయుదును. ఎట్లయిన మీ సత్కృతి విడిచింపవలదు. నేయనుని కలుగుదుఁ గానింజికిఁ బోయవలె దయచేయుచు సార్వభౌమముని వలె యుండవలెను.

గదా : అగ్రీవారముల కెంతయును మన అన్నియు సందలి యవితాత లంచును పరి
నా : యాతాత వాని పెరిచిరి వాని పేరును ముతయోక పును. వానిదియో : గూర్పు
పెరిచి యాలోపము : దేవియేయ : జేసిరి.

పాత పరిపాలనను నష్టమొనరించినందున దానిని పరిపాలనా విధానంగా తీసుకోవడం అసంబంధం. అందుకే పరిపాలనా విధానాన్ని పరిపాలనా విధానంగా తీసుకోవడం అసంబంధం. అందుకే పరిపాలనా విధానాన్ని పరిపాలనా విధానంగా తీసుకోవడం అసంబంధం.

రాజా హనుమంతుని గొప్ప పౌరుషమును ముగించినవరము వేరవు. అతని పేరు జయోద్యుతుని రాష్ట్రమును సులూసు జయించిన యిద్దరైన నున్నదిగా నీవెఱుంగువా? అని పిల్ల వోద్యుడును మొదల దాని వరమును. అదాని దాని వెలిగినవరమును. అందుకు అప్పుడునుగానన్న పిల్లలో నులముకొనవలెనెఱుంగును మన దాని యిద్దరు గలదును కలెగించి యాదాని యీగవడి.

అడవికి వచ్చి సుమారు ముప్పాడవిల వరకును బోయి పోయి
 ప్రొద్దు సుంకవచ్చటికి బాగాయి వచ్చుకొనియెను. దీని సుమంజి అళోకవతి.
 అళోకవతి: యని పేరయినానును. పొలములయి బాహుళ్య రీతింపు వచ్చి అళోక
 వతి: యుగళిగది. దీనివచ్చుచు? బాహుళ్య పేరయి వచ్చుచు యనిగివలెనయి
 యుండును. అయి? పేరయి?

ఆ- చాచలి! ఏమి అవుతుంది కష్టమరా ?

౧౩ - ప్రతి బోయింగ్-మెన్ వీరి పుత్రులు ?

దస్త్రకేసు : రాజనాథరావును వాని దీక్షతోపాటు పట్టుకుని పోయినట్లు.

నామ — అలా చెప్పిస్తే వాడు ?

ఉత్తర : నాకు ప్రాయశ్చిత్తి. ఇంకెంత చింతనకు జెప్పు దీరదలెను.
 నిల్వలన నిరాయువును పంకాశ్వురమునకు పోవలయును. పోయెనో దెలిసినది చెప్పు.

రా. — నీ పక్షము వీర్లులవ యింకాక్షయమున కర్హుగడిస్తా ?

అవును. దర్శకుల పేరు వీరవ్యవస్థ సాధించింది.

రాజు— మునుముచ్చు మే తెప్పిసది. . . మా నాన నానాన. కర్పూర
నీరవతరంగం న సిప్పిరతమ నుల్లరి దీపిల్లి వచ్చిసది.

మనములను

[illegible]

...మంసూబ్ గాధిగిరి పరియోజనం, బహుశ్రమ, రిఫైట్ గావించునాన లోప

అను దయచేయుడు. అని మరీ వసయముగా పేరకావ పాఠ్యమున్న యుద్ధిరామం
సీమం గానించినది. అతండు చాన వడివలించును మేతమేయాల లేదు, నానా
వాపులక కెం.గిండ్ యావల వచ్చింపును. మున్న గోమయంబు ఎయ్యగ
నెప్పనెవో నలంనే చూపించెడిది. వోయిన. సిద్ధియే నీవు నాకు గానింపునగల కలవ
కాతమన వరికన చిని యున్నది యిట్లయె

మానకి కేసో నేరే వాగవదు వచ్చునను నీ రిడుంటున్నా. ఆ
సవరణలు చేయగలదు. అయినను పిచ్చు గోతరి వాడవ నీర్వాతి రాజపుత్రులతో పా
మారు ప్రసాదించి చూడెను. వాళ్ళసాహిత్యమును విచారించునో లేదు ఎము. దీనిని
చోయిన కేసోనో సరేపదతి వచ్చునను నీ యింపననడ లేదు చెప్పెదది అతడలగ
రించి ముఖానాడు సాయంకాలమునను దినుగ వరును చెప్పి యేం చేసిం బోయెను

రాగవళియు వెండి వర్ణుల యంతఃపురమున నిలిగినది. రావణ బాహు
దర్శనం రాగవళి : మీ యమ్మ వర్తమాన పుష్పవతిని నెదియో యెదుర్చుచున్నా ?
వ్రాసినదియో ! అని యడిగినది ఆమ్మ. ఆమె వార లేమియుం చెప్పినది. ను
దున్నదో కాదులేదు. మఱియు రావణాసురుడు రెణిసానుండి కప్పించుకొని పోయి
కాలమున మాయాంబులి వర్చి పుయ్యమ్మను కీర్తన. నే వాడు చూడలేదనె చెప్పినంత
దనూక మీకుం దెలుపువలయు. ఇతరంగమునకురేమో యెదుగు మనియు నన్ను ను
యముతో పేదకొనయెను. నే నుగిలించి వచ్చితిని. అని యెరిగింగింపెను.

అ. ఏమీ. కావాలిమనుషులు పలుపాఠములకి తప్పించుకొన వచ్చినా సరికొనినా
నిన్ను నానిదో? ఎన్నవ్వు నామ. అది యిహము వలె అమృత. పీఠానికి నేనయ్యి
తొలుమును బాచలేదు. తాను రాజునగుటకును పట్టెను. శత్రువులందఱును
మరల మాయుండెడి రాగలండునులయిన నీకొను పిదపయి యు నాను బాచలేదును
వాని మీ యులిమున నుండు మనస్. విముఖులను పో నున్నారని తిడున నీవ్వునో
రాతో కాసివచ్చి నీపట్టెడి యుండెడి నీవ్వు. నీ యులదొడ్డున నున్నది నీయి
నేమి. వెడలవుము. శ్రు పవనం. పునః తీసికొని రమ్మ. అని పుట్టెను. పి
లం పట్టి పువతి సలపివెడి. తల్లియన పల్కారి గవయి. బాగమునను. పిల్లల
కెల్లంగి. అంత హాని కేదగుమనీకుల డమూ నలంబుముల భావం. పాల్క
మోర్తి. కి డమూమి. నుంగిరెంపి వింపేలర్థమున. బావకొనును. లోనును
నవంబుక. మ. నిన్నులమునంకరి పిల్లన భవం బలంబరంపజేసి యుంబరంప
నలంబతో నుండ. బునెంచి యుండఁడు. నులం. గాచరి యుంబి. పోవీరంబ
బావమి. వరాగమమన. ను కేసిన. ను నుంబరం.

అంతే అని చెప్పింది. అది తెలుసుకున్నాను. అప్పుడు ఆమెను అరవేసి

పాత్యాదులతో నిజం యిచ్చించి యురితానవాసీమం గావించు చేసినది. రాజవామంతుడు రత్నంధకు నమస్కారముఁ గావించెను.

అది తదీయ భావరేఖావిలాసముం విలోపముం గ్రోలుదాడవలె నాలోరింపుడు. తాదృశము నభినందించుచు తాదృశమును గొనియోచుచు నవయవసౌష్ఠవమును గ్రస్తులింపుడు. దేవోపదేశమమి బోగడుడు వెన్నయోగి పృథ్వీయముతో నొక లయంగక నువ్వంబడి చూచుచుండెను.

అప్పు డతండు లేచి లేచి : నీ యాకరమునకు మోకము వహించిరిసి. నీ చిత్రాద్యమును గురించి ఆలోచనలి యెప్పుడొసినన్ని నిప్పులొ గడంబడుచున్నది ? నా కిం దుంతుము. నీకిం దిది బోవంతుము. నీ యువకున్న పసి సిప్పించు నను యశోవతి నమ్మఁ దీసికొనవచ్చునది అంతో తాళివోయితిని. దారిలోఁబెక్కు దిప్పులంబులికిన తిక్కవలే విముముండు వైతిని. మునువర్త్య పైఁగనీ దీర్చుకొనవలసి యున్నది. వెగఱంఁపెడువేయి పరికప వెయి యొక్కరికి మాపు లకనపు వ్యాపించు బోయము వెలింగినదై పను నరవి నోదీమాటలు విమ రణంపుతో నిర్దునియె.

సుకుమార : ఆలోచనతి నీతో నేమిదెప్పివది ? ఎప్పుడు బయలు దేరితిరి ? ఎం దెంఱు దిరిగితిరి ? ఎల్లు బద్ధంబునె రిది ? ఎల్లు విముముండు పు రిది ? నను నరముగా తప్పుమున యడిగిన పతండు పోన్న గుర్చిపల్లు తానె బయలుదేరినది మొదలవచ్చునకు బడిగిన పత యంతయుం చెప్పెను. రత్నంబు న్యామరాత్మరంబు నమరపు దేనుగను పులంకారము సేసి యాపెరిగెడు అ నార్త దేశము ల్లొరవర్కతముగాఁ జప్పుకొనుచున్నాఁడు. పిదప రప్పికిరి గారు ?

రాజ నామము — అదియెద ప్రశ్నయో లేదనిది ? అయినే బద్ధంబునను నా పూర్వమును సిగ్గు. సిగ్గు.

కల్పంధ — తామచింత పి దలముపై నుడిచి గిడు పెద్దవది.

రాజ — బాధితి బియ్యం.

రత్న — పోయెను. బహుంబిద మంచి యువకారము గావించెనది ? రా.

రా. — బాధితి బియ్యం. బహుంబిద మంచి యువకారము గావించెనది ? రా.

రా. — బాధితి బియ్యం. బహుంబిద మంచి యువకారము గావించెనది ? రా.

రత్న — అప్పుడు నీ యిరినాచి యేమి ?

రా. — పతంగప్రదానము చేయుచును.

కల్ప — నీర పురుషులు బ్రాహ్మణులవల తానము బహుగిడు ?

రా. — తానము గాదు. పురుషుం నేచి యిర్పితావేత్తుడు.

రత్న — దీనికి నాకిం ప్రతిఫల మిచ్చు ?

రా. — మీ నోన ను.

రత్న — ఆ మాట వినియెను. పురుషుంబునాచి.

ఉత్పత్త సృష్ట రాజ్యత నిమగ్న మిదియ సాః కః
సర్వం యన్య మా దగర్ నృసింహంకారాయ స్మైమమః.

దేవి : విను మా విజయపాటలును కటారితే భార్యుల వాకిలి యాత్మహత్యః
జేసికొనవలయునని తానుగూడ వాడిచికొనెను. కాని యాత్మహత్యుడే సంతోషో
నరసికి జీవితాః జనించినది తటాకునలేదే. తనన్ను చూడఁబడెనా? గోటః తాదీ
యవృథాఁబడియొక యరణ్యచూర్ణంబువలన బోవుదు నుమతిం దేరందరైనా ఆహా ! సర్వ
సుగుణ సాగరంబున. ప్రాణదాతరగు నీన్ను వాఁడుదానిమోట నమ్మి యవమాన పుట
దిన మహాహోహాత్మ్యము గృతమునుదు రాజ్యములుంబులెం దత్కేడినా : నేను మహా
నరకముకాబడి మోరయోతన లగ్నభవంప మనిననాఁడ నే నహుతు కావడ యేమి
తో బ్రతికెను? ఎందు బోవుమంటి? నాకు గమ్య స్థానమిది! అని యనేక ప్రకా
రములఁ దలపోయెనుఁ అరికపించుచుండెను

మఱియొ గమనింప చెప్పవలె భగవంతునినఁ జూరింబురం గ్రోలుదు
నుత్తిష్ఠాసుం నడండుకుని యొకమమమునకి మఱియొక మనంబునకుం బోయి పోయి
క్రమంబున నుత్తరదేశానంద్యంబులం బ్రవేశించెను. మఱియొ,

సీ. ఒకమాట భావంబుతోడతి నై యు
మింకాకి రాజ్యంబు పేయందలండు
నొకసారి మునుపుతి నాని కావంతోన
నారంభ తనము సేయంగఁ దలండు
నొకతేన భక్తివంతు కిలాత్మఁ దనన్పు
తీరంబు లెల్ల ను దియగఁ దలండు
నొకవరి ప్రాణదనమున్నత వృత్తియే
మృగమాలవలె గావ మెలంగఁ దలండు

౧. నునుతి కదలేని యెకరి పాదముల వారి
తప్పు సైరింపుమమఁ భాగ్యదన మొవర్చ
నెందు నొకసారి మఱియొప్పు యేం యెరుల :
దడులుయే మే లటం నొకసారి యెరుల.

౨. కూరిపాహుశ్చాన్తై తనహస్తాదు లెల్లః
తోయి జంతువు రాష్ట్రంబు బోయి గోటః
యిట్లు దేవాన్తై పోవు చిటన్ యేమాహు :
బర్హికుఁ దండుల తలప నడువకముగాదె.

సీ : నా జీవితము కన్నఁ దుర్బిమెదది పురమె మఱియొందలేదు క్రిత
పున్వత్కర్మములయ నయ భృగపాకంబున కిరంగా విడిచెదను. నీకృత్యంబియొకనాఁ
డొకవత్సరములం బు నిలువంబుకి భగవంతుని రాష్ట్రంబుయ నొకార కిలాతలంబు గుఱి

దూడదన్న సమయమున నందు ముంజువేసికొనుచున్న యొకసిద్ధుం ధరినియొక్క ముఖం గ్రహించి,

2. వలదు వల ధిమగిమి వృష :
 బలమన్నరణంబు మిగుల పాతక మని పె
 ధ్మలు నెప్పుగ వికతో యు
 వ్విరి వృష్టుత అహ్న రాసవత్వము గణగను.

3. ఏని వచ్చె నీకు నెట్లు బారక నును
 నిదువ నిమ్మజూరక విడుదవట్లు
 శానుపింతు కొంత వంజుమును నెవ
 బ్రలికి యున్న సుజను బరయూరొ.

అట్టి మాటలు విని యా పృథ్వీలుండు నెటుమూలలు చూచియెద్దరింగారక
 యిది యూరొక్కొక్కాఁ యొక యా యుద్ధముం = చూచి పర్యవ్రాజము దిగివడుచుండఁడు.
 ము. భు.

4. గురుతర కలశవల్లి
 పరివృతమై సింహ కరత భ్రుత పారి సూ
 కర శాహూచారి భయం
 కర మృగతతి వివరమైన బావన పెద్దటన్.

కనుంగొన యిందుటయైన ముదంబున వెలచే యొక తెరపునం బరి వర
 దుండె గ్రహానిసర్వములు యొప్పులు విని భయపడక యెదిరెవ శాహూచారి ప్రాక
 గుత్తంబుల నదరించియూ పోయి మర్త్యాహ్వాం బగుడు తీవ్రాకప సంకాపర్యేషం
 సహింసవేరక మేవఁ బెమ్మటలు గ్రమ్మ నలంబుదీక్ష వొక బెట్టుకొనిన గంగకొవి
 గారముగా నిద్రఁబోయెను.

5. ముదంగు అమృత పిల్లల వ్యవహారము
 లి పరబస క్రమములులొనడఁగ నేర్చి
 కరి పుంధ రత్న మున్నునుదొరకు
 పుంధులనును సుదయోధుని
 అలిక పుగ్గ మోమరములపై బెట్టుకొని
 కదములంగిలు దుమ్ములు భరించి
 నీతరత్నమయ కంచెలలొలిదాంగరి
 రకనోర్కిబాత్తాభరణములుని

6. యుక్తమతరంగమం బెక్కి యొక సిసార
 కన్న యూదారి కరకాచ్యుతమూల గాల్చి

వచ్చె మృగయావివోద లావన మనీష

శరణకులసీమ బాధయిపొర్యుముల వరుమ.

కృంగార వీరసంబులు మూరీరవించివల్లు పామును వచ్చునంత తనకు
యాదారిం బోవురు నా తెట్టు నీక గాక ప్రితావళంబయ్యె యున్న యన్న రేబడ
పుంగవుం గనంగొని వెజుగుపొయిపో; దన గుప్తములపై నిలిపి తరీయ దూపరేబా
విలాసము లానల్లిం బరిక్షించి యతంబొక భద్రపర్వయిని పోయింది యట్లే నిలువం
బడి చూడుచు; దన వరీయలలో వరవి మని చెప్పుటలు రాయఁ గొంతసేపు విసరించి
వడి. చల్ల నీయి మోముపైఁ జల్లించినది.

అప్పు తతండు మేను జలఁబడ వోయి వోయి యని పలుకుదు పెల్లన
లేది నలుమూలలు చూచి తన మవరారము నీ ముడుపు కివారభటం పరికించి మీ
రెవ్వరు? ఇందెం వర్చితిని యకగుటయ పొందు సాని; మీ మాయమ్మ వంజు
ంను. అంతో నిట్లై చూ యకవికి వర్చితిమని చెప్పుచుం నొకదెస నవచ్చక
చూపచొప్పవలసముందేఁ బ్రాకంఠము చురగాయతయి యన్న యాయమ్మ మిన్న
గనంబడుటయు వతం వాకృత్యపిష్పానిశేషణంబై యట్లేలేది యా చకోరాక్షి నమన
మునకుం బోయి,

క. వరనారకమృగవోరి

న్నర విద్యాధర సువర్ణ నాగారి వియ

చ్చర కన్యకావోనీవో

తయలే ఎవరింపు పుడి ముదంబు వహించువ.

నీరాపంబు క్రిశుమనపాహజనకంబై యున్నది. నీవనంబు అంబికంబు
నాగరకంబు సూరించుచున్నది నీ నివాసదేశం బేది? నీ తలిచండ్లు రెవ్వరు? నీ
వృత్తాంత పెజింగింపుమని యడిగిన వగలిర దీనిన గుఱంబు దీగ నురికి చానవమును
తేరఁబడియి. లావునక వదనయో కరగింపముతేరం బట్టికొని రెడుపురు బురుషోదమా
బున్న చెడగా నొగడుచుంటివి. నేనొక పినవరపుచూరిమి, నన్నుఁదేనుకయల్లెడు.
మాతంకికి మున్నపదేరముదఁ గొన్నిగ్రామములు గలవు. ఆ ఘోనమే మాకు తీవ
నము. మా గ్రామ విక్రమినిఁ బరిచింపఁజుం దూరమిలో నున్నది. రిపురకము
నింటియు నాఁ నెట యెలాటా వేరచుచున్నాడు. తానంటేని యతవుం దిరుగుచుం
దును. నేటి రాకదల నీ దరకమైకది కన్నులకలిపి సారకమైకది. పీయాళా
రము ప్రతుత్వ నిష్పాము సూరించుచున్నది. ఈ మనలకన్య మర్యంబునకుం జాన
రాధులై యేమిటి వర్చితి? పురుషింబామంబు బెద్దివో వివరించి నాకు క్రోత్రా
నందంబు గావించువరవి యడిగిన నమృతాంబా వానందముగా నిట్లడియి.

తయఁ! ఆరణ్యకర్తము నీమూలయం చెక్కుచును గానింపదు, నీ
చాగ్నేయకర్తము నీ విద్యాపాదమును వెలుపుచున్నది. నన్ను జూచి భవరీయ మధుర

వదన సుధారసధారలు ప్రతులం గ్రోలుచే మఱియ మృదయనంతాపము కొంతసేపు మరచితిని. నా వ్యక్తాంతము విన్నవ సేతునిం తింత గలుగక మానదు. అయిననుం తెప్పెడ వినుము.

నేను విజయపుర నగరాధీశ్వరముడ. నాపేరు విజయపాలుడందురు. నేను న్యాయంబుగనే ప్రజలం బాలింపబడితిని. సుమతి యేను పంక్తిపుంగవు. నవ్వాయ ముగఁ బాఠపఠింపితిని. ఆ దోష బున రాజ్యారంభంనై యాకపులంబున తిరుగుచుంటి. నేను మహాపాపాత్ముల. నాకు వరదామి కరణమని కవయంతంక మంతయుం తెప్పి పరికపించెను.

అప్పు యాసుంబడి యుచుండువులు కన్నులు దాం విరాసించును మహా రాజా ! గొప్ప వారంజీ మానవము. నుం మోక్షంబ్రాదులు వదన యాదుములు పని యుంబదేదా ? అవెదులు విభవములు సేయవని. యాకావదాదేదా మి హ్యార్యునిది గదా ! పిరు మోక్షావంతులను రంతు. మా కలివంధులు వ్యక్తులై యున్నారు. వారికి నేనాత్మకర పాపమును పరంబుండి నుంబుగా గాంపెము సేయవచ్చును. అని యేమిహా చెప్పెనది.

ఆ చెప్పెడి మాటావదంద ? అపవృత్తాంతములకము మరలి యకండు ప్రహరముతో నాలించెను. మోహంభరము మృదయంబునం బొడసూప నా కవల నేత్రను నమింపనముగా జూచుచుండెను. మఱియ బాలా ! నీవు కీరాకపతి సంకారపని చెప్పుచుంటి. నా కేమియ నమ్మకము తోచదు. రిచియం గోకింపంబుగాక కాకి సరసముగా నిలువఁగలదా ! నీ మాటలు విని విద్యాంసురాలివలె గంపంబుచుంటి. ఈ యకంబో వీడు పరికరమయ నేర్పరి ? ఏమి జరిగెనది ? అని యడిగెన నయ్యు వది మహారాజా ! ఏమి మిగుల బలవంక తెలిసియుంటి. మామంబో విచ్చినకరువార నన్నియం తెప్పెడ విజయ కురగముడు తెప్పించెన రండు. అని. మునునది బని దారను పొకసే బంపి యొగిరి కూడముంబున పాపమును కప్పించెనది. అయ్యయ కురగము తెక్కి కలియలు పరి స్థితిని దా కురగముం బు బలికెను. పాపంబువలన పాపకర నుంబు సర. నమ్మమున సేపువచ్చు పుట్టింబులంబు. అని మామంబు కథాశ్రయము ప్రసాది పంపి రెచ్చువచ్చు పుట్టింబులంబు. అని మామంబు.

అనుచు నయ్య పుట్టి పుట్టింబు నాయంబులకు పట్టి పుట్టింబులంబు. పిల్లిగ నమంబులంబు అవకము తురగారోపాదపాపంబు. అని రంతుం తెలిసింబులంబు ప్రమం బునం బంబు నాదెసాయంబాంబులంబు దా పుంబులంబు నీరి.

పు కిరదే విజయపాలుని దాక్తిము పని కీరాకపతి యతిసంబోషముతో నకని కలిపనవ్వారములు గావించి యొప్పుడుగా గొరపించెను. మఱియ గురంత విసిరిర దాకర వింబుకరంబు, పిల్లికమ్మడుమ్మ గరరర విసిరిర సమబు అవంబు, మృగమహా మోహమిరంబు యొప్పు పొంబులంబు బలికెన విసిరిగా పిల్లి యంబు

ఇది విన్నది. ఆతని కంఠము నుండి నదియ నాడుచున్నప్పుడు కన్నెరువకులు
 పోయిరి. అది చూచి యెవ్వరైనను మహారాజు ముదిరింపబడినది. మహారాజు
 విచిత్రతలను గమనించుచు కన్నెరువకులను పిలిచిరి. అప్పుడు మహారాజు
 సంభాషించుచున్నాడు. నీవి చరిత్ర చరిత్ర కేరినానమనియున్నది. యీ
 చరిత్రను చూచి యెవరికి విచిత్రమునగుననియును ననుచు నక్కడనున్న
 గొప్పని యెవరియని చిట్టచియి.

అప్పుడు నాకు విన్నది చారిత్రము గోరె గడుసంతసము విన్నయియు
 గలుగఁజున్నది. మృగప్రాయమున ననంతమునుండి విద్యుత్తులునువోరె బొరుష
 ముండిన సంతపింపును. నాని యిట్టి విద్యుత్తునువోరె, పిచ్చిగోరవము, సంభాషణ
 రాత్రులము నుదించు సుతమునఁజులుచు పిచ్చి కేరినమనియు కంఠ విద్యుత్తుగా
 నున్నది. నేను రాజ్యభ్రష్టమందనై యవధుం పొందెడి మరలెడి తిరుగుచుండు భగవం
 తుడు నీ పుత్రులగువానినాన వచ్చి నీయంత జూపించె నీ వానప్రస్థులందనై నన్ను
 మన్నింపుచుంటివి. ఇట్టి సుగుణసంపన్నులగు నీ చరిత్రము విన్నవై యుండనేని యిట్టి
 గొప్ప ప్రాణము మాపించింపును మీయందు తమరక భర్తములేమియు గనం
 బరవు.

అని యిట్టి విన్నవైరావధి సాచకముగా నెట్లనియె. మహారాజు
 నాయుధంక మింతమంది గోరవముగానే యుండిరి. విన్నవై చూచి కన్నెరువకుని
 పట్టికొనినది. యవధింపుడు.

చంద్రవర్మ కథ

నేను చరిత్రచేయున మహాపురంబున కిరస్వాతి యను బ్రాహ్మణుని
 బురుగలకై పుట్టితిని. నాపేరు చంద్రవర్మ యనియె. మారకతి వచ్చు యుక్తకాలం
 నుండి నీవీరుని నేను బ్రాహ్మణ కులదీక్షములైన విద్యుత్తు గణపతుడెను. నాకు
 విద్యుత్తులన్న విద్యుత్తులందరినియె ముక్కుమూగఁ గలిగినది ముక్కుమూగలో
 నున్న ముక్కుమూగ లెకనొయి. నుత్తుత్తులందరిలో నేను ముక్కుమూగనై చరక
 విద్యుత్తు ముక్కుమూగనై. నా వ్యత్యాసము విద్యుత్తులముక్కుమూగ నున్న విద్యుత్తు
 నెలకు ముక్కుమూగలు వేరనొందెను. నాకు నొక సేనుండెను. నేను యావధి
 చరక విద్యుత్తు ముక్కుమూగనై. నాకు నొక సేనుండెను. నేను యావధి

నా సంతాపమున కెక్కువమందియొ క్రిమింపబడి పుట్టు. తిరుగు పచ్చి
 పుట్టు. తిరుగు పుట్టు. తిరుగు పుట్టు. తిరుగు పుట్టు. తిరుగు పుట్టు. తిరుగు పుట్టు.
 తిరుగు పుట్టు. తిరుగు పుట్టు. తిరుగు పుట్టు. తిరుగు పుట్టు. తిరుగు పుట్టు. తిరుగు పుట్టు.
 తిరుగు పుట్టు. తిరుగు పుట్టు. తిరుగు పుట్టు. తిరుగు పుట్టు. తిరుగు పుట్టు. తిరుగు పుట్టు.

వెళ్లితే వాని విషయమన్నట్లు చాకిరి యంటినుకది అప్పుడు తోడు కమ్మ
బేల్లగా గొర్రెలచే వచ్చని వరక మెళుకు వారు గామక సమ్మె.

ఆ రాజునకు మంత్రిమాలయును కూడును గలిగెను. ఆ దివ్యుర యంత్రా
పురమునందు మా మల్లయుద్ధ మంతయు జూచినది పుష్పనారాయణుని దానింబట్టి
పెంపతుతో మునుపా తొకయోధురము కాని పురాని దేవర్షి యుపపిగిది. అందు—

అదినవవక్రమున్ను । కంఠర్యుండు నొంకర్యుండు నిన్ను । బోలుచు
వాని నిర్వక్రవిక్రమంబున నీకు సాటిారు. మెన్నటి మర్మయంత్రంబుక నిరూపము
నివ్వగలము చూచితిని. అప్పుడెందులయు వాడెందము నీయించి లక్ష్మణుండునా
నీని నాకు తర్కమ. నాకోకు 20వివరం నన్ను మా తల్లిదండ్రులు నీదేవులు । అంగ
రింపకు. ఎట్లాంటి యర్థవ్యాతంబున నీవు నగరాంకమన నన్ను కాశాంకుమి దాపున
దాపున నుండవలయు. అప్పుడెట్లై నేనెవరికి వత్తుకను. కలసి విదేశమెగి నులం
కముగాక : అందులకు నీ వంగికిరింపమి రుహసానానిహాదులది మేమి చింతదాన.

అట్లు మీ పాఠసేవకురాదు.

మనం కష్టం

ఆ పక్షాంతికావికాని సేవోక్తింక సేపు క్రి సాహసమును గుఱింది పెత
ర్కించును యోవనమూరకంబున నది నివేదనచి తలంపక యుంగీకారసూరసమగ
అత్తుక్తరము వ్రాసి యంపితిని. ఇంతకుము రవతవృత్త యిట్లుండ వెక్కిడు దప్పించ
గలను? నేమను రలికం చులను; దెలియదుండ వసువాసపముని సంతించుకొని నాచి
యర్హా క్రమమ కాదుముచార గుడిముద్ద నుట్టుకొని పోయి యాయుండింట్ల సభ. యు
చుండిని. అందలో నానారాధనలయ నీలమూస ముంసెమిత్ సజ్జానానయ
నేనున్న రావునకు వర్చిసరి గుడ్డుముదక్కొలి వత్తుడు ఏమి నేరూ. చావును న
గుటమును జోసర్చితిని.

అమె యేదీయో గీడవంక వాక వ్రువర తవచ్చువ అనిపించు నున్నది
గొన నా మెగము బాది యుచిరిరనుడు సుంకనుమరుగునందును బునగు. నీ
ముగి ముందు వేదీనించుడు. ముగించి. అప్పుడు నీవొక మెగము ను చివరకు నీ
దోడ్చుకుంటు నావచ్చు. నుంపు కిరిమెక నీవొక మెగము ను చివరకు నీ
నీ నెగిర దగుల నీవొక మెగము ను చివరకు నీవొక మెగము ను చివరకు నీ
మొలనయను సుంకనుమరుగునందును బునగు.

[illegible]

హాహిత్యము దనుర్దివ్య అశ్వగజారోహణ, వైష్ణవ్యములోపగు విద్యుంఘ్నియు మేషు వేయ్యమంటేను.

దానిని చర్చి పుంధిని యెరియె నేను కలక యనియు పిలుచుచుంటిని. ఈ దాం కలిరంగులము మేషు యే కలకదు కాని యెక్కడనుండియో వర్చితిను యెలుగెడు. ఎవ్వరను రాసకీరతః శెప్పలేదు మేము వృత్తి నదికంటె నెక్కువ ప్రేమతో వెండుకొన్నాడను. మతముక రహస్యము. వినుము ఈ శివుడు మా యిందీకె ఎర్చిన కొన్ని నిలదు మహాప్రార్థివపరియగు శ్రీమంతుని దూరలు కొండలు మా యుపకి పర్చి యెంబాకీరొనున్న యేనుగ యొడి పారిపోయి వర్చి గది. ఈదాన వెంబైక గంబుకటికదా అని యెడిరిగి. పారివలన నా గంబులాం కము వెలిసికొంటిని. ఈ దాం శ్రీమంతుని ముసుమాలు. దీని అర్చుదివోర్చువలనః చర్చి లోగదా నీతాం నేమిగ నెక్కుంచి యూరేగింపుచుండుకది.

నమమ మద ఎక్కి యా యేనుగు మావలెంబంపి మీదనున్న రాజ పుత్రికం బిమార్చి పెమ్మపెడి యెవ్వరికిం దొరకవ పారికొంది పారి పారి క్రమం బున మహారాజ్యంబులం బిడివది. "లయుర్చున్నాడ రప్పతి" అను వాల్కొక్తి వసుసరించి యా లారిక కాయ శ్లేషమందఁబట్టి యెట్లో బ్రదికి మాకు దొరికివది. మా భాగ నివార పు కిరదాదు. మహారాజ వంశ మూత. రాజులకుండు నీలము బెమ్మకు దీసికొని పోవుదురను భయంబున మా కేదియు గనంబులేక పోకి వంపితిని. మహారాజాః ఇంతవరకు నీ రహస్యము తెవ్వరించి తెప్పక గుట్టగా మంచితిని. మిమ్మవ్వటికి జరా భారము వీకింబుదెప్పితి. కాలకిరాంతులో దేహములు పెరుకను. నిపు సమయందవని నిక్షి ఎరియః శేసితి. నన్నుల ప్రసూతయగు మాకంధము నిపు భార్యగా స్వీకరించి యా రాజ్యము పొరింపుము. భిల్ల సేవలం గూర్చుకొని మీ రాజ్య ముక్రమిండు రొమ్ము. బెర్చి మేయ వృత్తాంకమని యెఱుంగిందిన విని వినియపాలుం దపాక పన్నయిపాదావార పుకలం దేలియాయుని నితండు బెమ్మయెట్లు చేయుల కంక లింబి.

వమునః క్రమంబు అంద్రవర్మ భిల్ల రాజ్యముతో గూతః వినియపాలు నకు గంప విచ్చి వివాహము గావించెను. మతయు దా నెఱిగిన సంగత రంకరము అన్న సర్లుకలిం బెచ్చెను. మతకొంత దారమున కా రంపములు నా ముంక లింబి.

అయిపాడుండు భింపతియి ముంతులియని పేరు పెట్టుకొని భార్యతోగూని బంబగికి లలనుండై సంపాకనుకం బుకలింపుచుండెను. నానాదీర మును ముగ్గు లుండు పెట్టెచ్చి యుం బులు నేర్చి మహారాజుల కమ్మలుం గాం దనము సంపా కుండు. మునుతిం పెట్టెంబిద కృతఘ్నికర్త రోమంబునంటేను యెక్కి ఎర్చుచుం ధిల్ల సేవలం గూర్చుకొని అయిపాద రాజులం సంపాదించుచుండును ఎర్చిపుట్టవది

వాడు. అమ్మవారావన కొక సుమారుడును మాత్రమే బుద్ధిలి. సుఖమునున్న వారు. కథ కంపికితోయి పేసిందికి వచ్చితివి.

అని యా పకంగ మా కహితేన చెతంగిందివది. కల్పరథ అ వృత్తాంత మంతయును పని యమ్మకా వివృతమితి యోహోహో! || విహంగమంబు దర్శిత విషయంబుః || ఘంగా జెప్పడున్నది. రామదాక యింక తెలిసివదె. కిరాతకుల మున్ను చోట || ఘపెద్దది. దుండులియే వియపాటుదల. ఎంత వింత. ఎంత తోడ్పాటు. వాద ? హామెలు రాజుగారు. కానిరో || గొండిర్కము, యా రాజు ర్కము. ఈ పర్వతము మెట్లు కలిగెడినీ ఇప్పుటికి గామింగల కళంకము చాసిగది. ప్రత్యక్షముగా మా కంకితోఁ జెప్పి పీనిం చెండ్లియావచ్చును. నా నోసు లిప్పటికి పోలిందిను నా పూనిక వెదకెదగండు. అని తలంపిడు సంతోషాతిఁయడువం జేసి యొక్కొంత సేపు వివరము పండుకొన్నది.

188 వ ముఖి.

అ యం తు ని క థ

అమ్మా : నందుకొందిదే? చిల్లవల్లెముఁకి కిరాత్రు యొక్కరే పంజర ముతో నొక విహంగమును దీసికొనివచ్చి ద్వారమున వదియువ్నది. ఆ పక్షి మన కారకవది నున్నది రోపరికిఁ దీసికొని రాదా? అని రాగవతి యమగులయు పలికినది లేది యా కలికి పక్షులం చెయ్యారె వాడంట పెట్టవలదని ఇదిపెరిగఁ జెప్పియుంక లేరా : పేగమపోయి తీసుకొనిరమ్మని యానాపించెనది. రాగవతిపోయి రానితో నన్ను వృద్ధకిరాతు నందుండమని పంజరముతోఁగూత నా చేదియను రోపరికిం దీసికొని పోయినది

కల్పరథ యాకిరాతవహునిం జూచి యిచ్చెయందుడు సుందరీ : పిండిలి రానవు? ఈ కళంకము నొక్కడ వద్దలిసి? ఎంతవెం కిచ్చెదివు? అ! యమగులయు నది కలి. దీని నే నమ్ముటకుఁ దెచ్చినవాడనుగాన, మా యేలిక దుండుట పంపగా వచ్చితివి. దీని తోడుమక్షి మీ యొడనున్నదంట. ఆ నోడు వికటియులచే నా పాత కంబునుఁ దనకొడుకుతోఁ గూతుఁతో వియోగము కలిగివచ్చెయ్యు వాపరలు పటస్థులైన పయఁ దంబోసి దీని మీ కిచ్చి యా పక్షితో గణపతుఁ జన్మంపెను. ఇది జుట్ట నుట పత్రికానాసి యిచ్చింపుఁడు అని చెప్పిన త ముప్పటికొను సంతనముతో నేసిగి. || కగము మా కారక భర్తయో? యోహో! నేరెంత సుదినము. ఆదఁ తోఁయన లీత విడుచువచ్చెనట్లు దీనికొకకు నేను బ్రయత్నించుమంద సిందే తెచ్చితివా? నెంచోషము. అని రాని పరిణామము నా పంజరముతో నా వృత్తరథమును తీసు కొని ముచ్చడింపడు నిల్లరియె.

11. మీ యీదికి యందురి చేయమగా నుండరా? కొడుకు, మాతమున నెందుడోయిది? ఇప్పుడాయన యేమిచేయచున్నాడు అని యడిగిన నబ్బోయిపైలెరి యిల్లనయి. తల్లి! అయిన అతనియింటి నెచ్చినచోవచ్చి. కొడుకు నెచ్చెలో కట్టిపెట్టి రేపు. వానిపై గోరిట్టి మానెదెత్తో కేళ్ళచిన్నాడు మాతముగాన తరియలేదు. పుట్టుకొచ్చి పోవుచు నాకేళ్ళయి నమోచుచిన్న పన్నుడు: బాంకిరిని రెప్పెడి. దానికి నాల్గొంతురమాల్గొంతు లేమారు రోసంగి నత్తురించుచు నీ పీరివ మీందు గుఱు. మీ యందురి కుమారు డిందెయిమ్మగాదు నీకు బాంకిరుముని ముఱుచు పోనాది సర్పియలు దీర్చు ఇదిదారియ. యిదియి తానానని మంజరమునుండి పైరిందీసి పోపె న్నెక్కించుకొని ముఱుచుచు విహంగము రవామా. నీ యంగనం బాకవచ్చితిరా? పోవచిన్నీ నాళ్ళ విహంగములు సహించితిరా? కరా. నేడు మంచి లగ్నముగాదు. లేపే నీ పచ్చితి: గూర్చెన నీలోపల నాకు వింత:త: జిప్పుము నీ వార్య కొంటి:కెప్పి కరుణామయ తనకు నాల్గొది తక్కి:శీనము ఎదురు: పో నుల్గొనముగా ముప్పది మంచి గానము:కి మేము గయగ: జేయుమని యడిగిన వచ్చివలంబు ముప్పదవ్వలంబు వచ్చెలా. పోవు ము:లు పోవుమచ్చుడు. నా భార్య పీకే కథచెప్పినదో నువుము. ఎవరియి: ముగించు:చు: రావచ్చు:తి: యిల్లనయి.

జేవలోకములో నవ్వర రోవపుడు చ్చింగార కళారమక్క నేత్యర్తంబున వలూబుడు దివంపని కొంటలు అయంకు వచ్చింపని కొండలు నచింది తగవు లాది కిల్చుప్పకొంటిరము: వనింపు పోవారత భంకముల మర్తవ్యులుగా గోరి కొనిరి. వాని నడిగిన మూలం: మానములు నాళ్ళలో:వె: భారవలంబు పిందెయి. తరనంతర రోవంత పెజింగింపుమని యమంబులు నవ్వరంబుంబు దోవలో: అ కథయా? వినుము.

శ్లో. పరిమళకృతో: నాకా కాలవ నంకర కోటయ
మధురవిరుపోర్కంబు:బాజువియ పికప:దాం
విరక విరకస్యేతోద్ధాగా మునరవేందమ
ప్రసరలి మథ ప్రలాఢం: నాలో మిక్క గుం:నయి.

మరియ మామరంబులు పరిమళమితంబు: తా: మామం: పుత్తుకల్ల వాంకుర కొనిరములి వనూపనంబు: వికల్పకమధు:ంబు సుందరంబుల్లి పికవేదా పిం:ంబులు మధురస్వదో:పే:మిది యెప్పుడున సరణిగదానంత కిందకంబుగు నొక ససంకరాంబున నం:ంబుంబు: కంధాసపాతుంబై నంకవ వనంబున కరుదెంది యుండెను విహించెను: నాకందామధుంగిమున వేమక్క:కాపరతం:యంబై వర్కలా పం:ంబు: చ్చింగార: నైవగ్గంబు దెల్ల:గాగగ —

సీ. కలిది నీదగు వామగంధముం దంతారె
 అలిలాయెల్ల పవాళ మజియదలు
 తమః నీదగుమయోచర మందుఁ గడువెంత
 గమపించె కంఠాత్మకఁ బాటొన్ని
 అల నీదగు గణములం బొలుపొందు
 ముడిపల యెక్కడి మంచెనలం
 పొలుంబునది గెండుచూల గానెడు దీని
 సరికల లోకకృషివలె తెచ్చికొంటి.

సీ. మగవ నీదగు మంపుమగరం మఱువ
 వరక మరీతివచ్చె వెప్పుగదెనాదు
 కెనది గదిలెడు గూర కంటికి నెరవ
 మా వహమచే యెంచు నెవ్వలలులాడి.

మివ్వరలస్త్ర పాంశిత్వంబు లేదును; కర్తవ్యియారలా పానుషార్థక
 ముగా నారంభంగలముటయు నస్పృశాకమగునను రాచిశేషంబున్నయు; అశీరించి
 యుండిండుకయు స్థానిత్వంబుగానై యతని వనిపండించెను.

మఱి మొకప్పుడు అయంతుఁ దాయరామముచే ఘృతాదియను వచ్చరకోఁ
 గించెందులము నాపక్షులందలి పశేషముంబ్బయు గ్రహించి స్థానిత్వములఁ దెలిసి
 రాసెను.

తమకః జెప్పిన గడువలాదిత పిమ్మట నియమిత వాసులంబునను నుతయ
 వక్షముల యచ్చరసలు నందనవనుననునర్చి విహంగ పుంగవులారా; మేము మీ
 లెప్పిన బొప్పన ననుదెంచితిమి. పక్షపాత ముక్తిగి వారిధ్యకుంగల హెచ్చుకుంగల
 గాత్రుత్వదని యడిగిన నాపక్షుల్లెంబువ్వసించెను.

కాంతలారా; మాతః అక్షపాతము సహజమిది యందుఁ బక్షపాతము
 తపింపము. వినుండు. మే మురముల రుపెవారుకలంబులు

శీ. కాగెకలింగ మురకేలి సావకం పా
 డుచ్చోనకం రగద వానల వామగంతే
 స్వాత్మికనా కదకర్క : శీషహగ
 క్తగ్రహవామోగర్థుననేవ సావ్యః.

దంతాంధములలోఁ గొన్నిటి శాస్త్రపాఠంబులఁ దెలిసికొక వర్ణులగాఁ
 పువాఁడు యెంబునది యెల్లానసాధ్యంబు. దా.. అయంతులంబు వినియమముగా నుపయో
 గించుట ముజియు.

కో. అంతర్ముఖం దర రథవృద్ధ స్వేతవృద్ధం
స్థానేనైరుంజనవిడిః కిరితేమి యోజ్యో.

హరిమర్మమున నుత్తరవృద్ధమున నేతములందు రంజనములు యుండునాచ
కని నిషేధమునఁ గలంబు. దుండ వరం బాచోటలుఁ గూడ రథవాంఛములుండును.
జంబియొక యొకచోటందు కలంబులు పెరిగిపోయిఁ జాన్పడు శాస్త్రము విడిచి
యభేష్టముగాఁ గ్రీకాపెన్యాసముఁ గావించెను. అయంతుఁడన్న సంహారముఁడే
కృంగారకళాపరగ్గుండన మాధుఁడో నధుని తీరువు చెప్పినవి.

అప్పుడు రంజనమువాడు అయి సరియాయా ! యని పెద్ద యిలుంగున
నువ్వురింపుడు న్నర్తకములు సేసిరి.

అప్పుడు అయంతుడవలన నొక రెండుబోయి విభాగములలో నొకవర్గం
నిండింపుడు దానిని నరికియంపననక పల్లవవృద్ధిచేసి పుగంబులు వైష్ణవబోధక
నాత్మపూజనంబును మాడుదు అయంతునొద్దకుఁబోయి సమస్కరింపుడు నిట్లు చెప్పి
విడిచి.

మహేంద్రుడననా ! నీ పదము వారి చెప్పితవలయును. నీ పద
పోయితిమి. మాత్రేన యయ్యవలయును మీరుగూడ సుంద్రమందునున్నది. సమం
దాయవాం చొక్కటలుఁ జేయఁ దగవులొకర మానరుగదా ! మన పంపవలయునది
నవ్వరలు గురిగొని నువ్వురింపుడు కృంగారకళా దాతుల్యంబున పీకంటి సంకాన
చుం దవకుండుని పొగడవ మీమా మాదుకు నమ్మకంపక మీరే యభ్యుదయి వాదించి
వలయు చెరిగిని. వారమాకలంబులఁజేసి వంపననంబున సుందరై పూజకళామంత
ముల నువ్వవలయుగాఁ గోరుకొంటిమి. అని మీ యుదయి క్రీడాపాశేషములుఁ బరిసరింప
వలె. మీరు ఖాన్పా కిందలో శాస్త్రమును మది అవేష్టముగా నడిపిరట. లంబు
మూలమున మీరుఁ గళావైదగ్యమలెదని యా మాతవలయు తీరువుఁ చెప్పినవి.
విడిచి ? మీమోడినందుండు విభాగములేదుగాని శ్రుతువన ప్రభువగు మహేంద్రుని
సమాధుండవు. నీవు కళామాతూలవని చెప్పించుటకుఁ జింతగా నున్నది. గంకూర
వృక్షమువాని గంతులునెదురుదానియే. మన కందినవలంబులుఁ జరకంబునుండి వసం
దిగ వక్షులు నిగ్నాను మిందొకంతయఁ బూజక ప్రతివక్షులఁ గలిపించినది. వాని
కాకరమవంపలేదా ? యే. యావృత్తాంతమంతయు నిజంగిరిరి.

అప్పు కరం బోచోచో ! మదియకళావైదగ్య మింతగిందుకు కాలింబ
కలనవృక్షములుఁ పులుగుల మర్మవలయుగాఁ గోరుట మీకు బుద్ధిలేదా ? బృహస్పతి
యందు బ్రహ్మంబుండు పవ్వెన్యాసము లెరిసికొన కమత్యం బోయిరెవండు ?
యెల్లాయుక్త విదేశకృష్యముదగు పక్షుంబులు యెక్కు సేయినే ? పో పొందు. అని
కనక వని యిప్పునరుచువులు స్వాహా ? వాని వస్తుని సరినింపరాదు. నారద
శార్దూలంబుం జేసి మీము నాచిగడిగితిమి. ఇప్పుడు మీరు పీతవృక్షము నెలువఁబెట్ట

యమేంద్రునికి నీ... యమేంద్రుని స్థిరంపై యుండుడు. ఈ... రేచరీశము
యమేంద్రుని గుఱించినట్లుచి వివరము మీ పుస్తకమునందు ముద్రించి యిచ్చి
యమేంద్రుని ముఱించుచు దుర్యోధనుడును గర్భ పట్టపర్థి

అయందు, దీనిని మిగిలిన కావించు అయందును దీనిని పొందికము
గలదు. ఈ... ముగియ. ముగియమట్లు కెట్టి సామర్థ్యమున్నదియో పరిశీలించు
గా. ముగియ. ముగియ. దాని బాధ్యతను కేవలమేక మానముగై యున్నమానము
యందును ముగియమట్లు కెట్టికడకుం దోయి యుండుననుచు నెవ్వర బుద్ధులైన
యను బాధించి కిందుకముచూచా. యందులకు మనోహరమయిన కేవలమయ్యున్న
యందు కేవలమే.

అప్పుడును అప్పుడును ఏని వివరముగదర గల్గుతచుకలరము నుంకి
వివర పట్టదీక్షించి అయందుకు నమస్కరింపుచు లేరా? నెందు? మీ నాను
యను. ముగియమట్లు మే మేక పారమాంశమునను రాచా. ముగియమట్లు ముగియమట్లు
యమేంద్రుని నుండు కప్పు లెట్లుకేముడు ముగియమట్లు ముగియమట్లు
మా యాజ్ఞను నిర్దుట పరురా? కానియు కుంకలు మిగిలినవలెను ముగియమట్లు
గాక. నమస్కరి గావూడుండు చెప్పితిరలు యెట్లు? నాకప్పెందు అరిగిందిరి?
కెవలమే యమేంద్ర గదగదరాదు నా నీకలయలు స్వామి : కలెవలయలు.

కప్పు, కగమిగాగోరి కర్మచుడుగ
నాదిగి మోమలము ముగియమట్లు నెక్క
ముగియమట్లు యెవలమే ముగియమట్లు
నకుండు నెవలమే ముగియమట్లు నెక్కడుండు.

లేరా : పావంశము మెది మాకు దోచిన దర్మంబు తెప్పియి మారవ్వ
మస్కరింపుడు.

అయందు — కుంకలానా : మిగిలిన దర్మమేమియో చెప్పవలసి
యందులకు నక్కవినయనుచు చూపినదే ?

మ... — ముగియమట్లు ముగియమట్లు ముగియమట్లు ముగియమట్లు
ముగియమట్లు దారలముం దెలింగింపుమని యెవ్వరలు ముగియమట్లు.

అయం — మీరు ముగియమట్లు ముగియమట్లు ముగియమట్లు. నీ... మీరు
నాకుండు ముగియమట్లు లోపమిది ?

మ... — లేరా : మీ కప్పుడు : మీన ముగియమట్లు ముగియమట్లు.
ముగియమట్లు ముగియమట్లు.

అప్పుడు... ముగియమట్లు ముగియమట్లు ముగియమట్లు. ఈరంభవ్యతో
... ముగియమట్లు ముగియమట్లు ముగియమట్లు ముగియమట్లు ముగియమట్లు
ముగియమట్లు ముగియమట్లు ముగియమట్లు ముగియమట్లు ముగియమట్లు

వసు — మాకు విజయనగరము దర్శనము చెప్పగిమ్మ. తప్పేమి యున్నది ?

జయంతుడు — కదా ! మీ దిన సంతకవస్త్ర నిలువవలయును ! నా ముని కు వ్రరమిండు. లేకున్న మిమ్మిప్పుడే బయలుదేరి గొరింగుడు.

వసు — దేవా : మేము మీ యర్హత క్రిందగల శేషిలొనములను జూచి తిని.

జయం — పక్షి : దేవలొనములముల గావించు క్రితము పొంది యాదు ముందు ? మీరిం దర్శన యోగముపొందు వుందితిరి ? మీరు లేసిన పని భర్త మని మీ కాత్మములోఁ జెప్పబడియున్నది ! తొల్లి కతిరహస్య భర్తయువగు బాల్వతి కపిలసేన యెఱుంగుదురా ?

వసు — దేవా : మేము బాహ్యవృత్తి భర్తలారమును జూచి యుండు లేదు. కర్మకర్మత్వమువలన యెరిగితిమి. అదియునుగాక మేము విచారము.

జయం — జన్మము మేము విచారు వుండవలసియును. పరమపి పరమ సది. గానందు. ఆ తన్మ విమర్శ విచారితము గాక : నా యలయు రోమును బాచి తిరి ?

వసు — దేవా : విషండు
నూ. సంప్రమోగమారీవత్సరః ప్రభంపమో యాపాయపక్షిక యు. ఎల్లప్పు యప మహానియు.

శ్లో॥ కలికాస్త్ర మరొక పహినాయే వరాహమో
తేజుండితి కావ్యవత్సావీ నదితే స్ఫురిమున్ను తే
రతి సుఖస్య — నాకం కామకాస్త్రం సమర్థసేరి
త్వాత్కల్యాణకుర్వత కల్యాణందోషః క్షుద్రవం
తేష్ట కుర్వంతియే వరాహా. నమో వశమ స్మరణ

శ్లో॥ బాహ్యవృత్తి గుణభేద భగ భేషా
లాభిని తేజు వికల్ప కలికలక్రమార్గాః
భూమిమీసంతి బోధుం శుభవానాం
లిం నారీక ఫలముల్ల పక్షి కరోతి

అని యెవరి వంతులును విషమును గూత కాస్త్ర మార్చుకొనుగాని యెరిగి వాపదనిన : చెప్పియున్నాడు దేవా ?

జయం — అట్లు చెప్పు చెప్పినాడు !
వసు — దేవా : కలికా కాస్త్రము నతి కఠినించి యున్నట్లు నిజా కేవలములే బోధింతురు. ఎఱిగించుటకు చెప్పినది కులమును బాచితిమి. పరమపి పరమ మోక్షము మార్చుకొని పరమింతురు.

అయిన — నీ నందు రప్పిస్తావో మృత్యుని యనుగడుత నేమియో
ప్రేమించు ?

మన — మీ ప్రాణములు

౪౫ సతీ మమని రక్షింపగి సుప్రసాదవరదే
మృత్యుర్తుల మోలాది యిత్తే నివహించితం

నంతవలనాదుం భాయోపాసములు శాస్త్రంబున నిరూపితం బడి
యొప్పుపగదా : తానె మత్తరమించి మీయే వర్తించిరి రింతకన్న నేమి ప్రవృత్తములు
గిట్టునారే బాచితివి.

బరదం నుంకరాదా : బరియో పీరు పెట్టిననంద రారు నాలు మీరన్న
కామములు బాచితిరి.

మీ, ప్రవృత్త రతిరూపాణం మహాన మహా
నందా పిద్యత బిది సుపర్యనారం

అని యొప్పు సాక్షాత్తుడు వదిలివ న్నాపేషించు పోవుదురే : కానీ
మూలన యధ్వరలు వచ్చి మిమ్మడినీఁకనే మా సేమియుం తెలియదును మనో వంటి
తులనల న్నూనారితకవేష తెలియం చేయుట మీది తప్ప నుండుననుమానము వలన
వారును క్షామం లెట్లో చదివె గలిగిరి. అంత మాత్రమేననే సర్వజ్ఞత్వము ప్రప
తింబుకొన వలయునా ? మీ యందు తెందు తప్పదు గవండుచున్నవి. తొంటి
యందే బవర్తనీకం బాచుట యొంది చెప్పగా తెలియక తగవు చెప్పట యొరికి
యీ యవరాల ద్వయమువలె విమర్శ కపటమింటి మీరే కల్పకాలక వానమున
దయలుజాడు, పో. పొండు. పరకామ ప్రేమలందు తేసి చిరవారి విమోగము
వహించునగాక. అర్థవ్యవస్థలందు మీరే బాంధవముం ద్రుష్టత సంతరింపుదురు
గాక.

అని కపటవ పని యా వర్తన కరింపుమి కరింపుము మీదు పెరింగి
వర్తనాతమ తెప్పలేదు. నారతమహర్షి మూలంబంది మీ తగవరి తనముంబు బాం
కొంటిమని యెంత బ్రతిమాలుకొనెనో బయింతుని యెం ౪౫ దివాడు. ఆ ప్రాంత
వాదము క్రింద వలనం చేయుట నా సంతానముంక నుం బాచింబుటన్న యింక
నీదుండు బ్రతుంటె మోరీ : యొక్కతల్ల. మహాకృత్య గర్వంబునం దేసి నిర
వర్ణంబులొక్క ప్రేమలను పాపభరమర్తముల విస్మయము బాంధవ శాపాత
మూలం బుతిమి ? అప్పుడును వలనంబుం మీది చివరంబునది ? మీ మోద
నందు బాంధవ వర్తనాతమ తెప్పవలసినదియో : మీ గామ్యుల కింకావలసినదియో
మీదుండు బ్రతుంటె మీదుండు బ్రతుంటె మీదుండు బ్రతుంటె మీదుండు బ్రతుంటె
మీదుండు బ్రతుంటె మీదుండు బ్రతుంటె మీదుండు బ్రతుంటె మీదుండు బ్రతుంటె

వైదిక కావ్యవేద వేద వేదము గావ్యమునకు యేవయింపఁగలమని యింకను కపి చెను.

ఆ శామలీదేవములు విసి యెక్కరెక్కో వా వా శామలీలు కావ్యపును నక్కటా! పదయ కింహములు వా వా కేంహములై వ్రకువర్తి నా పాక పాలుసేసి వచ్చి! అయ్యయ్య! ఇప్పుడేమి సేయఁదగినదని పరిచిపెడుదుఁ గొండులు సీద్యుని బ్రాహ్మణ్యమునకు కేండులు మహిమవృద్ధియై తోలు యార్జునాదములలో నా వృద్ధాంత మిజింగింపరి.

అప్పు యాంధరములు గుండెలు బాదివోసియి బాదబారియె వందవననం బన కపి కలహిర్విద్యోగి వింతావ్రాంతసౌందర్యంబునకు జయంభయమామం గావపి పట్టి. ఆ పిల్లలలో కేవలీ పోయిరిగో బానుబాంబు కగవ్యము బాదియి రావేరి? శృంగార లీలలలో బాంధవ్యము లేనట్లు వచ్చిన బాధవయేమి? దైత్యమా సాహ సమా! పరకరమా! ఏలో బుద్ధియు లేన పాపములను బానిం చిట్టవేరి? తప్పు లేనిదికని పుట్టు గింపింపుమి! వేయివేయిగాని లాగివోనచోలు యాసద్దు సడుగులం బవచ్చెడి యుద్ధసియె.

- సీ. మహాదేవలోకములందు పుచ్చివృక్షము వాడు
మనవలయును గలిగెను మతులము
శరీరస్పృహ వృక్ష యాన క్రి ద్భావర
లేకుం బెరిగిన చిన్న కుర్ర
బహుశక్తి కిరణ బాన్వచ్చియేదెరు
విహరించు సుమహార పుగ్గములందు
వారికాకాది కల్పదుర్యోధుల నుం
నిరామముఖఁ గీతవాచు నున్న
- గీ. పునవి నల్లని కివాతులై పుట్టి యా
వానరములందు మృగ మాతులత్వరణ
వేదము సేయువాడోకో తెప్పమయ్య
యెవ్వని? భూవర్గాలపై నగ్ని నిడుటె ?
- దీ. కన్నులపూరించి పిసి నీట గావ్యము సిద్ధపరీక్ష్య : నాను 'పి
వ్రతము' యెవ్వని గడువచ్చియిరియెడల నుండు
వ్రతముల గుండు వేదము బ్రాహ్మణ్యముగఁ దీర్చిన కృప
వ్రతములందు నీటి సేవలందు గ్రమ్మరఁ బడయవల్లుగావో.
- సీ. గావ్యము గావ్యులందు వారు బ్రాహ్మణ్యము గావ్యపుము ముండు
యెవ్వని? పుచ్చులందు పుచ్చులకు నా శామలీదేవము. నీవొడుగు పుచ్చులందు
తప్పదు ముచ్చులందు పుచ్చులకు నా శామలీదేవము గావ్యము గావ్యము

వినుము. మహారాజులకు ప్రమాదములై కిరాతకులజూరమి కింతకాలము వాడుక నొంది యుండును. మహారాజు మర్యాదలు వనించును నిజయంతముకన్న శోధావంతము లగు నొరాంతముల పెరిగిండు. స్వల్పకాలమునఁ బెరిగెను ముహూర్తయు తావలలయును వనస్య సామాన్యభక్తి ప్రకృతి వహించుగలను. స్వల్పభక్తియెల్ల నను మామెల్లా యంతకన్న నెక్కువ భోగముల నుపరిపించుగలడు. దివ్యకాలా విభాగము వహించెడు ముదియైనది యంతకన్న మిక్కిలి తక్కువభక్తియగు రాజ భక్తిభంగము గలదు. మితయు నీలగంగా విమోగకాలమున పీడిత మైన ములు గలుగఁజేయుచుండును. ఏని సంతోషములను యిది సుఖానుభవకాలము. అని వరసానని యా సీదుండు మహా దుని సంతోష పెట్టెను.

ఇది వినినదియెను, నే నిందొకదొడ్డిని. ఇంద్రుడు నాని వచ్చునని యా మనీ యెఱింగించెనంత నారించి యాయుని బోడి తర్వాత్యైకక సందర్భము లన్నియు బ్రాగ్భూతముల నుపరిపించిని పెక్కులు సంతోష పరావీరమాననయి యువశోభన. ఈ కళంకములు వింశతి పెరిగెను చిరవివరి. యేమి? నా భాగ్యము. తదుపాయ కపాప్యైకము లెప్పుడో నుద్ధరింపుచున్నది. ఆ పాపావశ కళంకములే యీ వస్తువులు. అయిదుండే రాజసహజము. అని యాలోచించుచు సంతోషాంతయమున వాల్మీకియే దొరంగెడి.

రాజసహజము కిరాతములందు వాడు. రాజభక్తియనె యెఱింగి నప్పుడు వివరియింపఁ జూచులు అయిదుని యవకాలము. వివరియింపఁ జూచు మహామహిమ నుపరిపించుకొనవలసివచ్చి.

అంతలో రాగవశిష్ట అమృత. అయి? నెఱిగించెనెప్పుడు వింశతి బ్రాగ్భూతములవేరి. రాజసహజము ఈవేరి లెప్పని పుణ్యంబుకలతో ముట్టాడి తన యిందొడ్డి వార్తలువిని అయిదుండునక కడుగు దొరకలపడుచున్నాడు. నీతో చెప్పనుచి నన్ను వంపెమి చెప్పెనది. అదియే యాతని వెంటబెట్టుకొని వచ్చెనది.

కల్పంక యాతని ముదితానవాసింప గావించి మహారాజుమహా. ఏయిందీ వార్త లేవినిందీ? ఎఱిగించె దివలయు నకలదు మారగిది ముద్దియొగనునకు మగదుయే బులుగులంబునది. దీనినందులై తనకి యిందుందినవని నిశ్చయించి మా విహంగములు నికరకంపిరలకారా? ఏ యిందొడ్డి నెరవెరుగరా. అది యిందొడ్డి నేను మదువర్తలే తెర పెట్టించితిని విని యా గర్హన వలేకన్నులదై భువనోంబ గూర్చుకొని అయిదుండు ముద్దింపవలదుగనాడెట. నేనుకొని వాడికి, దిక్కున వలయును. అయ్య అయ్య. మా వశంగ పెరిగిన్నదియో మా పుత్రు. ముదుపెట్టు కొని పోయెదమని పలికిన విని రాజభక్తి యిందొడ్డి.

మహారా. ఏ పెంపుడు కలములు భార్యతోగూర్చక యెట్లుపోయెదమ?

అందులకు నేడు మందిరెవడికాదు. లేవు మునుపూ రమందిరిని అ కథము లాదిపోవుదుమాక. మీరయ్యిప్పు నున్నవాని వైయం బిమార్కలారా ? మీ తండ్రిగారి పక్కలకు సామాన్యముగాదు, మీరిందువచ్చియుండుటకు సత్కార మైనఁ జేయలేదు ఈ రెండుదినములు వసింపింపుచున్నాడు అని శృంగార రీతి విలాసములు ప్రకటించుచు బ్రాండులయ నతం దేమటయ బుట్టివేరక యొక చుండును.

అని యెరింగించి యవ్వరికత దయకలి మఠియందుఁ బెప్పుండొడంగెను.

185 వ మఠి.

రాగవరి — అనన్య ! నీవెంత యాంపించితిని ? యిక్కడకే దోషం బిది.

అశోకవరి — ప్పతి : వే ముగ్ధుఁ యెలు గివరినో రాని యేదార్థము కొనసాగితి కాదు. వినము. అదిక్క వర్కయను మంతిరపిడు సహాయమున బొటర దుండుబియ్యము తోయితిని. అంగుష్ఠము గమగమలేదు. వాని తెల్లలు శ్రమతి దాదలో రామలిలర యెడ గుండము లయ్యుమంపిఁ గనబడింది నీ ముందరమం గలసి అంతపురమున కరిగితివి. అంతకు ముందే రాజవాహమున రాజాగరమునుండి పారిపోయెదట. శ్రమతి పురుషవేషము వై దికోన వప్పుడు అద్వమగా రాజవాహ నుడనరా నుండెను. గుర్రమెక్కి వీధి నడుగుచుండ వాని రాజవాహుడని రాజులు రాజులందరి మట్టుకొనఁబోయిరి వారితో వెదయ్యునము పోవడి. అదిక్కవర్కయను, శ్రమతిని పరిని తెల్లవెంట వచ్చిని సుమందులను రాజపుత్రుడును అపేక్షుఁ రోడు వడి రాజులుం నెల్లఁగాండోకుం గావించిరి.

అప్పుడు మఱు మంతయు నెల్లదలోయై శ్రమతులు ముట్టించిరిని తయ నడుచు నలుదెసలకు వారఁ దొరంగెను. మరువర్కయను మారసాయను అసంఖ్యా కములైన తమ సైన్యముం దాగగరము తేర్చియుంచిన కతంపున నేం యానెట్లురాజు భటులునగరమంతయు వ్యాపించి మహాలిలో మోరముగఁబోయిమింపుదుంది. కొలద కొలదగానుండు రాజభటులనెల్ల సాగరము మందరమువలసి ముప్పుపరంబొకము నొంద తేలిరి. అదిక్కవర్కయను సునందులకును వానసులందఱు తగిన యాయుధములు లేవు. శ్రమతి మృత్యువు యెక్కువైన ప్రాణమింకెను మోందుదిరము లేక రీతి సాంపరాంతము జరిగెడి. శ్రమతిరాజకీయము వలన నియమ గాఢ యాదిక్కవర్క యొక్కో తప్పించుకొన రాజిపోయెను. శ్రమతియు నుంపి యే మఠాంకో పారిపోయిన దని విన్నాను సునందుడు శ్రమతుడే బ్రాహ్మణయె. శుంకములు చూచి యిండుంటివ నెన్నుగొనఁ పట్టకొందరని భయపడి పుండునకు మతి మొనె వర్రవానము లుంపి నేసిండు వచ్చితిని. శక్రపుం బరాజయముల తెలిసికొననుండ నా యెవడుపోవుటకప్పు

ఇప్పుడు పోవడమి యాదిత్యవర్మ జెప్పుచునే యిప్పుడాదు రాజవాహనుఁ డెందు బోయినో తెలియదు. ఇప్పుడు మన రాజగారికోఁ జెప్పి కొన్ని సేవం గడుఁ జింప వలయునని తలంచి వర్చితివి. రాజపుత్రిక యిట్లున్నది ? నన్ను గుతంది యేమను చున్నది. చెప్పుచుని యిదిగన నవ్వుదు రాగనతి యిట్లు నిది.

అమ్మా : ఆట పని యానెక్కె వది. శత్రుమునిమ్మున్నురించుదనేమున్నది. వినుము రాజవాహనుఁడా రెంపొండంటి తప్పించుకొని వెడలిపోవఁడు. తిమ్మఁగా మన యింటికి వచ్చి నిమ్ముఁ నిలిపెను. నేను బోయి లేచని చెప్పి యెవని కథ విని యంతఁ ఘోరమునకుఁ దీసికొనిపోయితిని. రాజపుత్రిక నానిం జూచి మోహపితృయై సిగ్గు వడ రిడిది. గొంపము మరలివేసి. పంపఁపొది వెలిగినది. నలుగురెల్ల చూడఁగా బోఁ జనినవది. నన్ను చూడమి వెంకటేశంతుకు వానియ్యరు అనుఁ డెలుపుచున్నది. ఆ పుండుడు రెండవ పిల్లనొకఁడ శిశ్మయై జనిపిసేసెను. దాని పంప గొప్ప కథల పొందెది. వానిది లోపలి యుద్ధానవనము వందలి కేసినీరంబున జన యిచ్చినది. తండ్రి పరంసేవలతో జనుపురము. పిదికి దండెత్తి పోయెనని కావందు బోవుటకు నా ముఖముగా వదిల వంగిరంపన మెప్పుర్రాత్ర వాని దనయము తేసికొన్నది. వన్ను మొగపొని గాదియుండును. వినుమించినది. అమ్మా : నీతో వేదని చెప్పు చును. ఈ మూడు దినములు వారిచోక గడియవలెనైవ నెక్కలేదు.

ద. అదతరి చల్ల పిదప మెక్కతరి పుట్టుదు వెలువారనిం
కొవరి కిప్ప స్వరము రావ్వగ లాడుదు పిమ్మనాగరి
వనముగ రాతియుం బగలు బాయక || పలుకలు పువ్వపా
యకి పెహిత కిరాకెరకయై యెవనిం గరగించె బాబయి.

రక్కెఁబారసుంటి రాజవాహనుండు తనదోము దనవారి దమ్ముగుర నుకరియొప్పువాడు. అమ్మా : నీవు లేచున్నను నీవు తలందిన కార్యము నెరవేసివది. నే నప్పుడే యందుంటి వర్చితివ. చెప్పిన నిని యెకోతవకి నెలుగుపాటుతో నెచ్చిట్లుఁ రాజవాహను కిండు వచ్చి రాజపుత్రికం గలిగెనెయినా? అతండు కిరాకెరకంబందని నుంకంబంపక యా చేయి మించి గూడవదా ! మేలు మేలు. లేచు లేచు. విక రగిన మాట వింటిని సుతంసించుడు నవ్వుడే యాపె కథాంతమునకు బోవలయునని తలంపినదిరా? రాగవతి గానించుచు నమ్మా : ఈ దేయగౌర వాచువేదకలంబుగూడుచి మనతో మాటాడచు నేటితో ద్రిరాకెరక పూర్తియగును. అవయమునం బోవుచుని రుడ్డు చెప్పి యెప్పుడె బావనది.

నాటి వెరువ నామునది లేరి యెకోతవతి రాగవతితో గూడ గర్వంత నుండుట బోలునది. ద్వారకదేవంబున నిలవఁచి యొక్కరింప గర్వంత పరలోకఁ బరిచోస ముగించు.

- క. మనమరులె తగు మీకి
మనసిన మనసీయ శాస్త్రమర్మకియ ని
టను పడియె మమరు సుని రం
రేమహంకంబులను బ్రకటికము జేసి నగన్.
- కా. సూనాస్త్రియ తెట్టెవో మి మగనేరొద్దంబుమంగాన మిం
రీ : నీ రెంతకు కామమన్ను కడంబ కేవలినై నక్కళా
స్థానాస్థానవిక కాలం మనీషాప్రాపిమ న్నేర్పితి
స్థానంగారణమే యందులకు గాంకారము లింబొందగన్.

అని యెంతకు నమాదానను జెప్పించెను.

- క. తెల తెల వాడె బాంక :
కిం కిం పులులు నర్మజేరిం
సండుతుం నాడుకొడం
జెలులికములు పుచ్చి గేలిసేయెరె కరుణి :

అని ముందు నశోకవతి కడన్ గొట్టుటయు దత్తంబు ద్యుని

తెలిసికొని కల్పంబు యత్కంబోత్కంబుతో —

- సీ. లాంబాకాగోమంబోష్టమన బొల్చు
కడనాంబులు రత్నమేరి దెలుప
ఫాంతంబు కడంబాగన మడిండు
మాంబు పరికళానుహించు గగన
తెలసోగకన్నుల పెరియెరెన్పు త్రిక
నాగరంబు రీక్షను నడంప
నలిగిన మేని భూషణ విరామంబంగ
పెడరల్లకరియా వడిమలు

- గీ. విడివ నెడలలు దొరనేర ముడికొనురు
జిక్కువడినట్టి పేరుం జేర్చికొనురు
క్రీడరు కుద్యేకులను పవరించుకొనురు
దబుధులీసె లలాపి బూషణు వర్చి.

ఎడర నశోకవతిగాంచి కల్పంబు దత్తంబు గొగట్టుకొని నటించి. ఎన్ని
తనంబులను గడంబడితివి ? ఎందెందు దిద్దతివి ? ఎప్పుడు వర్చితివి ? రాజులహ
నుని నేమిజేరితివని యడిగిన నవ్వెడు నా జమాలు లాదు బాదు. నీ టక్కులు నే
నెలుంగ నేమిగొంటి ? రాజులహను రెండందెవో నీ కపోతంబువం గల గంబుల
నడుగుము. చాల్లంటి : నెడరకుల సంతానువని పరహసించెతివిగా ? ఎల్లంగీకరించితివి ?

అది పరిహాస మానవమంత రెండుచేతులు జోడించి యున్నాయి. ప్రేయసకీ : నీ చెవి యానీసిందిమను నేను శ్రావ్యులర మీయను. నీ సంకల్పము: భగవత్సంకల్పమైనది. అరవి దర్శితము విను నీవు మిక్కిలి వెలుగువడువు. వక్షలు రెండును గలసి కొనపవి. నానియొకరక మంతయు తెలిసిగిదివె. అది దానియెలు వట్టుకొని యుత్తాస పనముతోనున్న గుమ్మరముక్కికిందనున్న రత్నరెడికయొద్దకు దీసికొనిపోయి యందు గూచ్చుకడకెట్టి వచ్చువంత దాని విను వృత్తాంతమంతయు నెఱుంగ జెప్పినది.

అంత విను యోగవతి మోహోహా : ఏమి నీ యవ్యవృత్తము ? ఘోర వరిలా దుక్కటంతైన మోహోహంబు వరసితిని. సోభ : సోభ : ఇక దూరపున తెలింగింపవచ్చునని చెప్పుకొనుచు మతయు నెట్లనెయి కరుణ : మఱియుక్కుడి విషము. పినివార బక్కవ తక్కువది యున్నాను. అననీ ముఖముగా నీ సంహారము మీ తండ్రి తెలింగింది తగు లంఘన సహాయ మిచ్చి మీ విప్రుల జయపురంఘన కనుపవలయును. ఇతం దక్షమంయన క్షుణ్ణుల బాధించిభగవదని యొక్కడి కథ లెల్ల తెల్పినది.

నీమర్యాద మా కలితో జెప్పి యా సంహారవమంతయు గావించుమని కల్పంత ఆలోచననీ నియమించినది. ఆలోచన తెల్లవచ్చి రాజువచ్చి యెవర కడుగు లయినాను ఆలోచనతో నీవుగూడ చాతుగ నిండు విచ్చుట మానివెనెతివెమి ? నీ నవరా లెట్లు వెల్లం బ్రహ్మకవి ముగ్ధులెఱుఁగెను నుక కాంక్ష వెండ్ల యారకుంక గాలిపెను జేయును ? వెండ్లమారు యెవ్వరైన దలవెట్లువా ? అని యిగిజ నోరవతి అమ్మా : తగిన వయస్సు కుంతరాం ముప్పేడ జేసినది. వెండ్ల యార కేమిలేయును ? గారణము నీ యువదేవే కాబోలు తనివరకున నెట్టిరాదు. స్వర్ణము నుండి మరొక్కరుని కుమారుడు జయంతుడు దివికారకు వచ్చువాడేమి ? అన్న మారితో మండివాడ నేనుకొనుండునుని పలికిన పిని యొక్కడికి అమ్మా : నీవు సత్య వదనవు. అంతామముగా నీ నోరెండి నిజము బయలుపెరలిగది. నీ వనినట్లు జయంతుడే మహా మంపవచ్చును. అతనినే యామెను వరించివె. ఇక సత్కము రాప నేం ? గాంధర్వ మోహంబు నను నను గలసికొనిరి.

అని యెఱింగించుకల నవ్వారొరత్నంబు నెమరుదీసి : ముండుకలము. నీవన్నమంట పరిహాస కల్పితమా ? సత్యమా ? అని పొగుపాటుతో నుచిని తెలు యని యని నిమిరానము జెప్పినది.

అప్పుడు అపొమూలవు. నీ నమిరానంబున నెట్ల తెలియజేయవచ్చు. నీ నుట్టి : నీయు పుట్టినది. ప్రియ బాధి పైర్ల నుండును. కుంకుమరెడి చురక నీ నుట్టియును నీయుండును. నాను నాయెలవాని. పాపిలో యెవ్వరుదో నీయు పుట్టి నుండును. నీకే తెలిసినది. ఇది యామెతో నుట్టిగా వాటింపనది.

అప్పుడు పెద్దవారంబు వెలయుచు నీ రెడి యెవ్వారి ముంం గావం

తూ? వన వద వా దెక్కడ వచ్చినాలో మామమని? నమమ కలకత్తాలో, గూడ నూతు వంతపురమున కిదిగివది.

అంతకుమున్ను రాజవాహనుడు కర్పూర వంశ ఇంద్రపుర వృత్తాంత మంతయు వినియున్న కరంబున నుడువబోవుటకై శౌందర్యమును పీఠ మెమ్మను దలింది వయసును న కెదురుచూచుచుండ పిల్లకృష్ణుడు బోవండు రతుంకి ఇందులు సహాయ మిప్పించు. సేనాపతులై యునుగునవి బ్రతిపాలుకొనెను గల్పిత నిలువ జెల్లగది.

అంతలో రాజుపత్ని యక్కరకు బోయి నాని అందినది. రెప్పపాటున నాని సోయగము విమర్శించినది. తనయ లేవో పశేషమున కాశ్చర్యముచుట్టె కలక వతి, ఈగదే రాజగుమామమ? పిని నెక్కడ తెచ్చితి? అని యడిగిన వది అమ్మా! మాతడు నీమమగా జయంతుడే అని యనని వృత్తాంతము సుప్రసముగా గొంత కొంత వివరించి యప్పు దిక్ బంగారము కల్పమంతలో బోర అయ్యురంబున కిదుగురునంద సహాయ మిప్పించు వాగుమని నీ దూతుకు వల్లువల్లుచున్నది కరుణామ కృత్యము నీవే యారోధింపుముని యున్నది.

అను వెనుకదీచుచున్నయు ముదిరినది. సరి సరి. కాకంబుక్కర బోవ నేం? భక్తలో విప్పి చతురంగులమున సహాయ మిప్పించెను. నందంబుల గలియనే కలసివది. తియ మమమ అని మునుము నమనదే పరియెప్పుడుబోయ యాయనతో రెండుగిరియులు వచ్చులెరి యప్పుడే యకవిదేత అతరంగులంబుల మునుము లు లామరలో గోల ముంగిటకు దప్పించువట్టు సైన్యాపతి కా నవ్వుతి యంపించినది.

ఆ వార్త దెలుపుటకై యాపి పుత్రిక యంతాపురమునకు వచ్చునప్పటికి ముగ్ధసారి రజలేరీ మ్రోగుచుండెను. ఆలని మామగారికి గనంబడి యునుగునట్లు రాజపత్ని పుత్రికా ముఖంబున రాజవాహనుని దెలియజేసినది. అప్పుడు పైతము తనకుం పుట్టిలో యతం రెండుంగుడు. పుట్టికెలోకరుంతు పిరపువచ్చుమొల రాజవాహనుడు పక్షములు మార్గమింతంగింప ముసాయివార్త వరగెను.

రాజు ఆలనిని: ఇదియడుగు దివ్యుడప్పి తనయ లేవో పశేషమున పట్టెరు వందను నమస్కరింపుడున్న యతనితో మదేమియు ముచ్చటించు దీపించు నాగనాధుండని సంగరము గాచింపుము. పితరు మందుడుపుగాక. పిల్లలను: చతురంగులంబులు సలివియున్నవి. నర్త సేనానివత్తము పహారిదీప్తు. అ: మునుము మెగపాంధరము: తామగుత వర్చి నమనాహమునెల్ల అది: యింకము: గాచించు. ప్రితాంధావది మహారాజులులు భానలోంతగాళం: ననింప రాజవాహను: ది కరంబానీయెట్లు నాదంబిక్కి పెక్కుండు పిరపులు చుట్టు: తరగా: పుట్టి: సేవంప అయ్యవంబు పి:వో దండున వర్చించు.

అని గుటింగించువలన గా: రేకన్ననది. తరువాత పై ము: నుల దిట్లు చెప్పబోతంగెను.

చిత్రి: ఆతండు దైవకముగా మనముందే వర్తనము యా కర్మసంకయ నెఱింగిం
చినది.

అప్పడుబ్బట వర్ధిల్లొకవతి పోయితిఁ బంజిలో నీనెండు నేనందువలెనక నన్నందుఁ దీసికొనఁజేయ్యె. నాను నాని సోయగము తొందరగాఁ జూచితిని. ఇప్పుడు పొరకొకముగా మూర్ఖులకొనసయ్యనని చెప్పుటయు నది యందులకే నేనెందు వర్ధిల్లెనని వట్టును మాడవేషముచేసి పంజిలోఁ దన ముండలిఁ దీసికొనఁజేయినది.

ఆ పరిధారక బంధినికి మంయూఁ దాను లోపలికి బోయినది. శ్రమతో
దానింబడి యుద్ధి. పిమ్మట విశేషములు జరిసికొంటా ? అని యడిగినది. తెలిసి
కొంటే ఆ స్వప్నములో మందపాటుని భూతుడు మీ దిగ్భ్రమమైనై వచ్చినది. మీకు
స్వప్నిఁ జేయుటలు, అవి పలికిన శ్రమతో ఏమియు మోక్షార్థక యుగముండదు.

అప్పుడు వాళ్ళు తికమక పడినట్లు కనబడిన సమస్య-రీ-పురు దాను దెబ్బ పడ్డ పుష్పహారిక యాళికి చెరలో వైచివరి పూవుమంటా? నేనెవ్వరో చెప్పకొనుదు. అనుభవము: తిరునాళ్ళలో నేను పోయినవారిను మరచిపోవుదా? నమ్మక గృహ ఘ్నినా వలంపడదు. వార్యులు నీను వెనుక పోయినవారిని పట్టివట్టి వదిలెననంత దనుక తొందర పెట్టవలసి తరచుమోడిరమణా మాలాదెను.

రాజ్యపు ట్టిక ప్రమతితో మచ్చడింగులుయే ప్రియించినట్లు సంతోషించుచు నెవము జిన్న పట్టవెంచుచు కృతుమర్మచాల నెఱింగించు వారధింను సంతోషించుచు కలరించి యుత్తరములు మరణము మూఁగు దివము లంఘించి యానందింపు యుండు.

[illegible]

మీరు బాధపడుచున్నది బహుశా 'పాపం' క్షమించు కొరతను తక్కువగా
చేసుకొని నేను గానానినను. మీరు ఎలా గానానిన మీరు మరచిపోవడమే? లోన పడి
శివ వసుమతి యాచిస్తోంది.

రాజవాహనాః : పితృబంధు వేదాంతి సూరించుచున్నవేయి మా రాజ వ్యక్తిక నిన్ను బ్రాహ్మణుడనగా నిక్కయిండుకొని కండ్లి పూరవమునకు గూడా వసుమతిందినది. ఈమె యలిరావరీర్వక దప్పదని వశిష్ట పుత్రముజ్జ వత్సవని నేమియు మాటాడకపోయెను. || వాత్తియెల్ల సరిసప్తభావముతో గాంక్షేపము జేసిరి.

మహానా రుదయము గాకమున్న శ్రమతో యశ్వాసూతయై పోవుటకు బ్రయత్నించుచుండ గిరీశంకర వృద్ధరాములు మిత్రతోవైరి దాగుడు ముహూహరా నిన్ను నేను జోచుచును నాదొనివదము తెల్లించెడు చిన్న కరగానెంచి కలిదంతుల విడిచి మీక కడలెరికిని. ఇక దాదనో ? నా యభిప్రాయ శిర్యకన్న గదం నీయనని నెర్పించెనుగా శ్రమతో తిరుగావర్చి నీయదీప్తము శిర్యనని లేతిలో తేయవైరి యుద్ధరంగమావకు జోయెను. అందు గొప్పయుద్ధము || ముగించెను.

మిత్రుల వసుపాణుని సేరల శక్తులనుమహానె ప్తిభయలు వారితో జోడిరి. కొంతసేపటికి రాజ వాహనాదు వారు తమవారని తెలిసికొని యుద్ధయస్రేమితులకు మైక్తి గలిపి శక్తుమీయల ముగింపజేసెను.

రాజవాహనము సర్వ సేవాపైత్యము మహింబి తురగానూహించి యొక్కడ జూచిన తానయి శక్తులనుంపాకము గావించువలెయెను. ఇంతలో శ్రమతో యన్ను గారిం గలిసికొని సంభాషార్యకముగా దనకా తెలిపి సంభోషము గలుగజేసినది. ఇయ్యపు రెండుయోమములలో శక్తులముల పినుగుపెంటు గావించెరి. ఇంతలో దుందుబి పిచ్చంబలిసికొని సంజేవముగా వారి పృథ్వాంతిముంసి యానందించుచు సమ రోత్సాహముతో శక్తుమీయలపైండి మూలమునంగిపట్ట నాసము జేయుచుండెను. వారి సమాగమము తెలిసికొని ప్రవృత్తులైయన్న యాదిత్యవర్మయు వారిం గలిసికొని యెను.

ఆ సలపురు పీఠులు అనుభూకములైన మూలముతోగూడికొని శక్తు లుంబుల ధరిసికొనిపోయి కోటకు బ్రవించిరి. అయ్య, విజయపాలా. అను శ్రేణులెంగి ముట్ట గోటలో బ్రవించిరి శక్తువృష్టకుల సుపుర వారిపోవ బ్రయత్నించుచుండ బట్ట కొని బంపించిరి. అయ్య : వారి మేకరితిగా నెవ్వరికిం జూడకుదు. సుకరులములు చక్ర ములవందెవి. వెనుక విజయపాలుంబిందీస యెవ్వ శక్తురాజుల కిప్పుడు వచ్చినది.

అట్టి స్వాధీకమైన తమవార సందాకసరజేసి బొరుంబెల్ల రప్పించి శక్తు రాజుల నిరుప్పుల తిక్కలు విరిచికట్టింది యిదుర నిరువనెట్టింది దుందుబిని సంహాసనంబున గూచ్చుండలెట్టి యాదిత్యవర్మ యిట్లుచన్నునీండెను.

సీ. విమడి మహారాజ విజయపాలా ది
తనదిక్కి లి దువర్తన లిరువురు

నదివేంద గుమతా జనులార నేమ నీ
 మధువర్మ కమల దర్శనరతును
 మందపాలుడు చాల మంచివాడేనాని
 తెలియి నీకనుస్మృతివేసి నీరు
 కను నిర్మలమైన నైకాని రిక. రా
 జ్యమును కుటుంబ వాగ్దేవమువేసి

గీ. దైవకృప నీకను కిరాత ప్రదుత్వ
 పదవి వర్ధిల్లి యట గుటుంబము కనుయి
 వౌష్య వాతనీ సుతు వీర చారణిండు
 బద్ధచేసిరి నిప్పొడి బానికట్లు.

రానందేని యా సంగరంబు ప్రవ ర్ధింపి || నృపతు రిద్దరు లాయు

గావించిన పాపమునకు పంపి జమతమింపించెను.

క. ఒకట నిరీకాన పరి యె
 వ్యయ పాపపు వీతియే పరపాంపా త
 త్వరు లందరొక రెడదరు క
 స్వయ రిందులకిం నిమగ్నము వీరెలా .

అని యావన్నసించిన విని పోయెలు జయనిజయపాల మహిపాలా : అని
 లేకలువైయెను నతండు తిమ్మా సింహాసన ముంకిరించినందులకు దమనంకోషము వెం
 దించిరి. క్రమంబున నాచార విని యడివరకెందులకో కాపించెని రాజుండువు
 లందరు రా దొడంగిరి. వెలుపాఠంబు దాదికృష్ణవర్మను వెండియు ముగ్ధునిగా వేసికొని
 క్షత్రులారంబు రాజ్యములు లెందుము వశమువేసికొని పాలించుచుండెను.

క్రమేణ రాజాచారానుమితో సగడంబు కవులు గావించిన యుభయారము
 లోగున వృత్తాంత మెఱింగించుటయు భదంరు సంతసించుచు నాదికృష్ణవర్మకుం జెప్పి
 కల్పింపిరి యనుమతిపై దొలుత గర్వభంబు లెంద్రయాది తరువాత గవరంబింకం బరిత
 యిష్ట యుత్తమ భార్యలతో నానందసాగర కల్లోలముల రేరియోడుచుండెను.

విజయపాలుడు అదికృష్ణవర్మవలన క్రమేణ యాళయము తెలిసికొని దుగా
 సగవంశవృక్షుని కుమారుడు నుండెనును క్రమేణిచ్చి వివాహము గావించెను. తనక
 లలిక బుట్టవలెనునుంబట్టి మంచపాలుని కెఱి దప్పించి యతని రాజ్యమిచ్చివేసిరి.
 పుష్పిలి దుక్కాపురగు మధువర్మను యాహ్వానము కె.పాల సుంకవేసి యతనిరాజ్యము
 లాగికొని పాలించుచుండిరి.

గీ.పా : జయంబువే రాజాచారాదు, కాపాంతుపాలనక దివెనుంధయలం
 నేలిసేయు నిరువురు వార్యులతో గూర్చిని పానవక కరుంకముం గుమలించెను
 స్వర్ణసోభనలార సప్తసానంద భూలోక రాజ్యములంబుల వసుభవించుచుండెను.

నిష్కలూచిక పక్షి యాపారాపరి శకుంతలను జాలితి. అది యేజాతి విహంగమో యెవ్వడు పోల్చలేకపోయితి భూలోకములో నాపక్షిజాతి యుదయించుట కదియే మొదలు. ఇది వాకలోక పరగ సుంతతి యగుట నికు దానియనము, పలుకు, మిక్కిలి విస్మయము గలుగజేయుట నెట్టిదింక యెప్పుడును జూరలేదని యుచితిని. నివడిన ప్రశ్న మూరకపోవదు. సుందీత పౌరమాపివేసి వింటిరా. అని చెప్పిన గోపకుమారిండు అయ్యనామా : పేయస్సుగనా మిందుకు గారతము. ఈ కథ నాహృదయమున కరిదానంబము గలుగజేసినది మృతియింబెను. వాని ముఖవాచులేది కదవంతర నివాసమున కదిగిది.

17 వ మఱి

జగన్మోహనుని కథ

మ. సురలోకంబున నాకలోకమున రక్షలోకమందైన పా గర మందైనను నీరనాటపుట దుర్గస్సార విశ్వంతరా భద్రవర్ణంబులవైన దుష్కర దురంతవాస్తవి నొప్పాగిసన్ స్థిరసంకల్పంబు కార్యమున జగతి నెద్దియొ బయత్నంబునన్.

మ. పల్నా. అమందరామయ, అవిమోక్షయ, మనశ్శూనంబయిన పేరులం బ్రసిద్ధియొందివ శ్రీరాజీవగరంబునను మన మయగుచుంటిమి. నే జీవదేశం : చర మి మృదుగఁ దగిన ఒకేష పేరియఁ గనులవడెడు. వారజాకీపుర, వరాహద్యోత కంబుల వింశకథ యెట్టి యానతియువని యుచితిని. సంతనం బయ్యె. మఱి ప్రతాపంబున నంతఃకరణమునకు నొకవర్క్కుల కత గోరరముఁ బ్రసంగించిని. అది మున్ను నీవు విన్న వానికప్పుఁ జాం గమర్కకృతిగా మందు నవహారుంకరై యాలిం పుము.

క. కాపిరీ కలమన గో
బాలింపితమగుచు నొక్కప్పుడన మిం
దాకతి యనుదగు తునుక
భూవరవిల్పాద్రులక ధూళిదితమై.

అప్పుడుంబున పరిచాయకుండై యాంకమి కుందను రాజా మహేంద్ర నైతవంబున రాజ్యము దేయడు తుప గిగంతియగు మందసతి యను సతియందు నిలికిరాంమున దిక్కుపవాక్కులకరి నొందర్కంబునం బొలుపొందు సంబంధగని యప్పుటికి జగన్మోహనుండు పేరుపెట్టి యుట్టువనాన పరచరిలో బెరుదురుంక నా గాటుంక. చక్రవర్తి కర్మకపాటుండు వోరె దివ్యాభిషేచి వదయించుండెను పూర్వము నింకిము ప్రతియంబు లా తిసుమదే మిక్కిలులు ముక్కులులు మోవుట చాదుక

యొప్పుది. ఉత్తమ కుంత్రిపుత్రునికన్న రాజపుత్రునితో సమానానాదు సహాధ్యాయుని గనుతేయుటకు గౌరవనీయుడగు మరియొక బాఁడు దొరకట దురదము నిక్కడికి సమానము నాఁటింపనియొ గలిసినమై తియ్యఁ జేమయొ నుపకారము నిక్కముగ నవిద్విన్నముగ నుండకపోవడు. ఇంద్రుని తుర్క ప్రధానములకి గుఱిసిరియొప్పువాళ్ళాదు. అతని పుత్రుడు సిద్ధాదుడు. సిద్ధాదుడు రాజపుత్రు నుండలి చక్రవర్తివాడు కాకపోయినను సామాన్య దూతవలెనంతలో మేదములేవి చెప్పదగినది. ప్రాయము దేశనే కాక ముద్రితేషముదీత నిడుకడ సమానుల పేర్కొందిరి. పెక్కుం పొందు క్రితలు మెదలు విద్యాభ్యాసాంతమువఱకు వారికిని నొక్కరొకటి లోకము, ఒక్క పోటినే వయస్సు, ఒక్కచిరమే యుంకారము, ఒక్కవిధమే గౌరవము, వారిద్దరిని నొక్కటియే ప్రామా. విద్యాభ్యాసము సమానముగా జరిగినది. సిద్ధాదుని ముద్రితలము, రాజపుత్రుని దుఃఖము విశేషించి అను యుద్ధముగాఁ జెప్పకొనదుంది. గురువుల నడిగిన కంకణ వాడు సమాధానము పెచ్చక్షేపముడు. తమనే వికర్తించి నడు తరము తిచ్చి సస్పించుచుండును.

ఒక మనంరకాలమునఁ బ్రేర్య గ్రహింప రెండు మేయలకు వారిద్దరు నొక యొప్పుగకపై మంచి మలయ మానుక పోకములు మేసితి వోయినియొ అందు వెన్నెం నెప్పింపుదుంది రెండు రాజపుత్రులొ నాకననమ వంకఁ జూచుచు ముక్తి పుత్రున కిట్లనియె.

వయస్యాః సింపు పటపుటలమునం గట్టఁబడిన పితానలము పోలేదలం మిరియొన్న మున్ననం గూర్చిన ప్లవనపు రవ్యంపురై అక్క లక్ష్మణమున రేణం బున ప్రవాళింపుదున్నవి. చూడతివా? అహః సూర్యులంప్ర నక్షత్రాదుల ప్రధారములై తగవంతుని ప్రతాపమున కాటయొన్నవి. అహహః సూర్యులెందు నిలి? యిం దుండి యిండు దోపుదున్న కాదో చంద్రునిగతి యెట్టిదో, వ్యతప్రధారములెట్టివో, చూచిన వాఁడెవ్వఁడను జేయ. సూర్యులారియే చంద్రునియందును నక్షత్రముల యందునుః ప్రవాళింపఁ జేయును చెప్పుదురు. సిద్ధాంతకాష్టరేఖ వికలా మూలము వంకఁ జరిగింది గ్రహ నక్షత్రాదుల గతులు చూచి యాని గ్రహములు గానిరి కా? యొక్కడికిఁ బోయి చూచి ప్రాసిత వెదయొములు కావు. పో? అన్నియు గవంతులు దున్నవి, నక్షత్రులున్నవి. అవి యేమియో తెలియవు. అవి లేకున్న మెదలు నలము తీవ్రినవలెను. అని చెప్పకొనుచుండఁగనే వారినికు సిద్ధాంత దీక్షం తరులెంచె. వారిద్దరు దిగువలేది మమస్కరింపును సుధాసేనుం గానిరి వారును పీఠము లంబ రించిరి. అప్పుడు వారికి గుఱుచు గ్రహనక్షత్రాదులకు గల పంపిందములు గమన ములు స్వధాపములు లోకపు విశేషములన్నియు వెలింగించెను. అప్పుడు, రాజ దూతయం వా యాధాన్యస కిట్లనియె.

రాజ— అహః సూర్యులు రంధ్రులు నక్షత్రము లహగ నెట్లందును.

లేచిపోయింది? అగ్ని పుట్టింది? యెక్కడనుంచి? అది యెన్నడు నొక్కచోట నున్నదిమా? నూరచూరముగా నున్నదిమా?

గురు — రాజపుత్ర! యిదిమీ యెన్నడు గోమయము. పరస్పర సంబంధము గలిగియున్నది. అన్యోన్యోపయోగము సంబంధముగలది.

రాజ — ఎక్కడ? ఏచోటనున్నది?

గురు — కూచిపట్టణము, మునుపునున్నది.

రాజ — గోమయము నేమి?

గురు — గుర్తుకముగా నుండునది గోమయమనియును గదా?

రాజ — కూచిపట్టణమునందు గుర్తుకముగా నుండునది చెప్పరున్నాడు. సరియే. అందు నుండువట్టుగాని, అందున్నట్టుగాని యందుమా?

గురు — అది యెన్నడును బయ్యలొకమంది ఘనముగాయు నెప్పుడున్నది.

రాజ — పురాణవర్ణనలను సర్వమువలెను నొక చూరమున్నది. సాయంకాలమున సూర్యోదయమునకు మందేహసూర్యులము వక్రమయము నవ్వరు పృథ్వియు నర్ధపురానలోయయు వక్రమయము నాదిని చూరముగా క్షిప్రమయమయియును. మూలములతో నాక నెడమందు గూరగలదు. అప్పుడు సర్వము?

గురు — సర్వము వాదించుచు, యేమి?

రాజ — యెన్నడు? ఏపు చెప్పుము.

గురు — అయ్యో! అప్పుడును, సూర్యున కున్నదా? సర్వదా యువయిండును సర్వదా యువయిండును మమకారముగను సూర్యున కున్నదా సమయము లున్నవియా? మరె మందేహమును లెప్పుడువచ్చును. సంకరము వచ్చుచుండెడియును నది సర్వమునకు ఎందుకముఖదా?

గురు — ఓహో! ఆదియ! ఏమి చేసినవంక. వాదించు, పురాణములలో నొక యువకమునవచ్చును. దీని వెదకుమును మీ చేసినవంక :

రాజ — అదావ్వా! ఈ కుమారులతోమీ రాని చూరమునకును సమయమునకును వివేచనములు కన్నులకు చూరమునకును నున్నది. గూరనొకరదెట్లుగలదు?

గురు — ఈ మనవ్యదేహముతో చూడుట కష్టమువచ్చును.

రాజ — చూరకము ప్రమాదమేమి? సూర్యుని చూరమును చూరకమును చూరకమునకు సర్వమునకును సమయమునకును చూరకము?

గురు — అయ్యో! అప్పుడు చూరకము.

రాజ — ఈ లోకమునందు మనముగల కొంత సమయముగలదేమియ?

సిద్ధా— అది స్వతంత్రలోకమాలై తూర్లోకమునుగూడ గావారుమిన్న వనియె నా యభిప్రాయము.

రాజు— అదియు ధూర్లోకమువంటిది యెవరయి వండుకొలెడ అది యెవరు రని యెప్పుకొనియెదరా ?

సిద్ధా— సందియమురా ? అదియెన్నయు లోకమని పిల్చుచున్నది జెప్పుచున్నది. సూర్యలోకమున వైకుంఠము, చంద్రలోకమున వర్ణరాధిలోకములు గలిగియున్నవే. పురాణాగ్రంథములను చూచుచు.

గురు— అమాట సత్యమే. సూర్యలోకము ధూర్లోకమనన్న పేర్లు. చంద్రలోకము ధూమియంతయున్నది అది చంద్రాగ్రామము పేరునున్నది.

రాజు— వయస్యా ! నాలోకవిశేషము పెట్టివో యాచార్యులవలె యెట్లుగ గలుగుచున్నది. సారవంతమియో శూనమియో.

సిద్ధా— మహామంత్రముకన్తువలెన లోకమును. అది తమస్వరూపము.

గురు— మీరు నైలలోకం లోక విద్యురన్నియు చూర్జితమయ్యె. పట్టుక విత్తులై తూమిం బాలింపుడు. సూర్యచంద్రులు దేవి యెట్లయిన మనకేమి ?

రాజు— ధూర్లోకవిశేషము దివ్యయుం జూరవచ్చును. చూచిన రు ముముల ద్రిశుంధియున్నారు అంధోక విశేషములేదు. ఆ కనులకు వశ్యతమయి గొప్పటికి మౌనమే పేరులు వ్రాసియున్నారు కోట్లకొలది యున్నవన్నియు శేషమే వ్రాయలేదు. చూచినాలో నొకరామనైన బాధవలయును. లేకన్న మనగులోని బాధవలయును ఇంబలకు సాధనము చాలోలింపుడు. ఈ రుద్రుని వదలవు బాధను ఎవరదదినను జడ్జిత కర్తవ్యము చాలో :

సిద్ధా— వయస్యా ! చంద్రునిదియు సోమ ప్రాంతమేమియు అది సర్వకవలమియ్యదు. మీరు గురువ రామియొక్కమిగిలిన యాత్మ విషయములను తత్వస్వరూపము. తత్వముల యుపగ్రహమునందు అనియెట్లెప్పుడు ధూమిలోకములోకములక బిట్ట కేగుమం దెట్లెగిలెను సిద్ధాంతము. సీత బాధల మోక్షమును సాధించుచు వసి రాజుప్రయంబు తెహయ్యి అనియెట్లెప్పుడు బాధమయ్యెను. సోమమునగో విశేషమిప్పుయు నున్నసెలయెను చాల్చుతను ద్వివిధములు సోమము సోమమునగో సోమముల సత్వములు యుండును. అంధలోకము ధూమిలోకములు.

అని చూచింబల దివ్యము గావించి మనము సూర్యులను చూచుచు పట్టుకము పైనులియందు కన్పించుచుండును.

188 వ మజిలీ

నిర్భవ్రతు వికట

రాజపుత్రుఁ డిద్రుఁడు నన్నకలోఁ బరావృత్తము పొందుచున్నది సంగతము లు విషయము దానినిచూచుచును. అంతలోపలేనే దేవులువచ్చి యుపన్యసించి పాపము నన్నకవృత్తాంతము యథావహించును. ప్రేమముతో నేటిదిన విశేషంబున హిమగిరి రతిగతు తరితము నక్కమే ! అని మునుచు కలవించుచును. నిద్రలో నన్నకలోకమున కరిగివచ్చి కలలు గనుచుంచును. ఇట్లవైత్తున్నదియే దివ్యరాజ్యమునను నుద్రింపును హిమగిరిని నిద్రాద్దున కిట్లుయి.

మృత్యుమి ? ఇక నాకు ఏమి గూఢమునను దుర్బుధముజేర్చి రాజ్యతంత్రమునం బరీక్షించు పుష్టము. హిమగిరి విషయములన్నియు మన పెరింగినవియే లోకాంతర విషయములు వచ్చుచార నానవలయును. నునుము తపనలు సేయఁజాలము తపో భవం బ్రహ్మచరణ నదికి నంపాదించవలయును. మన సక్రమ ప్రకృతున్న మునుష్యుని నిత్యము చేర్చుచుండు సృష్టానుల ప్రకాశం నవసూతం నిర్వాతాతీయం నాశయింపుటందవలయును. అందుల గపదాత్మయగును. మూర్ఖులైన మహానుభావు డుండవచ్చు. మహానుల రోచరసదాకము విసంభారము సేయుచుండును. మహానునవిచ్చు పరద్రువు పోషకుగా భవమిచ్చుచుండుచుండును. మారంధ్రిగాని కేరహస్యము చరియవీయగుననిన మృత్యు విని నిద్రాద్దుండు నవ్వడు పయస్విని ! ఓ పదే వచ్చితివి. అంతాననుండు రాసమయిండు. రాసమి రితి రక్షేమయనున్నది ప్రయత్నించుముగాని అను యితండు సమీపము రాసంభావించెను.

రాజపుత్రుని నిద్రాద్దునతోగూడ నిత్యము మోసంబునతోయి మహాత్మునితోవిష భైరాగులతో ముచ్చటలపును నాచి గద రితిగిన కేమిశేషము అడుగును స్వత మాహాత్మ్యమున గలిసికొనుచు విశేషముగా గానుకలు వంకిపెట్టుచుండెను. కానకదేవి పునమిగరి పరద్రువులు చరియించి దుచ్చరీ వచ్చుచుంటి.

సీ. మునిలు వారి కొమ్ముల వారికొప్పారు

గోకులంబున యీరుచ గంధముంది

పొదవుగా ఎవరివచ్చు మనకులు నీరాడు

అదలు గలిసె యభీక్షయలు కొంద

అనిగాలముల చు దాన డులికలపు

వచ్చుచోర్కె నొప్పుకామలు కొంద

వియమంబుల మునికులని యున్న కలలు

వలలు గుమ్ముల చగిలించుల పంప

గిత మోహనుడు పోవును. తనకు నా ప్రాణమిట్లుగదా. మంత్రివర్తకుడు. మా కిదరకు. గా రక్షణవిశేషములు జూరవలయునని యభిలాష గలిగియున్నది. ఏమో తోటి కులీద్రుల యిట్లు గూఢమున గాక మా కామికము దీరనేరదు. అని తనవలె ప్రాయశ్చియ్యగాఁ జరిగిన విని యా వైరాగి యిట్లు నియె.

రాజ్యప్రాణ : మేమును మీ వంటి వారము. మీరు నుట పాఠము, మేము దుశ్చరపాఠము నువ కంటిచూచుచుంటి. అదేమాదిసిద్ధులుగనెట్లు రెక్కరొగిని లేదు. అట్టి చాలి మానం గాని నీ యిరివాదదీరదు. అది యేమేమో తెప్పినవిని సిద్ధాంతము స్థాపి. సుఖము మనఁ బ్రారణమేనా? దుఃఖమే ప్రారణమునా? మనములనుగమ్యేడు నుఖప్రారణము దుశ్చరపాఠము మించయే లేద మీ యర్థము లెవర నొక రథఁబెప్పద నాకర్ణింపుడు.

విజయదాసుని కథ

శ్రీరీ రక్తవర్తి యొద్ద విజయదాసును మంత్రిమండలిగఁబడు గలడు. అతండు రాజకీయశ్రమమున్నయు అనుభవమును జనకుండు తోటి విస్మయమునై వాడుకొరెనె దురుఘటలు పుడయించుట నియత మనరీతితో నొప్పుచుండెను. అతండు గాన ప్రేయిండుగల సంతకము వెదాంకరీ ద్రులఁ జాచించి యానందింపుచుండును. తాను గూడ కొన్ని తత్వముల రచించి విడుచి ఏడుకారుచుండును. అతండు రచించిన తత్వరీ ద్రులు ప్రస్థాపనమొనర్చ మూలం పరివృత్తము నేలుచున్నవి.

ఆ రీ ద్రులు తనను పర్యాసులు వి రాగలు బాచుచుండును. కొన్ని తనం నులకు లేకనుంక వ్యాపించినది విజయదాసుగారి తత్వము లెన విదాంతులు తెలి జేసుకొందురు. ఆ గీతములు విరక్తులనే జార దివ్యులను గూడ గల్గొమ్మతములై యొత్ప చుండును.

ఒకానొక హరిహరమున హరిత్వాకంఠంబు చైతానలు కొందఱుగిప్పులలు పోతురు విజయదాసు తెప్పిన కీ ద్రవలం బాచుటయు విశాద రంధ్రుఁడనునన్యసి యా తత్వముం నాచించి యొప్పగంతుడు వైచుని నోహోహో! : మా గీతములను రచించిన మహానాథులదెవ్వఁతో? ఎద్ది తత్వవైతమో? ఎద్ది వివాదియో? అతం వాడు సిగఁతో పూర్వఁతో నా దివ్యులందఱుఁ దిద్దరసముఁబోలి కృతార్థుఁడగుచుండునాదో అని యాలోచించుట నేరండు దీర్ఘ పుడ సువ్యుఁడుఁజిగియే యున్న హితు వా ర మి సంతోషించుట నలుఁ గలది కొన్ని విషయంబు దీర్ఘ నగరముఁ జేరెను.

అంతిరము వలన విజయదాసుని పేరు తెలిసికొని యున్న వాడగుట నిండు విజయదాసును తత్వవైత యెంచున్నవాడని కనఁబడిన చాలెద్ది ననుగుడించెను. మానుఁ బరియదని సమాధానము చెప్పుచుండెను. అత మోహముండుంది విను

లింగము వా పేరుగల వానిని చెరిసికొన లేరనియును, అతడు గతిపెంచని సత్వముంచి చెరిపియు హరిద్యాకరణమునకు బోవలెననియును. వాడొప్పుచుండుననుచు వీరి పేరు వా విషయదాసు తెచ్చిన తత్వమును వాడెప్పుడు యోగాయకులచేతి పొని ముగించునంతవరకు మరుంతి యుండును నీలు గదెపెట్టి నెక్కబోవునప్పుడు ఆ మాట్లాడిన పాతిన తర్వములు చేసిన విషయదా సెవ్వడో యెఱుఁగదు. అనియును వలన నీ గ్రామముయేని తెలుపవచ్చుచి. అశుభిప్పుడు బ్రతికి యున్న వాడు. అని యెఱిగిన వా గాదుడుడు. అ.య్య. బ్రతికిన యొక్కవారు అతంగు.

క. వరుణం బోది పరీత

శ్రీనివాసక విజయముల కీరిత తర్వ

ద్యుతి సీరావర చరణులు

వరిమంతులు వచ్చివర్తి మంత్రి మహారా. :

అమలయు సహస్ర అయ్య. అట్టి వచ్చివర్తిమని పేరెచ్చి వచ్చిగిడు చెప్పలేక పోయెను ? అను మానవలెనని చెప్పిన శ్రమ వదులుచుచి. ఈ మాట యెప్పుడో తెలిసివచ్చి వింకడి బోవును గదా ? అని వరిమంతు వా గాయకులు అగు నగు మంకికములో విజయదాసు చెప్పి పేరువచ్చి చాచి, అతని యెల్లప్పుడు పేర్లు గిరువములలో నొప్పుచున్నది. విజయపురాపుష్ప పద్మంకంకికపుష్పలు సామాన్య ముగా వీరున్న పేరయవలెను యెవ్వరికిని చెలియదు అని సమాధానము చెప్పెను.

చి. చి. మహావిరహంబువలె చెల్లితత్వములం రుచిచేయుచుండు సంతాప భోగము అనుభవించుచున్నవాడు ? రాజు బాలు ఓడి లోకంబు మందించుగాడా యని వరిమంతు నకుం జేమింపు మాటవలెను వాడుక పేర పోలిందిచి యా సహస్ర అయ్య. అయిన మా బోది చిరబో ముగ్ధులనా ? వర్తనమిచ్చునా ? అని యెఱిగిన సరి సరి పేరా లర్పవము. మహావిరహంబులకుం సర్వి ద్భావముల చెలియమంద. సర్వి వాళ్ళకో వాని వర్తనామలము గలంగ వేరదు. అని యా గాయకులకు పేరెచ్చెను. చెల్లిగి ముఱియు బోలిందిచి, అట్టి బోలింపులచేత వర్తిమంతు లిచ్చుము సేయసేరి బోవులయి చెప్పు. అని బోలిందిచి యెఱిగినవలె చెలియమలము బోయి చెలియమలది యెఱిగెడు తగిందిన కీర్తనాద్రవంబుకొనిండు చెలియమ వన బిల్లి వాని బోయెడు శ్రమవది యంతగూరము వచ్చి మాచయవలె బోవుల మంచి వని రాదు. చూచి ముట్టచి యెల్లివాణ్ణి తెలిసికొని బోవుల యెఱిగెడు. వదిలిండు లాభంబులనిన చెల్లివము వాచిపోవునా ? అని మఱియంబు ముట్టగాగ్గూరములంబున్న దని యెఱిగెడు ముఱువా యెఱిగెడును వాని సమాధానముల జేరెను.

తల్లెల్లబోయె మర్తమాతంగ తుంగమాది మంగళ అంబు సంతకలం కృతంబై స్మరితి కొన పుడవ పట్టమంబై యెన్నుచున్నది సమస్తతపాల విరాజ ముంబుగని ముగ్ధమౌరం బ సుందరి సుందరి భావంబు వార్తపుర వార్తపుర ముఱివరిత

అరికిమనే నిర్మితమునకు గమ్మలకు మిరిమిల్లు గొల్పుచున్నది. అంకకుమున్ను స్వయంపూజించుచు పెక్కుండు మహాబాబు వచ్చి యెక్కామాత్మకవచుని దక్కన మువ్వతె పిలియున్నాడు. ప్రతివచ్చి నారి నారి పేయం తెలిసికొని యవసరము గలి పెట్టి పోడింప దరి నుచ్చి క్షుణ్ణునా మూర్ఖుని యింపుచుండెను.

ఆ వైకృతమునకును గట్టుచు నారి యా బైరాగి యోహో పీఠాశ్రితి నిరసంబు, పూను నారి వేర వెలుగొ గనఁబడుచున్నది. పొరపాలు వలన నేనింక పూరణం వచ్చితిని. ఈ యునికి వర్తనములో నా కేమి పని ? పోవుదనా ? అని అనినది యంతలో గానియు నానే వచ్చితిని గదా ! ఎట్లో కన్యకకి మాటాడితి పో ! ఇదం గాన ! యని తలంచి యా ప్రభువుల సందకి యంతయునుమును వర్తనం గలము. అని యవసరము కనిపెట్టి ద్వారకపాముని మొదటఁ బోయి నాకు పిలిచియ దానిని చరితము సేయించుగలరా ? అని యడిగిన వత్సరుని నా దిద్దినది.

పిహో : బైరాగి : విజయవాసుగారని సులభముగాఁ బలుకుచుంటివి. ఇది వలన రావీతము నెవ్వరుఁబయలేదే ! నీ పెవ్వరదన ? పారి దర్శనముతో నీ కేమిపని ? గీ దోడి : అది వార దర్శనమియ్యదు. చూత రేకములనుండి వచ్చిన స్వప్నశులకే చూత నవసరము గలిగినది రాదు. వారి స్మృత మా పిచ్చి వచ్చుది. పొమ్ము నీకు గావంసిన వసువుల నితునని వలికిన విని బైరాగి నాకే కోరు యుమలేదు. వారిలోనొక్కమూటాడి పోవలయువని వచ్చితిని. ఇందుక యవసరముఁజూచి నా మాటలనితోఁ జెప్పమని యడిగిన వాడు పది తివసుల వలకు మహాబాబుకే సమయములేదు. నీ కెల్లు గలు గుము. తరువాతఁ జూతుము. అని చెప్పిన సంతసించుచు వచ్చి యుండెను. నిదివ సులకే తెలుపుమని యా ప్రాంగణ ప్రభుఁకయందఁ గూర్చుండెను. ఎవ్వరొకరకం విన్న వలన నాకలి యడంచుకొనుచు సంతకము నా ద్వారకమునందే కూర్చుండును.

పదితివసులు గడచినంత వకండు ప్రతిహతి యొద్దకుఁబోయి నీవన్న మితి గవనినది నా రాతి తెప్పెరదా ? అని యడిగిన సదిసరి. రాజుల సమ్మర్శమిచ్చున యుండున్నది ఇంచొర వదిలివసులు పోయినం గాని మూర్ఖుల కవసరము దొర కదు. అని యా తీరి మూడు నెలలు జరిగెను.

దినరసు సన్యాసికి వెనుగు వచ్చిన్నది. కథలకు ద్వారకపామువద్దకు పోయి నీగ్రామము వచ్చి తొమ్మిదివెండ్ల నది పీఠము దక్కనవచ్చుది గాదు. అయినతో నా కొక ప్రమాదము లేదు. ఒక్క మూటాడిపోవుదును. ఇంత మాత్రపు పనికి పూనునెలలందరి జరుపుచుంటి ? గీ హస్తాంత విమూర్ఖ మవసరము సేయఁ బూను ? పోనిమ్ము రావని చెప్పెము. పోనియెంగా అని వలికిన సులిపిది వాడు పోమి గెయుదును ? సెవ్వఁ బ్రభువునుమాట వాస్తవము. అవిదాఁము దిక్కు పుచ్చు నానిమ్ము. వేదవసోయ తెప్పెర నిండుండుము. అని వలికి యవసరము గలిగింది. మూర్ఖులతోను వసువులందఁ బేదా : ఇక సన్యాసి హరిద్వారమునుండివచ్చి

కొమ్మరినెం నుండి సే కర్కశమువలె మూమూకవేసియున్నాడట. ఏమిర్పిననుం బుచ్చుకొనడు. పని లేదనియో చెప్పుడు. ఏతోనొక్కమాటాది నోవుడట. మూడు నెలలనుండి నీవీ గుచ్చుము విడువకున్నవాడు. ఈ మఱి కనుతో నివేదించుట కవ కావచ్చు. దొరికితదొరకని పరికెనో లేదో తలచితి మఱి యేమి. సెప్పాముడైన నొక విధముడు మూడు మాసముల నుండి ద్వారమును వేరియుండు శబ్దముంటున్నా దీ. దీ. సెప్పావ్వయో. వానికన్న మరొకఁ బెక్కువదామఁ. తాను కానిక రిదు కని వారి వాగఁ దెలియఁజేయుట నీ దర్పణని మాట చెప్పుక నిమక శ్రయియిస్తా యిదియేకని. క్రుర్రపాటాఁ జేయుట మఱియే తప్ప సోపాము. నిష్పీచనెనుండి కొంగులెరిగని నిందించుట మతియొక చూడం జీరి సేన సర్వకముఁజేయి యో వె రాగిం దీసికొనెదమున యానానినెను.

వాడు. కయవనము వాటికుంటోయి నవ్వానగాడు : రంధి మీ మూలమున వ్యాధిపాలకు నోడిలో మున్నువనెడిది. ఆ బుద్ధినిహించుడు మీ మూలయేహంధుల నిమిత్త దీనిపోవునగాదా : రంధు, రంధు. అని వాంఛరవెదన నని యరంధు ద్వారా పాంతుని కీమి మోసము వచ్చెడిది. నేనేమియు ననలేదే : అదవుడు ఇదివఱకేతనిపి నగరవముగా తోవరికి దినునానోమోను. అంగారు కొలుసులలో ప్రవేశించునట్లు తూగుటయ్యెలలో హంసతూలికాతలంబునం నూర్చుండి నుండును దినుగద విడిచి తినుదురగ నుపేంబ్రవై కవంబావ న్నవ్వ పేషికమంగు న్నతికల వివర్ణింపునున్న యన్నుఁగి తిప్పగవుం గాంచి యా బై కాగి కెండుదేముల న్నాధ్యారణాం నాని నియంబది తత్కలీకనం రంధించిన విజయదాసువు నీమో? నీమో? అని ముమ్మా రగినను.

అప్పుడా సరికి భూమి కలకలము చేరి మమకరింపుచు నాగా :
 ధీరమున ముంపుడు. ఇట్లేదానను తొలి నాగము గలకలము చేసి
 దెలియఁ | కమనీదనందుడు సుమంతుడు.

సన్మా - రోహిణి కళ్యాణమేళనం సేయించు తువ్వకం గొలుపుట భవించెను. ఖమ్మం రోజులందు ఏడుమూల గాని ముగ్గు వానితో అనినది. ఈ కార్యముల తదింపనాగెను నీవనా ?

విని — స్వామి : మమింపుడు. పీకమలకలింపుడు. తైలక | పేరికము
నాల్గిటి పీక కలింపువాడను నేటి.

సవ్యా - అక్కడ : పిమ్మల వంశావళియు సేద యొక్కదియు ౧౩౦

వ్యక్తి - మహాత్మా : సోల్దు నేయలేదే.

సత్యము— ఓహో! నీ మోహమింతనం దెరియకున్నావుగదా! సత్యముగ
చర్చితులు గమని లోకులకు తోడించుచు, కామమంచవోలి సత్తుండవై నీ నీ తుర్య

అగమము లనుభవించుచుంటి ? ఇంతకన్న యింకేమి మేమిమున్నది ? ఇంతకన్న పాపములను పరమేశ్వరుని ? నీవు దాగవరము వదలలేదా.

సీ. పరమేశ్వరుని దాగములు లేకున్నచే
వడియించుటకు చూడిపములేయి
గోమౌన వసియింప గుహలు లేకున్నచే
ప్రాసాద సౌధాది పరిమళం ?
సహజములగు కరాంజులు లేకున్నచే
వేణవ వాన వృంతమే ?
చిల్లరానీన రుణాపము లేకున్నచే
కట్ట దుకూల సంపాదనం ?

సీ. పరివహించు గురియే పాదపములు
స్వాధ్యక్షంపూరి నొప్పచే సకల నదులు
వాహగ వీక్షణి కెట్లరే పుణ్యసకూలా
ధనురాంధుల కొలువెరి తాపనలకు.

మంత్రి— స్వామి : పరమేశ్వరుడు, ఇది ముఖ్యప్రార్థనముకాదు. అనుభవించు విషయమా ?

సన్యా— ఆహా! ముఖ్యమును గూడఁ బ్రార్థనమని చెప్పుచుంటివే కాదు
మారు. నీ ప్రార్థనము తెల్లమునది.

మంత్రి— స్వామి : పరమేశ్వరుని వేమందును ?

సన్యా— ఏమందునా? మంత్రాంధులవలె యుపనిషత్ మూర్ఖులవలె జడులవలె
చెలు దీని ననుభవించుచుంటి ననుచున్నాను.

మంత్రి— స్వామి : పరమేశ్వరుడు. నేను దీని ముఖ్యప్రార్థనమని యింక
మిథు మంటివా. కానీ సమయము కాదు.

సన్యా— దీని. నీ ముఖ్యప్రార్థనమును గడియలో వదలించె నా చెప్పినట్లు
చేయును.

మంత్రి— ముఖ్యమునకు పాపములను సమీక్షించుట వలయు స్వామి ?

సన్యా— నేను వదలించెను. నా చెప్పినట్లు చేయుమా ?

మంత్రి— నందీయము ? అట్లే చేయువాడ నవహించె నా.

కొంతమంది

సన్యా— నీ పాపములను తెల్లమునది. నీ పాపములను తెల్లమునది
మారు. నీ ప్రార్థనము తెల్లమునది.

మంత్రి— పరమేశ్వరుని పాపములను సమీక్షించుట వలయు స్వామి ?

అని పలికిన యా సరితోముఁ దాడివసంతెల్ల వ్యవహార వ్యతమల
సమంధ్యుని తాపాయాంబరములు రేరించి యా చాత్ర పిఠవహానున నెవ్వరికిఁ
జెప్పవలెన నాయులు చెప్పి యా సహ్యాసివలె హరిద్యాకరమవలఁ బోవుచుండెను.
ఇరువురు నొక మహారాజు హాక్షరమున జాముచొర్రెక్కువలకు నడచిరి. సుత్రపాల
దేహుండగు పిఠయదాసునకు నెంత పెడిమిసే పేనెల్ల బెమ్మలకు గ్రమ్మినను, కాళ్ళ
పొక్కులెక్కినవి. అరుగులు తరచుక వడుచుచున్న ముద్రితంగవు గాంచి యా
సహ్యాసి యాచూ పాపము నీవు సంతకము నూర్కవీరణ ప్రహరణ సౌరం గృహంక
రముం వసించువాడవు. ఈ వయస్సుచుక గాం దన్నీతిది. ఈ ముద్రితెక్కిరింద
గొంబము పేపు పిరిమింపును. నేనీ ప్రాంతమందలి గామంబువలెదోయి యెక్కువం
యోచించి రెచ్చెర. మన మిద్దరము రునింతమని పలికిన విని యంతయు నీసమయ
మాత్రాదలేక యెట్లే చేయుమని సంజుటెని యా ముద్రపి మూముల హస్తోదధాన
ముగా నెం కొరిగి న్నిడుటెను. సహ్యాసి బొచ్చుటప్పు డనిచాసి యా రావునున్న
పల్లెటం పోయెను.

అంతలో ప్రియవ్రతపః యెల్లఁ బునఁది, యని మహారాజు. భయరంగ
పరివారముతోఁ గూడికొని యమ్మగర్భంబును బోవును నాదిక్కి బ్రాంతికి నది రావును
నమ్మకరెట్లు కేందెనే జనుజేయఁదలంచి పరికిరింపుడు నొక చుంబంగి యులు సన్న
పంతుకొదియున్న యహాశక్తీలనుం గాంచి యా రాజు గురువువల్లీ మహాహాసః
ఈశండు నా మి యుడు ప్రియవ్రతం పుత్రుతి పిఠయ పరాపరాజయేందక కంఠీరవుడు.
ఇక్కడ నేమిటికి పరిమంబెనో? కాపాయాంబరమురలించి యున్నాడేమి! ఈతని
సహాయము కోరియేకదా నేనే బోవుమంటిని? కానిప్పు. మీ రాచగురించి తమ
చినుకొంపవచ్చును. ఎంతకాకున చూడుచు మీ కరీరము చాచియున్నది. ఇ
లారములు సేయుట రెన్నయని తలంచుచు నాకని లేవయే పైవ మృదుమగు మట్టు
దేరా పయింది వన్నిరు జల్లుడు పంకానుదలసి వీలించుడు పైవ చూపును బరింబు
దండెను. ఆయొకవారముదలంబు పంబున నీరి సకరికి రెండువ వర్చిసది. లేరి
చూచి పిఠాగుపాటుతో మీ రెవ్వరని యడిగెను. ఆ వ్యవతియు మోహ్యదేహంతో
దేరా. నేను నేపాచేక ప్రభువంద వీరవర్మయమవంద లేవదర్శనార్థము వచ్చిమంటి
దేవర యుండగా నెందేమిటి వచ్చితిరి? కాపాయాంబరదారణనెం ఎడియని ప్రభు
గి గాంబరా? ఆయ్యయ్యా; ఎంత రెన్నులుగని పిరిరెట్లు కింది విజనారద్యాంతో
నింతుకొనయలంబు మిరిసిరి యక్కజముగా వచ్చుది. మీ సేవిత్తము ప్రత్యేకము
వంటిమండలిం. స్నానముజేసి రుచింపుడు. తమకాత సంతయొ బ్రహ్మకొనవచ్చు
న. మరీక సునిం. కరీరంపహార్యకముగా పరివారము నూచించు.

అయ్యచు పరివారమువచ్చి నునింబి బలవచ్చి న. బల్లెటం పిరి
జామంద నెంబులంపజేసి. మృచ్చిస్తు. రెండు తల్లివంటంబు పిమ్మట పిరి

నన్ను ప్రేమ మోహమంటి వెలగవ్వమని వివరించి కృపాపాతిఃకము వింతగా
జూపుదు నొకటికొకటి చెప్పునది గలరహస్యమను నందే కాగవేయుచుంటి.

దానిలో నాకే మోహనానికి పాపానింది. దానిదామొనకంటేయి మమకృతిం
వచ్చు మమకృత్వాః నామకే తేలికజులుని సామ్యుత్తికము తెప్పెదదా? అని విమర్శ
కతో నశిగిన నిర్వృత్తులము దావలచేక బేయిబాదును. ముఖ్యం దానామోహనరక్షణ
నిలిగితులు పోషినిర్వృత్తుల సహించిరి తెలుపబడెను.

అప్పు కందున్న యాదువాల్చదంబు మిగిసిది ప్రమోద సతని
మొదటఁబోయి చేతులు చూపించుకొనుచుండు నమ్మోగియు వెనుకొను నారిగరిఁ
దగిసరములు నివరఁదముగాఁ వెనుకొందును.

అ.క.ర. గ్రామమునందును వ్యాపించినది. ప్రియ గుంపెలుగా పర్తి వలముల
దెలిసికొనిపోయినది. అంతటి మొదటియైన చాలముంది పోయితిరము నెవరైన
నందునన్ని పుత్రులను గొలుచుకొనగాని పు.న.న. ముద్ర. ముద్ర. ఏ.కాంత
నలమంతమున నేగుచుండును.

[illegible]

అయితే వృద్ధులను రక్షించుట వాడు పెక్కిరి భాగ్యవంతుడు. పరమ
లోభి. కూడకద్యుడు. వానిలో లేక యొక కుమారుడు దురులయెడలె. వాడు
వృద్ధులను. వానివన్న గంగిరెద్దులును వెలివి గంబివి పెప్పునచ్చును. పొలమేగి భాగలి
దున్నుట గప్ప వానికేయియం పరియ్యు. వాని గిరియందు లాళ్ళ గండు. దివ్య
స్థలిరెవెనె నట్టి సోయగము లేవని పెప్పునచ్చును. యెక్కా అర్చివనది. సంగీతమున
మిక్కిలి పరిశ్రమ చేసెనది.

ఆ దివ్యుడి కృపాకర్మగా, చెడుపుణ్యము మున్న యోగినిని ప్రభావము విద్యుది. తనకేగి నవలందు మురియుచున్నచో చెప్పవేమోయని యాలోచించి పీఠాంతము భరించి యువచరమణఁ గెనని యొకర యావలందు వెరచితిని నా దేవునగునున్న యోగిని. తొలుత మోక్ష నిం కావలసి. మోక్షసముద్రములో మునిగిపోయినది లేనందు పరమకృపావేదమునని. మేల పురింపఁ గన్ములు మూసి గొని యెక్కించునపు యాదించునది కాగి విద్యమని యేమిమో మరని తప్పు.

పడుచు నెట్టికేం కామోగి కన్పెడుచును బోయి వలయుం ప్రాం నువది యతనిపొవలయు
లంబికి నచ్యుక్తింపుచు రక్షింపుము. ప్రాప్తింపివడి. దయాకుండగు నామోగి బాదా :
నీ వెవ్వతయ్య ? ఏమి కోరి వచ్చితివి ? యోనింగింపుము? యదిగో నమ్మగువ యిట్లు
బడితి.

స్వామి! నీవే భక్తులకు తల్లిదండ్రులు. నాపేరు కపిల యోగుడు. నా
వక్తకు లోకనామ మేమియ్యవలెను. వర్త మాత్రుడు. భాగ్యమున కానవలె నన్నా
పురుషుని పేరు నీ గర్భపెట్టితి. నావక్త నామకై నన్ను భజించు చుంటి యిటుంగడు.
అన్నార్యశ్రవణం నీయదించితి. అర్చనమున కరుణతోనుండే బెట్టి నన్ను
భజించుచున్నావు. నానందసారము నానంద్రి వలెనది మహానూపులు చేరిండు
వర్తకుని మిత్రానందమును మృదువును భక్తినిగానా చేరగాని నన్ను వివేచించి
దీనిని నానందు. నీ భక్తి నీ మహానంద మన గమించుటకై కోరిన నరం చేసెయి.

రమణీ : యమమూర్తిః పరిక్రమ్యమాన్ దమహిమాయము నితావల
బిదు. (ఈ తెల్లొకడను వివరములు అధ్యక్షాధ్యక్షులకు ఏ మంగళకరింపదు.
పొమ్మంటికిఁ బొమ్మనీ మందిరింపఁ-యిది నా వసునిఁ యీతని స్వప్నము | గమ్మఁ
| గమ్మ-ర నమ్మహాత్మున కిదినిద్ర.

స్వామీ : నాకు భర్తృప్రభావః కేము భాగ్యము వర్జితకాదు నేను వెనుకటి జన్మమున గట్టిపాఠకము గావించితిని. నా మగడు వెత్తివారు. నా భాషన వెన్నెముక కాదు. నేను బోయిన బారీరీపును. భంజనన్న పీఠక నే నేమి జెప్పుదును ? నేమి మి మ్మరర్థ కార్యములఁ జేయమంచునా. ఈ జన్మమున సింఠియ నోచి పుట్టితిని. పిఠెల వర్చి పీఠు ప్తభావః జేయుచుండెద నుత్తరజన్మమువందె నాకు గుణము గలుగఁ గలదు నానాక కనుమత్తింపుఁడని ప్రార్థించుటయే నతం దీర్చుచును.

సుందరీ : శ్రీమద్రామాయ పాండ్యులను పోషించు నిన్న మానవుల వర్ణన తోనులు మమ్ము విశేషించి సమ్మదమా ? పొమ్ము పొమ్ము నిరాక నమ్మకము రావచ్చును నా జనాలు కమ్ముల జంమ్ము గమ్ము మహాత్మా : నేను వెనెంచియు యిల్లు కదిలి వచ్చితిని. మా మామన నే నిష్కపితి వచ్చితిని. తెలియక మానదు, తెలిసిక సమ్మ ప్రాయశ్చియము ఆ హుదరి రెండో దావనె ? మీరు బాలక కనుకు తింపవలె నిష్కపితి యా తెనువుదో. ఇది ప్రాణములు విడిచిన నిక నందిలింపవలెనా. రించిన కపింపును. అని చెప్పితి దైన్యముగా బ్రార్థించుటయు నానిష్ట ప్రయోగు తదియ గంభీర హాస్యాసము విని జాంబవ ద్ యాదోదించుడు మోహనని మోగము నానెను.

మోహమయి గిరింబం చిహ్నమువలన సృశమికార మింకుత జనింపవడి.
 ద్మగ. చలంబం సుగమమమ నా చంకూకా. గిరింబమంబెం. వేగల్కమాలిమమల

లెన్ని తెప్పివకు గవెర తన్ను జూచిన మాపులవంక సక్రమయ్యేవని విన్నయించెను. అది మగవారియని పాపటికి జెందుదు. దన యల్లిపాయము దెలిసికొన జూచిన నా యోగి శేషాటఁ జెప్పిన నేమనుకొనునో యని యేమియు సమాధానము జెప్పకయూర కుండెను.

అప్పు డయోగి కయిది. ఏము విచారము. భోగముల విరమించియును చుండ్చి, పిష్ట భవనాలపు, విద్యవ గాఁ గామాసక్తవుగాక పరం బసేసింది మా వెంట వర్తులై రమ్ము. జేతున్న .. చుట్టు. రెండేంకెంకెవకుమని పరిశన నక్కరికి మహారా. నాకైపిల్లనుకంటె దిడివలలేకగన నుమములై నవి. గాని మునుపేదరిం గొంటికి భర జన్మ మునునైనయల్లివైనవం బులవయ్యుచేసేయొనరి పోయింబరా.దల దిరిగి.మీరు వెరకులని నే నెఱుంగదా? మహాత్ముల స్వభావవన్నుడరింపబడియి విజౌక సాధనము లేదు. పన్ను రక్షించి కమ్మవారిగాఁ దెలికొనుడని ప్రార్థించెడిది. అతం దంగీకరింతును.

అ దిన్నది యమూల్యభూషణంబులు లభివలకే విరివివర్సివరి. ఆ పీఠాంబర పీఠంబులముగాఁ జేసికొని యా యోగిపాదంబుల బద్దపరి. అతం లేడిమి మంధ్ర మువదేశించి అవము చేసికొనుచుండుచు నిలుచుండెను.

తెప్పవయంబున వారండుంతక యప్పుడే బయలుదేరి ముత్తరామకపింగా హుహూరీ నదకంబోయి మఱునాడు మధ్యాహ్నమునకు నాతేయొక గ్రామము జేరిన. కపిల మోహనుని సాంధర్యము కచ్చుచారణ గ్రోలి యావేరించుచుండును. మోహనుండును క్షణాచనేరమనకు మది చరించెను యోగి తెప్పిన మాటలం దలండుకొని వెళుక మదంబుకొనచుండును కపిల మాపులలేతనే సంతసించుచుండెను. అతరవర్తనము లేకనే తృప్తి నిండుచుండెను.

కపిలమామయంగు క్షుణ్ణుడు తనకోదలు సుహృదులం భగవంతునియనెడనె విని రౌద్రావేశముతో చందభయం విక్రంబవ గాపులవెంట నెట్టికొని పాదం దీసి నేజొక పెరువుగట్టున వారిం గలెనెకొనెనును. కపిల దురమునం. నాటిం గ.మకువల్లి వాతో. అదిగో. మామామ పవుగరతో వచ్చుచున్నాడు. మనలం గొట్టగలంబు. ఎట్లు కాలెవరో యని ముఱుజెట్టుచు సిద్ధువుకుని యెవరో చూడెడిది.

అప్పుడు రాగపుత్రుడు ఒహో! నే నెంత వెలవనెని? ప్రియం బరిక వింటి యుపేతం జూచుచును వెలకుచు మోగి.గంతముల కిట్టిలో భాద్యుంబుడ నర వాంము. దీసికొ. చారికొనియంత నంతలో నావాపులు మోగెనని శోగులారా. కనకపెన్నములు నైరికొని మావదురుం దీసికొనిపోవుచున్నారా? ఎక్కడికి. తోటా దను. నిలువిలుండ. దంభరిండుకుంక మోహనుం రద్దపు యేమ క్షవికమంబును బరి ప్రమించుచు వారిం చూరముగాఁ జాకడ్రోలి లమ్మవహరణంబుల నాసాకర్తిచ్చిన నంబు గాలించి పరికరించెను.

దీని పిగవడును నీ నీ. లేదుపోయిన కౌరవపి రప్పించుకొనుటందె రప్పించుకొన్నది ? తెలియక ఎప్పుడు. దానివోట మమ్మనిబ్బికొని యదియే పోయి వది. నా కొరకును వెటాకకన్నకం వెన్నెల తెలులేక ? రండు. రండు. పోవున మని పలుకును నెందరిం బోయెను.

అని యెరింగిరి మదిసిద్ధం దవ్వలికత పైమణిలియు దిట్లు చెప్పబోకం గలిగె.

190 వ మణిరీ.

చంద్రిక కథ

మధురమను సగరమున భీమవర్మయను రాజు గలఁడు అతండు మిఁగుల ఏర్పాట్లయ నెకరఁజాలి. కేవలము సన్యాసుల సేవెత్తెను పెద్ద మన మెకటి గట్టం వెను. దాని యామకమది పీఠమగుదును. అందు విధర్థులను సకల సమపాయముగా లేయఁబంధును. ప్రతాని చెప్పిదీగను బుండినం బొమ్మనకి పోజనము పెట్టయందును. అంతప్పుడు బొందినను వెయిమంది సన్యాసులకుఁ దక్కువ యుంచును.

పూర్ణవంశువ సిద్ధవతుండు కన్నెలతోఁ గూడ నొకవారు పొయంబుల మువకు నా మకంబును బ్రవేశించెను. రాజ్యులుండు మంత్రిశేషము లన్నియుం బారి వచ్చి యొంగుదా. ఇందున్న ప్రతానిగా ను పొందెరిచ్చితకం బమకపింపు బిచ్చును పించెరా ?

సీ. వసుమతి మ్రొవ రాని జరులు పేర్వరు రుల
 తోపొక్క నంటును జోక్కబంటి
 మహా బాసిన భూతి బోగంగ రాగముచ
 పక్కనీనాకింతు జోక్కబంటి
 పొలివ పెండ్లతోవ చులిచి రీరంగ
 నొకర్లు బట్టుమి తొక్కబంటి
 మృదికల్పములను నెప్పటి యుంకగఁ బట్టి
 పూజింప పట్టు జోక్కబంటి

సీ. వంటకంబులతోడఁ గూడలసెన్ద్ర
 పోజనము గూర్తుంటిఁ బర్వరాజునకు
 రాక్షసతోడఁ జెంది కొడుకులొ యుండు.
 వచ్చు : ఇది గొప్పపట్టి పట్టుకొను బట్టుకొను.

సీ. వివిధ సన్యాసులగుట నుపహమి పట్టుకొను బట్టుకొను రప్పనం
 గొప్పల, పూగదావ దర్శనపెట్టఁ, గొప్పయిగొతి ను

సార్వకముగాగవేదించుచువతగివ వసువులవాదితిని స్వరావసులయందు విస్మయము గూడ భోగి అచ్చునను ముఖావస్థము నీవి మేలికా జూసిన జనుమందు దురాశ మాదిరలు అపారలపలులు మలయలపముల వెచ్చుచున్నవి.

అర్చనా : పీఠ సన్యాసియను యెఱిగింప నిర్భయము నా చిత్తము నీవి యందు అభివీర్యమున్ను లేదు హుయము : నా స్వప్నమునకు నీవందలయూ యేమి ? అప్పుడేమి నేమిసరియనో వాడు : అయియున్నది. ఈ కనుల పెత్తనము విశ్వము వత్సర మాసము భూమివలంబును : నీవు వాటిను నామయము నెల్ల నావేరించిన నా పుష్పదళమును పిచ్చుపై నాదుట నాచే విలసగా మున్నది నీ : నీ హృదయమునకున్నఁ బలవలంబునది మోలెనువడి లేదు అయ్యా : మనమునకు భోవు అలమువలె నామ సము వలె వలంబునకునుడున్నును మనలకు వానై అభివీర్యము దున్నుచుగదా : ఇది వికర్మములకుగదా నాచిత్త సంచాపించి పోవలయునని నిర్భయించి కల్గి కింపుమున యు : పించి కర్మావస్థ లేది శివకవాలములు చెడకునని తెలుసు కన్నుల సరిదిగూఁ దిన్నగా నిర్భయము సోద్యుఁ డోయి పారణయలను సాహసంగ విమర్శియింపఁ గావించి నది

అనుమానముల ననుగమింపు. అది యో యోగి తెలియదు. పిమ్మట మోహమును మ్రొక్కుటయు సకలమునాచే వర్ణ యాచిర్వడించెను.

అప్పుడా చిన్నది వివరముతో మహాద్భుతాదా : పీ యాచిర్వదనములు వరయులుగా స్వీకరించితిని. పేరు సత్కరవసుయగదా : మహాయా నేనీర్వదాపి ప్రభువుమునకె యిప్పు డేమివలంబును పడుచుంబడితి. మిమ్మలకు గాండ్ కృతార్థులారా వైతిని. పీ లెందుండి వచ్చితిని ? ఈ బాండుగా పీ దించింకొని నావచ్చు అంత లేదాయెందువ మోగ్యంబు వహింప నేమి వచ్చును ? ఈ మచ్చుకంటే నీ కేమి కావలయు ? పీ యుదించి పెరిగింబి వాడు క్షోద్రావంద మాపొందింపుఁడు.

నేనే భోక్తవసులగు నీమదర్శి పుత్రికను నా పేరు భోద్రీయంబును. పీకల దాదనం ? వాక్రి స్వప్నముతో నా యేర్పడివల గనెంచి రేపు ముఖంబునకుఁ బోయి. నీవు భద్రంబునను యునతిచ్చివది అ మాటలయందు గల విశ్వాసమున నెందు వచ్చితిని. మీరిన్ను వాదించు జానఁగనివహువేరని పిని యో యోగి యిట్లునాడు.

పుణ్యనదీ : నీవాచ్చు పుణ్యము నీ పాంచీర్యమును పల్ల దించుచున్నది. ఈ మధ్య పీ కంఠిగారి యాధార్యమును నేనీర్వదాపియిచ్చుచి. నత్కుం ప్రభువారకుగది పిన్నదీనులించువడిగివది. కైలాసులకు నా భోక్తము భోక్తవసుల గురిగి యునాదుగదా : ఈరం గోక్త. గోప్య భంజులు : ఈ బాధానానై ప్రభువులే. నా పీ పుష్పదళమును పిచ్చుపై నాదుట నాచే విలసగా మున్నది నీ : నీ హృదయమునకున్నఁ బలవలంబునది మోలెనువడి లేదు అయ్యా : మనమునకు భోవు అలమువలె నామ సము వలె వలంబునకునుడున్నును మనలకు వానై అభివీర్యము దున్నుచుగదా : ఇది వికర్మములకుగదా నాచిత్త సంచాపించి పోవలయునని నిర్భయించి కల్గి కింపుమున యు : పించి కర్మావస్థ లేది శివకవాలములు చెడకునని తెలుసు కన్నుల సరిదిగూఁ దిన్నగా నిర్భయము సోద్యుఁ డోయి పారణయలను సాహసంగ విమర్శియింపఁ గావించి నది

మనకు భంజులము మమ కామ అందు నుజువ్వయే యాంకిరేహా లోకసకానుమ.
అనుటయు రాజపుత్రక యుట్టినయె.

స్వామి : నే నీమహం బంశయోః జాని వచ్చితిని. వాకు వచ్చినవారెందుల
గణంబునలేదు. మీ భర్తనను నమ్ము. గృతార్థులైగా నేనుమని తంతుకొంటిని.
వాకు స్వవృత్తమందు గర్భవత్తుకడకు గిండు. చర్యనాడెనసాదమ అను నార్యోక్తి యేం
తప్పును! మీ వంశనే నా యోగిత్వము దీక్ష నితి నిశ్చయము. ముదితాని జాతుడు.
అసల నా యోగి యుట్టినయె.

సుందరీ : నిల్చునిత మీ సుమందము? మమ్మిది కేయములయె? !
ని యర్చి-వ యేమి! యితనిగింపు మనటయె నా అభిలాష స్వామి : సర్వజ్ఞులు
మీ కెయంగనతి కలదా : మీ కేమని యోగిత్వమిచ్చితిరో? మరదితిరా? వాకా వరమ
దయజేయుటదని కోరెను. పతం దోహా! సుందరిగముగాఁ బలుచున్నము. నమ్మితి కేయ
సుందరు! నిరూపించి చెప్పుము. నీ అభ్యుపచిత్తెల్ల కేయమునని వరింప మొత్తయెదు
నా కడకు యుట్టినయె.

మహాత్మా : ఇద పిదప రావని? వాటలము మీ కిష్టములు రాగ్న
య్యెదది. అందులకే నే నురు వచ్చితిని. మింకనుములు యుట్టిన నీ మునుముత్యప్రే
యోదితివేమో యడుగుము. నా యోగిత్వదేవతయే నాని యుపదేశము చేసెనది. అందు
లకు దాక్కాదుముగా నీ సుందరుని చర్యవత్తుమని రుజువే నా వత్తి. నీసదే
వరించితి. అనుగ్రహించి మీనిందు చెనువుడు. పెండ్లి సేంజాంతుడని పరికిం
వతామన నవ్వి యెవ్వరాని యుట్టినయె.

విడువీమణి : నీవు మిగుల అభిసవదాన పుట్ట రంజనభవమయ్యనా? స్త్రీలు
రూపముననే ప్రధానముగాఁ జూచి వలించును. ఇకద విషయమయి నేమయె వారో
చింపరు. ఇతరుల ప్రవర్తనయె. నీవెట్లు పెండ్లి యాడును? దీక్షాచర్యమన విస్మయ
వెంకియు సెందువచ్చి నీ యోగిత్వము రిచ్చగండు. అంతదమక నాగివ నాగు
మనవు నామకతి స్వామి : త్రికలజంబుండే విరమి బతిగా వలించిరివిగదా. ఇద
నాకు పటాకనితో బుడలేదు. నమ్మగువ మీ వెంట దీక్షాచర్యమందు. క్షుభము
గామింపుటండక నివృత్తితేన నివృత్త పీఠము దీక్షగండు. లేదున్న స. కరణమ
మంజున నీవే బతిగాఁ బడసిదే నిదియే. మరెయ మృదయ నిశ్చయము. లేని వత్తి
చెప్పడెందు. బచ్చిరితని నాయోగి అను మున్నెట్లుబడయ నరం దే ముంబయింబున
సకే నీ కిష్టమున గామియాంబుదాదుల భరించి మా వెంట రమ్మ. కొమ్మ. నీ నెం
దగని కిష్టమున నీం దాగెదము. మీ నారిన నీవ్వి యెయింబు ముంబయిం
లేమ్మ. ముంబయింబు నా మువతి సంతసనాడే బిర్రే. నీవ్వి నీ నెంబు
బున నాంబిరి. పెండ్లి. సుందరికి దోయనది.

అప్రేరణిదామ నా సుందరము వినియంబు వెంటనే యామి తల్లి కింజిప్పి.

రాజుగారి యాజమాన్యము వచ్చి వుత్తరీ : నీవు నన్నాని మనమునకుఁ జోయితివంటి. ఎవ్వరితో చెప్పితివి? అని యడిగిన నేమియు మాటాడకది బాదు.

అప్పుడామె మోము జేర్చుకొనిన మాటాడమి? : యుద్ధముముఁ దెలిసి కొంది. నన్నామెనింటిఁ జోవుటకు నిశ్చయించుకొంటివంటి. ఇది యేమిచక్కము. త్వరపరచి నీమాటలకు వంటిబెట్టి వివరకు నన్నానిని వరింపితివా? అపో యేమి నీ నాగొము. బహు ఏమి నీ సంకల్పము. నన్నామెలు స్త్రీ యంత్రవేత్త బిచ్చం జేసి స్త్రీల వశముఁ జేసికొంటును. నీవు నాకి యంత్రములోఁ బడితివికాబోలు రాలు. కాని నీ సంకల్పము మరలించుకొనుచువి చెప్పిన విని కన్నులపూరిండును నా యుద్ధములకుఁ బట్టనియె.

అమ్మా : నీతో ఏమియు చెప్పలేదును. ఏమియు. నాకు నిన్నుకాఁ తి నొక రింపద్రవించి. అందు నాయుద్ధముదేవత గనంబడి యే నీవు నన్నాని మనమునకుఁ జోము. ఉత్తమత ర్థులారంభి గలగఁ గందు అది చెప్పెనది. అవ్వదనమునందలి విశ్వాసమున నీ చెప్పరికిం చెప్పమనఁ జోయితిని. చెప్పినట్లే తిరస్కరింపఁ బొందర్య పిల్లలకుండు నాకు జేతనములు గానించెను. వాడు కమహులంబెకాని లోకజాంతరమున రీక్షఁ జూచి నన్నానియే తిరుగుచున్నాఁడను. పూజ్యమున నా చిత్రము వానియందు లగ్నమైవది వేముఁ బేయుదురా? దైవమును ఏమిచూచుదురా? అతఁడే నా భర్తయని నిశ్చయించుకొని పెద్దరానతో నా కోరికఁ దెలిపితిని. దిశాంత మున నీక్షరంతువని చెప్పెను. ఆ రీక్ష కంతమిప్పుడో తెలియదు. మహు వకుమర చెప్పిరి. అది నేమందుండి యేమి చేయుదును? వాని వరించి నేకాని చెంది యోగిన వ్యతిరేకవగుదుంగదా? పృథువుఁ జేయుచు వారివెంటఁ జోవుటకు నిశ్చయించుకొన్న మాట నా ననమి. నా యుద్ధముమునకు మీ రెవ్వ రకుఁబెప్పవందు. నా సొరల్ల మట్లున్నదని పలికిన విని రాజుగారి ముక్కుపై ప్రెరియకొని పట్టనియె.

సేనాను దండ్రికా : నీ సంకల్పము తక్కుగానున్నది. స్త్రీ యంత్రవేత్తలు స్త్రీలకు మన్యకులనలఁ గనంబడుదురంటి. ఆ మాట సక్కువనది. దీచోచో నన్నానియంటి. యావంతులకు. దిశాంతమున నీక్షరంతువంటి. ఎంత యు కమగా నున్నది. నిన్ను బాండ్లకు యంత్రంబుదం జేసి రాగికొనుఁ జోవఁదలంతుమన్నాడు. కానీమట్లు. వారి నిప్పుతో వర్షించి క్షింపఁజేసెద జాతుమని పలుకుదు నవ్వరికింబంటి భర్తకు పరమానముఁ బంపి రెప్పించి పట్టనియె.

నారా : మీరు నన్నానులకు మనము గడించి నవం నడుపాయములు గల్గించినందులకు వం చెప్పదీరఁ గనంబడినది. ప్రామాణ్యఁ జాలుచోనన వివము గాకపోవురా? బాగిద బాసికొనన నా తెల్ల విరుక్కుఁడే నా నిజమైన విరహము ముఁ ముగియ రానే రాదు. వర్షియను చెలువగు, దొంగనన్నాను తెల్లవచ్చి పెండ్లి

కొడుమంపటి తిని ముట్టి యందుఁ గదలక ప్రియ జెలువొప్పుచున్నాను. ఇప్పుడు మీ కొంపఁజెరికె వచ్చినది. కాదుకొనుఁదని జరిగినట్ల యంతయుం తెప్పినది.

■ వార విని కూతర క్రోధమూర్ఛికులై పిమ్మి. ఆ క్రోధములు చంపిన నే యొకతండ్రిం జేసినా? రామున్న యిందో? సప్తంధికుకొనినా? కానిమ్ము. నేటిరో పీఠ స్వములు వహింపవలెనని. పీఠ జీవాములు వారగ్గ రక్షణ పోలు చేయించెన జాకుమరి వలుసను నప్పటి యాహుజములకు లోయ ముగంబునంగని నవ్వాసులనెరి గా వారవృద్ధముగాఁ బట్టించి నెట్లనె లంకిగృహంబునం బడవెయ్యకు. తరువాత దివసించెదనని నీందరుం రాక్షసిండులము పొండు గాగ్గలు మని యెర దిడుం లోయ తెంతెంతయున్న పమయంబున నా ముగంబుననున్న దెవగుం నవధూతల, బద్ధి బావల విశ్రమం నా వారవృద్ధముగాఁ బెరికి పెరికి తిసికొనఁబోయి మెఱవెట్టుయందఁ బెరికిరి బడవెరి యా ముగంబు నున్నముఁ గొనిందిరి.

మఱునా నాఁ డ. వారల్లో గుంక నొకఁడొప్పున వచ్చి కంఠిరా. నీకు స్వతంత్రుకూలవెలివఁడే. లంక తదిదితి లంక ముగంబునవెలితి. మీ పెద్దలకుఁ జెలియకుంక ముఁనునను. వారవృద్ధా? పోయియో? ముగంబున నున్నానిని కేరగా వరించి వాని వెంటఁ జోప్పున నున్నయిందెలివఁడు. ఇది యేమి చెప్పును. కూమంతం బుండలుం కమాయంబుఁ దప్పులు వట్టికిస? చెప్పుగాఁ బెట్ట వచ్చెన? అది శ్రీ యంత్ర ప్రలాపముని యిప్పుడెవ్వ నెం తెలిసికొంట? ■ ద్రోహులు ఏమ్మ యంత్ర వివరం జేసినందులకు పంబ బువలెందు మున్నాను. దేవు వానినందఱుం బంపంకమున జంపించెవఁ బాడుము. అని యంత్రంబాగ్గిఁబాఁసంబు బరిగిన విని చంద్రుక పెల్లక నెట్లనెయి.

కంఠి: పిచ్చి కోపించిన నేమియుం జెప్పఁ గాదు. ఎవ్వయుం గుమ్మ మంత్రకల్పం జేయలేదు. నవ్వాసులయం దినుమంకయుం కోసములేదు. ఎఱంగియొ యొలుగరయొ న్నెప్పువలారంజేసి స్వతంత్రులని నేనే యా ముగంబుననుంజోయితిని. అంతోక వారయొగి నా హృదయ ముగంబెను. ముగంబుకొదనే యతండు వారల జన్మఁదని నెప్పుయంది యెరఁడే నా కరయిని శివదణంబుం వరించితిని. జెలికముగా నా కట్టిబట్టి పుట్టినది. ఇప్పుడేమి జేయఁమఁడును? కాస్త్రంబెఱిగిన వెత్తలు మీరే తెప్పుడు. నెఱిగే బరికొరదయ గతిఁదా. సాష్టిరి యెఱిగెనెదో తెలియదా? నేను వానింబుం బోవ దలండులు తప్పునాచని నా యాకయము. మీరు వారిం జంపుదురా? సహగమనము జేసెదఁ గట్టింకురా నమ్ముఁగదా గట్టుడు. వారొక తెచ్చ నావారర గియము కొదసి నిర్భయముగాఁ బరిగినది.

కావ — రీ: రీ: కులపా. నవనారా. అనార్జునుం బాడెదఁ: పుంకులిని నీ తప్పు నీకుఁ జెలియకున్నది. సిగ్గుపడితి నా యెదుఁజేసి మో ప్రేరెదపు? అగి

కటము బదరక జండుగిటారు వరి నిలువక కొద్దుకూటించునటంచోయ యా తైలరాగుల
నెల్ల రప్పించి పరీక్షించి చూచెను.

సీ. కదియొకమూల గాని కౌశీకము నిగించి
తేలు గప్పిన యవధూత యొకఁడు
పొరుగుగడ్డము గిట్టపట్ట వెరాత
నవ్వించె బడుగు సన్నాని యొకఁడు
బొక్కలంటుకొని పో బక్కచిక్కి కవంబ
మగిడి గాన్పించు తపస్వియొకఁడు
మనెల్ల బడుమంట మెత్తి నెత్తిని మర
జూరించు జుద్దిన చోగి యొకఁడు

సీ. రోగిధి మూలుగున్న ద్విరాగి యొకఁడు
చివరై చివ్వు గై చాచ్చురాచ్చు చిక్కుబకలఁడు
కాని పక్షింప మచ్చునైనాని
చాలిలో నొక్క చిక్కసినారు లేదు.

వా. నెల్లఁ గలయం గమంగొని యా వృప్తాంబు చలన దీపంప మేకవన్న
పులులు, తృణవృన్న సూచుచులు, తేనె జూనిన కడుంవరె దివస్వినేషమువై చిశాని
లోనుం వంచించుచున్న మీకు వేయఁదగిన కిచ్చ యేదియో తోరకున్నది. పాములకుఁ
బాలు పోసివట్టు మీ కవధూతము జేసిపండులకు నా మచియే పదితరి. కృతఘ్నులారా
మీ దేహము తువకుతువకలుగాఁ గోయించి చాల గృహముల పోలుసేసిన దోసము
లేదు. కానిండు. కానిండు జన్మదములోమున్న యమ్మ మిన్న యొకతె మీలో నున్న
దల : అది కానింపదేమి ? తాని వెండు చాచితిని ? అలాది జోటుల నెందరఁడెర్పి
తిరి ? అక్కటా ! తెలియక సిద్ధి కుమ్మరి మరలంబు గురవ జెప్పించెదనే ! అలాది
యోగి యెందున్న చాడు ? తన బడుగు తిట్టించియో ? అని యపేక్షిగ నందోక వక్త
యగు సన్నాని చూచలకు వచ్చి మొక్కుచు నిట్లనియె.

మహారాజ : మున్నొక్క పామువలనఁ దన చంద్రిక మృతి నొందెనని జన
మెఱయఁడు నర్తయోగముఁ జేసివట్టు ఒక మమ్మందు తిమ్మ పొగుమజేయ నిరవ
రాదుం నుమ్మెల్ల క్రింపఁ జూతరి పడుచురో వర్చిన సన్నాగు లారాత్రియే పొకి
పోయి, మే మెచియే నెఱఁగఁ.వారము లోజలంబున జానపతి మీసంబున చనిం
చితిని ఇంతవఱకు నుమ్మ కిత్తంవరె దోషించితిని. నిజము ఏమిర్పివక యప్పుడు
మమ్మ కినించితిమె యంతాత్రి వహించువు. అని యొత్తియుక్తముగా నెఱంగించి
యావృత్తి మఱి గరింగించెను.

అప్పుడా వృత్తి యింతకు సేపాలోచించి నాడు చంద్రికలో మరల
సంజరిగిన దాడుం రప్పించి వీరిలో చంద్రికలో చూట్లదన మోగు తెవ్వరో తెవ్వఁ

దని యడిగిన వాల్మీకి విమర్శించి దేవా : ఆ బాలయోగి మిగుల జ్యోతిషాదు. వారి వెంటనున్న వాల్మీకి మంచి యంకగత్తె. వా రింకెవ్వరైనా గారని యెప్పటికి. కాశీవారి నెల్ల బంధవిముక్తుల గావించి పోవాలి. మా దేశము విడిచి పోయి. సన్యాసి పురుగు మా విషయమున నుండఁగూడదు. అని యాజ్ఞాపించి వారినిల్ల విడిచింపి యంకఃపురమునకు వచ్చి వార్య కైతఱం గెలింగించెను.

అను నాఁ : దల్లిదొడ్డి బుద్ధి సొంత యెప్పుడు దిడుగున్నది. తనమూం నున నా సన్యాసం బట్టిండ్లిదండ్రుల వని యుచి. భోగ్యములకు బ్రయత్నించుచున్నది. వారి విడిచింపుచు బ్రతిమాలింపి వచ్చితిరి. నగ బన్నయి దీని పాతఁ సిగతి-అలాగు దీర బన్నయఁ బరిచియ్యమంక వారిందను జిందిపాతఁ సిగతి. కాపాలాంబరధారి జియి యోగిని విషము తరింపఁగతి. న్నిదలో సన్యాసంబంబదించుచున్నది. వాల్మీకి రీసి మంతులదం తెసిపోయి కాలియ : ఇంద్రుడఁ బ్రతికంఠనెత్త యెవ్వరయిన నుండిరేమో రప్పించుడు వాల్మీకి నెమ్మ మోసముఁ తెసి తీసికొని వోతునున్నారని యంతః జెప్పిన నొప్పుకొనడు. వాత సహానుభావునియ నెయ్యంతము పయలఁ దనియు నాతని భావమే తనకు మోహన యెంతవదనియు నాతడే తల్లగఁబెట్టి తినియెడనియు వాదించుచున్నది. అయ్యయ్యా : అప్పుడేమి చేయుచుము : అది మన మాల విషయ. అన్నింటిని దెలిసి యున్నది. మనము పెచ్చరించిన బంపంక మును జావఁగఁదు. పోనిండు. ఆ బాల యోగి నుడు రప్పించుడు. ఇంద్రుండఁ గలఁదని పలికినంద నకందు ప్రళయకాల మేమనునది కొన్నిపెట్టి పెట్టెమాల పలికి తిని సీ త్రి కామయ్యమారక పోయినదికాదు. అది చచ్చింకం బయ్యఁగారు. గట్టిగా రట్టజేసిన దానిం గూని రట్టి పాతఁబెయ్యంబెడఁ గులము తెల్లబుట్టవది. ఈ ఏషయ మయి దయఁదలచినవి యెప్పుడుని పయచుచు వకండు తన నుండిరం పరంగోయెం. రాజనక్కియి యునించుచుఁ గూరునొద్దకుఁ పోయివది.

191 వ పాఠము.

కాశీ ప్రభావము

తైత్తిర్యంకగు సిద్ధర్షకులను నాటి సోపానమున మకముగంకి బయలు దేరి కన్యకలతో గూడ మిత్రవాదములుండై యుండునప్పుడు మోహముండు మహాత్మా : నీ మనశ్చ మాదవి వాతవృగదా. అ రామత్తిత్తికతో నెల్లొకి వలను సుండుంకెవనఁ. యెప్పు యెప్పుడే బయలు దేలితిరేం ? కపిల భార తమమోదింది యాని నట్లు వదిలిదితి రేమి ? అని యడిగిన నయ్యోగి యల్ల నియి.

మోహన : కపిలమూలమహా మన కపల్కాత్తి కాం గలుగుచున్నది. అది కాలిని నీ వదువదలఁజ్చి మేము బ్రతికితిమిగాని భేదిన నాదు యెడలకనున్న దుడు కట్టడఁ నామక పోషకుమా ? ఆ యాపద యిట్లొ రాదివది. అగ్ని నొక గట్టివట్లు

మూలః అంధిదిగ్గు పరిణామైకావి వర్చితమివి యాభేడు మనం బోలిమేర చాల సుస్మృతః ? అందులకై కనమముగా రాసి సాగవంపి లేరి వచ్చితిని. నీకు నా కిష్టయం చేయి మోక్షపరియోగం యెప్పు రో పెనుకక్షా బొమ్మ. అని వరికిన కథం దిల్లి నెయి.

నావ్తః : మాట వ్రువ కల్గిందీవి. ఆ వాణ్ణి మన వెంట వర్చిత నా పులంబరి హర్షమున కంధ్రహయము గణగః గలిడు. మొదట నాకు గవీల లాకయే యిచ్చములేదు. దర్శిత వైర్వలీకరింతును నమకును నదుడునుండెను. వారు వివోదముగాః అంధిగా వృత్తాంతమై యెప్పుకొనుచు మఱి నాచును వరుసములు అరిపినంత నొకనాడు తల్లినిక కల్గివచ్చుచును గేలిసేయ నాచుమను నెక్కి చాయ వెగులున నుం గలిసికొనినది.

నావ్తః : దెక్కువచ్చును పివి వారెవరో యిది యాదనః అనుచుండుః తెంతకు వర్చి గొడుము దిగి మహారాః. నేను పి కిష్టహారము వర్చిరము. పిసంపు ప్రకారము యోగి వేషము వై దిగిని వర్చితిమి పలుకుచు నా మిగిలి నమస్కరించి నది. మానామృతి మొక్కినది. కపిం గొంగలియెనది. అందరు వెళ్ళుచునుతోః బాచుమండు పిచ్చవతుండురాః కల్గిరిరాః పి సాహసము. పి వారికిః జన్మివర్చి తిరాః దెప్పుచుండు వచ్చితివా దెప్పు మనవులు నా జనరా లిల్లి నెయి.

నావ్తః : పిరు వచ్చు మానము వేసి వారే వర్చిరికి గదాః అదిమే పిలువనది. తెంతామందుం పిరు తెలియని విషయము చాడురాః పావ మందు గలి సహజములు. పిః తెంతాం తెలియి రెండు దివసాలు రాదించి పిరు కారని పిచ్చివర్చిరి. పా రెంట్ల వచ్చుః వైర్వగ నిర్వచించెను. నేను అచ్చులకు వెళ్ళుచుంటి దిగియుండు లిచ్చికిని మా కల్గి రహస్యముగా గుర్తు మెక్కించి పంపిపెననది వెల్ల నును. దర్చివచ్చు పిమ కల్గి కుందరు. ఎంతైన ప్రతికియుండునం బాంసయింతురు. పావకులు తెలుసుకొనుచు గుర్తుమెక్కి చాయవెగులున వచ్చి మిచ్చి. గలిపించిరికి కన వచ్చుటాంతమంతయు. నేరంగింకెను.

అచ్చు : నామిగి కిచ్చివచ్చునే యావెలుండు నొక ముక్కల ముహుళింబు నంటి. నుక్కాః పోవుచుండెను. అచ్చు పోవుచుండు కొన్ని దివసంబంబుః గంగా నదీ పార్శ్వంబుః నేచి. అచ్చులే నూర్యోదయ ముగురుండెను. అగి వర్చరాంబుల గంగానది నెంగి పోవచ్చునః బాంసి. పవహించుచున్నది. వారు వాల్మీకిరగియొంటలు వీళ్ళురాః వీళ్ళుబా నోరకాః తెచ్చు చుచుమెనరి. అచ్చునే నావీళ్ళుండుండు. అచ్చుగాః గవీలకుండుం నమస్కరింపుడు. శ్రేష్ఠ నమస్కరింపుడు వర్చితవర్చి వర్చింబు గుర్తుము.

మహారాః : పిరు వాంఛితంబు పిచ్చులము పిచ్చించితిమ. పచ్చిరికి. అచ్చు పిరు తెలియని విషయము యుండను. ఆ కథంబు చాయ ప్రకారంబుంబు

పాదు చెప్పతితో యెరింగింపుడని ప్రార్థించుటయు నా మాగిండు దీటు చెప్పుచో వంశము.

సీ. వసిడికుండలచేతఁ బ్రభాగంబి యెంతయు
నదియె విశ్వేశుని యాయయంబు
జనకకృష్ణ గోపభక్తపీఠం బగునది
యెప్పుడూర్ధ్వారేయి యెప్పుడూర్ధ్వ
పీఠమై వశంబునుండఁగఁ బాదునచునది
నిందుమారవరేవు మందిరింబు
రమణీయ మణిశేకమండే నొప్పున
నదియె కుంభేశుని సదసరకన్

సీ. పల్లవీయె యాచఁ దండు రాశిలునదియె
దిండపాణి వసింపఁ నుండదగ్గహంబు
కానగని కలఁచి యుచ్చాంతర
వుని నిశేధన మదియి రేకమమ గలఁడు.

సీ. మణికర్ణి రాత్రిక మణియల్ల రే మాడు
తేరికపుట్ట వ్రేకం బధియోరా
సత్యంబునకు హరివృంధుండు మును మల్ల
కాదు గాదివయటి మణిమణిగో
వరమేచ్చి యతినిష్ఠఁ జదియోవేధము
రావరించిన ముట్టమదె కమండు
కేదారము మామీద నున్నదియె 1
మెండ్ర మట్టయె నే మదిక

సీ. మదియె హనుమంక పట్టి నుయ్యరియె లక
పుష్కరిణి నదాని నది మాలిగొప్ప
నది కరచుక మహానైల పుడు సురలు
చోగడుముడు ముక్తికంబునది నది మసిరి

తామ్రపాన రాత్రికంబును నావరిక ప్పానదాన జపహామ కర్పణాదు లష్టయమోషంబులు రోపంగు. పాంశ్యయోగాది సమయములు రత్తికెస్సానంబునుం తలనేరవు. కాని వర్షింబింకనె మరాష్ట్రయ ప్రదాన పంబు గలుగను. కనకదా సీతంబు మంధారీవది మణికర్ణి క పీఠాగమ భక్తవాసానియె యెప్పుడోపకంబులును బ్రవహించునట్లు. కర్పాపావర్తన బృంహమ సుదాసుమంకై ప రహంబుగాదు. పిమ్మిండు.

సీ. అహ్ను కన్యాపూజ సంగీర్వామును భోం
 పులిం శాస్త్రాగ్గ మోద్యయస్సద్వ్య
 మమకస్యనతి లోపసేను మనో
 శాస్త్రాయ స్మితపాప భంజనం
 గంగామయ స్మృగా తేర సమం
 గయగి కీర్తనర పృపా కంఠగాని
 భాగిగప కథాపావ మాత్ర్య నింది
 బ్రహ్మ విజ్ఞాన సంభవ వంఠం

సీ. విగతికలఁ యవ్యుత క్రిహాపరత నరక
 భుండు నీ పరిమగంఠనఁ గయన భసు
 మునకు సోభనమవిధిచేదని ఇంఠం
 దక్కఁ పోతక్కడింట్ట పడకనీదె.

క. మది నిర్మలక ముద్దన
 పదలక పహించువల్ల పన్నీక్రియనీ
 వది యచ్చలేక మనసిగన
 విదళించున పొనకలను పితరుల నెల్లన్.

ర. పనిరాపు వారదానీ
 ప్తమయము నొంటపట్టు ప్తమయతో దు
 వ్యరదాన తపోభయనా
 భ్యర ప్తవార్యనాది రక్తంఠం రెల్లన్.

అని మదియు సందేహవారంబులఁ గాకగలుగా వ్రతానం బట్టివచ్చింతు
 చుంక నాలింది పులిక కరీమంబ మోహనంబు సావ్యం. మోతనట్లు వార లాం
 నం గనబడదు ఈ రోపం గానవ్రతాన ప్రహ్లాదవంఠం గుహాభావం చేసెని వ్రా
 తంపుతని ప్రాంతంబులు నా చూగి సుభ్రమంబు సంతసించును నిట్లు నెయి. రా
 ప్తరా. కావగక వ్రతానం నెప్పడినయెలు ప్తంబించును ప్తంబువచ్చు నంబొక్క
 కన మాకడభ్యుదయగా నెదంగింతు వాడొంఠము.

య జ్ఞ ద త్తు ని క థ

శాంపిలమును నగరం ను మగ్నివర్షయను ప్రాహ్లాదాగ్గ సేవకెలాంక
 పారంగితుని మోయియు భార్యతో నీయే యోగములునని పీఠితుండని యన్వర్త
 నానంబు పోనీ నానమనా సగంఠె మొప్పనింబింబి. అ పానంబుక కర్మలయక
 పోనీ మనము నుదలంబుది పోనీ మనము నుదలంబుది పోనీ మనము నుదలంబుది
 పోనీ మనము నుదలంబుది పోనీ మనము నుదలంబుది పోనీ మనము నుదలంబుది

యజ్ఞరతుం వాటపాలం మరగి వధువక క్రమంబున మృత్యురేవారతుం దై
తీకవులగుడి నీరుగొడుండును. మఱియు

సీ. బ్రాహ్మణాదారము ల్పదహిన మెవరిండు
స్వాహోత్ర నిరాశమన్న నభ్య
సంతాపవందినార్యులు హివసేయి
వైద్యరక్షేత్రం వెక్కిరిండు
హిషుల వలక కుర్చావల మతింబులు
గీత వాక్య వివేచనే ముచ్చ
రాకువాడునె యు కనులవి కొనెయోచు,
మృతకౌతుకు నాన్యూని పోగడు

గీ. వజ్రంబున్నందు పరిండు వా సిగులను
ప్రీతులను పనింరి పెట్టచేయు
విజయం గువారి మితరిండు పుడగకుం
వీక్షితునిపట్టి తెచ్చును తెలుపుటల్లు.

అగ్నివర్షయు చిత్రవాసంక సర్వవశులఁ గుమారుమిచ్చేన్వితముల
నేమియుఁ బరికింపక యప్పుడప్పును భార్య సహులంబు వానియుఁ బుత్రునందరి
ప్రేమచే వాని దుర్వ్యాపారము లన్నియు గప్పిపెట్టి వదుపుచున్నాఁడనియు ప్రబు
దున్నాఁడనెను వాచుచున్నాఁడనియు బంతులయేగాక సజీవ నిరీపమృతకంఠరి
వా తోడిన సొమ్మునకై బాధులకు రవమీయాభరణము లిచ్చి సరిపెట్టించుచునది.
మఱియు నెడప దడవ తోజనమునకు వస్త్రిసప్త బాపి దుర్వ్యాపారములు విడుపుమని
పెద్దగాఁ బుత్రునకు బోపించును. అందులకు బాతేమియుఁ బ్రత్యుత్తర పోయక
యిద్దయుఁ గల యూరుడు వచ్చితిని తోయి యుక్తప్రకారము సందరించును.

ప్రసంగయమనకు బొండ్ల వెళ్ళా భార్య దురీచరవరతాలారి రావలంబు
నవయః పవారంబున నంతవింతనేసి వాని మరలింప కృష్టించిన పరిరికిసి
శక్తియు కాదుగదా.

అనాఁడు అగ్నివర్ష రాజవధునిని యుండిరివచ్చును దానిలో నొక
జూచరి ప్రేమ వరకర్మస్థగమనం దిహులంబగద ముండును గురుకువట్టి వానిరేయి పడు
కొని మోచిఁ యది వా యులంగరము నీ కట్టువచ్చిసవని యుడిగిన హిడు వెలువడ
అయ్యి. దిసి మి పుష్పనంబు జూచుటలో వానిగోయిను. నెడసెన్యాపారములు
మి రణులంగువారోలు నిజియెడఁ బడనెరి పే యింబింపట్టి వసువులన్నియు
జూచులం బునిననును మాడుకొనిని పలికిన సీనువేది హుహుహుహువన క్రోధ
పామెలలో నుండిరి జని సోపిడచి. యేనితేయదున్నా ఏడురా? అని పిలుచువలెను
గడగడలాడును నీధలు పది పనియేమి! అని యడిగిన పీఠం వాకుఁ ధరియించును

బలివశముగా నా ప్రతి యుంగరము చాగివోయింది. కావక మున్నరా : చాని నిలు రెమ్మ, పనియున్నదని యిట్టివ నా సోమిదేని యిట్టివ

నారా : పి యుంగర నెక్కడికిని జోరేదు. పెద్దలోఁజెట్టి చారెయందరికిని. ముడి గట్టివోయి సగము పంటయివడి అన్నావుచె యిట్టిరులు పెరియన్నారయ. ఇప్పు డింత తొందరయెంత ? అవేర తినియిచ్చెడి స్నానము గావించుడనీ పరికిన విని యరంగ. అదిగింబడి మోహోహో : ఎంత సత్యమందురావు. ఎట్టి సత్యర జనంబు తిని ? అని యాడివించెడు —

నీ స్వాధ్యాయమెన్నంగు జతువకుండిన చొంటి
చతువుదన్నాడని జరిపినావు
స్నానము నొకనాడు సుబ్రహ్మణ్యుని తొంటి
తిరమానుమందుఁ దెలిచావు
నంబ్బానిదందచార్పణలు సేయకయంత
రేయజలంబు వరించివావు
రైల్వకుండిన పగ్గి నెకకు నిక్కంబు
వర్సించువని వొఁజులాడివావు

గీ. ఇటుల దర్బరరాదంగ వేమివచ్చె
నీకు నీమూలచేపు ముప్పించి యెకట ;
కొడుకు పాడుగ రక్షించు కొడఁగదేర
పాడుజేసితి పరమ నిర్వాణ్యునా :

అని వింటించుడు మందనంబు లన్నియుం దీసి పడికించి యే వసువుం గానక వరికపించుడు ప్రభువునెకటములుండై పీఠిఁ బిఁ కువురత్వంబుకంచి నెత్తెర త్వంబై మేలు తిం బిటు తెన్ను. నీ కొడుకు నీకు నిరాపాంబులం నితురుని పలుకుదు స్నానంబు జేయక భుజింపక భార్యతోఁ గలహింపుచుండ నపరాధుడైవడి.

అంతలోఁ దనకు నెకయెఁజుయు యుడతలంబు మృతకాలవంశి యింటికి వచ్చి నీని నిలువంబడి జోవలి యెల్లరి యంతయు చామంపంక విని యట నిలువక యో యాచు విడిది యొక మహాభక్తంబునంబడి పోవుచుండఁ బాటర్పున తెచ్చుచుది వానిం దెనుకుఁ తనుకొని రావగొట్టి వానియొద్ద నేటయొ రేకునడి వగమచ్చు బ్రాహ్మ నిష్ఠుండై పరీయన్న యోచని హెచ్చుకొనిపోయి యొక రెడ్డిపల్లెలోఁ బరగెనని పోయిరి.

అంతోక రావు వానియొద్ద నెదిసికొని యెక్కడికంటెఁబోయి. మనలొందకి దీసికొనిపోయి కిట్లులు కట్టింది పట్టులు వయిది గాయములు వాని పోన్న తిసంబులు రసంబులంబు నెట్టుకొని కాపాడెను. పాఠిపంటలుగల యా రెడ్డియంట గుడిరి యొక దత్తుండు బ్రాహ్మణువరి బలిసి యొక ప్రాయములో నున్న యా కాఁపు పట్టికి నంపు

వట్టుజిట్టుకొంటులు వెంటించుచు నెత్తో చానిం గరిపికొని తెరిచవుల నదియని పుట్టింది యిట్లు కిదిలింది దేశాంతరమునను దీనికొసపోయెను.

నా రట్లు కులకృష్ణుడని వాస్తవమునుగూడ గాథరముజేయుచు నొక మాం వర్తియగును గొన్ని దినములుంకి జీవనము ముగించుచు నా పల్లె వదిలి మతయోగ పుణ్యముజేసి యందుఁ గల శివమండలఁ గూర్చిని పొరల్ల కియోరకుండె రావలు గొట్టుచు గొన్నిదినములుండు గాంధీవముచేసి ముచ్చిలం బోయి యందుండుక మతయోగ గ్రామము చేరి యందు గొన్ని దినములు నివసించెను.

నా రీతి దేశముంపుయొ డిగిరిగి పూర్వరథ సుకృతపిశేషమునకు వేసి తుదకి వాక్యరంగాజేరి యందును —

సీ. గంగలో ముని మునుంగ వచ్చిన తిరి
గురి హరివృందంగాలు హరించు
చిక్కెను గగ్గి పాచి హరియగుంపున చురి
కంఠాపూషణముల గ తిలించు
నంగళ్ళఁ దిరిగి యెయ్యెనుమారు గొండులు
వామూరిలనే తి హరించు
శిర్కనాసుని పుడకదిచ్చి పెత్తనగా
దొరికిన పుడపుల్ దొంగిలించు

గీ. గొ కత్తెకుండు విష్ణు గురుకుఁజూపి
భృతమనివర్తి రాజిరి వడివయంత
దోదికొని పోవు వడివయంత
యొకరుండు చొక్క క్రిమానురగ్గి

ఇట్లు కెవల్య బుద్ధిమంబావధంబులన శాన్తవతియు నేరియు నాచు సన్మార్గ ప్రకరముగాక రస్మయందె తిరుగుచు నొక్క చుహానరాజియగు నెకువ గామున లేరి గంగలో మునిగి శిర్కనాసుని హరియగుంపుల హరింప రలంబియు రక్షి పురుషుల కాపురంల వేసి కత్తయర్జునులు కొనసాగివడిరాదు. అందరిగి లేరివర్తి సాయంతాంమునకు విశ్వేశ్వరుని హరియగుంపు చుట్టం దెరికులంబెలు వైపులందు వారె తిరిగియు నేమియుం దొరకమింతి పరికపించుచు కట్కిచ్చి వాని మున బేర్చు కార్మిచ్చివరా గడుపున పేసారి చారింప భాసంబెక్కడ తొరసునో యని యాలోచించుచు దిరిగి దిరిగి యొక్క శివలింగంబు ప్రక్కకొప్పుకొందు కివ పూజ జేయుచు రాత్రి నాచుగుండులు సమకవారింగమునకు బాగానె వేర్వేములు సేయవలంబి వత్తికరావ్వులులు గొనవర్తి యిందుల క్రమంబున వచ్చెగిరములు స్వామికి నైవేద్యము సేయుచుండును.

అప్పుడం బంకరయ యొకరుండు సూరి యొద్దిక్కుచును కివ పూజ

దర్శనశాలనుండువోరె నా ప్రాంతమున వసించి కైపురూపించు కెవరూను చూడదు నమస్కారము గావించుచు వతంతెప్పుడు ప్రిడించునో యని యవకాశ మధయించు నిద్రతోపక వారియుండు నాలుగవ జామున కైపురు ప్రిదకు లాకడ కునికిపాట్లు పుకతోర్చును.

అప్పు రతడు మిగిలిన గుడిదోనికిం బోయి నున్నగిల్లుడున్న దీపము వెగిల్చిన యన్వయమున ముష్టున్నయు బహుంబి తస్యతుల్యోదీ యన్నపాత్ర నుండి ముగ్ధా నవ్వలయిపోయి సమయమున దైవవశమున వానిపాద మాకై పునిశీ తగిరినది అరంసులిపితి కిప్పులం బెరరి వానిం జూచి బోయి బొంగి యని యుకతము. అయ్యుకపుడు విసి చేతువలెన్న తలయలు అప్పపాత్రము విడువక పొరి పోవుదున్న యజురతుం బరిమిగొన బోయిరి అతంబాయలయము చుట్టును పడినారు దియించు వారి దొరకడయ్యెను.

అప్పుడు వాండు కోపించి యవారం నేసి వానిం గిడలేత్పిరి. కయంకరా వారమిదో యమసింకరు లయదెంచి వాని బాంబలంగరి యచులోకమున కిక్కికొని పోవునుండిరి. అంతలో మనోహరాజారముంతో ఓవ కింతయ లయదెంచి యమసింకరుల నవలించుచు వాని కట్టుల నిప్పించి దిమ్మమాన్యంబుగా భరణాలంకరులు గావించి విమానముపై గూర్చుండబెట్టి కెవలోకంబున కడుగడున్న సమయమున యమసింకరులు చేతులు జోడించి యటనిరి.

౪. పిమ్మహారాత్మ్యలార! యిప్పు దుర్వివదర్శము భర్తమయ్యె నా సేమమలన్ మదింమగ వనింపుడు నను నకల్పి న పోమగత క్రియా రరణ దుష్టచర్చితకుఁ దిట్టెనని మీ కేమి గుణంబు జూచి పొవరించితి వారభవిమాన సంస్థుగా. విదు ముకారార పహీనుండు, పిశ్యవాక్య తపాన్ముఖుండు. మిత్ర బ్రోహుడు. కుల భ్రష్టుడు విప్రసర్వసహర్త. శిష్యద్రాక్షపహరియై మరణించె. పుణ్యము లోన్చిన పీఠులందు గవంతుడు పిన్దెల్లు విమాన పెక్కింబిలితో దెప్పుకని యదిగిన కష్టయ కివళింకరు రిట్లనిరి

సీ. తింతి యేమి లంఘనమందిత నై న ప కివర్కాతి నుప గాన నిధిగాంచె నమ్మంబు నందలి యను క్రిన్ది నమ సలిపె నవ్వలెంతో వాగరంబు వస్తువుర జూరు లాకృర్యంబునకు నైత నెగ బోసె దీపంబు సిగనెలుంగు నిర్వలేదున్న దా సిగించె నితయ లీ శక్తర మాణియము పుష్పమం పూ

- A. తిరిగి బలుమారు గుడిమఱు వెళ్లిపోవ
జల్మై గోపురంబున కన్ను మోల
నూర్వద్యుష్టి విచారించి యాత నింక
కన్న సుతముగని పుణ్యకర్మమేది ?

చొర్యమవత్తె నను నీడు నిగ్గము గంగాస్నానంబు చేయుదుండు. పి. సావంబులు పూజించుట గాక నిలిసియున్నవా ? సామాన్యులకు మహావివాహి తిమంబును గోపురంబున మరణంబు లరించునా ? కాస్తవధానం బెఱుంగక పీరిట్లు వర్చి తిరి. తెలిసికొను పిరిమైద లెన్నఁడును లంకకోకి మర్యంబున మృత్యు దగువాడెట్టి వాడైన నానికొండు పిను రాకుండు. కాంచెరప్పనికీ తెలిసిన మమ్మిసాదికీ గెంటి వైదు పో, పొందు. శివరత్న మతిగూఢమని వయకుడు చిరంజీవులు యెల్లవత్తు సుత్రమ లోకంబునకుఁ దీసికొనిపోయిరి. వింటివా. చాపుర ప్రభావంబున నిర్భ్రమకుండు దెవ్వు చుండగనే యాత లేపు లేరెనది. అని యెఱింగించువలెను నీక యథాకామించెనది.

192 వ పాదం

మోహనుని మరణవార్త కథ

హతకొన్న దివంబులు కిందమెక్కుండు పురుండు సన్యాసులనెఱు దేశాంతర మిరిగెను తెలిసికొని వదిలించుచు నాచి. వెదకుటకై ప్రమాదకొమ్మలు దగులయు వారిండును సిద్ధాపుం చారహన్యమం లెఱుచునయక తామ దోయి వెదకి తీసికొని వచ్చెదమని చెప్పి తురగాదూరుండె బయలుదేరి యాత్రచారిమఱుముగాఁబోయి కాదలు దీసికొని వారు వోయిన తెఱవుమిట్టి కొన్నాళ్ళకుఁ గోపురంబున కరిగెను. అందు వ్యాసమఱుంబున నున్న యోగులన్నిల్ల పిమర్చింప నిర్భ్రమకునితో వచ్చిన కిష్టంబు దొకండు గడంబుయెను.

చాపం గురుకుప్పటి పల్కారింది తనపేరు సెప్పి పిగరుండెం దున్నవాడని యేడుగులయు నరండు కప్పిచు నిండుటి చారందరు పురంబరపుర మలంకరింబరిగి దగ్గదగ్గకనుకొఁ దిరియఁబరిగెను.

అ. ఏమిఁ ఏమిఁ అని సిద్ధాపుండు కోకిలిగంబున నొక్కింత కద చొక రెఱుంగక యిట్లుకేరెప్పిల్లి యొల్లము మఱు యునిండును నాల్లె దర్చిలో తెలుపు మని యెడిగి నామోగి కిమ్మం దిట్లనియె.

అయ్యో, పేము పిదగకమొ పిడిరి యాత్రచారి మోలుంబులు పోయి పోయి యనేక అడవంబులం గడచి కొన్ని సెలవుల గంగాతటంబు వేరితిమి. చారిలోఁ గనిపయుఁ బండ్రికయు నను పితులకు కడపలు మా గురువులకు కిమ్మ చాంద్రె వెంటఁబడి వచ్చిరి. మేమొకకై రేపుకొనికొని యుండిమి. అప్పుడు గంగాతటి

అప్పు నకుండు కనస్సేహితుడు సాగరము పొయ్యివని విగ్రహము అసెరికి బోలక
యా వివరింపబడియు నిండ్రికి తుడక బిత్తికి వ్రాసి యంపెను. మఱియు
సమ్యక్తుడవలె నాయారక దియించుచుండును.

ఒకనాడు సిదార్థుడు కనుక నిండ్రిన మాహినుడు తెప్పవహులు పుష్ప
కనుక వచ్చియును దిప్పగా విశ్వేశ్వరుని యలయించుచుండు జని యందలి ముక్త్య
తాగించులన్నియు విమర్శించి యాక వొక చిత్రవ విగ్రహము కింద స్థితిపడి పర్యవే
శ్రాయించి యున్నది.

౧. ఓపికతోఁ జూచిన ను

యావకలె ను బాసెద్యుటచి యుచిరంబు

యావకలె మఱి సేయి మ

హావ్యక్తులూ దివ్య నౌకొక పాన.

అ వ్యక్తులు మాహినుడు వ్రాసివడిగా రెనిసికొని సిదార్థులకు దాని
భావము వికల్పింపుడు. పోడి వ్యక్తులు సప్తకు వ్రాసియుండును ? బాసె గొప్ప
యావకపాదె న్నలు వడియె కనుక భూమిగమం జేసివచ్చనియు మారించును ? వ్యక్తులు
వ్రాసివాడు. ఓకతో మునింగివహు తిరమం దేరలేనివి చెప్పుచున్నారు. ఈవగరము
తేరకుండు సివ్యక్తులు నెల్లు వ్రాయగలడు : బిది మిట్టిలి కెచ్చెముగా నున్నది.
ఈ లిపి వానికగుట నిక్కువము. దీనిం బట్టిచూచి వాడు తినించెయ్యవచ్చు కనుక
బాడుచున్నది. అది పెక్కు తెలుగుల విమర్శించుచు గొప్పి దనమలా కాపిపురంబు
వసించి యాకవిహార ముండుచుండును.

దేవకన్యకలకథ

ఒకనాడు సిదార్థుడు శాపిపుర పీఠం దియగుచుండు వొక బంకినల
బాడును గుంపులుగా మూలిపోతే . దేవకన్యకు దేవకన్యకంబి యలయించిరి. ఆ
శ్రేణుల విగ్ర సిదార్థుడు నూక ? గుంపులలో జేరి యానాగిడులు బాకబోక గను.
ఒకబంకిలో నియేర్చే కనుకలు గూర్చుంటే తెరవెడికొని పోవుచుండిరి. ఆ తెర
గుండులనుండి యా తెరపుట వింకగా గాడుచుండిరి.

౧ ముద్దులపిల్లలు బ్రోడుర్చు గంగాస్నానముచేసి విశ్వేశ్వరుని దర్శించి
బంకినీని శివుడున్నాడు. స్నానము చేయునప్పుడు వారిం బాదికపాదు లేవరన్నుల
పేరునిట్టిరి. ఆ బాలలే మఱిగను అవలు వాడి బంకి కెండు పోవుచుండిరి. బంకిలో
నున్నప్పుడు బాదికపాదు లంతగా రెండు పాదన్నులు. ఓడు పిన్న రామపుత్రిని
విన్నవవారిని వివరము లయిచున్నారని భావించు మహిమ గా బంకినలలో
భార్య బంకి దిగి బంకినీని శివునిముయించును బాదికపాదుల దేరవులము. ఆ
పిన్ వారిపోగుగమం బాది బహు : పిన్ నిజమగా దేవకన్యకలకథ మున్ను.

లోపలను ద్రోసిను. పసిమిషములలో నాంబిలో మున్న పురుషుడు బండి యూపించి కలుపు తెరచి యుత్తమాంగ సేవలచెట్టి సిద్ధాంతము వాడెక్కడ ? ఇటు వాపలయినను కీర పెట్టుచు, ఆ ప్రాంతములదే యున్న సిద్ధాంతము వాపురుగుజ్జులు నేనీ సిద్ధాంతమనఁ జలుచుటయు లోపలికి రండు, రెండు అసీ పిలుగుదు. జేయవలెను కొని యెక్కించి కలపువైచి తక్కువకుఁ గూర్చుండఁ జెప్పుకొనియును. ఎదురు బట్టినఁ బస లలిముఖముగాఁ గూర్చుండియున్న యుదుఁడు మీకల్లం నెవ్వరం బారి పుత్రాంతః తెందుచు నేనునుటయును వోయి వార యాహాః, యాత పిప్పిదో దారి మందినాడు. సంగమంపక లుట్టు నన్నుఁ దన యుగడుదాంధ్ర యేదరఁ గూర్చుంటి. బిడ్డనేఁ దన్ను దీ పీరి నొంపర్యము చూడమన్న బుగుండుడు. అసీ కలండును సిద్ధాంతం దోరచూపుల సతన ముగముపై తెలుపంపవే నను అరంజేమియు మాటాడ లేదు. ఆ సిస్సుకొమ్మలు సుగు తెమ్మలలు గ్రమ్మ నేనునుటఁ దోరలి కట్టువడు చున్న సిద్ధాంతం నేనుగముతోఁ గూడుచుంటి.

అప్పు తెట్టి నేలుంగు పచ్చిచాప మునుపుమఱి సత్త నాపాది మిగులుడు జగన్మోహనునవలె నుంటి. మందామీగద్యురణ ముక్కలంబుల జేసి నుండునవలె యందు దేవతావ్యక్తిలఁ బరిగ్రహించి పరిత్రాగుచు సిద్ధాంతమును దురవస్థిగ వాదననీ యుత్తేజంబ వచ్చును. ఈ పూర్వలోంట్లు మునుష్యులైన లలిని తెగమున యున్నది. దానంతేని సత్త కింకలయంత వసంతాదంతో నొక్కొంపు కావలెను మిమ్ముఁబాడుట చేతనే నేను కృతకృత్యులనెఱిసి. పిల్లలిమిగ సంతాపం బంత రిందెడిది. మీయదంత మిజింగించి శ్రోత్రావంతి మాపాలింపుదని ప్రార్థింతును. ఆ పురుషుండేమియు మాటాడక యూరక నూరుచుండెను. అప్పు తంబోకే యెప్పుల ముప్ప చిరువగవుతో మనోహరా. పీడినయో యనుగుడుంత మాటాడరేమి ? పరి యరింపఁ దీర్చుచుని పలికెడిది. అప్పువాపుననుండు మోహమనెనెమఁ బుట్టుట కేమఁ జ్ఞుడి తానుమోసక యుత్తేజ స్వరూపి దుని కలంపయ్యును తెలుగఁ బలుకుటయు నతండు స్వరూపం గ్రహించి ఆ ఆ ఏమిఁ ఆ ఆ వాప్రాపిత్తయను మాటాడుఁడే. మాటాడుఁడే అసీ పలుకుట నుంబోషము తెట్టులార చివరంబై కమ్మలు మూరఁబడ నుండును వేరఁబడియెను.

అప్పు వాపురుగుడు వాని పునిష్టుచుని యుత్తరీయము కరకుడు మన దుడు సిద్ధాంతం బని నిలుచుడు వేద తీర్చిని నంతేనెము దుండును గుండు నెవ్వరి ఁగాఁ గలిగింపబడు. పునఃకర్తము పమించి యెవ్వొక్కప్పుడు ప్రాపములు గుండు నుండునుండదు. ఆ పురుషుండు కరండు. పలుకుదులను తొంతరవడి పలుకుడు బాం. మనయు బిల్లి లలిని నుండునుండు. గలంకఁ నెట్టిను నెవలను చిట్టులం బుండు.

మనస్కాః చామ్యు. యెచ్చ. నేని నీ పీరుపిల్లకుడ బుంబోషునని. సింహపట్ట నాకమున కేయే వర్చితి. నా యభీష్టుము కిరండు. యెచ్చని పలుకుండు

వశండు లేచి యోహోహో : వేదంత నుచివము : తొలుత నెవ్వరి మెగముః జూచి తినో ? ఎంత భవ్యుండ నెంత భవ్యుండనని యూరక వెలుగుపాలుతోఁ బలుకుచు నతనిం గొగ్గరించుకొని గొవళముతో నీ పృథ్వాంతము వివదంత నాకుఁ బొందగూ నున్నది. ఎట్లు బ్రతికితిని ? తనాంత చెప్పరీ వృత్తియి ? ఎక్కడివారలు ? నీయుదంతము నవిసరముగాఁ జెప్పుము. అని అడిగిన నతండు వాకత దాం పెదది తిరిగి తేలునా ? మనము గడిఁబోయి పశ్యేత్వయని ద్దర్శించి యింటికి బోయిన తరువాత నంతయుఁ బెప్పదమి. చెప్పదులనగనే అంతపాఁడు వానికి నీటిని అయ్యా : అంతి యొక ముందు రాకు మీరు దీగి నవడినోయి స్వామిని సేవించిరందు, నీవించి యుండెదవఁ చెప్పగా వారలు వేసిరి అస్థిం చెంతగాఁ జూచుచున్న జనుల నవలించుచు పీఠార వాఁశ్శుకలు పరివరము దూరముగాఁ నుండుట మీరట్లు మీది పీఠికి వచ్చుచున్నార నుంపారత్రిం పవయ్యె మీరట్లు మూగుట తప్ప. పొందు పొందని సిద్ధాంతండు వలకుటయు వారు దూరముగాఁబోయిరి.

అప్పుడు వాని దేవాయము లోనికిఁ దీసికొనిపోయి స్వామివర్తనముఁ జేయించి స్తుతియింపుచు వెంటయు అంతి యొక్క మెనకద బసలోఁ బ్రవేశించెను. సిద్ధాంతండు మోహమున నివృత్తాంతముఁ జెప్పుమని యడిగిన నతం తొకబోలుఁ గూర్చుండి వివరముగా వాకవ యిట్లు చెప్పఁబోదంగెను. అని యెఱింగించినతఁడుఁ గాలాంతమైనది తరువాతకథ ప్రముఖి యందుఁ జెప్పఁబోదంగెను.

192 వ మఠి.

శ్రీ జోలోకము కథ

మిత్రనా : మోద మునుఁగువజ్రు అగ్నివరక సింహ వినియే యుండిరి కలా : తరువాత వాకర్తంపుము. వివరయవారంబున నానోరం బోరగిల మా యుల ములు చేరిరి నీయ తోనుకొనుచు బాడులగున మునింగివతి. నే నొకప్పుడు గంగలోఁ అగి మునిగిం కొట్టుకొని పోవుచుండిని అది వాడుఁ జరమావన యని నశ్యులించి రాశివృక్షాదుని హృదయంబున నున్నపాశుం గానించుకొని మరీచికా : నీ నగరదర్శనముఁ జేసినను నాగి దుర్మరణము పట్టివడినాడు నా యలివాషయుఁ దీరినదిగాదు. ముందిరిజన్మమునందైన నా యభిష్టము దీర్చునని విన్నుఁ బ్రార్థించుచుండిని మతయు నా విమిత్తమై యీ మత్తకాశిముని నీనర్కానియు బావనృరణము వొందుచున్నార పిరి దుత్తమగతులు గలుగునట్లు చేయుము స్వప్నః ఇదియే నా కవసరీ కోరిక. అని చెప్పి పతిని వ్రానించుచుఁ గొంత పిరుటకుఁ బ్రయత్నించిరి. అప్పుడు నా చేతులకు గోద లాగున నేచియో తగిలినది. అది పట్టుకొనుటకు ననువుగా నుండుటనే పిలువదినది గాదు. అని గోదవారి కొట్టుకొని పోవుచుండిని. విమాత్ర ముఁజిదిరికినను బద్ధిగొని గద్దెగ్గివలయునను సంకల్పముతోఁ జేతులతోఁ దడుముచుండిని. తుత్తరవిలాసములు

తన విద్య క్రమముగదా : మరే దశను స్వకంక్షము లేకున్నను నన్నియు భవ వలననే ఆచరయింపబడుచున్నట్లు జోచును.

కాంచనమయము లిదితో నున్నది నేను గొట్టినది పోవుచున్నది కాకపోయిన నా మొదటనేగూడ గంధంబునది ప్రయత్నింపఁగా : యది యా గూటిలోఁగిరి గొంఠెము లేక పడితినిని. మెదట నా గొంఠెలేదేమో తనిననని, నాని గట్టిగా బట్టికొని ఏమ ర్పించితిని. మనుష్యుని పాపములను తోచివది. నేను పిమ్మట లేకుంఠోఁ బట్టుకొని నా కిరణం నాసికఁ దగిలించి తరింపుమని నూడనఁ దేరితిని అంతలో రోగి అల నందనఁ బట్టి తనము వేసికొనుచు నవ్వతే భాషాగ్రవధారము గలిగి బైలము తోవంతు నని తలంచుకొనుచుండెను. నా కిరణము తన కరణంబులు పోలికలతో కరణంబు నాని బట్టుకొనెనని వంకరట్లు నావకడంబునది

అంతలో గడ్డులం దెరుగుచు నే నీరము యం బులుకొని యుండితి. గొంఠున లేచి భక్తిగృహంబు లిమ్మనకు నాచరింపఁబడి యుండునని. అప్రమేయ నాన్యము దక్కో భరియించు భావముఁ బొందుననెను. పోయి మహాయోగి నామఁ గన్నులంపుచు గొంఠెను. గొంఠలో నుండుని కొట్టించివచ్చును మేము గడ్డులం బడితిని తరియదు. గూటిలోఁబట్టు మహాత్మునియనే యా యాపన రాదెవడు సర్వ యుండితిని. వాని నా మహాత్ము మారము నొందింపఁబడుటలే జగితకంఠయము స్వప్న మని ప్రాంతింపఁబడుచుండి. గూటిలోమచ్చ యోగి ముచుండు పత్తియని కలంకమచ్చను జూచినినలంకారములు తదనినట్లు కాన్పించును. ఏది యెట్లుయనను నరేయని యాయోగి పైకిఁజోవుటకు రెండుగులు బైదినకలనే నా తనిగుడంబోవే యథమావోయి పాఠంబు లంబుచి మహాత్మా. కరింపుము, కరింపుము మే.వచ్చును మోహంబులకనె బేసియొం నెరియఁ ప్రాంతంబునెడితి. నానిది స్వప్నమో, యాంధ్రలాంఛనో, ధ్రువమో యమో, తెలియకున్నది. నా వృత్తాంతము గొంఠెము నని నా ప్రాంతి తోఁగొట్టుదు. మీయిట్టి మహాత్ములంబు ప్రాప్తవంకార నాయెట్టి వికృష్టంబు వృత్తులు దీక్షురా ! సీతా రామమాతలక, నాపేరు మోహముఁ దండును. నామ మా గురుజగోపదయం నెజ్జం గించునప్పుడు నక్షత్రమయంబు నేమియో నెరుకుకొనవలయునని యెరిరాన గలిగినది. అదియెవలు నన్నానల నర్పించుచుంటిని. కొన్నిదినములకు సిద్ధప్రభుండును బైతాగి ప్రాప్తి తోరలేనది. అతండు పోవుకలంబు గొంఠలో జలస్థంబునఁ బట్టి తనకలఁ బ్రతి కొనుచున్న యోగివంశంబున గొనివెళును మఱి మోదనినంబుఁ గావని యుపదేశించెను. అహల నమ్మి రాజ్యతోగకలంబు పోయి తంకనెంబుం బడితిని. వారిలో విగ్రహ స్త్రీలు నామూలమున మోగింపుచు మానింబు బడితి. అందరము నెన్న గొంఠాబులుండ నోద నునుంక గొంఠలోఁబడితిమి. నాలో నూటిలోమచ్చ మహాత్ముని కరింపెన బొరిక నది. తగట్టుపఁ జేరితిని. మహాత్మా : ఇది యంతయు స్వప్నమో దీనిలోఁ గొంత స్వప్నమో తెలియవచ్చుచి గొంఠంబు నెంబు యంతకలమో వివరంబితంబింఁగఁ

బ్రాహ్మణుడున్న వాడ. సంతకము నీటిలో అంశంబనఁ బట్టియున్న యీశ్వరునిదళంబు వడ్డుములు ధ్యానించుచుండు నిర్వికల వర్చివలన యొకానుడున్నాను. నాకు వజ్రిపోయినది. వేదవృక్షే యవస్థలో నుండినో తెలియదు. మిమ్ముఁ బ్రార్థించుట గూడ స్వప్నమేమో యని తలంకును. స్వప్నములోగూడ మీయెట్టి తపస్సులు గనంబడుట శ్రేయస్కరమేదా? అగ్ర ప్రార్థించిన వాచుఁగి సత్త్వముండు మంచుతోనంద్రునికలు నాపై చ్యాపింపఁజేయుచు నెట్లనినా.

ఓరి. ప్రపంచకమే స్వప్నమువంటిది సంతకమే యంద్రకాలమువంటిది అంతాకృష్టియే సత్యమైనది లేదు. అంతయు బ్రాంతియే. నిజమేవలె రోచును తెలిసికొన నుద్ధమగుచుండును. కామము, నీవంత్కళాశమ్మున విశ్వనాథునితోఁ గూడ నానిట్లుని ధ్యానించితిని కావున నీవాచితము నేనెక్కడ తప్పదు. నావంది తన్ను అని వదిలి యతం దవలల నడుచుచుండెను. అప్పుడు నేనోహా! నా పుంశ్చర సుక్తిరము వలించినది. ఆరణ్యలోయన శిర్ష పెడుచువచ్చినది. ఎడతఁ బోయిన మందు గాలితో తగులుకొనినది. సిద్ధపడుట తెలింగించిన సిద్ధులందఱుండే కావచ్చును. తనవరణములు వచ్చిన నున్న గట్టనఁ బారవైదిన యోగి యితఁడే కావచ్చును. ఆహా! ఏమి నారాగ్యము! ఏమి నా సుక్తిరము! కరుణాసనాదుండగు విశ్వనాథుని యనుగ్రహము నాపై వారియది. కావచ్చు నిట్టి యాత్మకృష్టుని దర్శనమగునా? సిద్ధపడు! యువకము నేటికి సమయమిది ఆమహాత్ముండును స్త్రీయు నావలనె యుత్పత్తస్థితి వహించుచుగా! అని తలంచుచు నా యోగినింటఁ బోయితిని.

అనియు దెప్పవలెనఁ జూడఁ యిప్పుడెవో మాటలకర తిన్నగాకాశపురంబు లాది యాకాశమైన కోశధూరములోనున్న యొక పొడువైన పరకాలము లోయను, నేను వారిపంటఁబడి పోయితిని. నాతో మఱియేము మాటవడెను. అందెంబో! బాధి యుండిన యొక నిష్పలరిణియెన్ని నానిచ్చి యాదియొక సిద్ధాపరము. దీనిం బాదములను బాసికొని తలండిన వోదకి! బోవచ్చును. ఇది మూడుసార్లుతే యుపయోగించును. పియ్యమువర్చినదాటిక! కామము. నామము. అని వలె! యానిధుండు రోప లికి! బోయి మఱు నాకు గనంబువడెను.

ఆత్మకు: నేను వెచ్చించిగన్న పేయంబోలి మిక్కిలి సంతసించుచు బాంధవ గర్భిణి మామగర్భిణి నెందఱు గంజాతీరంబున దండెంది తక్షిపురస్సరముగా లోగదలం గృతావగాహంబనై విశ్వనాథుని నిరీక్షితాత్మకదాతముం దనించి కన్నులు మూసికొని లేచుట పోయింది యట్లు ధ్యాని విధిని.

- ఉ. ఉపరమేక! మోవరన! యోకరుణాపర! విశ్వనాథ! నే నీభద్రవర్చముల మెదిలి నిల్చుటఁజేసి విత్తశ్రుతూత సం కావము దాని రిత్తధువనపితివైతవమంబుంగోతం బ్రాపు ల్లింపఁగంటి నటుపై నెటు వేసెదో నీడు భక్తునిన్.

అది భక్తిరసనివహమానుంచునై ద్యానించి మతియు పండుగని దేవతానై
నారాధించి సాయంకాలమున దివ్యభూషణలారాజ్యమున గంగయొద్దనుగూర్చుండి
యాకాశమువంకఁ జూచుచుండ మాత్యం తపనాబుడిగి గ్రంథమెట్లు సంపాదించు
క్రమమున సంతరింపఁ జక్కఁలొక్కఁలొక్కఁలగా పంకరిక్షమునం బ్రక్కడ మగు
చుండెను. అప్పుడు నేనట్లు తలంపెడిని.

అప్పుడు సూర్యలోకంగానఁ జోవలకు దలంపెడినె యందుఁబోయి
సంపాదింపఁ దగ్గు పోవుదును. ద్వంద్వలోకమునకఁ బోయి నీరు గాదును. మతియు
గ్రహాన్వితాదిలోకం లెట్లుఁబోయెఁగదా. ప్రాకృత్తము చిట్కలంపఁలికి
బోఁగదాదు. దీక్షకము చెప్పఁగదా హిమప్రాచుర్యమునకు దిప్తిహితమై యుండును.
అని తలంచి దక్షిణదిక్కునఁ గిందుగానున్న యొక చిన్న చక్కపై ద్రుమ్మ
చాపింపఁజేసి యందుఁ బోయి నీర్వాతముగా చుండును. అది తేజోమై రత్నమో
లోకమో యేదియో మోదదీ పఠయంగదా ? దానింబోయి దక్కినవన్నయు పిల్ల
యందఁబడి ద్వంద్వంబునొనరుదును. అది యొక్కటిగాక మతిగిమ్మకొనినాదఁ
జాతఁ గనుదు నన్నగహించి పఠయెంగదా ? అప్పుడా స్వత్రము దానినకే
పోవల రతము. అని యాలోచించి లోదలొనె పనుడు మూలప పండు పాఠముల
దాదికొని కేస్తులు మూసికొని జయ పరమేశ్వరా ! జయ పరమేశ్వరా ! జయ యెన్న
పూర్వా మనోనాథ ! నేనప్పుడు గుర్తుపెసాద లభింపద ప్రభావమున నానందక్రలోకంబు
నకుఁ బోవలయునని ద్యానించి యంతలో గమ్మలం దెరి చూచెడిని.

చి ర్త కు ల్క క త

ఆ. వై. చురుపులేదొకరి కరలివలెను లేదు

మీ కిదెగిరినటులను నాకు

నెట్లుపోతివొక్క యెఱుంగలవాడొక్క

కోర్కె నగవ పెడర గోదలించె.

జలుమూలలు పరికించి చూచెడి. దూరోకవిలక్షణముగాఁ గనంపఁగది
గ్రంథిఁ జూచెడి. నే నిలువంబడియున్న కాపు స్వలిక కివామదికొని ప్రియమైవతి
గింజము గవలెనుచున్నది. మతియు విమర్శింప నేనున్న దొక పువ్వువనము. అంతరి
ంతాపిరాఁడున కాలరాములు లేవు. ద్విధరినికముల న్నృసికలిలావేదికలపై నాట
బడి యున్నవి. అవి మనోహర కనుమ విసర లహాదకనల లీత కల్లంబిరి సను
ల సీతములై నాసావర్యముగావించుచున్నవి. అహ ! తల్లపూస సీతరత్నం బనున
వైరవేదలహ. మతియు నాల్గింతరవ్యలోగింక రత్న ప్రభావగర్వగిత్తులంప కిరము
దే నిలుయుడున్న ప్రాసాదములు గొప్ప కప్పులపండువు గావించినవి. అది
భగలో కాతిమో దెప్పఁకాంను. పయిపా. పెనుదీ మృతాంకిము మరదిపోయి నే

నది యువ స్వప్నమును తలంపితిని. ఏది లేదుబతుం రోదన యిటువలననదునుదుంఠిఁ గొంఠొక మోకములో నొకప్పుడును; వా రెండును వచ్చునట్లు కనెంబడినది.

నేను వానికింకర మొమ్మగాఁ జేయఁబడితిని. వాఁడు దివ్యముతో మఱియొకరు లేమూరమందాచిమంకన పరశ్చ్యుతుండు పి స్వాంబరంబు దరించి జలగాయల క్రము లేకనొచ్చిర నద్వర కేంబడిఁ బ్రాశంపును కలసివచ్చుముంఠిఁ గానిపిఁగెను. వాఁడు పుష్పముని యిది పడదుముతో నమస్కరించి లేచి. మీరిది వాదభావని వచ్చితిని ? ఎమాన పెండు పడితితి ? నేను సిహారక్షణం. దేవర కొలకే సరి కుండుకానియంటిని. ఇమ్ముఁ గునికొని వచ్చిన దుహార లేచితి ? మాకీ వాదఁ దరియింపదుక యెందుఁజేయి ? మీరెందు నిజపురుష పరివారమును దీసికొనివరు రని పప్రగాఁ మి నేను వాని మాటలవలన భయముతో పుణ్యలోకముని యూహించి వానిక్రిందిని.

మఱి : పంపగా నీ లోక వృత్తాంతము వా రెఱింగింపుము. వినియిచ్చ మున్న సిండుండెడ. లేమన్న మఱియొక లోకమున కేగెదను. యిదిగన నదం దిని నియి. లేచా : ఇది తేజోలోకము నాఁబడు పుణ్యలోకము. స్వర్గలోకము క్రిందిది. మహేంద్రుడే దీని కిదియి. భూలోకములోఁ బుణ్యము తేనెకోసన వారించునర్చి లోకము అనుకనింతును. ఇందు దీర్ఘస్మయంబు లేవరాంక పుణ్యపురుషునికీ మహానీ పదం బున్నందును. మావరేఖాప్రసాదములే వా రిట్లుది యుపనద్యయి యున్నది. అప్పుల్రవారె క్రొత్తగా మొమ్మవే మహాబ్రహ్మచే నమస్కరించును కంపఁబడినది. ఇ కన్యారత్న మా పెద్దమనలో నున్నది. పుణ్యపురుషుని రాక నిభింపించుచున్నది. ఆమను హియ్యయి వరదాదించ గలదు. ఆ దేవయి బావగములు సేయి హాయిగా వా యెలనాగతో నెందు నెల్లదళలోకము అనుకనింపుము.

యందును వారణాసుం మిందిన గాయములు గంధర్వములు పరిమృష్టవృక్షులు పొరుగుండెడు. ఆవృక్షన బాతుకుండును కిన్నరలు కింహరులు చివోదములగు నాటకము బానుకుండును పెక్కులేని పుణ్యపురుషుని కేది యిచ్చమో యుట్లుబడుచును. పుణ్య మున్నంకకాంతులేదే సద్వాచియి. మఱియు మాతృపురుషులకుఁ దిండుఁ బ్రధాన వంశభావనము. ఆకంకు మీద సర్వదా వసించి పి కేరింక సవరింబు చుండును. పుణ్యపురుషుని రాక తిరిగికోప మున్నవే యాతంకు. స్వర్గలోకమున కిది గలదు. పి రాక వివిధ నిహితకీ వచ్చువాడు. అని యో లోకపుష్కలాంక రెఱింగిలరు. ముది నేందుకు యాలోరింది కుంబ : మమంతకాల మిందుకు వచ్చునో నీరే : నది : నుంబ : ఆది యుగగిరిని వాఁటిట్లుండెను.

మఱి : మృత్యుస్థిమయంబు నెంబుట్టింపించెఁగి జలము మంపి సక్రమంఁ గల్గిందివారో ?

గణం. అని కథానాయకుని పేరు : పిమ్మల పువ్వుల దీక్షాసత్యం. పామ్మల
యోగాపిండిలి.

అనంతరగీత పంచమగీతయందు పీఠికల వాక్యములనుబట్టి వివాచములతో నొక యాశ్చర్యము నా చెంతకు వచ్చుచున్నట్లు కనబడును. సుమరన్న పగితమగు వివాచము మహానీద్రమువలె సంతకము గలిగియున్నది. దాని ముందర మంగళ వాయిద్యములు దాని వెనుక కృష్ణరక్తస్మరణములు నొచ్చి వచ్చు. గంధర్వం సంకీర్తము వెజొక్కవచ్చు. గిష్ణులు ఏదాగవములు చెందు దానరాజునందులు నవ్వినానమను గమించి ఎవరక సుమధురంద నది యం. రరభమువలె నా శింకకు వచ్చుచుంటివి. ఆ దేవమునను నదను లెంతరన్న పీఠము లంబులను. ఇది - నవ్వె. ఎవరు పెరి పీఠముపై దిశ్చితరద భూషితరద లెకలొక్కయును (మౌనము) సుధ్యుంకియుండెను. ఇరువురు గంధర్వ కన్యకులు వివాచములకు వారి బంధువులను సోపించి యుండిరి.

అ విమానము నాడు ఎలిజాబెత్ డెవ్లీ నెలువం ఇడిగడి. అప్పుడు దివ్యరూప సంకల్పమును గలభక్తు విశిష్ట బాధ్యతలన్ని మరలారలు సూక్ష్మరక్త గోలము ముందర వచ్చి ద్విపదరసము ముంగళిపారము పాడటం వాగత పాత ములు గడిగివడి. ఒకతే చేరాలందంలను చదివారెదదె, మతములతే పాదులు రొడిగివడి. ఇరువురు మంగళపారలు రిచ్చి. కొందరు ముడిగివడులు టాడి. కొందరు పెం వామరం పీచిరి కొందరు పీచిలందమలు దాన్యకేసిరి. గూర్తాం బరాధరదామంధే గోలము ఎలలంలంలము కొందరు గంతును బాసిరి కొందరు శిశువు మందారదామములుం బాసిరి ఈ రీతికి వంతుల తమవారము జేసినవిమ్మటం దీపములు యెవ్వమామను రిగివచ్చి రామలు భక్తువుగొరంగు బట్ట నా పాతములను నేమన్నులింతురు నీవే నా భక్తును వరించి నా పదలో ఎవ్వరామలు వైచివడి. అందలు కరకాశములు వామంలరి. పిమ్మట నా రిగివెన బడికొని యెవ్వమానము పీచిడి దీపకానిపోయి ముగిస్తే తు పీచముపై నన్ను గూర్తుంధే జేర్చివడి. రెండు పీచముపై రాను గూర్తుంధేను గుంధర్వస్వయం బిడువంలం నెలువంబడి రామరతులు పీచుంధేరి.

[illegible]

అని సామాన్యముగా తెలిసింది. వారిది యేదమైనవారో యోచించుదురా? యాది వంశనే పురుషుని మోహనముద్రముతో ముంపగలదు. అందలు దీని దీనాంశములు ధరించినవారే. అందరు సువర్ణమునదిత కుంభసములు దాల్చిన వారే. అందఱుఁలకుఁ జీర్ణులు సంరక్షకుఁ గలిగియుండునది శోధింపరాదు లే. ఎవ్వరెం జూచినను గమ్మంపు మితునిట్లు గొల్పుటందును. వారు నామ చేయు ముఖంబున సేవ్యసేవక కారకముల లులు దెలియుఁబడుచున్నవి. కాని యేదన్న త్రి లంకాని గొందర్కడనుండలే. నేనది వైతవ మనుభవించువు నే నేమక్కడను జేయవచ్చును మహాత్ముఁడౌను లోకముంపు తలించుదుంటి. కానిమ్ము. ఇదిలోగ మొక్కదివన మనుకమిరినఁ జాలదా పోవిమ్ము. ఇంద్రుఁడు నన్ను తమవార గిరిందిన కిసింపనీ! ఇదియే చాలునని సంకసించును నా న్యత్కాన వివోదములు చూపుచుంటిని.

ఆ వీణాగాన మారిందినంత మును సీతపోయి యేడియో యహర్వయగు మలనము గలుగుచుండును. అట్లెడమఱుగో పన్నాదీగింపును నందరి పెద్ద గోద్రము దెంతకుఁ దీసికొని పోయిరి. ఏమన మోగిమతోడనే వరిచారిలు వచ్చి గొడుగులు పట్టునాడును పాడునల దొడుగునాడును పంపానరులు పంపానరులు పోరకు లిచ్చునాడునె సేవింపచుండ వేనా పేరుండ గనున లేలు పట్టుకొని పెండ్లి కొడుకువలె నా యింద్రోజీఁ జోయి యుక సలాభవనంబునం గూర్చుండివి. ప్రక్క పీఠముపైఁ దీర్చుకొని మంబిసినది. తత్కలాభవన ప్రభావితోడంబుల మలంబ మునువంశరములు చాలవు. సువర్ణములు మంచి నామాళ్ళవలె నేం బరలరి. గోతం నిదలంబులొగడ్డి యేదమంబరి నమరిందరి. పీఠ బంబలె పాపించిరి. పెక్కెం బూలోకము నందున్న యేకర్కమంబులు తానిలో నోర యేదముగా నమరించిన వలమువకు సరి కాదు. తల్లెత్తు ప్రలాపిత్తుల కాంతిప్రభములు పరాంతరాళమును మున్నమంబులని వలె ఎడయుండును. ముందు గూర్చుండ గంధర్వులు కొంతసేపు మువోచార వర్ణానిక విశేషముం బంబుంది మహానందింప జేసిరి. కొంతసేపు అవ్వరసలు నాన్మనఁజేసిరి. ఏమిట గిర్నయదోక ప్రభావమునాచి రంపు లంబులగున మమ్ము నెట్లంబునంద.

అట్లెక్కాలయందు విష్ణుర్కవధండు పీఠముపై గూర్చుండియుండఁ జేయు పరిచయమునఁ దోగములు గంపారు వర్ణి మంబులు గోరుకొని కొప్పును వేరు లును పదిగిసారు తట్టులు కట్టించుకొనెడి. మూర్తులు పిర్వులు పింబినేకము లోనని. ఏవ్వలమయ గడ్డంబు యేదనయమో, మూలాపిర్వులొక్కొక్క ప్రభములు మృతికొంది ననుట. తత్కలాభవన దుష్టును జేరి పంపించుట, కర్మవియోగమున న్నిరహావిందు తోమింబునందు, అభివృద్ధి పరామర్శనము, చివరకు మూలోక మాఖ్యంబునియు అయి పన్నెట్ల ప్రవరించెరి అని గుర్తించు మనఁజేగింప వైమంబు ప్రక ర్శించునపుడు ప్రవ్రవాదివన పట్టించెడివి.

అప్పుడే వే నానాహా ? ఇది మీ కాకృత్యములుగాను బరిహాసాస్పదములుగా నుండునూని మాకు వింతలు గావు. ఆ యావత్ మీనిం టాపి మాకు నేడుక కలిగిందితిరి. సంతసించితిమి. మరియు కృంగాకరకన టాయుష్షముగి డేవలోక నాటక మేదియైన బ్రవర్తించుటయని యా పించితిని. నాకు మహాప్రసాదము. తెరవై ది యంతలో భూమిని నమసించుచోని మారినీ జయంతమును నాటకమును బ్రవర్తించిరి. మారినీ యను జపాలు జయంతము పఠించిన కథ. మిక్కిలి భవత్పూర్వముగా నున్నది. ఆ మారినీ పక్షము జగన్నాథునకు కృంగాకరకము మూర్తిభవించియు దానినిదిగది. అహా ! దానిమహిమమును పంపు. వికహము, మదవిహారము, పుష్పా మయము, కందుక శ్రీదాసభీషంధావజము, చూర్ణిత్రైకము, పక్షికాదేవము, అనురాగ నిపక్షము లోకము పశేషములు అందివ శ్రీకుమారకై న వ్యాపారము గణ గక భూషణమునతో మనతోడివారల ముఖ జెప్పవే ?

అప్పుడు నేను మరలా వెళుములో వారివెల నెంతయు కవిపి పరిపాటికలు మారము నూప నేనావహుడగురి తెల్లబట్టకాని శేలీసాధమున కలిగితిని. అందుఁ గలవీంత నెన్నిదినములు దెప్పిము మోగియున్న. గోపయందు గరుడ గంధర్వ కిన్నర యుగ సిద్ధ విద్యారాది దేవయోని పితృము మోసామలుని ద్వికవలములు గానసాధనములతో వ్రాయుట యున్నను. మఱియు.

సీ. గోపలాంకరణ గూడి గోపాంశువుండు
సరిపవ శీతా వియవములు
అమరనాయకుఁ రహస్యా కామినీ మఱి
పొంతఁ జూపిన పంపుల విధంబు
తారకాధిపుండు బృందారకార్యుని
నిర్మలీకె పడిన విూ హయలు
దాకనన్నకు నై మోళమొనిదేర
వక్రివాకవడివ మన్నర కరాధి

గీ. గాదినందనుఁడని మెనకావధూరి
వరిరి కావించు నక్క పగ్గెర రవణులు
దెలియ కృంగాకరకము మూర్తిభవించి
నట్లు దిశ్చించిదాత కుర్యమందమిడు.

దరుశేషి అంధములు ద్విశించిన వలములందు వ్రెంగట్లు జడియున్నవి. గనకనాటి వంశరంజనం గల లలిచింతలులు పకపిర ప్రమోదపరంగంబులకు వాల్చా యెవారి రామనూత్రంబులు పోవంబులు నెప్పుమందు. మఱియును,

సీ. కీలు ద్విప్రీసంత కృత్రిమాంస పట్ల
నెక్కి చక్కఁగఁ బాడు పోకృతాంస

అర్జునినిదివ్వి గుర్రులగాంధ కపటే
 యోధతే యు కరమిమ్మ నాకచే
 నాకకాపవ పేటె కైక్కిన దుంపుమక
 మె గలుగ నానీచి మానునెమ్మ
 నాకకచేటె బంగళాంబోపం ప్రదం
 తర నాక బిచ్చు చెప్పెయ నామ

నాన్నగారి సేవలోని బుద్ధివంతుడు
మరలను నివారించు వంతరి పుణ్యమగును
విశ్రాంతియు విశ్రాంతి నా గుంటిలోన
గొలుపుచున్న పుణ్యమగును.

వయస్సు : ౧౭ సంవత్సరములు కర్నూలు జిల్లా మహబూబ్ నగర్ తహసీల్దార్ కార్యాలయమున ఉద్యోగము చేయుచున్నది. తండ్రి : పద్మావతి దేవి. తల్లి : పద్మావతి దేవి. పుట్టిన తేదీ : ౧౯౫౭ సంవత్సరమునా కుడిచేయిని కడతండ్రిచేతిలోనుండి ముట్టించి పెంచినది.

క. నాబోమాయి పంపించింది
గా నేటికి నేను ఇంక కష్టము లేదు
బ్రాహ్మ ధర్మమేరే
తో ? నీ యుత్సాహము నేను చాలింద కదాను.
ఆవి ముగించుకొని పోవు ముచ్చటపడుచు దేని.

క. పితృహారాః నివేద్యాః
హృదయాయ నమః వాణీశ్వర ! మా
రోహ ! ఇదివఱకెట్టి మ
నోహరు లెంతటి దుఃఖమునొందెదాఁక ?

ఇది మంజులము గానున్నారో, అందరిలో నేనొక్కఁడంటే పి మంజులముల వార యని యానెపించిన నమ్మించు తోఁగియు నమ్మిక బుద్ధి నేర్పబడకుండు గాను. ఇదివర కమ్మని ముద్ది యిఁబాగుగ, పి పాదములతోఁడు పి కన్న నొక వానరము నొకవనే నూ కవనమున కడులించితిని. విన్నే ర్థ్యానియందుంటి. నా యుపదంబులు మొందు పి శిలేనింగిలెద నిప్పుడేనియు నర గవలదు అని నమ్మి, పరిశీలన నే నానందవరవంశవనె యప్పు కమ్మకుఁజిత్తోఁ గూత వనంగల్గిపోయినా వారకరంగముఁజేరియోడుమి మోఁసు దివసము రాత్రి గదియవలె వెల్పించితిని.

నానగమనా దురయమునకు జేవలొకమనునకి మతిభయదు వచ్చు
 కుమారు బాలి నీమరక్షకుడు కిహా? నీదంబ యానింజితిని? పుట్టాపువచుండు
 వచ్చి మామడు దివమునెనరి. రికకుంబుగొడికి పోగమ లుగవనింబు రున్నవాడు.

ఉన్న నాడు మీలోదమంబ్బియుఁ జరుపుచున్నాడు నీవెలాంగవా ? అని యడిగిన నతండు వెలుగుపాలుతో నిట్లందినది.

ఏమేమి ? ఆ పుణ్యపురుషుఁ డెందునితోఁ దెలియకుండ నెట్లు వచ్చెను ? యాతెచ్చుడు ? ఎవని యాజ్ఞాపత్రవ వచ్చెను ? ఏంకా మన్నలే ? వారణాశి పురంబున నొక యాత్రికుడు లేపు పుత్రికాంబుడగుట. వాని పితావంశమునం దీసికొని వచ్చి లేవోలోకంబునఁ బ్రసాదించితిమి దేవతాతర కాగ్రాపించుచు నమ్ముఁబారి నీవు పోమ్ము. ఆ దీపివాని లేపు పుత్రికామధుర వాఁగయ్యె. శీర్షకల్పకోగూత లోగము లనుభవించుచుఁ బడవత్సరములు మీలోకమున నుండుఁగదా, వాని కిష్టములగు నుత్తరములుఁ గావించుచు సేపించుమని యా గ్రాపించుచుఁడు మహాప్రసాదమని యందుని యిట్లుఁ బుచ్చుకొని వచ్చితిని నడుమ పీఠెట్లు వచ్చెనో తెలియకున్నది. మహా ప్రభు వదనం నెల వనఁదాత్తమ్ము గదాగదా ? వచ్చెయ్యి. వానిని యడిగి నెఱుఁగితిని కొనియేదంగార యని పిచ్చియని యా మణిబ్రతుడు నాయున్న ప్రాసాదమునకు వచ్చెను నేనెప్పుడు సభాంకరామున వసింది ఎల్లార్చున సంగత మాకరించుచుఁ బెద్దకడపు వాని హుటాదుట కనుండు యర్పితినామ. వాఁడెరుఁ బ్రాసాదంబ నాయుండు గావున మాననంబులే వారివెల్ల మారకుండుడని వారించుచు వాకు ప్రసన్న ఆయాఁగ పీఠెచ్చెనో ? ఎవ్వరియోజ్ఞానపాత్ర పుణ్యలోకమునకు వచ్చితిని ? నేనందురఁగఁ బ్రధాన వందఁ బుణ్యపురుషుని రాక తెలిసికొనుటకై సర్వమున కరిగి తిని, కేవల పుణ్యపురుషుండు మీలోకమునకు వచ్చుచున్నాడు. పోయి యుపహార ములఁ గావించుమని యనిమిషవతి యానతియ వచ్చితిని. ఇదవును పుణ్యపురుషు లొక లోకమునఁ దెచ్చుదును వసింపలే. నతండు వచ్చెను. శీర్షకల్ప కాళదేవత. ఈ లోకము నాకడే పాలించు నిందులకు మీరేమి చెప్పెదరు ? అని యడిగిన నేనందుక యాలోచించి యట్లందినది.

శ్రీః మాణిక్యరా. నీవు నాకు తనుండనై యధికారము జూపుచున్నావై. శ్రీకావీర్యధారుని యాజ్ఞాపత్రవ నేండు వచ్చితిని. అమ్మహమ్మని యాజ్ఞాపత్రక మింప మహాంధుఁడై కెంతవాడు. పో పోయ్యి. నిలుండుమితోఁ తెచ్చుకొమ్మని ముందరైర్పరముతో నడలిందిచ్చిని. వారించున కొంతులు లేవా నిక్కధారుండు సర్వార్థ ముడగుట దిక్కుననీ. కావేర్యరచిన నియమంబులు వాని యతికవింబిస నెట్లు సాగును ? కాదు పీఠెచ్చెవర మీర్చివచ్చుచు మహాంధుఁడై తెలిపిన నడుగులకు మడుగు లొక్తుచు పిమ్మా పునుపొగాకులే యిందుఁ జేయుంగదా. అని పెల్లగాఁ బలికిన దిని నేనిట్లందినది

మాణిక్యరా. మహాంధుఁడై సినో తెచ్చిన పుణ్యపురుషుండ నేనే యగుచును. ఇతండు మమ్మువేదోయి లేమని తెచ్చెనని కలంబెచ్చెను. దీమంతులకుఁగూడ ప్రమాదములు వచ్చుచుండును. వెలవర నిమిదుండుమేలు. ఇందుండు నీపై గోపిం

విను లేమి గాపాదెనులే యని నరికిన వలెందు కానిందు. అట్లైన చెప్పయేదా । అడిగినప్పివం దప్పేయి యున్నది. పోయినచేరెదననియ్యె యప్పుడే వాడు స్వల్పము నను విరమించెను. నేడవుడు పునఃపురో దిగులుబోవ నాపరిచార మంతయుం చిమ్మని యంతఃపురమునకుఁబోయి తల్పంబునం బురుకొని యిటు ల్కానించెను. మహేంద్రుడు మూఁదులోకముల కవికారి అతనియాయుధము దండో. కొందఁడైన ప్రక్కలు సేయఁగలరు. వానితోపయ్యును నేనెంత వాడు. నామొత్త నేమి క్రియున్నది । ఆ సిద్ధుడు నాయంబిన్నగమామ గణుగుట నెట్టియోచనని నిర్వేగు రాకుంటేసి యందు రాఁగలిగితి. మహాపుణ్యార్థులుగాని నీలోకము జేరకక్కమా ? గాకమల మింద్రుని కద సొగునా ? అతండు పచ్చలోపలనే పాఠపోవుట చెప్పయేని యాలోచించుచుండ నాతిర్థ్యంబు యనుదెంచి మనఃపాదా । దిద్దుబోయి యున్నాడేమి ? ఏదియో ల్కానియ చిన్నాడు నాకెఱంగింపరాని రహస్యమా ? నేమని యడిగిన నేల్లందిని.

ప్రేయసి । నీమొత్త రావనో ? వాలోగ్గునది నేనెం దనిం దోయెద. నీకుఁ గ్రోతమగఁడు వచ్చుచున్నాడు. నేనుచరించుటదామగాను. మీ నాకు తల్లలు ఆ రహస్యసెమ్మదో దెప్పెద సందేది. అప్పుడు. సమయము వచ్చెదది. నేను మీ సొండు విడిచి పోవుదున్నాను నాతో వకురా ? ఇంటి యుండెదవా ? అని యడిగి సమ్మతించి యిట్లనియె. ప్రాణేశ్వరా : నేడన్నమాట తప్పరాదు గాను. నాకు పోకోవలగతి. మీ తల్లిగడిగిపోయిన నక్కడికి వరు. బదులు అందలి కారణంబు వినుందు. నేడెవ్వరె వునుకొందరి ? అల్లనాడు పీఠాపనాథులు మోహించి బైరాగి పుత్రుల నెంబున పి వెంటఁ బడిన కపిండు. ద్వైకోదరుడు. తెలిసినదా ? యోధ మునిగి గంగలోఁ బడి నప్పుడు విశ్వనాథుడు హృదయంబున నిల్చి మహాత్మా : వాకేకోటకయను లేడు. ఏ అన్నమందైన నెప్పటికైన నా అగన్యోహనుడే నాకు భరగాఁ జేయునను. ఇదియే నా కకవలీ యలిరావ యిది ల్కానిందుడు ప్రాణములు విడిచితిని.

అహ । గంగా మహాత్మ్య మేమన వర్తించును. మఱియొకసేపటికి కన్నులం బెరలెనాక నీదిక్క డేరాము దరించెయొందిని అరువును పురుషులు నన్నొక ఏమార ముపై గూచ్చుండఁబెట్టి పుర్రలోకమునకుఁ దిసికొనిపోయి మహేంద్రుని యెదురనిలువం బెట్టిరి. అది యిచ్చుటే ఏమివుచ్చుము జేసినది ? అని యడిగె వాడు డేవా । అది యొక బెదికోరలు పరపుత్రుని మోహించి భర్తను విడిచి వానివెంటఁబడి రాత్రిపురం బున కతులగు లేపు తొలినప్పుడు గంగలోఁ బడి విశ్వేశ్వరుని వ్యానియెడుఁ బాదము విడిచినది. తల్పకృతంబున దీని కప్పలోకమైనా వర్తికది. ఈను నేలోకమందుండ మందులో నెలవెందని యడిగిన నా మహేంద్రుడు కిందుక యాలోచించి స్వల్పి నుదిన యందును నొను నాభిమునవచ్చినది. లేకోలోకమందున్న దీర్ఘబ్రాహ్మణు. గొప్ప నెలలు నెలవిర్తియితిని అది వచ్చు చుండ తీరి కయ్యునిగఁ బెర్తితిని. కాశీనగరోపంబుమున గంగాగర్భంబున నిర్వచారుని ల్కానిందుడు మృతినొందుట యింత అనవ సుకృత పరి

పాపంఁడనంగాఁ బలింపనా? అది పెద్ద కోపరేవ వేమో? వరకు విడిదివడేమి? యుక్తస్వప్నపుణ్యము జేసినది, తీసికొనఁచాఁడు తేజోలోకాధిపతిఁడం గావించునదని యాశించుచున్నాఁడు నవ్వుచే మోక్షింపఁడు రాచిమానము మీద నీలోకమునకుఁ దీసికొని వచ్చి విడిదిచేయి.

అమృతాక్షుడై పి రతుఁడనిరి. జేమాంలా తోమణిమని నన్నుఁడంబుడు నాయుడస్మిఁడు జేమానగము బాపుచున్న మీకు నా నెఱుకదీ వృత్తాంతముఁ జెప్పితి నేను యిప్పుటి గౌరవ ముంవరచేపిచ్చువలె లెఱుంగింపితిని కాను మిమ్ముప్రకారములు పడితిను. విశ్వనాథుడే నానామక మీదేర్పినను సంతసించితిని. మీయొక్కరి కెట్లు వచ్చితిరి? నావలననే మృతినొంది నా యభీష్టము తీర్పురకై యిట్టి రూపముతో వచ్చితిరని యలంకరించువాఁడు. మీతలం గెఱంగించునని యడిగిన నేనాకృత్య పాగరలంకర వినిపించుచుఁ గాగివగర ప్రభావంఁడం జెప్పినయెడ యగ్నిండును పండుకోడి. నేనెవ్వఁడ నాక నీలు పరిచి నియలుదెలిసి నో యా మహామధావుఁడు గంగలో నా పడితిఁడ నని నా యభీష్టమును దీర్చెను. త్వత్త మహావళి ప్రభావంబున నెందుఁ జేరితిని. నీవలననే నాలోకము లిందిరినది. తారహస్య మొందుకొని దెలిసిన నన్ను విడిచిఁడు గావున నేనిండితిఁడో యెదక. నీవుహత వతుఁడ? స్వర్గలోకములందును పండుముండునా? ఇని యడిగిన నాచోయాలు చాలు, చాలు. మిమ్ము విడిచిన నాకి లోకములతోఁ బరితేడు. పితో వత్తుమని యెఱివరికివది.

అప్పుడు మేనా పూవుఁడోడిం గొంగురించుకొని యా వనరుపావములకు నాచుకొని యందలిం తోవదెరిదియు సంతలోఁ గానిమ్ము మఱియొక చోదీకిఁ దోవుట చాఠారమున్నదిగదా? ఇంకొక వస్తుత లోకవిశేషము వారి యందుండి యుండితిం బోయెదంనాక. ఇదక మావదీరనము ప్రప్రయోజనకరంగాఁ జేయనేని యని యాలో పించి యక్కడికిఁ బరమటితెన రూరముగానున్న మఱియొక చిన్న యుక్తంగురిలారి పండుఁడ చోరలయుమని తలంచి కమ్మల మూసికొని తరలినంతలోఁ దడుపువనసీమాం కముఁ దెలిపి అని యెఱంగించి మఱిగిర్థం పచ్చలిత పైమఱిలయం దిట్లు దెవ్వఁ డేగింఁడు.

194 వ మఱి

త పో లో క ము క థ

ఇంక పండుగా వదియుఁ జేసోలోకమున లోపియి యున్నది. అందుఁ జూచుచుండఁగలరీ పరిపాలింపుచున్న మమ్ము. వారి సేవారదవలెఁడు పదివది వచ్చితిమి. గొట్టెనొక యండు మమ్మిది పిరియం నారయ యుగగిన నేర్పించి నీమొ నుంపలయము. మూచియ నుంపుకొనేషమన లోకములన్నయు నున్నవి. అనుచున్న పరిమలు రందితిను. ఇదివరకుఁ జూపులొకములు తి వచ్చి

కవి. ఇది యేదోకము? ఇందరి పుణ్యపుణ్యము మట్ట యెన్నిదివడుతున్నది? ఏ ముక్కరముచేసిన నీకోకనానసోచ్చము లుండును? ఇందరివారిచే మోక్షము? ఇందరి బలిదానముగా గంధర్వు లెందలు? కన్నులు లెందు? లింపుము లెందరు? చెల్లాదను లుండులు? విహరించునము లెన్నియున్నవి? ప్రధానమందనాదునీ పేరు? అని యాగ్రహించు నెవరిగనచానినది పిలిచి వాడు తం యాచుడు బాబూ! నీ మన్నయు నెవరిగనచాన వాడువు. నెమరితి కపోకోకము. ఇందు (పశ్చిమ) యున్నది పుణ్యపుణ్యము మహావీరవం బున్నది యున్నది. మెన్ననే యిది మోగి వాస్తవ్యవంతులగు గంగలోతిరి మృతివోచి చివ్వలేదాము గుంబి ఈ లోకాధిపత్యము వహించి కపట్యులతో కోగము లుండవలయున్నాడు. అని దివ్యుని నీవే మనము లెన్నయము లెందును అహ! వాచాగ్యము చింతలపె వింతలు గనంబడునున్నది ప్రేయసీ! చింతి! మమస్యవలననే యందు చనియున్న నాడల. ఎందరికము? అని యాగ్రహించును చానితో నిద్రించును.

పి.యూ. : నీవు నాకోక యువరాజును సేయవలయును ఇందన్న పుణ్య పుణ్యపుణ్య నాకు గురువు. తర్వాత సేవించి నేనెప్పుడుకలము సంపాదించుకొంటి. నారాజ, ఆయినను తెప్పికినీ యున్నమాటాగి పోయెదగాక. ఈపాటి యువరాజును లేయమని ప్రార్థించిన నారకు గనేడు వెలుపును. అతడే నా పుష్పవనము వకుళాకో రాగలడు. అప్పుడు మహాదుకొనెదొరయూక అని సమాధానము తెప్పించుచుగనే చేరినాచును నివసించును.

అదిగో మా ప్రభువు వచ్చుచున్నాడు. తేరేర్వని ప్రాగుమవుచి. అందు నిలువుడు. మాటాకి పోవుచునాచ యని పలికి వాడు వారికి గొంతదార పెరుగుగా కోయెను. ఆ పుణ్యపుణ్యంబు కపట్యుల యే మున్నవని సమరిత మహారముతో పురున్న పుష్పవనమునకు వచ్చె. అతండు గొంత మహారమువలన దిశ్యంబాభరణంబులకుండు లెప్పుడును. నేమి గురువు పురుడును. నీమారకుడు తరసికి బాగుతులు గావించి పిసికొనెదొర యిచ్చి పోయె. పిసికొనెదొర. అగస్త్యుని మహాదు బాధ్యులవచ్చి పుష్పవనము నిమిత్తమందు పురు యున్నాడు. గీసికొనెదొర? అని చెప్పినంత ముప్పిరిగోను సంతోషముతో సకంబు పోయె. మొందున్నవాడు? ఏకము మాత్రము. అని పలుకుచు చానివెంట నాచవకు వచ్చె. నన్ను గురువు పురు.

పి.యూ. : ప్రాణంబులు అగస్త్యుని నీ చెప్పికిరెల్లు వచ్చితి? పుట్టిది యాచమునోపే యుంది? గంగలోతిరి యేమిదని యేమిద నే పిల్లండు. మహారాజ! నీ గురువులని మిల్లెదొర బాగున. నేను గంగలోతిరి మహారాజు చెప్పిన నిష్ఠువును గూడలెదొర కొట్టెనెదొరబాని అతని పాదముల నీ చెక్కి దగిలినవి. అతడే పుష్పవన రాజులెదొర నా యెల్లప్పుడు పరిసరినీ మహారాజు నోచు

అయ్యో ! ఇది విర్యశిరోధము. సాశముదన్ను జిన్నదైవము ప్రభావమునకు శోభనును దానిఁ దీసివేయదు. ఇది స్వతంత్ర రాజ్యము. సామన్యముగా నెల్లద్రువికాసమ మిందు సాగదు. ఇందుఁగల రాక్షసులు పీడితులందు. రాక్షసకృత్యములు గలారు కాదు. దేవతలకు సహకారోపకారులు వీరియందే దేవతలము గవలెనివ్వవచ్చును మహేంద్రుడు వారి కశీంపునుని సర్వశక్తి దెలియజేయుచున్నాని కాను కశీంపుఁగారిడు. ఈ లోకమునకు రాజురాని పుట్టువల్లి. అందే సర్వశక్తి మహారాజు వసించియున్నవాఁడు. పితృ పౌత్రు గూతవత్సర్య. సకలము దర్మాత్ములందని యాలోచనృతాంధ మంతయుఁ జెప్పెను.

సేనలు ఆయా: బద్ధుడికి, మర్యాదలి యంత్రులములో నున్నది ?

మాడు — పదిహేనుల చివ్వులో ఉన్నది.

నేను— ఇంకా నేను (నామములు) గలవా ?

సూత్రము— పెద్దరక్తస్థంబుల పుట్టలు గలిగియుండువి. మరలము నిష్కర
జనము. షష్ఠరక్తస్థంబు గొనుచుండునప్పుడు శరీరమునను పుష్కమునగోమణి నాడు
జరిచియుండువి.

ప్రశ్న— రక్షకులు మమ్మీ చూసుకుందా ?

వాడు— ఇంతటి దాష్ట్యము చేసేవలమంటాడు. ఏ దాష్ట్యము జరిగింపదు. అతిథుల వారలించి సత్కరింతుము. మతమొక్క పక్షమున్నది. పాపాలలోకములో మనస్సు తక్కువగుట వీరికి బంధుత్వము గలిగియున్నది. ఎవ్వరైన నందలివ రిందు లేనిది యెవరిని నిత్య క్షిప్తి తరియ్యును వచ్చుచుండును. వాంఠయొక రాక్షసకృత్యమును గలిగియున్నది. కాని యీ లోకదాసులయందులేదు. అని యెఱింగించిన సంగతియును నే నాతనియనుజ్ఞ పురుకొని పుణ్యక్షేత్ర పర్యటించును. బోధనాదనె బయలుదేరి ధాత్య నమ్మనినదిరి రా నొరదారింబడి నడుమొగికిరి. ఒక పెద్దమార్గము పకమరగా బోయినది. స్వదేశిరామిచ్చి ప్రతినిలము గనుటకుండుట, యోచన ధాన్య హస్తాగ్రములకు గుఱుమరెక్కియు హాహగమరెక్కియు యొల్లలోడుమను లేర్చియు మిహగము రెక్కియు విచ్చునాడును బోధనాయను మమ్ముజూచి పల్లకినిను చుంపక చనిన నమాదానము తెచ్చుమందిమి మీము బుచ్చునా నారాని పోవుమందిమి. కొంతసేపటికి పక్షిమూలగి సమవలేక మీన స్వేచ్ఛనారామరము బ్రాహ్మణుల నడుగులు దివద నడుచుచున్న నా ప్రియమగు మా పక్షిమూలగి పక్షిమూలగి కొంతమార్గము పుగికిని బోయితిని.

[illegible]

వాహన మేదియుం దొకరదు. పుణ్యానతి నుగము వరియోజనముం దురమున్నదని. ౩౪ క్రోశము మారము నవితెనో లేదో కాళిదాసు ఒకవైపునున్నరాదన్న. పాపము నాకథంబున నీతి యడుములు వర్చివచ్చి మోదార్యున నున్న దుమోన్తి నది, నది నా నిమిత్తము పీరు విచారించువారు. మీ పోతమునకు విచారించుచున్నవామన, పలుకుచు బంహు దెచ్చుకొని మత పరియరుగులు కదరినది.

మూలము దైర్ఘ్యముగా జెప్పినది కాని యట్లు సరువలేకపోయినది. అప్పు డొక దైర్ఘ్య కింద గుచ్చెనది వేమ రానియదుగురొకరయినది. గాని ముట్టనిచ్చినది కాదు. అంతలో నొకగృహముని బంటి యా మారమున బోవుచుండును. దానిలో నిరువురు స్త్రీలు మూతము కూర్చుండిరి. మందొక పుష్పంబును బండినకుట్టుచుండును. వేమ రాని కథముగా నిలువబడి అయ్యు. మేము పుణ్యానతి వగరంబున బోవు చుంటిమి, అది నా భార్య. వరువలేక పిక్కిలి యలయింక జెందయాన్నది. ఈ బండ యెక్కిండుకొనెదెదరా? పీడు మంచి ముక్కితము రాగంబు. ఈ వాక్రి పియ్యారో నుండి ముఖనాడు పోయెదమని యెడిగిన పంధున్న రాక్షసుడు అయ్యె. ఈ మాత్రము మనికే యా స్తోత్రము. రండు రండు. మీ యువును గూర్చుండుడు అని పరికి నన్ను, తనవక్కను నా భార్య స్త్రీల వక్కను గూర్చుంక బెట్టుకొని యా కటమును బిరురయంబున నడిపించి యోజనవ్యయ చూడనులోనున్న తమ పల్లె కుఁ దీసికొనిపోయి తమ యింటిమొద్ద దింపెను.

రాక్షస స్త్రీలు బండికిని నా భార్యను దింపి లోపలికి దమతోఁ దీసికొని పోయిరి. వేమ తోవననల్లోఁ బోయి యరుగుమీదఁ గూర్చుండిన. అప్పుడికి గొంబెము పీకది పడినది. ఆ లోకముంబు బూలోకమువది దానింబగుత్తు గంభ. నూయ్యుడు కిందిభాగముగా గవంబును. అందున్న రాక్షసస్త్రీలు దక్కనివారనియే చెప్పదగినది లావి వురువలేయియు బట్టనినారు కాదు.

మేము వేదన రెండుగడియలకు వారింటికి లాకాళలోకమునందలి నలువైపు బంధువులు కహస్యముగా వచ్చిరి. ఆ యింటి యజమానుడు వారిని సత్కరించెను. ఇంటి యజమానుడు కుర్చుకొనియుండు. వేదవేదాంగములు కడివిన పిత్వాంసుడు. ఆ యింటికి వచ్చిన బంధువులు క్రోత్రియలవలె ముండి రాని రాక్షసస్త్రీలను గూడ ముగంబున సూచించుచున్నది. మా కంధమును వేపంబు క్షిప్త బోజనము పెట్టిరి. చుట్టూ మోసపుక్కులైనను యజమాను కద్దివాడు కాకపోవునది నన్ను మే తినిరి.

రుజింపునప్పుడు వచ్చుఁజూది క్రోత్రికస్త్రీలును పిరెవ్వతో ఎండుండి పుచ్చి గిరి? ఎండు? బోవుయ్యూరు? అని యడుగుగా గొంతలేపు నే నేమియు మోటాకితిని. ఎండుపదిగ నా ముదిలే యడుగుతుంక నే విట్టంది. నేను కపంబు తీసి క్రొత్తలోకమున బుద్ధులొకంబురెల్ల దినునట్లు వరంబు పొంది స్వేచ్ఛానివారంబుల బుద్ధులొకంబు వచ్చిలోకంబు హరితిని తెలియక నేడిలోకము వచ్చితిని. వరక క్తి

రగినది కాబోలు మేము పచ్చిర దేవయాత మంత్రావస్తువోయనది పాతరాదుమె
వచ్చునుంక నీ వుద్యాత్నుడు మాత్రమే యి అంతి యెక్కించి యాడు దీసికొని
వచ్చెను. నిర్మతి మహారాజుగారి జానులూ బుద్ధులూ పగరంజుమం దోపురున్న
వారమని యెఱంగించితిని.

నా మాటలు విని యేడియి గజగజలాడినది. భోజనంతరమునఁ
బ్రతిరో గూర్చుండి తాంబూలములు వైచికించుకొని రయ్యులది యజమానుడు
నాతో సయ్యాః బుద్ధులతో పగరంజుమ బదివికటలలో గొప్పసక జపగవైయున్నది.
రాక్షస రాజపుత్రుడు స్వయంపద మహోత్సవము జరుగఁగలడు. ఇంక నామ
దినములు చగవీపుట నీ నయామహా పెక్కంబులందు తోపుదును అంతరముక
పిరిం దుండుడు. అప్పుడు వివచ్చును చెప్పదుము నే కట్లే దంగీకరించితిని.
మమ్ము శాం గెరవము చేసిని. పాదామృతము పచ్చిర రక్తములు నా భార్యపైఁ
గొన్నవైది యా యింటి నీ మేల్ల బుద్ధులెరికి నేమి గహించలేదోయితిని.
స్వస్థాది పుద్ధులతోమఱుమలము ముగించెను. గాని రాక్షసరక్షమండు భూలోక
మండు వలెనే భోజనాహారము నీ నయామహా పగరంజుమ బదివికట దినములు
విష్టకృతగా ముఱించెను.

ఆ పాదామృతముల పుద్ధులనుపగరంజుమ బదివికటలలోవచ్చున్న వారము. మాతో
రంతి అని మమ్ము బదివికటలనుపగరంజుమ బదివికటలలోవచ్చున్న వారియందే
వారివెంట బయలుదేరితిమి నరము కడలని బుద్ధులయందు నీవసించుటకు దమ
బంధువుల యింతకే తీసికొనిపోవునామి. యాగో పుష్పమర్దా న్నయనము బుద్ధులతో
నగరము జేరుదుమనగా నా బాధి వేల పుడించుటకు నా బుద్ధులెరికిని నా
జ్ఞులతో పారిపోయితి. తెల్లవారి లేచి చూచునొంది ప్రహ్వలో లేచి నుబుద్ధులు
పరికించితిని. ఎవ్వరు గనంబరలేదు. ఉద్ధరూ కర్తమా అని నీని రాక్షసములమె
జరికిని. ప్రతిపాక్షము లేదు.

ఏకమైరని మేము పండుకొని యెన్న గృహయజమాను పగరంజుమ బదివికట
కేయియఁ దెలియదు. వానిద్వారో మేముఱంగమన సమాధానముబ్రెప్పెను. అప్పుడు
వేల వాడు గుజగుజలకు విషయము అన్నయ బుద్ధులకు తెలిసిన యా దుగ్ధుల
పెనుముఁ తేనె యెత్తికొని పోయిరని సర్వయింది పూర్ణాభిముఁ జెందుచి వాహా
విశ్వబాధులను నాయం దప్పగ్రహము రప్పిస్తామన్నది. వా బాధాంధుల రానితో
చియిగము గలగఁజేసివే. అయ్యో స్వర్ణసుంహుల యెక్కింప నా వెలుఱికి యాడు
మలు గుడుదురున్న నా ప్రియవారి చియిగము నే వెలు సహించును? ఎందుఁ
గావుడు? ఏమి లేయదును? ఎవ్వరితో? దిప్పించునో ముఱింపునుంక నా యింటి
యజమానుడు యెందుల కేర్చివచ్చి? నీవు తోయి సర్వదామహారాజుగారితో బ్రవృ
ణించును, వాడు పాతాళ ముందు రక్తములు కావచ్చును ఇందలి న బుద్ధులెరికిని

బోధించిన విని శోధించు దైత్యము దైత్యుకాని యెట్లు శేం కలు గదలి మధ్యాహ్నమునకు బుద్ధావలీనగరమువకుం బోయితిని.

అప్పుగదలు పీఠము నొరంబులు ప్రాసాదంబులు గృహములు సెదరలు అంగళ్లు అంబుకామలు చూచినంత నా మృదయము విస్మయ సముద్రములో మునిగిపోయెను. తేలికొనము దానికడవది చీలికింటిం నేరదు. అప్పుడే నొకా గ్యంబు పరికింపుచుండఁ గొందఁక సేపు ప్రయోని. మౌగమంతావము మరచిపోయితిని.

సీ. అనిలసామగ్నిజ్వాలలు సానినమర్కండః తేసి
పాతాళమునఁ బొక్కిరియింపి యరియఁ
మానితక్తి సువిచిత్రాకాంక్షింపి మును ప్ర
హరుండు తుదకు సెన్యాసయ్యుడొక్క
శ్రీరామదండ విభాగితుడై పిల్చియఁ
గొంతులంకలో నొదిగి యుండె
రావదాదులు లోక మాపరీవలుఁ తేసి
బుద్ధులంబుల కంగి పొంగి యుడంగి

గీ. రహస్యః కర్మకర్తైవైవ కార్యమనన్తేన
కావ్యతేజ్వల్య యాత రిగిగ్నగత పర్యతి
గతి భంజింపుగ గలిగిరె యితర దుష్టా
రెడ్డి తప మాచరించెనో యా సుధాని.

అని తర్కమీల నొకాగ్యంబు సూరి పర్యతికమ ప్రభావం బిగింపుకు నొక
వామకలంబునంది బోవుదుంక వొకగేడు సమదది దివసమునఁ బెనుండి నాడు
బ్రాహ్మణుని కొక తెనుచూచుచు నీచి నెంచునది యెవ్వలు బోవుదున్న మమ్ముఁ
జూచి నీచి ద్విజాంకవై తిరిగి బ్రాహ్మణుడార ముదెంచునె? అని యెదురుండు నేను
ద్విజాంక వల్లెవరునని పలికి వాని నెంబ లోవలికిఁ బోయితిని. లోకములకు నెవ్వయే
లోకములు. కపపములకు నెవ్వయే భవములు. నీ యలోకము నొక లోకమే.
మనయోగ్యకర్మము లొక యోగ్యకర్మమే? యెవముడు వోరె నింకగా నా యింటకోడఁ
జూచియెంటి వెంటయెవ్వరి యెల్లాలు నెప్పిలంక సమ్మి అలయంకముల స్వాగ
మానఁ తేరి మాన్మనీలాంబరముఁ గట్టుకొని కపకర్మమిదిక కపతీయూర హార
సంకలాది విభావణచుం కంపకము తేలి కందనాగను కపూరీకర్మలు గావించి
మృష్టిగ్నసంకుఘం గావించి సుఖసనోపిష్ఠునిని లాంఛాలంబు నై యోచయన్న
సమయంబున్న పయ్యులుమాఁగెను నన్నుఁ గలకరి ప్రహ్లాద తేసి నీ మెవ్వడఁ నెండుఁ
బోవుదున్న గాడు విందేమిదికి వచ్చితిని యెడిక నీ నీట్లందని

మహాత్మా : నీ యాదరణము వలననే నింకకు ముండుఁ బొందిన దుఃఖము
ఘటించిపోయితిని. తనంబునఁ బరమార్థమే చెప్పించి వార్యయం చేయ సేయ్యిచ్చి విచ

రంజనం బుట్టలోకంబు లెం దిగి యీ లోకము వర్జ్యమంతః దత్తామర్త్యము సత
లిత నగుదును నీ నగరంబునకు వచ్చుచుండ రాతిలో నలుగురు రక్కసులు నాలో
గిరిని మెత్తును నా బాంక నెత్తికొనిపోయిరి. ఆ పరిశవము నిర్వృతి మహారాజున
తెలింగింప వచ్చినది నా యుద్ధంతము కొంతమాత్రము వెట్ట యుద్ధటికః దగిలినది
నెఱింగిందితిని.

అతండు శాలివహను వయ్యా! నిర్వృతి నేటియుద్ధయముననే యుద్ధుండు
బాధనంప స్వర్ణమునరుఁ బోయి పర్యేసు. మూడు గంటల కొద్ద నుటఁ జేయునట్లు.
అప్పు డందరిని రమ్మన ప్పత్తిల పంపినాడు. ఎల్లవై ప్పత్తిలాస్తుయంతర మహా
త్వవము మఱి మూడు దినము లంగివంగుని యాజేడు నితఁ మానాడు. ఏవర
పెయ్యడు. అంతదనుక నిత ఖద్రముగా మాయంబుండును. తమవారఁ జూతువు
గాక యది యాచరించి పరిశన నిని నే నహహా ! రాక్షసులదేహి యహహాదేహి.
ఇది యుక్తిమలు మహాపులలో సేవమండుట దుర్లభము. మీరు సేసిన యుద్ధవార
మెన్నటి ముతువని నుతియించుచు మహాత్మా : రాష్ట్రపుత్రిక కన్న యెండ్లున్నవి ?
ఆ స్వయంవరముక కింఁచుండు నిక్కాయ సురలు వత్తురా ? అని యడిగి సతం
దీర్చితి.

అందఱు నాహానిష్ఠుత్తిల పంపిరి. ఎవ్వరో వత్తురు నిశ్చయము. తెలి
యదు. ఈ చిన్నది సర్వోగర్భమునం జుయింపి వృద్ధి పొందివది. ఏండు లేకు
న్నను బిదియారేంద్ర ప్రాయము దానివలె నుండును. మా ప్రభువున కిదివల కింక
రక్కసి ప్పత్తి పుట్టియింతలేదు. ఏడ్వొచ్చియని పేరు పెట్టెను. అపె ఏర్పరలోనే
పుట్టినట్లు. ఎవ్వని భాగ్యము పండివదియో తెలియదు అని యతం చెఱంగింపెను.

మఱియు మూడుగంటలకు దానాసకకుఁ బోవుచు నున్న రమ్మన తన
బండిపైఁ నెక్కిండుకొని యా మోగమునకు దీసికొనిపోయెను. ■ సత బ్రహ్మ
సతవలె పెక్కిలి కోపిల్లినది. బ్రహ్మ లేఱుచుతో నొప్పు రాక్షసులెం నా సత
నలంకరించెరి. అహా ! ■ సతామర్త్యంబున సహెన్నకరత్వ సింహాసనమున పసింది
యున్న నిర్వృతిమహారాజు నాడు గొప్పలపంపింపు గావించెను. అది. ఎగంబున
కాంతమైన లేఱంబు కరం నిడుచుండెడి. హింఱులగు న్నేతలోయమునఁ బిల్వదీప
మాపులు క్రిక్కురన ప్రభుత్వ లాంఛనమును మోచిండుడున్నది. సత సింహముగ
సతండు లేచి యొద్ది వివ ఎఱుగంబిత సర్వరాజున ప్పట్టభద్రునింఁచెను.

సమ్యుదాహ : అంతయందు దేహిందముగ నున్న రమ్మించిన విరలు పెఱిం
గిందెద నారినెఱుఁగు. మహేంద్రుడు మూడులోకంబుల పరికారి. విస్తృతింకెల్ల
ముఖ్యుడు. పుణ్యలోకముల బాలించు ప్రభువు. రాహుదేవతలఁగను. విద్యములఁ
గాంచిన సుకృతకుల మరదావనరముండు విమానములతోఁగూడ దేవమాతల నుప
వాది నాయా పుణ్యలోకముల వసంపజేయ సువిధ మానునవతియందే యున్నది.

రాక్షసులను చేవలయు నమోచుకొనరన్నను మనలోకమువంతున్న రాక్షసుల యందు గల సాత్వికత్వము ననుసరించి మనము వారికి పుట్టెడి యెప్పుడున్నది పాతాళ భంజనములను ననుమలు దున్నద్రీయావలన రాక్షసుల మన మెప్పుకోగల కప్పుడు అట్టి వారిలో మన లోకమునకున్న రాక్షసుల సంబంధ భావవ్యవహార గరిగియున్నదని వారికి తెలియదవును. దేవదానం గామహాపులగు రాక్షసులు క్రొవ్వులకు యెవరి సెట్టినవ పనిచేడరా ? పనియెను.

అట్లేకమున కి నడుము గామహాపులగు దైత్యుల తోక వలనెంచి పుట్టువులు. అందు పిచ్చి మోహమివలన లండు దిగ్గజులలోగూడ దివ్యకోగము లుపయించి ప్రదానపరదవాటించు మాణిక్యమని దిగ్గజులించి యలం దెలుంగకుంకః పర్వతాన్ని పట్టుకొని పోవెనుట. మహానాథు నిజమైన పుణ్యస్థలమని దెచ్చి యందు ప్రసాది పెట్టి. పీఠమున్న బెడ. మాణిక్య వాహర వృత్తారి తెలుంగించుటయు వలంబి దిక్క కృత్యముగా భావించి నాకు వరమానము లంపి కప్పించుకొని నాతో నాపుణ్యంక మంజయం తెప్పి కప్పుకొని సాతలంబాసులు నీలోకమునగల రాక్షసుల వాపులెయున్నట్లు మాకు తెలియదవునది. నీలోకమునట్టి వా రెందున్నారో తెలిసి కొని కిడించి యాతీర్గమున నాలోకమునకు లంపించెయము. భాగ్యి లదులగా మణి యొక యర్చర వన్యబీ కమెలిమన వరికప విని పడమిలో క్షమాంగకదన వే విట్టించి. మహాపరా : నేను నాపరిజనులు పియాజ్ కెప్పుడు లభ్యమె యున్నాము. నాలోక మందున్న నాకు మహా శ్రోత్రీయంపరె దియాపరక సాహదులు గరిగి వరింపు టన్నార మాలోకములో మన్న వా కల్గవని తెలుచుర) వే వన్య. శాండు. రసాతల వాసులు చేసినవ శేయవచ్చును. వాటిగరించి విమర్శించి దేవతకు తెలియజేసినవని తెప్పి యుపజ్ఞ పుచ్చుకొని వచ్చినావ నో మామమునుంచి దేవేంద్రునితోపాటు త్విత్రి వసించుకొనుచు మహాదగ గాంకేవము తెలుచున్నాను. వారి వ్యతిరేకము జరిగిసేసి నా యుద్ధోగము గడియలో మణియః గలదు. అనురాంకకుండు పూచాంక కుండు. వారికి నాపుగా నున్నాయ. పియ మాలు దక్కించి నా యుద్ధవారము నిలిపికా నిలుపుడు, లేకన్న విమలం యిచ్చి నారాది వేమి జోనియను. రసాతల వాసులించ వచ్చుచున్నారా ? లేరా ? నిజము చెప్పవని యికిగిన వంధిక రాక్ష సుండు లేది మహా పదూ : వచ్చుచున్నారు. కర్మనూదకు రాక్షసని యుండికి ముగ్ధర పెంట్లెట్లుగొని దుర్గమునకు రాక్షసేడు వచ్చెను. వాని మొదల సాహసాభార్య వేర్తి వాని పాపంబు. నేటి మెత్తుగొడు నా తియవరి నాతో తెచ్చినది. చెప్పుటయు నది గలంబునకు నీయ వచ్చెనా ? అని కేరవియంపరము వారేదని నుట్టులకరము చెప్పి నాకు నీయంబునకు నీయంబు వానంబునకు యుట్టులయిచ్చి చెప్పెడి నాకునీయంబునకు నీయంబు వానంబునకు నీయంబు వేచి లేచి నాభాగ్య చెప్పుకొనెదోయన నాభాగ్య చెప్పుకొని నీయంబు వానంబునకు నీయంబునకు నీయంబునకు నీయంబునకు నీయంబునకు

యతం సుపాయము వెన్నటచే నూరకొందివి. వాచి కంఠము విందలి చోటులిమి.

అది యెఱింగించి కనుమించి కన యవ్వలి ముఠి యందెట్లు యెవ్వరగు గెను.

196 వ మఠరి.

విద్యావలకథ

విద్యావతి స్వతంపరసర పెక్కిలి విశాలముగా మున్నది. గ్రామముగా గురుతులు వైది పీఠము లమర్చిందిరి. పద్మహృదయ భావనరి మర్మహిమ మెదలు నిర్లక్ష్యముగా నామారము తిరిగి పీఠములన్నియును చదివి వైదికు వచ్చును. విద్యావతి పరింతునని పఠ్యుచారేంపలు కమరమ పీఠము వచారము శాలి మొదలగు దరి ప్రాంతమం ముందుగనే తెలియఁ జేయవలయును. గురుకువైది వారికి పీఠము లుండుదురట. పెన్నులుగా వచ్చువారి కది యేమియు నవసరములేదు. మూలప నాఁడు పదిగంటలకు పక చూచెదరి

దేవలోకములనుండి యిప్పుడు గంధర్వులు కిన్నరలు కింపురుషులు విద్యా రతులు లోనుగు ప్రముఖులందఱు వచ్చి సభ వలంకరించిరి. అయింతుఁడు వలంకరి తుఁడు దిక్పతిప్రతులు రావున చాచి రావులు కుదురమి రాచేరు. తక్కుంగల దిక్పతిప్రతులును గూడ రాతడు. వెల్పులు శాశివైరము దంబి యుపేక్షఁ జేసిరి.

మాయండి యజమానుని లంఘనమున మేనుగూడ దివ్యహార్యంగవాగాను లేవనములలో సున్నరక్కటాపాంబరాదుల ధరించి యాసరకుఁ లోయ ప్రేక్షకులు గూర్చుండుటలో నొకపీఠముపైఁచి గూర్చుంటి.

అప్పు వామౌలగంఠున వసిరియున్న దేవయోగిపీఠం పద్మలలిం బూదఁ గమ్మలను విరిపిట్లు గొనఁడు. గంధి మ్రోగిపడి. నలాన కంఠం ముడిగిడి. సభాంతరాకంఠున సెప్పు. లాగఁచెడిగది. ముచ్చి పెల్లెడిన ముచ్చి లీగవరి పెదన యాసరసిగంధి సెప్పును నేత్రపర్యము గావించిపది.

నభిహృదయంబియె పంఠోక సమరాలు వారివరి యుదంఠాలు యిట్లు గింపుడు మెక్కిగా నేవరుమిందఁ బాఠము వరివరి పోయిగముల వారసావుల సాచిలి పుడు నమరుగింపెను.

సీ. పం గంధర్వవంశ సభావలను.

భావనావలను వారిను వారిను.

కెరెడి ప్రితర. లాగి గంధిపాంబరా వారిను

మరుదగున కంఠముభయంబు.

మాన మత్తుగలది తెలివంత నే భ్రమగించి వెంటరా, నిర్మతి యతిరయమున
హాహరమునకు జని యందున్న రక్కసులను దేవరూపంబు వారి పిఠాకర దొరకి
రని యెరిగిన నా దేవరూప రిద్దరి.

నిర్మతి మహారాజా! తిర్థంబును రక్కసులే యెత్తగాని పోయినది నిర్మ
యింది మహారాజును పుణ్యలోకములెల్ల గావపెట్టింది పిఠాకరము చుట్టును దిరిగి
వరికిరింపుదునని పెక్కంబు దేవభటుల వాదాపింది యున్నాడు.

నేము కొందఱును హాహరమును భోవు మారములో గాదికొనియుంటిమి.
నిరిగి తిలవ మొనెట్టుచుండ సేరను రావయించుచో నే నీదురముందు భుజముపై
నెక్కించుకొని పిత మెప్పుడు వెంటరా దారాకలోకమున కేగుదునని బట్టకొని
రక్కలు విరిచివేసి పితకడు దీసికొనివచ్చితిమి. పిండ్రుడు పిఠాకరకు
మహారాజు నొద్దకు వెనిగొనిపోదుమా! అని యెరిగిన సకల చిట్టనయి.

నీరు చేసిన పని నాం సంకోచమెదది. పిండ్రు నేనే కిడింబెదను. తిర్థ
ంబును వెనుకనుండి పంపించెను. పిఠాకరు పొందని చెప్పునప్పుటికి నాంబెది నెం
బునెదది. తిర్థంబును వారివెంట లంపివేయ వేమోయనీ తటవతి భావించుచును.
జంబోచుం మొగముబాదిరాన దిన్నిరు గాచుచుంటిమి. దేవరూపంబు నిర్మతి సేతు
పొంది యెరిగిన రథరాక నకు తానెను దన భూతు సంకాపురమున కనుచి యా
రక్కసుల కెక్కుదు కిడవిరింది యేకాంతముగా నిమ్మలపై యుట్టనయి.

మోహరా : నా భూతుల దేవకం చిదిచి మమస్యలదేవ నెన్ను వరించి
నదని రాక్షసు లాడెపించుచున్నాడు. అందుం కింతయు నేమి జింకింపను. తిర్థ
ంబుకు నీకు నెట్లనంబందము కంటో జరియ వద్దదేయనీ తెలిపికొమ్ము. ఇక నీ
యొద్ద దాదాని ? నా పుత్రులను పిట్టి వని వరించెడివెం యని గర్జిగా నిర్మంధించి
యదుగంగా తటదిన జరి యున్నగుట చెప్పినది. మును. తాను వెనుకది జన్మ
మున భీమ సేనుడను పురచిజనీ కూతుడు జంధియను దాని వనియు గానీ నెకటం
బున గంగా గర్భంబున మృతినొందిన పుణ్యచిశేయమున నీ వదినె పుట్టికనుకయు
మరణ సమయంబున నా జగన్మోహరాడే పతిగావలయునని కోరికొంది. రాక్షస
చిశేయముడే వాని నిర్మతికంపె నరసినె వరించితిను. నమారావము చెప్పినది.
నీవు చెప్పిన వృత్తాంతమా యుద్ధంబునకు సరిపెరివతి జిది దైవసంకల్పకము.
మహాదేవముల దేవీంప నింజ్రాయంకు రక్కసుకాదు. తిర్థంబుయు విద్యావతియు
దొరికిరిజన్మంబున యొగిలె ఇం జన్మంబున నెన్ను జన్మిగా జరగెడి. ఇది కా
నిర్మ సంసేవన గలిగిన పంతు.

మోహరావ : గానీపురంబు సేపించిన వారికి గల్పపురము వలె
గానినము గిదెప్పుచుండ మమస్యలకు గొడవయేమి యున్నది ? అట్టి పుణ్య
స్థలంబు మోహరావం బన గలిగియుండ మానవులు యుద్ధంబుకలంబున కేం జోపయినా

తెలియకున్నది. ఒక్కసారియైనా గంగలో మునిగి పోవ్వల్యకు వర్తించరాదా ! కానిమ్మ, అది పూర్వపుణ్య విశేషమువలనై యుండును అని పుణ్యము నిట్లెఱుఁగెను.

కామరూపి నీ యువపుడ భార్యలను వెంట వెంటకొని భూలోకమునకును బోయిరదా! ఇందే యుండెదవా! నీ యభిప్రాయమేమని యడిగిన నే సత్యంక సంకోషము తెండుదు వందపూర్వకముగా నిట్లంది.

మహాత్మా! దేవలోకము లెట్లవైసను పుట్టిన దేశమందలిమాన ముండకపోదు. నా నివేత్తనై జన్మిసి జడయు పరికరింపబడుదును. పి.తలు విచారిండుదుదును. మీ లోకమున కప్పుడప్పుడు వచ్చునట్లున్నగ్రహంపుడు. మీ కూతురు విద్యావతి యింటి యుండగలదు. నేను భోయివల్లెద వావనియును అని చెకికొనెన సతం రోహా! అది యెఱుంగలేనిదా! ఆ చూట నేదెవరకే చెప్పితివి. అప్పుకొన్నదిగదా. నీతో భూలోకమునకు వచ్చువారు. ఈ వాడ మంజుల యింకనును మా యింటి జరిగి నది. నీ! నివేత్త నీ బాధగలి భార్యలతో చూచోకముందు బొమ్ము. దక్షిణ నాయకుండనె సుఖింపును. కలను నిచ్చి కచ్చునట్లు విద్యావతికి చెప్పి పుచ్చెద నట్లు చేయుచుండుము. నీమనస్సు వాదించును విద్యావతివారము చిరకాలింపి యుండునట్లు దేవేంద్రు నడిగి భగవద్గతు మహాదేవిని భయపెడును. విద్యావతి చిరంబుకె తానెం ద్రావుము. అని బోలెలవిని చెప్పి మహామహారాజు యుమ్మలల కంజీకరించితివి. మజయు వారి మనసులొ ఇదివిరాలించు మహావతితో దివ్యోప పోగముకలులు లనుభవించితివి.

పుణ్యమునా! నా సోమదేవు చిరకాలపు ప్రభావగలికను కాందనశీతు విరాజనానను కింకిరింపరావ మహాహరపు యుమ్మనక్క పమానంగా దెప్పించి మమ్మ కప్పించి యందు సూర్యుంకంజేసి యిందు బోలెలకుని యడిగిన నే నిట్లంది.

- ఉ. ఏమచనీయ వట్లు సమిద మహాగృహంబు లభించె మా
టిమడ, మెందు వెళ్లవతి యిందు కళా మకుటందు కన్న పూ
ర్ణామరూపిణి సుఖవంతుల కిందరియ్యుడంబు, నే
గ్రామము సొంతబాదు సురగంగ మహాపు విరంగయేవరి
నీమ నొకర కృతంతురు వశంతురు లోకముడ కా
రామమణి గృహంకర విరాజిత సోరవహాసభోప సూ
రామిక లోకదాగ్యమం నది మహాత్మానా లాకి ను
శ్రీ మణిరత్నా కలదు వెంక వెంకరాగ దేవేనీ మమం.

అని కోతులయు సర్వమహామహానందు సంకల్పంబు దివిరెప్పుని యువపుర కేలితం కాగింపెలయు నాదు పమానంబు లోకంబు నిలవంబుది భూమిని నింపునన్న సమయంబున —

సీ. తొడక మా! రరాకలపెల్ల పల్లవి
కనుగోనగమము కానివలె
రాసురా నీల సొల్లదద్రాణి నొప్పియొ
కాశమండలములు కానివలె
నంజలోఁ బూదగి పంపియింక జెనువులు
నదులు తారమం పంచమనఁ దోరె
విడియించె మహారోషరారాణ్యపు
రసోనుములు బల్కములు గాగ

గీ. నంజలోఁ గానుబడియె దిమ్మనవంతి
రెంక వత్సంత కమలేయి కిరగోష
రాలి యొన్నక సులభమనైవ కాశి
కాపురంబంత మధికర్ణిని కలంబు.

అప్పుడతఁ గనుచిత్రలీల పరచుచుండె. నొకరెణుంగకుండ మమ్మిందు దింపి
విచారముతోఁగూర్చ విస్మృతి కిందకుఁబరిచయమై వెగిసిపోయిరి. మేమును పెల్లెగ
ముగదలి వీధుల నడివ దివముల నడుచుచు విశ్వేశ్వరుని యాలయమునకుఁ బోయి
ప్రవేశించి పూర్వకముగా గుడిలోఁబెరిగి అని స్వామిని పేదించి యాగ్రాతి కాకోసెం
మంటపములోఁ బండుకొని వేరువనామున లేచి తిరిగి మూగ్యుహం బర్హకుఁ దీసికొని
యిందు సునిందిరిని. నేటి యుదయించున నీ అవలూకు గంగాస్నానమున కరుగు
టయు దేవకన్యశిలిన పలుకుచు జరులు మోగుచుండిరి. అనింతఁ జూచియేకదా!
నిన్నను వచ్చితిని. ఆ గదిలో నన్ను నలె శీర్షస్కంధము విద్యావతియు. విడియె నా
వృత్తాంతము నీవందు వత్తుననెయి విశ్వేశ్వరుని యాలయము గోత ప్రక్కనోక విగ్ర
హముకింద నొక పర్వము వ్రాసితిని. చూచియే యుండువు, నానోక విని నా కలి
దల్లుడు లేమనిరి! అక్కడ విశేషము రెజింగింపుమని యడిగిన సిద్ధార్థుఁ దిట్లనెను.

అహ! మోహనా! వంకల్యసినుడవనిన నెన్నే చెప్పవలయును. నీ
సంకల్పము విని నిమ్ముఁ బిచ్చనానగా గణించితిని. మువ్వకోటిలో నీయల్లి యొక్క
వంతుడు లేడు. దివ్యలోకముల జూచి వచ్చితిని అపరిమాన భూషణోరవ్యూరి
రామంగు రామణుల బెండ్లి యొడిచితి. ఇంతన్న అన్యమునకుఁ గావలసిన దేమి
యున్నది? నీవు హిగుల భవ్యుడవని పొగదెను. ఆ దివ్యము లక్ష్మణరామములలో
వెళ్లెందరి వారు ముఠానాగు గంగాస్నానము జేసి యజాపిడి శీర్ష దేవతల నారాపించి
విశ్వేగ్రాది మహాదేవతలంగలలుల సహస్రనామముల పఠించుచు భక్తిపూర్వకముగా స్తుతిం
చుచు మహానందముతో వారాడిందరి. మోహనుడు కలికంఠులు జూర వల్సాహ
వశుడు తవదేవమునకుఁ బ్రయాణముగారు సిద్ధాచలము తాను గొప్పనాకు కాశీపురం
బున మనించుననెయి లార్గంలో నీ పింటిం పొమ్మనెయి వతనితోఁ జెప్పవంక

నంగీకరింపక వానినిగూడ నిందితమైనట్లు నిలవంతపరచెను. పిదపాత్మాకి హృదయంబున నొకవిధమగు విధాన ముకుంజించెను. మోహముని భార్యల సౌందర్యములు తలఁచి యాహా! అర్థితార్కలు వీనిచాని ప్రభుకేమియని రింజించును. మోహమునందు నసూయలేదు కాని తన కద్విత్యవతు పట్టుకొనినది త్యాగించుచుండును. మోహముండును ఎకమరీతలు లేదుండునట్లు తనభార్యలచే నతని కవసరములు సేయించుచుండును. బారిం జూపింపక వాచింపక మతార హస్యమయ్యెను.

సీ | బాధితి అన్యమే : నేను మోహమునతో సమాధముగాఁ జెరిగితిని. సమాధముగాఁ జదివెడి. మరీతింబున నసూయ కఁ దనిపించుకొంటిని. చాడు రవస్య వెంట కేళాంతర మనుగ దుంప నవదవరె నిందిత వసుందితిని. మునులయ్యవరె వృద్ధ బంధులుఁ గన్పెట్టుకొని యుండిని.

పేదమన్నది యుంకి పోయినదై పోయి దివ్యలోకము లనుకరించి దివ్య కన్యల స్వీకరించి వచ్చెను. వాని పుణ్య మట్లున్నది. నాకర్క మట్లున్నది. నుంపా దింపవలె లేకున్న సిగ్గకలలోఁబడి రావలయును. ఇంటికి బోయి వానింబు వెంట దిరుగును వాని భార్యలం బాచి యావ్యక్తమైన కేదముతోఁ గొందల దుంచనేం? వాని నన్నగహించిన సిమంబు నన్నేచెద? స్వగహించుడు. అతం దుండుచోట గురుకు తెచ్చెను గదా? పోయి యాతెంజాక యని మనంబున విక్రయించుకొని మోహము నితోఁ గొన్ని వయస్సులు పోయినదై పోయి యొకనా దెప్పరికిం చెలియకుండుఁ గాక పురంబునకుఁ జారిపోయెను.

నాటి ప్రయాణమయంబున మోహముండు సిద్ధాంతం గావంపరకపించుచు వెదకుయంక పిదప ముందుగా నీ తరిదండల తెలింగింప మహేంద్రవగరంబున కరిగెనని వరింపం చెప్పబో చెప్పఁగా విజయవరదాని యతండు హుటాహుటి వయవంబుల మహేంద్రవగరంబున కరిగెను.

ఇంద్రమి తుడు రాకేపురంగా నుండి సిద్ధార్థుడు వ్రాసినబాటు చూచినది మొదలు రాజ్యరంగములు మంత్రి యిడినముఁ జేసి పుత్రపయోగంబుకాకాంత స్వామిందై భార్యలొగూడ సిద్ధాంతములు సేయక మందఁబు పట్టిమఱువెను.

అప్పు దెవ్వరో చెర్చి గిమ్మతుం రిచునకు భార్యలతో నుహావైతవంబున వచ్చుచున్నాఁడ. తెప్పరంక నెక్కంక లంసంబున్నుండై తుమేమి. నా మోహముడే వచ్చుచున్నాఁడ? సిద్ధార్థుఁ తెలింగింపక వివయ మనెక్కనా యేమి! అని యాలో చించుయంకగనే మోహముండు వచ్చి యతనిపాదంబులం జది నమస్కరించెను.

నా కమ్మతండ్రి వెచ్చెవాయని లేచి గ్రచ్చి యెత్తి యానందభాష్యములతో గమ్మలు నింజింపఁ జన గమ్మిదే మాటాడలేక పెద్దతడ పూరకుండి చల్పా. ■ ఏమితుండు సిపి లేచిపోసి సిందలు వ్రాసినేమి? చాడు వచ్చినా? ఎందు బోయితిని తండ్రి అని యరిగింపఁ గుమానుం దిల్లనియె.

తల్లడే. అగరిల వల పెద్దది. తమవార వెతలెరిగెదెగను నామృతుడు
మరియింక కాలేదా ? అయ్యో. వాడు మఱు గాళిక బోయిం గాబోలు. వారికి
పెద్ద గదిగొనుచు తలంపడు చల్లివచ్చు బోయ కిందగల్గవ బాసి ప్రవర్తింప
మిట్టమొల పులి బంట్లవల నాకరించి నిద్దాళ్లు తరిగెల్లయింకవకు బోయ కనున్న
నింది నానామి.

1. పుట్టుకు వాదాను తాం కష్టమేమిదు. కాపురము వదలి రావడం
అవసరమేమిదు అందుచెట్టోనీ వచ్చితిను. తాలో మాకు గనబుందేమి. పీసీఎ రే
తలపును సందో వచ్చే నాకొందాం వాడు లోపురంబును. తోయిచుంబో,
నీంబు బోయి లీనకొరి వచ్చెదనను తనమేమిదు. బెటాపును వారి సూర్యుంబెను.

నాకతని చాకడు సంతసించుడు. గుహాదుః విహంగమువలన బలికపించుచు
మొదలి, ఇంకొకమిగిలించు పునాదునీ వెంటనే మర్రాబిషిక్కును సేయఁజూచు యీ
సంప్రదేశాధిపతి మంత్రములముగా వానికి తెలియఁజేసెను. సీతార్థః కిందటి వచ్చిన
గాని యేమియుఁ జేయవలె ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. సీతార్థః కొనుట నొక్కొక్క
మాతలఁ గాకీవురంబున కనుష్ఠముఁ జూచి కంఠియగు నీమవర్తకుఁ రమరాక
తెలియునట్లుత్తరము వ్రాసి యిచ్చెను. పోలవెయోగకోపింబున మోహముడు భార్య
లతో నిష్ఠులతోఁ దివ్యంగా మోహితక తప దోయి వచ్చిన వృత్తాంతముఁ జెప్పుకొని
ఓసముఁ జేయుచుండెను. ఒకవాడు సీతార్థుని దీసికొని వచ్చుటకు మోహముడు
వయనం బాటయొక రాజవ్రాతాని లిద్దరు వచ్చి యాటంకమొందుచు ఏమే పోయి వానిం
దీసికొని వచ్చునని చెప్పుచు మఱువ మతోందక మువవర్తరొలుం బాదజాకీవురంబున
వచ్చిరి.

మామయ్య జేపయ్యం కొరక ముగ్గురాయ, బ్రాహ్మన్న గుట్టమర్రి వగర
పాంశాలతారకమనకు విచారించ వరగెను. ఒకటో నాక వింకయిన రంధ్రములు
గల మందనము గవలించెవె. అది యేమియో యి యాలోచించుచు గుర్రమును
నీటిప అంధేటి ఘనమై మామయ్య రథవెంట వచ్చిన పరిణామం కాదాపించెను.

దామ: తానొక్కడే దోయ యుట నీట చూచి దామ: 1. ఇది దోయవతి
పిమ్మట, దీనితో మనుష్యులన్నాఁడు. తక్కువ కెప్పుడు వచ్చినా తరియదని తెలిపి
తామను సుతము దిగి యెరతు వంగి తొంగిచూచి ప్రాణాపన్నతైయున్న యువ
పురు: 2. నాది నీ మిత్తవ పంపు పరీ యంబున పైయెలుంగవ వనిన నీన
స్వకంఠం నొప్పు తొనకుల ముద్దలికి దీయించి వంగియుం పురు: 3. పరి
తానొక్కడే

అయితే, అందుకు అనుగుణంగానే మన సర్వస్వమే యంతమందు.
అందుకే, అందుకు అనుగుణంగానే మన సర్వస్వమే యంతమందు. ని
మనము సర్వస్వమందు. ఇంత చక్కగానే సర్వస్వమందు మనము

నకన పల్లక లేవనెడి తదమధకు దుట్టించుచు నుదవ గుడుమునె నెక్కించి లాగు గల్గెము. అట్లుకొని గొంతమును నడిపించుచు నెండకేం దీసికొనిపోయి వరుండఁ బట్టి యొప్పుచో మాటాడనియోక తానే చాని కుమారములు సేయఁబూనెను. సిద్ధార్థులు రెద్దిసంత పాటుచు నెద్దిని వట్టమంతయుఁ జెప్పుకొనుచుండును.

అతని కాకవంశ కలిసంగ్రహణి కాక ప్రజారందర సుత్యమయలు సేయఁ బూనిరి. నారానికనమయలు సిద్ధార్థులు మాటాడుటకు సామర్థ్యము కలిగినది అప్పుడు రాజపుత్రులు కహస్యముగా నీటిందన ప్రాప్తి యెట్లు కలిగినదో చెప్పుము. అని యడిగిన గన్నీరు గాచ్చురు సిద్ధార్థం తొక కహస్యప్రదేశమున గూర్చుండు వెల్లి తనకడ నిట్లు చెప్పబోడంగెను.

196 వ ఖండ.

మంధోదరికథ

అప్పుడు తొండొమ్మమున నెల్లికప్పెనకరాధర్మమున నెమ్మదియంగ జేయుచో ఫలింయేమ కర్మమతోగల్గియుండు వివక్షలు బూర్వపుష్కములు లేక దివంబున కేగ మేరువుం ద్రవ్వి కలంబుమీద నిలిప న్యున్నవన నడగ గాక నిల్చునే వయస్సా. ముందుగా నీరు వా యుడంతయును జోలిప చిన్న రిఫ యుక్కుచి తెప్పెన నాకర్ణింపుము.

మాంగళిక యను గ్రామంబును చింగళకుండును కాపు తావరముఁ బేను మండలం. వాని కెందరని పిల్లలు గలరు తన గూడులేరు. చిత్తువర్మరము బాంపఁ బిల్లం భనువ వేయిసాయంబు బోధక యదనెలిం బోయ కలెలం తెప్ప గ్రామమున నమ్మరు దాన వచ్చినపొమ్మను చిత్తువర్మ గుటంబయింతు తొప్పించుకొనుచుండును.

ఒకనాడు నాడు సమవదాయువ లేచి గొట్టలి పుడముపై నెడగొనిపోయి పకు బోవుచుండ తనకు నిట్లాగా గుండెయిట్టి క్రమం ను బంపి దానిపాతము గా వర్మము గురియొ చిచ్చినది. కా కాయునిలో చిత్తువర్మ రాయుని యుని యుని యమ్మ గుర్తు రావని గుండెయిట్టి అయి యునియిట్టి గుడి పుట్టాడు గుండెయిట్టి గుండెయిట్టి. కాని ముటియదలార బ్రాహ్మణంబును గుర్తు బడినది.

అక్కడ? తనవనదు ఒది గుండెయిట్టి. అయి తొండొమ్మయు దనినెను. చుట్టామ్మయు కావచ్చినది. ఒక్కొక్కరు నుండునెడ నెట్లును. తన రావని తీసికొనిపోక యూరక యెండల బోయిండు. అయి చిచ్చు చిచ్చు బావనెను. పిల్లంబునునెడ మేపుమునక బాగుని. అయి చిచ్చు చిచ్చు బావనెను. దెనుమా. యని లాగించుచు దానిమ్మపుముగా చిచ్చు చిచ్చు చిచ్చు బావనెను. మురియును నిట్లు తలంబెను.

భాగ్యము పీడితలు కలిగినదో తెలిసికొనవలయునని యాలోచించు నొకనాడు ఆ రాత్రి వాని పెదకుమారు వెనుదిరొంద వానిపట్టి యోరీ. మీకు నిక్కము ఈ పిండివంటము లెక్కడివి? మీ యమ్మ వండుతున్నరా? అని యడిగిన వాటిల్లినయి.

అని మా యమ్మ వండుటలేదు మా యమ్మ ముఖమెట్లైన నొక రిసం బకవికి బోయి సొంతబ్రతు కొరకక విచారించెను. ఒక రాతరిలో భయభావమొదలు, తాని వెల్లిమిన గొట్టరితో గొట్టబోయిన గొట్టవద్దనెప్పుడు వండుతున్నా మూతపేసి తీసిన యారెలు గారెలు వన్నము పెండియించునని తెప్పించెను. అట్లు చేయుచున్నాడు. కుంతలు సిండుచున్నవను యో పిల్లవాడు తరిచుకొను లనుకొనిన మూడు పిసి యున్నకరంబున నా రహస్య మా ముదోదరి నిప్పించెను.

■ రూర్ర యావ భద్రానమనిన మేలు మేలు యా హరిదాని యభ్యున్నము పంపిడికి వంటయిన జేయవచ్చురలేదు. నిక్కము పిండివంటతో రోజున జేయవచ్చు. నాకి దిక్కుమాలిన రాత్రిక పెక్కత వచ్చినరో యే సుఖములేదు. తెల్ల వారినది మోడలు వంటవని వచ్చునని వరిపోవునున్నది. లేయార యచ్చువారైనలేదు అని తలపోయుచు చ్చిరు ముప్పును విడలేదో యరుగవచ్చిన గొట్టును అట్టి పగులగొట్టును చుట్టల వచ్చుచు సుగంధ వచ్చునది రట్టలేయరు వంటలేయరు యందరిని రిట్టు చుండెను.

వంట యెనదా? అని మగ పరిగినతోడనే ఆ అయినది తినుగానిదా; ఎందుకు నీ పట్టుక మగవారము సూరయోగాని యాడుదావెకన్న గిన్నివరపు ఏ పనియుం జేరగాదు. నేనికి వందలేను. వంటవాండ్రిం తెలుకొనుము, లేకున్న మాకు తన దురహంకారముగా బరికిన నరంపు నే జేమి వచ్చినది? మీ యమ్మ యిట్లు యగు చున్నదెమన పిల్లల నడిగిన వాండ్లిట్లనిరి.

అమ్మ చొర్రవనుండు యిట్లే తిట్టుచున్నది. అమ్మ మనిగిన మమ్మంవర జాచగొట్టినది మమ్మగాక కుందరిం గొట్టినది. ప్రోక్షుల వా రాత్రివాని సుహృదునిం కుల యిట్లో యడిగెదది. వాడేమి చెప్పినో తెలియదు. అప్పుడెనుండి యిట్లు రట్టు చేయుచున్నదని చెప్పిరి.

అప్పు వరండు మమ్మల దిద్దికవచ్చి నీ యిద్దివాయ పిమ్మిమ్మ పప్పుము. నీవ పిట్టిగట్టు జేయవచ్చు యమ్మకు సింఠింపుమని బ్రతిహరిగానా రాత్రిపట్టిపిట్టిన వక యందయింక పిట్టి ఇచ్చెను నీవండుకోయి యా యమ్మగారిం గొట్టు. ము. పిమ్మి వారంవచ్చినది యడిగిన వానికివచ్చెనే ముడకునని బాధకరంబు చెప్పెను ము. నట్లు కోరుము. అందుక కొరంబకెడిమె యమ్మకు వంటజేసెని లేకున్న అయింకనును చెప్పిరి. వా మా యిగానాని కిండుక యాలోచించి బాధపెంది.

■ నీ మీట వరుసకు గొంపెరెదాని. వామలలోనిది నీమము ఏ పట్టుకు పేపించిన వరం పచ్చిగానె కొట్టగానె వరమయిదా? ఇందుల జేయందు

వనవుడు భయపడినది అదిగిన ములు కత్తిపెద జరగవచ్చు. ఆ కంఠంలో బసలేదు. నివంశుడోయి యెట్లువేయదు? ఒకటిమూల రెవ్వమని పలికిన నాక తేమియో వనదేక తేసేదనని యొప్పుకొనియెను. నాది రాత్రి మండ్రదరి పెదగొడలి యొకటి తెచ్చి యింటపెట్టెనది నామ తెల్లవారగట్ట మగచిలేని తేయవంసిన విరావముతెచ్చి గొడ్డలియిచ్చి యదని కనువ్వులు రోజునవరాధ్వనులు తప్ప మరియెర కోరి కోరకు నున్నది అని పలుచూచు రెప్ప యింటపడి.

అక రాగొడలి మూపుపై విడుకొని యదవిశించోయి యా యొక్క నాచున్న రాచి పెదకి పట్టుకొని యెదె గొడ్డలియెత్తి కొట్టబోవునంత గల్పాంతనముదీప మిను గనాకవమువలె తయారకమీగా గొడ్డెదె ఎవరవ్వనా? నన్ను గొట్టజూచుచున్నావే పోపొత్తురా? అని యదనించుచు వాని జాల్పపట్టుకొని వంది యొకరిల్లె నీట్ల గొడ్డెదె

వారు మెట్లోయని యదచుచు చ్చరి. రక్షింపుము. ఇది నాకులుట్టిన యిదిగాదు. ఆ కట్టెయిట్లు వాటిని చేసిన వరమోర్చితిమి. ఏని నా భార్య యెట్లు చేయుమని పంపగా వచ్చితిని. ఈ యదాదామ ముప్పింపునుని విడుకొనగా నా యొక్కచా ర్చియె.

ఓరి. వాడు దర్శియెను. తెలియక నన్ను గొట్టబోయిమాని నీ వదెనే యెత్తిగి చేయలేదు. ఇది నీ భార్య ప్రోత్సాహమా? కానిమ్ము. ఆ కట్టెయింటి నే నాచార సభాధ్యక్షులయి నిచ్చితిని కాని చేతియెదె మరచితిమి. హాహూ వాడు విత్తము విరలిగారవ్వు దోగిరము తిమ్మచూచుచు. పిచ్చ ప్రతిధివము వానికి రెండు సేయలు నేతినిచ్చుచుండెనని యొప్పుకొంటివని విన్నవ్వుచు విడిచెద. లేకున్న మరీయ తెసెన నేమనియెదవని యదిగిన వాడు గడగడ రాదునునీ చేసేదనని యొప్పు కొనక తీసివదిలారు. ఇప్పుడొప్పుకొని యాదర నెగవెదెన నా సహిహ యెఱుగుదుగాక నాగత. పో పొత్తు. నిన్ను జూర్చి విడిచితివని జాల్ప నవలి యొక్కచాచు వాని ప్రోసివెనెనది. ఆ శ్రోత విసయన వారెల్లో యిందెలో వచ్చినదెను. లేకున్న వానికి దగిలిన బెల్లెలకు మూడు దినములదనుక గరంజిక వోచునెనదే.

ఈ రోజు మండ్రదరి గదులన్నియు నరికి ముగ్గులు పెట్టెనది. స్నానం గిది ప్రోత్సహించు మూతుళ్లు రాం తెచ్చినది. ప్రోయింపిందె బెట్టె మగని రాక యెదురుచూచుచు వందలేయలేదు. అందువలె వెన్నెరయిమి గడులుకి యిన్ని కుంద గార్వ వాని యెదురుంటివి. మీ యింట నేటియెదె రోదనమా? అని యదిగిన రేపు సుగర్వల గినుచుచు. మీరందఱు వాతండులుకి అది రెవ్వరంటివది.

అంతలో మగచు వాకిలివచ్చి యొకరెఱు గక వసపోయెను. మండ్రదరి రావ్వుననిచ్చి ముగ్గులగాని అయ్యె. అయ్యె. నీ దేవామంతయు నెట్లు వారిక

దేవి! దొంగలు గొట్టినా ఏమి! నీవేమనిజేసిన విధముననుచు తిట్లుచు నీవు పోయిన పని యేమైనది చెప్పుమని యింతటివంక వధం తెట్టకే తెలివిఁ దెచ్చుకొని యిట్లనియె.

నీవు రాకానివి. నీవు రోదినంతఁ జేయుదువు. వంధవ్వు దిట్లుచువు. నీ నోటికి వెఱచి ప్రతిఁ జెప్పవలసివచ్చినను. దేవతలు కొద్దిమఁ గోరిక తిట్లుగా అని నే ననిన నేమిమో ప్రకల్పములు కొద్దిరివి. గొడ్డలి యెత్తితో లేదో పెద్ద దూపముతో నొక దేవత యెఱుఁగ నలువంటి నా అట్లు వట్టుకొని రావఁగొట్టివరి. అట్లా. ఆ నెల్లొకట నేమిగావున బలిపెరిగి. మఱియొకరైన గాఢమనినదే. దిట్లుగొట్టి వధరి పెట్టివరి. నింకయుం దల్లికడవున అనింపిరికద నూచులకడను చెప్పిన పని యా విగతంక యిట్లనియె.

నీవు మొదలనే యిట్లుగొట్టెద మఱిగాకెరి మాకడవ్వు నొక్కవ అనుకున్నా ఆ రావు కాదు తాని ముగియఁ జేసి ఆ ప్రామాణికంక కానిట్టి వరములిచ్చి నెన్నిట్లు కొట్టెనది? ఆ ముగియఁచి నామిది పెద్దగొంతున పెట్టుకొని నా యెవ నేర్చునవు. మఱియొకరెవరిని మ. వంధవ. మా మంపిని అరిగివది నాకు సంతోషి చెప్పవని ముగియఁచు వెనక కామి. గాఢమను ప్రామాణికమంతయు అట్లు వట్టుకొని రమ్మచుండ నేమి అనిగిరినాను. యా నెమ్మచుండని నమ్మిం ది. లేదే విడిచివది మఱియొకరైనవ నమ్మదే రంపియెవని చెప్పి యంతడు మఱియు నెట్లనియె.

నీతో నురియుకమాట చెప్పి తురదెలివి. మదము నిక్కమా కావువానిది రెండు సేదలు నేటి విచ్చుచుండు వంధుమాట. బలియొక లాదీయెర బడినది. కానికీ రావచ్చుట నురదినవలది. ఈయొకప్పు మనము పరైననని చెప్పివనని యాకత చెప్పిన విని యా మంతోదరి ఆ కమ్మనుడు తనకుఁగూడ నిక్కము పేదనీళ్లు గొట్టుచుండెన నా సంగతి యెఱుంగదు. నీ ప్రార్థనము గనిపెట్టి యెట్లన్నది. అని నోటికి వచ్చి నట్లుగా నా యమ్మకాకిం దిట్లు మెదలుకొట్టెను.

అప్పుడా మంతోదరి యుదరంగా కడవయింతగా నుచ్చి యూపిరి యాకత నేంఁదికి కొట్టుకొనుచుండెను. దేవతా ద్రోహమురకపోవునా. చుట్టు పక్కంకారు ప్రోగువడి అరిగిన రేగరమంతయు విని వచ్చుచు మంతోదరితో నిక్కము కావువానికి నేను నిర్విదవని దంపము చెట్టుకొనుము. లేకవ్వుఁజర్చిపోయెదవు. గొప్ప అకియగు మనుష్యులా యేమి? మాఁడు లోకములు పొలింతురల్లిని వినిపడచ్చునా? అని చెప్పినది వాడు బంధవంకమున దానినే వట్లు చేసెనవని యమ్మకారికి నుండఁగం పెట్టిందిరి. అంతలోఁ గడుపుట్యు రిసినది.

దాని మగఁడప్పుడే పోయి రెండు సేదలు నేను చెప్పి యా కావువాని దిచ్చి రంకము పెట్టెను. ఆ మఱివాఁడు నేను చెప్పుటకు గొంతును నాగిరేసికంత దాని కడువప్పుడే యెట్లుటయ ప్రారంభింపనది. అనియెడు మఱి వది పోయి నేను

సమర్థులని వర్ణించుచున్నది. వీరిన మీయకపోయినను మంజులీ కడు పుచ్చుచుండును.

ఇట్లు పొందులు పుచ్చుకొని యా జన్మాంతము శాస్త్రరాసికి నేతి నిచ్చుచుండిరి. మిత్రులూ, నా దగ్గరము వచ్చెయున్నది. విరత విఠము తాపవేరి ? నేను మొదట నీ సంకల్పము విని పిచ్చివాడవని తలచితిని. తరువాత నీ వంటి ధన్యుడు లేరని యానందించితిని, నిన్న వారే నేను గూత నా సిద్ధు నాశ్రయింపిను. తాద తపన ప్రియక పోవురా ? తానె బుద్ధులొకమని కనుగొంటురా ? అని తలచితిని కాళ్ళ పొట్టమైన పిచ్చుల నీవువోలె నేనును కృతార్థుడనై తిరిగి నీతో జెప్పువలెను. యెందు మొదట నా సంకల్పము నీతో చెప్పుక వెంటయే గానీవురంబున కరిగితిని.

తత్త్వార్థముగా గంగలో స్నానము చేసి విశ్వవాదు వారానించి యెట్లో నీవు జెప్పిన గురువుల వసుసతిని పర్యవేక్షిం గావోయి యా సిద్ధుని పర్యవేక్షిం గనుకొంటి. నవాయుగు శివమై చక్కతును గవ్యవసును నై దిన లాటిను పులు వెదలుపటి పుట్టల పెరుగు జాయలను కయంకరము మనస్సు సంచార పెద్దనయుగా లేని దానివలె గడ్డిమొలచి జీవించుచును వెంటయున్నది.

కాంతసేవది యగునా కాదా యని సందియ మందును ప్రాంతమం దిట్టిది మఱియొకటి లేమింజేసి యతియే యని చెప్పియిరి తెగింది యా పుట్టలోనే యొకటో నిలువంబడి చేతులు బోడించి యా సిద్ధు నిట్లు భ్యాసించితిని.

ఉ. ప్రి మహానీయ నై స్థితగుణోత్తరః । యోకథాకాలాచారః । ని
స్కామనదస్య సంకృతిపితరః । విరక్త సురక రక రిం
తామణి నందు సిద్ధగు మహాయాగ బుద్ధుని యతి
గాగ్రిమణి కర్తు కిష్కవిసా గామ్యమాలిన్చి యనుగ్రహింపుమి.

క. అతిమాది సిద్ధి సంకస
గణనా తీత ప్రళాప కర సిద్ధ గాగ్రి
మణి మందు సిద్ధు వెలిరః
అగ్నితాపింశుగ వాగ్వియంశ వర్చితి దిండిర్ని ।

గ. గంగలోపల అతి నై విరమణ సిద్ధు
తరగమణ అదికంత నా నుమి. విరత
చాయ సుర లోకమవ శేగః వేయవే మ
హాత్మ్యః । నేడు ప్రసాదించి మట్లు వచ్చు.

అని రికటి పదుమూడు నా సిద్ధుం ద్రావించుచు వెళ్ళిరి గానక వందుల
అని మఱియొక గానీవురంబున కరిగితిని. ప్రతిదివము ప్రాదుర్భు లేని గంగాస్నానము
లేని విశ్వరూపి వారానించి యాపాతు పర శాంతుం బోయి సాయంకాలము దముసిద్ధుం
ద్రావించుచు చివటి పరమంత ధన్యుగమాయా గలిగివది కాదు. అప్పుడు నా మహాస్సి

నిశువు నమాయము జనింప నాడు నామకప్రకార మా మర్త కాలముఁజోయి సిద్ధకడవు సిద్ధుల బ్రాహ్మిని నీ , ఇక నా బ్రతుకేది,

క. పోవంగానఁగఁ జోయన
దేవేంద్రుని లోకములకు ర్మతాదేనిం
కావం గావఁగఁ బ్రణయ
గ్రానాదుల నిట పుట్టినఁ గడు తెగువమెయిన.

అక పిద పాపాణముపై తలఁచునెది ప్రక్కలుసేయ నుంకించునంతలో నా ప్రాంతమున ఆ : బ : మూర్ఖ : నీలు, నీలు, బలవన్మరణంబు పొప పోతువురా అని యెవ్వరో నరికివట్ట బుడచి. ఆ రుద్రుని పిన్ నేనా యుక్తము మోసి తలఁచి తివలు వంతులు సూచించుచు నీ యభిప్రాయము చెప్పయను ముట మతియొకటి విసంబదివత్తి. అప్పుడు నేను తేతులు తోడించి మహానదానా . నీకు నేటికి నాయం దను గ్రహము గలిగినదియా ? నా కామికం దివరలే దెప్పియుంటి. నా మిత్రుడు మోహమున కిచ్చిన పాదలేవమే నాకిమ్మ. పుణ్యలోకముల కాని వచ్చెదనని పలుకుటందగిన యొక బరితి నా ముందర బడినది. వేనది యందొకొని మూత దీసిమాత బురుగుతో చేసిన కాటక యందున్నది. అదియే పాదలేవమని నిశ్చయించి పరమసుఖోపముతో నా బరితి మూటగట్టకొని భయంకరమగు నామర్త కాలలోనికి జోయి చూచితిని. కాని యెవ్వరు గనఁబడలేదు.

సిద్ధుండు దర్శన పొందుకయే యభిప్రాయ దీర్చె మెయిన దెప్పుయే యని నిశ్చయించి చెచ్చెరం గాఁజురంబునకు వచ్చి చిక్కనాదు నానయంబుచుటోయిస్సామికి మ్రొక్కి మణికర్ణికా తిరంబుజేరి యాకనము వంకటాచుచు సీమపోయిన నక్షత్రము నకు బదితారలచోరములో కన్ను ముత్యముక దుక్కం గురియారి పాదలేవరముగొంత పాదములను రానికొని కన్నులు మూసికొని యానక్షత్రము కడకు జోవంబుననే తలంచి కన్నులు తెరచిచూక నొక్కిచికిరి బోక యుండెయుంటి.

వి కా చ లో క ము క థ

ఉచా : నన్ను సిద్ధుండు మోహముజేసెనా ? నాటక బాదినది కదా ? తం మాటలకమును రాని చూరదంగాక యేని తలంచి వెంటి ము నిండున్న కాటకనంతయు బాదములను రానికొని కన్నులు మూసికొని త్యాగింకితంక రోకాంకరమున కరిగినట్లు లోపినది. కన్నులు తెరిచి చూచి నది తూలోక వింశతిమగు భువనముగా దొరినది. అది పిగావలోకము. కర్మవక్షసనించి బుద్ధి నోతముఘటించుకదా : ఇప్పు నక్షత్ర ములంద నా లోకమి పోవునకు గవంబుకనయమా ? అధిగూ గంధర్వాదిలోకము లలో జేనదియే. ఇందునితే భారినంబును పుష్కరోకని రాని యందు దమోగుల

ప్రధానములుగా రాష్ట్రవేదములు చేసినవారు లేరునుచుండటం పుణ్యలోకములోనెల్ల వేదము తక్కువమే. మఱియును

చ. విశ్వకముఖులయం గురువెల్లెడుచిలు స్మృతిగూర్చి పట్ట ము
సకములు లాటరాతంబు సాగిరిదోరపు గొగ్గిమండు దా
రేలేడుపు లద్దకాంతు మసారాయు గల్గి గంబంగడుం తయ
సకముగ నాక నర్కరం గంబుదె గొప్పి పిళాచరూపమూర్.

అట్లవారిం దూరమునఁ జూచి యది యమలోక మెఱుఁగెను వెలమఁజుఁచి
యంబయి ప్రియవంశ భూపాలుని పుత్రుడై లిరువురు నన్నుఁ జూచి నా వెంకట
వచ్చునున్నట్లు తెలుపిరి.

నేను ఎఱింగించి నాకు సీమారక్షకులుగాఁజేట. కనకమణిమయ కటక
మహానాగలది వెఱువలములిలే నలంకరింపఁగదక బ్రయంబు వేషములతో నున్నా
నేముచో యని యాలోచించుచుండు నాక నా కదకు వచ్చి నీ వెవ్వఁడవు ? ఇంద్రు
వచ్చితిని ? అని యడిగెన నే నిండుక వెలపుచోప నిట్లు లెడి.

అయ్యో : నేనొక పుణ్యస్థలమంతఁ గాకవిశ్వనాథుని యన్నగహంబున
నీ పుణ్య లోకంబునకు వచ్చితి విడి యేలోకము ? హిను సీమారక్షకులా ? ఇందు
ప్రధానదండనాథుని పేరేమి ? నాడునెచు ? గాయంబు రెవ్వరు ? తోగిని యెవ్వఁత ?
అని నీవు వోలే వడిగితివి. లాల్మీ నా చూచి వె. వచ్చెను చోరీ. నీ మోసము
లింక నాగవు. ఇది పిఁచలేకము. ఏమ జెవచుశంకము నీవు తీరఁజూచి వెతి
కొని పోయినదొంగవు. వేటికి దొరగితివి. నీ కొలతే చెవలోకములన్నియు
సంపదంబు కాపు పెట్టింపను సావము నీ వధి యెఱుంగక తెచ్చెదె వరనే || ర్వి
యందలి లోగిని వెళ్తుకొని పోవయమని శంకరితివి కాలోయ. అదేకములోఁ జరిగిన
వర్తమామవలఁ జెప్పుకొని పోవయమని శంకరితివి కాలోయ. అదేకములోఁ జరిగిన
వర్తమామవలఁ జెప్పుకొని పోవయమని శంకరితివి కాలోయ. అదేకములోఁ జరిగిన
వర్తమామవలఁ జెప్పుకొని పోవయమని శంకరితివి కాలోయ.

వయస్సో : నాడు దీనిలో మంచునులే గమ్మలారఁ బుణ్యలోకమంబున
విగ్నప్రసవ గలిగినది వాడు. అతఁడు మూలము వాక్రమము వినుచుండును. ఈ పేర్లె నా
యిందున గలంబున పెట్టి జేవచుకలు నా తెలుం గెఱింపించుచుండు నీ చూపు నిర్మలి
మహానాథ అక్కడికి వచ్చెను. జేవచూర రాయన వాక ముచ్చొందుని కెరింగిండు
మూలము వాడు వినుచుండినది.

పెద్దను వచ్చి సుకమలి నిర్మలిని దీసికొనిపోయి తన ప్రక్క గూయంతఁ
బున పుట్టిన భూరక్షకమున గమనారణం బయ్యగొనెను సతం కేటించె —
సంపదము ? పర్వతమున వర్తమాని లెట్లెడిచి చూచెను. పేరు ప్రాంత ము
ఈ అది చచ్చిపోయెడి ? పే యాజ్ఞవల్క్యున రక్కసుం నెల్ల నమ్మార్గప్రసవము

గాచిండున్నాను. అని యెట్లు వోయినరో మీకు తెలిసినదియో ? అని యడిగిన మహేంద్రుడు దిద్దెడియె.

సకలమట్టి : నే నెట్లానని కొరకు గట్టి ప్రయత్నము చేయుచుంటిని. పుట్టు లోను అన్నియుఁ గావు పెద్దయితిని. మా మాతలు నిన్ననే పిగావలోకములో నా దొంగల బట్టికొని తీసికొని వచ్చినారు. ఆ పెద్దలలో నున్నాఁడు. చూచుచు వలెనని విని నిర్భయి వెంటఁ గంతుడు నేనున్న పెద్దలకును వచ్చి సంధించుచు కలిసి కూచి మోరి : నీ వెవ్వలకవు. పిగావలోకమున కెట్లు వచ్చితివి ? తీరవల్ల నెత్తికొని పోయినవాడవు నీవేనా ? నీకయి చెప్పుము. నీకిప్పుడు చెప్పిన విషయము లేకున్న రంకింతురని యడిగిన విని నేను చెతులు తోరెందొ, అతండు నీకు మామయని యెఱింగిన కథలయిన నెడర మరులు గమర చెప్పింది.

మహాత్ములవా : మీరక ననుకూలము వాడుడువా, పులిని వారి నక్కలలఁ జెట్టుకొనిన దిప్పట్లు వాచియెడిది చెందు మహేంద్రుల నగవాషేష్యమంకగనిండ్ల మ్మితులనను వాచియెడి అగనోహమంకము పుట్టుం యుట్టుయెడెను. నేను వాని మితులక నీవారు రమవాడ. నా మితులు నీవకలమను ప్రమాదమంకఁ జేసి లోకంబున కెట్టి యందు దీర్ఘవల్లం గూడికొని యెఱుమించి నిర్భయింపమున దిగి యందాను జూచుని పుత్రికచే స్వయంవరమున వరింపఁబడి యాదరి భార్యలతో నింటికి వచ్చెను.

వాని విధవముఁ జూచి నేను వానిదు న్నాశ్రయించి పాదదేవదము సంపాదించి యా వశ్యతలోకమున కేగితిని. నా దురదృష్ట వంకవ నది పిగావలోక మైనది. అందున్న వారలు వన్నుఁజూచి బెరవఁచియె. గట్టి మా బోవలోఁ బెద్ద యిక్కడకే దీసికొని వచ్చిరి అదియే నా వృత్తాంతము. తీరవల్లము వే వెళ్ళుకొని పోలేదు. నీయు చెప్పితిని, వన్ను విడిచిపెట్టెను. మా దేవమునకు బోయెన పూర్వ జన్మమున నువ్వకము చేసినవలెదు. పుట్టిలోకంబున నాను భాగ్యమున బట్టివని భాష అని దేవమండలై పెద్దకొనగా నా కథ విని యింద్రుండు నిర్భయి దిద్దెడియె.

దానవేంద్ర : ఇది యేమినింక ? మీకు చెప్పిన యువంకము నిజ మా ? తీరవల్ల నెత్తికొని వచ్చిన వానికే నీ కూతుం బండ్లి చేసెతిరా ? మును గొని పుట్టి చెప్పితివి కావేమని యడిగిన వరం దిద్దెడియె.

మహేంద్ర : నీకా వృత్తాంతము చెప్పుటచే నీ నిష్ఠా విరుదంబున గలది. అంతే తీరవల్ల నెత్తికొని పోయిన దొంగల బట్టియితిను. మీకు చెప్పిన పుట్టుక నీ నుమిగిలి. నేను చెప్పిన కథయంతయు నత్యంతమది. నీ గుణములవల్ల నీవలెను. నీ యువంకము లనుకూలర దూపములతో నోహించుకొని. మహేంద్ర : తీరవల్ల వారు. కనీయ యందు చెప్పెను. నీకు నీవంకము చెప్పి దిద్దెడి యె. వెంటబువ్వవచ్చుని రైవికముగా గంగలోనికి పులిని పంపింది.

మరల సమయమున నా హృదయము పరి రావనను ప్రార్థించెను. గంగా గర్భ మరల సమయమున నేనీ యది యాప్యరాలక్షణము లేనది. మీరే రావణి తీరసర్వార్థికార విచ్చితిని. మణియు.

స. అగ్రహారకర్త పోతకర్తానికే తినిదేమనెను
మరది తప్పినయట్టి మానవశుభ
కిరణాలవైదను గావించి పడమఱ
నరిపినట్టి చక్కల రావయమప
అరిచి వొక్కనది తోచిన నది నెచ్చిక
అరిగి రెంబింద పప్పుగిరి
ప్రభుఁ యడు లేను యుప్పులు పవనాచలమున
మొనపట్టెనప యిది ముదరాల

గ. మూర్తియుగము నొక స్వప్నమని నొంది
నొక్కమూర్తి నొక ప్రపంచము మనము
మృతమందొక జన్మక పొందినట్టి
యోగమునానయ యొక్కరము జూచును.

అని కాశీభంజరంను జెప్పవలయున్నది. అది భట్టాచారి రంగారావు యను రాజకర్మిని యీ మోహననే పఠించి వినినది. అప్పుడు గంగలోనికి మృతి నొందినప్పుడు దానిపై అది తమకు ధర్మ గాదు. ముందు తరించినది. తత్సమయమున నట్లే గర్భంబున నాడు బుద్ధిగా బుద్ధిపతి వానిని గ్రహించి ప్రవాళము మోహనమున నుద్ధరించును వారివారము గలిగింది. అప్పుడు భంజర వివరము తెలుసుకొనినది. అప్పుడు అది మృత్యురతును గలిగియున్నది. నేను నా పుత్రులకు స్వయం వరము జూచిరితిని. దేవదాసినికే. రంగారావునికే. అది యివ్వని వరింపక దైవ భక్తుగా నానభయ పర్చియున్న మోహనము వరించినది.

అందుకు నేనెమి లేకుదును ? దివ్యునిది యిటుగ రస ప్రాప్తనవస్థ
వ్యతాంతము తెప్పించి. రావణుని నేమ నానందమును చూచికి పండ్రిజేసిరిన. రాశీగంగ
ప్రవాహ ప్రవీణులకు మనము విభేదమున్న యుండుననియుండగా, మనయునిరహస్యము
నాని నశ్రితమవహరింపు. ఈ నందనమును అన్నియు మీతెలిగింది మాయమునను సమ్య
తము యాచింతునిది క్రము మీరవ వెలుకరించి. పాంకొలను రాశిని మాయమయము
గదా. మీకు నా యునినియిరుగును సవ్యము. మాయమనమునీర చనుగునాద
నిపురీగమలు గదానవేసి నిద్దు న్నానముని యింపు వచ్చును. రాశము లేకపోవు
ని. గదా గదా మాయము జనునను.

అందుచేతనే ఈ అంశం 'సామాన్య' అని పేరుపెట్టబడింది. ఇది 'సామాన్య' అని పేరుపెట్టబడింది. ఇది 'సామాన్య' అని పేరుపెట్టబడింది.

తప్పగనుగొన్న; వన్న విధవంబులు మృతి నీను ? వెంటియ
ద్ది తవకల్పగాఁ బ్రతిపదించివో! దంపంపురా కుదిన.

అని నిర్భయి యావృత్తాంత మంతయు వెలంగించుటయు కష్టత్రుణుడు
నిట్లెట్టు ! ఈ యింద్రజాలము భాగిరదీపింపకాల్పితమా ! నదీయి. అందులకు
మనము వందనము సేయవలసివడె. పీడు నియ్యలవి పుత్రులరా ! భాగిరీ మృతి
నొందలేదు కాబట్టి సందంకి యిట్టి నిన్యాగ్యునితి పడవతి. పనిమయ తోకంబునకు
అని కిరీంప దలంచుకొంటి పిందులు నీ వేమందువు ! అనుటయు నిర్భయి
యిట్లునియె.

అనిమల్లెరా ! పీడు భాగిరీ భావతీరము మాటయేకాని గంగాతీరముం
సేపించెను. విశ్వనాథు నర్పించెను పెద్దలు బాటించె పీడు నిరవహరి. యమలోక
ప్రేరణార్థులు గాఁడు పిని నింటికి వందినేయులు తోమదప్పించి పుణ్యలోకములు
జూపింపుదను పాప మాపుణ్యాత్ములు పెద్దతర వింద్రుం బ్రార్థించెను. కాని యింద్రుఁ
డా మాటకు సమ్మతిండు దయ్యము.

మర్యాదార్థ మిటుండు నెవ్వఁడు తప్పింపఁ గలఁడు. తుదకుఁ బ్రదీపకరి
నిర్భయివందరి యనురాగంబునజేసి నెమ్మ యమలోకంబునకుం బంపఁ యా పెద్ద
తోనే మహేంద్రపుర ప్రాంతముకు విడిచివమ్మని కంకయం బాజూపించెను. లేవదుక
అరనిమిషములో నాపెట్టెతో నన్నియుం బడవిడిచిపోయిరి. ఆ వెంటివే నీవు వచ్చి
లేవఁ దీసితివాని ముఖియొకదిన మందుండిను అన్నిపోవువాడనే. నేమి గూత నా
గంగలోంటి చచ్చినవో నీ యవమానము రాకపోయెడిది. నీ ! నా అమ్మమే ! పుణ్య
లోకమున కేగియుఁ జూడలేక పోయితివి. ఆ రక్కదహం వెంటికి మాతమన్న
వేమయుఁ గనంబురుకది కాదు. నేమి వట్టి పాపాత్ములవని దుఖించుముండు నోరా
య్యది మోహనం చిట్లనియె.

యెప్పుడు ? కాంతలు సేసిన మృత్యుకలంబునగాని భాను సున నీ యవ
మానము కావలసివల గంగామహిమనే నది భవ్యవది. వారందఱు చికి మృతి చెందు
టచే చాల కష్టము భరింపఁ పోనియ్యా. పీడు వచ్చిన లోపమిది ? మన మెట్టి స్వర్గ
సుఖముల వసుకడలముగాక నిరర్థకములుగా దిరిగిపోయెను మింటివో! నను పీడు
తండ్రిగొనిందెడ పరిచింపవలెను.

అని ముందరింపుదున్న సుఖముల నవిర్భయి పొందున నర్చి మహాభావ
పీ మోమగాదు ముందుకుని యందించి పీ భాగిరీ యమ్మగొలదువలం బంపి
యిన్యామె. వెగం గోటాదని మర్రిన సంతసించుట సత్యము నిర్భయములతో నా
నిందువులం గలిపించి పగిలు మెల్లనిట్టి శ్రేయము సంతసం లాభం బ్రదానము.

దానంతరి విరహపురు జురాలగములు లేని చిరదానిపుర యెప్పుడు
మోహనుడు మృత్యువచ్చునని పితృధను మంత్రిత్వవచని నిర్భయి యచ్చయలం బుర

లిందు ముద్దుగమ్మని నిద్రవం చెప్పిఁ జేసి దేవతాంతా పండ్లకోళ్ళకు విముఖునిఁ జావించెను. మఱియు మోహముందు చంద్రిక కంఠియగు భీమసర్పము కప్పించి తమ వృత్తాంత మంతయుం బెప్పు యదనిలిం గూతువం ద్రుమకాంక్షకుడను గణునట్లు జేసెను. విద్యావతి ప్రాణాభ్య సంతంధ దాంధవ్యమునఁజేసి కల్పిదంట్లము సాదరిం యుట వారి మన్ననలం బడయుచుండెను. ఇష్టము వర్చివచ్చుచు సర్పశి లోకములోనికి జోయి వచ్చుచుండును. మోహము వదిలవచ్చు భార్యలతో మ్మితునితోఁ బండువులతో నాలోగించు లనుకరింపురు వెదకఁ బూరాజ్ఞము పాలించెను.

అని యితిగించి మఱిసిదుండు గోపిఁ ఈ కథవలన గాళిమహాత్మ్యంబు దెల్లమైషదా ! యని యితివ వాడుకమున జేయఁబెరిగాని స్వామిఁ గాళిమహిమం చెంత నింతగా సువ్నతి ! అహః ! ఎక్కడి కపిం ? యెక్కడి చంద్రిక ? యెక్కడి దేవ త్యము ! విదారిన నిండు మోహమున్లు యేమియు గిడంబడదు. భార్యయ గంగలో బడి మృతినొందురు వానినే పతి గావదెనుని కోరుటలే మోహముని కాలోగము పట్టవది. లేనిచో సిద్ధార్థునికైన పరాధమమె యితియును.

అయ్యగారూ ! మన మింక గాళిపురం బెప్పువాళ్ళు పోవుదుము. ఎవ్వడు గంగలో మునుంగుదుము ! మనముగూడ నోడదాటువచ్చురు నాన మునీనిన భాగం డును. చెరియొక పృథ్విలోకము బలించుమని వదిలివ వచ్చుదు నామరదారి యిట్లునయి.

వల్లా ! మఱిది తుచ్చలోగము లేటికి ? ఆ పృథ్విరహిరమైన కెవల్య ముండుదునుగాక. గాళిపురము కల్పవృక్షము కాదా ? ఎవరి కోరిక యెట్లుండునో యిట్టి సంతోషంబు గూర్చును. ఇక కొనిదివములలో పామున చెరగండు. అందుజేసి మోక్షలక్ష్మి లడయగండుని పలుకుదు కిన్ను సంతోషపరయెను.

తదనంతరంబు.

- ఉ. కాచి యితి వాడు నెనుకం జనుదెంచును మున్నువిన్న వా వానిక సకర్మభర మమమునం దుపోయెరు దర్శనమృత్తియౌ భావము బెప్పుదుండ బ్రాణవంబు జనించురు రీష మోక్షం స్మినితవృక్షమోచి మఱిసిద్ధుడు మందయగున్ పశంబునన.

197 వ మఱి

విక్రమార్కు వికత

- క. చంద్రావనార్థగాతా । చంద్రాంశస్యైకభూతిరస్మితగాతా
చంద్రాత్కాచంశ్చైతా । చంద్రార్థజ్జాపిరైత సాధుదర్శితా

దేవా ! అవదరింపును. మఱిసిద్ధుం దమ్మఱియందు గార్యకరణయంబులం దిచ్చుకొని తోజవాసంతరంబున దేవచింత వివరమితో త్రహంగునై నిలువంబడియొప్పు గోపదుమారుంఁగాంచి విఘ్నగచ్ఛతో నిట్లనియె.

4. నగరవిశేషంబులు కా

దగజోయినవాన గనుకదు మేల నీ

నగుమొగము గనగ నన్నకు

గగ వచ్చినయట్లు తొనెగద యదియేమో ?

వెగ వివరింపుమని యడిగిన నాడు ముసమసి నగవంతో స్వామి, మీరెఱుగనిదిలేదు. నిన్న నెడచాకము నవలిపెట్టులలే నొకలు ఒకలియున్నది. నీ రెండును చోలేకపోయితివి. అట్లునను నేను మీరు నాకియవలసిన కృత్యముందక వినుడువాదమగాను వినుడు.

A. ఏకసార్వభౌమసూర్యరక్షచక్ర

సాహసార్వర్య ఏకరత్నార్కరేఖ

మంజునగుణంబు లెన్నఁగఁమూఁగవేరును

మేను గతుపొంద నయిదో మనసంబు

A. ఆర్కచక్రచక్రార్కచక్రంతరంగం

యెప్పటికి తర్వర్తిత సునివహుగన

మొన్న నాటిప్తు మది తృప్తి పొందవచ్చు

హృత్కళరెల్ల రెండు దాహ్యంతమొగను.

అని వెదకొనుటయు నమ్మనోహ్యుండు పరమానంద బంధురహృదయుండై మనవిశేషంబును దర్శనార్థవస్యముల్లంబు తెలిసికొని యట్లుం బెప్పకొనంగెను.

నీ. కాలకంఠుడు మహాలాభిలాషుడై

యొందుకడుకోర్కె లిచ్చుచుండు

కైంకర్య మహాకానాపీర్కొంది

వనియించునే పుర్క పొంగఁచును

దర్శనాన్వయాచనీ చక్రవర్తులుమమ్మ

పాలిందిరే మహాపట్టణంబు

మానవదోటామంబనందె యొప్పు

చేర్చిపై వేళ్లెల వేదమంబు

A. పుకమి మోక్షభక్తింబులొ పుకమిలేదు

చానిలో విక్రకర్మలే ఖాని నుకల

సంపదల నాన్వరముగ నిర్మింపఁబడియె

నేపురం బుద్ధి యుజ్జయింపఁబరంబు.

మహాలాభిలాషుడను మహాలా విపక్షబంధునందండై మహాలాదుండు తోరె నాప్రీతి పాలించుచుండెను. పొర్లలెల్ల పరస్పరుండు దులయగు కిరముగిరి నొమ్మందర వయసు దాక్కలో పెద్దదానిను పొమ్మంద మేసియె సంతానము ఒకయక భా

యోగమును వరికపించుచు మనస్వరు నానాపించుచును నమ్మవోక్తులను స్వక్షుం
లును సాక్షాత్కరించి వర్ణింపఁ బడినది. నీయంతస్థునికి సంకసించితిని. ప్రవరమగఁ జేయు
లుండగు ముఖ్యమంత్రి యంతయును ద్విలోకవిద్యాకుండఁ జేయుచు నీ కుండయును
గలదు. రాక్షసాంశమువలన గురమి జనియిన తువ్వమైయున్నట్లు వర్ణియింపగలదు.
మఱియు యంతయును విశదములు భూతవైకాళములు వానవంశమున నుండగలవని
యాచితిచ్చి యా మృత్యుంజయుం వందర్శితుడయ్యెను.

మేల్మొలగని మేల్మొలి యొకనవతి యవతిహిత సంకోచముతో మనీషులకు
సూక్ష్మరక్తమును సాక్షాత్కరించి పాకినోషికములన్నియు పురోదయమును గురించి ముచ్చటించు
దుండ వరక్తము యంతర్యత్వియై : పరగ్గుండును మృతరక్తమును గలిపెడి. అన్యథా
లగ్నైర్ద్రాక్షాణి చోరాదులం బరిగించి విడుదలిలోక విద్యావయనం దగునని తెలియ
పరచిరి.

మహేంద్రాచారికుండము బుధజనముక్త పురుషావత్సవంబుపాపిం చేసి
యొల్లనము తొందరు భూసుతులకు సోదరమహాదానముం గావించుచు జాతకర్మా
సంతకమున,

౧. కోరించి విక్రమంబున
నారీకుం బోయకవన మన్వత్తుమగా
భూదపుడు పెరిగి నిది
నాదకమున చేయి విక్రమాచారికుండమన్.

మఱియు గురుకర్మాగతుగు మమతియను ప్రధానమంత్రికి మహామతి
యనయు, కల్పియనియు వామంబులు గల పురుండును పురోహితునికి శ్రీధరుండను
నందసుండును ద్వారపాలుడు వైశామ్యుండుండను వానికి శ్రీధాయుండుండను పురుం
డును జనియెరిరి. ఆ మువ్వరము రాజపుత్రునితో జతపరచి యా పరేంద్రు రావోధ
వివరకయ్యానుజ్ఞతో క్రితా విశేషులు రాక్షసదోషనే అనుగునము నియమించి యుదిత
కాలంబునం జరుపవేసి యుపాధ్యాయులమన గ్రమంబున సకలవిద్యలు నేర్పించు
రుండెను. గురుపురుషుని క్రమాక్రమమున కీశాం విక్రమాచారికుండకు బారివలన సందకయు
ప్రతిమోజనములేదు. నమస్తవవిద్యలు వోజోబం చేయించులు అనామకహామిగా పర్చి
యెరసి నాక్రయంబుచేయెను. మఱియు,

నీ పదకావ్యవృత్తాం వివిధాగమంబులు
పరతలా మంశంబుగా నెఱింగె
నవరసోత్తర కావ్యవృత్తాంబుల
నీవిది నామూల యావముగ నాదె
దూర దామకావ్య ప్రపంచంబులు
మల్లవి హామగా బరిరయించె

వారణాసిందన వామనా కోహన

క్రమమున మర్మ కర్మముల దెలిపె

గీ. నృత్యగీత విర్యా ప్రాధి నిర్వహించె
సకల దివ్యాత్మ శక్తి ప్రకాశింపజేసె
దేవమున నొప్పి భట్టి ద్వితీయదగరు
విక్రమాదిత్యు షణ్మహా విక్రమములు.

క. పూజనకు శిష్యులౌకనీ
రామచంద్రవింశతి తర్కానునకుం
భావమున గురుల పుంజము
రావిభావముల నొందె వచ్చుకరీరిన్.

రామచంద్రులకు మువ్వల మిశ్రులతో గూడికొని యొకనాడు కేరాల
నుండి యుర్రానననంబునకు రోయి విహరింపుచు గ్రామంకరమున నిల్లు నంభా
పించెను.

విక్ర— భట్టి క్రద్ధులది గద్దెగా జూరుచుంటి వది యేమి పుస్తకము ?

భట్టి— మహాభారతసారము.

విక్ర— అందేమి యున్నది ?

భట్టి— ఇందు రాంకవుల మూలములు అద్భుతముగా వర్ణింపబడి
యున్నది.

విక్ర— కాదు. కాదు. పాంథవులు బ్రాహ్మ మున్నరా ?

భట్టి— అట్లుచుంటివేని ? అర్జునుడు మహావీరుడు కానా ? భీముని
మూలము సీతమ్మకృష్ణ పరివార కర్మకమామి ?

విక్ర— కాదు సత్యమే. పాంథవులు వీరులే యైనచో కృతువులు లక్ష్మ
యింట బెట్టి నెప్పండించినప్పుడు గుహమార్గమునందె రాత్రికి రాత్రి నడులు దారి
యందెము లన్నియుంటి మారు నములతో బల్లెలనేలి నివృత్తులను జీవించుతా ?
అయ్యయ్యా : ఈ మున్నెనిమిది పురాణాన్ని చదివేందుకా ?

భట్టి— అన్నా : అప్పుడు నాకు పరిపూర్ణమైన పాఠముగలదా ?
ఏమి ?

విక్ర— సందేహమునా ? కాదులే నవ్వలే పోయి మరొకటినుం బుట్టిన
కట్టి దృఢమాప్త్య నెదురుబెట్టి నీవట్టి యెట్టివని దేయించెనో చూడరా ? అది యడిగిన
తగిన కాస్త దేయనే దేయదును.

భట్టి— పోనీ మూలములని రామచంద్రుని సుమంతరియని యెవ్వ
కొందు ?

విక్ర— అకండు ప్రాకృతుడు వోదె విత్తగుత్తులుగాని విరక్తుడుకాదు,

పరిభ్రమించుచును జేసినదేమిటనైనా గురువుని గురువునకు భారం
చూపుట లంబువలన వందలను జూపించె నింతకన్న నవిక మన్నది ? కాదు బట్ట
నకుండు యింకొక ముట్టకట్టుకొని యింట్లోను ముగిసినా యేమి ?

శర్మ — పోనీ నీవ్వు క్రోధము గొప్పవారని యెప్పుకొందు ?

విక్ర — పెద్దల వాషిపించుటకాదు గాన నానియందున్న దోష పెద్దరి
యందును లేదు. వినుము. ఏ లోకములోనో వే రాజ్యము లేదా మంత్రిన నెట్టి
యవధానము చేసికొని రక్షింపబడిన మాడుతానో. సభాసభ్యులకు నన్ని కర్తవ్య భిక్షించుట
విప్రీ యవమానమునకుండు వాడెవ్వరైనా గలరా. మహానరకలో నట్టి దుష్టదర్శన
చూడ నీ. నీ. యిది కారణంక పెద్దగుడ్డతో మెడకు మీసము చూపుచుండెడి నీవ్వు
క్రోధముతో పెద్దమున్నట్లే ? ఎవ్వరున్న క్రోధము ముందుకుండునమ్ము. నీవ్వుని
జేమిచెప్పినది. ఆతండు రెండుకన్ను లెత్తిచూచిన దుర్మోదమందు నీయగురా ?
వాడు నీయ దుష్టదర్శనమునకుఁబోయి పోవుచుండలేదా. ఉత్తర క్రోధమునమున్న
రానుకొనడ నేమిటికీ దోషంబును ? రామిన శత్రువులముఁ జేయునాయెమి ? దుర్మో
దమకాడిన మాటలు వాడిన పాంతు రామునెదురు నీవ్వుడు దర్శింపుచుండునని నెట్లు
సమ్మతించు ? రానొక్కటియుఁ జేయలేదు. కాని కాంతివర్తనంతయు దర్శనము
లతో గుప్పించెను.

శర్మ — కష్టము ఎంతగాని యిది ననుపొందించువా ?

విక్ర — నీ సరి తమ్ముడా : నమ్ము. బరగఁదానపొమ్మనగా దంబు
దుంబునా ఏమి ? వారు మహానరాధులు వారి గుణిదోష తారతమ్యము తెన్న వెలెంత
వాఁడను. పొద్దికొఁమణియగు బ్రాహ్మి నవమాన పంజరముండఁ జూచి యూరకొనరని
కోపముతో నట్లంటి నా పాపము కమించుగాక.

శర్మ — అన్నా : నీ వనివ్వు బానియందు గొప్ప లోపము లగుపడు
దున్నవి కాని నాని వెప్పులను మహర్షివారములేదు.

శ్రీరథుడు — అన్నా. విక్రమాంకురము. నేను విక్రమాంకురము వాని
మహిమ ముందునుండఁ జూచి మహారాజువలెను వెళ్ళుచు జూచుచు. పోయి
చూడమా ?

విక్ర — ఆ యాంబు నీమూల మివ్వని ?

శ్రీరథుడు — శ్రీరథ : నీ వనవలెను ముందుకుండును. నీరథ
పడుచున్నది. ఇంటికి దోచున్న మహారాజులు గోపించును.

విక్ర — శ్రీరథ : నీకు నీకు గనునన్నదిను ముట్టించున్నాడేమి ?
అందు బోయి చూడ యేమి ?

శ్రీరథ — (నవ్వుచు) బోయారదని రాజుగారు బోయననుపదసి యెప్పుడొరడు
నే నీయగును.

విక్ర— రక్షా: విజయ యెప్పుడు, లేనప్పు నీమ్మ మా విక్రతులనుండి తొలగించుము.

శ్రీరా— లేరా: మఱి యేమియును లేదు. ఆ లేచి కోసెం : మాల సగాన పుంస క్షాత మున్నది దురుక్తుతనమున నందుఁ బడుదుమనయు పాయమ్మరూపము వయస్విరమణిగా మందులఁ జూచి వెడకుమునయు మనల నెప్పుడు నందుఁ జోసెయి: సూతరని తల్వార కన్నకుల కానాపించిరి. అందుఁ బోయి చాలిదే బాటక పెట్టెఁబడ నేం ? యని యుద్ధించిది. మీరేదే రహస్యములుండురా :

విక్ర— అమ్మవారి యాకాశము చూచి పడమటకు మనముంక దంబి పిలలమా ? మనపితగండు తలకము లోఁగూచున్న నేమి ? దీనిని వెలిదియి: కారణ ముండునేమో కట్టి విచారింపుము. శ్రీద్రరా: నీ చెప్పులైన శాయము లోపరిని బోయి చూచితిరా ?

శ్రీర— పలుమాడు మా కండ్లలోఁబోయి చూచితిని.

విక్ర— లోపల నేమి వింక చున్నది ?

శ్రీర— అమ్మకరెల్లఁ జగ్గులు వంకనవుగా నుండును. మన కోటవల జాఱుఁ బ్రహరి యెత్తుగా నున్నది. తురువున ను కేరమున రాక్షసులున్నవి. లోపల గోడ నంది కండ్లికాయములు కాంచన ముదేశిలర పోదానగదాకములై వెంటి మింద యున్నవి. కాకకుంక సుంద ప్పి కాఁనూచుంబులంక చక్కానుమంబునములు నూలునగుఁ దక్కున యుండవు. కాంచన రత్న సంభములు లిపిద దయంకికములై కా: వృక్ష ముల వలె నందందు స్థాపింపబడియున్నవి. మఱియు నమ్మవారి ముఖ ముంక పిలలంబులు నవరత్న కిరావిర్మితంబులై కమ్మలకు మిరియిల్లు గొచ్చుండును. అందు రాక్షసుల నొక దీవమే సహస్ర దీవములవలె ములులు బ్రతివలించి కవంబులు ముండును.

ఏడు ముఖముండుములు చాలి లోపలికిఁ బోయిన మహాకాశి ప్రియభాము కయంకరాకారముతో నొక దెలదచొది. అగ్నిత్యాగంబరి ప్రెరాకు నాబరతో ప్రసక్త పురాతన్ముఖం దంష్ట్రగిరితో గవంబును. క్షుధుఁదనము పాటాక్షుగాఁ జూచిన పంపుగలుగక నూనడు. కపాల మాలిదలు నెల నవరత్నోజ్వల రూపములై సుంకరింపబడి కాల్చిదింద దేవిలో త్రొక్కువెట్టి సంపాదుమే గూర్చుండునట్లుగ క్రి ప్పగనూ మోపుచున్నది. ఆ గుడికి దండ న సానాకసము ప్రసవకమ లలాపిల సముంబే నొప్పు క్షుచ్చిననము నాటలది యున్నది. మఱిమంకపమన కలంక చక్రవర్తి విశాలరమదీయమగు తలకము వెరావల్లెనున్నది. నాటకు లెలల స్పృటి: క పాపానములు గలిగి దవంయు భేమం కలంక దానసలు నాసావర్ణము గాంప ముచ్చుంకార ముఖంకంబైన రుక్మకృతంబు నుండు రీరమన సమమున్నర సహస్రాక్షర చక్రావర్తలాగంబై ముద్రవేషం బొందు ప్రకాశించుచున్నది. ఆ నరసింహ

ద్రిఱ్ఱాగమగు సుక్కు-కంఠమెరి గవ్వక్కుమవ్విడి. ■ ప్రదేశమున నొక సనఁ
విడితము బావ్వువని చెప్పవచ్చు. నన్నా దనుకు టోవిద్విదాను. అవిప్రీతరుఁ డాఁగ
కాలయములో ఎప్ప వింకలస్సయ్య వెలెంగింపెను.

విక్రమార్కుండు విని యోహాన్ యొక్క పక్షపాదులు పక్ష మూరసులవ
వెన్నుటం జెప్పిరి కాదే? కానియ నేడంటివా యురము రండు, లెండు
లెండు పరిశ్రమ విని భర్త యిట్లుచెను. ఏ కృత్యం గా రోగరణము చేతనో మనం నెండు
రానియవంధని యాశ్చర్యించినారట. ఎని యాదితి లేనో మనమంత వారప్తుడగువరి
కరండు: బోసియూ? కానన లేవు ప్రాదున్న సర్దుట నాకరణంబి వారిమం
లోనిదే బోవుచున్నా గాక. ఇప్పుడు పోలంపేని యుపాయము జెప్పిన నామొక కంఠం
నమ్మింపిరి. ఆర్యులర నే నెఱుంగడు. మా యాది పర్యనే వారి లోగిరి. ఈ
కాళియే మాటాగి యుదయించున లోపలికి పుకాని పొమ్మని యెడిగన నమలయు
విక్రమార్కుండు రవ ప్రతి యుంగర మెకటికి గ్రీవి యెడి రూ యర్పమని: గామక
యర్పి యర్పిస్తును ఎటపుము. అంతయు వరంలే లేయగఁగఁగని వెప్పి యా యంగ
గియర మనని కర్మంయె అందలు లేని విష్ణుమంపిరి.

అని చెప్పి యచ్చటికి గారాచితముగది మఱియుండు అవ్వలి కడ
పెనులిసినందు జెన్నఁ దొనరిగఁడు.

198 వ ముద్ర

ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ

విక్రమాదిత్యుని సౌందర్యము శ్రీమద నాగార్జునకర్తవైయున్నది. కంఠమునకు అయినరాదు అతనితోఁ జోర్చుచున్నాడు. అతని సుగుణాలులు వర్ణింప సహస్రములునికెసఁ జెడకాలము పోవును. పండ్లంజేఁడుల వయసు నాటికి నేరం పిల్లలు గ్రహించెను. యెక్కువట్లమూల వంటి యగులు శిలివ పాలు గావించుటెను. పసుముల్లవ రాచేది, కొరమ ట్టువ్వరంజ మగట విగ సుట, భవ లతయగు ముతక జీవాద ములగుపై కెగసివచ్చిన చంద్రవీరింబలు వలలున నతని ముగిలలు పెడరూపుండెను. నవ్విను కవనఁడుడు రెగ్గెద బ్యాపింప ముగ్ధులు మూఱు లయందును, పరిసఁ లేచి లోలురు బుండును. ఆ క్షౌంత చోలములగు నేత్రములు విప్పి చూసినఁ గరుణా దనము దొప్పబోగురుండును. అతండు పీఠపురంజనేవమతో నకృతామలంబు రాజ మార్గణున నుజుగురుంక నిత్యము క్రొత్తలాసివరె మర్తనాసలు రిద్రులయ క్షుర్రుల పంకగాఁ జూచుచుండును.

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಮೊಟ್ಟೆ, ಹಾಕುಕಾಯಿಗಳು, ಕಾಡುಮನೆ ಕಲಂಕವು, ಮೈಸೂರು
ರಾಜ್ಯದ ಮೈಸೂರು ಮೊಟ್ಟೆ, ಹಾಕುಕಾಯಿಗಳು, ಕಾಡುಮನೆ ಕಲಂಕವು, ಮೈಸೂರು
ರಾಜ್ಯದ ಮೈಸೂರು ಮೊಟ್ಟೆ, ಹಾಕುಕಾಯಿಗಳು, ಕಾಡುಮನೆ ಕಲಂಕವು, ಮೈಸೂರು

మొవ్వకు పిల్లలు నడచి యున్నాడు వచ్చిరి. ప్రేమా ! హరి యర్చకునితో ముగ్ధుడి
 తీరా ! ఏమనియెను యెగివ సకండు రాజువల్ల : ఆర్యకుడు మొదట నేమో
 పప్పుతోయెంగాన నీ యొంగరి మందిన పేరు మోము పెదసింప మహార కంగి
 రలించి యువయదోగ సమయమునకే రమ్మని తెచ్చెను.

పెరియెనది బోవుడుము తెంపన పరిసర విని సంతసించుచు రాజువల్లకుండు
 బోపం: బట్ట పట్టుబట్ట గట్టకొన పెరిగియి దొరగి యువవారములైమ్మని నియో
 గించి పూజాది యెటంగిరివ కళవమ్మ పాటి యొక్కగోపురము రరికి: బోయి నిలుపం
 జరిచును. వారి వారలె యెరుయూచియన్న యెక్కెము రాజువల్లకు కనుస్సారము
 లందికొన లేయి పట్టకొన ముద్దు పెట్టుకొనుచు బొక్కరపాటునో నీ జాటు దేవతార్చ
 నమునక తీసికొని బోవుచున్నవారే సకండు వర్చిబారము రలుగుచురా ? ఆ
 పరికిన పసి వాడు బేది నమస్కరించుచు స్వామి ! రాజాననము మీరు వినులేరా ?
 సెలవు లేనిదే రాజువల్లకాచరి నీ యాయుషతోనదే బోపియవందని ప్రభు వాడొ
 ప్పతిక పంపియున్నాడు. బోపిర్చిన మాను మారుదరా : అనుచును వర్చకుండు
 సరిసరి మూలకు నేమిటి ? మొదటెన్న నీసికొనోయి యెప్పుడొ దర్శనము
 వేయింది యిక్కడే తీసికొని పట్టు పంరలో మేమి యున్నదిప మున్నది. ఆరే బోయి
 వారములో నీతందే మనకు - పుష్ప. చుండు నువ్వు పొంగింది యదలించిన వాడు
 జరియుచు స్వామి ! యువకులం చెలియలంక పొము తెనికొని రావలయుం జూడే
 దపని పలుకుచు నటాను జేసి వారిని రోపిరికిం రోపిర్చును.

అప్పు వాయర్చకుండు వారిసెంట: పట్టుకొని తీసికొనిపోయి బోపలి విశే
 షములన్నయుం జూపుచు వియవెత నాయా దెవతా విశేషమున రెజగెజింపుచు గోపుర
 ప్రాకారములపాటుల గట్టిందిన వారి పేరులు శిరానననంబుం జరిపి విదిపించుచు
 ప్రాకారములముగా గర్భాయించునకుం తీసికొనిపోయి కయ్యరము వెలింది దేవ
 ప్పగనా విశేషించుంన్నయుం జూపుటయు వా న్యపనందనుం నిమందానంద తుంది
 హ్యాయార పంపియై సాష్టాంగ నమస్కారము గాచింపును జేయు జోగించి
 నిలువజుకి నుమ్మ పోచి నిట్లు విమరించెను.

శ్లో॥ జయమహానామర మారిక దారికి రుద్రదానమ్మ కూలంకి
 జయ పంపిర్చిన వారికి దారికి మనవ ర్చయమ్మ కూలమ్మ
 జయజగదిరివరరరర కరరర వి శేయనమ్మ కరానాం
 జయవర్చర భాస్కర శిరసే వారలే మరిరాంధ వరబంబుదానాం

పే॥ శివయిగరా

రమంబు ర్చిరెంబు సేపించు సుద

జయంబు సేపికునం

గావుము నమ్మ ప్పెడు రుద్రరం : రాశే

జానమెదనని యెద్దకు నడుగుటయు వకందు లావృత్తా : ఇది వ్రాయఁబడి యెంత జానమెదనో యెవ్వరికిం తెలియదు. వేమ గార మా లాకగాక యితని ముతాళయు నిలుఁగకను రెప్పన విని పికమాచ్చుండు మీ రెక్కఁగిన తరువాత నిండు వాయఁబడిన కీరి నెవ్వఁడు జేయలేదా ? అనుటయు నా పూజారియు నట్లు చేసినదో నీ యెట్టి యిట్టిం యుండెదని ? తెలి పరీ యుండరా ? అని యతం యుతరము చెప్పెను. అప్పు డానాకపట్టి దరహానికవదనాకపిండునై యోహో ! అనుటకు గొమ్మసిద్దియంత రేచవసుంధ ఇటు రిద్ది యెవ్వనివనముల పొంపింత నేపిటికోయని పలుకుచు తల్లి నీనాముట్టి యెక్కి చెరులు రెగఁగోయలేదా ?

తల్లి — అప్పుయ్యా ? అట్లు కోపిన నా త్రిశూలాన్నిముగఁ బి సమ యనా ?

పిక — సమనీననేమి ? అప్పుడాయ ప్రత్యక్షమై యెద్దివముల నిట్టి నుట బాదా :

తల్లి — ఏమో : నీ యెంత వత్సవం అని సాహసము వేమ తేము గారామ. ఆ ప్రత్యక్షవంల యి ననుమి ప్రత్యక్షం తెలియము నొప్పుఁబయిపో ?

పిక — సత్యమున నమ్మియు నీయరుయును. మోషము మోత మ్మప్రత్యక్షమేగారా ? అందుంట్ల యోగులు భూహునెంత క్షేత్రవరుచుండులో చూడ లేదా ?

తల్లి — ఏమో బాబు : త్రిశూలము బాక నా మేను గంపము అనియెదన్నది. వేక మింటిఁ బోవుదము రండు.

పిక — శ్రీరరా : నీనాముట్టి యెక్కలేదా ?

శ్రీర — ఉద్దిమాట యడుంబంపెందు, చెట్టి యెక్కిలేను.

పిక — త్వరా : నీవో ?

తల్లి — నా కల్లిసాహసము లేదు. మహారాదా :

పిక — అక్కనుగా : నీవై క నట్లు లేయారా ? యెద్దివముల అర యెదవు గాక.

అక్క — తల్లీ : నా కల్లి సాహసమే యెవ్వని నీ పూజారికనమెం జేసికొందును.

పిక — అహ : ఈ కాసురము లిలింది యెంతో జానమెదను నొక్క యందు నింపలి నినానినింబులు పరీక్షించవనాడు చేపపోయి. లోకమంత వ్యక్తికొన్న మైదరి ! దీని యధార్థము కృటిలో వేమ గమంగనియెరఁ జూతుందని పలుకుదు.

మ. కల్లిదేంబు లిలింది కేములు చక్కంబులై దేకుర సము

తల్లిల భుగిన్నపి రాదిలేరిపెన నుత్సాహంబు దివింత నా

మధురము నెక్కి ప్రియమును దుర్వారముగావలె తెలి
గటకుం బోయె రదాప్త లొక్కటి మహా కందులుగావింపగన్.

అప్పుడు తద్రాయుడుం దప్పింపు తండ్రి తెలింగింప నతిరయంబున
రాజమందిరంబునకుం బయ్యెనుకొని పోయెను. శ్రీరాయుడు అయ్యో ! అయ్యో !
ఎట్టి సాహసము. ఎంత ముప్పు. త్రికూటాగ్రమున బడిగి బ్రతుకుదురా ? ప్రాణ
వికతమా ! వికతుల విడిచిపోయినవా వంటి. వంటి నిలు నిలు తిగు తిగు మని
యేర్చుచు కలచుచుండెను.

తల్లియు వయస్యో ! శ్రీరాయుడు నీ నిమిత్త మెల్లు యెరింగుచున్నావో
నూచుము. నాదేన బాధపడితి ? ఇక మాలో మాటాడరా ? ఇంక యెక్కడకుఁబోయి
యెవఁ డైతివని ? అయ్యో ! ఈమాటాది తనకు కెరవేదమునగునని పరితపించుచున్నాడు.
కాలిగలవారపు వా. కొరకైన నీయర్థమమం నూచుము. త్రికూటాగ్రము తీయకుము
చేరులు చేయకుము. ఆ ఆ. నిలు నిలు నాతో మామమూలాది నియష్టమువచ్చినట్లు
చేయము. మఱుమలో మనకు పరిపాగము గూగుచున్నది. యెక్కఁడూరయిన నాతి
యట్టి కాయము. తండ్రి ! నియల్పమాయు మాకు కొరకనా ? అని మఱింప
తిరునగవుతో పిల్లలరలు మీ కియాతురకతో బందెను. పేనెందఁబోయెద కోకింపకు
దనె పలుకుచు నుద్దలో గూర్చుండి శ్రాద్ధ సమయంబుననుచుండెను.

తద్రాయుడుం దతిరయంబున బయ్యెడికొనిపోయి మహాబాధితునితో
మహారాజా ! నీ కుమారుడుం బాకరాదయంబునకుం బోయి మట్టికొమ్మకు ప్రేరింగల్ప
యొన్న యట్టి యెక్కి దాని కాళ్ళు గోయ యెత్తించుచున్నారు. మే హింకరెప్పవను
విసరెడు. శ్రాద్ధుడైన, గ్రీంద కలకముతోనున్న కూటాగ్రముపై బడి ప్రాణములు
పడుచును. వెనవచ్చి వారింపురని కేర పెట్టెను.

ఆ మాట విని యా యిందరుడు పడుగువడిన బ్రథమం నేనె ! ఏమీ.
ప్రియము దాగుడిలోన కెల్లు పోయెను. ద్వారపాలు కెల్లు పోనిచ్చిరి. పిడు భుక్తుల
దనెయే యెరిగిననుము గావించెతిని. అయ్యో ! అయ్యో ! అని యరదలు నొందు
విచారింపక పడింబడి పువక రొకంగెను. పరివారము గుంపుగా వెంటబడికది. వాటి
వచ్చెరలు గుట్టుచెక్కి ముందు పడుగిరి. పొరులంబుల వరితాపముతో నాకోరిక
రెనకే వయగుచుండిరి.

యెప్పటివలె పాదలాఁడు కొంతమాతము పోవునకు గుట్టుపురకు
లెరుగువచ్చి జయమహారాజా ! మువరాజు కుకలియిమున్నవారు అని చెప్పిన విని
యరదలు వారి బారిక విక మిచ్చి మెల్లగా నా యాదయంబునకుం బోయెను.

అదా ! ఏమి సాహసము. ఏమి దైర్యము. ఏమి రొరవయని జనబాదక
ప్రియమున్నది సుగుణంబులం బొగడుచుండిరి తల్లదేశమంతయు రొతుంటే నింకెంప
బిసది. జమం దప్పించుచును మహాబాధితుడు అల్లవ రోకింబోయి యేడి :

దుడుకుపట్టి ఎందున్నవాడని యడుగుదుండ నక్కమాతమును వివరముగఁ జూచు
గురె యతనిదండ కలువెంది నమస్కరించుటయు దివించుచు గొట్టం జేర్చి కొని
యట్లువీయె.

అప్పు యా : ఇప్పుడే నాబెండ్లను శుభ్రముచేసెడిది. అబ్బా : యానా
పెళ్లరిన కాచెందితివో? నావరితాప మిల్లదని చెప్పకాదు. కట్టి : ఇబ్బా; ఏమి జరిగి
నది? ఉట్టిలో నేనా; కోయకుండ వలెనెనా; అ : యిట్టిగన కట్టి యట్లువీయె.

మహారాజా : అతందు ప పవట్టు విడుచునా? ఉట్టి కోయకుండ దిగు
వారే కానా పినిస్సేనామ తేయగూడదు. కెత్తెక్కి యట్టికోయవలెదని యెంత
బ్రతిమాలిండును ఏనవించుకొవలె దియవగవట్ట నామట్టిలో గూర్చుండి యందుకయు
నంకయుంపక పరమక భయపడక యిదమలేక నాయుట్టి ప్రాశ్నయించు గలిసి పట్టు
కొని కుడిదేక గూర్చి యాని పరవర గోసిపాఠవైచెను.

అప్పుడు తమయ్యనుని యొకపెణుపు పెరిసినవై సూర్యుల తీరది
గ్రమ్మి నును ముహూర్తము మిగిలినయి గనంబులలేదు. అందు బట్టి నలువంబుది
తీసి అంతలో నూ మి తుండు బాలము పొంగి కనబడితరంబున గొత్తవన్నెలో
నిలువంబడి యెంత వాడగంటిమి. పరుగింప బోయి కంగిండుకొంటిమి. ఇంతయి ...
మెజింగివది తయేనాను కథ యతంజే చెప్పవలయునని వరిగిన విని యా స్వపతి
పోనిమ్ము అవర దప్పివదికలా. పిమ్మట జెప్పువలె యని వరికి యప్పగించిరిం దీసి
కొనిపోయెను.

మహారాజ రాజకుమారునికై బ్రక్కపట్టు యనేకవరము లిచ్చినదని పోయి
రిల్లి వింతగా జెప్పకొనుచుంటిరి. అ వారసు ముహూర్తము కట్టిపెక్కిసూర్యునితో
వయస్సా : పెన్ననట్టి కోననపిమ్మట నేమిజరిగివదియో మాకు తెలియలేదు. అమ్మ
వారు ప్రక్కపట్టు నీకు వరంబలిచ్చినదని గ్రామములో జెప్పుకొనుచున్నార. నూ
కప్పుడు కప్పులు తీరట్లు గ్రమ్మటలే నేచియుం తెలిసినది కారు. ఇంతలో పేతంబడి
పెన్నంకాపురమునకు దీసికొని పోయింగరా : ఏమి జరిగివదియో యదార్థము జెప్పు
మని యడిగిన వరం దీట్లునెలె.

మిత్రులారా : ఏమందు ఉట్టిం గోగి నీ నాతికూరాగ్రమునం బయిబోవు
నంతలో నా మహారాజ దయాళువ పూరితదివయి మిత్రుని తన దేవులు కిందును సాచి
నన్నుండుఁ బరకుండఁ బట్టికని పొడిచివచ్చునను రాగికోనను ముద్దుపెట్టకొని యుప
లాలించుచు వచ్చా : నీ సోహనదైత్యస్థకములకు సంతసించితిని. నీకు సాహసాండుఁ
డని విడువ వెనంగితిని వెయినంతవత్సరము బనిచ్చున్నమాగా నిరాశానఁ జాలింపఁ
గలవు. గిగిరి మూడుదోకంగులు వ్యాపింపఁగలదని వలయును నీ యదీర్ఘకంఠంబు
యెప్పు మి పగూర్తును యడిగిన స్తుతిపూర్వకముగా నేట్లుంటి.

అందా : అస్థిరంబులగు లోగంబులయందు నా మువ్వనియని వహించుడు.

వేయేడు రాజ్యము చేసినది వెప్పుడైతే వేయేడు మహానమ్మదియో లేదా? సకలలోక నాయకుల సేవ ప్రత్యక్షమై వచ్చివేసినదిని వింతకన్న మిన్న యేమివ్వరి. అయినను గోమఠము మంటప కాపున నివ్వరిండు ప్రాసించుచుండి వినుము.

కల్గి : నిలచి క్రి. ఈ భూతకాలంబులన్నియు సేవ గన్ముచూసిన వలెందును. పుష్పకరచక్ర వలెందును. ఇది సేవ పెద్దపట్టణం మృగలలి నాసించుట నాకు సగండువ్వరి. వేది కుడమంట యెట్టి బుట లింగిరింపను నాకు వలంతు మని మహాసాహిత్య ప్రవాసమున్న నెప్పుడుగా సంకోచించెద దియే నా యభ్యు మన పరికి విని యుండునాని దింనుగవురో వన్ను మహాయ ముద్దులెట్లొనరు తాలూ : నీ పలు పుష్పకరచక్రంబు. అదో నీ ముగించుట గణనీయంబుని పొగనుడు పట్టినది.

మహారా : నీకు నిజము చెప్పుచున్నాను వినుము. గణానుగతికోరిక. అను భాగ్యోక్తి వినియుంటిరా? వలలలియుండు పుష్పకరచక్రం పుష్పనని నేనెప్పుడో నైవేద్యమిచ్చినా? ప్రమాణంబు విలము తెలిసికొనలేక పరాపీఠంబేసి యొకడు చేసిన పరియే కంకరవామ చేయుచుండును. అంతియనా యది పరాదేశము కాదు. అయినను నీవదిగిది కాపున సంకటమంటి యుండలేదని అరుగకుండు కాసిందెకవని పరికి యెట్టి యంతరి భూతైతరి.

ఇంతలో మీరు వాచేయకు పర్వతను యెరింగించుటయు విని కట్టెవర్ష పుం కిరగా యందు యెకనిం గొంగలిండుకొన పాపులూ : నీయట్టి యుత్తముంకు మ్మితుం మని చెప్పికొనన మాకు విశ్వాతిగలుగు. నీవలంక పామ్రాన్య భుకంధరుడ వయ్యెడ పని పెట్టగా వినుకొంటెను.

అ. యెరింగింది పైకట పైమతిలియుండు తెప్పందోడగెను.

199 వ ముఖర్.

విక్రమార్కుని రాజ్యసాధి

లో : ఉత్సాహసంపన్న ముద్రస్థులం
 కియాపిష్టం వివేచనశీలం
 కులం క్షేత్రం పృథ్వీశ్వరశంక
 లక్ష్మి స్వయం బాంధవీవాదనాతో.

మహారాజునియొక్క భార్యనాడు భార్యనో దేవీ. దిలంబిని ప్రాయం నవై ప్పి. అయినను వర్షకాలంబులనె రోగుల వాడ్యంబులున్నావారు. మునుపటిని యోప నా పుష్పకరచక్రంబును. మును మున్నెకర చక్రంబునున్నాడు. కేకదేశముల నుక నులను నులను చక్రంబుల వాడ్యం పంపుచున్నాడు. స్వయంబు విక్రమాల పుష్పకరచక్రంబును పుష్పకరచక్రంబును కేకదేశములనె రోగుల వాడ్యంబులున్నాడు. మును

దీక్షాపాదులు సేయుటకై వసంతరాత్రున కన్నులు మూయుచు పోతున్నారని. తరీయ సామాన్యరక్షణాధికారులను సగంపును భూవాణురక్షకులు నాను. ఇతరులు ప్రాయమున్నారని మనము పెద్దనాథ మైత్రుని వాన శాఖాపట్టకమువేసి బరణాపూరించిన శివుగదమని వరికిన నామయ్య. బాల సంకల్పినించెడి ప్రజలవాద్యుని వ్యవహారము కనిపించింపును దేవయ్యత్వానమును వెల్లడిచిరి శక్తువును చిల్లడించెరి, పురుగులు పోయిరి. వానియు పోరలేరి.

మహాకవిత్వం దక్షిణమతాశ్రయము. మనస్సులోనిది నిర్దిష్టమై మహాకవిత్వముతో వికాసమును బ్రాప్తిచేయుట గానిది తీవ్రమైన నిర్దిష్టత. వర్ణన, దేవతలగుణ నియంత్రణకు లోబడి యున్నారని వివరించినట్లగును. దేవతలగుణముల వీక్షణతకును సుందరము. కాని నియంత్రణకు ప్రాప్తిని నష్టమున బ్రాప్తిని. తేలికమైనది వివరించును. అక్షిప్తమము, సూక్ష్మమైనవిగర్వము, అపూర్వమైనవి, ప్రతీతి, ప్రకృతిగర్వము ఇవి యొక్కటియే సూక్ష్మమైనవి మూర్ఖమైనవి. అన్నియు గలవిని వివరించినవి లేదు. కానిమహాకవిత్వమును కానివి కన్నులు మూసికొని పోయి కన్నులు తెరిచిగక పూర్ణము బానిసమైన సుదీర్ఘమన్నింపబడి విక్రమ సారవంతమగుచు మహాకవిత్వము, పలుకుచున్న సామర్థ్యముగా దండమను గూర్చిటాకుల పేర్లను మారు వివరణానుభవమును కలందుమందురు.

[illegible]

మతయోగం అంకితులను మహాత్ములను భిక్షువులను పురుషులను సాక్షాత్తు
యగు నీ రాజ్యంబును ఇందునా బ్రతుకను రాష్ట్రంబును ఇందునా గ్రహించుటకు
నీవుగ నవదించి మహాత్ములైన వీరిని ఇంపించింపుము. కర్మకాండను బ్రతుకను
కర్మ పరులెందుల వంగజేయుము. ఇంపించి ఇంపింపుము. సుఖంబును
కలవంబు కర్మ కర్మదానదానీకవంతుల పెండ్లులను, కులభిక్షువులను, సత్సంపద
కర్మ భాగ్యయుము. సర్వదా సాధులంగనము గలిగి పంపింపుము. పూజాదానంబు
దాపించెదము. అని దంపనీయింపరయ్య. ముందు పాదములయందు ముందు
రథం గూడ సకలయందును గానంది మహామతియగు పురుషులయందు తిగి

జేనికాని యతఃకాగూడ వాక్యము పాలింపుమని మలుమారు చెప్పిరెప్పి భార్యతో గూడ నావృద్ధులఱ వాసిపురంబున కలిగెను.

భక్తాచార్యులంబు ద్వారాపాలనై ప్రవచించు మిశ్రునై కట్టి మంత్రియై సంకరము విడువక రన్ను సేవింప విక్రమాచ్యునుడూరాఱ భూతారంబు తరించి క్రూరుం బాలింపుమనెను. జేనికాదు విక్రమాచ్యులంబు పేరేంగలంబున సమయంబున నొకవర్తవాజునం కడుదెంచి యుగిర్వడించి యొక కంఠి బద్దించి కదాకరి నానన్న పీఠంబునం గూర్చుండెను. అప్పు వాస్యవతి యాచంబు బద్దిలేరి కిద్దురులు సరంబు తానెం జరిగింది చూచి యాచో : ఇది యథార్థము. క్రియమమవలె గడంబును దున్నది, పరిసీంజెడం గాద యని మలుమారు దాని నేంపె తెలియెను. దిలికిపడి, అందొరకర్నము తివ్వవలదగవ్విగత్తు మొప్పుదుండునని జూరి రాఱ వెలుగుపడుదు సన్యాసి కట్టినెను.

అర్చా : మీరు సర్వసంగచరితులు. సమరోష్టకారణము. ఇట్టి మీరీ కృత్రిమరంబు జర్గుక బలించిరి; బలించుగాద చూ గింతునెం ? చూతో మీకేదేని పని గలిగిన గోరింపంకం జేయఱ గడుకొని తాంపమా : ఇని పలికిన విని యా వరి వ్రాజులంబు నారాయణవృక్షం గావించును పర్యేరా : ఇట్లుచూచి పీత తగను. మీము తపస్సుబ్రదుమెగుల సంకల్పమాత్రమునవే యట్టివింక యర్చస్థలంబు బలించుండును. పీతో చూ కేమియు వ్రామోంబు లేదు. పీతో నొకవమోజునము గలిగి 'చిద హపేన నోపేయా వ్రాజానం ద్రవంకం గురుం' వర్ణితేతులతో రాజును, దేవుని, గురువును జూడరానూత భటు వార్యోక్తి మునునించి పీత చర్చితిని. తానె మజీయునెడ రాడు. నా యేటిప్పీఠము వినుము.

దేవు రాతోపు కృష్ణరతురక్షియందు నిక్కరకు దక్షణము గా మూడుమోజు నముల మరములోమన్న న్యూకాపాటికలో నున్నవములంద నొకమంత్రినిట్ల సావినెన దండుకొంటి. భూకభేతాకము లానిది కంఠాచార్యును సేయ దిండురుండును. పీఠ వర్చి నిర్విఘ్నముగా వార్యము నేరనియట్లు సహాయము చేయవలసి యున్నది. అని రూప్యముగా బర్చివాజుడు విక్రమాచ్యుం బ్రార్థించెను.

అప్పునారాఱ చిలునగవ్వలో నోచూ : జంకమాత్రమునరే తాస్తోత్రమం. కాలం బాల. మీరు నోయి చోమధంబారంబుల సమభూచ్యుకొని యుండఁడు. వేసు నాచీసాయంబామున కర్చబివర్చి మీరు సహాయము గావించునని యథయవాస్తవిమిద్ది యంపివేసెను.

తరువాత భక్తి విక్రమాచ్యునివలన బర్చివాజుని రాస్యము తెలిసికొని యుండునాచ్యుని నోమరలో రాస్యమునది బర్చివాజున యిచ్చును. నీవ. బర్చివాజుగింతునం గడంబునున్నాను. క్రితాచార్యుల కన్నుని దేవునివలన

సందియముగా నున్నది. వానియొక శాగదూకుడైన యొకవంతుడు కావీ : అది
బెప్పిన కమ్మలు న్నవతి యుట్టసాగు.

క. కానది కారెమ్మలీకెన్
గానప్పది మావరెమ్మడు కానది రైగ
ప్రసం డిప్ప నెతిగిడ
ప్రసిరి చింతింప బెప్పడు బేరినైకన్.

కవీ : పవిత్రవృత్త యోజ్యండునో యొక్క అయగక మానదు. అంతట బెప్ప
చూపి ఓదారింపవలసివడి కాదు. కవలించి జేసి నెమ్ము దీసికొని పోవడంబైనా వాని
దోషము వానికే పుటింప నంపించు పగవలచని యువదేశిని కనుమరీపతి యా
రతుదశినాడు ఒకరహసుంకె యొక్కయంక నీలపదో కరీయముతో అయలబేరి సాయం
చాలమున కావర్తివాడు కలంగించిన కృణానదీమిదం బోయెను.

సీ. చట చటానా పిమ్మలదిరాసం సము
ద్యౌర మామము గమ్మనోయ ముచవ
కడదేక మును కండాక విపాలాస్తి
చయము కలవ వింతి కయముతో గంబు
మాకవేలాక పడూర మోషములంత
గంపి మేను ర్యమలవ మంబ
బాంబుచ్చుకవ ప్రతికములు నీ
ధర్మరూపమును వాపడుయంత

గీ. మెరవను దాయంబు హికారమవంగ
వెయినదే స్వకావకూరంబు దేరి
కెలపోకింతయు లేక పున్నేరివుండు
వలమెప్పిరింప నున్న యుదేవి గాలి.

కావలగొని వచుకొనింపును విషయంబు : నేలయొక్కది. కరవ్యమును
యెని ఒకరహసుంకె చువగ వరింపి సుతిపూర్ణవరముగా జేరింపంపిన దీర్ఘకంఠుల
యొక కీర్తియే జేయబడును నా సాహసాలయంత, అలకంకలంకరకట్టిన యొయ్యక
వా రంబును కలహిమా పులిం గని వేళాన చుట్టలాగముపిరిధుగా వేలబయ్యగా
రెండుప్రకారముల పొడియులో వేల్చి కానదీరియే పరసి పో సే యొయ్యి కంఠంబు
వాలింపంప గొట్టెను నీలం గలలగిరియొక్క వ్యవహారమును నీలం సువ్యాసి యెడల
గొలిపి చుటకు పడిన దాని కీర్తియని ముదిరినయ్యను వెలుగడ కరవతో
దీర్ఘకీర్తియొక్క నును వంగ గొట్టెనయొక్క ప్లాం కిరగోయొకయు నాచును
నిట్లువలె నును నీలంబు. వరవేదవేదవంబోగి కావో : గడు. పువయ : పువ
నను అప్పునిచ్చుచుండు. కావలను అనిచ్చు : డే. కవ ముచునో నేలం బవ

బ్రాహ్మిని. తీవ్రమున్నది కాబోలు సద్యాపి చెప్పినకథనిదియే యగునా? అని యాలోచించుచు వల్లన రెండు దీనినర్థి పఠనమృత వాయ విమర్శకులై దానిమేళన గేలు మోపి కంఠః ప్రోయిదైరవాప్తవసమః గాపించినది.

ఓహో : తెలిసినది. దీనియందు నేను చాలివొందఁ జాలలేదు. అది భేదా బ్రాహ్మికమగు కవణం. దీనిగుఱకు అన్నియు నతండు చెప్పినట్లే యున్నవ. అది తలంపుచు నోతూరరాజమా : ఎమ్ము నే ఎరుయరాఘవ గాను, సన్నేం చిక్కులు బేర్చెదవు : నానెంబు కమ్మని పలుకుచుండుగనె నాళమం బంకరానము నొందినది.

అయ్యో : మరదిదోయి మాన్దాదిరిని. మాన్దాదిన నది యెవ్వకృ మగునని సద్యాపి చెప్పియేయున్నవాడు. అయినఁ గానమ్ము. అది యొక్కటికిఁ బోగలదు. అది నలుమూలు పరిశీలించుచుండు నాకమమూలమున వెనుకదవరి ప్రేరేపించుచుండును. అన్న : మద్యా : నీకాంతిదాంబికమ అను నేను లొంగురాఘవ కాను సమ్ముఁ గొంపోక విదుమన రమ్ము. రమ్ము. అని పలుకుచు వెనుకదవరినే యాళవమను నేరిం బదవైరి తవల్లనను మోషముండు అనియు యెప్పినుఁగని కాబోలు గట్టి భూమిపై నేర్పించుకొని యుతరాభిముఖులై యుచుండుండెను.

అప్పు రాళవనంసిపితుండుగు ప్రేరేపించు నుహావా : ఈయరక్తాతంబున సిన్ధుకానములో నీరెలుదెంచకు పచ్చి పచ్చఁ జలదోని నాయరపులు విసిఁ బ్రతికి యొన్న నాఁడవు. నీవంటి సాహసించుని మూడుంట్లం బయలుండును బాధనెరమ. మనుష్యునిగుఱకు కిమిఁ తెయొక్కమా ? సిద్ధిప్రము నిహాసనమ నాకు మిగులనంతోషము గలుగఁ జేసివచ్చి. ఎమ్ము మెచ్చుకొంద. పిసోదముగా నీకొక రక్షః జెప్పెద నాలింపుము.

వ ద్మా వ తి క థ

దామణి కైరాసంబగు వారదానిపురంబును బ్రతిమముటంబున రాజ రాజ్యము సేయుచుండెను. అతనికి వజ్రమకుటంబును కుమారులుగలఁడు. నాని సొందకర్మము త్రిపువన స్త్రీకృష్ణాకృష్ణి యున్నది. మహామతియగు మంత్రిపు తుఁ దారాజుత్వగుఱును బ్రాణము కుతై యనుమరించి తిరుగుచుండును.

దారిద్ర్యపుర వాకనాడు నకుచిర పరిచయముతోఁ గూడికొని వెంటై దూర రోకాంతారముం బో యాభలదహలవంబులు బెక్కు మృగజంబులు అరిగొని నరిజను లకు చూరమై యింటి పిహాసాలానబై జరాళయమండుతో బరయించు గుట్టుమురైక్కి పోయిపోయి యొకరోట—

౧. పరిసుక బంధుకృపవ పుత వెర్చితవం ప్రహస కా
గుర విచిత్రమోహరి విభోదిర తీరము వారసారాం
...రహ చరన్యభువనర మహాగవిహస మహా
స్వరము సరోచరం చొకటి ప్రాంతమునం గొనిపించె బానిస.

అం దొకదినం పట్టణపుతరుల తీరము రాదునున్న మిందులలో యొక రాజపుత్రుని పొందెను మిగిలినది. స్వతంత్రరాజ్య ప్రవాహమున వాతకు కంఠం బాసించుచునున్న దృష్టిపాతకంబుల ముట్టెత్తులవలన బంధు స్పృహను వాని వలె జడచేయవలసి మొదలగునందులకు యరచించింబుల తిండివలెను దానివలె నొప్పును చెన్నకృతిగల యువకులవలన అచ్చి యుత్తరములందు చిత్తగమ్యకరములై యుత్తర ముందులకు నుండుచున్నవలెనయ్యెను గంధర్వములవలనకును సామాన్యములగు గాంధీ మంత్రదళకవిత్వ పురయ్యును సహజాంశారంబును లాడే డం బాబుకొని యొకరూపుల వలనం అచ్చును వలెయు సూడఁ జెప్పియును సురలింబునును వివిధ విలాస కరంగి లాంఛనంగియు యొప్పును నకుండు ముందులకు సామాన్యముగా శివా వలంబుగా నిదియ యుత్తరముఁ దీసి కరంబునం చెల్లినది. మతియొక వర్షము శిరమున నుండినది. హృదయమున గలంబు నిలిపినది. అని రాజపుత్రుల దా సంజం నేమయ్యె గ్రహించుట సూర్య యుత్తరములలోని అచ్చులవలన. అంతలో నా కాలారత్నము బలిమియలించుచు వచ్చి కనకమునకుం బోయినది.

రాజపుత్రులను ప్రవృత్తములగు విద్యార్థులు కందంబున మలిచె యున్న రని విట్టాచ్చు నిగికింపుచుండు మంత్రపుత్రులను పయస్యా : జంబుల గ్రహి యుత్తర లికి బోవుచును కమ్ము. అమ్మరాజమానంబులకు బోయెను సమీపముననుండు సూర్య కూచుండుచేసి ? కాసార విలంబులూ ? విహారములకు వింతపెచ్చలు రాగికిని యుగిల రాజపుత్రుల దీర్చినది.

మిత్రమా : వాయుకమ నీతో నేమని మార్చుచుండును ? మన మిక్కడికి రావచ్చును జక్కగా నుండెడిది. జగన్మోహన విలాసాకారవాసుల యగునారకులలా మము నా కిమ్ముం బరకున్నను బ్రతిబోవుదుము. కనంబుయ నాదినఁబాకకున్న నీవలూపును లేకపోవుంకదా : చూరినను క్షణంబులందు నేం ప్రకటింపవలయును ? ప్రకటింబి కొంతసే విందులకు మొత్తవలె నంతలో లేదిపోవ వలయువా ? కనీయ కుంకల నామలేంబు లెట్టివో తెలియవు. నా మనోహర మర్యకముగా మన్నుది. ఇది లాద నే నెప్పుడు వది యెంబుగ నిండుని లేదియని ప్రతిభారము గావించి నిమ్మిట్ట బ్రతికింబు కొమ్ముని లలిత వి మంత్రపుత్రులందు నవ్వచు నిల్లినది.

మతిస్యా : కమన్యముగా పిన్నలన్నియు నేను బలికింబుననే యుండిని. నీవు విదారంపవలెను. ఆ దిన్నటి సామాన్యముగాఁ కనంబులందు నుండులు చెలియఁ జేరియున్నది. నీవు గ్రహించుట పోయెడివి. ఏమయి కర్మమున మర్యకం దిను లది కర్మకర్మలకుం బా రావ్వలంబున అచ్చింబివలెను కందంబుల వాయుకుండంత కంబుల వి కూర్చు నవియుం బర్యధారణంబుననేని వచ్చెనది యను పేర గంధిగా వియంబింబినది. మతియ హృదయంబున పాసములకులది నా ప్రాణములు నీయంబి యున్నవి. నూదింబు బయలున్నవి. మతియ నాకర్మకర్మములు కందంబులవలన

నున్నవాడని ప్రసిద్ధి. దంతపూటకు తక్కువ ప్రసాదవిత్తుడు, సంధామవర్ణమందను దాహంతరము గల యతనిని దిలోకసుందరియగు వర్ణావళి యను కూతురు గలదని అదివలె నేను పెరియుంటిని. ఆ కన్యకయం దంతనిని ప్రాణములన్న నపకమగు ప్రీతి గలదని చెప్పుకొందరు. ఈమృతాంత మంతకుమున్ను వినియున్నవాడఁ గావన నా సంజుల్యము గ్రహించితిని. అని యెఱుంగిందింత నక్కంత సంతోష ముతో నతనిం గొఱిండుకొని యుటనియె.

వరుసా : నే నానుభవమున పొందవలసిన విషయములను యేమియు గ్రహించలేక పోయితిని. నీవు విక్రీలి యైమందుడవు. ఎట్లైన నా కన్యకానిత్తుము స్వాగత మగునట్లు చేయుము. ప్రార్థించెను. అప్పుడే వానిమధ్యను బయలుదేరి క్రమంబున గలంగెదలమన కలిగి యందు నభోక్తయని నగరము ప్రవీరిరి దంతపూట కుని గృహమును వెడలికొందురు. బోయ తల్త్రాంతమందున్న యొకవృద్ధాంగన గృహము బ్రవేశించి అంతా : మా యాత సంధామవర్ణమందను దంతపూటయని నెఱుంగుదురా? అని యడిగిత నా జరక యుటనియె. అయ్యో అతని నిజుఁగ కేమి! నే నతని కూతురు వర్ణావళి దాక్షిణ్య వన్నామెలెంత నుండునట్లు నియ మించెను. అదియే వారియిల్లు. నాకుదిగవ పట్టలములు గట్టలేమిం జేసి యొప్పురామె యొద్దకుఁ బోవుట మానిపెను. నా కొడుకు దుర్మారుడు. నా మనవంశంబు జూద మాది యోగియైనది చెప్పిన విని సంతసించుచు మంత్రిపుత్రులను దాక్షిణ్య విధానింపమము. నీకు గావనిన వస్త్రంబులు దెచ్చికొనుము. సొమ్మిచ్చెన నని రెండు మారుల దంత బట్టెను.

అది విగురి సంతసించుచు మంచివస్త్రంబులు దెచ్చికొని బాగా నీకు నా వలనఁ గాఁడగినవని యేదైవఁగలదని వర్ణావళింపుడు. వారిని కృతకృత్య వయ్యెద నని పలికిన విని ముఱుకుడు అమ్మా! నీవే మంచిరావచ్చు. మా రహస్య మెవ్వరికిం దెలియనియత్తుము. వర్ణావళి మొదటఁబోయి మా ముఱుగా నట్లు చెప్పెను. నీవల్ల నాడు తనకా ప్రాంతమునఁ జూచిన రాజమహారులు నీ నీరక్షింపు వనియున్నాడు. పరిచయములేక నే నీరహస్యము నీ తెలింగింపితిమని చెప్పెను.

అని యవలెగింది వంపులయ నా వృద్ధ యతికిగమగాఁ బోయి మతి లెండు గవీయం రయలెంది కన్నుల నీరుగిమ్మ వారి కిట్లనియె అయ్యా! నేను రహస్యముగాఁబోయి మీ తన్నమాటలు బహిష్కరిం చెప్పితిను. అప్పుడు నువ్వరి గిరి కిరీటముతో నా యొప్పులమధ్య చెప్పెను. దనజీతుం కమృతంబు నట్టి నా లెండు దనవలెఁగ జెంపదాయలు గొట్టెడి ప్రాంతములకు యా దిహ్యములు గలవలెను దిన్నును. చూడుడు అని చూపించుచు బెప్పికొన్నది. అప్పుడు రాజపుత్రుడు వినుకొని నీకా పూవుఁబోడి చేసిన చేష్టలు వెఱకలాగున లాపంది నాయంజి లగ్న ముని పిళ్ళవలె నేనెవని సంజులం గలించినదని చెప్పితిని. అది కామలాకయము.

ఆ దిన్నది సకల యేవతో మననా క్షయి మూమి నిర్మల గొట్టును. ఇక నిరాల తేనికొని మనము పోవద్దునా? అని యడిగిన మంత్రి పుత్రుల దిల్లనియె.

మిత్రమా! ఇంక మృతమునకే కార్య నైర్యాశము జొందెదవలె : ఆ దిన్నది కడు నాల. అదియు భావమాచకమే : ఏమయు ఇది వెన్నెలరాత్రులు కది మిగిలియున్నవి. అది తాదేమిగాని సంగమాచకము గలగదా. తెలియజేయుచు గర్భావధులలోఁ బదిగైకొంటిందొకరి, తొందరపడకుము. తోరించెను.

సన్నెల్ల రాత్రులు గలింగిన కను ఈ మఱి రెండుసార్లలా వృద్ధులెరిలోఁజెడ్డ మంత్రిపుత్రులకు కల్లి : నివౌకపారి యా వానిపది మొదటఁజోయి పూర్తులగుము. ఏమియు మాటలాడవలెదని తోసింది యంపుటయు కది వోయి పచ్చి యెప్పుడును కట్టినది.

అయ్యా! మీ మాటపడ పువఁజోయి నే నేమటయు నాకడ నాకడదాపున గూర్చుంటిని. ఆ పచ్చివలి వెనుక నేన కేసిన యవరాధ ముగ్ధునిపును బావాజిలో మూడు ప్రక్కలొని నా యురంబున గొల్లవది నుంచును. గురుకు లెల్లంటు కొన్నవో అని చెప్పెదరి.

ఆ మాట వివి రాజపుత్రుడు ముగించి పల్లెక్కను దొస పయస్కా : పన్నూరక పట్టియొక పెట్టుచుంటివి. మనయం దిష్టమున్న నిల్ల నందేగపరిచిం గొట్టునా? అని వరినన వివి మంత్రిపుత్రుడు వయస్కా : నిదానింపుము. ఇదియు వల్లిప్రాయ సూచకమే. కాని రజస్వల యైనట్లును మూడు దినములు కాకుండు సూచించుచున్నది. అని యెఱింగించిన యతనికి సంతోషము గలుగఁజేసెను.

మూడు దినములు గడరెనెడక మంత్రిపుత్రుడు వెంటియు నా వృద్ధులారి కేతిలో నాల్గవసూతలు పెట్టి లెట్లో కష్టపడి మఱియొకసారి యా వారిరక్తము నొదకుఁ జోయికన్ను. ఏ మాటయుఁ జెప్పవచ్చు వలెఁగి యామె వంపెను. ఆ జరక వెనుకటివలెనే సోయి పచ్చివలి జూచినది. ఆ దిన్నది యేమియుం మాటారక దారి గొరవెంది వివోదములు పెక్కులు గావించుజేరి సాయంభావము దనుక నుండుంద నియమించినది.

■ పుత్ర అన్నా : పోయవతు నున్న యిమ్మని వలయును ద్వారకామె నేతులంక పేటలో గోలపాంధ్యని వివేచింపెదరి. పెద్ద యెనుగంధను మదనం దిగినది. గోలను లెండుకొని వారిపోవును గవంబిడత వొనెల్లఁ గొట్టుచున్నవని జాటు నటుమూలంకుఁ జూపిదుసన్నాచు.

అప్పుడు పచ్చివలి వృద్ధును నీవు రాజపూర్ణం నంద తోవలయు. ఈపేటకుఁ ద్రాక్కి కదెనము. దీనిపై గూర్చుండుము. పెద్ద గంధముదారి, దొడ్డిలోనున్న తోటలోనికి దింపెదము. ప్రక్కనున్న పల్లెక్కి ప్రహరీదారి యెప్పుడొక కొమ్మన యుపాయము లెప్పు యెల్ల కలించినది.

వృద్ధ పునఃపిదపి యందీపప్య జనిగవవర్క మందయుం జెప్పివడి. రాజ పుత్రుల కేమియుఁ తెలిసినదిరాదు. ముంతిపుత్రుఁడు రాజపుత్రునఁ బుణ్యముఁ గొట్టుచు వయస్యాః నీ యభీప్సితము పొందినది. సిస్సుండిమిన్న కుంటవిర్కాపఁ గృతాత్మం గాపింపుమని వరికప నరండు వయస్యాః పట్టు గ్రహించితివి? ఇది వృద్ధుల నేరాంధముగా నేమటయైనం జెప్పినదాయేమి? కప్పుము, కెప్పుడుని యతిగిస సప్యదు ముంతిపుత్రుఁడు మిత్రమా? నీ కింకమఁ జరియలేదు. అది యెంతని బర్క యంతయు వృద్ధయందుఁగల పేనులేకఁగాదు. సిస్సుట్లు కప్పున మార్కము తెలిపినది. సీపిర్కాతి యందుఁ దోవచ్చును. కార్కసిద్ధి యుగస్థి చెప్పి వాని నుంతొవ పాపానర పీడితంలో ముంచివైయెను.

పెంజులక దోవనమాలసి రాజపుత్రుండు చక్కఁగా వంకరిండుకొని యుంధ వృద్ధతెప్పిన మార్కంబున ముంతిపుత్రుఁడు వరని వా యుండివ్రతఁబయ్యెనను దిసిరాసపోయి రాజుననున్న పృథ్వీరాజ మూలముగా నకని బ్రహ్మరి యెక్కింకెను. తరువాత నరండు రోవలనున్న ప్రియకృష్ణమీఁదుగా నుర్కానవనమలోవితిఁ జిగి యందొక గోదవర్కము ప్రేరాదుమెప్పు పేరిపైఁ గూర్పుంటి బ్రాకు కదిపెను. రోవల నొక చిన్న గంట మోగినది ఆ పంటనే బ్రాకు పైకొగఁబడినది. గవాన వివరమునుండి యా రాజపుత్రుఁడు పల్కాపతి యున్న మేడమిడితిఁ జోయెను.

అది యంతయుం జూచుచు ముంతి పుత్రుఁడు తిన్నగా పండికిం జొయెను.

రాజపుత్రుఁడా యందీలోఁ బ్రవేశించి యందు —

సీ. తతహంవతూరికా తర్పణమను దం
గద నోరగా కేరఁబతి యుయాత
మమర సన్నసె వడిపెము జరిపెఁబఁగిం
రఁబుడైలలోపి రోరం గన్
గిల్పింబుగన్పి గుర్రెప్పురంకఁబ
వాసక రాజపుత్రము విశి
పలు పుత్రంపుడు లలిరాంగములు లం
రాకడివ్వులఁ దిరస్కారపరము

సీ. బూరరం బానవంబు పుష్కర్ణపద్మ
పు రిసెను నే తమరు మృదువుఁ గలుగుదు
పల్కొని పిల్లలక న నుమలిరదంబు
చో నుచు పల్కొనిరసెచో
పల్కొనియె యారావంధముం దింబువ్యులేమిడి మిగులి సంతసించుదు

జేరంబోవునంతలో వ్యర్థలోచరి యదిరిపతి యత్రేందరి యెదుర పడినవనువృథుండువిధి
నొప్పుయన్న యో రాజకుమారుం గాంబి వార్యపురికిత గాత్రయై కంఠశ్లేషం...
గాంబిపురుగ గవోలమం ముద్దుపెట్టుకొనునూ దర్పణమున గూర్చుండి పెద్ద పూసుకది
పిడుగు —

క. మమూ గర్భకమపెట్టితి ము
వమియింపుడు మీరు బుద్ధికోశలమువరుం
అమనంబగులిగె నన్నతి
ననుయెంబు గ్రహించితిరి విలాసమీషన్.

అని పొగడుచు కృంగారలిరా తరంగి తాంబరంగియై తననగల యనంగ
కాత్రి పొందికకము తేలువర వచే రతివశేషంబుం నా రాజకుమారు సహార సంగోప
పాతాళర తరంగముం నోరొగొందిరిది. అట్లా రాజపుత్రుండు గుప్తముగా నా
వారందరి యింటనుండి తులసిచ్చాని పెడతలతో చది యెవోకాత్రము లొకగడియ
వలె వెళ్ళింది యుకనా చాచెయితో పెట్టనియె.

నూనవరీ: నీ వంపు తీపుండుం జిక్కి పీతకృపెయవర పెక్కుదినములు
గడిపితిని. నా ప్రాణమిత్రుల తొక్క చేయూర నా వృద్ధులుం నున్నాడు. నాని
నొక్కసారి చూచివచ్చెద నున్నయిమ్ముని పలికిన వర్కరి? యిరికిమై యేమి? నీ
కొక మిత్రుల నున్నాడా? నా సుల్లుంబ్బియు గ్రహించివా? చాచడా నీ? అని
యడిగిన వర: దిట్టనియె.

అతివా: అతండు చాల ఇద్దమంతుడు. కిష్ట నాచిందిన వర్క యొక్క
దిము నా చూహకు వాలేడు. అన్నియు సతంజే గ్రహించి వన్నెండు తిప్పి
వచ్చెనని యో వృత్తాంత మంతయుం జెప్పెను. ఆ మాట విని యో యార ఆయ్యా:
నీ మిత్రునిమాట యెప్పుడుం జెప్పితిరి కారేమి? అన్నిచాక్కు బూజింపక యపరాధ
నైతి. మీరు మీరుడు. నాను బాహ్యుడు. కాబూలాచివచ్చ ప్రధానంబైన సతని.
మొందుగనే సంగసవరచనినది రెప్పనెరిప్పి నీయింట యొక్కది అని ముఖంబు నా
రాజపుత్రుని వెనుక వచ్చినదానినే గోడదాచింది యరని విశాసమున కనపడది. కా
పుత్రుండు వృద్ధులుండిరింటోయి తన వార రెడునుమాడుచున్న మంది పుత్రుం
గొలగలిండుకొని వయస్య: నీ బుద్ధిం ఒక వాకనమతూర పూర్వమును సంగోప
గులుగజేసితిరి. పద్మావతి మిక్కిలి క. మతి. తోగవతి. ఆర్థికాభ వేంబుం...
యెటుంగ నాచి: తల్లికొనసల్లాప వివోరంబు లేమన రెప్పముని? అని వాగిరిచి:
దాని నాణుండిలో అపేకిందినది మొదలు నా సుఖమునలను అరిగిన రంగుల వర్క
ంబ్బియు: బాస గుచ్చివల్ల తెలియవరతెను.

అప్పుడు మంత్రిపు నుండు ఆయ్యా ఆస్తియెం బిట్టిగా చురతం...
యూ సుల్లు అన్నియు నా మిత్రుల తెలింగి రెప్పము ముల వారపాడు. దానివల

దిరిదిరిమి యిదిగవ వరకు కింకరయ్యా. దీని వృత్తాంతము నా కేమియుం దెలియదు. నా గిను దీపిల్లి కృతావచారిలో అచట మేకొనుచున్నవాడు. అతండు దీని నమ్మి సొమ్ము తెమ్మనుటచే యెన్నితమి వ్రాసెనుటయు నా రాజుకుం దంత. నా మునుపటి గ్రామారెవరి యుద్ధము దీనికొనసోయి చొక్కనమువలన బాధించి నతండున్న తెలిసిగెలింగింపెను.

అప్పుడు గ్రామారెవరి మంగళమును వినిపించి యా హాకము నీ పుత్రుగ నీయి. అని ముందు మంగళము. ఇది నా మాతము లరిచుచున్నది. మిక్కిలి పిలువ గలము తెలిసిగించెను. అప్పుడు కింకరయ్యకుండు కడవ పుత్రులతో రాజపుత్రుని మంగళములను కృతావచారిలోను యందు మహాకవనమునకు అప్పుడు మేకొను చున్న ముక్తి పుత్రులంగాంచి యయ్యెనెవరి నమస్కరింపుట మహాత్మా. నీవు సర్వ సంగమర్యాస. మంగళముల నాకయింపన వసిందియు. ముదారామంబెను సంగమ పొందితివి? దీని మీ కిప్పుడ కిచ్చి యమ్మమిని తెప్పియిటల సత్కృతేనా? అని యిది గిను ముక్తిపుత్రులకు చెల్ల వలె గమ్యులం దెంచి పాలియె. గూర్చుండును. సంజ్ఞ చేయుదు నెట్లనియె.

నేను విక్రవాజులంత నొకటోని నుండుకారము గాను మహాకవనముల సంకారము చేయుచుండును. నేను దైవియుగా నాటం దినముల కింపుట నీ యూహ వచ్చి వ్రాత్తి న్నకామములో అనుజేసితిని. అప్పుడు వేదింపరహితమున యెగిసి నమూనా మెదటి తిరుగుదుండు జూరితిని. వారిలో నొక మోగిని రాజపుత్రుని కవ మును దీసికొని వచ్చి యతని గుండెకాయల వైకి వెరలించి వైకపునది నీవనన గాచిం దిసది నిమ్మలఁ బావమరయి పుక్కము గావించును నా యుద్ధము వచ్చి యనేక విలర ములు జూపుదు నా అచమాలికును వారింప బ్రయత్నించివది.

అప్పుడు నేను భాసివి ముక్తికలర్థం గావించి యా త్రిశూలము గార్చి దాని పది పితుడుపై దాకపెట్టి దాని పాదలోనున్న యా ముదారామంబు లాగిగిని వదలి పిసికితి. ఈ హాకము రావసులద మందఁ రగవని మే కిన్కరిచ్చి యమ్మకొని రమ్మని తెప్పితిని. ఇదిమీ దీని వృత్తాంతముని పరికిర విని గ్రామారెవరికుండు విస్మయం నుండునొకయంబై యేమి రీయంబుం రోరక యప్పుడే రాజనొద్దకుఁ జోయి యా నాకమును బాపుదు కృతావచాని తెప్పిన కవ యంబయ్యం తెప్పి యిప్పుడు గర్భవ్వి నెమ్మదిగా నీరే యొగింపుదని తెప్పిన విని యా వృషాణుం నాటోరించి యప్పుడే యొక వృద్ధుగాలిని రాజుకుండు పెంట్ల విచ్చావతి యింది కనిపి పరికిరించి రమ్మనినెమ్మ గింపెను.

అది వచ్చి వల్లవతి కురింపనంబుపై త్రిశూలాంతమున్నదని తెప్పివది. మోగింపుట మోగి నా మూల ప్రవచనమునోప వరంబుండు అట్టిటా. నాముడు పుట్టిం దుదొక్కెను భాసివి బాలియె. పగటిల్లంకి వ్రాతల విహరించి జంతువునె

హింసించుచున్నది. కాబోలు దీని పిగపొంచుట మొదో యని యాలోచించుచున్నది యా చ్ఛాన టూడికిం రోయి మంత్రిత్వము గాంచి వసుస్కరింపుట మహాత్మా । పీ ప్రభావ మగమ్యము. పియోగతి తెలిసినచో మెచ్చ నా పుత్రుడు కావక పోవునా? నాటిని లేవకలు తాంబూలకలని విని యుంటివి. పద్మావతి కాకినియే వాటిలు. మా యూరిలోనుండి నా పుత్రుడు బహుమార్చివడి. గత మనకు పగలిగిన బ్రహ్మజనులు లేరు. అదిపైన దీని వెల్లు పిగపొంపవలయునో పిరి సెలవియవలయును. లేనిచో మచ్చ పొడిగూతఁ జయగలవని ప్రార్థించిన విని వచ్చుట నా కవల్యవలయును నా నా. ఆ పిచ్చుని పోయియే కావచ్చును. నా మహిమ యిటుంగక నా పేరి గురి మరలివచ్చినది. అది యున్నంత తూరిపోకములే నా పంకిను నా వెలుగుచుండును. పొంది పినుమొదలవచ్చు పిచ్చుకను. ఆ మచ్చెరండి నీ యాడునుండి లేవఁగొట్టు నున్న శ్రేయస్కులము. ఆది యిందు నెవ మున్నందులారా ప్రమాదములు వాగలవు. సుహృద్భావములో పనిని గ్రామము కట్టు నీకర్మ ముండును. అద నెప్పుడు నీ ముఖంబు పోయి నలచిరి? పనికి పరాధి దీనిమొత్తించి యున్నను.

నాకా తానిం బ్రతిని నీయ కుండవచ్చు? అ గొండులు బలకతో నాదే యేర్పాతమున దలచుచున్నా. పనికి పరాధి పనిచుండునని మా మా మామయ్య. బద్మావతిని బంపవలయున మున్నది. సుహృద్భావం బట్టి పరాధుని ముఖంబు పనిచెదమనని నియోగించుటయు నా కట్లు వాదించెరి.

పద్మావతి సుహృద్భావ మధ్యంబున వెలుగునకి టూచో. ఈ కమల మంతయు బుద్ధిమంతుడగు మంత్రిత్వముచే గల్గించుటగది. నేవచ్చు జేయ లేదు దును? ఎవరితో? తెచ్చుకొందును? నా చేసిన కృతిమము నన్నే కొడిపనియొనంపు యంద నింతలో తెలి పొనగది. కావనవేషములు దీని పొరవెరి వారియపురుగురుము లెక్కి యొక్కరికి యున్న యొకపింజుని వెలకొనును నాకే తెల్లలించ జింకించు చున్న యా కాంతారక్షమును జూచి కమల చెప్పరు మనవయిందుడు కానా? నీ వెచ్చని కూతురవు? ఇన్నివిషయంబు నొందరా మంటిని? నీ వృథాంక వెలింగింపు మని యడిగిన వచ్చకఁగి వారికి నమస్కరింపుడు మంత్రిత్వము మట్టికించి బిల్లు గయె.

మహామతి, టూమంతయున విన్నబోలు బుద్ధిమంతుడు లేడు. అదిలేక నిర్వచనానుమతిని నా కథ్య మన్నింపుము. నాకు దగిన ప్రాయశ్చిత్తము గాంచిరి తిరి. ఇంతటితో ఏరని నన్ను స్వీకరింపుడు. అట్టి వచ్చినది. కథ్యవేషు లిన్నయును జేయును. తెవమాతోడిన ప్రమాదము జేయుటయి మంత్రిత్వమును కనుట. మా రాజపుత్రుడు నీ గొందర్కదాకున్నది విశేషంబుం కావండించి విన్న ముండుటే దో ములు దిరిగి తిరిగి నివరణమున కనుపొందితిని. తె వామరాలంగన పి యున్నవలం గలసికొని యావండిందిరి. స్త్రీ రామరాలంగనం తెని నిచ్చ గావించిన క్రోహమునకు ఫలము జూపితిమి. ఇద వెలవలము. మా రాజపుత్రుడు నన్ను రిక్కపత్నిగా

స్వీకరించును మా వెంటి రమ్మని వలుకుచు గుడ్డునుక్కించుకొని తమ వగరలునకుఁ దీసికొని పోయిరి.

రాజపుత్రుఁ డాపవృక్షేతిం వెండి యాది పెరుశలం గుడుచుచుండెను. వచ్చాచటి తరివంక్షులు పుచ్చినిమిగిలిననువఁ బెరికించుచు నా యదవికాబోయి నెవరి నెవరి వచ్చుచుండు గానఁ దూరవర గ్గాచి మృగములు తలించినవని వెళ్ళి యుండి పోవోతిగయలువఁ బాదములు విడిచిరి

అని లేకాకుం నారక లెప్ప మనోనానా : ఇండు బాకొక్క నందియము గలుగుచున్నది. దా విష విమఁగ్నై వలయును. ఆ దంపతులు కోరికగలవనఁ బం పురముగా పుచ్చిగొందిగదా : ఇ పాపము మంత్రిపు తుంది ? రాజపుత్రుడా ? గిప్ప మిగల బద్ధిమంతుడవవు. ఏమిటింది చెప్పుము. తెలిసియుండియుఁ జెప్పకుంటి ఎని నీ కల ముప్పువచ్చులై పోగంటి మను ? అని యడిగిన విని రాపిరికిదే నూతు కొనినఁ బుట్ట చెప్పెను.

దూరవతి : ఆ పాతకము ఆ ముప్పుకలో నొకనికిం జెందదు. ఆ దేవ మరెడు నిర్దోశ్యులుఁజిఁ జెందునవి వలికెను. అయ్యా : అందులకుఁ గారకులగు నా ముగులలో నొకని కంటవడె గాని రాజేమి యెఱుంగును ? అతని నెట్లు పెండఁగందు ? హంసలు కాలుల తగిలించి వాకుల కింపవచ్చునా ? అని యడగిన విశ్రమాత్ముం దిట్ల వినియె.

దూరేంద్రుఁ డాచ ముగ్గురు రోసనాకులు జూచి విముఁ. మంత్రిపురువకు ప్రభువార్యము దీర్చుట విధి. వచ్చాచటి రాజపుత్రులు కావనరాగ్ని తివులగుట సొల్లకమును సంపాదించుటలో రోషముజేసి వారలె. కరోత్యులుడు నీతిగాస్త్రముం శిలంపఁబరచివాడు రాకుండే రోషుల్లఁ జూచింబలులు బిడ్డలందుండవలెను. ఎవ్వఁడో చచ్చి యేదో చెప్పినంత మాత్రమునఁ జేయు నెవ్వరింపక ప్రజల దంకింపవచ్చునా ? అదండ్ముల దంకిండిన రాజ మహాపాతకముఁ జొందఁగలందు. నిర్దోషిణియైన వచ్చా వతి. దంకిండుటనే దాని తరివంక్షులు లేని ర్యాగము గావించిరి. అందులకుఁ గార కుడు రాజుగాక వానా ? అని చెప్పినంత సంతసించుచు నా వేదాకుఁడు అతని కుఱ మన నభ్యుక్తులై కింపరాతమహంసఁ జేరిరి.

వై కా లో వ శ్య ము

విశ్రమాత్మునోరాజు తన కుఱంబున లేతాకుం దట్టదృక్కుఁ దగుటయు నెఱవగ మఱు నతయవరంబు వెంతరతిగి యుంటి. వెలారు వశముం బరికింది వెను గదివలదే యాపులపమును నేలం బదవేసికాలు సేతులుం గల్గి ప్పలందమునకు వెట్టుకొని పోవును ॥ చెవినిచి చచ్చుచుండు వేతాకుండుక కింప చెప్పి యేంతురి సంతయము దీర్చు

మని యడుగుటయు వశమగు భావమునకు వెంటి యొత్తర విచ్చెను. మన తంగం బునం నేని యతం దర్పప్రకారం కింకరపాత్రయ్య జేరను.

తూరితి నిమగ్నమయిపోయెను కట్టి తీసికొనవచ్చి వేలాకుడు చెప్పినట్లుగా బ్రతుకు తర మిచ్చుచు నెతనిం గోలుపోవుచుండెను వేలాకుడు చివరఁజెప్పిన కథకు వికరమాయ్యనుం బ్రతుకు తరము దొరికినది కాదు. మోషముడ మహింస తీసికొని పోవుచుండ నా తొనకాట మహానానా నీ సాహసమునకుఁ జాల సంకపము గలిగి నది. మీ మేలుజేయు తలంపుతోనే బుద్ధివంతుఁ జెప్పెను. నెందులకై కలహార పాత్ర యిది జేయుచుం బ్రదుకొనడు నిన్ను నీయకా యకా యాతనము చెదరుదులకు నమింపుము. అప్పుడెందులకు నిన్ను నాకు అలి యిచ్చు తలంపుతో నీచోమము గొనింపుచుండెను. అనిదే నీవు నాకు అలివియ్య. మీరు వలంబియై యుండెదమని చేయఁ దగిన కృత్యముల దొరికింపు.

విక్రమాయ్యుం బాహులు కంగీకరించి యెప్పుడైతఁడను నా కవ మును మోసికొనిపోయి యాశ్రమంపుని ముంగర నిలువంబడియెను.

కృష్ణమక్ష పాత్రాధిపతుని నా తువకుమియందు విరాటాశ్రాద్ధాధిక గగనభాగముగ వలవచ్చుము కేంద్ర గుణము కలదును నదిగి గౌరవరమున నసహారం బున ముగ పెట్టి మంచులను గల్పించి యందు నానాగురెఁగి నస్పృహపితములగు పూర్వకలహముల నది తెలిపియుం బెరిగించి, యనునందులవలననుకూల పుష్టి రిల్లంజేసి తగిన సంకారములు జేర్చి యుం దనివదనన నెప్పుడు మోషము జేయు దున్న యాదిషుకు తల్లి చెచ్చిన వికరమాయ్యునం జూచి యెడెడెది యత్యంత సంతోషముతో మహానానా : నీ యన్న గూలులకు దుష్కరంబులకు ముద్దాకనది పూర్వము కాగలదు. ఓహో : విరాటంబ మీపంబిదాత్మక . యెందులకు నీకార్యం చెక్కడ : నీజము చెప్పుదున్నాను. మీ సత్కార్యములనువచ్చిరైతఁకాని వెందును జూచి యెఱుంగును.

అత్యయనాదం బంబురయు నమోగింపఁ ప్రకారము నతిశక్తియుతో నెట్లు సారించుట నీకే చెల్లును. మహాత్ముల జిదియో పరమగుంబుని విద్వాంసులు చెప్పు దును. ప్రాణములు పోయినను పరిణామ పాలించుచు అని నుతి జేయుచు నా తిషు కుడు వేలాకాపిత్రక ము కవము వత్త. టుణముంకి దింపి స్సానము నెయింది పుష్పహరించే ముంగిరించి యాశ్రమము బానుంబంబులనుకూల మనెను. పిమ్మట నా శ్రమంబులకు లింబాతనోద్ధౌత గ్రామ్యులై కవతేకముల యుద్ధోపకరముగా నుం దింపి ప్రేరమనంబుల దుంచి యామందసంబు విలువంబడి కలకాలము భాగించి మంధ్రులంబులకు నావలకుండేసి వేలాకు నానంబులకు బ్రతేపిదై యధాపి నర్పించెను. అతరపాలంబుల నెది నెది కేంద్ర కలంబుల నెత్తనం బిచ్చి పుష్పగంధాపిత్రక ము లంబుంచి మునువ్యవేతంబుల భావం బిది వరమంబులకు బంబుల దిచ్చి పూజన

సామంతుడు, భవహతుడై ప్రాంతమున నుంచుకొనియున్న ప్రియమాయకం గాంచి మహాదానా । నే నర్పించిన నా మహాదేవతకు నీవును సాష్టాంగ వమస్కారము గావించుము, భవములు మహాయమయవరేణించిన దని యెవరంటు ప్రకటించి వంతులగుము రచియిం దుశ్చేష్టితంబులకు యిచ్చ కిరంటు గుఱులముగా నెట్లు వియి.

మర్రి, ౧౩౩ । సాష్టాంగ వమస్కారము కైదు చేయదలయును నే నెఱుంగును, నీవు నానింటి నుంచిన నెట్లు చేయు నాదేవత పరికిత పని యాదుష్టములసాష్టాంగముగా నీయిం దుంచును, నీవు చేయుచు పడును మనగనే యుమంతలాలిపతి కకు నేతమస్క మంతలాలిగించున నా భరణు అందిరి రచియిం దుశ్చేష్టితంబులతో పరిచయంబు నుంచున నైవేష్ట్యం గావించు అప్పుడు నాదు । మహాదానా । సాదు, అని మహాదానానందంబు చేయించును.

నరక భవమున ముంచిక ప్రకాశము తుమ్మెదై నిర్మలమున నెదుర నుంచును మహాదానా । నరక సద్దుల సంపన్నులవు సాహస దైర్ఘ్యములూరు పున్ను బోలిన నాదెందుల చేదు, నవనక లలితదాన వుజ్జయిన నేన కాక నీకు హరితికాక కానీ కానీ పోదాదుల వ్యంజనలై ముంగిలంపు వీపేడు దంబి నంత కయ్యలారం ప్రియంకమలై పొరచోవును, నీవు కలంబువచ్చెల్ల వచ్చి నీకు దానంబునై చెప్పిన పనుల సాధించుచుండెను, అని మతయ మహావరణంబు లిచ్చి యా నాకాటంబు వివాహంబునకు బోయెను.

ప్రియమాయకము ప్రవలకుండు కాంచిన దుశ్చేష్టికమును గురించి విచరింపుచు భవహతుడై కైలాసర భూర్వము స్వనననంబు బ్రవేశించి జరిగిన వృత్తాంతములకు రచియిం దెప్పి గాంతిపొచ్చిరాచి హాయింబు గావించి ప్రవలవర మహాపాతకము వాయు చేసికొనియెను.

౧౦౦ వ ముఱి

మ ద న మంజరి క త

౧. నేనీవ యువనారము మది

కాసిల్లగ నోసినంత ప్రభువారం

బాసక్తి నేయమంచిన

నీ, నీ, యాభవమిక్కడ చక్కెర యొనున.

మహా : మహామాయకం ప్రియమాయకం కనుక నీవు గావించిన భుజి

౨. నీవు నీవు గావించిన భుజి, నివసించుచు నామెలై రిచ్చి సంకల్పమున

౩. నీవు నీవు గావించిన భుజి, నివసించుచు నామెలై రిచ్చి సంకల్పమున

౪. నీవు నీవు గావించిన భుజి, నివసించుచు నామెలై రిచ్చి సంకల్పమున

ప్రాచీనముగా నెరిచి సంపదించి నా వృత్తివృత్తిని వర్ణించుచున్నందున సంక్షిప్తముగా
కాదు. ఆతం కింత దగ్గర నవి కావలయునై యున్నట్లు వివర్ణన వృత్తిమూల
నావరక్క. పరిణా సమామిధుని నాదివ్యమంగళ విగ్రహమును సమక్ష పొన్న కొప్పు
యొందున్నదో? మూడులోకముల వలన యానందమును జె. క్రితము కృత్తి క్షుద్రా
కగుదును. నిందుకు నా కష్టము యిందును ఏమేమి. తమ్ముడు మాదిగ్గ యొకానొక
మనవ్రతులని యిది యున్నానని యొకవారు తరం. బాదించినది.

అతలకు సంకల్పించుచున్న ప్రజలును, అట్ల చేయుకై మామూలులో ముఖ్య
దినుకలను, వీరుకొని మామూలు క్రిష్ణభక్తముందరి చక్కవడి వాదా : దానిం బండ్ల
జేయరాదా ? అతలకు ముగియించి యిచ్చుచిర సరసింజనమో యిచ్చునా నీ
సమిధి ముగియునా నా మధనములకి యిచ్చునా.

ప్రాశస్త్యము. ముమ్మంగులోనే కాక సుర గడదోరగ సిద్ధ విద్యార్థర యుగ
శిష్యుర శింషుమహానుజలో న్యర్థము క్షేపారాధిముంజలో హాళిభవిష్యద్వ్యర్థమున కాం
ముంజయందు మమ్మహామహాం రోదిన నిహానుజు మోక్షమశాలి వరామ్యుడు. విద్యాం
ముంజు బౌందర్యవంతుడు తేజోమూర్తి ధేను కింజుడు. అం భవత్మునేని తెప్ప
గంసు. అత్తా : అమ్మహమ్మని సుగుణంజారిం కలంబిరొనిన ఎను యుద్ధమున
చున్నది. తిప్పరసుందరి యింకోకింపదని కాదు. ఆ మధుగుమను దగదన యోలో
నింపుమంది నవరాయు ముంజిర యం చిట్టమై.

[illegible]

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

మరియు ఇట్లు ప్రతిపక్షమును
నిర్మూలముగా ప్రతిపక్షమును
కాగితము వలన ముగించుకొను
మీరే కాదు, నీయే ప్రతిపక్షము
యందును, నీయే ప్రతిపక్షము
[1] 1911 ప్రతిపక్షమును
కాగితము వలన ముగించుకొను

౧. మణియు గుహ్యుని పాఠం మగవ లు

హాసాని భూనాయము మహా

విలు గమంగుని యారారంపర్యు

పాదగారను పదియ యుత్తమ మన.

మణియు దీర్ఘపాఠరచయిని పోగి యుండును సందర్శించును. పోకనుడు మరొకరును సగర ప్రాంతి ద్వానేవమందునకును పోయి యంతరి వింతలు సూతుడు నందు సుప్రసిద్ధులు గోమయమును మొద జమాలిం గాంచి వింటుంటే : నీ వత్తు తెలి ? ఈ యుద్ధానేవమ పుష్కరితి ? యదేకము పేరు ? అని అడిగిన నుద్వయితి విన్నవించుటలో నాపించి జూచుచు నిట్లనెను.

అంత : నీవడిగిన పుష్కరమును కరుణాక జెప్పెదంగాని ద్వాదశుగాను : నీ సూతుని నీ పదములోని పుష్కర మర్పితి ? నీ పుష్కరదామ ? నీ లక్ష్మణున పుష్కరము గొలుపుచున్నది. ముందు నీయంతరి పెరింగింపుము. యడిగిన యుద్వయితి : యదేకము.

పద్యాని : నేనొక యుద్ధాంతము. పదేమితి తమ్మునిభార్యను నాపెను పువనమంజరి యెల్లదు. నీమొ గగనసంభారంబున వెల్ల లోకములు దిరుగుచుండుము. అలామారంబున బోవుచుండ పెండ్లి కనుమనీరభ్యుమాలు వచ్చిండు లాగిని వచ్చి నది. నవోహారంబున బోవడి పచ్చినిది వెప్పన విని యాచరిత యాపిగు నమస్కరింపును లేవీ : మీరు యేకలు. పిదకృతము జేయుచునే నేను నేను గృతాభ్యుదాన నీతిని. పుండు. ఇది మంయవతి యను సగరము. మంయవతికాదను రాజీ క్రిత మును దానించుచున్నాడు. ఆ వ్యవతికి మంయవతి యను భూతుడు గలను. తిలోక సుందరి యగు నా మగువకు నేను సుమారము పరిచితము. ఈ యుద్ధానేవమ మువముగలది నిరూరింపునది. పితృ పీఠాల్ల రాపారుగలది యా బోలుకు వచ్చు : గొను నేదోపతిలో నవ్యుస్థరగానుండి పెండ్లింకర జరిచిది కాదు. ఈ పూవు లా లూనిది మొత్తమే కలిసికొని పోవుచున్నదాన నది యం. నీ మృతాంతమందయం జెప్పి పని.

యంతరింత— సరేజముఖి : మీ రాజుష్కరిత త్రిలోకసుందరి యను ముగ్ధిని. గక్కాచన మొక్కటియేనా పిచ్చులేమిసం జరిచినదా ?

మరికాక— అను పర్యంతరి యగుచునే యంతరింత ముహుని : నీవని గురింపిము గలిగివేతి.

గర్వ— పరాపరాధము విన్నవోకు యంతరింతము జేయుచు ?
 ము— ముఱుపాగలు స్వయంవరము జరిగింది. భూమందలలుచు
 ...
 ...
 ...

పరి— అబ్బా! నే వెప్పజానను. ఒక్క రక్కిదవము ఒక్క విద్య ఒక్క కొక్కము ఒక్క దైత్యము ఒక్క సాహసము మఱివారు. అన్ని గణములు గలిగిన వాడెక్కడ పోతాడు? పిరిచి యా—కొత్తుల గ్రామము సుస్థింప వలయును.

యశ— ఆను కోతకు గణము అన్నియుం గింపానె దీసికొనివచ్చు నా శేమి పారిపోవడ మిప్పించువు.

పరి— ఏమీ! అబ్బా! నే వెప్పజానను. మన్నుడును విద్యా కూన్యుడనియు అయంతుడు. పిదగట విమోచనము సలహాయము పూర్తికము కనిపింపవలయు నాను పరినే ముప్పించుచును చిరమ రామను వచ్చుచురా?

యశ— ఆను శేమియు వంతు లేని.

పరి— ఆను శేమిపడులేదని వేమి కవలము చేసి కచ్చుగంను.

యశ— నీ నాను రక్కిదవ మెక్కడనుగా నె గడుతుంటివి. నన్నొక సారి యాను యెక్కడ పసికొని పోయెదరా?

పరి— అబ్బా! నీ విందే యుండుము. నేను బోయ నీ మృత్యుంధము సెప్పి యాను సెంపుల నొంది పసికొనిపోయిన పుట్టుక వారు రాజపుత్రికలు గదా.

యశ— అదియే యెప్పు. నీవు పోయిరమ్ము. వేమిందే యుండెదవనుటయు సలహాయము నక్కాంక మలయవతి ప్రధాంకమువ కరిగినది మరవమంబియు రాని వెనుకనే తిరిపాకయే రాజపుత్రికయున్న గడియెడ కరిగవతి. అది సమయమున మలయవతి పక్కంకము మీదనే పుచ్చుచు మతయోక నలువారికో నిట్లు ముచ్చ దంపు యుండెను.

మలయవతి— సఖీ! నా స్వప్న పుల్లాలకము నొక నేమని నక్కాంబి తును పిగ్గి నీగు రావున నెవ్వరు లేరుగదా.

సఖీ— విన్నంత ప్రాచైర్మువరకు లేదరుంకాగ వేసిన యాకంకలములం గ నా యొకరంక మొకర వేరివడుచున్నది. చుట్టరులు లేను. సత్వర ముగా వెప్పము.

మల— పొల్లంటి! నా రిటువంటి స్వప్న మన్నుగను గాతెడు. విషము. ప్లవంధరవాని మెప్పడో యొక పక్క. పురుగుడు. అని విన్నులు మునికొక దొంగింపడు నెంతవలెనె వెప్పకు?

సఖీ— చచ్చిపోయెడి యీ మునికొకటియే? అని పక్క దవము నీను పుచ్చునట్లున్నది. రామ్ము తయార నేమి పరిచితి?

మల— చచ్చిపోయెడి యిది యెదురుచుంటిరా. నా హృదయమున సర్వ సోమిద్య మలయవతియును ప్రతింబుకొని యుంటివో యిట్లే యున్నారాను.

సఖి— ఈ, తరువాత వాడేమి చేసెను ?

మం— వాడేమి చేసెనో సిగ్గుచిరిచి చెప్పవలయునా ? ఏడుము.

వ. పోలువ్వుగఁ జెంతఁ లేరి వలన్ బొంబించు పవోపిశ్చారకర
నెంయొగ నక్కుఁ జేర్చి మువ్వవేలరి చువ్వులు మోము మోమునన్
గరిపి కివోలయెఱుం మొదల్గుడు నాచెఁ జేవేగోరె నె
మంచవ నాచూనోనాచుడచా! వెన్నె పువ్వతల్ల మందగదె.

సఖి— ఏమి మీరొ సర్వప్రమంజైవ నీ మనోరథ కుమారులు పరింగి
నది. ముందరిగి తరువాత.

మం— అంతలో రొండరి వచ్చి సఖి : తెల్ల చాయున్నది. యెద్దాన
వనరాంపనఁ బోవుదుము చెప్పునీ లేచి నాకం కంతరాయము గలుగఁ జేసివది.

సఖి— ఆయ్యోహూ ! మంచి యంతరమున నంతరాయము గలిగినది
కదా ? రొండరించి తిరిగివచ్చునవేరి.

మం— నీ వడవద్దే పాపము పోవముతో రాసిం దన్నీ చేమ రాను నీవు
పోమ్మని పలికి క్రమ్మరఁ గమ్మం చూసికొంటి.

సఖి— మఱుం నాకం రోదినదా ?

మం— ఏం శోరెదవి ? రాసిం రాసింయెడలంక నిర్దయే వర్జనదీకాదు.
చాని యాచారము కమ్మతలఁ గట్టివద్దే యున్నది. తూలియె వర్జకప్పాతయె
నెలా తెమ్మ. చిత్రవటంబున తిరించెరింగార యని తత్కామ్యునిఁ దెప్పించుకొని
యెవ్వరే యప్పుయవని యాకాకమ్మచాని కెరిక త్రియకుఁ జూపినది. ఆయ్యంబుకాకి
వొన్నె సూపయే వింతగా నా చిత్రవటఁ చూపించిండునందెను. రాశోదరి లారి
సంపాదము పొందెరియుండి యాలించెను వంతలో నెదురకు వచ్చి ముప్పెకంటికి అదిగో
నీ మనోహరు నన్నించులై పూవులం దెచ్చితిని. పూశింపుమని పలుకుదుఁ బువ్వు
చూపం దెరురఁ జెప్పవది. మలయవతి శంయె క్తియారి రామవంధి మా మఱుం
నాంకింకితి యేమి ? పూశింపుమనుండిని. మందెనుయెనునె లేపితిమిదా ?
చూడు పితఁ దెవరో దెప్పుకొనుము అని యా చిత్రవటము చూపినది.

యారి శంయూచుచు యా పరిచారిక రాసిమ్మ. శాంతరపదకము ఈ.
రాతి మఱుం నాదరుయెడు కలలోవచ్చి కడుఁబువ్వి నెరకెచ్చునులే, అని వదిలెకు
చూపినది. మలయవతి కమ్మతలఁ బాతొటనుండి యెవ్వరే వచ్చితిమి ? నీ కంపు
నాచుడు నాచొన్నచెరినే యనవు. దా మగువ యిట్లనెడి.

గదాగమునా నా యాగవత కారణంబు వివము. యెడలంక సార్వభౌముఁ
గను నులేదెం దమ్ముయే చూడెనెడిని యిట్లాచుడు. మదనమంజరి యగు మదనవతి
గదివనాగ్నింబు నెఱువం బోవుదు మన యెద్దానననునందరి ప్రకాశముని
నిరత్యము పూపింపుము గావం నా శోలలోనికి దివచ్చి వింతగాఁ జూచుదుంక

నే నమఃగొంటిని. ఆమె వర్కదవము నీవు బాదిన మిగుల మెచ్చుకొంటువు. మా యిరువ్వరకు మాటలు గలిసిగవి. ప్రసాదములో నీ యావము నీ విద్య నీ గుణములు నీ యతిలాషుల తెలుగు గెలింగించితివి. నీయ దనిన వసుదేంద్రో యెప్పుడూడని రెప్పుడు నిమ్మలూర నందు వత్తున్నది. కాని నెంపుడేర తీసికొని వర్కిన నేనుందువో యని యంటి యంటి వర్కితివని రెప్పిసంత నా కాల కంటింజుడి యుట్టినది.

గీ. నకల జగతీకడగు మహేశ్వరుని సలుగు
దశమః దుశ్రముః కదని పోదనునపత్ని
నమ్మః బారగవచ్చెన్ను వంద
లుండునె; అర్థకొలది మహ్యుడ యుండు ?

కదేవీకడ సామంతుః కమలించి ? మన యొక్కర్థమంతయు వారి గోటి కొనకోఁ బోలుగాంచు. నాడు నెచ్చులు. పూజియును. కలాగమనం నను గ్రహంబుగాఁ దలంపది యుండు. పుట్టి. నాడు నాడు. వెగిబోయి యపరాధము జెప్పికొని. పొర్లింది తీసికొనరమ్మ. యున్నది. ప్ర. నమఃకద.

మనసమంతయు నా ప్రాంతమందూ రెపోపాతయె నెలువంటి వారి మాటలన్నియు నారించును పయ్యంపువన నొందరాతికయ మాపాదను నడముగా విమర్శింపుడు —

ఉ. సేలు బడో సెలాను; వరమేచ్చి విశిష్టత సక్రమాక్యతో
పాలు విమిత విశింపాదో సృజించెను; బి రానో
దాతిక సర్వసద్గుణ చెలానుతుని స్వరూ; గోలి యెచ్చనిం
బోల వరింపకుచ్చి కలదోయ స్వయంపరకార్యదీక్షం.

ఇన్ని రోమాలు దిరిగివందులు నేటికి నా వశిక్రమ ససంపైగది. ఈ కలువకంటిలోఁ గన్న తెల్లంబు రాకంటే కావచ్చును. ద్వికవలకముఁ జూచిన వా శిష్యుడే తెలియగలడు. రైవమి వచ్చిక్కడకిఁ దీసికొనివచ్చెను. ఉపక్రమియై నాకి కలదోదర్శము వివరింపినది. గాక వసమహిని నా పుష్పమాధిరిం దెంగిలేని కృత కృత్యసగుడు. ఈ భూకటియ నొందర్క రాజర్క సాహస వికరకాదీసులుంబు లభివరిం చెర వని తలంకుడు యక్షకాంక క్రమ్యర మర్యాదవనమ్మవను బోయి పున్నరేలా విశేషంబులం జూచుదుండెను.

అంతలోఁ బరిలాకక వర్కి ననుస్కరింపుడు లేచి. మా రాజాత్మిక మిమ్ము విడిచి వర్కినందులు నమ్ము నందింపగది. మీ రాకవెని మిగుల నానందించి నది పోవుదము కమ్ము అని సానువయముగా బలిగిన విని యమ్ముడిక మా దిరప్పార యయి యమ్ముడినతి వెంట నా వాంగింటిం బోయినది.

అంతలో మంయతి జారమాది సూక్ష్మమాల్నాంరానులేమనాదులె

కలంకరించుకొని పీకమూలు సవరింపజేసి యానరసివామనాథ తెరుగు మాత్రయందే
 లలితుకవేంచి నా కలువగంట వర్చివడి. పరియధున తెరుగువోయినది. పున్నీట
 లభించు గడిగి రెండుమఱ జల్లుబొమ్మది తది యొత్తి హారకు రిద్ది కత్తుపేరంబునం
 గుచ్చుంపజేర్చి నులులపే పంజామరం వికసించుచు విసయమాతో చేతులు కోరెంచి
 యున్నది.

దేవీ : నీ వృత్తాంతము నా వరిరాజివంతుం దెలిసికొందె. నీ యాకాశ
 పాశురమునకు మిక్కిలి యానందించెదని. నా నోములు నలించినవి మానవపుర క
 నుండి నీ సర్వములు తేసి వృత్తాధ్యకావైతివని పెద్దగా నాగడి అమ్మా : నీసెం
 దింగి పాండుఁ బోవుడు నందు వర్చిలిది. నీకు మంగళోపదేశః అని యిడిగిన మదన
 ముగిసి పూదరించుచు నున్నది.

నాకాపురి : నా దిలిక మందుకా తెప్పర నాకర్ణింపుఁము. మా కాపుర
 మలాపురము. నా కర కువేపురి తమ్ముడు మాణిక్యదుఃఖువాడు. మా తండ్రి
 దుండుది. నా పేరు పువనమంబరి యొక్కడు. నేను నా కరతోఁ గూడికొని మూఁడు
 లోకములు తిరుగుచుందును. కూలోకములో వజ్రయని యను పగరముగలదు. దాని
 సర్వసంపదకు నాకరముగా పెక్కకర్మ నెల్పించెను. ■ నగర ప్రాంతమందు
 మదరందమును నెర్కానవవము గలదు. అక్కోరి వందనజైత రథాధుని మించి
 యున్నది.

ఒకనాడు మే మామపవన ప్రాంతముమంది పోవుడు నందరి వింకలు
 సంతనముజేయు నామాతామమునకుఁబోయి మనోహరునితోగూడఁ గొప్పదిసము
 లంధు విహరించితిరి. అందరి సంపుష్పలలా విశేషములు ముమ్మందుండి కదం
 బొప్పిని కాపు. ఒకనాడు ప్రాంతకాంతమున నే నందు కాలాతపము సేపింపుచుండ

క. కూల మెకకేలఁ దనరఁ గ

పాంఠ పోకలేలఁ గ్రాంఠ కరుణాకృతి నా

మ్రోల వ్విలువంబడెఁ గా

పోలికఁ దోకఁడుయేగానెకసిలాంపెన్.

త న్నెగాదిన కూరయంద గుంబెతెరలి నెకరుకోప నీవెవ్వఁడ విం దెరి
 వర్చితివని యెఱిగితిని. నాడు దోయ : నీ కక్కఁడనము నా హృతయమును
 వర్చిలు దేసినది నీ యిరకామృతం గొకసారి ప్రావరితుడై నా సంలాపము
 ద్భావము. పరివ్ర పడతతో నేనోడి : కుడా : నులు నిలు. మా మగనా రిప్పుడే
 వతురు. నేనాంబికానది యవాదము రాదుచుంటి. పో. పొమ్మ. పోకన్న నీ
 మాము పదములు దెయఁగలరని దీర్చితిని.

నాడు పరిమాపురి సమ్మల వాడును నోసి : నీ తమ్మనము ప్రాపున
 నొప్పు నాఁచితి. నే నెవ్వఁడనో యెఱుంగుచున్నాక. నమ్మ ముత్రులందం జేసి

వైరభక్తుడే నాయున్న నెంతవ కిచ్చింది తెప్పించుకొంటూ తాడుమచి పయనం
నప్పుడే యాచిరి వంకారీతిలో యం దొకచో నన్ను వేల్చి మరల నామం
బుచ్చరింపును వ్యసంగకమలదే వైరభక్తునిగుఱించి హామయ తయారుచేసె.

నే నావిద మంగయ్యఁ బెరిసికొని నా కర వచ్చిన కమలాక అరిగిన కథ
తెప్పి యా కాపాలికుఁడు దెయ్య క్రియకుఁ బ్రతిక్రియఁ గానింపవలయునని ప్రార్థించి
రిసి. అప్పు యాచుడు మిక్కిలి వరిగింపఁడు వచ్చి వెంటఁ బెట్టుకొని తన యన్న
యగు కుదేచినొద్దకుఁ బోయి యుట్టసయె.

క. అన్నా! మే ముఱయనిం
తెన్నగు పూలోటలో మనిచి దళింపం
గన్నా! దొక కాపాలికుఁ
దెప్పిక నీమరదలకు సుఖేర్పఁ దలిచున్.

ఈమఠి నొకరింపఁచి మంగళాంతరేసి కప్పించుకొను కథంపుతో
హామయఁ జేయుచున్నాను. ఈ యువద్రవయఁ దప్పించుకొని పోయి విని
కుదేరుండు.

సీ. సురలోకము లకన్న భరణీతరంబు నుం
దకమనదంబునం దరిగినారా ?
మనదై కరకమకన్నను శోకవౌహిర
మకరంద మనియందు మెనరినారా ?
కాపాలికులు కడుంగడు సుభ్రమలుఁబడు
నాచుండు కావలఁ జేరి నారా ?
తూర్పులకు వెళ్ల చూరస్తులె యుండు
మందినో ముహూరు మరచినారా ?

గీ. యేమిటికీ దొకరి? పీఠ రింకు పటకు
అకట! కాపాలికారం దొకఁడు యె
కులచూపుడి నీమంగళకలముంప
రాగికొనివేసెనె నెందుల బాగు బాగు

అని మమ్ము మరలి యుండులకుఁ బ్రతిమంతపిత యొక్కదని
యారోదిందియఁ నేహయిం దోరక మమ్ము వెంటఁబెట్టికొని యప్పుడ సర్వలోమ
నిగు నీకమిచి మహేంద్రుని మమ్ముఁబాపుట అరిగినక యంతయుం నెప్పి పీఠ
యొనడఁ దప్పించుమని ప్రార్థించె.

కడవలి బుహస్పతిని కప్పించి కార్యమిఁచింది యందులకుఁ బ్రతిక్రియ
యొట్టసి యడిగిన పరిండు పిమరింది.

వాతర్త ప్రహ్లాదాచార్యులుఁ దంబు యెఱుంగునీ పురంబువ కలిగి పెక్కమామ్యుని నాచార మున నిలువఁబడి పెద్దయెఱుంగున నోమచోరానా విరచుచున్నాఁడు. అదిర్యమమతే : ఓ రాజ్యములో నొక శాసాలివారముఁడు ఒకపక్షపాత యక్షజాతిని విరజిల్లుచున్నాఁడు. చెగవర్చి కరింపవె ? దీక్షకరణ్య : అని తెలికొనియెను.

అపరిదేవము రాజులవంతుని యమ్మహాత్ముఁడు శక్తహస్తుఁడై ఒక కుఁడు పోతుఁడు నేనిదే నయ్యుచున్నాడనని పంతురు నాకరణియ్యకు చెప్పి యెఱుంగునీ రవము విని యిదిగముగా నా స్వభావమానితఁ అనుగ్రహించి పిచ్చిను.

అట్లు కన్నావైరవంతు లాగిపోయెను యా పితృః పుత్రుః మండుడన్న ఓరిపై నొప్పు శివముపై గూర్చుండి చోమము వేయుచున్న శాసాలికుని వరు కంఠ క్షురం కయ్యెను. వాఁడు కన్నుఁ జూచి కొమ్మ : రమ్మ. రమ్మ. పిచ్చివా రప్పించితివని కోపించుచును. ఇప్పుడెవ నా ? తెలిపితియో ? నీ యహామృత మిచ్చి శాసాలికుని పంతురు జిరి చిగి పాలెంతకు మచ్చుచుండెను. అప్పుడు నేని కయ్య : శాంకన్యాంతవై హా : పిత్రమార్గముహూహ : హా. కయ్యదిదీ. అక్షరక్షణ అని మొఱపెట్టువంకలో—

ఉ. ఎందడృహ దురాత్ముఁడ : నరీయపురాంతికమందె యట్లు మం
త్రసది మహాపత్నివర నరకృరతిం చెకవం దలండు రుం
దని : కవరీయ మనము వశేత్తువ : వక్తలుదేసి దీర్చు తె
రన్నవశి హావం నిక్షరరా నిలు చెప్పరె చూడ చూడతే :

అని పంతురు నలుడెవరం అరికించి యోరి : అగ్నిశిఖ : ఇట్లు అని పిచుమవంకఁ గొమ్మలు నెవ్వలు గ్రమ్మరు నయని అచారావము ప్రెంక హంజా రము గావించుచు నోరుఁ తెఱికిని యా వేళాళం వరుడెంచి దేరులు పోసింది మహాత్మా : సులవేది ? అని యెరుగుటయు నమ్మహాత్మా వరదరావహార్తయగు నీ రాసాలివారుఁ శీశుము వనింపుమని యాహ్వానించెను.

అప్పు కయ్యగ్నిముఖుండు హమ్మని ఒకగుఁడు దుండీకొని శాసాలికుని మీది కురికివంక రాఁడు వెళిరి రితియెరికి వెడలముందు అంతక కాటొంది పారఁ దొడంగెను. అగ్నిగుఁబండు వాసవెంటఁబడి తరిమి వాని రెండు కాటముం అదిగొని గిర గిర క్రిప్పి వేరిగొట్టుటయు ముఖాసారివరముఁడందరి కక్షంబుగార నాపాహాత్ముండు గిరిగిరి దన్నీకొనుచుఁ బ్రాణములు విడచెను.

అ స్వభావమోః ఉపాధుమ్మ యమకొనింపని మఱి యెవ్వ నుండు రాసాలికుని కరీరములో చూసి గంతులు పైనుచు వచ్చికిమ్మపై నెడలెచ్చి. అట్లు రాఁడు దీక్షకరణ్య. ఇవన్నరకుఁ గొంత సేపు ముద్దయెడము జరిపవరి. అగ్నిశిఖఁ అని యెఱుంగునీదోఁ బోనుచు దీక్ష : గుఁ జే రొందెను. నేను చుహాపావంతుఁ. పిత్ర మార్గక్షరవక్తగాది యాజ్ఞానుసారమున నీరాపాలకుఁ అనిమానితిని. నీమృతవత్తు ?

నాకాహారము గానున్న యా శవములో నూరి గంతులు వెరుచున్నావు ? సముద్రపుర
మెతంగిన వదిగో ! బరహస్థులదై యామహానాంధు నిరవసరిగియున్నవాడు, పీపీప
మదంబగంబుడు, వారిసామర్థ్యము అంగక నీవును వచ్చితిమని వరికిన పని వాడు
వెక్కిరించుచు పిక్కినూర్చుకడ నెమ్మడు ? రాకీవేయ్యకుండా ! భూతభక్త కవర్తియో ?
లేదాకసార్వభౌముడో ? అతనిపేరు నెచ్చి నన్ను వెలింపుదుంటి ! పీ మొలంబు
నేను వెలచివాడనగాను, పోరకమ్మ, నాకున్న నీనూహారము నాకిచ్చి పోమ్ము అని
పెదరిందిక వత్తుచు నగ్గునింబి దెల్లనియె.

ఉరి : దుర్మతి : నేను నీకు వెలచి యెల్లంటి నుజ్జించితివా : స్వగతి
ప్రీతిలే పాతము బెప్పిన వెక్కిరించుదుంటి ! అతః దివ్యుడో బెప్పవలయునా !
తనీయ ప్రభావద్యోతకమున నొక్కకథః బెప్పిన వారింపుము, నీదుః తెలియగలదు.

రా కి నే యు ని క థ

ఈ ఘగంబున నాపీవేయించుచు రాకరి గలము, అదనులో పట్టి
మొంటివాడు లేడు, వాడు బాధమోకి పెమ్మలొక్కము పంపావించెను, అను
గలుమనా సొమ్మిప్పుని యప్పులే పెదించును, ఉదా ? గడ్డింది యెకవేయును తిరవ
లందరు గుమిగూడి అదనుమోకి వాని వోడిందికి, పిదప సొమ్మిప్పుని యెకగివనేమియు
మాటాడక రాకీవి గూడువలె గదండ మాట్టించెను, అదనులు త్రాళ్ళో గడ్డి
వానిని బెల్లవకు వ్రేలాడగల్గి కళంకోః గోటిరి ఎల్ల ప్పుందపెట్టిమను వట్టాయవలె
గివంక శిష్టుయనువక రక్షితి నిలువంబడి యొందెను, అట్టి మొదెకల్ల భూలోకములో
లేడు, ఆ భూవులు వానిని గొట్టరకు పనువులంది వానిని బది మోసికొనిపోయి
యూరిబయలు మన్న యగారమున పాదుమూతిలో బరవైచి తమ నెంపులుకు బోయిరి.

నా రాకీవేది నూతిలోబడి కొట్టుకొనుచున్న సమయంబున నందున్న
యదవుచు వుండులు వానిని బదిగొని యోరి : పీనెమ్మడవు ? ఇందెం పడితి : పీ
వట్టారము బెప్పమని యేగిన నా పిట్టనియె, ముహూర్తరా : వేదక వాచిరిని,
రాకినేయుడనువానః గిత్తులు మన్నుః జావగోట్టి యా నూతిలో బరవెసి పోయిరి,
పిదపిరు ? ఇందెం యొంటి ? నాయావద బాదెంపవచ్చిత భగవంతుండు తోడి
చున్నది, నన్నీనూతిమంది బాదెం రక్షింపుడని వెదకొనుటయట వాంఛిష్టిసి.

రాకినేయ : మేమిదరము బ్రహ్మరాషమరిమో, వెనకటి జన్మమునందు
నాదు గానిందిక దురంతచర్య బదేములు గలవు వినుము.

1. రాకరి గాని పాంధవములాయము వాయుగ వత్తపిగి లా
గారములంబు లొనికొని తరతరము చురుచిపోయిరి,
వా యింబిమి చరాని ప్రయోగము నే నే దింబిమిచున్న
ప్రకారంబు రదిగ్గల నుదం వివరం బయింబు బాదెం.

మ. ఒకవా డివ్యును కావనోక్తములు ముగియించినవని గా
 గిరి: బోవంగని మార్గమర్థమును నా సిద్ధార్థం స్వీకృత గా
 వర సిద్ధాంతమందు మాతనిగదవ్యాసముని స్పష్టము
 స్తీకృతంజేసి పహించినార మెవరింకవ్యాసీ మారూపములే.
 భూకృతాక కాశీనీ ధాశీనీ ప్రవృత్తులు మారు వెరుదురుందు, మేము
 భూమండలంబెల్ల సెలవలంకముగ నందరింపుడు ముగియించు లొంగక తా త్రికుల
 తమ్యమెల్లకము

సీ. సోదరప్రేమ కావ్యమీమలఁబండుకావెను నా
కానురాగిరణ సంవాఙ్ముఖం
ప్రసవమి జారకర్మ సమయంబున దిద
తోఁ దీని సూర్యున్వ తోయ్యబలము
వక్రమార్గమునఁ దిరంగబాదు వాచు నెం
తున బాహ్యదోష సరోదృశ మననం
బహువిధయే వర్ణపేషాగ నెక్కి
వరకో సురేసు వక్రతురణము

గి. పరిశోధన రకమయినందున చాలా పిల్లల పిచ్చిచేయడమే గడచేర్చి విడుదల మరకా : మౌఖికము తాంత్రికులు పిచ్చునంది పర్చి చెడ్చి కొక్కుల మాదురకనం కడలి.

గ. పురుషుడైన పేమయెక్కోలే మును
 బేరవట్టన నీ కరలేన వలన
 ఏకచింతమ గామెల్లి విధులవైన
 బ్రహ్మచారిమనగ దుర్యయంగాలే

ఆట్లు పెక్కులలో ఆవహాన రక్షణసముదాయ బోధించి జెట్టులో నయమ
నకు ప్రవేశించుటానంతరంబెందు బలివదించుచు గ్రహదారము సాతల యుగం
సముదాయునిష్ఠులము బేరి యందు మంత్రిత్వ తిరయ వరాధనాశ్రయము మహాన
వనములో నిలుపువలసిందే అది యోగ్యతాంక వారిని బలియొకరను వాసించిరి.

2. తరచుకూ జోసికొంది ము
నిల కుగ వలన జాగరి ఘనం గమ్ముల
అనిగి సుప్తవ మట్టల
అని గాది మీదల నిద్ర నమ్ము లేకమనన.
అమ్మను చాగిన భూతాపిమణిగా భరించి తలచు అరికవంపువారిలోయి

వారి కలియంగుల తెలియించుటయు వత్సంక యొక్క ప్రవహార లేకస్కూలై వా రణుడెందె.

కా. అమ్మ ! రమ్మిది యేమి పాపములు బుద్ధాకారమైయుంటి నీ !
యమ్మ స్వస్థు నెఱుంగుచును యమాత్యాభాసఁ బెరింగినన్ ;
మామృతుని న్యాయించె నుండునుక రాదోదేవ మేపారఁ గ
నొమ్మక ద్రిప్పదు బారిరావలయు లమ్మాయందు నా కర్తవ్యమన్.

మఱియు వారిదోడను లస్కరావలంబునం జేసి యేనేక విచార భేష్టల బ్రత
తెంపుడుఁ జూడవచ్చున వారినిల్ల గావహించునందఁ కల్గినను బతిరయంగునం బఱచి
విక్రమార్క మహారాజున వంతులను నిరదించె.

అప్పు రేండుండు కృపారాధిదైవ మాయున్న నెండుల కమదెందులయు
దుర్బిరీష్టులగు జేఱుమను నొప్పు వరకుం గాంచినుక మాస్వారంబు లత్సంక
తయాశ్రాంతమృతమై. సింగంబునుంగన్న మాకంగమ్ములువలె వెళుదురును మావసు
రుం విడిచి కానికొలది పరిగఁ దొడంగితిమి.

తదీయ ప్రభాపానంగానలు నలుమదలందున్ వ్యాపింప మా చూపులకు మిఁక
మిట్లు గొలపుదు మమ్మెదెనకు బాధపోసియుం జెసి నెలుగఁ జేసిను. ఎందులొప్పు
టకుఁ గనులు గానక తొలఁదనుమున్న మారక కమృతాత్మకం వర్తించెచి హుంకార
మతో మమ్మ బరిభవించు బాధలయుం బారంబులం బడి నిప్పు కరణుం జొర్చి
తిమి. రక్షించెమని పొంగిరితిమి. లక్ష్మణుడారకుండు మమ్మ జంక పాపాత్మ
కారా . ఇక నెన్నఁదేని యిల్ల వని దేసితిరేచి మిమ్ము కష్టము జేసెద విందుకు
బ్రాహ్మశ్రీత్తముగా మీకొక సంవత్సరము కష్ట విరంధి నెక్కడికిం దొకుంక మా
యూరి బంధులనువ్వు పాడు నూతిలో బడి యుండుడు. అని పలుకుదు మమ్మఁ
గల్గించి యీ మాతిలో బడవలెనంచె.

సంవత్సరమునకు సేక నెమిది దినములు కొలుకగా నున్నవి తరువారఁ
బైటి వత్తుము. రాజవేయ ! నీవు మాకొక యాహారము సేయుదునేని నిన్ను కూపము
నుండి పై కెక్కింతుము. సుదూర మాతెక్కువగా నున్నది. ఈ యెఁమిదిదినములు
నిక్కడను సరిపడిన యాహారమరెచ్చి మారర్పించువంతులనును. ఇది మాకోడ
యమందున్ ? ఇప్పు కొప్పుకొని పిచ్చుట మఱియొకటి. గాంతుండు పైకివర్చిలకుచు
వార ముందుగానే నీపని పట్టెదము నును. బ్రహ్మచార్య ప్రభావం నెఱుంగుదువా ?
అని పలికిన విని యా బారికి బాధిమాటల కనుమోరించె.

బ్రహ్మరాక్షసులు పెల్లగా వాని నూతిపై కెక్కించి ఎరసివెసి. ■
నాచరి కాంతమాంసము సంపాదించి వానిరాత్రి క్షణానాదీకలో విరుగురు
మాంసము పక్షులు మాంసము, వానినివ భూతలేరావలయు వెగముగా రండు, కడు
మంచి మాంసము" కేటలు పెట్టెను. అ ద్వని విని వేస పెల్లగా వాని రావునకు

దోయి యా మాంసమేమి వెంటిమని యడిగితిని. వాడు వచ్చిఁ బోయి చూచి మీ రూపము ప్రభావముల నా కొకసారి యెఱుఁచుదునని యా మాంసము మీ కిచ్చునని చెప్పెను.

నా రూప ప్రభావములతో నీకేమి ప్రమాదము. వానిం బయ్యకొనియేమి జేయుదును ? తిరుగా నెన్నిదివముల కేమని యడిగితిని. అతండు కనక కథ యంత యం తెప్పి నున్న వలెందిన బాధయంత బట్టికొని ఇంతంతముగ నా సూతిలోఁబర వేసి యా బ్రహ్మరాక్షసుల శాపారము గావించెన వెనిమిదవవాడు ■ రూప ప్రభావ ములు మీ కిచ్చి వెనెదనని చెప్పి నున్న నున్నది.

నే నవ్వకు నా రూప ప్రభావములు వానికిచ్చి యా మాంసము తున్న కొందరి. వాడు మిగుల సంతసించుచు నున్న రాగామము లోనికి దోయి కన్ను మున్ను వలెందిన బాధయంత నేమిదం బట్టికొని కట్టిపెట్టి దివముల కొక్కొక్కని నంతన నా సూతిలోఁ బరవేసి యా భూతముల శాపారము నున్నది.

ఎనిమిదవవాడు చంపి బంపించుట జేసియు నాదేశ మను నుతి దొరకొరది కాదు. వాడు విలించుచు మూల నా భృశప యాని కరుణించెను నేను వానింబారి రాక్షసియో : నీ పని నీకవదియో ? నా స్వయాంశ ప్రభావములు వానిక సమయో ? అని యడిగితిని. వాడు దీవనమగునె మహాత్మా : నీ యను గ్రహముల నేరకురిచునులు గవించితిని. నీకేమియుఁ గలఁబడకున్నది. నీకేమియు జేయు రేపు వాంఛితులై వచ్చి పండ్లగా నా పని పట్టుదును. ఏమి జేయుటకు దొరకున్నది. అని విచారింపు దుండ నేమి నా : ఆ సూయ యంతయంత మున్నది ? నాకుఁ జూపెనచా అబ్రహ్మ రాక్షసులం బాదెన వనవుడు కన్ను కన్ను. దావుగవే యున్నదని పలుకుచు నన్నా భూతమనవమునకుఁ దీసికొనబోయెను.

అహంకృతకంబిది లతాచక్రమై భూతమయ్యెయి యంతకాలం బంధురందె యుగాత్మ సర్వజీవకర్మపాపగర భయంతరమై యొప్పు నేర్పాడు సూతికరకుఁ బోయి లోపలకు వంగి తొంగి చూచుచుండెను.

అప్పు రాళ్ళకమ్ముడు నారెండు రాళ్ళపట్టుకొని యొక గుఱులులకు నన్నా భూతములలోఁ బరవేసెను. అందున్న బ్రహ్మరాక్షసులం నన్ను కన్నుమనకొని వట్టి కొని నా యంతం ముక్కలుగా విడచుబోయిరి.

నేను బాకి లోలక కరమద ప్రహరణులం దీక గలంగఁ జేసితిని. అందు నాకును వానికిని జెప్ప ముచ్చియున్నము అనినది. అందు నాకే అయ్యమా గలిగినది. మరియ సరాక్షిమమునకు లొంగి వాంఛుఁ బాదా : నీ వెప్పుడవు ? ఆ భావనములు మా వని పట్టుటకు నిచ్చిండు. అకల సినా యేమి ? నిచ్చి మరమ్మందవు కాదు. నీ భూ ప్రభుము ద్వికృతపాతయి యున్నది. నీతో న్నైతిం జేయఁ దలంచితిని. నీ వృత్తాంతము జెప్పుమని యడిగిన నేనిల్లందని.

బ్రహ్మరాక్షసులారా : నేను మీ కథ నెఱుంగుచున్నాను. నే నక్కణ్ణుం దను వేరొకరిని. రాజనీయుడు మీ విమర్శన నా బద్ధిపరావము తెరపు దీసికొనిపోయి మీ కేసుదీరము రావలెను నర్పించెను. నేతేమియు నావల వలదగును దొరకలెదన. పరి తపించును నన్ను ముఖి మొదలగు దీసికొని వచ్చి తొంగి చూచుచుండ గాల్గెది నన్నుం దులోఁ బడవసేఁ గృతఘ్నుఁ డెద్దననితే నెవో చూచిరా ? బంధంబుఁదలఁపున నురి పోయితిని. లేకున్న మీకావలయు కావలసివేదరా ? అని నా నృత్యంకమంతయుం తెప్పిరిని.

బ్రహ్మరాక్షసులు అమ్మ రాజనీయు ! యింత పని జేసితిమి ? అని వెలుఁ గంచుచు నొక అంకమందు గల యూహాచోహ రెప్పటికిం గలుగవు. కితవుల నెప్పుఁ డును నమ్మఁగలకును దింజుకాకుండును జూరరి యంతకన్నులు దుక్కిరి. అని రప్పిత విగ్రహ స్థితి మతీయు వెలుఁగందఁ గంపు విమమని యెక్కడ నిట్లుబెప్పఁ దొడంగిరి

టం టా క రా ళు వి క త

కొల్లి దింజుకాకుం దను జూరరి యూ యుజునిపురంబున వసించెను. మూర్తః కేవలం నా కాలమున అని నోడిందివారు పుడమిలోఁబోయెను. అభివన కేవలం యని వానికి వియవ మెసంగిరి. ఒకనాఁ డిదిటి జూరరు లందఱు గుమిగూడి అంకములో వాఁడెప్పుని వక్షము కేరక కలిమియగు నుంపులయును నెక్కము వానికి నా మూరనున్న కితవుల సూతువర్తక లిచ్చుకొనవలసిని వియుమముజేసి వానినొప్పించి యెట్లర్పించుచుంకిరి. వారు ప్రాయమునఁ విప్పరాదు దూపుమనఁజెప్పదగినవారు యుష్టవముకలలో మిగల నేర్పరి అర్థివాఁడై వను వారు జూరరి యెఱుంగెవ్వరు నిల్లి నిర్మిరికాదు. బ్రాహ్మణ్య కలంబు కుచ్చుండగు దింజుకాకుండు నెక్కము కనకు అడకు లిచ్చు సూతుగవర్తకు నెది గోరుచు మాత్రముకొని కపి మాధుగాఁ జేసి ముప్పించి యెప్పుములుగా జేసి సాయంకాలమున కృణానమువకు కడకు దింజు గాకముల నా యెప్పుముల గాది రాత్రి మహాకాల నియంయమునకు వచ్చి దీపము దమయలో ముంచి యాయ పూపముల దుక్కిరి యాకరి యెక్కడు కొనుడుండున. మతీయు నక్కడెల ముగవంతును న. ది పుమకొని నిర్దేశింపును.

జిల్ల కొంతకాలము అడిగిది ఒకనాఁడు రాత్రి యాదీపములోఁ బండి కొని పోయి ధ్యానించెను. అమ్మ ! నాకు అంకములో నెంత నై న్నిజుమిన్న నేమి నా కేర్పము నాతో నెక్కడు పాడెయ్యకు. అప్పుడెవ నానియును. నూరు గర్జలునా వెలుగనఁ బరవేయించు చాన వర్తక మిదివంక నాకు గడుపు నెంతకు విని పోయెను. నా కెప్పని యూరలు గంపు. నా కరవృత్తనే కర్తవ్యమన్నది నానమ్మి ఈ యాయుడెద; అగమల దేవతా స్త్రీ ప్రిగహమలు సుందరముగా వసుంపాదియున్నది. ఈ మాత్ర దేవతల జూరమునకు దిరిగి చూచి మోసింకెను. ది కృణానముల నొకర విత్తము కెప్పి యున్నగంతు నేనే యొకిది నా మొదటి

దేవు ధీనికొనగలగు భావనను నా కిచ్చు సూతుగవస్తూ మీరు బాధపె తెదనని యాలోచించి యా బాధరి వారి కిట్టిచెయి.

ఓ మాతృగణములారా ! మిమ్ము నేను వాకో బాధమాడఁజేయఁజున్నాఁడను. ఓడినవాడు గెలిచినవారికి మారు బంగారుమాడ రిచ్చుకొనవలయును. ఇదియే సూక్తు. సమ్యక్నిరీక్షింప. ఇద్దరియల నేనే యాదేశము. మాకుఁ దిడిగో పోలికలు వెయ్యదున్నాను. ఇది నా యాల. ఇది మీ యాల. నా యాల గెంపవచ్చి. మామఁడు మీ కోడిపోయిరి. నా కీయవలసివచ్చుక లియుఁడు. అప్పులారా ! కీసుకొని రుదకు. ఈయమిచ్చు నేను విడుదలచరమనాను బాధయలకు దలం దాశిశ్చము బుంకపు. అని పెద్దకడపు విగ్రహముం కడకుఁబోయి యడిగెను.

వాకి విగ్రహములు మాదాదునా ? ఎంత సేవఁజరిగెను బ్రతివరఁజును విగ్రం బడలేదు. అప్పుడు మీరు లేచి కోడముకో మాతృగణము లారా ! మీరు నా ప్రజ్ఞ యొలుంగదు పోషము పహించియున్న విధునువని తలంచుచుండేదేకాఁబోలు సామ్యు ధీనికొనుచును వడంను. ఇదిగో మీరల మాటావకన్న రంపములలో మీ యవయ నిలబుం గోసి పొరచెనెను. వఱుగా నిలచుంటి నుభంపుదున్నాను. ఆ సుఖమం పొడుదెనుకొందును అని ముకకు రంపము తెచ్చుచున్న పక్షిఁబోవు సంకలో ఆ ! నిలు. నిలు. గడియకాశము. నీ సౌమ్యుచ్చి నెయ్యదుము అని యాభావనముగాఁబలికి యొక్కడికో పోయి వాని కీయవలసివ ంగారము తెచ్చి యిచ్చివేసిరి.

ఆ సౌమ్యుండుకోని వాడు భాను వెదిక పొంది పుడచిగదా యని సంత సేందును ముఖవాడుగూడ వారిం బాదమువహించిరి యాకి యోగించి సౌమ్యుని నిర్వంధించుటయు నా దేవత దేమియుం జేయలేక యొక్కడికో పోయి బంగారము తెచ్చి యిచ్చుచుంటి. ఇట్లు ప్రసాదించుట వాడు బాధమాగి యాదించుట మాతృ గణమువలకు నాం బంగారము సంపాదించెను.

ఇట్లు కొన్నిదినములు జరిగినంత నొకవాడు రామంద యను కర్షి యా మాతృగణమును బాధనుభవ వచ్చుచికి వచ్చిరి. అందున్న మాతృగణులన్నియు నిబాధముతో నుండుటం బాధి అక్కఱునా ! మీరిట్లు దుఃఖభావనలై యుండలేరే ? మహాకానాదుని దుఃఖయువతో వసించియుఁ జింతించుటకు పోతుమేమి వచ్చుచికి ? అని యడిగెన నా దేవత రిచ్చి విరి.

అక్కా ! మా యొక్కట్లు నీతో నేమని పూజించుము. ఒక్క బాధల మా వని పట్టుచున్నాఁడు. పిలువని వేరంటకమాగా మీతో బాధమాగితి. మీ కోడితి రని తెచ్చి యోగిన మాదల సమ్యక్ ని నిర్వంధించుచున్నాఁడు అభాషారంబున మా కొక పరిధిరుం బుచ్చుచి. సత్యము నామి యొప్పునుఁబోయి వెడికొని మీ కీయవలసివ బంగారము తెచ్చి యిచ్చుచుంటి. ఎంత పరిచయమున్నును నిక్క మధురభయం ముగ మాటముగాదా ? మీరు నిర్భయము ను మృదేవనిగా నివృత్తున్నాఁడు. ఈ మావడఁ

పక్షపాతము వాస్తవము. ఇందులో తేలికపాటుగా అని యాలోచించుచున్నాము. వాని
వివరాల వాస్తవములు ఏమన సంశయించుకొన్నది. నామోక్షమును పేరు మొందిన
వానిని, ఎదిగినవారని ప్రయోగించుడు. ఈ రిక్తులోనికి స్వరాసకములు లేక విరా
డించుకొన్న చుని మాతృదేవత తెలియగలిగిరి. ఆ రాముని పక్షము నోటానియో
మీ వంశ ! యుక్తి, తెలివైన యా వంశయు మీకు తింక యుండకపోవునగా !
... దివ్యుల పరిహారోపకరణముగా వాడున స్థులములున్నామి పనుండు. వేదికా, తి
వాలు, పిమ్మి, ... పాతక ... నిరదమ్మకు సేవాదానమును ప్రకటించిన పేయుండు.
అప్పుడు మీ శరీరీ వాడు. నాడు నిత్యము పిమ్మింక మీ రూరకొనుటం తేసి
యనినీ, యుగోపాధుని తలంకి మీ పని పట్టుచున్నాము. అందు రా మనక పిమ్మి
... యుండు. ముఖ్యమునీ యుపాయములు తెచ్చి యా కళి యుగిగలిగి.

సామ్యజ్యము చాలాదు ముగిసి వదిలిపోయిన వాటి వాడు జానము
సమయ పరిమితం -

గి. పైను బలపాసిరావఁ జూచోక మా వేడు
బాని మోక్షగు రాముని మీద మేము
కాల యోగిని వింద మా శ్రీరీరామ
మొనరులో నుడుముని వల్లి రూపబలిస్స.

ఈ పూటలు విను మా జేమియు మాటలకు అమ్మో, నీరే యాట పరిపాలి
చుటో తెలిసికొనిరి సర్వము అంగార ముట్టుచున్నదనె యట్లునుండి నేజేమిజేయు
దున్, యాలోదించుచు నాయా వరదనుటో ఎంతోక్కు యనుమన్న బైరవాయము
సరకుబోయి —

గీ. శాస్త్ర కవ । వీర్య కేరియము
 ప్రతియంతుకపోవ రీ యో నిష్ఠ
 హృదయము నాకోరఁ హృదయే
 పరిమ చేర్చితి మృత్యు మును మెద

[illegible]

4. పలు : బొంబాయిలో : పోలీసు సేద్య
 భావనాదగ్రహణ పుస్తక సేద్య
 చాలనోపితి సంక భావనోపా
 పుస్తకం నామనామన, యుక్తిబలం

అందువల్ల ఈ వాదనలకు ప్రతిఘటించి కేంద్ర ప్రభుత్వం ప్రతిపక్షం
.. గా నిలిచింది. మన ప్రభుత్వం యాలోచించిన సందర్భం దేవుని గ్రహాల
.. పై ఆధారపడి ఉన్నది. మన యంత్రాంగం దేవుని దేవాలయం.

మము నీతో జూదమారఁ జాముఁ జిరజీవితం ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచుండునని. రాసు
తేరి వాడు వారి నేమియుం జేయజేసెనోయెను

మఱియొకనాడు రాత్రి నా నేమియుం రోదర విరాడిటనుఁ గోరి
కెరలు వింతములఁ జేసి మహాభావనాదుఁ దరస్సము తేరి —

క. జాగి ప్రాణఁ మనా
కాళా నీవేయ్య జాతుగద నాకొ
దేక నీయ జూద మారగ
రా! తే లెమ్ముత్తుమీ! మారెన్నెనవ.

అని విజయించెను —

సీ. దింబాకరాక నీవంటి జూదరివాడు
మూడురోకంబుల రేగు రూత
నీతోడ నాదంగ నేయ్య నామను లేరు
నే నోడిపోయితి నీకు నేడు
పలుమాడు నీవిల్లు పెండ్లనోరతిమన్న
జూదరాని మారుఁ జూత్తాక నశించి
బ్రతిమాలికొంటి నీపె నేరువుల జోరి
కీసె రాకు నీకుఁబాలిన కిత్తుని

గీ. తోదహరునుదింబు మృత్యుంబయిండు
బలికె వనమయ్యలల్ల వెల్లులును పాప
తయివివర్తకులైన ధున్నరుల కెత్తురు.
ఎటునుండు యపేక్షతాపింపి మదలు.

దింబాకరులుం దట్ల దేవతలదే వంఠింపబడి యాత్మగతంబును నీట్లు తలంప
నానా! కంఠిమూలములం లక్ష్మింపురు రాత్రాత్రాఁజ్ఞ మర్కంబులఁ దవంబుజేయు మహర్షు
లతో నెవ నంబాషించునని యీ దేవతలు దురోదరవాదపాత రతుండనని. నాడు
ఏజుచి నీతో జూదమారలేమని పలికిరి. ఇంతకన్న పెంక యేమన్నది? తల్లకల్ల
ప్రదుమంబును మహాభావనాదుండు నీతో నాక లేను నాగోరితిరాకు. అని పండ్లు
బ్రతిమాలిరామని ముక్కువాచ్చక ముక్కుతమగాక నీతో. ది కంఠా! అమ్మనోత్తునీ
కరణంబు నొందెన నెల్ల రక్షింపఁదో చూడెదంగాక యని తలంచి స్వామికి సాష్టాంగ
సమస్కారములు గొప్పించు నిట్లు వివరించెను.

గీ. పిరిసిరకకన్యతో జూదమూసి
యూడువచ్చవేళక చక్కము రోసి
నామనెను ను గండుంకవెన నీమ
పెముల పగ్గొంగకంబాకృ విమఱిజేతు.

సీ. ఎవని యిచ్చామౌన వింతాదిదేవత
 కాళ్ళపైకొక్క పాదములెరి
 యెవని సీతలయందు పువ్వుకొడుము
 గలది సీతలయందు
 నొక్కయిది పువ్వులయందు
 నొక్కయిది పువ్వులయందు
 ఏ వానియందు పువ్వులయందు
 ప్రముఖముగాని ప్రాసము

గీ. అది నీవయ్య పాదము అది యిచ్చ
 లోకాదుగలయ్య పాదలోపై మహార్య
 యాదామరప్పయ్య పాదముగలయ్య
 పది పాదముల కొంగుకొందు.

ఉ. కాలకాల శత్రుః కపాళమున మృత్యుయందు పీవు మై
 చాల పరాకాః జూయకు: నృకానమున న్ననియింతు ఎను నే
 వెక విదూరం బాసకొని నెడగపాటున మృత్యుండు
 పీఠ కరనృకానమున మృత్యుమామన నీరు నాకినా.

అని సుతియందును భక్తజన వర్తయందును మృత్యుండుండు
 బానియం దనుగ్రహము జల్లవ నోరీ నీవీ కోరె చ్చాళయందుకొని యుండును.
 పురుషులు దేహమునని చూచుచుచునాగాని అనియె.

అప్పులులు వివిధ రుచులు వా రుచులు విచిత్ర తిరుగుతుండ నొక
 వాయు రాత్రి మహారాత్రింబున గొంతు దేవతలకు వచ్చి బ్రాహ్మీక భాషయందెరి.
 అ రహస్య పెరిగి డింబాకాళం దలయిన నా య కళాపరియను నవ్వర
 గట్టునం బెట్టిన పుట్టం బెట్టినిబోయి రావెను.

దానంబేని యి పుట్టెదని ఎని భార్య నందర తప్పదని కాదు. ఆ
 రకాదని పగల్గు వాతమన గొంతున బెట్టెదని నేమనె రాత్రిబుచ్చి చూ
 బాదరిని ముప్పకడలై ముప్పకడలై నుండునని. కాదు పాదకాళ నా చేయ
 యుకనాడు వాని నాకలమునకొని పుట్టెదని నందరి వింతలం బాపింది
 నెండుయం దింకాని వచ్చెదని.

౧. కార్త యిందెట్టియిది యిందెట్టియిదను గొప్పయిదను మిన్న
 దేవతలలోని విభాగంబున సాధనంబుగా నుండును కలియదు నాదూరమును
 పాదములయందు కాపాడెదమనని యావతిచ్చెను.

౨. నృకానమున న్ననియింతు ఎను నే
 వెక విదూరం బాసకొని నెడగపాటున మృత్యుండు
 పీఠ కరనృకానమున మృత్యుమామన నీరు నాకినా

నాగప్పరంబున కిదిగి తన బుద్ధిబలంబున మన్నగవారీశ్వరుని కడకు తిమ్మనిగాఁ జేసికొని యా వేదాలయమును నేలమట్టము గావించుజేసెను. వెంటనే కళాపతి పూర్వ రూపము వహించి వానిని తేలిగది. దింబాకరాసురంబును బురమొక యెడల మా మధ్య గుమ్మరతో నుండినెను.

అగ్నికళా : దింబాకరాసురంబున వెలువంటి యుక్తియెవలెనో వింటిరా ? ధానియేయుడు నిన్నును-రేఁ బ్రోయలు యేమిచిత్రము. అని బ్రహ్మరాష్ట్రములు నాతో ముట్టబొందెరి. వానిండు. నేటితో నయ్యెనా ? నేను రేపు రోయి నానమన పట్ట గుంటినా ? అని మలుమట మడువాఁ గానూలు బయలుకెకరి నే నీ సూర్యంబయ్యె మెడి యొకపొలిమరతో నానిం బట్టకొని నాబల్లపదావములు లాగికొని వానిం గద తేచ్చురుకఁ బ్రయత్నించుచుండ నీ మహారాజు దైవికముగా గుర్తించితి. యా దారిం బోవుచుండెను.

దా విధానతిం బాచి మెట్లోయని యడచుట మహాప్రభా. నిన్ను పోలాటలు బంపుచున్నాఁడు. కలంపును ప్రార్థించెను. ఎవరవ్వరా నీవని యాలోచించుచు పెట్టినంత నేను నాని పడి చాలికోరి పారఁబోయితిని. అప్పుడు తన గుర్తుమున నా నుండు బంగళింబి యడచియిడుమరతో నాచురములు దొక్కి కరవారాగ్రంబు దా శిరంబును గ్రుచ్చునలచితి తలంపుటము నేను గదలలే యెప్పుచోరాజు పాఠములు బట్టకొని పోయి ఇది ముందు పిలువేను దాసుండునై నీవు కలంబిడవచ్చుడు వచ్చి నీవు తేచ్చున ముందు గావించుచుండెద నిన్ను విడుపుమని ప్రార్థించితిని.

ఆ రమణంబు వానినెల్ల. నీ పట్టపైస మునుండు పోలిక రాగూపకు. వచ్చితివని తన్నెఱుంగుదురా ? నాగక. పొమ్మని వదలివేసెను. యమశిఖా ? ఎక్ర మాత్మలంపన నెవ్వరో యిప్పుడైత దెలిసినదా ? మన రక్తవర్షియగు మహావైరాళిం వరకుఁ దానుండుని యెఱుంగుదురా ? నా యాహారమును విడిచి పొమ్మ. అమ్మనుట పది యెఱుంగిగ నీపిద నుడండునని పలికిన పండ్లి కిరించును యమశిఖుం డిట్లనియె.

అగ్ని : మహావిద్యరము నొక్కబడిలోనే కదిలికొంటివి. నివర్తిషకలరు నేను పట్టపాఠనా శో. పొమ్మ. నానోమైన యా కష్టము నీకియనవి గదిరిరి పలికెను. అప్పుడా కష్టమునకై యా వేదాల దివరు ముండు గ్రుద్ధువాడఁ బోవంగె.

అప్పుడు క్రమేచ్ఛుండు కర్షిర పోలింగి కడ రేతనున్న కల్పానినే నేని దా మునుండు పట్టపాఠము గను రథవయవములు బండించెను. యమశిఖఁ దా కష్టమును పడి రావలెమున దిగి నీలంబుడి యెచ్చుబుండు నుగ్గిరిగలంబు బాచి నందిమం బట్టకొని యుక్తి పాఠం గా లాదవేచి యా కలంబిపొలింపి కవమును కడించి రదా ముంకలంబు పట్ట. యెచ్చుబుండు పోయెను.

రాజపుత్ర : ఆ రిశ సుంకయె నేను గమ్మలరేఁ బాపతిను. తప్పుచర

చింటిని. పరమానందముతో వే వమ్మనోనులావుని పొడం ఎంబి మహారాజా :
 నీవు బ్రహ్మచరణే జేయకర్మముగాని యవతారము నాకు గానింజితిని. ఇందులకుఁ
 గృతాచారావేశా యవతరము మీ నామము స్మరించుకొనుచు మీ క్రమంబుయొందును
 తప్ప ప్రతి కేయ యేమియుం జేయఁజాలనని పెద్దతనపు చెదికొంటి.

అప్పుడొక్కఁడు మందవీస నుండకవచ్చగారించుటై నుండరి. పోయి
 వెల్లులు. మేము మనుస్మృతము. పోయి సంతసించుట మాకు మహా ప్రసాదముగాదా ?
 తంతరస్ప! బ్రతియు యేమి యుత్పత్తి? నీ మాకుం కానందిరితి. పరిమలుగా
 నిండికి జనమే యానతిచుటయు నేను పలుమా రాపురుషసంపాది పొడముంకు
 మొద్దికి మొక్కి తర్తం గలసికొని యత్యంత సంతోషముతో నెదిరిం దోయి
 పుష్కరస్థ ముత్తపట్టగాఁ జాట్టలం గలసికొని యాపందిరితిని. మంయవరి
 పొనుము —

న. జేసిన యవతారము మది
 బాసిల్లెగ నోపివంత ప్రత్యుపాశం
 బాసుదీ జేయకుండిన
 నీ. నీ. యానతికొక్క జీవంబు యెమా ?

అని తలంచి పూమందరి సామాజ్య లంకయు నొక్క గవ్వగానెన
 గణంపర యుపాత్కరము గావించెను దానికరణాలి నే నేమిర్చి సంతోషపర
 గలను. చతుష్కముల ముదికమన భూవర్తలంకయు అర్చిప్రమంది యా లేనో
 మూర్తి నరిమదీన రావణ్యుని వేరెచ్చి పాశ్యగిహునిది వెలమిందెదన. యుదుతి
 కర్తిగాఁ దలంచి అయిలుదేరి యేదియోచు దేశంబులుం దిరిగిని. ఎందున చనిన
 యిల్లారు గవంబరయ్య. ద్వీపాంతరద్రాక్షాంత సంలాపముల నరయు తలంపుతో
 నీ దేన కరుదొందితి నిదియ నావృత్తాంతము మువవమంజరి పురియవర్తిని చనవృత్తాంత
 మంతయు నెఱింగింపదది.

అని దెవ్వననున వెళ యత్నించించివది. పై కథ తరువాత నివాన దేశం
 బునఁ జెప్పఁబాసెను.

201 వ మఱి.

మ ల య వ తి క థ

అట్లు మువవమంజరి కం యాగమన రారెం యవమీగా ప్రికమావ్వుని
 యందంత మహ్మంబామణి కెఱిగి చి యంతలో పొక్కరి పూకానమయ ముఁదియు
 దత్తనినిచిరమకు గదియందు వసింపి దేవతార్చన గావించుచుండెను.

అప్పుడు మంయవతి తలోచరితో నభి : అప్పుడేమి జెప్పినయుమహ్మనము
 వింటుగద. ఆ ప్రికమావ్వుఁడే నీకు తగిన వయస్సు నూరించినది. అతని చరి

శ్రమ విష భార వేలాకాదుల వశము జేసికొను మాంత్రికులవల్ల తోలుచున్నది. తదితరగుట విశేషము జేయియు దెల్లము కాదేదు. భారోపమువంగుల కంఠంతులలో నతనిని దగిన ముగ్ధుల లోకజేదని జెప్పిన మాట యెంతవత్సరము గ్రహింపవలయును. దాని చిత్రవంతులను దెచ్చినదేమో నుడుగును. నా స్వప్నమున కేమి మాట యున్నవలెనని నున్నచని తోలుచున్నది. తగవ్యులకల్ప మెవ్వరికి తెలియదు. యజ్ఞుల మాటాడి తప్పిపోవలయుం తెలిసికొని రమ్మని వలచిన వమ్మించుకోడి మెల్ల నా గడిలోనడిం బోయి తక్కుపాపకావ నడుమ మరని వమస్సురింపుడు నిట్ల నీయె.

దేవి : నీకు బాధానయము ముగిసిన దనుచుతి కథ వినుటకు మా కవశము గలిగినదియను. నీ నలునాలు కొరెన గుణములన్నియు గల వసుం ధీనిగొని వరుసని నాతో జెప్పియుండిమి. అతం ధీరందేనా నీమి ? అదైన భారవేలాకా వశము తప్పు రోయ నానాన విరళదారి గుంజుకేదం తెలిసింగిందిరని కామెని అని యడిగిన వత్సరు నా ఆశ్చర్యమున నడిచితి. చువిలా : తమియ సాహస విరళదారిగుట లేక కథంబును వనంచుం.

ద. కనుగొనవలయు ముగిసిన దనుచుతి కథ వినుటకు మా కవశము గలిగినదియను. నీ నలునాలు కొరెన గుణములన్నియు గల వసుం ధీనిగొని వరుసని నాతో జెప్పియుండిమి. అతం ధీరందేనా నీమి ? అదైన భారవేలాకా వశము తప్పు రోయ నానాన విరళదారి గుంజుకేదం తెలిసింగిందిరని కామెని అని యడిగిన వత్సరు నా ఆశ్చర్యమున నడిచితి. చువిలా : తమియ సాహస విరళదారిగుట లేక కథంబును వనంచుం.

గ. ఎంత తెలిగల వసుంధరయే లేక
మన్ను జాలిచ్చియు వానమ్మవర్తి
యొనయోగకది పానగిండు రామయన
మరని వికరతావృత్తిహృదయంబు.

మతయ వదిలించి యుండెని వికరతావృత్తిహృదయంబు. మతయ వదిలించి యుండెని వికరతావృత్తిహృదయంబు. మతయ వదిలించి యుండెని వికరతావృత్తిహృదయంబు. మతయ వదిలించి యుండెని వికరతావృత్తిహృదయంబు.

తలోతారి దాని వంతుకొని వింత జూచుచు మెచ్చుకొనుడుం ధీనిగొనియ నుండువతి కేర్చినది. అది తాను ప్రాసన దుగ్ధాని యవ్వనిక యిది నీ దేరి కల్లు వచ్చినది ! దర్శనపేదగనుంకి రింతి ? అని యుండులయు నవ్వయ నా వత్సని యడరాంక జెప్పిన మాట లన్నియుం జెప్పి యిది అని ప్రాసన తెగ్గిన చిత్రవంతుని యింటింగిందినది.

అప్పు దానిచ్చితి మున్ను ప్రాసన చిత్రవంతుని దెప్పింది చూచి రెండలి వింతుకయ జేదంబుం లేదుంబు గొనింది బా. ఎంత తోడ్కను. అది దెప్పిన

పాడు నా కంటలో గసంబివనగాఁదేనా యేమి ? అది యిది ప్రభావము గాదుగదా, ఇట్టి సకలజన్మనందగువాలు తత్కలము లగునందునా ? కావుననే యది యాశ్చర్యమందును నుండఁ దలఁచి యిట్లు న్నియ్యె.

దీని నీవు గంటలోఁ జూచివచ్చిని ద్విశవరము చూసితివి అని ప్రత్యక్షముగాఁ జూచి చూపెడిది. తెను నొక్క పోలికగా నుండుట నాకుఁ దేని దాని సందియము లేదు. యక్షాంత యెప్పుడు మాటలలో ముహూర్త మతియోకి యుండదు. దైవములే మిక్కిలితమము. భవమున సహాయమును కన్నయు నట్లే ప్రోగవదును. అటు ఇవేమి నుండి జేరినది అటు మోక్షముఁజేయి ప్రత్యక్షముగా నశనిం చూచు ప్రయత్నము జేయువేమి గాన రమ్మని యెప్పుడు వయోవృద్ధులగుచు యెప్పుడో యా యిది యున్న గదిలోనిని తోచి యానిను నవస్థుండింపడు నిట్లు న్నియ్యె.

తల్లి : నీ యాకారము తత్కలమువలన మిగుల గృతజ్ఞులము. నా పరిచారక నీరకుఁ బరియోగి యేమిచేయి వందలు జేపించెడిది. ఆ తప్ప నేను మన్నింప నేరు యున్నాను. తోఁటలో నున్నప్పుడు మా తలోరదితో నీవు నా కేదియో యుపహరము జేయువలసి వర మిచ్చితివంటి. దానిం దయజేయుమని యామ్రుడు నేను గోరుదున్నాను అని పేరుకొనుటయు నప్పుడు యిదిచే యిట్లు న్నియ్యె.

నాటి : నీవు నే నిచ్చిన ద్విశవరము చూచితి ? నీ వాతనికిఁ దగుదునని నిశ్చయించితివి. నీవు గోరిన గుణములన్నియు వానియందున్నవి. నీ వంగీకరించిన నిప్పున పోయి ముహూర్తము నిశ్చయించెన నా మది నీ పరిచారకం బింపుమని యిది గిన మురియును ముందరవది యిట్లు న్నియ్యె.

దేవీ : నీ కింకొక విశేషముఁ జెప్పుమనఁజెప్పి. నాకు రాత్రి వింతయైనవల నున్నది. అందు నీ వెతలంగించిన మందములు నా దెందము హరించి వింతవలలు జేరికొనియును. నీ వెతలంగించినగాఁదే యితఁడని ద్విశవరముల ముఖం దేరినది. అదిగో యతఁడు కన్నులముఁ గట్టి నట్లుండ ద్విశవరము నేనుచూసితివి. నూనము. ఈతఁ డాతఁ డగునో కాఁతో విచారించుము న్నప్పుడు యితఁడను జేసి నా యిది వృత్తు నెనెయ్యనుచి ప్రార్థించెడిది.

యక్షాంత — కాంతా : నీ యభివృద్ధి వరమిచ్చితి నెరఁజెప్పు. నీ కాకండు రక్తయని ప్రాప్తా లికించియున్నాడు. కానినో నే.ంత చూడవలెనవును ? తానిమ్ము. నీవు నీ గది యంతఃకరిండుగోని యుండుము. మదియ యిది ప్రభువం టన నున్నచోనులావు నిందుఁ దీసికొని వచ్చి నీ కర్పించెనఁ దమకత నీ యిష్టము వచ్చినట్లు జరిగిండు కొమ్మని వలయునుఁ దదామంత్రమున మనసి మనోగముగా నున్నానిని సగరంబున కదిగి నృపాలని శ్రద్ధాంతము జేసెడిది

అప్పుడు ద్విశవరములు తలంపునను బిండికొని యుండ క్రితముఁ దమ

చెలికాడు భావుడు గూర్పునికి యిట్లు సంభాషించుచుండెను దేవా నీవు విజయ యాత్రకు వెళుచి నానా దేశములు దిరిగి వచ్చెతి వంటు —

సీ. నానీరటానేక శరణుజొచ్చినఁగాని

తంగేడలే గన్ప మందికొంటి

పొందానది బాహులం దర్శముమిది

చోకటాపతి! భార! బోలినావు

యమాచనీ! బాధ! భా! య! జేసతి

చెంకలేదన్నవని గద్దించినావు

నేనాళభూపాలు నేమనండితివి

ర్భరనాగముని! ఇట్టి వరకనించి

గీ. చెల్లటాపిదవుడు! ఇటుంది పోవ

మంచి చూడండి సుందరించి వారి

చారిదేశమి లిప్పించి మంచి భూమి!

స్వీకరణము గవత్కంటి నీచి మిరయ.

మహాత్మా! కపరీయ దానావృత్తి రక్షకులు మితివతు లాత్మిక విశ్వాస ముతో! గామ్యంబు దీనికొని వచ్చి దర్శనావృత్తి చేరి యున్నాడు. నేటి యుద్ధము నుండియు నీ వెవ్వరితో మాటాడక చింత మారీమమానమందని యుష్మదాదవు. పరిజనులు నీ కథకు రావెంచుచున్నారు. అందరి భారణు నేటియో వివరింపరానిదా అని యడిగిన శ్రీధరువ కన్నునీరవుండ్లి వియె.

వయస్యా! కల్ప విదేశాగతులగు భూవతుల సత్కరించుచున్నాడను చిన్ నీ కొడుకు లెందుచారం సంపాదిం. అందరి భారణుం పనుము. నన్న నా చోక రి కమన కలి వచ్చివేడి. దానం దంబుతోమరుండ నొండు తోదకున్నది. అట్టి వివోద మదివలకు నే నెఱుంగను.

శ్రీరూ! నేను దేశాధిపము జేయుచు సమాధ్రమఁ దాటి ద్విపాంతరమున కదిగి యందొక నిష్క్రెతస్థున పట్టుచుఁ జేరితిని. అన్నగరము సముష్ణత ప్రసాద ముం లేరను విరామము పీఠులనేక మనోహరస్థి యొప్పుచున్నది. నే నాపుర విశేష ముల బాధులు దివసమంత నొం దంత వేదంతరములు గల మహానాథము నాకుఁ గన్నులమందును గొనించెడిది. తొరవమి నేనందొక బ్రతినిధి యాచినో భవన విశేష ములం బాధులు వెలుగురాముతో నందొక రెండు వెంయియెత్తు స్వయి సోపానముల నుండి పైయె తరమునకుఁ బోయితిని అందెవ్వరును గంబుదలేదు. ఆ భవనము నాకును దెలుగు పరికించి యందొక మన్న మెట్ల వెంటి మతయొక యంతరం ఎక్కి తిని. అందఱును అపలు లేదు.

అనెశాన్యమున యారంతరములు బరిశీలించి చూచి చూచి యాశ్చర్యముతో

నేరవ యంతరమునకుఁ బోయితిని. బహుః అందలి యంతరములు విమలంబు
బ్రహ్మ కర్మముగాదు. కష్టులకుఁ గట్టి నట్లున్నది ఆ మంతరం బాదుడు దోషం
బొవ రివ్వారంబార శోభితం బున నొక సుందర మందిరంబున హంస కూకాకర్పూ
బున లంఘికొని యున్న యొక యెన్ను పిన్న నా కష్టులం బునవడి.

అందా పొన్న కొమ్మం గాంచి నేను పోయి బలశీల బంగారు కమ్మ
యేమి యెవ కిలంబునున కక్కులుంటి యట్టి లేది నల్లన పర్చి నమస్కరించి
యింపున మోమునంది మనోహరా : పి కొనితే గుండు పెరియొప్పుతాన నున్నక క
నన్నుఁగర్చి నరనా గావించుకొనుట పోరే నా భరణి పలుకుడు దొంగరికెప్పులూ
య్యుట నా మొగం బునలోకించుచుయు నేను పరవసంకనై నీ పెచ్చెకె పెచ్చెలిదానవు
నీ తెచ్చుకె అని యేమియు నయినక యొడుగని తపించుటాన నవ్వాయగంటం
గొంగిరించితిం. బహుః కర్పరిరంభణ సంరంభము దలంచుకొన మనం ములుకులు
నొనను చున్నవి చూచుము, అట్లు —

౪. భూయః గవ్యంబిందుకొని రీతప్పుగోలు ననువాసి నె
మ్మంగమున బామ తేరిది కపాలయోగం బొగినుడు పెట్టుకొం
దగభత పీఠాగార మధునారిత పార సుధారసంబు గోర్చి
బంగడబింబంబంబెవనంబు దివి కతిఁ బెచ్చునంకలోన.

౫. విక్రమాకర్మ మహిపార : కిలంబుని :
చిత్తరుదయాది హుట నపిమమును
వయ్యరున్నాడు పీకటల వ్రయ్యతేసి
పీఠాగారమయ్యు కలలోగ ముగొనుము.

అని పాడుచు నాపాడు పి లంఘకుడు నా స్వప్న సుఖంబున కంఠరాయము
గలంగిపోయె. శ్రీరదా : అయన్ను మెచ్చ నా కష్టులకుఁ గట్టివట్లున్నది గదా ? ఆ
యలవాగ నోయగంట తెలుగ నాకృర్మకరంబు పునము.

౬. కలికిమిఠారితక్కు పెరికప్పులు పేరంపిరిప్పి శే
మల నిరసింబు నల్లమంబున చుడి కప్పులు దిద్దు ముద్దు తె
చ్చులు చువసుగంజింబులు కవోరయగంబు లాడు రీ
మం నువలొచ గేమ కరమా : కరమా నెలియవనెన్నుగదా.

౭. అయద తెమ్మెనిరగు నమ్మరంపు కావి
రిమ్మ : పీఠాగార మున్న పీఠాగిరుంట్ల
చాల గిట్టు ప గాదు మాఱబుల్లు
నానె పిచ్చులంబు పెచ్చులంబున్.

౮. అయద తెమ్మెనిరగు నమ్మరంపు కావి
రిమ్మ : పీఠాగార మున్న పీఠాగిరుంట్ల
చాల గిట్టు ప గాదు మాఱబుల్లు
నానె పిచ్చులంబు పెచ్చులంబున్.

వాతాకమనీయ నేహయేషునా హోయేషేమసి చెప్పువాడ నా
హా కనకాంగి రూపు తెలియబడు గన్నులు గర్జిస్తున్నావ్.

వయోక్తాః ఆ భాసురగ్రాతి దూపదేహి పిదాసేషు లిందు వ్రాసినానని,
చూచుము, అని కామ వ్రాసిన చిత్రమటము చూపుదు అది సమ్యగ్దము. ఇది యా
దీక్ష మేధావి కోరిక నీ ముదము తేసెదము అది యేమీదీక్ష్యంగాలుచును. ఇదియే
యా దేవతయొక్క మేధ. ఇదిగో యేదన యంతరమున హంసరూపితా కల్యణమున
నా దిన్నది పండుకొనయున్నది, కలరింపుము, కల్యుణ్ణి వచ్చితి యా పుర్యకంటి
లూపదాది. మా చిట్టకంటెలి కంటేయని యా స్వప్న పితామహులయొం
చూపించెను.

ప్రేరయేడు కరణ్ణిజన చమత్కారము కల్పందరి సౌందర్య ప్రతిభా
చిత్రముల జూచి కలయూచుడు.

- గీ. స్వప్నదర్శనదార్శణం చందలంబు
గాక సర్వంజలంబి యెచులగవె వ్యపాం
భాతిమృగి త్వష్టరి సేష రాహుదివ్యమ
మట్లు మనన తగాంతున యెలిచుకొనకు.

సర్వజ్ఞుడవు. నీ యెచులగవె కంటే దేవదాంధరు వచ్చి వలంప దిరస్క
రింతు. ఓయింకి సేషి త్త ముచ్చలమక నేమిటి? స్వస్థితులవనె యాస్థానమునను
రమ్మని కోరించిన నా రామదాస్యం యున్ననుమె నెట్టాచ్చు నేగుకొంచుడు
చిట్టవయె.

చిత్రకూటా నీ నవవల్లు స్వప్నోపగతం బసత్కంబి యెలింగియు నా
ప్రాంతి బోతున్నది. ఆ చిన్నదానెవల నా దెండు బాగివది, నేడు పండుకొని
వీడించవచ్చు కర్మన్న చిత్రముల పెరియుల బాగగలునేమోయని యాసగా
నున్నది. నేరీండు వైదాంతుల దేవదత్తని చెప్పుడు. నా యంతరి దేవులకు సన్నెవరు
మేల్కొలుపగూడదు అని యెరిగిని తెప్పి యెప్పించుటే యాదేయ నా అవసారిం
చలంబొకనున నా భూపాలులు నైద్రవోయెను

మనమంతరి చిత్ర మారీయ్య నెంతవలంబు దికోపాకర్మ ముంది వారి
సంపాద ములయు నాలింబు నా చిత్రమటము జూచియున్న కరణ్ణి నందు
ప్రాయఃబున రూపము మా... గ్రహించి మునా చమత్కారమునను విక్రియ
చేయగలంబు దానా దలంబు మనె రేవము తోడ్పడెనని సంగసెందు మల్లస
రావుననుబోయి యిట్టి చిత్రములవ నకవి మేధము గలుగిచ్చెనె యెరిగిని
సర్వరంజన ములయేమి సంగతంబునందరి ముందులె ముంతాపురమునను గోకొన
బోయి వాదప్రతివ మంటకొనె స్వ కల్యణంబుల బాగిచ్చెనె దికోపాకర్మ
యొ ప్రాంతమున నెడమంటి చూచుచుండెను.

మరయవతి యదవేయి తగలి యుద్ధలేని తప త్యంబవ మన్మథకల్పా
వా నృపాలుం గాంచి మేమ పురికింప పంపగపాటుచో వింకింపుడు రామ వ్రాసిన
చ్చిరవరంబు సరిజూచి కలయూడు మేమట్ట గొల్పున లేరి సింగాశించుకొని
తలోపొరత పీఠంబునం గూర్చుండి వంతుల నుండుదు మెల్లగా నీల బాణుండు
మింభును.

అంతలో వా నృపతి మని ముక్కు నానెడిది. ఆ త్వని విని చూచా .
మూంబా . నేను నీమ్మ బాధపడచు రేచా పిండ్లను పండియడం కాదుమండివో ?
నవ్వు మహంగనాయకు గావించవచ్చిన యమ్మి యుండవలె రోడుమండివే ? నీ మేలు
కొలుపులు గానింపుము. అని వసుదతు ధర్మ బాతుడున్నది యేమి ? అమ్మా . నే
దే నలయు రాదేమి ? అ. మందును సిద్ధి లేచి నలుమూలలు నూరెను తన గది
యనిదచు నెక్కులని మఱు వా నవ్వుచివేషము తారగట్టుచున్న దని తలంచి
కన్నులు మూసికొని యుద్ధి పుండుచో గయెను. అప్పు డయ్యుత్పలకుప్ప పింపిడ నీ
క్రింది పుట్టుము ప్వరయత్తముగా గీతముగా బాధిమడి.

నీ. కలలోన వచ్చి యుత్కంఠ మత్కంఠ మో
శ్రీమం బొప్పిన వెలుగు దీరతి
నీరము గొగిలిచేర్చి నగవరలో బెప్పించి
ప్రముఖ ముప్పింకొప్పు రమణుఁ జేరతి
నీరము బట్టి గొల్తుల వితిర లేతి
గ్రీంబుల నుండునందుం దీరతి
యెరుగుండవచ్చి యుత్కంఠ విరతి
యోనోనోయన క్రొత్తపొంగ యెరతి

నీ. అనురగంధర్వశివ్వర యదనిద
సొర్య పర్యాభరాది కేరియలయెరు
నాన్యతో పీడు క్రమ్యర నేగులంబి
పిం బొకుండ నెరు గట్టి వెరుచుయు.

౭ గాన మాలింది యా నృపాలు రోచో : ఒది ప్రతాపి స్తోరపాతము
బాదు గాయనీ విధాగానమువది వివరించుచున్నది. మూల వా వారం పద్యపది
బాబులు నగునను, వా గానము వా పద్యములు పాపినలే ? గాన ముండు వర్ధివ
దనుకొంటిగా తిది సిద్ధయే అచి లేచి నలుయెలు మలింబి మంఠము ప్రవక్త
నమ్మించు తోడింకాంచి వందరకవిధ హృదయోత్త యానిందిన స్వప్నాంధరాయ
నానంద నదామితో దహించు కయ్యదిగి తెగువచ్చి వా పల్లవిపాలం బాబుకొని,

నీ. నీ వారియ్య పదవి ? నీ అపింక
మరయవతి నుండి నవ్వును మెల్లగా

జాగుదీసివే గది యెద్దక్కడ వహించు
తమ్ము తెమ్మొవి నువ్వెవ్వర నమ్ము పరగ.

అనుటయు నా మదింకులకది యది కల గానని తెలిసికొని మోహవిహ
యమ్ము నట్లమి త్రవలె మనోహరా । మ్రోయ్యవలె వచ్చి వారెందము ప్రయత్నించు
మందె వట్లు చేయుటకు నేమి మోక్షవసుకొంటి ?

గీ. పేరు నెప్పి కుంము పెదవి వివరించి
గుణవిశేషములను గణుటఁ జేసి
తెలివ కడుగవలయు నంతయెడల నే
గిరము వడుట కాం తెరవవోక్కొ.

అనుటయు నమ్మవోరా నా సముదీపితంబగు మోహమును,

క. ఉబ్బయిన రాజ్యపతివో
మృత్యుకుండల మహిమల మార్తాండులను హా
భృతాక మెల్లగలిచి భ
వతికనుక నెతి న్నవ్వువహమును వధుదే !

నాపేరు విశ్రమాభివ్యుఁ డనుచు. భవతియనుచును నెతినిగలిచి
మరొక్కతానందము గావించునాదే యని వలికిన పది యక్కరికి కులుకుచు లేచి
వ్రుమ్మరించి మహారాజా ! ఈ పేర ముంచుదంపుము. యుష్మత్పాపస వికరణాది
సాగుట గణించు లిదివలెను మనవసుంజరి యను యుష్మాకాంతనలన వినియుంటివి.
భవభక్తిసంబును గొల్పారాంబైతిమి స్తుతియింపుచు మహాత్మా । మూడువేల యొ
వమం దూరముతో మమ్మే మీ సగరమునుండి నా యెత్తాత్రమొవ నెక్కడి తెట్లు
వచ్చితిరో యెఱింగింపుడు. తమత నా వృత్తాంతము జెప్పెదనని యడిగిన వతం
దిట్లనియె.

ప్రత— భవదే : ఇది నెక్క మునుచుచుంటివా ఏమి ? బాదు.

నవ్వుము.

మరి— మహారాజా : నేన మిట్లు మార్గదర్శిమయన నవ్వు మెట్ల
గును ?

ప్రత— ఇదివలె కొకసారి యిట్టి నవ్వువలె వచ్చినది. భావకమున్నది !
ఇదియు వట్టిదే ?

మరి— ప్రత : నిజముగా పేరు వచ్చితి రనుకొనుచున్నాను. ఇది
నవ్వుమా ?

ప్రత— నవ్వును. ఈ ముఖము నెఱుంగుదము. ఏ ప్రాంతములో
ఉండగలదు. ప్రాంతంబున్నదే నేమి చేయగలము ?

మరి— మను కన్యలు పరమపతియొద్దను లీన నవ్వుమందుభమ ?

విక్ర— తమిటి : నీ వుద్యమము విగ్గరగా మార్చుకనుము, పెరిగిన రాగిగిది.

మరి— మనోహరా : మృష్టమో నిజమో యేదైత నమి ? నేను దరి దక్కదుల రాదు రాసంగిరా. ఇప్పుడు పిగింపడేం కాస్తాక్రికవిదేనీ నన్ను బరిగహింప వలయు. నేను మలయవతిబాదము నృపాచారి గూడుక. నా పేరు మలయవతి యుండు. కొంతిప్పు... లలో నాకు స్వయంవర మహాత్మ్యము జరుపుదురు. అందు దేవర విచ్చేసి నున్నా వరిగహింపవలయు నదియే నా యభిలాష అని తలుతురు నతని పేరు పెరిగిండుకొని యవ్వరిం బొందది అంతలో నతనికి మననముబరి బ్యామోహము గలుగుతేని తీసికొనిపోయి యజ్ఞావనీధ్వరమునకు దడియి తల్పంబునకు బండుకొనఁ జెడవది.

అని యెఱింగించుచునకు నేన యక్రికపించినది కదవంతర కళా విధా నంబు ముంబు పిల్లు చెప్పఁబూనెను.

202 వ మఱి

మ ల య వ తి వి వా హ ము

నాడు విక్రమాచ్యునకు వెంటనే పెరిగిన వచ్చినది. తాను జూచిన విషయములన్నియు న్యవృద్ధివృద్ధమలయింతి చెప్పియని యా పితృసమార ద్యానించుట తీరుగా సిగ్గరఁ జోడయ్యెను. మహారాజు తేనుమారు నెవ్వరును లేవనంధుని పరిగింబు కానించుచు శ్రీద్రుండు కాకిరిఁ గాఁకొని యుండెను. అతఁ యుండుడు విని విక్ర మాచ్యుండు శ్రీద్రుఁడా. శ్రీద్రుఁడా జూచునా. అపి యే నేదెను. రావునకు పోయి నేడు సిగ్గరదోలేరా యేమి? పెరిగించిన లేదితియేమి యడిగిన శ్రీద్రునితో పయస్సా. అది యొక యింట్లకొంబులలో నున్నది ఈసారి యా న్యవృద్ధులు ముంక వింతగాఁ జూడగల్గినది. పెరిగి ? మలయవతి నగరము మలయవతిబాదము, మలయవతి ఈ పేరులు నీ చెప్పుకొన పెరిగి ? యుంబిక్కానికొనిం బరవైరినది యా మలయ వతియే. అని తాను నొందిన విశేషము లన్నియు నెఱింగించెను.

శ్రీద్రుండు పో మనోహరా : మలయవతి స్వయంవర విడిచునకు రెండు మూడుసార్లు జరిగినది ఆ కదవించరానుము ఎవ్వరిని వరంబివేసికాదు. అప్పుడు మేముగూడ బ్రతికలు వచ్చినవి. దేవర మగదితిరి. ఆ పేరుబట్టిని యేమని చెప్పుటయు న్యవృద్ధి యిట్లయి.

ఇది కడు వింతగా నున్నది. కంఠుని కంఠుంబు గాదు. నిజమని. నిజము గాదు ఆ విన్నది నా చెప్పింత మదికి తన కులకల నామంబులు దెలియుఁ జేయుచు స్వయంవరము పరిపూర్ణమృద్ధి. మతిమోక ద్వికము ఏదిరా? నేనది కలయనియు వెలుగున వచ్చునేమోయనియు వెనుకను నా విన్నదినితో ముచ్చటించితిని. కం నాదు

విజయ యుద్ధ యోధులై వలసినది. ఇది యుద్ధ యోధులైనా భావం దెలియజేస్తుంది. మరయవతి యమ యుద్ధుడని ఏమి వింటివా? ఇంకిను బెండ్లి కాకున్నది? దానిని బిడ్డ గ్రహింప వలసినదే. అందరి సినానిజాలారని జాతుల బంపి తెలిసినవలయునని యాశాపించెను. అంతటో ద్విగతమయి, పితృమాతృలు ఆస్థానము కరువైరి పీడి మరణింపజేసెను. అప్పుడు పెక్కువలసిన బాపరం ముగియబడినది పర్యి త్తటి వారి సునివాసనాసీమలం గానింపి నెలు వెలు వారి వారి యుద్ధానంబుల నా న్నపాలనక తెలిసిగింపదు భావం దెలిసిన కాకల నందు రాకగా భోయించెను.

అప్పుడు ఏకమనస్కులందు వారి వెళ్ళి అర్చన చేయడం బాధి యాదరిం దుడు వారి వారి సేవలవారి సరిసరింపుడు నిట్లనెడిది. శ్రువతులూః ఏలో సేవ్య శివ మలయవతి వగవ సేం దున్నుదోయిఅగుదురా? మలయద్వజావనమృత్యుని పేరు వినియంబిరా? అని యడిగి వారిలో కొందరు లేచి యట్లనెడి.

జేవా : ఆ వగరలం స్వరూపరహితమని ముందు స్వరూపని ఈ రూపమందువలన మిక్కిలి దర్శనము. అది స్వరూపమనగానే మే మారంభించి దోగిలిమి అని దెవ్వరిని వదిలించినాం. అని ముందర దోగిలిమి అని మే మార్థములు అది దోగిలిమి అని అడవమొదలైయు దేవులకును దుష్టులకును విప్రభేదము మొదటివలెనాగును. మే మెఱుంగుదుము. అని యీ స్వరూపరహిత స్వరూప మంతయును జెప్పిరి.

అయ్యుడందను నిని యా నృపతి యవహిత కౌశునోముతో నప్పురం
బున కరుగవలసిన తెలుపు తెలుంగంతయు దెలిసికొని యా భావబోధకుడు బాధతోపి
కము లిప్పుంది వారి వారి భోగముల కనిపి ద్రవితో నేపాంతముగా నెటు ముచ్చటించెను.

సుమతి : నా రెండు తెలుగులకు నీ వెజింగించితివి. గదా! యీ స్వప్నమే యిదివా! రెండవసారి చూచిన విషయంఁబడు నాకు స్వప్నమేయిదిగాఁ జూచుచున్నది. అది యాంధ్రకాలమునది సుమతి. మరయివారి నా వ్యక్తాంశము తనకు మనస్సునఁజేయను యోషకాంశ బెప్పినదని నీ! నా కథ మియు స్వయంవరమున వచ్చు అర్చనాంధ్ర మియు సుదజేయించు నది కాలరాత నిజమే యని నాకు నర్థమైతివని నిజముగా నా మరయివారి నమ్ము వలించునందు. నీవేమి జోరుకన్నది అని యిది గిరి సప్తకరు భరి యిట్లు నెఱుంగు.

మహారాజా! కొన్ని స్వచ్ఛమైన సాక్షాత్కరములు సూచించును. కనకదుర్గమున కరిగియున్న గంగానీటి ముగ్ధబిందెనట్లు వచ్చుచుండును. ఎటుంగని వారిం జూచినట్లు సంతోషించియు కలవచ్చును గని యాశ్చర్యమగు పంకగామున్నది వానిమ్యు. దీని విషయము నీ కింక చింతయే? మరలఁచి మిక్కిలి తక్కువైన నగరంగాక. దేవదానంబు కన్న వజ్రపరామేమి? యిచ్చి జవహరము ననుమతించు నీ > కొలఁదికి మరలంక గాదు చిది ఎంతగా నున్నది సేవలించించిన వా

యోగోమణిం గడియలోఁ దీపికావద్యు పిండ్లి జేయఁగలమని వలికిన విని కుమారుడు నృపతియను దీర్ఘ వియె.

మిత్రసూ : నా చిత్ర మడిమేమియో కాని యా మతకానిదయం బాయ వ్రుచ్చి యున్నది. మనకు పోయెయో రావం నఁపియో యెల్లో యామలయద్వజాఁతో ప్పూతఁ గలిపికో. యారావవత్తి నా రెల్లఁబట్టవట్టి కావంపవలయును. అందుంకు దగిన యుపాయ మాలోచింపమని కోరిన విని సచివోత్తముఁ దల్ల కావంతునని యతని కుత్సాహము గలుగఁ జేసెను.

మత సూ : నామ కర్త శ్రీరఘఁజీఁ గ రమ్యము మగులించిపెక్కింపుదున్న నమరంబున మయవత్తియన మోవలు కొంఁబలు మయవతి స్వయంవరావోదన వత్తి కలు దీనిశోచివచ్చి యర్పించిపోయితి.

మిత్రసూ : నా దీపిగ రెండు గెలింగించి యాశంపసాగరముగఁ దీర మాకిందిరి. అప్పుడు స్వయంవర దివసము మువ్వదిదిశము రాన్నును నృపాయంకు ప్రయామమునకు మోగవదుతి దివస మిష్ట పత్రముమాఁదంబున మువ్వయ మిక్కిలు నమగమింపఁ జూరంగ కలపింఁబడి యయలుదేరి కర్తి ప్రయ్య వయఁజంబుల మయవతి నగరంబున కరిగి యా నృపాయుని సత్కరింపఁబడి నియమితమం విడిరయందు వసించి స్వయంవరోత్సవ దివసంబున కెదురు మాచులుకెను.

క్రమంబున నానా రీతమయందీ యవేలులు రాజుమాయలు వచ్చి యప్పు ట్లు మంజరించిరి. మతయ నాడు చిత్రమాయుని రాక విని —

ర. వితరణలలి నర్క వృద్ధివిజయ ల్లామయందు పిత్రమ
కితిపతి వచ్చె నింక సరసియహలోరవ యాపథాంగునిం
గురుకమలో వరించు మమం రంపంపులు గావంగనెం వ
చ్చితి మగటా ! యటంచు మరీ తింతింఁ పొర్పిది రెల్ల భాషకుల్.
మయవతియ మరీమయమగాన్గిరహ దిక్కుని రాక విని రాకాగమవంబునకు
ఁబోయిం గంకమాలియెంజోరె హృదయంబు సోక్కుశతకవారయ నుమా ర్థంబు
పలికిండువంజెను.

సీ. "దా. ప్పొలమచుచుగారింపు వేస్తు పు
గమ మోదాంధరా! మన మన
శ్రీనివాసాదివ సేవోపదముల నా
శ్రీయ వ్రుత్త ప్రియమరతి
సంక సోపద్యర సమాచలు మర
సన్నెలాయ రైవర్క గడిమ
సంపు చి స్త్రయంబులో వెంటి నాసిమరి
యంబుమామకిర సరముయంక

౧. దివ్యమాణిక్యకిరణ జెదవ్యమాన
కాంచనాకరణాంకృతాంతరాంగి
యగుదు నా రాజా నుత సలహా స మాని
తిరిగెనందు వరేంద్ర శ్రీ. నరణ గురుడు.

అట్లు తిరిగి తిరిగి పరిచించి యేమ్యైలుగాని నష్టత సులభమన పక్షిణ ప్రకాశిణాంధగు పృథక్కయ భంధమున నాష్టతమల కులమున సమరీకరణుతి విద్యోత మామంధగు ప్రితమాదిత్యుం గాంచి స్వాదయ రాజీవంబు వికసింప నెల్ల రాజదోకంబు నూడుతుండఁ దనలేక... వృ థేమృతామం బతఁ కంకంబునవైరి మమస్కరించివది. అప్పుడు సత్యు తెల్లయ జయప్రకాశామ్నా. అని కిరణాశములు వాయిందిరి. మిత్ర నృపతు లభినందింది. ఆ పుత్రులు విసమిత శిరస్సులై తమ నెంపులకుం బోయిరి. అంత మలయద్యక్షాదును విశ్రమాచ్యుని పుత్రులై యంతకు మున్ను వని యున్న బాధగను మిగుల నానందింపుడు మమహారాజాన పక్షిణముగా దోదోనెదోయి యేటాత పూర్వకములగు మహోర్జవములతో నమంతకముగా మలయపతి సరసి శిర్సి పొట్టిగవూ విది నిర్వర్తింపఁ జేసెను.

ఆ కథోర్జవ ప్రవేశముందు మి తులు కృతులు గొడఁ బరిచారమువలె విప్రులముగా ముపారములు గావించిరి మఱియు దీక్షావసాన దివసంబు నాచిక్కాతి సమధికారంకార భానురంబగు శరాంత వికాంతాంతరంబున ప్రితమాచ్యు సార్వ భౌముండు మలయపతి విరాసపతితోఁ గోగొలనములగు వర్ణవములతో ముచ్చటించు చున్న యనంతరంబు —

౧. అరయ పుష్పభోజయ గృతావైతి
సీత్యకొందె నాకింత మఱియేణామము
వలయవత్తితోడ పితేనీ గలిపి యహహా !
కలిగి నంకూర దాంపత్య కలనమొప్పుడు.

అని పలుకుచుఁ తేరులు వోడించి యేటూర విలంబి నంత కథమహి కాంతుండు వింతవది తూరుతుండ మలయపతి యేర్లద నిట్లు పిట్టి.

మనోహరా. ఈ కతుడేమదె యివ్వతిమో గొడంగుదురా ? మీరు జేసిక యువరాకము మదపక పాక్షః కరియకుండఁ బ్రత్యుపకారము జేయఁదలంచి మీ నిమి కమె తూమండంబం బంతయుఁ దిరిగిన కృతజ్ఞులయై యిచ్చుకొని నున్న మీ పాప సేవకులగాఁ జేసిన రన్యాత్ము లారీమయే. తిప్పట మునమంబరి యని యా యువతి గావించిన పునున్నయు నెఱంగించినది.

ఆ కింత విషయమహా అమ్మనేతెల్ల ! నన్ను స్వప్న విప్రాంతుం జేసిన యింద్రజిత్తు పింఛకపు నీరా ? అన్నన్నా ! ఎట్టి మోహము గలుగఁ జేసెతిమి ? మేలు మేలు. నీ ప్రకాశితేష క్తికి నెవ్వ వచ్చినది. దేవీ ! నా వంశ వీరుఁగఁదగిన

వనియే 'ఈ గరిగిన వ్యాపిపును చేసి కృతజ్ఞులనయ్యెట్లను యిదిగిన మదన ముంబు బురు వియె.

మేనల్లుడు, సీత నాకు గావించవలసిన యువవార మిద్దరఁజే లేని యుండెను. అందులకు నీకు నీ పుత్రుని క్రియ యేమియుఁజేయఁజాలను. అదియట్లుండె నా మనమును విరళింపఁజేయఁజూపుచు వరమిచ్చుచి నాకు నీ నమఁకుదుంటి. నాతోఁకొన్నిఁడగుచు నిచ్చరముంబడి యుండువలె యున్నది. దానిఁ ద్రిభువ నుండురి యనియే చెప్పువలెనగుట దాని హోద్యులకు నేవనుకొనిగాఁ జేయఁదలండు కాంఠినిగోకిరింప వలయునును గోరినఁ జేవఁగన్వలె నగుట మంయచి మిగమునఁజెను. మంయచి లేలొందెను మనల్లుడు. అట్లు లేదును నా కెంతయు నెరువరము. తన హోద్యును పనిని నా మనవివేదంబు నెఱవఁజూపున యాని కీలకఁ ద్రొంగుకంటె యొకమఱగఁ, యెఱవఁజూపుచి కిదంతా బంతుర్యునా ప్రియేన నొక్క పక్షివలెను దెలిసికొను భాగ్యము గూడఁ బుట్టును. అన్ని పరమంబు నెప్పుని నమఁజున్న యున్నదని చెప్పి యదలచి సంభోషము గలుగఁజేసెనది.

మనమంతరియం పుష్పమంతరియం శారీరే అర్చి నే నమ్యదు కోయినదెక్కడ.
 ఎరిసియు సుఖమునీపైరంబునం గరిసికొనెయెద, నమజ్జుమంబును తెప్పి యలకాపురం
 బును గరిగివచ్చి.

విశ్రాంతియందు మునుపటితో వేనంగల్పిత ప్రకారమున కృంగార
దేశస్థులొద్దటే తత్వమందె కొన్నిదినములుంటుంటే ఏమిట నా పొన్న కొమ్మను
వెంటఁబెట్టుకొని నిలవఁజనము నేనించ గ్రహించు సమయమే పురంబున కరుటఁదెను.

అవి మొదలయినందు వజ్రము గానాతీతమైనది, తమ నీర ము వృక్షాంత మవ్వలి మణిలీయం దిటు తెప్పవలెననినది.

208 ■ మనవి

బం గారు స్తంభము కథ

అప్పుడు శివుని గంగానీరంధ్రము ద్వారా గంగా
నదికి నీరు ముగిసినట్లు దేవతలకు ప్రాప్తం
వ్వడంతో సహా శివుని ప్రాప్తిని గానం చేయ
వ్వడంతో దేవతలకు సంతోషం వున్నట్లు

మనమును మనమును గానీ
 చదువు తరచునే చదివ గలము. ఎప్పుడు
 చదువు చదివ గలము.

... (continued) ...

1. పాపం, అపరాధములకు పోయి తిరిగి వచ్చిన వారిని కాలము మోసేయబడుదును. అప్పుడు

దేవునివలె చేయుచు వంటి వచ్చియున్న యేమిటా బిడ్డల సేదల నెంతయు వింతలం జూచి వచ్చితివా యని యనుచుండును.

ఒకనాఁడు తప్పుచోవాళ్ళయింప సేవించి వచ్చిన యొక పరివాణకుం గాంప ననుస్మరింపుచు నొకగోష్ఠి మహాత్మా : నామఁ దత్తవ్రతము గావించి శృణాత్థులం గావించుమని ప్రార్థించుటయు నా పరివాణకుం క్షునియె.

ఒకఁడు : నీవు గృహస్థులవచ్చు. గృహస్థుల తర్కములుఁ జక్కగా నెరపియ్య కొనినఁ దత్తగ్రహణాధిపతులయి వాగలరు. ఎవఁడూ యర్హు నహింసపూర్వకము చేయును. ఎక్కడితో విరోధము వంటి.

క. అనురవత రత వితరం మాన్యం మావయ సజ్జం వేదభ
అతిమమవవవలలిరా దీప తేజోనివంతుల రిష్టి.

నీకున్న రసము లెప్పుగా వుచునొప్పును. ఒరుఁడూ భేట్టుమి. మాన్యం నన్యానింపుము. సజ్జం సేవింపుము. సంపదలు గారిలోఁ బెట్టిన దీపమువలె నతి చందములని తెలిసికొనుము. పనులకు సంపదలు గలుగఁ జేయకుము. అపరాధము లేర తృప్తుల దండింపకుము. రాజోవు రానిది జింజింపకుము. భతువులకె న హితము గోరుము. ద్వాపాద్యయనాదులతోఁగూడి దివము పురాగదువకుము. స్త్రీలకు రహస్యము తెప్పకుము తల్లిరండుల సేవింపుము. కొంగలతో మాట్లాడవలదు. కొంచెము కొంత నెక్కుడు స్వయము చేయకుము. అధ్యులకు ఇవము లిమ్ము. భర్త సానముల నరత్న మాచుము. ప్రతిగఁడూఁ జిరపాదము తరింపుచుండుము. ఈ గుణములు గలుగు గృహస్థులకు సర్వజన పూజనీయులై రత్నవై తత్తవ్రత సుప్రమ లోకము పొందగలఁవని యుపదేశించెను.

విక్రమాత్మగండు వ్రచ్చనముగా వంటియె యెప్పుకోవ మావంతులనూ పలుకులు విని యెచ్చురు గొల్కా నెట్లా వివరం నవ కని పట్టంగ వినియోగదము గావించి యచ్చ నెడిది.

మహాత్మా : మీ యోగలను వివరసంగపరిచ్ఛాదిత మునుండున్నది. మీ కులుకులు వెటాత్త సమ్యక్తవాయా న్యోధం చా మీ దుఁదియెగులము గొట్టి పట్టు. మీ పాదసేవకన్న గృహస్థుల సేవలు : పంజర చేదు మీ పర్వముల నీ సేవకన్నా పూర్తిమని వినియోపుదు మలేదని పట్టించెను.

క. పి యే భక్తుడు లయిన

తేయే తేరములఁ గలఁ దేరముల

దేవే సేవించి జూచిన

రామోదకముల నుదయి వచ్చె

మహాత్మా : మీరు మోదించుట నేరము. యెప్పుడైనరమైన విలేషిమిచ్చు

ఎక్కినగట్టుము, కట్టిన వస్త్రంబాలు గాక యేకవి దేతఁ గానైననులేదు. కోరికఁ బంచ భూతములు గాంచన నుద్బంధమా? అని యేకవి దైర్ఘ్యము.

అతం యట్లు పోలినవారి భయనంబులు పొగించుచు నొకనాఁడు పిల్ల మధ్యాహ్న మైక యోచనాంతరే పోవుచు బంధితఁడ పం పుకరియందె పెదవులెడ నీయందు తా నెందుల గానక పుకరించుచు నది యొట్టకే నొకకెట్టువీడం జేరి వారుము దీగి లేవల పొచ్చుకొనుచున్నంతలోని —

సీ. ఈ బ్రహ్మభావమింతోప నా, తెచ్చు
 భరణి తాము నిరంజన మొప్పు
 నన్నతమరిఁ ద్రేకులందఱు ద్రిప్పకయెడం
 పంపఁబడిపెట్టినట్లు బ్రాంతిఁగొనవ
 పొరబడువది పచ్చియెరుపు నిమరంగ
 నొనరు ద్రిప్పుచు చొక్కినోరుఁబం
 నొకరి దర్శకత్వ మదరలు వారంగఁ
 బంపవలెదలరం దరిచ్చ

గీ. పీఠకృష్ణాభిషము చుట్ట నుపద్రవం
 దండమిగజేత రాగి పాతయొకటివఁ
 జూపియచ్చటి కొక మృత్తకూసుండు
 వచ్చె విట్టాచ్యుతర కేవలవముగ.

అప్పురని నిట్టాచ్యులు విగిరింపుడు, గృహాభిషము దింపి యొక్క ప్రయత్న మొక వాడెట్టువీడం గూర్చుండి వానిచారిత్రోని చిన్నపాతతో గొంఠెము నీయతోనుకొని బ్రాగి వార్చి యటు పలు కూరుచు వా ప్రాంతమందున్న విశ్రమాచ్యుంగొంది, అ హిచ్చున్నవా రెవ్వరుబాఁడు? అని అడుగుదుము.

పీఠకృష్ణాచ్యుతు — ధామరీ త్రమాఁ నమస్కారము. భీష్మక బాహుగిం.
 మీదిలే వచ్చి బంధించి గూర్చుండిని.

బ్రాహ్మణుడు — బ్రాహ్మణింబి) ఎందుఁబోవునుబాహువు బాహు? ?

పిల్ల — ఉత్తరదేశ మునుదుంటి సోమి: సోమ నదిమహా నదిగట్టుచు యుదిర ముందఁబా.

బ్రాహ్మణ — అయ్యో! మిగులజీమి? తప్పిగా! బ్రాహ్మణుని లాసి మంద పాత్రతో వోసి యిచ్చును.

పిల్ల — మిగులన పోగుల యుదిర ము బ్రాహ్మణుల రుండులు? అయ్యో! తప్పిగా! వచ్చితి నీని బలిదొంగ! అట్లయినా? నీని ముందు పోవుచు నీని పోవుచు నీని రెండుఁబోవుచున్నాను? ఎందుంగి వచ్చుచున్నాను?

బ్రాహ్మణ — బాబూ! ముది ముదిమధముం నీ గెదరము. ఉత్తరదేశ

మొదలున్నది. పిండుగరిచిన తరువాత, పెండ్లి యాడితిని. సంతానము గలిగినది. దర్శిదబాద వదలేక యజ్ఞమున పురంబున విక్రమార్కులను మహారాజు, అర్థికబు వృషంబై యాచరుల భూపతుల శేషుయ్యాయనని విని యా దర్శియ్యుని తాడఁ బోవుచున్నాడ నా నగర మిక్కడి కెంతదూరమున్నది బాబా ?

విక్ర — పదిమైలుల పయనములో ఉన్నదిగాని అతని దిప్ప భూర లేడు గదా పాపము. దాని శ్రమవేసి పోవుచున్నాడు. సంవత్సరము వరకు తాళని విన్నాడు.

బాబూ — హే! పరమేశ్వరా! అది నేలంటి మార్చిలెను.

విక్ర — బ్రేవని రి, విక్రమ! ఇట్లు యాచరించెన నేమిటి! భూలోక మన నాగరిక భాషయ్యే యేమి! మఱియెవని స్వాగతమునాదా ?

బాబూ — (బ్రేవని) అయ్యో! నా దర్శిదదేవత భాగంబి ముందుగా వచ్చినదే! అది గామరగా నదయితి గంపెరానతో మార్గ శేవము గణించక వచ్చు తుంది. ఇట్లు వియలుదేరి యాడువెంచెనది కాకు లెట్లు పొమ్మ లెక్కనవియో మాకుదు అక్కటా! విక్రమార్కు! నీ దేవతమునకు నా యక్కటలెని బాయనను సంధనముతో గవ్వములు లెక్కి సేయక వచ్చుచుంటి వంకి నే నెప్పుడేమి తేయు దను? నెందు కొత్త నాగరిక మరలను పరమము తియ్య వలెదేరుతో సందేహిం బోగలవా! అని యాచరించుచుండ వారిండు విక్రమార్కుల హత్యకంఠాన పల్లు తలంబెను.

అయ్యో! ఈ బ్రాహ్మణుని పరివేషము వివరించుచున్నాను. ఇచ్చటకుఁ జేతఁ గానైన లేదు. తియ్య నిందకిం బోయితివని నా మిత్రులు గడంబెయరు. వీరి దర్శిద మెట్లు పోగొట్టగలవని యాలోచించుచు నయ్యా! ఈరక యేం దుఁళించెదయి? మీ కాత్మి యేమిచ్చువని తలంచి యనుగురువైనారో య్యో! మీ దుఃఖము జూత లేకున్నాడ. నీ గుఱుమమ్మి వర్చిన సామ్యిచ్చువాడ. మీ యాకయ మెఱంగింపునని యడిగిన నిందుక లైర్కముతో నిట్లనియె.

పుణ్యార్థాః విక్రమార్కులను చూచిన నెలు దుట్టాడినఁ బదివేల నిచ్చునని చెప్పకొనుచున్నాడు నేను చెప్పెను తల్లిగిండులుగాఁ జెప్పగలను. ఇట్టి నాలో సంభాషింపకుండునా! పదివలెన కొరకపోవునా! అని యానతో వర్చితిని. తాబా! దర్శియ్యలు దేవమంతట నున్నారు ఈ గుఱుము నా నిమిత్తమై యమ్మి వర్చిన సామ్యిత్వమని చెప్పి నా దుఃఖము కొంత పోగొట్టితిని. నీ విక్రమార్కుల రక్షణ నెక్కడ వదాసుకొనవలెనని వచ్చావు తండ్రి ఈ గుఱుమునకు వెలుయిత్తుడు. ఇచ్చుమని యడిగిన నమ్మహారా తల్లనయె.

పామురా! ఈ వాదమునకు నీ కోరివ విక్రమ రావచ్చును. ఇది యుక్తమౌతి వీరి. దీనిం గొనఁ దగినవారు దొరకనయ్యంగదా, వెనుకదరం

పోవుదమని పలికిన పంకనంబును వా కూసుదుం దయ్యో. పిమ్మ గుఱుమెక్కి ముందుగా నడువము. నేను మెల్లగా పడుమని తెప్పిన నోవ్వకొనక యీ గుఱుమ పి సొమ్మునది బ్రాహ్మణాధీశునివ పడువుని ననుభవించు గూరుదు. పిరు దిప్పిపె నెక్కి జూతు పట్టకొనుడు దిక్కము నట్లుకొని మెల్లగా పదిపించుడు తెప్పిన నమోయ నేను గుఱుమెక్కి గణనా యువరకయే వలయుచుండును. పిరె యొక్కదని గెల్పందీరెడు.

వికమాద్యుడు నిక్కందిలి వా విచ్చని బంపంకమొన వా గుఱుమెక్కి గెల్పంది జూతు పట్టింది కాదు కెల్లము పట్టింది మెల్లగా పదిపించుచుండును. అట్లు లెంతు మూడు వయినమలు అడిగించిన పిమ్మది బాలో మతి నలువును బ్రాహ్మణులు దారనీలి గుఱుమెక్కి ఎవదానిం జూచి వేషపురు నట్లనిరి.

బ్రాహ్మణులు - ఇరెమివోయ పోవరాని. నా వైరన మెక్కిదినుంకి వచ్చినది :

పోవరాని - నన్ను పిరె. గలిపిలిని రానిచ్చిలిని కాదుగదా. కానిండు తగవంతు తెలియని దారి జామంకునా యెమి. నాక జామం విక్రమావృతము మీ యెల్లమును శ్రీమముగా జేయవలగదా.

బ్రాహ్మ - అట్లనుములివెం. అచ్చటి వర్తమామలు పిరెమిసం తెలిసి నదియ యేమి ?

పేరా - తెలిసని పొందు. పిరె. వైరనవరమెలేదు.

విక్ర - మే తెలుం వోవుచున్నాడు ?

బ్రాహ్మ - అట్లునీ నేగరముయి.

విక్ర - అందెమిచ్చి యున్నది ?

బ్రాహ్మ - మేము పొందరీతిము నవవము దంపిలిలిమి. ఆ యెల్లము విక్రమావృని జేయించుమని యడుగులె పోవుయెలిమి. అది నలుది దిక్కులు క్రతువు దిగిమున కొర వెయి రువ్యహలు రావలయు నమ్మహా అ దీని జేయించు నదిరా ?

విక్ర - (నిదారముతో) ఆ రాతవృతు దిరాంతు జేయించునెనని విన్నాను. నంపవర్తరమువచ్చు రావని తెలిసినది.

పేరా - పిరి జోయింతు అక్కర తెప్పవేరి! అక్కడికి జోయినా దెయరా యేమి? మనము పోవుదము వసువుడు

బ్రాహ్మ - అయ్యెనూయోపమి మాచింజిమిని బాబా పిరు నిలము చెప్పడు. విక్రమావృతుం దూర లేరా ?

విక్ర - లేనిమాట నాధవని.

బ్రాహ్మ - అయ్యయ్యో! మా యోగ యంతయు కన్నమై పోయినది

గదా. విక్రమాశ్వా: మార్గమధ్యమందును ననేక కష్టములున్నది నీ వెంత కఠరెందుచుంటివి. నీవు మిగుల దాకవని చెప్పి యా యోగము తేలుచుండు తోవ్రుడు? ఇది తలపెట్టెడిది. పిరియు గాఢబోయినది. అని విచారించిరి.

పేరా — అయ్యో! నిజానికియేమిటి! గుర్రమును తడిపింపుడు. పిరి యొక్కపైకై సేవలు వారియిచ్చారు కాబోయి. విధానము కృత్యము చేయలేకున్నాము. యోగయాగము చెల్లినాగము?

విక్ర — అయ్యో! మీరు విచారించుడు. ఇది వెంట రండు. తోసిక నటించుచున్న తేయుమంగార.

పేరా — ఏమిటోయి. మీరు పిరిని రమ్మనడుచ్చారు ఈ గుర్రమును నా నిర్వి. పిరినిగా మేటిలో గడ్డయిన నాకియినయను. తరువాత మీ యిష్టము. వారిదాని ఎరు దోషదాని వెల్లె కావకొందురే? మీరు పెత్తరించువారు గోతుమందిగదా.

క్రూపా — అయ్యో! నా యనూయపర్వతము తెలిసికొంటిగదా? తనకే ఇది యిష్టమి నెవ్వరు నేమియు ననూయము చేయగూడదు కాబోయి. మీరు పరవ దార పోయిందలై గవంతురుండెరి. పేరెవ్వరు స్వామి:

విక్ర — మేరక కాటసాగిని. మీ పదిదేవములని యొకవ వనూయము చేయదునంద. నా యొక్క ధనముండికాదు.

పేరా — పాపము. నిజముగా పిరియొక్క వేమియును లేదు. జాతిగలనా దగుట నా దర్శిదము విని యా గుర్రము నాకిచ్చివె పెను. ఇది మీరే పిరియగుదు? మీ రెందెవిం జోరు.

విక్ర — (నవ్వుడు అవదానిగా) పిరిచ్చివేరి మరల బుచ్చుకొనను మీరు విచారించుడు. నాకు మనపిరి పచ్చివ మీ నేమి కొరక యున్నది? దానియూడు.

క్రూపా — అయ్యో! తమ సానానము పుత్యమై యున్నది. ఇది కి యొక్క వేమియు లేననుచున్నాడు మా గోరక కొండి కాదు. ఎల్లు పూర్తియగుదు?

విక్ర — అది నీ నిప్పుడు చెప్పకూర. వచ్చిన రండు. అని చెప్పినయెడ నాకు కప్ప ధింకొర తెలుపు లేదు. నీవు మఱి యాకవినెందు దోషయంతిరి విక్ర చూయుదు తన యంగసోష్టవము తెల్లమగలుగును నట్లేమో మైపుతః బాసికొని దారణంబు సానానముడువలె గవంతురుండెను. వారందఱుంగరినీ తవలది నానాగి దిండులులకు బుద్ధగిరి యను పట్టణంబువేరి న్నతంబున అనుజేసిరి.

విక్రమాశ్వుల దా నాడు సాయంకాల మంగడికి దిసికొనబోయి యా నాడునగు నమ్మింబు పెను. దాని బద్దలమాయి పురిపింది తిని ద్రుమకాది యశ్వంబుని

తెలిసికొని పెక్కుండు మూల వేరములు పేయబడంగిరి. విక్రమార్కుం డిట్లు వేరము సేపెను. ఈ గుర్రము విల పరిచెను. పొమ్మంతయు నప్పు కిచ్చివేయ వలయును. నెం దివముల లోపల వడిలోఁ జదివెనట నేరిచ్చిమే నా గుర్రము నా నా కిచ్చివేయవలయును. ఈ నియమముల కొప్పుకొనియే దీసిం గొనవలయునని ప్రకటించెను.

రథక్షణముల నెఱంగిన వేరతి యొకండా వియం కొరంబడి యప్పుడే యా సొమ్మిచ్చి యా యశ్వరత్నమును గైకొనియెను. పిమ్మట నా నృపాలుం డా వి త్రమంతయు నా తొనుకొరమున కర్పించి సమస్కరింపుడు మహర్జా : మీరు నన్నపుడు తాపవిచ్చి బ్రతివెండితిరి. మీకుఁ దగిన యపూరము తేలులేకపోయితిరి. ఇప్పుడే దీనంపు పిచ్చిందీ యింటికి రయివేయఁడు. సంవత్సరము దాటిన పిమ్మట నెప్పుడైన నుజ్జయిన పురంబునకు రండు. నా కాపుర మా పురమే. విక్రమార్కునితో జుప్పి తగిన పాఠికోవిక మిచ్చింతుమని వజ్రుడు నా పిల్లకుఁ సంకల్పపెట్టి యుంచి నెనెను.

తన యశ్వరత్నము వారి వెంటఁ దోవక రిక్కులు పెట్టుదుండఁ జూచి రావునకుఁ దోయ దుష్టతయ దురంగ సార్వభౌమ : నీ మూలమున నేనా బ్రాహ్మ యని ఋణము దీర్చుకొంటి. నీవు తేసిన మేలు నా కెవ్వరుం తేసియుండలేదు. నా యావజీవనము నీ మేలు మఱియూఁడను కాదు. నీకును దీక్షఁగొంత సుకృతముగలంగఁ గలదు. పూర్వ కృతికత్తుఁ జారుచునకు పాఠకమిత మని పేకాకరి లేదు. పదివంతులు గడువు దోపల నీరి సొమ్మిచ్చి వేసి నిమ్మఁ దీసికొన గలను. విజారించుమనకన్మీయఁ దుడుచును బుధులు దెప్పి వారి కర్పించెడియు పది సంకీర్తింపుడు సంకోచమిటో వారి వెంటఁ దోయినది.

పిమ్మట విక్రమార్కుం డావఱువును బ్రాహ్మణుల వెంటఁబెట్టికొని యొక మీదింటికి పోవుమందనొక రాజింపు విసంజిసది. అందు జీవగర ప్రాహ్లాదుమగుటన్న యెఱాదిలో కేపు మూడు గంటలు గున్న వందెములు ప్రారంభించును అందు లకు వచ్చుదారందఱు సుదయ మూడుగంటలకే హజారమునకువచ్చి పేముల వాయించు కొని పోవలయును. మొదటి వందెను అడ, రెండవ వందెనుపదిచెలు. మూడవ వందెను జురుపచిసెలు. నాదాగవది వదిచెలు అని యున్న ప్కతం జుందపెట్టుదుఁ జాదంపుడిన్నాతి.

జుక్కతం జుదిగొని విక్రమార్కుండు పెక్కిరి సంకసించుచు విల్ప భారా : జుక పి జుమ్మము పూ రికావెచ్చెను. రజాగమోపాయము దె వముజావత్తెను. గుఱ పెక్కి నేని మొదటి వందమే గెలువఁగలను. సందియము లేదు. మీరు వచ్చిన వెక మందిరీయని దెప్పిన నుజ్జులు వారిల్ల నిరి.

వరాన్యమిట : నీవు విక్రమార్కుని కత్తు నదిమందమని తోచుచున్నది.

మా భాగ్యములకు ఎవ పిల్ల పెట్టి పంపెను గెలిచినదో నా హత్యంతయు మాకు గా? అనియు నితఁడు వచ్చెడు నా భేదియు వక్కరలేదు కాని ముందుగా గుఱమును పడిపింపవలయును. దానికి బడిపిండు వెలు లావలయు నెందైన నమ్మదేగదా? ఆ హత్యంతయు మీ కిట్లవని పరిక్షణ వాటిల్లెను.

పుచ్చపురుషాః అదా మృత్యుం సమర్థుఁడనయో సంతసాక పుం
 కటము పుచ్చు మచ్చి పొచ్చి ప్పట్టెడును. పిల్ల యోగోదించవలయునని పరిశీలి.
 అప్పటికి సైమాచ్చిండు అలోదించి వెంటనే యా వర్తకునియొద్దకుఁ బోయి సొర
 నాహా. ఈ యువక గుచ్చ పంపియులు అయ్యయ్యనని. కే పీ గుఱము నా లోక
 పోయెను ఎదురా? గెలిచిన హత్యలో నాలుగవవంతు నీ కిత్తుమని యెడిగిన నతం
 యందు నియ్యకొని కయ్యెను.

ప్రభావతి కథ

అతన ముప్పయ్యేటయే యా వీరపుం పంపియుకొని ప్పిక్రమాత్ముం నా
 యువక ధనవంతుల నెకయువరంపైకి పీడుపండితులయొక నాకతో కెరమిద గమం
 బడినది. అది భాగ్యవంతులవని తలంచి సింహబాహుము రావునకుఁ బోయి భోవలి
 లారీం నిలుపుచుండును నలుమూలలు పరికింప వందొక ప్రకటనవచ్చును వెంటగట్టుకొ
 యున్నది.

ఇది ప్రభావతి యను మేకంబులు. ఈ వారకాంత తన ప్రక్కకు కడ
 తలచిన యాత్రమవంతులకు సరసుల కొక్కాతిఁ బడినది రొక్కసీయఁ గండుఅని
 తన బలయొడు సువర్ణరములతో వ్రాయఁబడి యున్నది. కాని అదికొని
 వెళ్లమాత్ముం బోయి. అది పిక్కిలి వింతగావచ్చుచి గణక యెవ్వరును సరసుని
 వలన వస్తువాత్సలందు గాని ఏడున కిచ్చుట వెలుతుం జూపలేదు. ఇందు తెలియేసి
 కారణముందర పోవడు. ఉండుగాని నేమి చాచి పనియంటి బండుకొని యాసోమ్ము
 నుచ్చికొని కీళ్ల గుచ్చుముచి విడిచింకెన నుంచి యాత్రావని పోకిరివచ్చి నుంకోప
 ములతో ముచ్చటించుచున్న సమయంబున నా కాలిం గొంపజ హతులు పోవుచు వారి
 గుఱములు విని నమ్మదే నిట్లనిరి.

అట్లుగానా : పిల్ల తలచెడిది రావలెను. అందలి ప్రకటన అధిపికొని
 మురియుచున్నారాదేని? కాని పలు ఇటు కంతు. అది వారకాంత కాదు. మృత్యు
 ముండును. దేవాత్మగనిత మనమరె పిక్కెరు దానింటికి పోయి యెవరోకంటుక
 పిల్లని అట్లే జగన్మోహనారము గంధియే కాని దాని నొక జన్మావాషనువాష
 నుం పిల్ల కని గాని నిలుగు రోయి దాని నందివరదే నా రక్కసుం
 కిచ్చి పంపి వలయును అట్టి చింత రక్షణ పిచ్చుములు పడినవలయు కొరసా
 లును నిలిచునని. రావేవున కుప్పసిచ్చి నా హత్యనే జరిపించుట. అందుల నింజ

యిట్టి ప్రవచన వ్యతిరేక గట్టిందికది తెలియని వారు వెళ్ళుచు వోయి యున్నారా? రాష్ట్రమువలె నావార మురుదున్నాడు మీ కిందు నిలువక మీ దారిని చొందు. ఎఱుంగువారి కేవా రు లెదురుటకే యీ యూరివారి కేత మేమిందు నియమింపఁబడినది అని మా వ్యత్యాస మంతయు వా లెఱంగింపి.

అ వా రు మీ భాగీనులు లాఠిచు వెందుచు వాటిఁ జూచుండరాదు. తెలియని వచ్చిరిమి. అని పలుకుచు వెనుకకు నా యువకు దిగి మీ నిలువంబడి నేతాక బోటికిఁ బోవురమా కంఠవి విక్రమాత్మసం జగరి. అకంఠ నవ్వట విస్త్రుటా? మీరిట్లు వెనుకకు వెళ్ళి మీ మంత్రబలంబున నా ప్రాప్త్యా వాషమనఁ బాతము గావించెదరా? కావించు మీరిదికేం బోవును నేని వాటి యిందుండి పొదుట నమ్ము తీసికొనివచ్చెద. ప్రాప్త్యావాషమనను నేను వెనుకకు వెళ్ళి యా యువకు దిగివచ్చుంక నా పోయెను తానా? నీ వుజ్జము మారు నొప్పుకృతలేదు. అన్నపిప్పుడు. చాకన్న వెఱకప్పుడు సేయఁగలము మా దాని మేము పోయెదము. నీ వూరక భావకము. రమ్ము రమ్ము అని పలుకుచు వాతని బంజంకమున గ్రొందకు రాగికొని వచ్చి యిట్లు నిలి.

శ్రీ. ప్రాప్త్యావాషమననే బావసుంక ప్రతికర్తా యా
కృతకు చచ్చుట మొక్కగంక మదియ
దాదాక వెళ్ళ విరమ నిశు వన్నవి
యాయంగఁబడగదా? యిట్లెవేరి
యాభవంబున నేని నేహరి మున్నట్లు
వాతకుం బీయంగ వంతుఁ గాదె
యిట్లిన యంకనే వచ్చెనో విత్తంబు
గెలువంగఁ బిగఁగదా తొలివంబు

గి. అన్ని గంతంబులును గెలియించివచ్చుడు
దాని మా కోర్కె పిచ్చుల కడలిరచ్చు
వెందు పిచ్చాత్మా. అందుఁ బోవంగ వలదు
సొమ్మునందలి యేను అచ్చుట గణంబె

అని పలికిన విని నవ్వట నవ్వనుభావతి నా కేమియ పంపులేదు. నుంకంబున వానిం గరలేర్చి సొమ్ము తెచ్చెద. మీయ బసుకు బొంతని యొంక వెప్పెనును నేన యతని వెంటఁ బెట్టికొని యాబన్నిగట్టులు న్నకంబానకుం బోయిరి.

అన్నట్లే యుండి వీరదై పోవతోచినే నె కమాత్మకుంబానికి నెలియంబున నేతాక మానంబున బోగము దాని యుండికేం అని మీ కలుపుగొల్పెను. దాని పరి దారిక వచ్చి కలుపు తీసి పిచ్చాత్మా యునినాది. నేనా పిచ్చుండ. మీ గోనకు గట్టిప్రసక్తివ పట్టుము అదివోక ప్రవాహిని వాత కలువంబిరి. అందు వాయె

క. ఓరీ ! ప్రాత నిశాదర :
 నారీమణిః ఇద్రి పర్య సవల మృత వి
 పౌరకలంబంబుః బంధు రై
 రా రమ్యుః నీకు మామెరా మృతి వారేవ.

అని పలుకుచుఁ బ్రాతవరే మదకవెట్టి యిదిగ్వి చారి యునిక వంద్ర పానంబు దీసి లేతితో సొత్తుగ నుడివంత వ్యవాయదమువలె నిలాబడిదడి. దక్షిణ పానంబు నాఁడల్లుల దలించి గిరగిరం బ్రవీప్తులు రొఁదావేళముతో వానిపయం అడి తన్నుష్టిమాతంబులు గణించుత నను జన్మింబట్టి యిట్లుట్లు పొట్టుకొనుదుండు. దర్శనం బంబుకరించి పొరవెయెను.

అప్పు నవ్వెదతి యువ లెటొని లేచి యా వాసనో నీతరంబు బాచి యుగ లులు నయ్యెదక యసి యువగజదమ్మలంబు మహాల్కా. గాజమున బామన యోవ నము పొదనూపినది మెదలు నన్నావారి వచ్చెట్టుటవచ్చుఁడు పెందరినో యువ నంబులఁ బొట్టుల పట్టుకున్నాడు ఇద్రి యును గడియతో ముత్యంబేసితిని. నీవు ననావ వచ్చివ భగవంతుఁడవు కాను మహమ్మదా తులనవుగావు. నావున్న భాక్షుతోఁ గూడ నీ యుగేవ వెలిసి. నియ్యము వచ్చివచ్చు యుగిఁబులు ప్రియంబునది.

అయ్యతివమాటల కథండు సంకసంబులు గావెయ్యి. నీవు నా యుగేవ వెలిసగదా. మేమి తెప్పియు ననుచుకొనుదుము. పేయ్యట వెనుకొను నవ్వకు నా రెళునన్న రవం బిమ్ము. పేయ్యుచున్నరని పలికె నమ్మిరికి ముత్యంబు వకండుకోరిన భవ మిచ్చినది. కానిం బయ్యకొని మాగానా మార్కోదయము రాజిమామ్ము నెత్తంబు నకు బోయి యావిష్టల లేపెను.

వా రతనిఁ బువర్తికునిగాఁ రలంచి శోగరింపకొనుచు బుద్ధాత్ముగా. నీ నవ్వరనో మే మేలాగేము. వ్రాత నీ నవ్వరమే మేము పడవ నంతావే మేము చెప్పుదుము. బ్రతికి వచ్చితి చింతియ రాదనువి పలికిన నథంబు నవ్వరఁ బాసి తెచ్చిన వనము జూపి నీవు తేవతిచ్చి. నా గర్భరమును దిరిపించుకొనిరండు. నీ నీ లోపం బుజారమునకుఁబోయి పేయ వ్రాణంబునా పుత్తనవని చెప్పి నాని పర్రకుసయొద్ద కనిసి కాను రాజపుత్రుడ బడదగుఁ బోయి యుద్ధియెను.

పే మర్తర దేవతఁడ. పీ గర్భరపు మంజుల వార్తవిని యుడు పచ్చి తి. నాపేరు బంబోరి యందును. ప్రాసెకొనెదవి ప్రియవంతు నాపేరు ప్రాసెకొనె పూఁడు గంటలకు రమ్మని దీటి ప్రాసె బుద్ధిరి. ఇతంబు పెంటనే స్మరణంబు చెప్పును. ప్రాప్యజాతు తెల్లబోయి యుచును నా రా పర్రమం గర్భర నాయు. పన్నాదు. పీరి వావంయుద్ధి. నాని గర్భరం. ఇతంబు నవ్వర. ప్రియలేము నేమి చెప్పులెట్టునో యు. పలికిన నంబుల నేమిచెప్పగానా నాను. పెంటబెట్టిని తేవారి యుద్ధిం బోయి పడ్డితో పాచు. తినికొని గర్భరము నమ్మని యుగిగెను.

చా బేదియో నంకిలుపెట్టి యా పిరుమమలు చెల్లవనియు వ్యాధిస్థాన మునను బోయి యెప్పకొసమలాని గుర్రము నియ్యవలయుం బెప్ప గడ్డింబెను.

అని కథలము గ్రహించి చిత్రమాత్యుడు పెల్లిగా వాని గుర్రపసార యొక్కఁడు బోయి యుద్ధరత్నమాఁ రమ్మ భమ్మ. అని పిలువఁడు సంజ్ఞగా సీరి వచ్చెను. అప్పుడు రహస్య రాక్షసు గర్భిణి రాతిపై త్రాళ్ళుం బెంచుకొని యుద్ధము వచ్చిన ననిం భమ్మడు వేరీరయంచున చిత్రమాత్యుండు దున్నుచోటికి వచ్చి నిలఁ బడినది.

దానిం దువ్వుడు నెవ్వరికిం తెప్పవ ద్దెవ్వఁడు జెల్లెకొ తీసును గల్గెము లేదుబంగనే సర్వరముగా నమింపెను సరసిమిషములో ప్రియప్రదేకమునను బోయి నిలఁగిట్టిం. ఆ ప్రదేశమున వ్యాధిరోహిణి బంధులువచ్చి రమ గుర్రముం శ్రేణిగా విరాజిల్లి యున్నాడు. పది పిషములు మాత్రమే వ్యవం యున్నది. తీసులేదు. కష్టము లేదు శారణరహితము. ఎవరివచ్చును. అట్లున్న చిత్రమాత్యునిం అంది యందున్న సాదులందఱు వరవర నవ్వు మోరలుపెట్టిరి.

అతం తెచ్చరివంకం జూరక సమయము ప్రకటించుచుండ నింతలో గంధి మోగినది. రోయలు తమ తమ గుర్రములను వదలిరి. గమ్యస్థానము మూడు యోజనముల దూరములో నున్నది. అంతోక యున్నత ప్రదేశమున క్షిరింకట్టఁబడి యున్న రత్నహరికం దీసికొని ముం దిం దివ్వయ రేనుదులో వారికి మొదటి కానుక బంపెను.

చిత్రమాత్యుండు చా మాలిక నందుకొని వచ్చుచు వారి కెదురుపడెను. అ వస్తువుం దెచ్చి దినుగ రెండవమాను పోయి వారిం గంపికొని యందలి వస్తువులందఱక కొంపం మండునున్న వారి నత్తికమిలి చంద్రహాస్య గంబున బంధవర్జితాపు గోస రత్నలయం బందుకొని వాటికన్న మఁడు సక్కులం జేరెను. త దక్షారోహణ హరిమఁడు అంది యందున్న సక్కులందఱు వెలుగందుచు నోహా, తుశండు దివ్యుండుగాని మనుష్యుండు గాఁడు. ఏని గుర్రమనను తక్కులున్నవి కావోలు. గరుర్మంఝుడు గంధ నంకనెగము పోయిపోలేదే! అహహ! యవి యాశ్చర్య మందఁ బొచ్చిరి. కెందువలముల నతండు గెలికెను సక్కులు వ్రాసి యిచ్చిరి. అండున్న కరంబలు వరవి వువ్వవలందే! బాణింపిరి. కిన్నదుబో సక్కుబో సాహ్లాబో దారలము మనుష్యులు కాదన న్నుతిముంపుదొందరి.

అంతలో నా మేవారి యతిరయంచుక బరుగిడుకొని వచ్చి అయ్యా, నీయ నీ గుర్రగంధ నివండు చా కప్పివెసెను. చా తునుమలి లేచిదే దొంగతనముగా నీవీరవచ్చు అంటుం గలిరెను. చానంజేరి పిలిలో గొంక పోయివలయు వని గంబులందఱు చిత్రమాత్యు యం ననిలో నేమియు మార్పకలేదు. నలువురు పాణులు

సహజ సంబంధముతో బట్టి విశ్రమమున కిది కష్టమందురు వినుతింప జొరంగిది.

అంతలో నా సగౌరవ్యులగు సుఖాంతము రాజా విశ్రమమున యేమానుషములగులాలోచన సావధానము వలన వెలుగందురు పరిశ్రమ మర్చింప నట్టియ నెవ్వరికిఁ దీసికొనరంగనని శివయ్య అంటెను. నా రాజయములోఁ గూడ విశ్రమమున నున్నప్పుడఁ జోరకాంతలు సౌఖ్యములనుండి పుష్పవర్షము గురిపించ నవచ్చుననియె. తొలగించునను దీసికొనిపోయిరి.

ఇదివఱకు బ్రాహ్మణులు దేవాలయము నుండునెందులఁ గొల్లున కేగిరి. మతము చోరసామంత బాధపడెదముల నెవరెవ నడవలంకలెందరి. అప్పుడా వ్యసాయుడు విశ్రమమునఁ బెట్టగా గెరవించి వినుతింపురు మహాదేవా! మీదే లేకము? పేరేమి? ఎందు లోపును చట్టితివ. యితని వెనుక యవికాయంతో, బెప్పివర్ణి తెప్పెను. అంతలో నా కేవల నిలువలెనని మహారాజా! ఈరం దీ గుర్రము నా కమ్మివేసి పొమ్మ! తీసికొనిపోయి. నా లోనుమరి దేనిఁ బంపవలెనను దీసికొనిపోయి వందెము గలిగెను. మును గలిగెనది నా గుర్రము. అప్పుడలో నామఁ గొంతచాళమొ రావలసియున్నది. ఇప్పించువని లోపింప నశక్తియు లేదుననియె.

అంతలో నీ గుర్ర మమ్మి కొన వచనర మేల వచ్చినది? అమ్మి బలవంత ముగాఁ దీసికొని వానె? ఇందలి నున్నెవని యిదిగ వేయొకయందు పేరంకయు లెరియును. నీది నదుగుముని మా బ్రాహ్మణులం బాపుటయు రాజా మీరెలంగినది చెప్పుడని పలుకుగా నుంబోలి చాచామందగు భూనియు లేదుననియె.

మహారాజా! ఈనియు కలిపిదీవకమాదుల మిందివ వరాహ్యుడు. ఈకని కలితము వినిన మీరే మిక్కిలి వెలుగవడుతును. వినుండు —

నీ. ఎంతి గుర్రులు చాచామిచ్చిన పాణన
కయింకదొసంగె బా చాచామనమ్మి
యెట్లకల విత్తును మాకు వరమిచ్చి
మితఁ గైకొని చొచ్చి నెక్కయిల్లు
బ్రాహ్మణులమది చాచనమానుషము
బలిమార్చి దాని యావద కడంబె
దక చాచనమానుష మేకొని లెకల కేగి
ధర్మరేఖ రెండు వందెములు గలిగె.

గీ. కథనందెల్ల చాకర్మకంబు సేసె
నిదీ వితరణనికాలి యిది సుమతి
యిదిసాహసమును తెండేఁ గలదు
గణపములందు విశ్రమములగౌత.

మహారాజా: ఈ మహామూర్ఖుడెవ్వడో మే మెఱుంగము. మే ముఱు
యినచో దోషముంక చాలిలో వెదకుచుకె మే ముదీగిన విక్రమాచ్యుతి తురదేదని
చెప్పెను. మే ముందులకు మగదురుంక మమ్మోదార్చి యొపిన సహాయము నేయుదు
మని తీసికొనవచ్చెను. కాపాడిచ్చిన వృద్ధ భానుమతు డా నొక్కవచ్చిన గుర్రమునిచ్చి
యందును నెక్కించి కిక్కిరింపుటకొని నవపించుచు నీ యూరుదీసికుని వచ్చెను.
గుర్రమును బదిసిరికి చేపరి చెప్పిన మాట వాస్తవము నెంతోపున నహ్లాసపరిమితం
బం గుర్రముతో నా సొమ్మునతో రియగా స్వరిమిచ్చునట్లదంబుకెక్ ప్రాయంది
పుచ్చుకొంటిని అదిగో చూడుడు. గుర్రపువంకెమూ గార్తవిని యుట్టుచు నేవారి
శియవలసిన సొమ్మునైతె పుట్టుముంబుని యిల్లరు చెప్పునుంక లక్ష్యము సేయక
టిగములాని యందలికి దోయి తాని నంబియున్న బ్రహ్మరాక్షసునిం గడతేర్చి యా
సొమ్ము తచ్చి యచ్చి గృహమిచ్చున నీ దుర్మార్గు రియక కగవుపెచ్చెను.

గదము దాదేవ పంచెంబంబన మిగిలిపోవును. అప్పుడు బుద్ధిమంతుఁ డీక
నాలోరించి తాని కమము తెలిసికొని యా గుర్రపుసాలకుఁ డోయి పిల్చినంతఁ
గట్టుకొనెంపుకొని యా మామంక అతిగయంబువ వచ్చి యుకనిచెంక నెరిగినది. తాని
నొక్కి రెండు వందెములును గలియెను. చేవారి శియవలసిన కొక్కిము తక్కు తక్కిన
దొమ్మంతయు మా యుక్తమున కిచ్చింది రిచ్చిచ్చెను. గవ్యయిన దానందు ముట్ట
తయ్యె. చిట్టి వదాన్య భక్తవర్తి యిందున్నవాడని చెప్పి మరయు —

ప. కపరకుండలము లొక్కటి మాత్రమె యచ్చి
కన్దుంబులోక విద్యాతిఁగాంచె
మృతికిఁ గాల్పాదిన యతివృద్ధుడు దరీది
యెమక నిచ్చి నుకీరి నెమక మెమగే
గదిగి మూరదుగుల వుడమి శ్రవతికిచ్చి
పేర్చిపై లలి పెద్ద పేరు వడసె
పెంగవంకంక క్రొచ్చిన మేని మాంస పి
నాని యాళి యకఃసౌత్తుంకయ్యె

గి. కలది వారం కి వివేక ప్రభాంక
పియఃదారక యాకౌర్య పి సతావ
చిట్టి సాహస పిరైర్య పిర కి
మరురః తొరిపుట్టుమన పేరు వచ్చెగాని.

అని స్తుతింబంపుచు నా వృత్తాంక మెఱింగిండుటయు నా శృపాబంతు
దరీని దొడర్చుమున కాకర్యమందురు. అకాకమము నదికందినడు. నెడగా గొర
మెఱిగెను. తాని యతండు విక్రమాచ్యుతిని తెలిసికొనలేకపోయెను.

విక్రమాచ్యుతిండు వారి స్తుతివకుంబుల కుట్టుక యపూధియని కాళిదే

కన్నవలదివ నేనాని విడిచింది. అని కేయవలదివ సొమ్మిప్పింది కథకు రాబిచ్చిన సొమ్మంతయు బ్రాహ్మదాత్యులము గావించి వ్యవతి యనుమతి వదసి బ్రాహ్మణులతో గూడ పరాకాంఠ యింటి కడుదెంచెను.

అతని రాక తెలుసు చూచుచున్న యయ్యలినయ. దర్శనంబుల బ్రాలి చుచున్నా. స్నేహ నీ పాప సేవకులందైనవి. పనులకు నియోగింపుమని పరిశీలన జరుగగవ్వతో గతం దిట్టనయి.

మందరి నీ నీ భరదే ల్లందాకలం బాదికా! మీ పాండరీకుమరు మహాకరువు సేయఁ దలచితిరి. అందు చున్నవరమును నవనాం కర్యాగమున కేర్పాసుంటిగ జూతంబగు బ్రాహ్మదాత్యం బిచ్చివోక్షున కావారి సేయవలసిన విధి యున్నది కావనఁ దత్సమయము గదరాజన ప్రరాసంబుల చెప్పుదురు.

నీవు పీరి వెంటఁ జని యయ్యలంబునకుఁ గావలసిన సహాయంబు గావించ వలయు ననియే నా యాదేశము నీకును బుత్తము రాగలవలెయ్యె యొప్పింది యా యొప్పులకున్నను వారి యధీనం గావించి యతం గావహుచు పసివి యవ్వలఁ జనెను.

అని యెరింగించుచును నీక యిచ్చికమిందినది. యవ్వరి కథ ముఖం బెట్లు చెప్పఁ దొడంగెను.

204 వ మజిలీ

మమ్మ ధనంజీవివికథ

విక్రమార్కు మహారాజ బ్రాహ్మణుల నెట్లు సంకుష్టపఱచి సువర్ణస్థంభ దర్శన వృత్తిగలిగింపె యా మగరము విడిచి యొత్తరాళిమూలముగా వయించు నొక నాడు పాయలకాంతువకు నొక య గవళము జేసెను. అప్పుటికిఁ గొంతెము పీకఁజి పడుచుండెను. నదీపీఠిలోనున్న రావికెట్లు మొదలఁ గెట్లబడిన కర్పణలపై గూయున్న యొక బ్రాహ్మణకుమారుఁ డెచు పోవుటకుఁ దోచరి నిరాణి యున్న విక్రమార్కుని తూచి పచ్చి అయ్యఁ కమ రెండుఁ బోవుచున్నాఁడో అని యడిగిన నతఁడిట్లనెయి.

నే నొక బాలపాఠి సుకరదేశమున కరుగుచున్నాను. మందరి గ్రామ పెంతమార మున్నది? అని యడిగిన నా విషయమంతయు ముందు కాపురో నే గ్రామము లేదు. నేటి కిందుండి పోవుదును గాక మా ఇంటికిరండు అతిదర్శన ఘృచ్చు కొని పోవుదుమాక అని పలుకుచు గురవై కన్నెయ బట్టకొని మెల్లగా చురంబికిఁ దీసికొనిపోయెను.

గొల్లమును గల్లఁదగిన కావనఁ గల్గించి లోపలికిఁ దీసికొనిపోయి గొరపిం చుడు గాల్గొని కాదే వంటజేసి యా మహాత్మునికిఁ దోజనము పెట్టెను. దోజనంబంత రమున విక్రమార్కుం దరఁచు జేసిన సత్కారమువకు మెక్కిరి సుంకోపించుచు

సంపాదకుఁ బ్రత్యుపకారముచే జేయవలసి యాలోచించుచు నాహ్వా పీయించి నాడు
వా రహ్వానుఁ గమలవరదేవి ? ఏమటా మాదిరితా ? తరింపఁడు దేవుని ? అని యడి
గిప నటించి కల్పనము.

అహ్వా : వారర వెందువా ? తరింపఁడులు దివ్యరమణుడే గతిం దిరి,
అటు నాచారములేని విధ్యావై దేవులు వెలిగిరి. కాస్తాగ్రహస్థ రేయవత్సను
నాకు క్షణగార క్షణవదనముయందు కనిపించి నెప్పుడుదొరికి కమలాస్త్రములన్నియుం
జదివెడిను. కావ్యములు, వాచకములు రమణు లుపలంఘించుదును. నేను జదివెనబాత
కు నుపాహించి యిద్వైరము పల్ల నెత్తువని వచ్చిన రత్నస్థళిక బిడిసింది రత్నమి
వారు వారకు యుగీరంపనైతిను.

శ్లో॥ ఏనా నాది సుందరీనా దరిహా

అమలమణివ రంపందరి భార్య యుండులయు. లేకున్న సకవులకుఁ
బోలు రతము చేసికొనవలసివలె అని పశ్యయిండుకొందరి. నేను జదివెను వప్పు
దియపును రాజరత్నము గ్రూకొన్నానునునై నర్మరానతి రతురెందిరి. వారి
సంకల్పముఁ జెప్పుటకై నూ గురువులయొక్క వారిలోఁగూర మేను బోలు యు యెం
నాగరిం బాచికిని. ఆ మచ్చెరంటు లవ్యరంపరె నొప్పుచుండిరి. వారి కరీరచ్చాయ
పదార్థమై బంగారమే : అహా : ఆ మోహనానందం పొందినది నెవరులు వాకు
మతయొగిచ్చి గుర్తునయినది

అచ్చ భార్యగలవాఁడట్టి రంపం గావించెనో యని దానినిండుచుండును.
మరియును.

ఉ. రంపము మాలతి కుసుమ రామము నెల్లయుఁ గలకుమంబుతోఁ
గలిపిన కమ్మరాని విరగంబుపు హారదంబులొమ్మవం
చలింపనిండుకల మదాలస నీలసరోదుహాక్షియుం
గలుగును పల్లవభోగమనుగొని వగదే మతనిం యున్నదే !

శ్లో॥ ఇంకవే ముద్దు లే నగవే లింపనినమ్మనిలాస సూక్ష్మం
భృంపితలోం పచ్చియు సవరణపల్లవమందలంబు ని
ర్మలకు సవరణావములు మలుగ యోవనంక్షిరభవ
న్వంసమృగాః రంపములని ప్రపంచంబు నిండు వారని.

అ. సుందరిసోదరకృతామర్యాది విశేషముగా రంపపు బ్రాహ్మణకన్య
లందును పట్టిగ లగడరీతా వైరకములేదంటేనే యవనికృపారాతుంభనై బ్రహ్మచారిగ
నాడు నీమల మోక్షమొనరి ప్రయాగలో మంచమొనరినను సుమోహిని యొకం
దరు లామల మని నమ్మకదేవో పోయి పరిణామములు వాటి పుట్టుమఁ గావించితిను
అ యొక ముదలం సకారణ పురుషుడు పుచ్చికొని యొకనాడు సమ్మె జేరినీ మెడ

వపు ? విత్తము వచ్చి యుపదానములు సేయబడినది. నీ వెది కోరి యట్లు చేయి
మిన్నామి యిదిగవ వమస్కరింపుచు నే నిట్లంటి.

మహాత్మా : నాపేరు మిత్రగుప్తః కంధుడు నేను బ్రాహ్మణ ధర్మచరు.
నాకు శ్రీలోకసుందరి యీ భార్యతో గాఢరమః ప్రేమవంతునఁ బ్రేమింప
యెన్నడును. మా కులములో నుండి రెణుండుయే యుండు. ఉనికినను రవహిమం
నగు నాకర్ణి కన్యకం పెండ్లియేమి ? ఏమి కపంబు జేసినలో నట్టి లాగ్యము గలగునో
యితింగింపుడు. అట్టిదాని జరిగిని యుత్తరజన్మమునందైన నాకోరిక దీర్చుకొందు
నిండులనే మి హ్యశ్రయిండు యిదిమని ప్రార్థించుటయు నాయోగి పశులనే కన్య
యిట్లుంటే

శ్రీ గగన వగవంబు పుంగవో వల్లభావో
జలద పులకబంధం మోచనం వా రవం వా
స్వజన సుతకరీరాదీని నిర్దుష్టలాని
క్షణికపిరి సమస్తం విత్తి సంసారవృత్తం.

బ్రాహ్మణుని ? విత్త కన్యకాహ్మణులంబునం బుట్టియో దవోధ్యయనాది పి
వములం బెరికినవక శ్రీ సంతోగ వంశం లోనికి వెం ? శ్రీ సంగమము గగన
నగరము నంటిది. యోవనము పుష్పవనములవలెనే వంశంబునది. పుకర్మితకా
క్రూరులు పెరవుంపండివారు సంసారము వదలమని యితింగి మున్నెరి మామము.
దాని దాని, నీబుద్ధిని మరలించుకొనుమని నన్ను బెర్మా మందరింబెను.

అప్పుడు వేనకవి పాదంబులం బట్టొని యోగింబా . విత్త నాకోరిక
దీర్చక తప్పదు. ఎన్ని జెప్పినను నామము తియగదు. ఒక్క దివ్యమండన వట్టి
భోగ మనుభవంపవలయును. లేమన్న బలవంతులను నీ పాదమాలయన మెనుదా సెద
నను నిర్వంపంచి యిదిగవ నరం లోలింబి యిట్లుంటే.

ప్రభువందనా : మన్యకావలి విద్రుహాన్యకంబున వదాన్యకావలి యిట్టి
కల్పవృక్షంబై యెప్పుడున్నాడు. గుండ ప్రాసయింపుచి నంటిదా. అరకా వృక్ష
యందైన నీ దుష్టము దీరగలదు. అదిరకావృక్షంబు లేనందున ? మహాయుధ యిహ
యము నెప్పుడు నానింపును. ఇచ్చిది కేను నాకవము. పాదములో ముద్రానింటి
యనువర్తకము గలదు. తద్వేదకంబున ప్రసరియింపుచి. ఆ పాదము ప్రసరి
నెవవ కర్మాపాములో స్వయం ప్రకారంబు నిర్మింప గలం బున్నును. పాదంబు
నునుభవించును. ఆ కేవిం బూజించి యందు బడితిని నీ శరీరమంతయు సుడిలి
ముగ్ధా మౌను. అప్పుడు మన్యక సంబంధమున వదాన్యక వట్టి యిన్యకము బట్టి
బలికింపును మిక్కిలి రక్తవృక్షము కల యామలవార నీది మనక గలదు యిట్టి
కామంబులం దీర్చగలదు. అట్టి సుందర మాలింపము దానిను లేది. అందున్న

శివానందముం ద్వారానందుకయు వ్రాసెనుమిట్లున్నది అట్టి సాహసము చేయ నోళ్లువదలి ము అప్పుడువందే || యభీష్టుము దీరంగఁడు.

అతిశైల భూమువలగు కపం దెక్కువ : నిద్రెక్కువ : యుక్తకల్ప మెట్టివ పొమ్మని వాయయ వయ్యాగి మానముగద వహించెను. నీ సరసివారు తమపున సమ్యక్తే లయలులేరి లిచ్చి కిసంబంతు మహేంద్రుని లేరికిను కిర-క్రి-దుర్గుణ నిర్మించితిని. నీతి ప్రమా యిన్న శివానందపరిపం జరిపితిని. లెంకుంకమిల లిరికిందఁగిని. మీనగంపము జనించినది. అమ్మయ్యా : ఆ లెంకుంకరామసుండి యెట్లు ప్రాసాదమొదిగిని : తొంగిచూచుటకే వ్యక్తమైనది కాదు. దానిని సోకివంకఁ జర్చి ముసాది వుండు జరిగెదది. అందులో దుమకురు యెట్లు : చక్కని భార్యవారి పుష్పఁ జలుంగు నిష్క్రమి దీ భూమియొక్కకు భరింపగలరాని కలంది యా కుంద ముని తొ : మమస్య రిమితేని పుట్టి మ్రొక్కి యుండికిం జనుచుండితిని.

యెట్లు లెంకుంకరామ : మాన మానితిని. కరిగివదలితో నదిభక్తభాగము లుజిలుచు : గాంధీ గుమహ దంబులొందె. నా వదును విక్రమాత్మ్య. మహారాజ గాంధీ : భారతవరయవని తంపు గరిగివది లాచి యెదుటితో మానిసితిని. ఇదియే నా నృతాంతము. మీ ప్రోక్షకఁజూచ గోరమీయుంబి తోడుగన్నది. మీ హాకవంక దమ్యఃకనైతిని. లెంకు దివము లిందు విక్రమించి ప్రోవుదురూక అని సుహమాన మ గాఁ జరిగివ నంకనెందుచు నా న్నపాయం జిట్లనెయి.

విక్రతగపా : నీ పరి తిమం వివరిచే నాకు గ్రా భమిక యొకటి వివం జరిగెదది. ముత్తపితేవనంబుఁ జూచుటకే మేమి దోచుటయు లేదుచుఁదని. నన్ను మహేంద్రునికిఁ దీసికొనిపోమ్ము. అ వింక నేమగూతఁ జూచి యానందింకదను పరిగిన నతం దయ్యా : ఇందులకు ముప్పంక ప్రతిహాయంబిన వనిలేదు. ప్రోక్షకు రంబు. నా కిందికర జంబులు మేమియును లేదుగదా, అని చెప్పెను.

విక్రమాత్మ్యండు నాటి మువ్వకాముక లేరి యా ప్రాప్యంబు కుమారుని పద గురముపై వెక్కిరింపజూచి యరం దెలింగిందిక మార్గంబునఁ జది దివముం బా మహేంద్రుని వేరెను.

అతం చా విక్రమిరోఁ గూడ నా గిరి కిరమెక్కి యెంబరి శివానందము జరిపి లిమ్మినారాయణ సరస్సులో స్నానముజేసి దుర్బల సేవించి త వ్రుత్తంకరామము కర కరుణించి యిదే యిదే చూడమని ప్రాప్యఁదారి నలుకుటండి ముమ్మారు వం : గిరి కుంబుగదెక్కి జాతుపరమేశ్వరా యని వలకుట విక్రమాత్మ్యండు గుఱులవ కర కర ముడుపుచు యా కమతులో దుమితెను.

అట్టి తండున్న లెంకుంకరామంబు గావించువుంక విక్రమపుంక : అట్టి తండున్న లెంకుంకరామంబు నేమియు వెట్టిరేం బా గంగములోఁ బొంగిదూరమై : అట్టి తండున్న లెంకుంకరామంబు లిందు యాడుకుండుదెను.

- క. ఓ గుణవిధానాః నే
 వీగుణము గ్రహింప లేక విన్నుకృతికిన్
 లాగికొని వచ్చి వంపిరి
 వీగురు పాతకిము నెఱుంగ వీగురు నయయో ।

అయ్యో! పుణ్యార్థా! నీహ వింతః జాన్తుమని యుడిగిన రాజున నీతో
 వచ్చి యందు బంధంబువేయఁ జంపిరి. ఇంత సాహసము గంపాదని యిటుగక
 వోయిరినే. ఇంతయు నా చెప్పి నిలుచి గుణాదున దుష్టితవిగదాఁ కంద్రః । నీ
 చల్లవిహుల లెట్లు మరదులార ఆర్కహా ఈ దుష్టుని సహతాన మేలిదికిఁ జేసితివి
 బాబూ! అట్లు విడిచి మన్మథరసంబును ప్రతిష్ఠమగును వ్రాణాబియ్యవ్వుచి గదా
 ■ దేవక నాలేదేమి? ఇది వచ్చెను పలుకుదున్న సమయంబున,

- నీ. పూర్ణేందు పంబవోలు వచ్చొయితో
 తొలుదలేవగవు మన్నెలంతోర
 వింపివరములు గన్వించి కష్టంతోడఁ
 దక్షిణంబు చెప్పియ్యమంతోడ
 వంధిరంబు హసించి కబలాభారముతో
 రరము సుందరము కందరముతోడఁ
 గురుకు గచ్చి మెఱిసి గుర్తు పాలింపకతో
 గలుగు లేదనుచోల్చు కౌముతోడ

- గీ. సరిపదార్థమై పసిడిమిచారితోడ
 నమ్మర కంఠంబు వొకలేడఁ గమలంబు
 మెక్కుమేఱాని వచ్చి యాచక్కిరింపె
 తీరుమన్మథునిచివ్వి వరూచి.

- గీ. ఈ కలాపము ప్రాస యొకకాల
 మయివోడదు సుని వొక్కగిడఁ బుట్టె
 పొడవైన బాగుండెనే నోకలెదఁ
 బప్పటికిఁ బూర్వమొప్పు మరొక కలాపం.

అని ముద్రానంబు వ్రాసి పుట్టె పిమ్మధమనిననీ దేవక యా
 కుండంబువలె యిట్లు వచ్చింది నీ దేవక కుండమిట్లు గ్రహింపఁబడిన దేవదేవస్య
 కలకం గుండరి యెట్లెదంబాచక్రమన నీ మెఱియెత్తి మిట్టపై బిల్లులును దివ్య
 ముగిసె పుగ్గలములా మునదింపెను. పొట్టిని పిమ్మడమనె జేతము కలిగి
 యమ్మహావిభావంబునర నిలువించెను. అప్పుడు మన్మథ సంతపియియు లేకులు
 జోడింది.

౪. నీవావరించిన సాహస

మేరాయం జేయలేక యిదిమః కిప్పుడో

దేవా, నేను భవత్కృత

సేవకురాలైతి నిమి భవితరూః ద్రియమనునన్.

నీ తీరీ యభీష్టమో యట్లు దానిండు నీవే నా కర్తవ్య వలుకుదు నక్కమం
దామం జకని ఎడలో పెయ్యుకోయిన వనిండు.

గీ. నిలు విలు నా యావయ గతి

సలుపుడుపుగరా పేదూటి సంకప చెత్తిగో

నిలుచిప్పు కాదె నీవతి

యెప్పుగ నాకుని రజించి చెందుము సంభవం.

అతను నీమి క్క ప మోసాహస్యకృతము గావించితి నతని భవించుటయే నా
యభీష్టమని పలికిన విని యా నీవక మాయమాట ముఖిలే కన్నయమమనకు జన్మ
రాల్చి యీ దామం జండు దెల్లబోయి మానమమ్మ మిత్రగుప్తుని పాదలో వేరి
వరించివతి.

పిత్రమాన్యుండు అ భవండు సత్కర్త సంపదతో దూడూగువల్లు
వేల్పులం బ్రాంతించి భద్రామలకణంబు చుట్టి కొందరికి గృహమిచ్చి యాత్మకా
మంబులై యరిగెను.

అని యెఱింగించి మణిసిద్ధంతవ్వం కత పై మాలి యందు తెప్పం
దొడంగెను.

205 వ పాదరీ.

ఐ లి చ క్ర వ ర్తి క త

పిత్రమాన్యుండు మిత్రగుప్తుండు బ్రహ్మలాకి యలిరావగిర్వి యట
గదలి యా క్రూరముఖులై పోవును గొప్ప వయసయలు గదలినంత నొకనాటిక
యరణ్యములో నేమిగతివై ను విక్రదియగు భూదా నీవదె యెదురః జతి జనియక
మూరా రావయతో నతని గుర్రముపైఁది మఱియను బ్రయత్నించినది. అప్పు
దతఁడు తన దామవము విచ్చిత్రగుప్తుండుగ నేమిండు జంద్రభావము గేంధమర్చి
గుర్రమును దానిపైఁది రోలెను.

తత్పూతావయలు పేదగులుగఁజేయ నా యేదనివంది కొందఱ మందఱ
వెన్నిచ్చి మఱవే దొడంగినది. తత్పరంగము లాని రయముకొనిపోయెను. వాయు
నిగమున వది పారిపోవుట వ్యవతి క త్తివేటవలంబు సమయంబున నందున్న యొక
గిరియంబు చూచి పారిపోయివది.

అప్పు దకం రా గుర్రమంతో నందు రోవుటను నిలువజ గుర్రమును దిగి

యందునుమనీ సంజుషేయము అందమోసంబుఁ జేకలూని నిర్వయముగా నందఱు
బంధురంబగు నిర్వయమును బ్రవేశించి పోదొడంగెను. ఆ మార్గము పోయినకొండ
లిన్నది కాఁజొచ్చినది. కొండవంబు యం దెదిమిదివర యని యచ్చెరువయి
నయ్యునోయ నురుగు చులు దానిఁ జూచిచూచుచు నాకేం చేకపోవునని తలం
చుచు పోవంబోవ మఱియఁ నా మహాము ప్రాప్త్యము కాఁజొచ్చినది. 'రేరనిరపేక్షం
దగు నా దమ్మండు తదంతము తూకక మేరయిదా ? కొంత దము పరిగియఁ
గొంతమారము జాకయింపగూడఁ బోయిను. అంతలో కతని మేది గమనాయాసము
నాయఁ అంగి గారి విసరినది. లిలావహనము నపిపముననే యున్నరని తలంపడు
మఱి ఎదితరలు సాగినంతలు నియత రెలుగు గవ. విడివడి. క్రమమున నా లిలంబు
పెద్దదగుట నేరదుటను పిలువడినది. అట్లు పోవం బోవ నా కందర మొక సుందర
త్యాన వనమునకుఁ దీసికొనిపోయి విడిచినది.

ఆయ్యునవన విశేషములం బరికించి యా వరపతి గుని యన్న పూర్వ
ములగుట నుపరిమిదాళ్ళర్థమున నుడు పురంపుడు నా పోతి : ఇద నియతముం
గావన నుమాతలను దియించున పల్లంక విప్లవలోఁ గవరరన్న గోపుర ప్రాకార
సౌరభదలఁ బ్రకాశించుచున్న యొక పల్లం మరగి నే కపరవర్ణము గావించెనది

అవ్వు తనం రోహా : ఇది నాకు స్వప్నమా యేమి ? మెదల మంయవతి
సగరమువలె నిదియుం గవంబునదియో : కాదు చదు. ఇది సత్యమే. మహామును
దయముగొనవచ్చి గుహామార్గంబున నెందు జేరితిని. ఇది యే కాన రాజధానియో
కావచ్చును. ఈ మహావృత్తంకరంబున కడగి పితేమంబులం బారి నెదియు నిందు
వచ్చెద నీ కడగివనంబు మెదలగిజో ? ఆ గుహ యున్నది. అని గురుకులు కాను
కొని పల్లం గా నా యుధ్యావనసూర మత్తకమించి మట్టాధిముఖముగా వరుచుచు
నుభయపార్యమలం బరికింపుచుండెను.

*. విజరనాదుఁ దీవగరమెలునో ? మేలు కరీయ వై భవ

శ్రీ సుతీంబంబ నొప్పు భగవేఁ యలవాతీసంకరానుంబులన్

మానితరత్న హర్షణనమాన విభావిభాధిరామతన్

దీని సమాజమౌనని మదింకంబోయ వయోలు సత్కర్త

అని తత్పురీరామజీయకంబువచ్చిండుదుఁ బోయి పోయి తదవ్యంతరంబు
సార్వ సృజితమణిగణచుదిత మనోహరమొలగు పీఠంబుది యెతుండు తనం
బాత్మగతంబున,

సీ. ఏమిదిఁ గనుగొన్న శ్రీవల్లి యని గుణా

భావ సం : కి కోలామలంబె

ఏనోధమరసిస సందారాభవమ్మా

ఘంటగాంధికారకోదివంబె

విడిచివేసి తార గోవింద సత్సభా
తారాయణాన క క కవమే
ఎదెన కొత్తగమ్మ త్వరకోర్వోయ్యెను
క్రవిరాజులంక పైవ్రవసంబె.

గీ. ఏనివాసముగాండన శ్రీనివాస
నామ సంతతమంతీ రస స్వసంబె
భగవః పరికింప నీమహాపటణలు
హరికి నెరవైన బైతులకపుర పరంబో.

అని తలంచుచు ఏకమాత్రు ధర్మగర పీఠం జేదరుయంద నొక్కొండైన
నీ వెత్తర వెండుఁ జోయెదవని మునియిరిన వాడు లేడు. తారక పీఠంబు దిరిగి
తిరిగి యెకం దొర జేవలయుము ప్రక్క తలాశము మోరి కల్యాణమందపములోఁ
గుచ్చుండి శ్రీవైష్ణవులు గొండ్లంపు వ్రాసెను జడపుమంద ఏకమాత్రులకు మెల్లగా
నా ముద్రపము పొంద నోరగా గూచ్చుచి యా పూజపితేమి రాకర్పింపుమందెను.
అప్పుడు కేశవారావులు పూజము దెప్పుచున్నాఁడు.

కేశవారావులు —

శ్లో. అనిత్యాది కరీరాదే విత్తవో వైవశ్యతః
నిత్యం సన్నిహితోమృతః కర్తవ్యధర్మసంగ్రహః.

దేహము పుణ్యంబునందు. విభవములు మెలపుంతుమి తొందరగా
జోవునవ. ప్రతిక్షణము మృత్యువు దేహమువకు సన్నిహితమందె యున్నది. అది
స్థితిలో మునుష్యుండు దేహుఁగగిన ప్రయత్నమేమి? ధర్మము సంపాదించుటకు
సర్వదా యత్నింతుమందవలయు.

శ్రోతలలో నొకఁడు మరణారావులు అహంబో ఏమి కోకమంది.
ఇది యెట్టిసారమైవమఁ జాగు. జాగు పొంది ధర్మ మనుగా నెట్టిదో నెల
విత్తురా.

కేశవ — చెప్పుచున్నాను వినుండు.

శ్లో. యోయోరీదాని ధూతాని రక్షస్త్వైరపతి దూతః
సుఖీదాని సుఖీదాపి సదర్శాత్కైరిత్రూయతే
దాతో ధూయన్తురో ధర్మః కర్మిణోస్థిరేమీశం

ఎవ్వరుభూతములు దూరింప దూరించునో సుఖింప సుఖింపునో బాకే
ధర్మాత్ముఁడని చెప్పుచుండు. ధూతదయింపు సత్తుమరకము లేదు. ధర్మమనుగా
దానిలే దూరియెనది. తిరిగిపడియో?

మరలా — మీరు మేలు జాగు జాగు. నానాగి పేదమల దొంగసారము
చెప్పితినిగదా, కేశవారావు! కరుణత.

తే—ళ్ళో. అప్పుడేని కరీరేని ప్రతిక్షణ మినిని
 ద్రువంయోనార్థయేద్దర్శం సనోవ్యో మూరతేకసా

ఏవ్యవీని ముందరి క్షణ మెట్లుందునో తెలియదుగా? అట్టి యాశ్చర్యక
 మైన దేహమితేక కాశ్చర్యమై యొప్పుదుండు రక్త మెప్పురార్థింతుడో యంతకన్న
 మూడుండు వలపు సాంఘం కింకీరేడున్నారా?

మూడన—స్వామీ: మీరు లెప్పుడు యెప్పుకముంటారు గదా తరువాత.

తే—ళ్ళో. హోమదే దనాదివాం బాలార: గుంటాకువి

దుర్లభ: పువదీలోకి సర్వజీవరయోదర:

దనకనక వస్తువానాదులు దానమిచ్చు దాతలు ఏకైకంబుగలరు. కాని
 సర్వజీవరయోదరముగా జూచి యానందించుచుండుట యీదు. అదివాడు
 తూలోకములో ఏకమయ్యెందను మహారాజువాడని చెప్పుచును. కామ్యకోదాదుల
 హృదయంబున ఏమాతములై ముంద వర్తి గుణంబు లెట్లు కలుగును.

మూడవరాత్రులు :- నిక్కము లిరోహణమనకై ప్రయత్నము చేయు
 చుండవలయును. చేపమును విరగ్గవలయుగా జూచి సాహస కార్యములు సేయుచుండ
 వలయును. రావును వెలచుకొనదు. అరాత్యులుగాదు! మీరు నమ్ముచుర? లేదో
 కాని నేనిప్పుడట్టి ప్రయత్నమే చేయుచుంటిని అని చెప్పుచుండగనే యాసాంతము
 నుండి యొకప్పుడై బ్రాహ్మణులు రుచిదెంచి మహాత్ములారా! పుణ్యాత్మలారా! రక్షింపుము.
 రక్షింపుదు. మెనకువ్వవని యెఱుంగక మేమి పుణ్యవరస్సులో స్నానము చేసితిమి.
 నా దాత్య నొక మొసలి లాకినా పోవుచున్నది. మీలోఁ బుణ్యపుత్రము: దేవ్యరైవ
 వచ్చి రక్షింపనే యని యూకోకుండును.

అప్పురావైష్ణవు దెల్లి లేచి అయ్యో! ఈ స్వామికిఁ దెలియక యానందము
 వశి పోయినా. అందుఁ గ్రుంకిపడెడు బ్రతుకుల కన్నమే. మెనకు బాల: గలవు
 ఇకయు బోవుదు:వ్వమే అని పలుకుదు: తనాకినా మెట్లును నిలవనకి చూడుతుండిరి.

అప్పుడు పూజము చెప్పుచున్న తేనాదాత్యులు మారనా దాత్యులుగాఁగి
 స్వామీ: సమయము వచ్చినది. మనము రదిగిన విషయములు యదాకము నిలియుటకీ
 యా బ్రాహ్మణు: డిట్లు వచ్చెనేనా యొల్లంబు నేమి! మీరు సాధివము చేయుచున్నాడు
 గదా దుష్టుడును కాం లో దుష్టుడుఁడని ప్రోత్సహించుటయు నకంకిల్లనైనది.

స్వామీ: కరీర మార్గం బలు రక్తసారవ మని దెప్పియున్నామఁదా! ఈ
 లోనేయలో: ధీమంతు తిమూ బ్రతుకుచువలెను కల్గి. అమెను బట్టిని తినికొన
 దాలో: తోపుటగాక వృథాగా కావలసి వచ్చును ఇది దాతల క్రియ రక్తకాంత
 సమ్యక్మని వేరంగిరింపను. అమె కాయువు మూడియే యందు మునిగినది (బట్టి
 కన్నామసాఁగి) అమె మూడుయే తప్పును. దైవలిఖితముం మనము చూర్చగలమా?
 అమె ప్రాచర్థ మున్నున్నది. మతమేమి చేయగలము. అమెకు జలగంధము ఏది

విధించియున్నాడు. మనము రూపమున వసినచే శాసనము చేరగూడదని చెప్పగా మనస్సునందును.

ఆ వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు మునిషులచేత బాలింది యందుఁ బ్రాణము విడుచునట్లు నిశ్చయమయ్యెను. అందుచేత నేతని భార్యను పిలిపి తెదవని వలకుడు గుఱాయన వాతలాకముతో నుత్తర కరవాంశ వ నా మరవయం బరిమాల్పు యావృద్ధ కాంతం బర్తించి యొకతెచ్చెను. అందఱు తెచ్చియి మాచుచి నీ మహాపుత్రుఁడెవ్వఁడు? ఈ పొసాసాంకుఁ డెవ్వఁడు? ఎందలిసాంకు? అని యాకృత్యముతోఁ జూచుచుం నా వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు మహాత్మా; నా భార్యను ప్రబలింపితిని నా యల్లు నిలిపితిని నీవు నేను ప్రబలితిమి యేమియు జేయజాలను గంగాతటమునకుఁ బడి సంవర్తరములు గాయత్రీపుష్కరముఁ గావించితి. తర్పణము నీవు తారవోయుచున్నావను పరితి యల్లు గావించెను. అంతలో నాతలాకముతోనుండి ఏకబ్రాహ్మణుడగు నొక పురుషుడొకడని మహాత్మా; నేనొక గంధర్వుడ నైకవర్తమందమకుండనై తపోద్రవం బువాచుంచి మందముగా కపింపఁబడితిని. నీచే జంపఁబడి తత్సంపాణఁ జూపితిని. నీవిప్పుడీ పృథ్వివంశ మకనన గాయత్రీపుష్కరములందు నాకు తారవోపితివేని పూర్వయువము నై గోంధువని ప్రార్థింపఁటయు ఏకమాత్యుండు మహామహాద్రువుని యప్పుడే యుపన్యామకని కిచ్చివేసెను.

వాడు తివ్యరూపము లంది ఏకమాత్యుని యశము నీర్తించు సర్వము వరు నీరమించెను. ఆ విధిక్రమంశయం నందలి వైష్ణవులు మాచి యయ్యురపాటతో నతని చేరం జని మనమువాదా. వీరెవ్వండు మందలిసావపుఁ జక్కది తెప్ప దరులెంది తిలఁ సీవృత్తాంత మెఱుంగఁ జెప్పమని యడిగిన వతం దిట్లనెను.

నేనొక బాలిపొదని. మారము చిప్పి మీ కగరమున కరుచుంపితి ఇది యే మ్మనము. దీనివలారాయనా తెవ్వఁతో! ఇందలి పుణ్యపురుషులొక వైష్ణవమువలె నొప్పుచున్నది. దీని పృత్తాంత మెఱుంగింపుడని యడిగిన బాల్కుని.

అయ్యో! ఇది మహాబలిపురం. దీన్ని అలివక్రవస్త్ర పాలించుచున్నాడు. ఇది పాలకలోకములో నొకరాజము. పరమరాజున కిహుదయగు అలివక్రవస్త్ర వానా లోకములందు నొకమఱి వైష్ణవ గృహస్థుం డప్పించి యందుఁ గొప్పర ముంపఁగ. ఇంది వైష్ణవ గృహస్థులు బ్రహ్మమున్నవి. సంపలిసారందఱు అలిరా త్రికులు గురువులును సిత్తము మీ తీర్థమసావయలఁ దిన్న సేవోయి అలివక్ర వస్త్రముండు మీ సందర్శనయంతయు అలివక్రవస్త్రము. యెఱుంగింపిన ముందుడు ఏకమాత్యుం దిట్లనెను.

మా నేమనాపుణ్యము నేను వరాహినియమును బాటఁ జోరమునజే విచ్చితిని. నీమననతీర్తి. పరమరాజున కిహుదయ మీ విత్తమునజేసి వృత్తాధిక మునని. మఱియు శ్రీమహ్నానాయకుండు అలివక్రవస్త్ర వాతలా గాదికసయందును

తెప్పరుతు. ఆ మాట వాస్తవమేనా? అమ్మమాత్యుని గృహ పెంతున్నది? యేదంగింపు
దని యిట్టి పేరే వారిట్లనిరి.

అయ్యా! మా కగరమునకుఁ గుడి మెదలు లేదు ఇది స్తవ్వల పీఠ
యందు. మఱియొకటి రాక్షసులపీఠి. మఱియొకటి యరగల పీఠి. అంతయు బాగా
లోకమే యస తెప్పరుతు. అరిగితవర్తి గృహ పై కగరమధ్యమున నున్నది. ఎటువంటి
హాయిని నేడు వాకిలు బాదిపోయినంగాని యమ్మమాత్యుని దర్శనముగాదు. ప్రతి
త్యారమునందు కంబుగ్రగదాది సాధనహస్తులు శ్రవకృపాంబులు త్వరకోర్కెపుంజ
దారుల నగరు గారియుండురు. అందు శ్రీవిష్ణుం తెప్పఁగో తెలియదు అరిగితవర్తిగల
వైదవము మహింబునకి చేదని యెచ్చరి విశేషముంబ్బియు తెలింగిరి.

వికమాత్యుం దక్కెడికత్తె లెప్పుడు విని యెచ్చరు నందున్ను వైదవం
వలన అరిగితవర్తియున్న నెంపునకు మార్గము తెలిసిన యొకపింఛింబిపోవుట
లాదిలో ననేక విశేషములు జూరురు నదికి యెక్కి క్రమంబున కక్కను లుండుచి
సొచ్చి శ్రీవైదవంకు సందలి రాక్షసుల నింజకయు లేదము గాన అరిగితవర్తి
విష్ణుత్తిలతోంచి ప్రళంపింపును మమగలపింకిం లోయెను. అందొక గృహవతి
యెటుంగుపై పొరుగ సేపు విశ్రమించెను. లోపలి నందారమిల్లు వివంబివది

ఉరగుడు—నకియరానా! స్వర్ణమున కదిగి పీఠింక యాలసింది
వచ్చితిరేమి? శాసనీవతియనాటము అరిగితవర్తి? అందు మీరు పవనముల వైచిత్రా?
మీ లేటామితరై.

నాగకన్యకలు—ప్రాతేక్షా! మేము మీ సెంపు భూని నాగమున కదిగి
తిమి. శాసనీవతియను అరిగితవర్తి అందు కంఠ శాసనీవర్ణము తెలివది మేమిదరము
న ఎంపవను తెలితిమి. ఆ భాగముంబ్బియు వర్ణించితిమి. అది కథురమక్కాకేమైన
వాటకము.

ఉర—అందలి కమత్కార మేదియో కొంతెను వినిపింపుము.

నాగ—సింహాముండ్లలు లవవిలోఁ బరకాంలలో మనిండునప్పుడు భూసు
రుడు రాముని అరిగింపిరి కమత్కా విరాటు ననువులయు వచ్చేరణంబున విరాటుడు
కకటావము క్రింది వామలమ్మలుం గాంచి కితేకోపరికూకరేకస్కంధె విజయ
వదిలి శ్రీరామ భూపతి కరించి సీత నెఱుగిని పోవ. రంజురు నా ప్రాంతముండు
వసింది సమయ మకయురుంక కుక్కలకు యెవరించి యెగిం గాంచి నీ వింజేమిది
వచ్చితివ. యెగిగది అర పిచ్చియనన శ్రీరాముం అంపులై వచ్చితివని తెప్పెను.
రామగుర రావణ పేరితురాంన శ్రీరాము. పరిగించుటకే వచ్చితివని పిప్పినది.
ఇరువురు మామిడికాన తెలియకే తెనుకుఁబోయి కారికొని యుండిరి.

సీత రాముల వసింది ... దలన పిచ్చివేర రామవసుం అరిగిం యాన
సత్తుకొన పోవదలంబుకొన ఎరాదు. దొకమఠాని అర్థారం గాంచెయింది.

శూర్యుని సేవనము వహించి శ్రీహరిని నెత్తుకొనిపోయి వీక్షించి
వేలయువని తండ్రి యొకమూల వర్ణింపవలెనో గానికొని యుండెను.

అప్పుడా ప్రాంతముందు కడుగుడున్న చిరుమడు సేరాసేనముతో
చూరచూరముగా తిరుగుచున్న శూర్యునిని చూచి సత యమకౌని రాపువగు
జేరి సేరా : చారమ్మ, ఈ మహారోగి గ్రహిణిశేషము బుద్ధుని, చూరము
గాక అది పలుకుదులవ నేమియు సంతసించుచు చూరచూరముగా వాని వెంటఁ జొచ్చి
వది, కొందఱురము జోయిన తరువాత నందుఁ జూచి నానా సుందరిని గోగిని
తెక్కబది యెరుకొని పాతిపోవుమనచు శూర్యుని పర్వతమువలె నియవగుటయు వాడు
మాయుటక సేరానంది చూచి ఆయ్యా! శూర్యునివలె నున్నదే అని పలుకుచు గుఱా
లవ నేలవ ప్రవహి. ఇరువురు నిజరూపము వహించిరి. ఆయ్యా! నీవా! అనియ్య
నీవా! అనియు తెం తెల్లఁబోయి చూచుచుండిరి.

చారిని ప్రశాంతము నూచి నదులు కడుపు బుద్ధులగున నవ్వెడి.
ఈలాటి పంత లనేము లానందమునందున్న. అంతయు రాక్షస మాయాచర్యముతో
నిండించబడి యున్నది.

అని యెఱింగింప విసు యురగఁగఁడు ఆ నారకమున చెవ్త రెవ్వరు వచ్చెరను
యడిగిన భార్య లిద్దరిని.

ప్రాచ్యురూ! అద్దరిర్యులు, మువ్వి మూడుకోటల వెల్పులు గరువ
గంధర్వ కిష్టర యువ రాక్షసాది కిష్టరాక్షసలెల్ల వచ్చి సత సంకరించిరి. మఱియు
సంతాపకముమనచి కుట్రము మరలలు మనస మంజరి యనునది తెక్కంకర యువ
కాంతల చెంటెట్టకొని వచ్చి యా నానందమును తెక్కుఁజూపికలకు సహాయము
గావించినది.

మఱియు వాని యా నారక మునకు ముఖాదే త్రిపురసుందరి వీర
హార్యమను నాచము రాచిరించినది యందు బ్రహ్మంపు జేసినది. అందు మును
గొన్న హామికల వహించుటకు వచ్చెడిది. అహో! ఆ నారకమున విక్రమాశ్వు
మహారాజ సాహసవీరకణాచి ముగియ గఁగఁగఁగా విద్రుతముగా వర్ణించునీను.
అప్పుచోరాజునాం నాచ వెల్పులందఱు విసవనదుడుకాదు. త్రిపురసుందరి ఆ విక్రమ
కాంతలకు ఆ వల్లర కిందవ వాక్యగా జేయుచును. గంధర్వాదివీరకుల తను కను
కన్నకిం నెరనకి చిహ్నము జేయు బ్రయత్నించుచున్నారు. అతని లీల ప్రభావ
సోమర్య దాతుకొనియు విది కేవలకేకలు మువ్వికాంతల వాంఛించుచున్నారు. తెలవ
నారకమున మహా వేషకలులవెనుటక వచ్చి దివసంకమున రాచిపోయితిమని యుద్ధి
కొనిన ముగియఁగఁడు చెప్పిరి. అప్పుడంతము పరిచయమున. పరిచయమున
పరిచయమున ముగియఁగఁడు చెప్పిరి.

నారకమున నాచ సేరు. మంద నిలిచిరి. వానుక ముగియఁగఁగఁడు

మహాసురీ యను జననా అశ్వమేధము గణించుచు విని వివాహమాత యశ్చింతి
యన్నదని విన్నాము. మహావ్యూహైకమేమి? సకల గుణగర్భవంతు, భేదకరుల గూడ
అభ్యాంకగుణుని పలికెను. వాని వాక్తి పెద్దతనపు వికమాత్మ్యుని యోకోపసవంబుల
పలికవలసిందిరి.

అ మాట యన్నయు విని వికమాత్మ్యుండు సీగుపడుచు మరదమంబు
కృతజ్ఞతను పెచ్చుకొనుచు వెలుగదలి యా పీఠింబడి పోవుచు వది వాక్తియె
భగవో తెలియక విభ్రాంతుడై జహాః ఈ సగరము పీఠయః దుది మొరలు గడం
బతుడున్నవి. అలికృతపద్మ యున్న నది ఎంతచూడనున్నదో తెలియదు. ఇది
యేకగమగమని తోచుచున్నది. పీఠగూత విజృంభవన సౌమ్యదర్శనపు యొన్నాడు.
వా భాష తెలియకనేమో ఏమ నా మాట పతకపేయకు. వాడెమ్మ, ఎచ్చటికిన
నుసానము చూడకపోవ్వదనా? అని శంకుచు సుతంజర యారము వదిలివంత
వొకింక వారగా నొక యుద్ధాస్థిమము గవంబివది. అందు గొంబలు వాగ
కన్యకలు విహరింపుచుంటి.

వాకి సౌందర్యాత్మకయముల బాచి యాశ్చర్య మంచుచు విక్రిమాత్మ్యం
దల్లవ వచ్చినో ప్రాంతమును కలిసి అపంచిత లలాటయంగము ముట్టువ విరువంబుని
వారి క్రిదాభావము లాలించెను.

రత్నమణి — సఖి! మహావ్యూహ! పాతకము సంతరి వికమాత్మ్య
వేషము అందియే యిది మోహమందిరి ముదగనెడది ముదరన్న మహావ్యూహ తక్కువ
భాష. వారి వదింపగూడదు. వీ యిది మరలంపించును.

మహాసుర — వెచ్చలీ! విక్రిమాత్మ్యుని ఎంతవేడుకలు బాచి వదిలితి
వనుకొంటివా యేమి? చాలు చాలు. అతని దిగ్విజయ మంతయు జదివెతిని. అహ! ఆ
భియమనినాఁ యెరువందీమాదనుకొంటి. ఏమను—

శ్లో. మహాకుల వత్స ముదారలత
రథాసుసాగర్మ వెనకభాసో
తేనస్వితా దార్మికతో అహో ౨
మహాగుణా గ్రామి అయో ౩
మహాకులవత్స దారవత్స మ కిదార్మికవత్స వెనకవత్సదార్మికవత్స అహలగ్నదీ
మహాగుణంబు లభవియంది సేయవచ్చు— ముచ్చెవి. అదిబోధ్యరని పీఠ భా మహాసు
లాలివది మరలం.

రత్నమణి — గమని! నేని మహావూహిని వాటిములో ముదయ
జది పెద్దభార్య యుంటిని ప్రవీణము. ఇంకమిదాలో గమనిము సాగ్రమవెగదా?
ఇరువురు భార్యలు గుంబుని చొప్పు పీఠ ముంబియియందు.

మతి — ఎంత అందరినో కేట? ఆ మహాసుందరునికి లొక్క యనిసింతు

కొనినాఁడా? నాని వైద్యము మీరే మెఱుంగుదువు? అతండు దక్షిణ నాయకుండు.

రత్న— దక్షిణ నాయకుఁడో పశ్చిమనాయకుఁడో నే నెఱుంగదు. మీరు దానిని మునుపఁబెట్టె. అతండుగ ముందుఁడు మహాశూరీమండగు గాఢ వేద్యులు మానవుల వరింపఁచగదా.

మఱి— మున్నటి నాగవంశలో నెందఱు దేవతస్మృత లతని వరించి విరహాదుర్మ పరిపించుచుంటి? యాదితి? మఱియె కమ్మవదాని దానిని వరింపిరి.

రత్న— సరి సరి. అది నాకుఁబడి. అందరి విషయము కల్పితములు సత్యములు కావు.

మఱి— మీరు పల్లె మూలములను. ■ కేవలముం దెలియదు. మఱియే మంజరి నిజమైన విషయములనే నాశ్రయించి ప్రదర్శించినది. ఆమె కామహేమధాన్యసం దర్భి భర్త వినోదములు విన్నవి. హరిహరమునఁ జేయ కల్గినదాని యంతకాల ముఁదా మెఱుఁ గావించెనట.

రత్న— సన్నివృత్తియే చేయుచుండును?

మఱి— మా కలిదండ్రులకు నా యత్ని ప్రాయము జెప్పి యా భూలోక రత్నయెఱుఁగఁ దెల్లఁజేయుమని వారికిఁ దెలుపుము.

రత్న— వారంగీకరింపరని నా వలెంపు.

మఱి— మేమి త్రికరణమందఁక ప్రవహింప మహారాజును లభిగా వరించి తిని. అతఁడే నా భర్త. కడమకు వేదంగీకరింపను. వారెవ్వఁకానెవరో నాకు మరలమే కరణము.

అని వాని సంభాషించుకొనున ప్రహరములు దారింది తమ నెలవెనకుం దోయిరి. ■ హరిదండ్రియొ ముఱుమంకి విని వివరములందోహా. మదన మంజరి నేమి జేసిన యంతవారము కొండెల్లదను గొప్పజేసికొని నా పేరు జేవరోళము లన్నియు వ్యాపకము జేయుచున్నది. అది కృతకక నీకరప్రాకరమెనది. ఆమె యాశించిన వాతములందఱి మహిమమును నన్ను గాఢమయమున కలంపు గలిగి యున్నదని దానిమఱియఁ దెలియఁడునున్నది. ఈ వార్తని నాకు సిగ్గుచున్నది. నీ నెక్కడ మహేంద్రుఁ డెక్కడ? నారి పాదరంజయనమై వచ్చు. మఱియు నీ నాకుల మునుపఁబెట్టె మహిమంజరి స్త్రీకరప్రామములు విని నన్ను వరించుటకు విశ్వ రంజయించెను. ఇదియ నాకృతకకరందహంబు రత్నవధిక తెప్పిగట్లు వేద్యులు మునుపఁబెట్టె మహిమంజరి వారిలో వదలఁచువలెంక మహిమంజరి సంబంధ కాలం మునుపఁబెట్టె కల్పములు కావు. దానిమ్ము కలెతవధిక యెట్లుకుంసో యెట్లు అయిత

మావజుగదా? తట్టకుండుచోర! అంచుండెదనని యోలోదించుచు నలుగదలి
నెదియు రాజుమార్గంబునంబడి వరువసాగెను.

నారకము అంచుకై నారకమున కరిగి వచ్చి నాగు రెల్లరు తమకము
గృహములో నాక్కియ సాహస వితరణాది గుణగణంబు లింకొప్పుమంక నానించుచు
నమ్మచోరా! బోయి చిట్టి లలితకవలనారి వచ్చిను సింహత్వరము రేరెను. అందు
దుసారాను విహాషితోదయలు కీచివహర్యాపలేవ నాంకృతాంగులు కంఠస్రగధాది
సోదనహస్తలు మార్కపుండ్రాంజలి పొందువగు మహాపురుషులు నేవనియ గాడుకొని
చేయుచిరి. వారి మ్రొక్కులు నా వృషభి యందలి గోవుర ప్రాకార మంటపాది
గృహ నిశేషములు అది యాకృత్య సాగరంబున ముంగి మహాత్ములాదా. నేనొక
యాగపుత్ర పరమభాగవత కథామణియగు లలితావల్లభునిం నార నేకుకపక
వచ్చితిని. వారి దర్శనము నే నుండులేదు. ప్రాంతిందిన సతములు లెవరు వినిపించు
కొనలేరి. అతండు పలుమార్లెల్ల యడుగుముంక నందొక పీఠభటు దళన దళజారి
చి వెళ్ళెదవ్వు! విక్రమావృత్తింబులే! దోని! చీకటిపోయెడి గానో నవ్వల
నొమ్మని పరికిన విని యాంబు. తెల్లపోయి యల్లవయి.

స్వామి: నీ యింక ను నాని తెలి నదియదు. ఇప్పుడు మీరు విక్ర
మావృత్తిని పేరువ్వరింప నా నాన నుండు వచ్చెదరి. అతం దిండు వచ్చుననుకొను
ముందీరా యేమి? అని యడుగుముండు నా చుంబిదెమియో నాకు తెలియదు. నాకట్టి
యాజ్ఞ యున్నదని యుక్త మిచ్చెను.

సోనిండు. నీ వాక్యమున కష్టరావృత్తిం నావంయును నేను విక్ర
మావృత్తిందనే వారి దర్శనము జేయింపుడని వచిసానును. అతం నా పరపతి
కరము వచ్చుకొని క్రమంబున సప్తశ్యాంశరంబులు తాదోని లలిత సవర్తి పీకము
దాపున విడిచి యచ్చులికి దోయెను. అప్పుడు

క. కాంచన లలి సింహాసన
చదండ్లు వరచ్చకిరణ సముదయము నది
తృందయమవ మెరయంగ ముకు
నిందురు గనురొయి నతి చరింపని కరకన్.
అటునట పరికింపుచున్న సమయంబున కల్పరిర కవరి పీఠ నిగిరింబున
విక్రమావృత్తి వృషరంధ్రం గాంచి తూలన లేచి గర్భియ తిగివచ్చి యింక గ్రుచ్చి
యెరులయ నమ్మచోరా! తక్పారవచ్చుముండు సాహసం నమస్కారము గానింపుచు.
సీ. అలిలార్థ ముతురంబుగు నానెన మదిండు
మది యెఱింగియు నొసంగిన మదాత
వళింబేడిం నాయును లలితయ విష్ణు
గమలార కృష్ణగిరిని సుకృతివి

సకల సేవద రాగ్యతమలందుఁ దలంచి
రాగ్యమేలవ సువిర కమతివి
వ్రత్యప్రమాగ విమపాణిఁగోడవభూమి
దాకపోపిత పుష్కల దాకయిగుడ

గీ. వర్జిత పరాదేహి పూరామం ప్ర
క సమ సఖుడవై నీవు సాలి యేను
హేంద్రఃతెనను సాదు మునియైదులిక
సతుం కిర్తి వచ్చితః ప్రవర్ణచపితః

క. వీరరఃన మొనరించితి
నేరస్యర నైతిఁగద ననేక జననం
పాచిక సుకృత విశేషము
తే రావచారః పూత రిక్షుడనైతిన్.

అనఁ : నా రాగ్యమేనుని రెప్పికోందును ; మానుషదర్శన దుర్లభుడనగు
నిన్నుఁ బ్రత్యక్షముగాఁ గమఁగించి. వావంటి కృతార్థుఁడెందును లేదని పొగడు
కొనుచుండ నడవని గొఁగలిందుకొని యుపహరించుడుఁ బాణిఁ బాణిం గీరించి నీ
పీతాగ్రంబునకుం దీసికొనిపోయి యర్థసింహాసువంశముఁ గూర్చుండరెట్టి గారవిండుదు
నిట్లనియెను.

తతః : పిత్రమార్క సంతకము భవబీయ సాహసవిరదబాధి సుగుణ
పుంజంబుల దేహాఽపీపులు విమతింపుచుండ శ్రోత్రాసంరముగా నాలింపుచుంటి
రవరోకముం వచ్చితి నీ పేరు మ్రోగుచున్నరలు ఇదివఱకుఁ జెందిన భూపతులలో
నీయంతవాడు లేకవుట వత్కము. ఒక్కొక్కని ఒక్కొక్క సుగుణమునంపు
బ్రహ్మాతి కలిగినది. కాని నీవలె విన్నిగుణంబు రెవ్వనియందున్నవి. అనఁ : నీ
సుగుణంబులు తెలాకులు విమతింపుచుండ మేను గజాక్ష తెందుచుండును మొన్న
నామీదులో భవశక్తిచే ప్రవ్యారముగు వాడఁ మాకిరఁట.

అందు నిన్నుఁ గుఱించి చేసిన సుతిపాము అన్నియు మా వైలాకిలు
పొడుమ జేసికొనివచ్చిరి. నీవును విందువైగాక అని మునుకు నా పద్యమొలం జరుపు
మని మాగధుం కాపించెను. అప్పుడు వాంఁక్రిష్ణ రదివిరి.

క. అయ్యపిత్రమార్క భూపా.
అయి నిర్వాపిత మహామూల సంకాపా.
అయి మనసిజయాప. ద్వివ
ర్యయదాదర సుప్రతాప. ప్రవర్ణచాపా.
నీ. ఉద్దేయం నైదు మోక్కులననిఁ గోసి
దాచి పరమంబొంది నావు

కడక దీక్షిది వర్షకాల దీక్షిది
 తిండి తేలాకుఁ దెచ్చినావు
 అంపఁబాసిన దున్నసన్నాని బలియార్చి
 భేలాకు అంటఁగనిదివావు
 హరిహరాదులకు కష్టము గాని మఱి
 కాపాలికుఁ మధ్య మానివావు

గీ. కరుణ మియ్యగ మదఁమఁచి కర
 తోతఁ గూడఁజేసి తానును బ్రోచి
 తమఁ బరిమార్చిరిది దేశయాతఁజేసి
 వన్నఁబొగడఁగ మాతగుణే నరేంద్ర ।
 మఱియు

గీ. కపరకుండలము లొక్కటి మౌనమే యచ్చి
 కడుండు లోక విభాకుఁడయ్యి
 మృతినేఁ జూపిన యతివృద్ధులు వదిలి
 యెముక నిచ్చి నొకటి నెవఁగె
 వెలగవంతుల కొన్నివ మెనిమాంస మీ
 బాని యాశిరి పేరుఁబొంది నవని

నడిగినఁ పుడమి మాఁడదుగులు హరికిచ్చి

అని వదిలి మాగఁడులు పెనఁ జరుపుటకు వదిలియి మండుచుండ నెఱింగి
 అని వదిలుటకు అని పడులాడిన మాటలు మీరేం అని యాహ్వానించుటయు

తానుజులరి పెద్దపేరువదన

గీ. కందె వారికి నెట్లొకరుముందె
 సాహసం దీ విగ్రహ కాంక్షలాప
 వీయారతర కొంచెముయేన పుణ్య
 పరమనామ రాతని పేరువచ్చెఁగాని.

అని మఱియుఁ బెద్దగాఁ స్తోత్రపాఠములు భద్రపునందు పెరఁచుచున్నందు
 వారిండుడు తానొక్కఁడఁ జగదధిపతిఁ బ్రార్థనముగా గాంచి నడిచిక్కర్తవ్యములు
 నిర్వించిన మహాపరావైభవపు. నీకడవా నా యుదారత వర్ణండుఁ : దాలు దాలు.
 నీ గు నీగు అది దెవలు మోసికొనెయిను. అప్పుడు బలిరక్షివ రి యుదని భుజము
 గొట్టుడు బావా : నీ కిన్న నుగులుండు లెట్లు కలిగివని ? నీ గుణపాఠములు విని విని
 యానందించి విన్నుఁ జూడవయ్యెను కలఁచి పరాపరాత్మకమమన చిన్నిండు రప్పించితి
 తండ్రి : నీ కేడు యతివృత్తమువ్వుఁ జెప్పుము. తిర్యగమని యుడిగిన నతం దిల్లనమి.

మహాత్మా : ఏ పాదరక్షానైనా బోలెని నన్నీ భవనమునకు రప్పించి యాచించితి వింతివన్న పదరక్షుని పరమెడియి యున్నది. మతయు మీ వాటిని శ్రీమన్నీ భక్తుని గాదుమనమకు చెప్పుదురు. అ జగదీశ్వరు డిప్పు కిండున్నరాజా యితనిగొంపుమని యిడివ నయ్యునులేయవయ: మువహసములో ఏమన్న: తేయి పట్టు కొని నా చంకను దీసికొనివచ్చి ఏకిచివరికి విన్నవ. మతము నీవు బూతము విడిచుమన: భద్రాచర్య భద్రాచరాలో: బరిచిని మెళపిచి నీ సాహసము వర్తించి మొదలయ: తెలియలేకన:తే లక్ష్మీచర్లకుండుని యిత గించిన విచిత్రాంశంబై ప్రియోహిత్యండు.

1. అహో మహాగృహము
హాసయ్యగంట వందెదా? మేల్కొలా
ప్రచార నా కొనుగడు నం
మీహాస గలిగించె మోహచోయతి నకదా?

2. ఎవ్వరో బాగు కవి వర్తించవలెతి
గాని హరియని యితగితివేయి యెకవి
పాదములు రెండు గట్టిగా: బదికొందు
వదలుటవే నన్ను రక్షించువయ: దుర్గడి:

అని యున్న విధంబుల వమ్మహాత్మ్యుని బెరిసికొని సంకుంఠు అకపింఠు మండ: పరింఠు బరివక్రవిక్ర: వత్తా: వవత్తాహవ వితరణాది గుడ గజంబులచే గట్టులచే శ్రీ వత్తాంతుండు నీ వందకే రాగలాడు. నీవు విచారింపకుమన: పలుకుమ గొన్న విషయములు భద్రతంత ముచెకొని యెవరికి విశేషము బెరింగింపుడు దృశ్యితి లరముగా రసము రసాయము అను రెండు వస్తు: లిచ్చి శక్త్యబావపెరింగింది గారవింపుడు: దివ భటుండు మనువచ్చివ గుహాచార్లమున భూతకమున విడిచిరమ్మని యాచించుటయు వాళ్లట్లు చెప్పిం.

బ్రాహ్మణ కుటుంబము కథ

ప్రియోహిత్యంకుండు డుగింఠుమును గాంచి మి:తి సంతసించును నీక్కులొప్పు సమయంబున నమ్మార్లంబున సురేండ్లు గడిచి యొక వృద్ధకూసుని చేయి పట్టుకొని యొక బ్రాహ్మణారియ నొక కన్యయొ నమ్మట నమ్మహాత్మాంబు చెప్పి యందు నిలువించితి.

ప్రియోహిత్యంతు వారు బ్రాహ్మణులయ యితంగి వమహాత్మ్యము గావిండు నను సంత: దివ్యులొ గొప్పపాద: లంబి యొ ప్పట్టు దీర్ఘాశ్వాసము

1. ప్రియోహిత్యం భవనమున విహరిం
హాత్మ్యం పా: భుజగంధివధిషి లాయా:

పంజాబంతర్వర్తి పహాపైవ నమశ్శివాయే
త్యుత్సాహంతరవకం ముఖమనిరాయా

శ్రీ కంఠయని పాశ్చాత్యుల మహోత్సవమునకు దిన దీక్షిః బ్రహ్మన మహి-
శ్శయను హస్తమువలన గంకలముగావచ్చు సర్వమలంగాంచి అదియును నమశ్శివాయే
యని శగము వదిలి వర పేరు చెప్పివండును సిగవతులు దంపతులకునన పాశ్చాత్య
లేని యొక్క ముఖము మీకు నెవరెక్కర్థములు నొసంగు గాక యని యాకర్షించు
బయలు నా నృపాలుం తరంతు వండితుందని తలంచి పీఠించు తోపురుస్తారని
యడిగెను.

ఆ వృద్ధునికు గొంఠెము అంద ముందుటచే వివంశక యేమనదున్నారని
కుమారు నడిగెను. ఆ చుంబి రామలు దిగరగా వెప్పెను. అప్పు రా వృద్ధుండు
నొమ్మ. నాకు సూరేంద్రు గతింఠివని. మా కాపురము విద్యాసాగరము నేను బాం
విద్యలు అదివదిలి. వయసుగా నెవమండు కుమారులుగలిగి. నా భార్య ప్రతి ప్రవనము
నకు నాడుపిల్ల పుట్టునేమాయని చాల వేడుక వదుననన్వది. పురుషలే కలుగ యెందులం
అట్టి వరికసించుచు నొకనాడు నాతో నాచా. నా కాదు నియ్యమందవలయువని
దాం వేడుకగా నున్నది. అంతలు మగపిల్ల లే పుట్టి. వంతువుం కలుగ దీసికొని
వచ్చుటయు విందులు సేయుటయు మునుపు పోయుటయో తోవరు నుచ్చుటలెల్ల
నాడుపిల్లల వల నే తీరవలయును. మనకల్ల కాగ్యము వడవదిచాడు. కోడలుకు మాత్రం
దగదురా? చాలు వంగిన. గూతుడు చేపివట్టు కోడలు లేయోనా! అనియూరక
నిత్యము నాకడ అరికసించుచుండ నాలోచించి యొకనాడు నేను నా భార్యను వెంట
ఎట్టుకొని యాశీరకల్పంబు యని పోయిందెవ మా న్రామదేవత గుడికి తోయి
వచ్చుననింపుచు దర్శి. జాబవనీ మా తిదివరకు మగపిల్లలే రాని యాడునీడ
పుట్టివదిచాడు. ఆడుపిల్లలై నా బాలలు విక్రియి యొత్తుకము వించునన్నది. దేవీ!
ఈ మాట మా కాదుగొడ పుట్టువచ్చుగపొంపుము. నీ పేరు పెద్దెరము మతీయు
వచ్చు నమయమున నా బారిరయెడు లంగారముతో అత్యావృత వండితుడైన
వయసుకు గన్పితానము గావించును ప్రాప్తుకొందెమి.

ఆ మహాదుర యొక్క గహ సెట్టిదో వదిలింఠిరా? వెంటనే యా యాడు
పిల్ల కడుపున అరికరి మొదలు నా భార్య నిత్యము దుర్గుణితో తోయి యాడుపిల్ల
గలుగదులు చేయునని ప్రార్థించుచుండువది లేదీ కటాక్షము మాక్షిప్త పుట్టినది. ఆ
దుర పేరే పెట్టెమి. రాని వివాహమునకు దీయెడు లంగారపెట్టు లేగలము. మా
పిల్ల పుటించి హాచారులచే నవనవ్యయి యొన్నది కాపున జదివిన వంతు అరికరి
గాని యనికొన్నట్లు కన్పితానమున దీయెడు లంగార పట్టు లంపయి? పాతక
ములను విటలకు నవనవ్యయి యొన్నది మానవ్యయి. అంతమాత్ర
వములే ముప్పగార పొనరు. పట్ల పుట్టినపునంపించు లంగారము దొంగన ప్రవ

పిల్లలను మేలైన యుద్ధము కంటే ముందుగా గ్రహించి ముగ్ధులను నెరవేర్చు కొరకదు. పిల్లల యెదిగిరినాటి బంగారు సువర్ణపు వాసినెవచ్చును. వివాహకాలమునూడ నది కలిగియు చున్నది. సే:జి చేయువప్పు గలముతో నిలిచునుటయు. ఆశ్రమమున గమ్యము నంగు మునిపూర్వము లేదు. ఏమియును నుం భోదన ఫలకపించునుండ నొక మృత్యుం నీ యుపాయము ఇతఁ డెఱుఁగు.

గీ. పృథ్విహృద్యుతాంశుః కర్మస్యోష్ణమహా
 శ్మశానపర్యటితః పృథ్వీహృద్యుతాంశుః
 పుండ్రం పీడితుం చింతితుం చుంబితేంద్రో
 పాంశుః పీడితుం చుంబితా పాంశురజిఃపాంశుః

అదే సమయమున అయ్యూరతుం దీక్షాదానకు గావించును తది మఱ
యును గొప్పములైర్పిలుచు నున్నందున పరిశ్రమ చేసి యందు కోపునవ్వార్చము
యొక బాహ్యధారణ తన వశమగుట మంతయు చెప్పును.

అతడు చరిత్రమును మిగిలినవారలవలె చదివినట్లు వర్ణన వివేచనము, పాఠము పుస్తకములను పఠించుచు నామ దోషము నభ్యయము గావించుచు వ్రాయుచు, నాదర శ్రమము భూషణము అను రెండు పుస్తకములు ముద్రమున్నవి. రసముమధురమిదివే మృదులక్షణము వోలు పూర్వమునవముదోనొప్పును. శిరకాయము బిచ్చించును, రసాయనము నలవ పిరక లోహముల దుంగారము జేసికొని యొక్కరసమును భవించుచున్నది. ఈ రెండు పుస్తకములలో మహాకవి యిచ్చెద మీదే కౌవలమువో యాలోచించుకొని తెచ్చుచును శ్రమను సంతపించుచు నావృత్తుండు కుమారులతోఁ గూడ, గోరవై సువర్ణలీలఁ జోయి యుగలోచించెను.

దానిని - అర్హులను చూడక చెప్పడో తప్పు. తగు పదాన్యుయైన వారిని చూచుకొనుట. కానిదో నచ్చి వచ్చు మన కిత్తుననగా ఏదో నచ్చి కౌరు సులభము. ఆలోచించి చెప్పుము.

మహామయ—అరే! పండుగ జేసి పంపిస్తుంది. తనాయనమే బోధకుడు.
 చిట్టాగిడుగు యెడల లొంగారచి గాన వాచనినవర అంగారము తేసికొనవచ్చును. మహా
 పాపము మహామయ అంటారు. తులన తమాయనమునలే మున్నాము. అర్థ వస్తు
 పాపము అంటే పాపమునా?

అప్పుడే—అదృశ్యమైన మహాకవిని జేర్చి, గోపింధకేమి. నేనీ గుర్తింపును
 పొందిన లోకాన్నియు, చాళుఖ్యులకన్నయూ చాలామందిని చూపించుచున్నాను.
 నానాదేశాల్లోను, నానామతాలలోను నున్నాను. ఏమిటన్నా?

మేము ఇప్పుడు ఉన్న స్థానం నుండి మన దేశానికి మళ్ళీ వెళ్ళే మార్గం ఏమిటో తెలుసుకోవాలి. అందుకు మనకు ముందుగా మన దేశానికి మళ్ళీ వెళ్ళే మార్గం ఏమిటో తెలుసుకోవాలి. అందుకు మనకు ముందుగా మన దేశానికి మళ్ళీ వెళ్ళే మార్గం ఏమిటో తెలుసుకోవాలి.

తండ్రి—బావా! కోపింపకుము యయాతిరక్తిక మెప్పుడైన వింటిరా? అయితేమీరి సందర్శనములు యౌవన సుఖము లనుభవించి కృష్టివంశక తిరుగా గుమాయని మునుము గ్రహించి సుఖంపడెదా! వృద్ధులకోరికలు మీకు తెలియవు. నా కోరికరప్పలేదు. సహించుము.

కుమార—నీవు తిరుగా చెండ్రికొనుకొనె నుపింతువుగాక మన నీ కూతుర నేమి తేనెవవు. పియ్యెలు లంగార మెక్కినద కొరకును.

తండ్రి—విశ్రమాత్తుని కద కలిగి యాచరించు అరంజీయక పోవకు.

కుమార—ఈయనప్పు డేమి చేయఁ గలిగెద?

తండ్రి—ఇప్పుడున్న పోత తేర వాలోదింకము తండ్రి నా యభిలాష తీర్చును. ఈ వారకము భరింప లేకున్నాడ.

కుమార—అన్నా! నాకు చెండ్రి కొనుచ్చు అలవస్థరణము వొందెద. నాన్నె యభిలాషయే తీర్చును. నా సమీకృతయే యాచరింప వలెనని?

కుమార—ప్రతి: ఈ మొసలి ససమాలు విని సకలైక్వర్తకవ్రతుగు రసాయనము మాని రసము యాచరించుదురా? ఇందికి కోయన వేమ్మ భంపియెదా? ఏది పరుదురనమా వలన వచ్చిన చాత పిని యున్నది? నేను రసాయనమే యాచరింపెదను.

తండ్రి—పంపవు. ఏకప్పు, దిద్దుమ! ఆ పుట్టాక్కుఁడు ఏమి కావలయు నని నన్నుచేసిను కాని నిష్కరుగలదు. వేయ రసమే కోరెదను.

కుమార—నేనుమాత్ర మాయనతో చెప్పలేనా యేమి? రష్యలాలిముఖ యొక కన్యక యింటనుండుఁ జెండ్రి చేయఁ తాను బదాదేంద బాంకుమానుఁడై యౌవన స్కము ననుభవించఁ దలంతు మున్నాఁడు. మీవృద్ధునిమాట విడఁ రసాయనమే యాచరింపి కోరెదను.

కుమార—అన్నా! నా విషయమే మీయదయ తగవులక వద్దు. రసమే కోరవలదు. నా చెండ్రి తెలిసెనుము లోరము వద్దు. నేను బ్రాహ్మణునియైనా యదవిలో: వలము తేనికొనియెవ, వే మృగమున భక్షించిప గవ్యమేదను.

కుమార—చెరి! నీవట్లసిన నా గుండె పగిలిపోవుచున్నది. కలిగిన సంతాపము బాలక మర కలికొల్కు లెమ్మనారి గుడ్డికొంటా మ్రొక్కికొనినట్లు రీతఁ గాను లేదు. నీయెల్లు లంగార మెట్లెప్పునువి ప్రమక్కికొనినో తెలియదు. అమ్మ మేలు జన్మచేరు లంగార నన లేదుగదా! అడువిల్లంగని సుఖమెల్లమున్నాడు. అల్లస పండులు నియంత్రాంగ్ధ విండులు మనసు దీసివది. ఏమిదనరియే కాని తండ్రిగారి కోరిక మిగిలిన అ...య మూపురమ తగవులుయెందుగా నా మాటలన్నియు సరియాయున్నవి మిమనములే యున్నవి. అరండు వృద్ధుకొనుమని నన్నులకిఁ జోషించి యున్నది. పాదు గాగుచేయఁబుచ్చారే! వేగ వచ్చి యేడియ! బావలనకు

తీసికొనిపోయి కే పెద్దను చిక్కుము చిక్కుము. అని పలుకుట వారు దాపునను వచ్చిరి. వృద్ధ బ్రాహ్మణులు పుణ్యార్థాః నాకుఁ గన్ములు కానుపించును నెవ్వరు విని పించవు. దేహముంతయు నెంతిహోయివది తిరువనున్నఁ బండులేక నమలలేదు. బిడ్డలి పెద్దగా తారించును. ఏది తిప్పను తీర్చుముగాదు. వృద్ధకృష్ణముకన్న బాధకరమైన యెవడు యోగిలేదు పిల్లవాండకు ముద్రచికినము తారయేమి తెలియును కాదు; నాకాకేవలము దయచేసితిమి ఈ బాధ తొలగి నులంతునని కోరికొనుటయు నాశి పించురుఁ గుమారుం డిట్లునియె.

అయ్య! మీకు లోకజ్ఞానము రాంగలిగి యుంకకపోవదు. తాను పెద్ద నాటము నొనవదులమును బడుకపించెను. కాకలసినంతమంది సంతానమును గనెను. ఒక్కనీలే లేంకిఁ జేయలేదు. రూఁతురు పెండ్లి తీడియొన్నది. చిక్కిన చిక్కిన మణుగుల కొలది బంగారము రీసి పెండ్లికిఁ గొడంపియున్నది. మాయంట తీన్న పుత్రు బంగారము లేదు. పిల్లలూర్క. మేమోలాకాగిని యాదించుట నోపుచుండెను. దారిలో మాపుణ్యవలంబును మిగు బాకపిల్లి రసాయన మిరువని చెప్పుచుండ రసము కోతుటకంటె నుపేకపన్నదేమో యాలోచింపుడు. కానె చిన్నవాడెన బాళమేమి; తీయఁ పెండ్లి యాడి సంతానము గనుట తప్ప చెల్లెల్ ప్రయోజనము లేదు. మీరీ దిక్కుదిస్సియు నాలోచించి రసాయనమే నియమింపితిమి మహాదానపలము మీకు దక్కఁగలదు. మా చెల్లెలు కడు ముహూర్తములు. దాని పెండ్లిని గుఱించి మే నిల్చింది సమయంబున విని యులించుచున్నది. మీరాలోచించి మా కుటుంబ కలహము లేకుండఁ జేయునని కోరెను.

చిక్కిరమాళ్ళుండు నవ్వులు నాను మీకు ధన మునుకను. మీరన్న మోటుయు నుచితముగానే యొన్నది. మీ కండ్లిగారు వారకబాధ పడలేదు దానిం గోరిరి. అదియు నాలోచింపవలసినదే. కావున మీకు రసము రసాయనము గూడ నిచ్చునెయ్య యున్నను. నైకొవి పరసూచందము వహింపుడు. బ్రాహ్మణులు శృష్టి లోన శ్రీమహావిష్ణుండు తుండెడు నగునది ముఖముఁ దనకు బలికర కింద కిందముగా దారికొనమని దెప్పి యిచ్చిన కనము రసాయనము గూడ వా బ్రాహ్మణాధిపతియై గావించి గుఱుమెక్కి కా వత్సంకుఁ బోయెను. బాతం కీయరాని వస్తువు బుండువా.

శ్లో. రాజావరాహదుమరావృతలిం ప్రవిశ్య
దృష్ట్వాబలిం నమది గమ్యదతుశ్చవన్యాం
దశం రసాయన మరావృతసంర ప్రిహ
యాదాతతి ప్రతిమయా వినివెద్య తేన్య.

అని యెఱింగించునటను గాతాతీతమగుటయు మఱిసిద్ధుండవ్వలి కథ పై సుఖిలము లెట్లు చెప్పదొరంగెను.

200 వ మణి

శే న టి వి క థ

విక్రమాక్షుం దుతూర్ణమునందె యునును నొకనాడు వర్షరా తీరము జేరి యందు వాణువను దీగి నీకు ద్రాగిండు రున్న సమయమున నామహాములో నొకపువ్వును బొట్టకొని వచ్చుటచేతు. కానింజారి యతం చాదుం వచ్చునని చెలిసికొని యుటా కర కటాక్షన వత్తలందు దీగి కదిలో నిలికొని పోవుట నతనిం బట్టకొని యొద్దుకదల చాగుకొని వచ్చి విక్రమింపఁ జేసెను.

దీప్తాంజలిరసమర్చియింపఁగ నాయుమయం అది యతండు నీ వెవ్వఁడవు? ఈ పువ్వు పుట్టములలో నీ కదిలో నేనిది? అనినది! నీ వృత్తాంతము! నెప్పుడుని యడిగిన నాపురుషం వాయావము కిదివత్తునక చెల్లినయె.

సోమ్య! నీవు బాగ్ని ప్రతిపదితివి. ఇది రెండు గదియలు రాజీవ నేను మృత్యువాండురాదనే నే నెందులో? బొట్టకొని పోవునందుఁ జిటమలె యుతరక యాడు చుంటి. కాని యిట్టి సో నీ ఎవ్వడు జేసినదేక పోయితి. నీవు మిగుల పుణ్యాత్ముఁడవు. నా వృత్తాంత హరింపుము. నా వాస్తవము పాటలేపు. తనగరము. వేయి రోజులము పోవనూపినంతఁ గుంజీరి సంపన్నయగు భార్యం బరయుటకై తరిద్యమం యున్న నైకొని పంపిననుఁ జియుచుంటివి.

ఒకనాడు వర్షరావర్తకటంబునం గూర్పుండి ప్రవాహ విశేషముం జరయుచుంటి. నింతలో నొక మాతలో జెండ్లి వారు కొంటిండురెండిరి. వారు తీర మునఁ దీగి కాళ్ళ కరజీయముల దీర్చుకొనఁచున్న సమయమున వారిలో నొక బ్రాహ్మణుఁడు వాతర కరుడెంచి మరీయకులంబ నామంబు లదిగి తెలిసికొని రహస్య ముగా నిట్లనియె.

సంరతుడా! నీవంత వాకొక యుహారము కావంపియున్నది. అది జేయుదునంటిని వక్కాజింపె. రావంత నీ కేమియు వాని రావాలదు. అది యడిగిన నేను అక్కా! వాచికనైక పరచేయఁగలము. నివృంతయముగాఁ జేవ్వమని పలికిన కతం చెల్లినయె.

సోమ్య! నీనింత కర్కవిశిష్యుని యంతరూపహింసకగు కుమారుండు నాకటంబుచేయె. నొప్పుచేపులు రోనెడకు పట్ట గుడ్డు చెప్పినవలె గూనిపిపు బొట్ట చేతులు చెప్పినదివలె యిచ్చుచి. ఎప్పు యువంశము బుచ్చుచియో అన్నియు నా దుహారుండు వెలిసి యున్నది. వారు భాగ్యవం దాఁ గలదు. ఒక్కఁడే కొడుకు గావున నాని కుతూహలకై చెప్పినది తెలియకుంక రహస్యముగా దాని రిపాడు చుంటివి.

నేను రత్నదర్శకుఁడను బ్రాహ్మణుని చెప్పినది వోయి నా కుమారుండు

మీగుం భక్త్యవివాదని చెప్పి యతవికూఁతను చూపవలె యను యవతని వెండ్లి చేయుముని యడిగి మఱియు నిట్లంది.

క. నగభెన్ని యేఁక బెట్టెదఁ
తగువితవును తోడ నెదుఁక దరలి యరుగు రెం
దుఁ గదమడుక్తుతి నెంచిరి
యగు నెకంబెదియ జను లహాయని పొగడన్.

అని యనేక మాంసవదనము జువ్వకనించి యాచిత్తునఁగఁ దవత్తుతిగను నా గుహాదువ కిచ్చుఁజ్జొప్పించి కాంటాములు బాట్టికొంటును. ఆ వివాహమునకే మేమివ్వదు నిశ్చయించి. నా కుమారుఁక జూపిన వాతాసుయందు ద్వినియోగము. అందుల కేయుపాయము. దోడక పతనపరచుచుండ దెలిపిమఱి నీ పిండము గనంబడి తిని, ఇందులకు దైవము నెన్నారముగాఁ జూపెను సంజనించు చుంటిని. వినుము. నీ మామము మీగుల కమఁపయ్యెన నా గున్నది.

నీవే నా కుమారుడనుని తెప్పెదను. నేను వానితోఁ జెప్పిన జానకమ్మ ■ నొందెక్కము సుత్యముగా మన్నుతి. నీ వివాహ వేదికయై గూర్చుండి పాక్షిగ్రహణ విధి నెరవేర్చుము. మా యింటికి వచ్చిన తరువాత వానిని నా కుమారుడ కిచ్చి నెయనలయుము. ఇదియే నీవు వారు జేయవలసిన యవసారము. ఇందు నీకు వచ్చిన కొదవయేమి యున్నది? పెండ్లి యెరుదినములా ఏందు అరగింపుచు సుత్యము లంపవచ్చునని రాక్షసుని విని నే వెంటకరించితిని.

తమ్ముఁ దమయోగవేదఁ తెక్కించుకొని యాచిత్తుండు సర్వదా నడిచి వాటి యవ్వలి యొద్దున దిగి లంఘనముతోఁ గూత నాది సాయంకాలమున కొక పల్లెటూరు చేరెను. అందొక చిట్ట గొర్రులమును పంటజేసికొని రుణించితిని. నేనా రాక్షసి గదకరీకటిలో నీహ జాగ్రత్త యెఱుంగక బెంబులగట్ట ప్రక్కనన్న దుద్ద మామిదోసితిం తోయితిని.

అందొక బ్రహ్మరాక్షసుడు తమ్ముఁ జూచి జరిపించుచు నోర కెరచుకొని నాకేత కడుదెంచి మింగిబట్టఁ బ్రయత్నించుగా నేను జేతులు జొడిచి యట్లంది మహాత్మా. చూ కరీక పెచ్చుదొక్కెన కిఁకయిదియే. పృథగాఁ గాక గొద్దములపాలు గాక పీచుంటి వారి కవదరించు జేయుట మహావ్యయముగా. అందుల కింకకయు నేను మరలవింపను. కాని నేనొక బ్రాహ్మణుని కుమారము నేయదు నని ప్రకటఁ జదితిని. నా మరణము వలన నతని కుమారుడు జయిండు. అతనన్న యర నీయతి విశ్వులకంటె వాడునైన పాపము మఱియొకటి లేదు. ఈ పిచ్చయెను నీవు నాకొక యవసారము జేయవలసి యున్నది వెనుక. వచ్చెప్పుడు వరలుము బ్రాహ్మణ దాశ్యము గల్గి బెట్టె యెరవఁపాడు రాక్షసి నీవక కరుణించెద వచ్చుడు నన్ను తలించి నీనిగిరి రుణంబుగొనుము. నీయ జాం పుణ్యము వాగల ధని యుక్తియుక్తముగా

నా వృత్తాంత మంతయు వెలసించుచుండు నా బ్రాహ్మణావస్థనుండు వెలుగుపడుచు నిట్లనియె.

సరే, నీ మాట కంగీకరించితి నేటి నైకమానాడు రాత్రి రావలయు. నట్లు రాకపోయిన వాయున సుపయించి యొట్టుపెట్టెను. నే కంగీకరించితిని. సోసామ్మని బ్రాహ్మణావస్థనుండు నన్ను విడిచివైదెను. అప్పుడే అనలోనిఁ జోయి యారమావ్య మెవ్వరిని జెప్పక వారిలో గలనీ మఱువాడు రత్నపాదుని యగ్రహారమునకుఁ బోయితిని.

రత్నపాదుండు మా కెదురు నన్నారాము గావించి మిగుల వైభవముతో విడిచెదలోఁ బ్రసక్తిపెట్టెను. నామామములారి కన్యారాకయేనక రత్నండు అనమంతయు మిగుల సంతోషించెను. రూపవతి సుఖవాంఛివచ్చి రత్నంబిది విడిచెలో నన్నుఁజూచి తమ సంతోషమును వెల్లడించుదు నన్నుఁ జూచిరించి నావిద్యను జరిగించి పెచ్చు జొగుడు నతిగిరి.

అంత నాకు స్నాతక మహోత్సవము జరిగించిరి. ఆ రాత్రియే వివాహము గావించిరి. రత్నపాదుఁడను వాగ్యవంతురగుడు శోభన మహాతాపములు చేయుదు కాశ్రయిచి రూపవతిని నాకుఁ గన్యాదావము గావించెను.

మకరాశ్మిముఖో మారేగింపులతో మత్స్యమూలతో విందులతో నైదు దినములు నాయగ్రహారము బ్రాహ్మణ జనసంకులమై యొప్పినది. వావివాహము సేతా శిష్యాణుమవలె జరిగిందికాని నాకు మాత్రము మంతోషములేదు. దినపములు గలించిన కొంచీ చింత యెక్కువ కాజొచ్చినది.

దీక్షాసాగదిపసంబువ మాకు పమావేశ మహోత్సవము గావించిరి. రూపవతి రతికన్యఁ జక్కనది. దాని రెరికలెలు మిగుల మందకలెలు. మా వధూవధూల చక్కఁడనము మావ్యుటగాఁ జూచుచుఁ జేరఁబోయి పాటలు పాడుచుఁ జెడ్డతరవండు విడిచి పోలేకపోయిరి.

ప్రజనము మా గృహము విడిచిపోయిన తరువాత రూపవతి కలుపురెంత విలువంబునది జగన్మోహనము నమ్మగన పోయిగమజూచి నేను దింతాకోక సమాశ్రాంత స్వాంతుంకవని యంతలో రై ర్మము రెచ్చుకొని మంతమందిపోయి యో యిండువదన చేయవచ్చుకొని తల్లియు వాపునకుఁ దీసికొని వచ్చితిని.

ఆ పల్లవసాదే యా ప్రాంతమందెచ్చు పీఠముపై గూర్చుండి పోలిం నవలించుచు పోయిగా వీణ పాడినది. ఆ గాథ మారించివంట నా హృదయము నీరె పోయినది. తల్లింజనంబులందుని యట్టి ద్వారించుచుంబిది. ప్రియఁజోయి న్ను యిందితి ఆ వంత కొంతసేపు సంగీతముపాటి వేను స్వరతోవుడున్నానని తలచి నాను ప్రియవంతులు గానుంక పద్మజేయక మెల్లగావచ్చి నా ప్రస్థాన అంశకొని రక్షుచిడఁ జోపుచుండెను.

అర్జునాశ్రమం దాడవ ఏమ్మట మే ముల్లగలేరి యా రిగూకబోడిం
బోడిని స్పదబోవుముద్దురు సోయించి బ్రహ్మరొషసుఁ యలించి తిమ్మలై
యొన ములమొగి నవ్వరుగాకుంక రలుపుట దీని పింఛడి కెందుగదియలో
నా బ్రహ్మరొషసునన్న కృతానుమతం కోయిది రుమతియూ గలదున్నబోవు
ముద్దురీ కావున నా పయము పడికింది నే నెందు బోవుముద్రేనోయని యాలోచింది
నాకుఁరెలియకుంక విషదనన్ని యందొకటో నెలువందినది.

నే నా బ్రహ్మసాక్షులను నావ్యాపకము గానించి మహాత్మా । నీకోపజన ప్రభా
రము కార్యము దీర్చుకొని వచ్చితిని. చుట్టు కరింపుమని పలికిన విని యుండుకోహో,
నీవు వినుచు సత్కర్మలందుఁబడు. నీ కళయైన నీమలంబిగాక నీ సుగరముగూడఁ బుష్క
మయివడి. అని చెప్పుకొనెను నన్ను కరింపుఁ బ్రాముశ్చింపుమన్నంతలో మా
మాటలు వినుచున్న దావపతి యొక్కంత తెగముగవచ్చి మానకుమనిలిచి రాక్షసేంద్ర
ఈతఁడు నా తర. మీ కరింద నాగతియేమి? నీ వెట్లు బ్రతుకుదావనని యడిగిన
నా బ్రహ్మసాక్షులందు నీకు విషయే యాబుధిర గతియని యుతరము చెప్పెను.

అయ్యో! వే వాడురానను. నాకు లిస్స యెప్పుడును? మహాసత్తా! వివారింరి చెప్పునుని యడిగిన నా రాక్షసుండు సార్వీ. నీ వెన్నది లిస్స వడుగుదువో యా వస్త్రపు వా! దీయవచ్చు వాని తం నూనుమున్నుర్తి వ్యయ్యగుండునీ వరంబిచ్చు టయ నా మర్యాదకది మిక్కిలి సంగసించుచు సత్యమనా! అట్లయిన నిన్నువ్వుడు పతిక్షణ్ణ తెలుముని కోరితిని. నా యభీష్టున దీయచు యిదిగదరి.

ఆ మాట విని యా రాక్షసుడోహా! గడుసుదాడవీ. నా బోధాజ్ఞలను యాహర మిత్ర వసుకోరిరా? మోటియొకరిని యాచింపుము. తంకని ఏనువఁనాఁడని వంతునుండఁగనే నాచితం పెక పెక బ్రూర్లల సూత్రవక్తలై పరివడి. అచిత మేమ కన్నులార జూచి యా సాంధ్యరక్తము మచ్చివ యుక్తి? ఏస్సయము తెందురు నా యువశిని మిగుల సవంపడిందిచ్చి.

ఆ విన్నపి నానంద జరిగిన కథయంతయు విని నా కింపమున్ను ముచ్చట పడెను. అందుచేత మరల సుఖివేయుచు నింజితిం దీక్షించి పోయినది. అంతలో నున్న గిరియే. అందు మోనాక పోక తెలింగవదానవును. ఒక గంధము గురిననుచు సంతసించి నంతలో వానివేసినది.

[illegible]

గావించితిని. అంతట కలుపు బిగించి యోగవ నెత్తక మాపవతి సిగ్గుపడిరి దీక్షిత నా రత్నముజేసి ప్రాణేశ్వరా! పురు వికృతాచ్యుతి మించిన సాహసముగొనెను. అర్జునా నాకు స్వచ్ఛందము మేల్కొని మివెందు వచ్చితిని కా. లేకన్న వానిగుఱిమితకంఠమున! నా కే యాదారము జూపిచోయితిరి! అయ్యుమో! అన్యధావసుని కట్టిమాట యిచ్చి పర్వతవో! బెండ్లి మాద నేటిది! నాకో నాక్క గడియయిన సుఖంపరయితిరే. మంచి సత్కన్యయలే యది యాపిపించుచు కృంగారలించు నమ్మ! బుర్రొచ్చినది.

నేనమ్మ రాక్షసకన్యయన విట్లు తలంకితిని. ఆహా! ఇ వ్యర్థ బ్రాహ్మణుడు గర్వి కన్యకు పెండ్లి యాకి కడ కుమారుని కర్పింపుమని కోరొనెయెను. నే నట్లు అంగీకరింకితి. అట్లు జరిగిండు. కాస్తమాత్రమే యుంజగా. నేనట్లు పురింపు కోనక తప్పిన మహాపాతకము. కాని యమ్మ దీ పిన్నరాని నిర్బంధ పుత్రులగా మన్నది. ఏమి లేదంటుకుం రోరకున్నది. ఏమను చెప్పితిమే! అసలే యెప్పుడొనడు. చెప్పకున్న నీ యమ్మమిన్న నమ్మ! గతియేది విడుచునట్లులేదు. మధుక్తమగు నీ మనువ యితరున కెట్లు పడివచ్చును?

ఆ వ్యర్థ బ్రాహ్మణుడు కోరిన కోరికయు నమంజనముగా లేదు. ఆక పురుషుండు పెండ్లి యాకిన రానిని దనకుమాటు కెట్లు పడి వచ్చునని తలచినో తెలియదు. మాపవతి మహాపాతకవత తన మేర మంగకన్యారము గల్గిన నమ్మగాక యితరు నంగీకరించునా? అయినను నీ భర్తనందేహము పెద్దందలన తెలిసికొని పిమ్మట నిందర్యామసారముగా గావించెదంగాక. అంతవఱకు యా రహస్యము తెలియ నీయక యెచ్చియోచన! బిచ్చి దీవిం గలియకుండు. గాంపేనము జేసెదవని తలంచి తిని.

అప్పుడాకలోదరి తనలేకుండా నావేకుం బట్టకొని తన కహంకారము వానికొమరు మహాపరా. ఏ లేడియో భ్యానింపుము బాగుగా మండితి. మరయివ్వతి కలుక నేటియేని మాట యిచ్చి వచ్చితరా యేమి? ముందుగనే చెప్పుడు. నవరస గావించుకోవడమని యతిగన నేసిట్లంటి.

వారందః! నీవంటి సార్వీకత్వము గాకు లోకాల్లా లంఘన నాకు భ్యానింప నడనక మునియిస్తుది. నీవు నన్ను బాధించితి రప్పించితిగదా! ఇంక నట్టి యుష్మదన పుష్పయోగలేదు. విన్నది పహాసకన ముహూర్తము పుగిలిపోయినది. కలియుటలే నేడును కీర్తన మందిరిగ్నములు లేవు. మూలమిదికే! బోయిన తరువాత తిరుగ నును. లోకము పిచ్చియనుకొనవలయు విందుల! భ్యానింపునంటిని పరికిన ఎని ముక్కంటి అనునను మందిమామాయే. యిమ్మను మించినదేమియును లేదు. పుంపిణిదాతెన వారింపువ! పురుషుడు దహియ ముదముచిని యందరి నీరంజన బాహ్యుండి పుట్టిగావించిన నా పాపంపము గలుగ! జేసివని.

నెవం మి వయ్యంబుకన్నేర వారెండుదలంబుల వలంబుల రావించిని

మూడవవాడు పెద్దవాడును దుశ్శాసన యా వృద్ధ బ్రాహ్మణుడును బంధువులతోఁ జేయుచుండిరి ఇందులో నొకరుండగు గుర్రులెను. కరుణమున నగ్రరావనీ తీరమున విడువబడితిమి. అంత కాలమెక్కిమిచ్చిన చివరలో చాలవెను గూర్చుండఁ జేసి యా వృద్ధుడు వెడత విన్నవనలో వచ్చును మిడికొందలనిం గూర్చుండబెట్టి వయస్సును సోగింపజేసెను. తనను బాధలు పడఁ జేగ నను గారి పెనుమనసు కఠినయంబునం బ్రోవుదుంటెను. నీ వచ్చు వచనతోని బాధపెక్కినై యేడిసో మిషింబు యావినప్పకల్ల నా పెద్దవానిని వెప్పించుడిలి. నేనా కమము గ్రహించలేకపోయితిని. ఆ వృద్ధుని వృత్తుల నాచుండు లంకమెచ్చి నీవన్న వాన ముందునట్లు నీయమింతును. నాకును పెద్దవానినను మరముగాఁ బోవనిచ్చి యొకఁడో నానానను బండు గుఱు ముని తా నెచుకొనిపోయి పుట్టిక్కరి.

నీ వీరి ముందును. ఆ గుఱు బ్రహ్మణుగా నాయొకఁడయ్యి మొకటి నానెట్టి చొరకొనిను చాలవచ్చెను. నీటిలో మునుంగడ యుండుచున్న గొట్టకొలి వచ్చుటని వృద్ధులైన? నీవన్న చరితించితివి. అది నాకు తెలివ గంకము. కృతజ్ఞులగునున మునుములైన వారెంతో యాచిరిరా; అని కనక యంతయుం బ్రవృత్తులు నాచింప చ్చిరమయ్యులను వాని మును నిశేషముల మిచ్చుకొనుదుఁడనగా వచ్చుచును నిల్చియు.

కేవలము బ్రాహ్మణుడు వచ్చు గోవిందమును వచ్చుచున్నయందు నిన్న వర్షవర్షుగా నునుండుముగా సావరముగా నీవనడింప కన్యకా రక్షమును ముఖమునకి చాల్చగా జేయుచున్నా? ఈ మని చాలా వివర క్షింప వచ్చును. అది యటంచె. వానరీ తిలకము నిమ్మలగాక యాకనెనుమాడు నంగిక రించునా? ఈవనరీ నీ చాక్యయేకాని యతని కోడలునాడు. ఆ రిన్నది నిమ్మల గానక వరదనీండునుండును. నీవై తెలుసే యా గ్రామమునకి పెద్దమనుష్యులను జరిగినవలె చచ్చి యవ్వనండును తెలుసే తెలుకొని కమ్ము. కాచునీవే నేనుగూడ నవాయము చచ్చి వచ్చు తెచ్చిను నంతసేండును గోవిందు చయ్యా. నాకు నాగ్రామమేదిమా తీరియును. ఇందుల సొదవము మీరే చెప్పవలయును. యతని నిలిచునింపు దుంటెను.

అంతలో నాకమున నేటియొక వారము వివరించెనది. అది మునుమును విని నాచియు నింగి దిను. అరిగింపుమంద వారమునుండి యొక వృద్ధుడును వారి ముందురగింపు నక్కడవచ్చి గుర్రులనుండి మునుంగునుండెను. తనాడున ముఖి బ్రహ్మణుడు. నా వృద్ధుని గూర్చి జిరి లాగొనవచ్చి యాయనము నాయనము నీ... నాయనము. నా వృద్ధుని సేవరీంప వచ్చునది. ఇరవగు. వెన వృద్ధులంద

ದ ರ್ಪ ಕು ನಿ ಕ ತ

అయ్యో! ఎవరయ్య. నానాధ్వరము నొనరించుకొని నొప్పు రత్నధారము, జేతాక తనిమని ముసూరుచు, నా పేరు చిత్తమందచుచు జేరినవాడు నాయంబా ముస నా గ్రామ నసేవముననున్న చానదికి బోయి బాబావారి యందులోఁబడితిని. కరవెగముగా నా ప్రసాదము పోవుచుండెను. దైవముగా నా భేరిక బాదవు రొడి వది, బానిసబట్టితిని కట్టుకొనిపోవుచుంటిని. కాత్తిమిల్ల నా ప్రసాదా పెగయినం బోయితిని, యెంతవారి పుకతినో తెలియదు, అట్టుకొట్టుకొని బోయిపోయి యుచుంటి మారుచువీరో, అది యొడ్డువరుఁ జేరుచున్న బెల్లనుమిలోఁ బగులుకొంటిని. అప్పుడు తెలిశింపారు చుండెను.

అందరినును చట్టబోధ్య ముగిసిన పిల్లగా గర్విక్కి కలములు పరి
క్షింపి చూచితిని. ఆ ప్రభుమంత్రులు పదార్థముగా నిలబడినవి. పార్థవత్వము
యార్జును విసంపదములను. ఆ సమయవారముతో నిమిషపుటల దోతక
తో ద్రువమను నొకమారుగా గొంపము పొరము పెట్టెడిది. అల్లకడవ్వతో నొక
పువ్వులండ్లియనునదను నొ పప్పులంటెనని. పండ్లకడమనునది పిల్లమింపి యెట్లె
నాగవీటిలోనిది పండ్లకడి. అందుకు. లేదు. పర్వతా మానుననె యందటను
తిరుమలంక నింకలో ప్రవృత్తి గొంపది. చంద్రప్రభాముతో నాకలి పెరివ నా
గుడిలో నొక మూలండుతోని యుండిన.

అంతలో ముగియూ గొంతులు వయంకరావారమునకు వాళ్ళ మారమున
నా ముఠామందిలో నీ వచ్చి ముగ్ధుల మున్ను నున్నుం బూరి యెట్లనానముజేసి నీ
సన్నుతకు ముగ్ధుల మున్ను వచ్చి వచ్చితివి? అ. యెడిగిన తేలి గడగడరాడును జేతులు
చీడించి నీ నీట్లుంటి. దేవతా త్వవలనలూకాః పియ నమస్కారము. నేను మీ
ద్రవణులుం శరణుంబు నేడితివి. నీ శరణులుజేసెన పున్ను కడింపక తీరదు. నేను
చివరదాం గుమరిం జరిపిన నీ బాహులుం కుమాదుల. నాపేరు వర్మకుండండును.
నామనీ నదిలో నీ గొట్టునీవచ్చి యుదు గెట్టికిని. పియ నున్న నాపాదకున్న
నీ నీయరవలొంక ముగ్ధులనానననే మిది పిట్టగొన్న వారి వారిపుట్టునీటు వేడు
కొంటి. నీ నీ పాద పుట్టగొమం పట్టవది. అక్కడి వాడు గుమగమంక బోజము
పెట్టి. నామనీలూకాంవారదామందే నలంకరంక డేసి. అక్కడి సుఖముగా
మనది.

[illegible]

తెగసిపోవుమందిరి. అంతానుమంది వారు భూలోకమునఁ బరికింపుదుఁ డోవుదుండ నొక సగరములో నొక భవిష్యియంట వివాహ ప్రయత్నము అయగుదుండులర దిలికింది సమ్మందుంచి యా చిహ్నిం బవ్వలఁ డోయిరి.

అయ్యజుమోమని యింది నా రాత్రి వివాహము జరుప నిక్కయింది. పెండ్లిమీఁదను నున్నది దర్శకుని దానపేత సుమరు. ఏ భారతసులేతనో యిది వజ్రపు నిర్మలమైన పెండ్లిమీఁదను సుమరేకా కమలకు రాకపోయెను. ఆ పెండ్లిమీఁదను చక్క వివాహము వారని వారలో గొందఱు కిష్టములేకట. అదిగవ దుష్టాచారములతో నుండును. స్వాంతుఁ బొంది యా యజమానుడు మొదటిదాకు సముదయమున రాకపోయెడ భరణియనఁబట్టి నాని యెడను జనింప నావ్వలతో నాలోచించి వీనిని మనయించి రగవంతుడే దీనికొనివచ్చెనని సంతసించుడు నాఁడఁ జెప్పి మంగళస్మిఁపవలయు పోయెని యా సుమరును నాకు వివాహము గావించిరి.

హా త్వనిదృష్టం బోవనమునకు మఱియెదు నేను పరింటిమందఁగా నొకనాటి రాత్రి మఱం నా యాచీవ్రువచు వ్యవస్థరసముంది వచ్చును నాయున్న యుండి తెలిసికొని పెన్నె తికిన యాభావమందలంచు డోవుమందిరి. అప్పుడు మఱి యొక యోగినిగదము వారిచెడును మఱియెను. వాటిని పీడిసి చూడని గరియికి జగదము వచ్చితి. అందు యోగినిగదములు కెంతయు ముద్దియొగము ప్రారంభించెను. ఆ గతనిదలో నేను వారిచేయవారి యందుఁ జగితెను. వీరిలో లెదురుచే ప్రతికితివని లేనిపోఁ అచ్చువారనే మీరు మన్ని యావహించి కప్పించిరి. అనారణ్యంబులైన మీ యుదంతముగూడ వినిపింపుడు సంతసించెదవని చెప్పిన విని కష్టము చిత్రమార్కుం డిట్లనెయి.

మీ యువపుత్ర భక్తికము వాక్యపోలిగనె యున్నది. మీ యిద్దరు చక్కని ముద్దుగుమ్మలం బెండ్లియాడిరి కాని వారి కులకిల నామంబు లెద్దివో యెఱుగ రైతిరి. అవి పలుకుదు గేదనుని పుల్లారత మందయు నరనికి జెప్పించెను. ఇరుసరు నొందయలం డోరియుండము. మైతిగలుపుకొని యావదపాలు గాకుండ పిల్లపురఁ గాపాడినవాఁ డాకందె యని యెఱిగి పుల్లమాచ్చుని సుకింపుడు. బుద్ధిపురుషా ! మాకు మా భార్య బెండుంకిరో తెలియదు. ఇప్పుడు మేమేమి చేయవలయును ? కర్తవ్య మువదేశించెదవని వెరుకొనెడి.

నేనొక మనోబంధ డోవుదున్నాడ కానిండు. మిమ్ము భార్యలతోఁ గలిపియే పోరినదం గాక నరువఁతని యా యోగామయల గురువులు మఱియు మఱియ నుని సుదమ రంబులవతి పోవురు వారితోఁ గూడ గొప్ప మయములు సాగించెను. అదిమాడు పోయెంకలమున కొక యృగపూర్వమువఱకుఁ బోయి యొక గృహస్థుని యెఱుగ నెడి బంధుగిరి.

ఇప్పుడు చక్కగవలెనను గొప్ప వివాహము అయ్యుండును. ఆ పెండ్లికి

వానిచేయునుండి బ్రాహ్మణులు పెక్కువారు వచ్చియుండిరి. అనేక మహోత్సవములు సేయుచుండిరి. నాడు లెంకవధివధులు తాత్రి యేదీయో నారక మారించుచుండుకొని భోజనములు పెంచుకడ గావింప బ్రాహ్మణులు నిలుచుటకు అందువులు కడదీసికొంటే అయ్యులదేది తినుదురు నా వరదేంల మువ్వగ నొకయదనమీద జూచి లెంకు లెంకు వంటలెవవి. నేడు పెంచులక భోజనములు కావలె యున్నవని లేపులయు వాచు పేము వరదేమిలము, మారీయూకు వారని యుత్తరము చెప్పిరి

అయ్యో! పిను వరదేమిలవ నేమి? అదా లేరను లేదు. పిను కప్పక భోజనమునకు వావలయును. నా యజమానుడు జంతువులకన్న జడదొంగలనేయెక్కువగా మర్యాదజేయును. తిన్నవ వావలయునని గట్టిగా నిర్ణయించి యప్పకే వారిని బెండ్లి వారిరికిఁ దీసికొనిపోయి ముప్పట్లములిచ్చి యొకటిఁ గొమ్మనవచ్చెడి

కుటుంబువచ్చుదు లేదనియు నను లో బడించిన పెద్దానెండు జూచి యెప్పుడువందురు దాపుకన్న పిలుచుక పోయిపో సేమయ్య ఈ యజమానుండు లెంక భాగవంతుడేమి? అప్పు పెంచులకముల పిలువెనని యడిగిన నతం దిట్ల నయి.

ఈతండు మొదట చచ్చుచుంటే చచ్చుచుండు. దైవికముగావచ్చి వారింట్ల గాంధసవరము నులిసినది. ఇప్పు చిరస్థితి వారిని భాగ్యవంతులు డి బోనుటలో లేదు. వినుం నేనున నుమా రై యెటు ఇంగారము కన్నాదాన నమరుంబున చూచి వరున నిమ్మలయకాక పిలిచేదీ కచ్చి మర్చించెను. చూతువు పుట్టునప్పు నట్లు ప్రెక్కికొని రలు. దాని యాచించుటకై విక్రమార్కు చుహూజు నొద్దకు బోవలెనుక దానిలో నెవ్వఁడో సిద్ధుండు గనంబడి రహియాన పొచ్చెనుట. దానెండు లోహము లన్నియు ఇంగార మగుచున్నవి అని చెప్పకొనుచున్నాడు. ఏదికి ఇంగారమునకు గొరవ యేమి? అట్లు అడిగిన నేనింకకన్న చెప్పునగా దిండివంటకములు జేయంతునగా.

కడి యెటుండి. పీఠాంతరము దలించి వేరి నొడ్డిండు నా పాటుం బూడిరినా! అతఁడే కొమ్మరకాత. దాని కెన్ని యేండుండునో చెప్పకొనుదని యడిగిన గేనుటుండు పూత యోవకములో నున్నవారు మువ్వది యేండ్ల లోపువాడని చెప్పెను. పక పక నవ్వుచు నాయునికుఁ బొంబియేండ్లున్నది. ఆ సిద్ధునందనే పింగి చూడవముగూడ నంపా పిండివది ముమ్మనాదిని వారికిని నిమ్మకు చూచిన పిక్కిలి నెఱుగవడక మాగుడు అని వాని చక్కాంత మంతయుఁ జెప్పెను.

విశ్రమావ్యుండు ఆ పిక్కిలిని బరికించి చూచి భగవంతుని ప్రభావముల గనించుచు నా వక్రపులు నుత్పాత్రహా నుంబునం బడివంతులకు పిక్కిలి నంకసించెను. భోజనానంతరము నాడు మువ్వకును వెనుకటి యెరుగుచురకుఁబోయి పండుకొనిరి. ఆ సమయంబున చుట్టించుట పెచ్చె లవ్వలి బసవగుడిదఁ బండుకొని నాట్లు సంభాషించుకొనినె.

దీక్షకులు— సోమయాజులుగారు : ఏమిటా భూరమమంది వర్షికిరి గదా కన్యారాక చెమ్ము తాగి సత్కరించెనా ?

సోమయాజులు— దీక్షకులుగారా : కన్యారాక తాం తెలిసిపోయారు. కన్యారాన నమయించిన పిర్వాంసువమ్మ వారికిం సువరదాకము గావించెను. చూరం నుండి వర్షికిరి నమో గొప్ప సంస్కారి నమో నాకు నేటిది కుంతుల యిత్తుగల అంగియ గంటమునదైనను.

దీక్షి — ఏ కర్మిగది తప్పవయ్యే? ఏకపతి శాస్త్రీకి అంగారుగునవమనే యిచ్చెగలెట, అదంతయు రసాయన ప్రభావము, దెప్పయ్యారు అది దివరి కిదన ముక్కలై పోవునేమో.

సోమ — అరాగునా? అందరకమ్మ నాకే యొక్కచగా నిచ్చెనని కలంబు దుండి నెట్లయిన గృహక తారతమ్య పెఱుగనినాకే.

దీక్షి — సరి సరి ఏకపతియనగా పాపామ్మకనుకొందరా యేమి ? అరు శాస్త్రములు వృద్ధులుగా వెలింగిన రోక. ఆ యాచియందు రోపములేదు.

సోమ — దివరకు పీరననల్లని యన్నియు వివమంకర్మలై పోవునేమో ?

దీక్షి — ఏది యెట్లయిన సిరికి సిరివలెను మన బ్రాహ్మణులలో నిర్విస వారు లేరు. మా యగ్రవరములో రక్తపాదుకము బ్రాహ్మణులుగూడ గూతురు వివాహమునకు ఏర్పాటులం సత్కరించెనని సంపాదింపవలెనగా నున్నది.

సోమ — ఏ రేయూరు.

దీక్షి — వర్మదానది కవ్వలనమ్మ మణిసారమును యగ్రవరము పాపము మా రక్తపాదుకకు గొప్ప యావవయే కలసిందిగది అయినతో గూతురు వరహా రింటి కనువ్వుయెంక వారిలో వర్మదానదిలో ఎవే యిద్దంకు మృతివొందెనట. రూపవతి పుట్టినది. తాని రక్మదనము తాని గుణము మిగుల స్తోత్రపాత్రములు. తాని కైదువ రవము గొలుకగావేసిన తగవంతుని నిండింపవలసివది.

సోమ — సరి సరి. మా బ్రాహ్మణులలో నిద్దవలెయే అరిగిగది. సుంవర సేవకకు బ్రాహ్మణులు కనూకులును సుమనయుల దాని వివాహ ప్రయత్నములు లేని కొలుక నిగ్మయించిన వయెందు రాకపోవడలే నొక్కదనుండిమో వర్షిన యి బ్రాహ్మణులమావత ? ద్వి పెండ్లి జేసెను, ఆ మఱునాకే యావ రెండ్రలోయెనో తెలియదు. నిండ్లి పోతుకు తర్ల గుంబరవంతులకు విక్కిరి యొలింబుననన్మతి. తరువాత నేమి అరిగిగదియో నాకుం తెలియదు. అంతలో నీ వివాహము కరు వర్షికిరి.

సోమ — ముక్కల మెగ ముంబరగూనకే కిర్ల నిర్విస నేమి అయ్యెనా ? అందులకే మనయ కలసిస సంబంధ ములే లేయమన దెప్పయ్యెందురు.

దీక్షి— అదిగో మృదంగధ్వని వినిపించుచున్నది. నాటకము ప్రారంభించిరి కాబోలు. మీరు చూడవచ్చుగా నేను తోపుచున్నాను బాబూ.

సోమ— నా కాయాసముగా కున్నది రాజేను.

అని వారు ముగ్ధాక్షికినక మాట రానింది విశ్రమాత్ములందు బాగు బాగు. పీరి మౌలవలనన చూసినది సుమనం గ్రామనామములు చెల్లెనునవి. పీరి భార్యలతో గలుపుట ముమాలు సుంభమేయని లోలోపించుచు బానిసలన మాటలు విన్నాము లగు బాతులకి తెలిసికొని యా వార > వివరితి చెప్పి నేను లేచి వెంట గ్రామము లకు బోయి ■ భార్యల బావుల చెలిసికొనివచ్చెను. పీరిందే యుండును. కాలినడకం తోయిన శారదినములు పట్టును. అక్కయనమున నాలుగు మూడు దినములలో బాది వచ్చెదనని చెప్పి యా వారి గదికి ముఖనాడు గుర్రపిక్కి యరుగుబోపు నమయమున నేనుదీక్షి యా విశ్వజిత యా పీరికి వచ్చి గుర్రమును గడుతువట్టి తనకు రసరసాయనము లిచ్చిన దివ్యసేనునం దీక్షిచే యని గ్రహించి విశ్రమాత్ముని దిగరగా వారింగనము జేసికొని ముహూర్తా. ఈ వైదమంతయు నీ రాసమహర్షము వనే కలిగినది. నే నెయింటిలో చూచితిరా? మీరు సమయమునను పన్నితి. మా యింటికి రంపని ప్రార్థించుచు వందున్న గారికెల్ల వకని వృత్తాంతము చెల్లించెను.

అందు గంపులుగా మూగిరిని వింకగా బాధా దొడంగితి. అప్పుడు విశ్రమాత్ముని వాలోంచి అయ్యో! నేను మీ రెవ్వరో యిఱుంగను. నేను మీ కేమియు నీయలేదు. వచ్చి మీరు మఱియొకరుకూడ యిదివర గడించి పరికి గుర్ర మెక్కి యవ్వలికిం తోయెను.

అని యెరింగించి నుడిసిడ్డుం దవ్వలికత తరువాతి నివాస దేశమున విల్లు వెన్నుతోడంగెను.

207 వ మఱి

విశ్రము విదేశయాత్ర కథ

మాజిత్రయము — ప్రేయసీ! నీ యక్కమూడుడు నిర్వరసుందరికి వివాహ నున్నానా మంతయుం గావించి విశ్రమాత్మునిం దీసికొని వత్తుని నిస్స యోగక వచ్చితివి? ఇంతకాలం నెందుండి?

మంతమంజరి— ప్రాణేష్టా! నీ వింటింటి యజ్ఞయసిపురంబున కలిగి తిని. అమ్మవారూ గ్రామములో లేకపోయెను. ఉత్తరదేశమందలి వింతవార్తలొడిచి పొలి రానింజాదులకై అయిదుదేరి దేశాలవము జేయఁబుచ్చుచని చెంది. వెంటనే రుక్తనిశావలం దీయఁచు నేమగు వెనుకెక్క నారాదు దిరిగిన దేశము అస్సయుం దిరిగి తిని. అహ! ఆ మహారాజా గావించిన ప్రశ్నలు వివిధ మఱియు విస్మయము గలుగు చున్నది.

ఈ కృత్యము సంతకము మధురజలహారము యందున్నట్లు చేయబడును. నా యోగ్యము, యితరము ప్రార్థించబడును అస్మిదన్తరము పెల్లెరా? సిద్ధ తీరణము, జేయము, దాహరణము అన్వేషక వార పూరితరణముః గంభీర, యాపతిర్యేయము. విక్రమమృదులం గిద్దెన్న నుమహార్యమనందే యాగ ర్థమంతయు సమృద్ధ పూరితరణై యాహారము గలుగుఁ జేసివది, అంతరి సర్వై కరము విక్రమయ్యునని యెఱుంగ జగ్జ్మను తర్వాతసంకలనము పెద్దగా నుంపివది. అమృతవాహ వారై యుపసారముగావించి యవ్వరః తోగివది, వింజితః అతరం దెలువందే సాహాయ్యతో, ఇతి యొక్కటి యేనా? ఈవాటిదేయ్యు లనేములు గావించెను. తన ప్రాణము చ్ఛేదముగావైవః జాగ్రత్తగడు,

ఇతరః ద్రవ్యరంభము ఇతి ముగ్ధసంజేపిని దివకం అభ్యసముః తేన గౌరి తూసురమూర్తున కర్పించెదట. మఱియొకరాల, వేదా వివరముతో బ్రాహ్మ రాష్ట్రసామేకయగు యువతిని విడిపించి రచించెను.

మఱియు శ్రవణః బ్రహ్మసాంకమందరి మహా సుగరమును వగవార వాసు లని తూసురులు ఏకద్రవ్య పురవాసులు బాసురునకు వదిలి మువ్వర్వర్వాగి వాసియుని రాక్షసుమను విర్య మొక్కొక్కము వేయి యాహారముగట్లు నియుముః జేసిరట. విక్రమయ్యుండో నా వార్యగ్రహరమువదిలేసి కామవృత్తి బ్రాహ్మణకుపాపమునం ముఖనాడు వంతు పచ్చిసనిని గ్రాహపితాయలు వార్ధా బంధులయు వాడు దూరింపు చింత నోరాక్షులు దాని దానవున కాహరముగాఁ జేయి వర్ధశంపై గూర్చుండె నట. అంతలో నారాక్షసుఁ డతులించి చరహసికమదనాలించుండై యందుఁగూర్చున్న విక్రమాచ్యుంఁ గాంచి మహాపశ్చాత్తాపః నీ పెద్దతవు? అన్న మరణుండవయ్య నీచుకయు విచారము లేన సంతోషముతో చనిపింపిరి. కాబోవువని యేమియో యెఱుఁగుదు? అని యడిగిన వరండు నవ్వుచు చెప్పెను.

దానెల్లెరా? సిద్ధ పశ్చాత్తాపముతోఁ బడయేమి? నేను బిరాక్షుని కరీర మును విరుచిన్నాను సంతోషము గాని విచారమేల గలుగును, అగ్నిగోత్రపుర ముగా మున్న బా రహమును క్షుండి నీ యాడిలి యరంతుకొనుము. నాకుఁ బాపము వారించు. అని యుద్ధరమిచ్చుటయు నోహో? ఇదివలె పెద్దకు నింక ప్రర్యముగాఁ బలికిననాడు లేడు. వ్యధలం జేయదోరనే యెట్లనఁడును మున్నే చచ్చిన వరముఁజేసిని సహించెన విర్యవృత్తిగా కరీరమును విరుచుచిన్నాడు. ఇట్టి సాక్షాత్తులు వి క్షుండిన నాక విరగముకాదు నీవి ముగ్ధవాతరవి తరంతువు వరం జేసెదని.

3. మహాపుష్పః : సిద్ధ పశ్చాత్తాప కరీర మృదులమందని. కావున పుష్ప నీయువ ప్తతిని. నీయుమకనే పెల్లెరదావ. వరంబు లేదు మిచ్చెదమని యడిగిన

అమాదలే పెన్నుకొనునున్నాకము. అతః భేషోష్ఠఃతో తరియదు, విసోరమగా
గుట్టుపైః గూర్చుండుడు యమకొసెరు కాదోరు : వాకాఘ్రుక్రంతోః బోల్లాది లల
వంతమనుః శివ వచనంబెలా అది యక్కమోహు వా రా తెమంగలొగిందిరి.

అప్పుడు నా హృదయమునఁ జీలకొమ్మయొక్క భవము లావికృతమున నేమిఁ జేయుటకుఁ దోచక దొడ్డుమడుపు నిట్లు కలదికిని. అక్కడఁ బావల కౌరవముల కారములతో నెన్నడును సూక్ష్మాత్మము సంభావము గలుగఁ జేయుచుండును. అప్పుడుఁ జేరిన దోహదమునైన భక్త్యముఁ జేయఁగలది. ఈ సంభవము చిట్ల మధ్యాహ్నము సూర్యునిదియే వచ్చును ఈ కం దెట్లు జీవింపగలడు? అయ్యో! బుద్ధి పరివేశకపోయిన నీ దుర్మార్గుడు గలుగవలసి వచ్చినది. ఈ పుణ్యభూమి నందిపురమునకుఁ దిసికొనిపోయి యెంతయూ యుత్తరమున పేరుపెరియవని కలదియుంటి నేదీయి రేదెవ్వఁడ గావోయి. అట్టి మనచుకము. ఈ మహాత్ముని దేవతలు రక్షింపరా ?

నూతనమున నున్నదియనియును : అదియు నితరము దానిని
విడిచి పోయిన క్రిందికివచ్చి పది వేర్వేరుమా ? మీ కేమియు భయములేదు, పొయ్యిపాన
మున నీ నువ్వుకొత్త దర్శన మగును. తలలమీదు నా దేవతమునకుండునది నియమంబడి చూచు
చుంటివ్వు.

తాతనీ నీవెలాగిడుచున్నావో? నరతపిండు మురిసిపని యందులివారలు నన్నుదగ నేరుదురి. తాతనీ నేనె కాదు. నేను నేనీవు మీరుగూడ వెలింగియుందురు. ఇదిపాపన చెప్పెడు వేయగలది? తెలిసికొనరా?

సీ. బలిమివేళాకుంబి ఒక రచ్చిన మలి

తమ హక్కులను సాధించుకోవడానికి పోరాడాలి

త పత్ర రోచుమ్మోరమ్మవ డూడెస్ పిమ్మ

కడిగివే రుంఠ విర్కసటి దాత

గొర్రె కు ముందు గొర్రెలు పరిశుభం

పూర్వం: ౪ ప్రశ్న పూ. ఎం. ర్

పరిగోసి తిరియ్య ర్వాక శార్తిర

ప్రగతి-రూపమున ప్రవర్తించుచు

శ్రీ, నరసింహ స్వామివారికి సాక్షాత్తులైన వారికి

"మనము కిక్కినట్టి ముప్పవేలవంశము

దిశ: ఉత్తర-పశ్చిమ-వాయవ్య దిశ

ಪ್ರಾಚೀನ - ಮಧ್ಯ ಶತಮಾನ ?

అనంతరం ఆయన పర్యవేక్షణలో ప్రత్యేకంగా ఏర్పాటు చేసిన గ్రూపులలో ఆయన పాతాళాల్లో

పాపము గొప్పింపుడు మనమును మోక్షమును ఇచ్చు యీశ్వరందేవతా, 1980వ సం. ధోరణిగన

వ్యవస్థ రోగియైనా అయ్యేయ్యా వ్యవస్థ వెళ్లి సుకృతి యవద పొచ్చియెను! ఈ గ్రామముందున్న బ్రాహ్మణుల జేమియు పనులు లేవు. ఇందలి బాచి వందరు. కడవునికడ వన్నము లేక బాధపడుచున్నాము. ఎప్పుడో విక్రమాచ్యుని కథకుఁ బోయి మా బాధలు చెప్పుకొనునయ్యెనని తలంపుకొను టుంటిమి. ఇక మా యావద రిట్లు పోవునని యని యందలి బ్రాహ్మణులు ఝుదించి వారియను నిట్టంటిని.

ఆ మహాత్ముని జేమియు పనులులేదు. వెళ్ళు వెళ్ళు పడుచు పెరిగి అంగారమునకు వెళ్ళుచును సాయంకాలమున కిందు వాగంటు మీదా స్వపతికి జేమి కరముగా సూర్యసమస్కారములు గానింపుదుఁడని ప్రోద్బహించిరిని. బాధయున్నాహముతోఁ బెద్ద యెలుంగున వసుదత్తారములు గానింపుదుఁడని సాయం కాలము వఱకు వందలి వారిలో నొక్కఁడైన నక్కర కడలిపోలేదు. భుజింపలేదు. తదాగమనం బయింపిని ద్వానించుటంకిరి. అంతలోఁ బర్వతీకాంతుం దవరగిరివట నిడుమున విడువబయి నానంద స్థలంబున బ్రహ్మంబు ప్రాన్నమై తదాగమనిపోలి దిగుచుండెను. అప్పుడు.

క. పుటమిదవ పెరివని చి

స్ఫుటపర లేలమున పలుకుచును కంఠము లే

కృణే నున్నప్పుడు న్ననంబు వె

గెఱచిని పుట్టెనును గునముల బాపె.

దేశలాభములు పొందుచు వచ్చి పెరిగింపుచుండ నమృహాత్ముఁ డా స్థల బ్రాగమముండి తదాగమనించుచుంటి ముందుమును దిని వచ్చుచుండ నందలి బ్రాహ్మణులనుండులున్ని మూఁగిని ఇయ్యిదమార్చిఁబా యని యరచుచు నొకలో విలువందెట్టి యట్లు విన్న విందుకొనిరి.

మహారాజాః పితృ ప్రియమాయ్మంరమే యెలుగక బ్రోక్షుట నుపేక్షగాఁ జూచిరిని. ఆమె వంద నీవృత్తాంబ మంతయుం తెలిసి కొంటిమి. ఈ గ్రామములో నూలు బ్రాహ్మణ గృహంబులు గంపు. ఒక్కటికే గడువునికడ భోజనము కువరదు. మేముందము మీకడ కరుతెందరి మాయత్కటలుఁ జెప్పుకొనవలయు డని తలంపుకొను టుంటిమి. పెరటిపోనికిఁ గల్పవృక్షము జేపెట్టు నీమే మాతెంగు రరుదెందెతివి. ఇక మా దత్తద్రవము మామందలై పోఁగంపు. సూర్యుని జూచినఁ జేరటలు నిలుచువాఁ మహాత్మా! మా యూరిపోని వచ్చు. రాత్రి వృక్షంబుతో మేములు బాధపడుచుంటిమో నుడుము. అని భీమరై వేడుకొనుగా వారిందలి విక్రమాచ్యుండు జీతరైర్తి యొనియె.

బ్రాహ్మణోర్తముదాగా మీకు వసుస్కారము నేను మీ దర్శితము విశ్వాసము దునిగి నా దత్త కుందలములు తెఱచును మత్సాహసమునకు పెచ్చుకొని సూర్యుండు నాను గానరగా పచ్చెను. ఇది సర్వము తెఱచు బాధపురు అంగార

మిథ్యుడందువారు. పిమ్మట మీకర్పించమంటిని దీనవచ్చిన అంగారము మిథ్యుగపరకను అందఁజేసి అందఁకొని కుజింపుడు. కాంతవల్లు మీ కష్టములు తీర వచ్చును. పిమ్మట కింతకన్న పిమ్మట నామొద్ద నేమియును లేదు. అప్పుగహించి నన్ను గృహింపుడు.

అని చెడుకొనుటయు నోహో! అంతవచ్చు నధికమేమి కావలయును. మమ్మఁగూడఁ జక్కవయ్యెన నాపించితిమి వాడు పోరఁబలు సేయుచుంక నాకుంక లములు | బాహుకార్పితము గావించి యీఁగెరి తప గుర్తుఁ న్ను కోరికంటియి యిక్కఁబోవు నమయింజున నే నెదుర నిలువంబడితి. నన్నుఁబారి యెడనగవ్వకో రాజా పిమ్మో! నీవు మనముంజును కాచా! ఇప్పుర కెట్లువచ్చితిని.

నేను—దేవదాసు మమ్ము నానిచ్చిన పరమ మనరిపోయి దేవాలయము జేయుచున్నాడు. ఆ మాట నావరస జేయునై వచ్చితిని.

రాజా—ఏమి చెర వచ్చితిని?

నేను—మాయక్క! మనుక్రొత్తమువలన కింతవధార్యగా స్వీకరింతు మని యభయపాస్త పయితిరా :

రాజా—ఇందులకై ఎంతప్రాశ్నపము? అదే స్వీకరింతుఁడని,

నేను—మమ్మ! వాడ యెవరోవాడు అందఱు ముక్తుహము జెంది రున్నాడు. ఈ భారీ వలకాపురమువకు దయజేయుము.

రాజా—నన్నవచ్చి చెవరోములలో వాడకుం బాచి వచ్చు వెద్దగాఁ బొగడుతుంటివారు. ఆ వార్తలు నాకు తెలియవచ్చువి. సిగ్గుఁబుచ్చుది.

నేను—నే చెప్పలేదు! నాకు మీరు అపారమునఁ బరిశ్రమింప విషయము కుసేయఁజేయఁగదా! మహేంద్రఁ జేయఁగదా! బృహస్పతి యేయఁగదా! వరమెట్టి యేయఁగదా! తాంబూలు తమ వంశ గానఁ చెప్పలేదా! అమ్మ పికవకు బొమ్మని యెఱింగింప లేదా!

రాజా—నీకుమరి అదియొక మహారాజ్యమనియే తలంచుచుంటివా!

అది యొకటమిదా! అదివల మీన గావించిన సాహస వితరణాచి గుణ గణంబులు వెల్పుంతుఁ తెలియలే దనుకొనఁబడినా! అదిరాశిఁ గాదికవియున్న శ్రీమన్నారాయణుండు మీ దేరులు అది తీసుకొనిపోయి అరిపీకముకడఁ జేర్చిన వార్తలు దేవలోకమున్నయు వ్యాపించినవి. తనరసాహుకములు వచ్చి కు సుపద విచ్చిన మాట విని కర్మవృక్ష మాకు రాజ్యమిచ్చుది. మహారాజా! నే చెప్పినా?

రాజా—అది నీ కృత్యలా అందము పోవమ్మ. మతయు నేను మిక్కు లతోఁ జెప్పకుంక నీ సుఖంబువార విని వచ్చితిని. వాడు నా వాడఁ తెలియక పరికపించుచుండును నేనెందరిం బోయి యింకంబిదా! పిమ్మట మీ లోకమునకు వచ్చిర.

వేయి—మహారాజా! మీరు గుండ్లమొసై పోయావాడీ పయనంబున బోయినను వాణిమానసులు వల్లము. మా యిడిలే ప్రభావంబున గుండ్లమొసైగూర మీమ్ము తెండు గడియంలో సుజయనీ పురంబు జేర్చెద వంశకరరింతురే?

అగుటయు నమ్మనోత్కంఠాను. ప్రియమమ్ము నే నేతలిగి వదిలితి. నన్ను గడియలో ముందువతి వగరముజేర్చి తెల్ల-రిసుంక తెండియు నింటికిం దీసి కొని వర్చిన నేర్పడిన. ఆర్జియంపుమన. కన్నులు మూసికొనియెను. అశ్వసహక ముగా కంపగడియంలో నా వశ్యేందువకయినవగరము జేర్చితిని. నెండియుఁ బది తినములలో కమ్మని సాక్షా దయ్యటయుఁ కనావతివడసి యిందు వర్చితిని మదిక మంజరి నర్చున దనపోయివచ్చిన వృత్తాంత మంతయు నెతలిగిందనతి.

అని తెలిసి మణిసిద్ధం కమ్మని య కడనంతరావనభంబున నిట్లు చెప్పి చూడెను.

208 వ మఱి

బంధుశాలికుని కథ

విక్రమాద్భుతుడు కొద్దికూరి మణిసిద్ధిని హతపురోహిత మంత్రి సామంతాదులతోఁ రామ బారివచ్చిన పశేషముం గడించి మధ్యలంపునున్న సమ యంబున నొక యొంద్ర ాయన వయలెంచి మమస్కరింపుడు మహారాజా! కమ దిరాణ మున తెల్లద్ర ాయన లనేషులు వర్చియుండును. వారి వారి విద్యాపాఠవము మీరు జూచి యుండును. మరుయవిద్యానైపుణ్యము గూడ పరక పరీక్షించుమాక. అందులకై యనుదంబితిమి. తెప్పిన వప్పవమితే కమ్మరు మానుప్పొన నమచిపెనెడి. చీపువర్చి నీవిద్యారామవము జూపింపుమని గూర్జాపించెను.

విక్రమాద్భుతుడు మణిసిద్ధి యధికారమునకు సకల సామంత మంత్రి పురోహిత పాఠ వారసేవితుండై సకల మంకరించి విన్న వర్చిన యొంద్రశాలికుని నిలుపుమని ప్రతీవరి కాపాపించెను. అతండు ద్వారదేశ మంతయుఁ బరీక్షించి వాని నెండుమం గానక వర్చి యాశాలికుఁ డెందుఁ గనంబుకలేక, తెప్పెను.

అంతలో నొకనియందు బద్ధహస్తంబై యతి మనోహర ప్రేక్షణయరావణ్య భూయిష్టయగు నార్ణవదిన వెంటబెట్టుకొని యునెలా ప్రాంగణమున కడుదెండుటయు వారిం జూచి నట్లులు తెలిచియి చూచుచుంటి అప్పుడు విక్రమాద్భుతుడు నీ నివ్యుడవు! ఈ కాంక నీకేది కావయం దిందెమిచ్చి వర్చితిని యితిగిన వచ్చియం దిట్లనియె.

రాజా! నేను మహేంద్రుని సేవకుంక నా పేరు విరాస్వామి యొంద్రుఁ. సురవతి యొకనాఁడు నాపైఁ గోపముజేసి భూలోకిమున గొన్ని దినములు వసింపు మని రపించెను. ఈ దిన్నెడి నారాత్య. అప్పుడు స్వర్గమున కేవలంకును వానసుల డను గొప్ప యోధుడు అచటనున్నది. నమ్ము కమ్మని వార్త వచ్చినది నేడతోయి

లేవరకు సహాయము చేయవలసి యున్నది. ఈ నా భార్య వెంటచుటకుం దోరక నీవు పరవాలి. సహోదరులుచే చెవి నీక మంచుటకై దీనికొని వచ్చితిని నాకి యువతి ప్రాణముంకన్న వెక్కువ ప్రీతిదాయని యైవది. దీని నీవు భర్తముగాఁ గాపాడెద నందలెని నీకడ నుండు నే మనయిద వని యడిగిన నా తాపాలుం దిట్ల నయి.

మహావీరాః లేవరక మందఱకు విధాయక కృత్యమే. నీ భార్యను బుత్తికఁగా జూచి రక్షించెద నేకాదవయు రానియను నీవు క్షిప్రముగాఁ జోలు వేట్లులకు విజయము కలుగునట్లు లేయమని వలికిన సంతసించుచు నా వీరుండు తన భార్యను విక్రమాద్యుని వేకఁ జెడ్డి యెల్లయ నూరుయంద నాశంమునకు నిర్లబుంది రుంకదానము నొందెను.

ఇతం దిడిగిన మహా రక్షాంతులొ నాశాశమున అరే నలు నలు పోతుము పోతుము కొట్టము పొడుపుము అంభయము అని యొరకటించి కోరామార్ద్రములు విసం జిడినది. ఆ పొడుపులు చూచి సమ్మలందరు నీచులు వచ్చి గంధిరి సింగిదెసఁ జూచుచుండిరి. అశాశమున మహాయాద్రము జూరమునట్లు తప్పదు విసంజినది.

అంతలో నా విక్రమాద్యుని ముందర నెత్తున గారుడు దృఢ ముష్టి నిష్ఠిరిత కృపాజనునకు హస్త మొక్కఁచి శారీరవదలి. వశేంద్రుండు రానిం జూచి యోహో! ఈ లేయయు నీ కత్తియు మన నీరునదె యని తోచుచున్నది. ఇతని హస్తము శత్రువులు అందిరిరే! కాబోలు. అయ్యో! పాపము అని వలుకుచుండఁగనే రెండవలేయయు గాళ్ళను మొందెము తలము అందికములైన వేలు వేళ నాశ్యపాలుని ప్రహరం జరిగెను.

రానిం జూచి యాదివృద్ధి గోలు గోలున నేర్పుచు సురము జారుకొనుచు మహానాణాః నా కర కృతులందఱే అంతుకయ్యెను. దేహమాతనిన. ఇత నారు గతి యొకాన్నది? మృతినోంది నావతిం గంసికొనియెద. చెగము రితి నేర్పరిపించుము. గదియే బ్రతుకాంనని యుఖించుచుండ వారిందుచు పోకియందు పడతి? నీవు విధా రింపకుము. నిన్ను బుత్తికవలె జూచి కాపాడెద నన్నిం జనివేరి వని హతగిన నక్కరికి జుట్టనియె మహానాణాః సర్వభాంకమ్. నీకు నేను నెప్పడయినా? తర్కపహిషణ్ నైన నా కరకు మందులకై పోషించుము. వినుండు —

శ్లో. కలినానూయతి గౌమరీ
సహమేవేత తద్గీత్యురీయతే
ప్రమదాతతి తర్కగా అతి
నతివన్నంపా పడతనైరపి.

మతీయ —

మృతే త రరియానారి సహరోహియతానసం
సోయంరత సమాభాత్యా సర్వర లోకీ మహాయతే.

చింతామణి వేస్తున్నప్పుడు మునుముకుతా మొదట తరతర భార్యయొక్క
చోపునూ, చువేరివలనూ గూడ తలెక్కును. భర్త మృతుండైతే భార్య యెక్కిన
బ్రతుకంటే చురుకులతి సమములతి నల్లరలోకములో బెర్తలాదును నుపించును.
భర్త చచ్చిపోయిన భార్య నుగించువను వేసేమీ దానికా తర్రమ గూడ దరించ
వలెను. చివర బ్రతుకునప్పు యర్థమిది మతిమిక్కిలి భేషగదా మనశ్శా. నాకు
చింతామణి రచించినట్లుము అగ్నిం బడియెడలని దీక్షయి పడికొనినది.

అప్పుడు మ. చిహ్నమొకటినుండి మరొకటికి రోదక కన్నీరు గాల్పించు చున్న విన్ను. ముందు కర్మవశేష బోధించి, వి. మరణము చూడమని వర్ణించి, రోదక నాల్గు మ. మోక్ష మార్గం తెలియదు. నీవు మరణవర్జితము. నీమూల కర్మ కెప్పుడు జరుగను. చక్రమిడికి ప్రతిమూలము సేయి పెద్దదికరెందు, యని పలుకుచు మంచి గొప్పతన రామవలె చెప్పిరి యా మహా ప్రాంగణ లాగుండుననే చికి కనింపజేయును.

ఇ యనునదియు సత్కర్మ కైర్ల మొక్క వ కర్మవచనములతో వక్కిరి
జలపక్షియమిదేసి యాహారానెమిదను బ్రవేశించి యెల్లప్పుడు జూదయందగనే కప్పుపై
పోయివని విప్రహయ్యుడు నా దిండింట్లోక కుంజిపక యా దంపతుల గుఱింది
విధానింపును సాయంకాలమువఱకు నా సత్రలోనే కూర్చుండెను. అలాగి విప్రయం
బలమిది కాదు. మఱునారు సత్రలో కూర్చుండి యతండా మాటలే చెప్పుచుండ—

గీ. అమృతేణైవైర్మయోద్ధిమానాంనానాన్య
 ఉమరవైరము సారపితృమ సరసం
 నాకాకాన్యమృతం కళ్యాణా కరింది
 పరమంబురమాగ్ని నిజయే పే వంద్యుఁ

అని పురుషుడు వచ్చుచుపోయెడు యథాభార్య నెవమతో బంధములేదను మందారదామ మొకలేకను దాని పింగిమంత్రి క్రిందికిగి ప్రితిచూచునో నెకబంధము పరిచి సమస్తమింపుడు నిజమేయి.

మహానాదా: నే నిమిషమిది సాకంబు కడుగడవలసి నచరావధుకు మహా
 యోగము జరుగుచున్నది. అందు రక్తము బుక్కు మిగిలి మాయాణంపాటవలంబు
 నామరే గాంధీమూల గావించుటయు వస్త్రాదు మన్నిచ్చి పాపము కడుగొనుటకు బ్రస్తుమై
 న నెందుకొనె దెవరం నిలువరించి కరువుల రక్ష కల్పనె యుపదాపాతింబుగఁగొంత
 నుజిమియ గొంనంబం గొద్దియొక గొంత. నేనియు రెండుగణితులతో దానమ్మంగుల
 బుం. శ్రీంధర వందర గావించి పాపరక్షింప.

మధ్యస్థైర్యకలిగి, విచారమున వాని మునుపటి కులము సంగతమింటిని మహా
 బ్రహ్మసాక్షాత్ గ్రహించితిని. ఇందునును సింహంయను యుగిగన నే నిట్లు
 (79) మన సుఖముననే నేన విచారించియును విలసిల్లితిని. ఇప్పుడు పక్షతరము
 వానియందును నున్నది పాపముగిడుమును మన యనుబొందితిని. ఈ విచారమునకు దేవుడు

కల్యాణము కాలమున చెప్పినట్లుగా నా మహారాజుడు ప్రపంచమునకు నీరువా : నీమత తూర్లోకమున కర్మవలసిన పనిలేదు. ఇందే యుండుము. అని వెలుగుదు నీ మధ్యవలయుము స్వయముగా నాకరణముగ దొరికినది

అప్పుడు నేను పరమానంద భక్తులందఱి స్వామి : నేనును వచ్చుచు నా భార్యను భూలోకములో విక్రమాత్మక మహారాజునొద్ద నుంచి వచ్చితిని. ఆ యువతిని ఎంటబెట్టికొని యేరిగముగా రాగలడు. సేవియుండని ముఖము దళానతి గ్రహించి వచ్చితిని. దేవరసమిత్తు మధువంశులకారము భక్తులందు నీ కల్పతర్జునమున మాలికం దేర్చితి. భక్తులందఱి పలుకులు నాతాములు విక్రమాత్మకని మేదిలో వైది నా భార్య మొందువచ్చునని యితిగెను.

విక్రమాత్మకం దేమియు మూలభూమిలోయను సమ్యులందఱు తెల్లవోయి ముఖపెరుగ మెకమ ముదిగినఁ దొరంగిరి.

పీరు— ఏ మహారాజా, మూలభూమి ? నా ప్రయోగారంభమిది ? యాదవలయును నామ మెలం వెదుకగా మున్నది. నేగ రప్పించువా ?

విక్రమాత్మకం— ఎదియు మూలభూమి కప్పున నీయనియును ఇది తెల్లవోయి చూచుచుండెను.

పీరు— ఏమి స్వామి : మూలభూమి ?

సమ్యు— నీభార్య యగ్నిలోఁబడి మృతివొందితి.

పీరు— అయ్యా : ఇది యేమి పాపము అగ్నిఁబడనే ?

సమ్యు— ఇందీతములె వనన భవదీయ కరవరణ భరణింధానులఁ జూచి నీవు కరుణలఁజేయఁ బడితిమి నీ కరీరముతోఁ గూడ నీభార్య యగ్నిం బ ఁది నతి. వంకర, యెంత దెప్పినను చెప్పవలెదాదు

పీరు— అక్కడ : అవియెన్నయు రాదన మాయలుగదా !

సమ్యు— ఏ మాటులో చూడెను తెలియును ?

పీరు— మహారాజా : నీవు పరవారీ నచోదరులవలయు నట్లన కల్ప వృక్షంవననయు వెల్లడు తెప్పికొనను గొప్పవను నీతిరి పి ప్రాణనమనయును నా భార్యను నీచియించి పోయితిని. ఇట్టి నీవు నాభార్య వంకరపురమున దాని యగ్నిఁ బడితిదని పంతుల భర్తమా ? ఎగఁ దీసికొని వచ్చి నాభార్య దర్శించుము.

రాజు— (దేవులు మోసకొని) రామరామ, నే నట్టి పని గావించువా ? భక్తములారా, నీ భార్య యగ్నింబడినది. వెల్లడు జూపించుచే చూపితి.

పీరు— మహారాజా : ఏం భౌతకపు ? నా భార్య నీ యంభాపురమున నున్నది గూడగా నున్నదిగలను. నీగ రప్పించుము

రాజు— ఆంధ్రులందఱు నీయల రప్పించి, రూరసి భార్య నును లంకఁ పురమున నున్నదిని చెప్పవలెదాదు. ఉన్నదా ?

నొవ్విడలు— దేవిగారు గల మహామృత్యుము లేదు మహారాజా !

నీరు— యధారాజా తప్పక అసెస్టు రాజాగారి పొంతులందఱు
అరిగిమలు జొరకుండురా.

నొవ్విడ— పుణ్యరక్షణ ప్రాంతారము లేదు మహారాజా ! లేదు.
అగ్నింతులందుండ మేము గూడ బాధితిమి.

నీరు— నీ దివ్యము పోయి యాది వర్ష మణల తెప్పకు.

నొవ్విడ— (అంతఃపురము నుండినది సంగధివయింతుడు) మహారాజా !
శంకరుల దాక దేవిగారికో మువ్వలుపును పంకఃపురమున ముక్కుతి, ఎల్లు వద్దికదా
తెలియదు. ఇదేమి ద్వికము !

రాజా— ఏమి అది యందున్నదా ? నేగఁబోయి దీసికొని రండు.

నొవ్విడ— అంతఃపురమున బోయి యాయుంకిం దీసికొనివర్షి యెరుకఁ
బడితి. సప్తమంబుఁ గూడ మృత్యుమండును వాఁకృత్యమండును నిదేమి ద్వికమునాదాద
లేని యిట్టి యాచుండును.

అప్పుడా నీమందు చేతులు పోయిరి ఇయి వికమార్కమహారాజా : ఇయి
నరంమహిపాల శోధిత మదీత మదీగం దిరం నీరాజిత వరణయుగళ : ఇయి అరిగిన
కల్పతాపహ : నేను నిన్నవచ్చిన యొక్కదశానికుఁడ విని మరీయేంద్రులం విద్యా
రామవము. ఇందులకై మీరు పరితపింప వలదని పరిశీలనం నమ్మచీకాంతుం దశ్యంక
విస్మయ కరుణి కాంతరంగుఁడై వాని మెచ్చుకొనుచు భావారతుని రప్పించి నిన్న
పాంశ్యటాపాచుండు పంపివ నుంక మీర యిది యిచ్చిన వాడిల్లు చదివెను.

శ్లో. అష్టావోటకతోటయ స్త్రవనత్తిర్మకావరానాంతురా
వంశావ్యవగంధలుమరుహ లోరంధరా స్పృందురా
అశ్వాసం శ్రవణం కతుగోరలా పశ్యాంగనానాంకలా
స్యేకవ్యక్తం చ మామిపాం కవకస్త్రాంకయాద్ర్యసికం.

ఎనిమిదికోట్ల బంగారము పొందియిదాడు తులముల ముద్రావంతులు నేమిది
మరపుచేయనియి మూడువందల స్తుతులు నడునాంగు రథములు రెండువందల
మంది పారాంగధులు పాంశ్యలాలు నివ్వనే వంపియున్నాడని తెప్పగా నా పశువు
లన్నియుం దిప్పించి యా మహారాజా ఇంద్రజాలిమనకుఁ గానకగా నిద్రిచెనెను.
అతండు మిక్కిలి సంతసింతుడు నా భవము నైకొని మహారాజావలె నిజభవంబున
కలిగెను.

శ్లో. ఇంద్రజాల విరుక : వనీయతాం
మమిహిదవకోరం నిష్క్రితం
శాంతిమతి సమర్పితం నిరం
నిర్మలమిహిదవకోరం పాంశ్యతం.

నవరే మహాత్మ్యములతో విక్రమార్కు చక్రవర్తి వంశాత్మరవిరుల సూర్యగోపురమున
సమయమున యుగళాంతలు సౌధాంతరముల వసించి సంక్రమముతో నరసిం
గాయము,

నీ. వీరదే మనయుత్తునెండి కాపాలికా
రము వాదః బాసిన రస్యతములు
వీరదే సిరి వృద్ధవాదుల జులించి
రకములందీస పక్కాకము వినోది
వీరదే రిద్దినెక్క పెనకపాతలము
అలిచేతః బాజింపః చివరములు
వీరదే రవిదత్త పృథుకులముల భూ
సూరం రిద్దిన సుపరకరణాలి

గీ. వీరదే విక్రమార్కు పృద్ధిరవుడు
అహహః భూతం నొందర్య మర్జితంబా
వీరగోపుర సురసము వింతగాదు
మూడులోకంబులంగ వీరదే చాలు.

అని పోనాజివంబు కడుదుంబు లగింపుదు గువ్వములు జులించి
వంశా వగర విధుంబులు సూర్యగోపుర వాహులెట్లవ వేదిం ప్రవేశ పెట్టిరి. ■
కుళంగులున దేవకావివాహ వివాహముల సూర్యగోపురమున మదనములందు
ద్రిష్టరసుందరిని విక్రమార్కు చక్రవర్తి సొందకృత రన్యదానము గావించిరి.
అప్పుడు—

క. అగిరి సురకాంతలు లోక
యూరిని కర్మి ప్రకృతి అహంగముతోః
నాదిరి గంధర్వులు గుడి
గుడి సురరే పుష్ప వృష్టిః గుడించి రెట్ల.

దూలిక రికన్దు వింకడ విరువు సొందర్యదాతుల్లాది రయ్యలంబు
లోలుపొందు ద్రిష్టరసుందరిని గాంచి విక్రమార్కులందు ప్రహర సొగరలమున
ముసలగుండును. మతియు నవ్వివాహిజావసాదివసంబున వంశాత్మరమున నమ్మ
వోహాను గురించి గొప్ప సభ గావించిరి. అందు ముందుగా మాతృప్రదులు లేని
యమ్మవోహా తమకు గావించిన యుపకార ముగ్ధించును దమకత నరంబు తేసివ
సాహసవిరళబాది గుణగణంబుల దెలియజేయు.

అప్పుడు గడువ గంధర్వాది దేవతలు ఆ స్వపాదనిమిదః రదించుకొని
నర్చిన పర్యసంబు నీరితి గిల్లించిరి.

గంధర్వులు— శ్లో. విరేహాత్కామ్యవనా ప కామికం
 ద్విజంగి తామ్రకరి దా ర్థవేక నం
 క్కలాభయామావహే వికమారిరా
 దీశీవా గంధర్వగణానువంతి

ఒకనాక వర్ణకర్మచోర తామ్రాణుడొక యేవకను గురించి యొక కోరిక ప్రియ శిరసామునుండి జూమును జేయుచున్నను నా దేవక ప్రత్యక్షమైనదికాదు. వికమామృతా వా రహసి యందునోయి యురసి కామికము దీర్చునన్న నాదేవకకు యద కింము నతికి బలియిచ్చుటఁ బ్రయత్నించుగా దేవక ప్రసన్నుడై యా వి ప్సని కోరికఁ దీర్చినది. ఏదిరా ? ఈ మహాత్ముని సాహసముని గంధర్వులు పొగడినంతఁ గిన్నెడు లిట్లనిరి.

కన్నులు— శ్లో. దత్తాని చర్మాది మహార్థ వివ
 ర్తనానాం విక్రమ భూమిపాలా
 మహిమ య ప్రదదాపితీమాం
 కథాంబంధిన్మహిషిన్మ నా న్మదా.

విక్రమాత్ముండార మామును చరిపెన్ బ్రయత్న సముద్రుని నిలుసుకొని రమ్మని యొక విష్ణు వంశిను. అతండు నోయ సమ్రాటమిలోఁ బుష్పాంబులి జల్లి విక్రమార్కు సందేహ మెఱింగించెనంత సముద్రుడు నానాగ రత్నములు దెచ్చి వానికెచ్చుచు పీఠిలో నొకటి ధవలెచ్చును. ఒకటి చోక్కతోఁజాటి సకల పదార్థముల నిచ్చును. ఒకటి చతురంగ బంసుం నిచ్చును. ఒకటి వస్త్రాగ్రహణంబాకము లిచ్చునని యంపెను. విక్రమాత్ముం డా శర్మములు జూరి పీఠి నీ కిచ్చుచేర దానిం దీసికొను మని చెప్పగా నా విష్ణుం దిండుఁ బోయివచ్చి మహానాథా నా కొడుకు ధతురంగ బంసుం లిచ్చు దాని కోకలునగ లిచ్చుదాని చార్మ బోక్కువార్థము లిచ్చుదానిం గోరితి అన్ మూడును నాకు నమ్మకములుకావు. ధవలెచ్చుదానినే నా కిమ్మని కోరిక నవ్వకు నాలుగు రత్నములు వానికే యిచ్చి సందుడైతి జేసెను. విక్రమాత్ముని వంటి వదాన్య తక్కివర్తి యెవరున్నాఁడని కిన్నెలులు మతింబగా సిద్ధు లిట్లనిరి.

సిద్ధులు— శ్లో. జితవరం విక్రమభూమిపాలం
 సమశృరంకశం వర్జనం నా
 వైరేనినీర్య ప్రవరేంద్రాని
 వ్యేతాంకితాంరాం ప్రవరంతి సిద్ధాః ||

ఒకనాక బ్రహ్మచారి కవచం జేయుచు చన రెంక కర్మరెంకిన విక్ర మాత్ముని జూరి యోగిక్కురింది నీ కేమి కోరికయున్నదని యడుగుగా వెండ్లి యాడి రాజ్యము చేయవలయునని యరిచావ యున్నది. ఎల్ల సమయము అని కోరగా నంబోక పుట్టము నిర్మించఁజేసి చతురంగ బంసులిచ్చి ధవ దాన్యములిచ్చి యా దేవమథా

అప్పుడారిని రాజుగాజేసి నీ మహారాజు ఉదారత వింటిరా అని పిచ్చులు చెప్పగా హెచ్చు లిట్టినది.

సాక్షులు— శ్లో. మధ్యేసముద్రం కర్తరిరక్షిక్యంగే
దురాంయే ప్రేతకలంధ యుక్యం
రక్షేషణేవం వృదుసాహ సేవ
రాజేసి సార్థం ప్రవదంతి సాధ్యాః

సముద్ర మధ్యంబున నొక పర్వత కూటమున నొప్పుచున్న దురాంయే ముగ్ధ మృత్తికాంతిన కందు ముంజెనుచున్నది. తరలు పలుగా దుష్టుని. ఈ సాహ సారమున గుడికాదనియే యోక్తమిదియో వివాహసము అదివి తన కింక రసము తెలిసినాడోషవంశలో నమ్మనాదు ప్రక్కనను యరవి కలంబు కనీసినయింక నిలిపబడిన యుక్త సార్థం ప్రవదము ఇ ముంజెముల కలంబో గలపి బ్రలింగిరి యొప్పినది.

అని యమ్మహమ్మసపై తమరను కరించిన గీతములన్నియు గంధర్వాదులు పొగినపిమ్మట సిగ్గవినయింతురు ప్రితహృక్కుండలేరి వారికెల్ల మొక్కుచు మహమ్మ లారా : నాయందు నుగూల పోవున లేకపోయినను బుక్త వార్తల్యమను జెర్నా వనింతురున్నాడు. ఇది వాకు సిగ్గుచున్నది. మీ కనేక వందలము లిచ్చియిచ్చున్నాను న్నతి పాపములు విరచింపుడని ప్రార్థించుచుండు వారందఱు కరణాములు ప్రసాదించిరి.

అప్పుడు మదనములది పెల్లన వతని ప్రక్కకుఁ బోయి మహారాజా : నా ముద్దు చెల్లించి మాయక్కు కూతురు తిప్పరసుందరిని బెండ్లి యాడితి నానందిం దితిమి. మనయు దేవతా కన్యకలు వెక్కండు రవదీయ గుణ ప్రభావకములగు సుపాక్ష్యదములు విని నిన్ను వరించి విరహపరిణామంగా జెందుచున్నారు. చారందరు నీ సదకువచ్చి నీతో జెప్పుమని నన్నాశ్రయించుచున్నాడు. నీ వాడ జనకరణ్యుడవు గదా : వారి నాపద పార్చెని యెట్లుపెడింతువు ? కరుణించి వారివందల భార్యలగా స్వీకరింపఁ బ్రార్థించుచున్నావని విన్నవించుచుండు స్నేహితుర మహార వరసుందై డెవి : నీయాజ యెన్నో యెట్లు కానినెం నవహతుండ నైతివని పలుకుచుండు నా యగ్రతాంత కక్షతము యింపున్న కన్యకల కప్పించిరి.

సీ. నరల కాకోదర సార్వభౌమంబైన
వాసుకి మనమురా నీగుండన
గంధర్వవంశ ప్రసాదకుండగు చిత్ర
రదు పుత పుత్రి యా రాజవదన
ఈ రాంక విద్యారణేందు నూరితి పల్లి
కన్నక కన్నె చూ సున్న కాంగి

అప్పుడ ప్రవరకవ్యారత్న సియోచ
రామకవ్య యీ తరకనయన

గీ. బ్రహ్మలే వీరు సృష్టింపఁబడితి కరుణ
లిరువు రనుభవ పండితు కొఱకు ముప్పు
రవదుఁ దిండాక తనదెంత ముదికొనియె
నాయ నిశ్చోడుయన్నాడు భావబంధ.

అని మనదమంతరి యు మానుందయం అప్పుడు వీరి పెండ్లి యాడు
మరి కోరిన కిరంకంపమున కంగీకారము సూచింప నాగుందింపుదు లేవ యువకులెల్ల
నతని సెతలోఁ బుచ్చరామంబు వైరి వరించుడు తతని యెడముత్యకృతి బువంబున
కుందిరి.

అట్లా మహారాజ సూర్యుర దివిజాంతం గాంధర్వ విధానంబున భార్యలుగా
స్వీకరించి ప్రసూద పేదుర హృదియుండైయున్న సమయంబున గుణేయరు లేరి
యట్లనియె.

మహారాజా : నీ సమయంబులు పుట్టెను బురుహుతఁ దిండు భాసంధులకు
మిక్కిలి పరితపించుచు విన్నీ వైభవముతో విమాన మెక్కించి యుండుఁ దీసికొని
రమ్మని నూకరి నంపియున్నాడు. మనమందఱ పి విభవముతో వండుఁ బోవురమే
యని యడిగి వికృతాత్మ్యులను ఆహా! ఇంతకన్న నా కాదరణీయ మేమియున్నది?
నేను దన్యుఁడనేరా ? అ కతక్రతు దర్శనము లేని కృతకృత్యులర నగుదునని
పలికెను.

అప్పుడతని భార్యలతోఁ గూడ నా మహాసముపేయ గూర్చుండఁజెట్టి
యందు వచ్చిన వెల్పులతోఁ గూడికొని కుట్రకుం దతని రాజమనకుఁ దీసికొనిపోయెను.
అమరావతి పురవియం దమ్మహారాజ సూర్యునియను దేవకాంతలు పూవులు అల్లనంద
దేవనరా తపన ప్రాంగణమునకుఁ దీసికొనిపోయిరి.

అం రతంబు మహానంద దిగి లేకులు నోడియరుఁ గుటేరారి తిక్కలులు
మాండు నడువ సలాంకరాళింబున కరుణయింక మహేంద్రుడు కొంతదూర పెరురు
వచ్చి యతని సమస్కారము లంకింపయెఁ జేయం బట్టకొని తీసికొనిపోయి తన
యర్థసింహాసనమున గూర్చుండఁ జెట్టకొనియెను.

అప్పుడు తిక్కలులెల్ల రమకమ పీకము లంకరించిరి. గరుడ గంధర్వాదు
లోకవంశు దేవతాయకు లోకవంశు సేద సాధ్యాది సామాజు లోకవంశు సేద
సంకరించిరి అప్పుడును లేరి ప్రారంభోపన్యాసమున విక్రమాత్మ్యుని గూడ అ నని
పలికినెను. పిమ్మట దేవేంద్రుల తతని నుటలొనింపుచు వచ్చా. వికృతాత్మకా ?
పరి నిర్లభము నిష్ట గావించు సాహసాది కృత్యంబు లాదిక్కు లేప్పటి కప్పుడు మా
చేదించి లవనెయ్యుచున్నాడు. నీ చరణ లోకరాని కన్న నొక టిక్కురముగా నున్నవి.

కృతముగానెను : బాధమును గణించునరా? నీ దర్శితమున స్వార్థపరత్వ మిందుకయ్య గావించదే? నీ సాహస కృత్యములను మెచ్చుకొని నాకు వారిచ్చిన వస్తువు లొక్కొక్కటిమీ ఖాళీకొనునకు సేవచేయున్న వలె వారి గవ్వగానెన గణించక యుండుకొనినెదరా? నీ యోధార్థ్య పెన్నివాళ్ళు పోగలిగెను దురుముట్టగా : నీ సుకృతమునకు నా స్వర్ణాదివత్క మెవనిగినను సరివనదు. పెక్కిం వినుము.

౪. ఇదివఱకు పురమి నేరిన

ప్రకృతివశంబు నీ ప్రవృత్తిగల వృత్తుం

యందుంబ లేది యిత యం

యందుంబుడు నీకు నీవయ్యెత్తి మహాత్మా :

అని పరిశీలనక తీర్పుతుండఱు సకృతము సకృతము అని యతని మాట లనువదించి, నమ్మకర్హుల సురపతి యేదారము వాక్కుచ్చినని యుచ్చస్వరంబున సుచ్చరించి, దుందుదులు మోగె, గంధర్వులు పాఠిరి. అప్పుడు వినోదముగా రంభోర్వసులు వృత్యముచేసిరి. అప్పుడు తుంబురుం దతని సంగిక పిద్యాపాటవంబు జరియఁదలంది సుహృదాః : ఈ వాక్యము సేయువారలలో నీది రంభ యిది యూర్వః పీఠీధరకు వృత్యకళా కౌశల్యములలో దగవు గలిగియున్నది. అందలి తారతమ్యము నెరుపించె మాత్రమైనదికాదు. మీరు సురంకా పరిపూర్ణుని విని యుంటిమి. పీఠ వాక్యము యాచుకుంటిగదా? పీఠీలో నెవ్వరె విప్రుడయో యెఱిం గించుమని యుచిగన నమ్మహాత్మా లేకుంజోడించి యుద్ధనియె.

గాంధర్వ విద్యా వ్యరూపులె యెప్పుడున్న తుంబురు వారక ప్రకృతులనే వలంకలంపఁబడియున్న మా మహాకవిలోఁ గింజల్కాదుడగు నప్పట్టతెగిన నేమి చెప్పగలను. అయినను నాకుఁ దోచినంత నుతివి తప్పెలు దిద్దించుకొనియెడం గాఁ, రంభరందె మిఠ్యాయే వృత్యవిద్యా వైఫల్యము గలది. అని యందలి తారతమ్యం లన్నియుం బెప్పి లేమాఁదనునెల్ల వాక్యర్య నమ్మకంబున ముందరేసెను.

అప్పుడు లేవొందుడు మహాత్మా : నీవు సకలవిద్యా పారంగతుంవత్తు. ముప్పదిరెండు సుగుణంబులు నీయందు సంపూర్ణముగా నున్నవి. నీవు పెదకాలము కూపించి వారింపఁగలవు. నీవు గూర్పుండఁదిగనె సంహననము పునిమియందు లేదు. ముప్పదిరెండు. నామ్యంలో నొప్పుచున్న కర్మసంహననము నీ కిర్పించుచున్నాను. దానినై గూర్పుండి ప్రజల తాటంపుము. మఱియుఁ గంపిష్ఠిగఁబడు మోక యొకటి కిర్పించుచున్నాను. దాని పీఠ పేదలో నాదంబుము. దాని వర్ణం కిరంబు, మూడు నాదంబులు నీ గుండలంబునను. కంపిరంబుల రసంబు నీ యిష్టము వచ్చినట్లు ముప్పదిరెండును. దానంతటి నీ కేకొడవయెల నుండదని యుపదేశించి మోతల రచ్చలను శంకల ముప్పదిమై భార్యలతో సరసి కెక్కించి దానిచ్చిన వస్తువాహనము

ంతోఁ గూడ నా పుణ్యమంతయు పెండ్లియు మాఁగింపఁజేసి పొలిమేరఁజూచు వెలుపు
ంతోఁ గూడ పొగవంటి యేంపించెను.

మహేంద్రుఁడైన నేమి హరిహరాచలైన నేమి : యతఁడు చేసిన సుకృతం
బునకు దాసులై వెనునెంటు దివిగవలసిదేరరా : మదనమంజరియు మాణిక్య దుండు
కప్పిమావ సెక్కి యాజులుని పురములకు వచ్చి యతని నింటఁ బ్రసాదపెట్టి
తదవస్థఁ గైకొని నిజనివాసంబున కరిగితి.

పిరిహర్యుండు తాను చేపలోకంబున కరిగి వచ్చిన వృథాంధ మంతయు
మంజులై తెలింగింది వారి నానందింపఁ జేయుచు నా దేవతా యువకులలోఁ గొన్ని
దివంబులు శ్రీరామముం యందుఁ గేళిలోర్కాన నవములందు నదీసెకర ప్రలేకముల
యందు నిహరింపెడు శ్రీకృష్ణులవలె దక్షిణ నాయకులై యందుల గండర్ప
క్రిదల నానంద పరమంబు గావించుచు మతయు రమ్మవరిందిన కరింగ సేనాది రాజు
లవ్వలఁ గొంతఱుం బెండ్లి యాది స్వర్గలోకంబు పాశళాసముంతువలె ధరణిజాల్కంబు
పాలింపుచుండెను. అని యెఱింగింది సుజనీదుండఁడు.

సీ. స్తంభవ మోహనోద్భాట నాకరణ
మారదోద్వేగ నోన్మాదనములు
వాదవయస్థంబ వ్యక్తపురషోర
గజకరజాద్యవ్య కరణములు
పసుపి మృగ మంజు బహుమానరారణా
విధి వరకాయ ప్రవేశములు
సన్మాంజన మహేంద్రకళం మాయాపాయ
మణిమంజర తంజర సామర్థ్యములును

గీ. దీప్త దుష్టాది మర్త ప్రదీపములు
సమృద్ధిల భాస్కరోదయ వ్యర్థయములు
సకల జంతు భాషా పరిశ్రమములు
నాదిగాఁగల విద్యల నారఁ దెలుఁగఁ.

శక్త్యుతి పాదకంబులగు కథలు కొన్ని గరిగియున్నవి. వానిలో నీమృ
తార్కచిహ్నంబు తెప్పలేదు. దేవదాస్యును వ్యాజీందెండు గాక యని మఱియు.

క. ఈ పిరిహర్యు ధరితము
దావనమతి వినిన నాథుఁ బరియందిన ము
క్త పోయిన జెనుక నాయువు
సేవకన్ దిను. పుష్పనిలంబు జంటిన్.

అని మొదలగుండు పది ముప్పాదంబులు ముంపు దెగర వుండు మహాత్మా.

ఇంతటితో నరసి చర్మితము ముగిసివదని పరితపించుచున్నది. ఇంతమంది దొడ్డు కథలు గలవని చెప్పుటలే మరియొకటి. పాపభావముగా వానినెల్ల ముందు జెప్పుదురగాక యని యెప్పుడు చరణంబుల ప్రేమకృతుఁ గావచ్చి యొక్కొని యా కథ విశేషములచే భ్యాపించుచు గురువుగారిపేరు సమీక్షించుట.

క. మంగళము నెఱావించి
తాంగునకుం దారహిదమాలోచన
ప్రభాంగునకున్ గోరాట్టు తు
రంగునకున్ సక్కుపాంత రంగున తెలియన్.

క. కోరిక తీరగ దుధిరో
దారి సమాంతరమునందుఁ దగినదాగం
దారుదీక్షేసి యిచ్చితిఁ
గారుణ్యముతోడఁ దీని గైకొనుమధవా ?

గద్య. ఇది శ్రీమద్విశ్వనాథసదాశంకరాచార్యుని
తాతే నుమనీశ్వరామ గోత్రపవిత్రమధిక కులకంఠంబు
వివిధాభిముఖములక రక్షింపఁబోయితిని
యార్యవృత్తసోమిదేవీ గర్భవక్తిమధున
వివిధాభివరసిత మున్నరీతికరవి
చరచిత్రంబుల తాతీయతా రర్చిత
మమమహా ప్రణామంబున
భవమి భాగము
వమా పము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
శ్రీ విశ్వనాథార్యమహర్షయే.

